॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰ-ਪੁਰਾਣਟੀਕਾ

੧. ਪਠਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਚਿਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੮. **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਪਰਮਤ੍ਥੇਸੁ, ਜਾਤਿਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ। **ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਵਿਜਾਨਨਂ, ਵਿਸਯਾਨਂ ਵਿਜਾਨਨਂ **ਵਿਸਯਵਿਜਾਨਨਂ**। ਚਿਤ੍ਤਸਰੂਪਪਰਿਦੀਪਨਮਿਦਂ ਵਚਨਂ। **ਤਸ੍ਸ ਪਨ** ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਕੋ ਵਚਨਤ੍ਥੋ** ਕੋ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ। **ਵੁਚ੍ਚਤੇ** ਆਚਰਿਯੇਨ। **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨ** ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਙ੍ਗਾਹਕਨਯਵਸੇਨ। ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਦਾ ਸਬ੍ਬਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਜਵਨਵੀਥਿਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਚਿਨੋਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਦਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮਹਾਕਿਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਜਵਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗਹਣਂ ਕਾਮਾਵਚਰਜਵਨਾਨਿ ਏਵ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਜਵਨ੍ਤੀਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ।

੯. ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਕਰਣਂ ਯਸ੍ਸ ਤਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਰਣਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਰਣਾ**। ''ਇਮਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਂ ਇਦਂ ਹੋਤੁ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਇਦਂ ਹੋਤੁ, ਉਭਯਪਸ੍ਸੇ ਇਦ''ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਚਿਨ੍ਤਿਤੇਨ ਕਮੇਨ ਸੇਸਚਿਤ੍ਤਰੂਪਨਿਪ੍ਫਾਦਨਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਸਿਪ੍ਪਜਾਤਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕਰੀਯਤਿ। ਏਵਂ **ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਰਣਤਾਯ** ਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਦਾ ਕਰਣਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਇਦਂ ਤਦ੍ਧਿਤਪਦਂ। ਵਾ ਅਯਂ ਅਞ੍ਞੋ ਨਯੋ । ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਦੋਸਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਮੋਹਂ। ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਮਾਵਚਰਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਭੇਦਂ। ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਦ੍ਦਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਨੀਲਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਪੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਸਦ੍ਦਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਂ ਹੀਨਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਪਣੀਤਂ। ਹੀਨਾਦੀਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਸ੍ਸ ਇਮੇਸਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭੂਮਿਆਰਮ੍ਮਣਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਾਧਿਪਤੀਨਂ ਵਸੇਨ **ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਤਾਯ** ਚਿਤ੍ਤਂ। ਚਿਤ੍ਤੋ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਦਾ ਸਬ੍ਬਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਂ, ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਕਂ, **ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਕੇ** ਵਿਚਿਤ੍ਤੇ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਧਿਕਾਰੇ **ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਮੁਤਿ** ਚਿਤ੍ਤਸਦ੍ਦੋ **ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ** ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਿਞ੍ਞੂਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਤਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। **ਸਾਰਮ੍ਮਣਤੋ** ਸਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਏਕਵਿਧਂ। **ਸਵਿਪਾਕਾਵਿਪਾਕਤੋ** ਸਵਿਪਾਕਾਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਂ। **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਦੁਵਿਧੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਵਿਪਾਕਂ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ, ਅਵਿਪਾਕਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੁਸਲਜਾਤਿ ਅਕੁਸਲਜਾਤਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਜਾਤੀਤਿ ਜਾਤਿਭੇਦਤੋ ਤਿਵਿਧਂ।

ਤਤ੍ਥ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ ''ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਨ ਕੋ ਵਚਨਤ੍ਥੋ।

੧੦. **ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਸਲਨਤੋ** ਪਾਪਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਮ੍ਪਨਤੋ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਤੋ। ਕੁਚ੍ਛਿਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਸਯਨ੍ਤੀਤਿ ਕੁਸਾ, **ਕੁਸਾਨਂ** ਅਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ **ਲਵਨੇਨ** ਛਿਨ੍ਦਨਤੋ। ਕੁਚ੍ਛਿਤੇ ਸਾਤਿ ਤਨੁਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਕੁਸਂ, **ਕੁਸੇਨ** ਞਾਣੇਨ **ਲਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ** ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਵਾ ਅਯਂ ਅਞ੍ਞੋ ਨਯੋ।

੧੧. **ਕੁਸਲਸਦ੍ਦੋਯਂ** ਅਯਂ ਕੁਸਲਸਦ੍ਦੋ ਛੇਕੇ ਅਤ੍ਥੇ ਆਰੋਗ੍ਯਤ੍ਥੇ ਅਨਵਜ੍ਜਤ੍ਥੇ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕੇ ਅਤ੍ਥੇਪਿ ਦਿਟ੍ਠੋ ਅਮ੍ਹੇਹਿ। **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਧਿਕਾਰੇ ਅਨਵਜ੍ਜਾਦਿਕੇ ਅਤ੍ਥੇ ਦਿਟ੍ਠੋ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਰੋਗ੍ਯਤ੍ਥਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤ੍ਥਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਦਿਟ੍ਠੋ ਯਸ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ ਕੁਸਲਂ। ਨਤ੍ਥਿ ਅਵਜ੍ਜਂ ਕਿਲੇਸਾਵਜ੍ਜਂ ਕਿਲੇਸਦੋਸੋ ਕਿਲੇਸਦਰਥੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਂ, ਕਮ੍ਮੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚੀਯਤੇਤਿ ਵਿਪਾਕੋ, ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨਵਸੇਨ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨ ਚ ਇਟ੍ਠੋ ਵਿਪਾਕੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਂ, ਅਨਵਜ੍ਜਮੇਵ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਂ, ਤਂ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ ਅਨੇਨ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ**। ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਮੇਵ ਕੁਸਲਂ। ਨਨੁ ਕਥਂ ਸਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਲਕ੍ਖਣਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਚੋਦਨਾ ਭਵੇਯ੍ਯ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾਵਿਞ੍ਞਾਤਸਦ੍ਦਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਲਕ੍ਖਣਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਭਾਵਯੁਤ੍ਤਿਤੋ। ਕੁਸਲਸਦ੍ਦਤ੍ਥਵਸੇਨ ਹਿ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਅਪਾਕਟਂ ਕੁਸਲਂ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਸਦ੍ਦਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਾਕਟਂ ਕੁਸਲਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਹੋਤਿ। **ਅਕੁਸਲਵਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਂ** ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ ਅਕੁਸਲਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ, ਤਂ ਰਸੋ ਕਿਚ੍ਚਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਕੁਸਲਵਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਂ, ਅਕੁਸਲਵਿਦ੍ਧਂਸਨਕਿਚ੍ਚਂ। ਵੋਦਾਨਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਵੋਦਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ,** ਵੋਦਾਨਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਂ ਵੋਦਾਨਗਯ੍ਹਾਕਾਰਂ। ਵਾ ਅਯਂ ਅਞ੍ਞੋ ਨਯੋ। ਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਅਨਵਜ੍ਜਲਕ੍ਖਣਮੇਵ ਕੁਸਲਂ, ਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵੋਦਾਨਭਾਵਰਸਂ** ਵੋਦਾਨਭਾਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕਂ। **ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਫਲਂ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਪਦਞ੍ਚ ਤਂ ਠਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਉਭੋ ਕਾਰਣਤ੍ਥਾਧਿਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਤਰਥਾ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿਦੋਸੋ ਸਿਯਾ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ ਅਕੁਸਲਂ। ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਂ ਤੇਹਿ ਉਭਯੇਹਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਹਿ ਵਿਪਰੀਤਂ ਅਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਲਕ੍ਖਣਂ** ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ। ਵਾ ਅਯਂ ਅਞ੍ਞੋ ਨਯੋ। **ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਂ** ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਨਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ।

ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਵਤ੍ਥੁਕਭੇਦਤੋਤਿ ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਕਂ, ਅਵਤ੍ਥੁਕਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਵਿਰਹਿਤਂ।

੧੨. **ਉਦ੍ਦਾਨਤੋ** ਸਙ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਦੁਵੇ ਕਾਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਛਨ੍ਦਰਾਗੋਵ ਕਿਲੇਸੋ, ਤੇਭੂਮਕੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਵਟ੍ਟਸਹਿਤਂ ਵਤ੍ਥੁ, ਵਸਤਿ ਕਿਲੇਸੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਵਤ੍ਥੁ**।

੧੩. ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਵਤ੍ਥੁਂ ਕਾਮੇਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਵਤ੍ਥੁ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਨ ਕਾਮੀਯਤਿ ਇਚ੍ਛੀਯਤੀਤਿ ਕਤ੍ਤੁਕਾਰਕਕਮ੍ਮਕਾਰਕਦ੍ਵਯੇ ਸਾਧਨਦ੍ਵਯੇ **ਏਸ** ਏਸੋ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਕਾਮੋ ਸਿਜ੍ਝਤਿ।

੧੪-੫. ਸੋ ਅਯਂ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਕਾਮੋ ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਵਸੇਨ ਅਵਚਰਤਿ, **ਇਤਿ** ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਸੋ ਪਨ ਪਦੇਸੋ ਚਤੁਪਾਯਾਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਸੇਨ ਏਵ ਏਕਾਦਸਵਿਧੋ ਹੋਤਿ।

੧੬. **ਕਾਮੋਵਚਰਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਏਕਾਦਸਵਿਧੇ ਪਦੇਸੇ ਕਾਮੋ ਅਵਚਰਤਿ, **ਇਤਿ** ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਸੋ ਪਦੇਸੋ **ਅਸ੍ਸ** ਕਾਮਸ੍ਸ ਅਨੇਨ ਕਾਮੇਨ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ ਕਾਮਾਵਚਰਸਞ੍ਞਿਤੋ। ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਸਦ੍ਦਪ੍ਪਯੋਗੇ ਤਤਿਯਤ੍ਥੇ ''ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਛਟ੍ਠੀ ਹੋਤੀਤਿ ਸਦ੍ਦਸਤ੍ਥਵਿਦੂ ਪਠਨ੍ਤਿ। ਸਸਤ੍ਥਾਵਚਰੋ ਪਦੇਸੋ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤੇ ਸਸਨ੍ਤਿ ਹਿਂਸਨ੍ਤਿ ਤੇਹੀਤਿ ਸਤ੍ਥਾ, ਸਹ ਸਤ੍ਥੇਹੀਤਿ ਸਸਤ੍ਥਾ, ਸਸਤ੍ਥਾ ਪੁਰਿਸਾ ਅਵਚਰਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਸਸਤ੍ਥਾਵਚਰੋ**। ਯਥਾ ਹਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਸਸਤ੍ਥਾ ਪੁਰਿਸਾ ਅਵਚਰਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਪਦੇਸੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਦ੍ਵਿਪਦਚਤੁਪ੍ਪਦੇਸੁ ਅਵਚਰਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇਸਂ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ ''ਸਸਤ੍ਥਾਵਚਰੋ''ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦੀਸੁ ਤਤ੍ਥ ਅਵਚਰਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇਸਂ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ ਅਯਂ ਪਦੇਸੋ ''ਕਾਮਾਵਚਰੋ''ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੧੭. ਯਥਾ ਰੂਪਭਵੋ ਉਤ੍ਤਰਪਦਸ੍ਸ ਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਤਥਾ **ਸ੍ਵਾਯਂ** ਸੋ ਅਯਂ ਏਸੋ ਕਾਮਾਵਚਰੋ ਉਤ੍ਤਰਪਦਸ੍ਸ ਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ **ਕਾਮੋ ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਿਤੋ** ਕਾਮੋ ਨਾਮ ਉਦੀਰਿਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਕਥਿਤੋ।

੧੮. **ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਮੇ** ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਸਦਾ ਅਵਚਰਤਿ, **ਇਤਿ** ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਇਤਿ ਏਵਂ **ਕਾਮਘਾਤਿਨਾ** ਕਾਮਾਨਂ ਵਿਨਾਸਕੇਨ ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਕਥਿਤਂ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਤਂ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁਪਿ ਅਵਚਰਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਵਚਰਣਤੋ ''ਸਙ੍ਗਾਮਾਵਚਰੋ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਨਾਗੋ ਨਗਰੇ ਚਰਨ੍ਤੋਪਿ ''ਸਙ੍ਗਾਮਾਵਚਰੋ''ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਥਲਚਰਜਲਚਰਾ ਪਾਣਿਨੋ ਅਥਲੇ ਅਜਲੇ ਠਿਤਾਪਿ ''ਥਲਚਰਜਲਚਰਾ''ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਇਦਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਵਚਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਕਾਮੋ ਅਵਚਰਤੀਤਿਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਸ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁਪਿ ਅਵਚਰਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਵਦਤੀਤਿ ਵਚ੍ਛੋ, ਮਹਿਯਂ ਸੇਤੀਤਿ ਮਹਿਂਸੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਨ ਯਤ੍ਤਕਾ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਮਹਿਯਂ ਵਾ ਸੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਤਂ ਨਾਮਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੯. **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਭਵੇ ਕਾਮੇ** ਕਾਮਭਵਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਮੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਅਵਚਾਰਯਤਿ, **ਇਤਿ** ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਂ । ਇਤਿ ਏਵਂ ਵਾ ਅਯਂ ਅਞ੍ਞੋ ਨਯੋ। **ਤਤ੍ਰ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਮਾਵਚਰੇ **ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ** ਅਨ੍ਤੋਗਧਂ, **ਇਤਿ** ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਂ।

੨੦. **ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ** ਕਾਮਾਵਚਰਸਞ੍ਞਿਤਂ **ਇਦਂ** ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਦਸਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨੇਵ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾ ਏਵ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਫਲਾਨਿਸਂਸਾਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਕਾਰਣਾਨੀਤਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ, ਤੇਸਂ ਵਸੋ, ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ।

੨੧. ਦਾਨਂ ਸੀਲਂ ਭਾਵਨਾ ਪਤ੍ਤਿਦਾਨਂ ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਅਨੁਮੋਦਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਭਾਵੋ **ਸਂਸੁਤਿ** ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਞ੍ਚ **ਅਪਚਾਯੋ** ਅਪਚਾਯਨਂ, ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਏਵ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਪੁਞ੍ਞਵਤ੍ਥੂਨਿ, ਤੇਸਂ ਪਭੇਦੋ **ਪੁਞ੍ਞਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਭੇਦੋ ਞੇਯ੍ਯੋ** ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ।

੨੨-੩. **ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਂ ਦਾਨੇ** ਪਤ੍ਤਿਦਾਨਾਨੁਮੋਦਨਾ ਦਾਨੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਾਪਚਾਯਨਾ ਸੀਲਮਯੇ ਪੁਞ੍ਞੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਉਜੁਕਾ ਭਾਵਨਾਮਯੇ ਪੁਞ੍ਞੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦਸ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਪਿ ਚ ਤੀਣਿ ਏਵ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ।

੨੪. **ਸਬ੍ਬਾਨੁਸ੍ਸਤਿਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚ ਪਸਂਸਾ ਸਰਣਤ੍ਤਯਂ** ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਪਸਂਸਾ ਚ ਏਤੇ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਮ੍ਹਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਗਹਪਾਪੁਣੇ **ਸਂਸਯੋ** ਸਨ੍ਦੇਹੋ ਨਤ੍ਥਿ।

੨੫. **ਪੁਰਿਮਾ ਚੇਤਨਾ** ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ, **ਮੁਞ੍ਚ**ਚੇਤਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚੇਤਨਾ, **ਪਰ**ਚੇਤਨਾ ਪਚ੍ਛਾਕਾਲੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ, ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਚੇਤਨਾ ਦਾਨਮਯੇ ਪੁਞ੍ਞੇ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਚੇਤਨਾ ਦਾਨਮਯੇ ਪੁਞ੍ਞੇ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਤਥਾ ਦਾਨਮਯਪੁਞ੍ਞਤੋ **ਸੇਸੇਸੁਪਿ** ਸੀਲਮਯਭਾਵਨਾਮਯੇਸੁ ਤਿਸ੍ਸੋ ਚੇਤਨਾ ਪਣ੍ਡਿਤੋ **ਦੀਪਯੇ** ਕਥੇਯ੍ਯ।

ਹਿ ਸਚ੍ਚਂ ਯਦਾ ਪਨ ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ **ਆਗਮ੍ਮ** ਪਟਿਚ੍ਚ। **ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦੇਸਕਾਲਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਾਦਯੋ ਗਹਿਤਾ। **ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਹੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ **ਅਞ੍ਞ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਦ੍ਧਾਬਹੁਲਤਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦਿਟ੍ਠਿਤਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਿਤਾਸੋਮਨਸ੍ਸਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਤਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। **ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ** ਦਾਨਸ੍ਸ ਫਲਂ ਅਤ੍ਥਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਥਿਹੁਤਾਦਯੋ ਗਹਿਤਾ। **ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍**ਵਾਤਿ ਪੁਰਤੋ ਕਤ੍ਵਾ। **ਪਰੇਹਿ ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋ** ਅਚੋਦਿਤੋ ਦਾਨਾਦੀਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। **ਦਾਨਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਦਾਨਚੇਤਨਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਦਾ **ਅਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ। ਸਙ੍ਖਰਣਂ ਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਤਂ ਏਵ **ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ,** ਅਪ੍ਪਯੋਗਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੁ**ਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੋ ਨਾਮ ''ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨਤ੍ਥੇ ਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ **ਸਙ੍ਖਾਰੋ** ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨਂ, ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਪੁਬ੍ਬਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਾ ਯੋ ''ਦਾਨਾਦੀਨਿ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਨਾਕਾਸਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬਚੇਤਨਾਯ ਉਸ੍ਸਾਹਿਤੋ ਕਰੋਤਿ, ਤਦਾ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨ** ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ ਸੀਲਾਦੀਹਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ

ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਏਤਾਯਾਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਤਾਯ ਦਸ੍ਸਨੰ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੰ, ਤੇਨ। ਜਾਤੋ ਪਰਿਚਯੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਜਾਤਪਰਿਚਯਾ**। **ਸਹਸਾ**ਤਿ ਵੇਗੇਨ। **ਚਤੂਸੁਪਿ ਵਿਕਪ੍ਪੇਸੁ** ਦਸ੍ਸੇਯ੍ਯ।

੨੬. **ਦਸਪੁਞ੍ਞਕ੍ਰਿਯਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਚ ਬਹੂਨਿਪਿ ਭਵਨ੍ਤਿ** ਏਤਾਨਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਦਸਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨਪਿ ਬਹੂਨਿਪਿ ਭਵਨ੍ਤਿ **ਇਤਿ** ਏਵੰ **ਪਕਾਸਯੇ** ਭਗਵਾ ਪਕਾਸੇਯ੍ਯ।

੨੭. ਸਤ੍ਤਰਸ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਸਤਾਨਿ ਅਸੀਤਿ ਚ।
ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਨਿਦ੍ਦਿਸੇਤਿ॥ –

ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਸਤ੍ਤਰਸ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਸਤਾਨਿ ਚ ਅਸੀਤਿ ਚ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਇਤਿ** ਵਚਨੰ **ਵਿਨਿਦ੍ਦਿਸੇ** ਆਚਰਿਯੋ ਕਥੇਯ੍ਯ।

ਦਸਪੁਞ੍ਞਕ੍ਰਿਯਾਵਤ੍ਥੂ, ਛਦ੍ਵਾਰਾਧਿਪਤੀਹਿ ਚ।
ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਚ ਤੀਹੇਵ, ਹੀਨਾਦੀਹਿ ਚ ਤੀਹਿ ਤੁ॥

ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਕਾਮਭਵਰੂਪਭਵੇਸੁ। **ਪਟਿਪਦਾਦਿਭੇਦਤੋ** ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਂ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ, ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਂ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਂ, ਸੁਖਾਪਟਿਪਦਂ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ, ਸੁਖਾਪਟਿਪਦਂ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਂ। **ਰੂਪਾਵਚਰਭਾਵਨਾਪੁਞ੍ਞਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ** ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ **ਰੂਪਾਵਚਰੂਪਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਕਂ** ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦਕਂ ਹੋਤਿ।

ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਵਤ੍ਥੁਕਭੇਦਤੋਤਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਂ ਯਦਾ ਕਾਮਰੂਪੇ ਜਾਯਤਿ, ਤਦਾ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜਾਯਤਿ, ਇਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਨਾਮ ਜਾਤਂ। ਯਦਾ ਅਰੂਪੇ ਜਾਯਤਿ, ਤਦਾ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜਾਯਤਿ, ਇਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਤ੍ਥੁਕਂ ਨਾਮ ਜਾਤਂ।

ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸ੍ਸ **ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਂ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸ੍ਸ **ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ**, ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ **ਤਸ੍ਸ ਅਪਗਮੋ** ਤਸ੍ਸ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਪਗਮੋ ਅਭਾਵੋ ਵੋਹਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ **ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

ਰੂਪੇ ਸਞ੍ਞਾ **ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ**। ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਂ। **ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ** ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨੇਨ। ਪਟਿਘੇ ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ। ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਾਸਂ **ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ** ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ **ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ** ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੇਨ। ਨਾਨਾ ਅਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਨਾਨਾਸਭਾਵੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ **ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ**, ਨਾਨਾ ਅਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ ਨਾਨਤ੍ਤਾ, ਸਾਯੇਵ ਸਞ੍ਞਾ **ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ**, ਕਾਮਾਵਚਰਸਞ੍ਞਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਾਸਂ **ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ** ਅਮਨਸਿਕਾਰੇਨ।

ਨਿਯਤਾਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕਭੇਦਤੋਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕਾਮਰੂਪੇਸੁਯੇਵ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਇਤਰੇ ਪਨ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗਾ ਅਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕਾਮਰੂਪੇਸੁ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਰੂਪੇ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕਾ। **ਤੀਹਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੇਹੀ**ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤਅਨਿਮਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੇਹਿ।

ਯਸ੍ਸ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਸਂਯੋਜੇਨ੍ਤਿ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤੀਤਿ ਸਂਯੋਜਨਾ। ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਾਯੇਵ ਸਂਯੋਜਨਾ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਸਂਯੋਜਨਾ, ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਤਂ ਕਰੋਤੀਤਿ

ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਸੰਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਕਰੰ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ। ਮਾਨੋਪਿ ਏਕਦੇਸਤੋ ਅਪਾਯਗਾਮਿਕੋਯੇਵ ਪਹਿਯ੍ਯਤੇ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਨਿਸ੍ਸੇਸਤੋ ਨ ਪਹਿਯ੍ਯਤੇ। ਸੇਸਕਿਲੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਪਨ ਏਕਦੇਸਤੋਪਿ ਅਪਾਯਗਾਮਿਕਮ੍ਪਿ ਨ ਪਹਿਯ੍ਯਤਿ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨੰ ਤਨੁਤ੍ਤਕਰੰ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਨਾਸਿਤਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਹਾਨੰ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਪਠਮਮਗ੍ਗਤੋ ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ ਨਾਸਿਤਾ ਸੰਯੋਜਨਾ ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਨਾਸਿਤਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਇਤਿ ਯਸ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤੇ। **ਏਕੇਕ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮਗ੍ਗਾਨੁਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੰ ਪਠਮਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਠਮਫਲਞ੍ਚ ਅਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥੰ।

੨੮. **ਕਾਮੇ ਅਟ੍ਠੇ**ਵ ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਅਟ੍ਠ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, **ਰੂਪੇ** ਰੂਪਭਵੇ **ਪਞ੍ਚ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਰੂਪਿਸੁ **ਚਤ੍ਤਾਰਿ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, **ਅਨੁਤ੍ਤਰਾਨਿ** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਕੁਸਲਾਨਿ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕਵੀਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੨੯. **ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਪਗਤੇਨ ਸਤਾ ਮੁਨਿਨਾ** ਕੁਸਲਤੋ, ਅਕੁਸਲਤੋ ਚ ਅਪਗਤੇਨ ਸਤਾ ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਕੁਸਲੇ **ਕੁਸਲੇਨ** ਛੇਕੇਨ **ਵਸਿਨਾ** ਪਞ੍ਚਵਸੀਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ **ਯੰ** ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੰ **ਚਤੁਭੂਮਿਗਤੰ** ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤੰ **ਸਕਲੰ** ਸਬ੍ਬੰ **ਲਪਿਤੰ** ਕਥਿਤੰ, ਤੰ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੰ **ਮਯਾਪਿ** ਬੁਦ੍ਧਦਤ੍ਤਾਚਰਿਯੇਨ **ਲਪਿਤੰ** ਕਥਿਤੰ।

ਨਿਯਤਾਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨਾਤਿ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦ੍ਵਯੰ ਕਾਮੇਯੇਵ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜਾਯਤਿ, ਅਞ੍ਞਭੂਮੀਸੁ ਨ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕੰ ਹੋਤਿ। ਇਤਰਾਨਿ ਪਨ ਅਕੁਸਲਾਨਿ ਕਾਮਰੂਪੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਰੂਪੇ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕਾਨਿ, ਤੇਨ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਾਜਨਕਵਸੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਨ ਜਨੇਤਿ। ਯਦਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਜਨੇਯ੍ਯ, ਅਪਾਯੇਸੁਯੇਵ ਜਨੇਯ੍ਯ। ਕਸ੍ਮਾ? ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਏਕਦੇਸਤੋ ਅਪਾਯਗਾਮਿਕਮ੍ਪਿ ਨ ਜਹਿਤੰ, ਸਬ੍ਬੰ ਨ ਜਹਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋਪਿ ਮਗ੍ਗੋ ਅਪਾਯਗਾਮੀ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞੇ ਪਨ ਕਿਲੇਸਾ ਏਕਦੇਸਵਸੇਨ ਅਪਾਯਗਾਮਿਕਾ ਜਹਿਤਾ, ਤੇਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨਾਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਜਨੇਤਿ। ਏਕਾਦਸਵਿਧੰ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਜਨੇਤਿ, ਤੇਨ।

ਦਿਟ੍ਠਮਙ੍ਗਲਾਦੀਨੀਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸੁਤਮਙ੍ਗਲਾਦੀਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ। **ਸਾਰਤੋ** ਉਤ੍ਤਮਤੋ **ਪਚ੍ਚੇਤਿ** ਸਦ੍ਦਹਤਿ। ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖੇਨ ਸਭਾਵੋ ਤਿਕ੍ਖੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖੰ, ਤੇਨ **ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖੇਨ**।

ਅਸ੍ਸ ਪਨ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਸੁ** ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮੇਸੁ ਤਿਕ੍ਖਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਮਨ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਸ੍ਸ ਮੋਮੂਹਸ੍ਸ।

ਦੁਕ੍ਖਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਾਨਤ੍ਤਸ੍ਸ।

੩੦. ਲੋਭਮੂਲਵਸੇਨ **ਅਟ੍ਠ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਦੋਸਮੂਲਵਸਾ **ਦ੍ਵੇ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਮੋਹਮੂਲਵਸੇਨ **ਦ੍ਵੇ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਅਕੁਸਲਾਨਿ ਦ੍ਵਾਦਸਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ **ਸਿਯੁੰ** ਭਵੇਯ੍ਯੁੰ।

੩੧. **ਯੰ ਪਾਪਮਾਨਸੰ** ਯੰ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੰ **ਪਾਪਾਪਾਪੇਸੁ** ਪਾਪਅਪਾਪੇਸੁ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਸੁ **ਅਪਾਪੇਨ** ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਪਾਪਾਪਾਪਪ੍ਪਹੀਨੇਨ **ਵੁਤ੍ਤੰ** ਈਰਿਤੰ ਕਥਿਤੰ, **ਤੰ ਪਾਪਮਾਨਸੰ** ਤੰ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੰ ਮਯਾ **ਸਮੁਦਾਹਟੰ** ਕਥਿਤੰ।

ਯਥਾ ਪਨਸ੍ਸ ਯਥਾ ਪਨ ਅਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕੁਸਲੰ **ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ** ਦਾਨਾਦੀਨੰ ਦਸਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨੰ ਵਸੇਨ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, **ਇਦੰ** ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੰ ਤਥਾ **ਨ** ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਹਿ ਸਚ੍ਚੰ ਇਦੰ** ਵਿਪਾਕੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ

ਪਰਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਨ੍ਤੋਗਧੇਸੁ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਵਿਸੇਸੇ ਅਸਤਿਪਿ ਕੁਸਲਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਤੋ ਅਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਅਸਤਿਪਿ ਇਦਂ ਵਿਪਾਕਂ **ਆਦਾਸਤਲਾਦੀਸੁ** ਧਮ੍ਮਜਾਤੇਸੁ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਂ। ਅਯਮਸ੍ਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਥਾ ਆਦਾਸਤਲੇ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮੁਖੇ ਚਲਿਤੇ ਚਲਤਿ, ਅਚਲਿਤੇ ਨ ਚਲਤਿ, ਮੁਖਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਵਿਨਾ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਂ ਕੁਸਲਕਾਰਣਾ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਂ ਵਿਪਾਕਂ।

੩੨. **ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਇਮੇ** ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਵਿਪਾਕਾ **ਦੁਹੇਤੁਕਤਿਹੇਤੁਕਾਨਂ** ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਾਨਂ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੩੩-੪. **ਤਤੋ** ਪਰਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ** ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਵਿਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਕਾਲਸ੍ਮਿਂ ਚੁਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ , **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ **ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ** ਵਿਪਾਕਭਾਵੇਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

੩੫. ਸਭੂਮਿਕੁਸਲੇਹੇਵ **ਮਹਾਪਾਕਾ** ਸਮਾ ਵਿਨਾ ਮਹਾਪਾਕਾ **ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ** ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਂ ਵਿਨਾ, ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਾਨਂ ਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਕਂ **ਵਿਨਾ** ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ **ਸਭੂਮਿਕੁਸਲੇਹੇਵ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਭੂਮਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤੇਹਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਏਵ **ਸਮਾ** ਸਦਿਸਾ। ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ ਨਾਮ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ, ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ, ਭਵਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਂ, ਇਤਿ ਤਿਵਿਧਂ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਂ। ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਅਟ੍ਠਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

੩੬. **ਪਾਕਾ** ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਤ੍ਤਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਸਰੂਪੇਕਸੇਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਾ ਜਨੇਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਾ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਾ ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਾ, ਤੇਸਂ ਭਾਵੋ ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ **ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਤ੍ਤਾ** ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਅਜਨਕਤ੍ਤਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਚ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਵਿਪਾਕਸਭਾਵਤੋ** ਚ ਅਕਮ੍ਮਭਾਵਤੋ ਚ **ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਚੇਵ** ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਚੇਵ ਪੁਞ੍ਞੇਹਿ **ਨੋ ਸਮਾ** ਅਸਦਿਸਾ।

੩੭-੯. **ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਹਿ ਤੇਸਮੇਕਨ੍ਤਤੋ** ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ **ਤੇਸੁ** ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਰਮ੍ਮਣਾ **ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਕਦਾਚਿ** ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, **ਤਥਾ** ਏਵਂ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਨ ਵਿਰਤਿਯੋ **ਏਤੇਸੁ** ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, **ਹਿ** ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾ **ਕੁਸਲਾਤਿ** ਕੁਸਲਾ ਨਾਮਾਤਿ ਸਤ੍ਥੁਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਤਥਾਧਿਪਤਿਨੇਪੇਤ੍ਥ ਤਥਾ** ਏਵਮੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ **ਅਧਿਪਤਿਨੋਪਿ** ਏਤੇਸੁ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਨ ਸਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ? **ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਿ** ਧਮ੍ਮਜਾਤਾਨਿ ਪੁਰੇਤਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ **ਵਿਨਿਦ੍ਦਿਸੇ** ਆਚਰਿਯੋ ਕਥੇਯ੍ਯ।

੪੦. **ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਵਿਧਾਨਂ ਪਨ ਪੁਞ੍ਞਤੋ** ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਵਿਧਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਤੋ ਕੁਸਲਤੋ ਆਗਮਨਵਸੇਨ ਞੇਯ੍ਯਂ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਮਤੇਨ ਮੁਖੇ ਚਲਿਤੇ ਆਦਾਸਤਲੇ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਚਲਨਂ ਵਿਯ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਸਸਙ੍ਖਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਆਗਮਨਵਸੇਨ ਞੇਯ੍ਯਂ। **ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਚੇਵ ਞੇਯ੍ਯਂ** ਤਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਮਤੇਨ ਬਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਵਿਭੂਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰੋ ਦੁਬ੍ਬਲੇਹਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ।

੪੧-੨. ਹੀਨਾਦੀਨਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਂ ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ ਹੀਨਾਦਯੋ ਵਿਪਾਕਾ **ਪੁਞ੍ਞਵਾਦਿਨਾ** ਜਿਨੇਨ ਪਰਿਦੀਪਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਇਤਿ** ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਇਦਂ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਕਾਮਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਜਾਯਤੇ, **ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ** ਅਞ੍ਞਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਨ

ਜਾਯਤੇ।

ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਞ੍ਚਕਂ ਨਿਯਤਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਰੂਪਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਨ ਸਦ੍ਦਾਦਯੋ। ਸੇਸਤ੍ਤਯਂ ਯਦਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਗਹਿਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਦਾਸ੍ਸ ਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਗਹਿਤਂ, ਤਦਾਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੋ ਆਰਮ੍ਮਣੋ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਗਹਿਤਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਦਾਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਦ੍ਵਯਂ ਯਦਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਛਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਅਨਿਯਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਅਪਗਮੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਪਗਮਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**, ਤਾਯ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਥਾਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਾਕਾਰਂ। **ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਦਿਰਸਾ** ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਰਸਾ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਰਸਾ, **ਤਥਾਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ** ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਦਿਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਾਕਾਰਂ।

੪੩. **ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ** ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸ ਵਿਪਾਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਤਂ** ਵਚਨਂ **ਤਿਹੇਤੁਕਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ** ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਆਚਰਿਯੋ **ਪਰਿਦੀਪਯੇ**। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯਜਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਤਿਹੇਤੁਕਕੁਸਲਂ ਕਾਮਸੁਗਤਿਯਂ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠ ਅਹੇਤੁਕਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ, ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨੀਤਿ ਸੋਲ਼ਸ ਪਾਕਾਨਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ।

੪੪. ਕੁਸਲਾਨੁਗਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਾਜਿਤਂ ਕਿਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ **ਕੁਸਲਾਨੁਗਤਂ** ਕੁਸਲਂ ਅਨੁਗਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹਗ੍ਗਤਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ **ਭਾਜਿਤਂ** ਦੇਸਿਤਂ। **ਕਿਂ** ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ? **ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਂ**ਵ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਇਵ ਅਸਮਾਨਫਲਂ ਨਤ੍ਥਿ **ਯਤੋ** ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪਾਕਂ ਕੁਸਲਾਨੁਗਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਭਾਜਿਤਂ ਦੇਸਿਤਂ। **ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਂ**ਵਾਤਿ ਯਥਾ ਅਟ੍ਠਵਿਧੇਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇਸੁ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਤਿਹੇਤੁਕਕੁਸਲਂ ਕਾਮਸੁਗਤਿਯਂ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਸੋਲ਼ਸ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ, ਤਿਹੇਤੁਕਓਮਕਞ੍ਚ ਦੁਹੇਤੁਕਉਕ੍ਕਟ੍ਠਞ੍ਚ ਕਾਮਸੁਗਤਿਯਂ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਰਹਿਤਾਨਿ ਅਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ, ਦੁਹੇਤੁਕਓਮਕਂ ਪਨ ਕਾਮਸੁਗਤਿਯਂ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾਨਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ, ਏਵਂ ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਂ ਅਸਮਾਨਫਲਂਵ ਹੋਤਿ।

੪੫. ਗਜਾਦੀਨਂ ਛਾਯਾ ਗਜਾਦਿਸਦਿਸਾ ਹੋਤਿ ਯਥਾ, ਏਵਂ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਂ **ਸਬ੍ਬਥਾ** ਸਬ੍ਬਪਕਾਰੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਸਲੇਹੇਵ ਸਮਾਨਂ ਹੋਤਿ।

੪੬-੭. **ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਂਵ ਨਾਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨਂ** ਇਦਂ ਮਹਗ੍ਗਤਕੁਸਲਂ ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਂਵ ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨਂ ਅਪਰਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਫਲਦਾਯਕਂ **ਨ** ਹੋਤਿ, ਝਾਨਾ ਅਪਰਿਹੀਨਸ੍ਸ **ਭਵਗਾਮਿਨੋ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗਾਮਿਨੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਂਯੇਵ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਤਿ ਚ ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ **ਏਤਸ੍ਸ** ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਸ੍ਸ **ਕੁਸਲਾਨੁਗਤਂ** ਕੁਸਲਾਨੁਗਮਨਂ ਭਗਵਤਾ **ਕਤਂ**।

੪੮. **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕੇ ਪਟਿਪਦਾਕ੍ਕਮੋ ਤੇਸਞ੍ਚ ਹੀਨਾਦੀਨਂ ਭੇਦਤੋ **ਝਾਨਾਗਮਨਤੋ** ਮਹਗ੍ਗਤਕੁਸਲਝਾਨਸ੍ਸ ਆਗਮਨਵਸੇਨ **ਵਿਭਾਵਿਨਾ** ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੪੯. ਏਤ੍ਥ ਵਿਪਾਕੇ ਛਨ੍ਦਾਦਿ**ਅਧਿਪਤੀਨਂ** ਅਭਾਵੋ, ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸਤੋ ਕੁਸਲਤੋ ਅਯਂ ਏਵ ਵਿਸੇਸੋ, ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਪਕਾਰਂ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਕੁਸਲੇਨ ਸਮਂ **ਮਤਂ** ਕਥਿਤਂ ਭਗਵਤਾ।

੫੦. **ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਣਿਹਿਤਨ੍ਤਿਪਿ** ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ **ਇਤਿ** ਏਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਨਾਮਾਨਿ **ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੇ** ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੇ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇ **ਫਲੇ** ਹੋਨ੍ਤਿ।

੫੧. **ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਪਰਭਾਗਸ੍ਮਿਂ** ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤਫਲਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਵ**ਲਞ੍ਜਨਫਲੇਸੁ** ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇਸੁ ਏਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਨਾਮਾਨਿ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੇ, ਫਲੇਹਿ ਵ**ਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨੇ**ਵ ਅਨਤ੍ਤਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਏਵ ਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਬ੍ਭਰੇ ਫਲੇਹਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੇ।

੫੨. **ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਾਧਿਪਤੀਨੇਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਫਲਾਨਿ ਤੁ** ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਸਾਧਿਪਤੀਨਿ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਫਲਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਵਿਪਾਕੇ ਅਧਿਪਤੀ ਨਤ੍ਥਿ।

੫੩. ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਭਾਵੇਨ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤੇ ਭਗਵਤਾ। ਫਲਂ **ਮਗ੍ਗਂ ਉਪਾਦਾਯ** ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗਂ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤੇ ਭਗਵਤਾ।

੫੪. **ਇਮੇ** ਸਤ੍ਤ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ। ਗਾਵੋ ਚਰਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਗੋਚਰੋ, ਤਸ੍ਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਗੋਚਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੋ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾ, ਤੇਯੇਵ ਗੋਚਰੋ ਅਨਿਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਗੋਚਰੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ **ਅਨਿਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਗੋਚਰੇ ਵਤ੍ਤਰੇ** ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਸੁਖਾਦਿਤ੍ਤਯਯੁਤ੍ਤਾ ਤੇ** ਤੇ ਅਟ੍ਠ ਅਹੇਤੁਕਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖਾਦਿਤ੍ਤਯਯੁਤ੍ਤਾ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਹਿ ਸਹਗਤਾ। **ਦੁਕ੍ਖੁਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤਾ ਇਮੇ** ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਅਹੇਤੁਕਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਹਿ ਸਹਗਤਾ।

੫੫. ਏਵਂ ਛਤ੍ਤਿਂਸਧਾ ਪਾਕਂ ਪਾਕਸਾਸਨਪੂਜਿਤੋ ਸੁਗਤੋ। ਕਿਂ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ? ਪਾਕਂ ਨਾਮ ਅਸੁਰਂ, ਤਂ ਸਾਸਤਿ, ਪਾਕੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਞ੍ਞਫਲੇਨ ਦੇਵੇ ਅਨੁਸਾਸਤੀਤਿ ਵਾ ਪਾਕਸਾਸਨੋ, ਕੋ ਸੋ? ਸਕ੍ਕੋ। ਤੇਨ ਪਾਕਸਾਸਨੇਨ ਪੂਜਿਤੋ **ਸਵਿਪਾਕਾਵਿਪਾਕੇਸੁ** ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯੇਸੁ **ਕੁਸਲੋ** ਛੇਕੋ **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਪਾਕਂ** ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਤ੍ਤਿਂਸਪ੍ਪਕਾਰਂ **ਅਬ੍ਰਵਿ** ਅਵੋਚ।

ਅਨੁਲਾਰੇਸੂਤਿ ਖੁਦ੍ਦਕੇਸੁ। **ਤਥਾਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ** ਛਲਾਰਮ੍ਮਣਵਿਜਾਨਨਗਯ੍ਹਾਕਾਰਾ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਗਤਿ ਵਿਯ ਗਤਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਗਤਿਕਾ**।

੫੬. **ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਾਨਟ੍ਠ , ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਿ ਚ** ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਿ ਚ, ਕ੍ਰਿਯਤੋ ਪਨ ਪਞ੍ਚ **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਹਾਸਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤੇਰਸ।

੫੭. **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਹਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ** ਏਤ੍ਥ ਏਤੇਸੁ ਤੇਰਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਪਨ ਅਟ੍ਠਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਹਸਨ੍ਤਿ । **ਸੇਖਾ** ਸਤ੍ਤ ਅਰਿਯਾ ਛਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਹਸਨ੍ਤਿ। **ਅਸੇਖਾ** ਖੀਣਾਸਵਾ **ਪਞ੍ਚਹਿ** ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਹਸਨ੍ਤਿ।

ਕੁਸਲਾਨਿ ਪਨ ਰੂਪਾਰੂਪਕੁਸਲਾਨਿ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਇਮਾਨਿ** ਰੂਪਾਰੂਪਕਿਰਿਯਾਨਿ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯੇਵ ਕਾਰੋ ਭਾਵਨਾਕਾਰੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੋ ਭਾਵਨਾਕਾਰਵਸੋ, ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ। **ਤਾਨਿ** ਰੂਪਾਰੂਪਕੁਸਲਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪੁਞ੍ਞਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਭਾਵਨਾਕੁਸਲਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ। **ਇਮੇਸਂ** ਰੂਪਾਰੂਪਕਿਰਿਯਾਨਂ **ਤੇਸਞ੍ਚ** ਰੂਪਾਰੂਪਕੁਸਲਾਨਂ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ।

੫੮-੯. **ਯਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲਸ੍ਮਿਂ, ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾ ਪਨ** ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲਸ੍ਮਿਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਟ੍ਠਿਤੇਨ ਯੋਗਿਨਾ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾ **ਯਾ** ਰੂਪਾਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿ, **ਸਾ** ਰੂਪਾਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਸੋ ਯੋਗੀ **ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ** ਹੁਤ੍ਵਾ **ਨਂ** ਰੂਪਾਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ **ਯਾਵ** ਯਤ੍ਤਕਂ ਕਾਲਂ ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤੇ, **ਤਾਵ** ਤਤ੍ਤਕੇਨ ਕਾਲੇਨ ਤਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਭਿਕ੍ਖੁਨੋ **ਕੁਸਲਾ ਏਵ** ਰੂਪਾਰੂਪਕੁਸਲਾ ਏਵ ਹੋਤਿ। ਖੀਣਾਸਵੇਨ **ਸਾ** ਰੂਪਾਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿ **ਸਚੇ** ਯਦਿ **ਸਮਾਪਨ੍ਨਾ** ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਾ, **ਕ੍ਰਿਯਾ** ਰੂਪਾਰੂਪਕਿਰਿਯਾ ਹੋਤਿ।

੬੦. **ਏਕਾਦਸਵਿਧਂ ਕਾਮੇ** ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਾਦਸਵਿਧਂ, **ਰੂਪੇ** ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਪਞ੍ਚ, ਅਰੂਪਿਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਇਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਕ੍ਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵੀਸਤਿ।

੬੧. **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕ੍ਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ, ਪਨ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ**? ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਤ੍ਤਾ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਚਤੁਮਗ੍ਗਟ੍ਠੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਮਗ੍ਗੋਪਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕੋ ਯਦਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਬਹੁਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਂ, ਫਲਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸਪਿ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੬੨. **ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਵਿਭਾਗਦੇਸਕੋ** ਕਰਣਂ ਕ੍ਰਿਯਂ, **ਕ੍ਰਿਯਂ** ਨਾਮ ਵਿਨਯਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕਰਣਂ, ਨ ਕਰਣਂ ਅਕ੍ਰਿਯਂ, **ਅਕ੍ਰਿਯਂ** ਨਾਮ ਵਿਨਯਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ, ਆਪਜ੍ਜਨਂ ਆਪਤ੍ਤਿ, ਕ੍ਰਿਯਾਯ ਕਰਣੇਨ ਆਪਤ੍ਤਿ ਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿ, ਅਕ੍ਰਿਯਾਯ ਅਕਰਣੇਨ ਆਪਤ੍ਤਿ ਅਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿ, ਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿ ਚ ਅਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿ ਚ ਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਾਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਏਕਸ੍ਸ **ਆਪਤ੍ਤਿ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਾਸਂ ਵਿਭਾਗੋ ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਵਿਭਾਗੋ, ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਦੇਸਕੋ, ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਕੋ **ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਵਿਭਾਗਦੇਸਕੋ**। ਣ੍ਵੁ-ਤੁ-ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਪਰੇਸੁ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਛਟ੍ਠੀ ਹੋਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਜਿਨੋ ਕਿਂ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ? ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਵਿਭਾਗਦੇਸਕੋ **ਹਿਤਾਹਿਤਾਨਂ ਸਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਾਰਤੋ** ਹਿਤਸ੍ਸ ਸਕ੍ਰਿਯਾਯ ਰਤੋ, ਅਹਿਤਸ੍ਸ ਅਕ੍ਰਿਯਾਯ ਰਤੋ, ਯਂ ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਂ, **ਕ੍ਰਿਯਂ** ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ, **ਅਕ੍ਰਿਯਂ** ਨਾਮ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਏਕੇ। ਤਂ ਨ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕੁਸਲਾਧਿਕਾਰੇ ''ਕੁਸਲਂ ਮੁਨਿਨਾ ਲਪਿਤਂ'' ਅਕੁਸਲਾਧਿਕਾਰੇ ''ਪਾਪਮਾਨਸਂ ਪਾਪਾਪਾਪੇਸ੍ਵਪਾਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ'' ਵਿਪਾਕਾਧਿਕਾਰੇ ''ਪਾਕਂ ਸੁਗਤੋ ਅਬ੍ਰਵੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਕ੍ਰਿਯਾਧਿਕਾਰੇ ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਅਵੋਚਾ''ਤਿ ਵਚਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ। ਤੇਨ ਵਾਸ੍ਸ ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਂ,** ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਮੇਵ ਸਾਰਤੋ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਾਸਭਾਵਂ **ਅਵੋਚ** ਦੇਸੇਸਿ, **ਤਂ ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਂ** ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਸਭਾਵਂ ਮਯਾ **ਸਮੀਰਿਤਂ,** ਸਮ੍ਮਾ ਪਕਾਰੇਨ ਈਰਿਤਂ ਕਥਿਤਂ।

੬੪. **ਏਕੂਨਨਵੁਤਿ ਸਬ੍ਬੇ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਮਹੇਸਿਨਾ** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਅਟ੍ਠ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਮਹੇਸਿਨਾ** ਤਥਾਗਤੇਨ **ਸਮਾਸਤੋ** ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ।

੬੫. **ਪਿਟਕੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਮਿਂ, ਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਾਟਵਤ੍ਥਿਨੋ** ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ ਪਟੁਨੋ ਭਾਵੋ ਪਾਟਵਂ, ਤੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਟਵਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਪਾਟਵਤ੍ਥਿਨੋ,** ਛੇਕਭਾਵਤ੍ਥਿਕਾ ਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ, **ਤੇਹਿ** ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ **ਅਯਂ** ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੋ **ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ** ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਚਿਨ੍ਤਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੬. **ਯੇ** ਜਨਾ ਤਸ੍ਸਙ੍ਕਾਸੇਨ ਤਂਸਨ੍ਨਿਭੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੇਨ **ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਹੋਦਧਿਂ** ਮਹਾਸਾਗਰਸਨ੍ਨਿਭਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਤਰਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਪਰਲੋਕਞ੍ਚ ਤਰਨ੍ਤਿ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਸਮਾਪਨੇ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਚਿਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਠਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੨. ਦੁਤਿਯੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਚੇਤਸਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੬੭. **ਚਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਰਮੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ** , **ਯੇ ਚ ਚੇਤਸਿਕਾ ਮਯਾ** ਯੇ ਚ ਚੇਤਸਿਕਾ ਚਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਰਂ ਮਯਾ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਇਤੋ ਪਰਂ ਇਦਾਨਿ **ਤੇਸਂ** ਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਵਿਭਾਜਨਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਹਂ।

ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਵਸੇਨ ਭਾਵਨਾਕਾਲੇ ਕਰੁਣਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਵਾ, ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਾਯ ਕਰੁਣਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ, ਕਰੁਣਾਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਕਾ ਕਰੁਣਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਮੁਦਿਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਾਯ ਮੁਦਿਤਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਏਕਾ ਮੁਦਿਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਨ ਯੋਗੀ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਦੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਰਮਤਿ। **ਰਮੁ**-ਧਾਤੁ ਕੀਲ਼ਾਯਂ, ਵਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਰਮਣਤ੍ਥੋ।

੬੮. **ਆਦਿਨਾ ਪੁਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਤੇਤ੍ਤਿਂਸ ਨਿਯਤਾ ਮਤਾ ਆਦਿਨਾ ਪੁਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੇਨ** ਪਠਮਮਹਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਨਿਯਤਾ **ਤੇਤ੍ਤਿਂਸ** ਚੇਤਸਿਕਾ ਭਗਵਤਾ ਮਤਾਤਿ, ਅਥ ਵਾ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਅਨਿਯਤਾ **ਏਕੇਨ** ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਹ **ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ** ਧਮ੍ਮਾ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੬੯. **ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਮੇਤ੍ਤਾ ਚ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾ ਏਤ੍ਥ** ਏਤੇਸੁ ਯੇਵਾਪਨਕਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ, ਮੇਤ੍ਤਾ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਚ **ਧਮ੍ਮਰਾਜੇਨ** ਸਤ੍ਥਨਾ **ਨ ਉਦ੍ਧਟਾ** ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ।

੭੦. **ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ ਮੇਤ੍ਤਾਪਿ** ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ ਮੇਤ੍ਤਾ ਗਹਿਤਾ, **ਉਪੇਕ੍ਖਾਤਿ** ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਗਹਿਤਾ **ਯਸ੍ਮਾ** ਕਾਰਣਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਭੋਪੇਤਾ ਭਗਵਤਾ ਨ ਗਹਿਤਾ।

੭੧. **ਕਸ੍ਮਾ ਯੇਵਾਪਨਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਬੁਦ੍ਧੇਨਾਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ** ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ **ਯੇਵਾਪਨਾ ਧਮ੍ਮਾ** ਯੇਵਾਪਨਨਾਮਕਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਰੂਪੇਨ ਏਵ। ਬਨ੍ਧਤਿ ਸ੍ਨੇਹੇਨ ਏਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਬਨ੍ਧੁ, ਆਦਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਬਨ੍ਧੁ ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁ, ਤੇਨ **ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ** ਬੁਦ੍ਧੇਨ **ਨ ਚ ਉਦ੍ਧਟਾ** ਨ ਦੇਸਿਤਾ।

੭੨. ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ? **ਯਸ੍ਮਾ ਅਨਿਯਤਾ ਕੇਚਿ** ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਅਨਿਯਤਾ, **ਯਸ੍ਮਾ** ਕਾਰਣਾ **ਰਾਸਿਂ** ਦੁਕਵਗ੍ਗਾਦਿਰਾਸਿਂ **ਨ ਭਜਨ੍ਤਿ** ਨ ਸੇਵਨ੍ਤਿ, **ਯਸ੍ਮਾ** ਕਾਰਣਾ **ਕੇਚਿ** ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਦੁਬ੍ਬਲਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਭਗਵਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੭੩. **ਛਨ੍ਦਾਧਿਮੋਕ੍ਖਮੁਦਿਤਾ ਮਨਸਿ ਚ ਕਾਰੋ,**

ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ ਚ ਕਰੁਣਾ ਵਿਰਤਿਤ੍ਤਯਞ੍ਚ।
ਪੁਬ੍ਬੇਸੁ ਤੇਨ ਨਿਯਤਾਨਿਯਤਾ ਚ ਸਬ੍ਬੇ,
ਯੇਵਾਪਨਾ ਮੁਨਿਵਰੇਨ ਨ ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ॥

ਛਨ੍ਦਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਮੁਦਿਤਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ ਕਰੁਣਾ ਵਿਰਤਿਤ੍ਤਯਞ੍ਚ **ਪੁਬ੍ਬੇਸੁ**ਕੁਸਲੇਸੁ ਨਿਯਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਨਿਯਤਾ ਪਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਯੇਵਾਪਨਾ ਨ ਚ ਏਵ ਤੇਨ ਮੁਨਿਵਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੭੪-੮੦. **ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸੋਵ, ਪਠਮਂ ਸਮੁਦੀਰਿਤੋ ਏਤ੍ਥ** ਏਤੇਸੁ ਚੇਤਸਿਕੇਸੁ, ਜਾਤਿਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ, ਫਸ੍ਸੋਵ ਪਠਮਂ **ਸਮੁਦੀਰਿਤੋ** ਕਥਿਤੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ? **ਕਿਰ** ਮਯਾ ਸੁਤਂ, ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਂ ਅਭਿਨਿਪਾਤਤ੍ਤਾ ਫਸ੍ਸੋ ਪਠਮਂ ਸਮੁਦੀਰਿਤੋ, **ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ**

ਪਨ ਫਸ੍ਸੇਨ ਫਸ੍ਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਯੋਗਿਨੋ ਵੇਦਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਂ **ਵੇਦਯੇ,** ਸਞ੍ਞਾਯ **ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ,** ਚੇਤਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਂ **ਚੇਤਯੇ।** **ਸਹਜਾਤਾਨਂ** ਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਫਸ੍ਸੋਵ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਮਹੇਸਿਨਾ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਹਿ** ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ? ਯਸ੍ਮਾ **ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ,** ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਕਾਰਣਮਿਦਂ ਸਬ੍ਬਂ, ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਤੁ ਸਹੇਵ ਚ** ''ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਚ ''ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਚ **ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ** ਵਚਨਂ **ਅਕਾਰਣਂ** ਅਹੇਤੁਕਂ ਅਯੁਤ੍ਤਂ, ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ? **ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਂ** ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਚੇਤਸਿਕਾਨਂ **ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵੇਨ** ਸਮਾਨੁਪ੍ਪਾਦਸਮਾਨਨਿਰੋਧਸਮਾਨਾਲਮ੍ਬਣਸਮਾਨਵਤ੍ਥੁਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਕਾਰਣਂ ਅਯੁਤ੍ਤਂ। **ਅਯਂ ਤੁ ਪਠਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਛਾਤਿ ਨਤ੍ਥਿਦਂ ਅਯਂ** ਧਮ੍ਮੋ ਪਠਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, **ਅਯਂ** ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਛਾਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿ **ਇਦਂ** ਵਚਨਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇਪਿ ਕਾਰਣਂ ਨ ਚ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮਤੋ ਚੇਵ ਪਠਮਂ ਸਮੁਦੀਰਿਤੋ **ਇਚ੍ਚੇਵਂ** ਇਤਿ ਏਵਂ ਇਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਠਮਂ ਸਮੁਦੀਰਿਤਤਂ **ਵਿਞ੍ਞੁਨਾ** ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ, **ਵਿਸੇਸਤੋ** ਵਿਸੇਸੇਨ ਅਞ੍ਞਥਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ। **ਨ ਚ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋਯਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਕ੍ਕਮੋ** ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਅਯਂ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਕ੍ਕਮੋ ਵਿਞ੍ਞੁਨਾ **ਨ ਚ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ** ਨ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਵਚਨਤ੍ਥਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ **ਵਿਜਾਨਤਾ** ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਾ।

ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਾਨੁਭਵਨਰਸਾ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨਕਿਚ੍ਚਾ **ਸੁਭੋਜਨਰਸਂ** ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ **ਰਾਜਾ ਵਿਯ।** ਚੇਤਸਿਕਅਸ੍ਸਾਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਚੇਤਸਿਕਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾ।

ਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣਕਰਣਰਸਾ ਪਟਿਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਾ **ਵਡ੍ਢਕਿਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣਕਰਣਮਿਵ** ਵਡ੍ਢਕਿਨੋ ਸਕਿਂ ਸਞ੍ਜਾਨਿਤ੍ਵਾਪਿ ਦਾਰੁਹਰੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਸਾਰਣਂ ਵਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਯਥਾਗਹਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਮਨਸਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸਕਰਣਂ ਗਯ੍ਹਾਕਾਰਾ।

ਆਯੂਹਨਰਸਾ ਪਵਤ੍ਤਨਕਿਚ੍ਚਸਾਧਕਾ। **ਮਹਾਵਡ੍ਢਕਿਆਦਯੋ ਵਿਯ** ਯਥਾ ਮਹਾਵਡ੍ਢਕੀ ਸਯਮ੍ਪਿ ਦਾਰੁਂ ਤਚ੍ਛਤਿ, ਪਰੇਪਿ ਦਾਰੁਂ ਤਚ੍ਛਾਪੇਤਿ, ਏਵਂ ਸਯਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਨ੍ਨਹਤਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਪਿ ਅਭਿਸਨ੍ਨਹਾਪੇਤਿ।

ਆਹਨਨਂ ਭੁਸੋ ਹਨਨਂ, ਪਰਿਯਾਹਨਨਂ ਸਮਨ੍ਤਾ ਹਨਨਂ, ਤਂ ਰਸੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਆਹਨਨਪਰਿਯਾਹਨਨਰਸੋ।**

ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੁਮਜ੍ਜਨਲਕ੍ਖਣੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਰਿਮਦ੍ਦਨਲਕ੍ਖਣੋ।

ਪਿਨਯਤੀਤਿ ਪੀਤਿ, ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਿਨਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤ**ਫਰਣਰਸਾ।** ਉਦਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਓਦਗ੍ਯਂ, ਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਓਦਗ੍ਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ।**

ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਤ੍ਤਯਂ ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਿ। **ਅਕਾਲੁਸਿਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ** ਅਨਾਵਿਲਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। **ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਾ** ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਤ੍ਤਯਾਸਨ੍ਨਕਾਰਣਾ।

ਅਰਞ੍ਞਗਤਸੁਦੇਸਕੋ ਵਿਯ ਅਰਞ੍ਞੇ ਗਤੋ ਮਗ੍ਗਸੁਦੇਸਕੋ ਵਿਯ।

ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਅਵਿਗਤਾਨਂ ਚੇਤਸਿਕਾਨਂ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ। ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਚ **ਤੇਸਂ** ਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਾਦਿਮ੍ਹਿ ਵਿਧਾਨੇ ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ **ਤਂ** ਤੇਸਂ ਪਾਲੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਤਂ ਜੀਵਿਤਂ **ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ** ਪਾਲੇਤਬ੍ਬੇ ਚੇਤਸਿਕੇ ਅਨੁਪਾਲੇਤਿ। **ਉਦਕਂ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਉਦਕਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਉਪ੍ਪਲਾਦੀਨਿ ਅਨੁਪਾਲੇਤਿ, ਤਥਾ ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਾਦਿਮ੍ਹਿ ਵਿਧਾਨੇ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਅਨੁਪਾਲੇਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕ੍ਖਣੇਵ ਅਨੁਪਾਲੇਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਪਾਲੇਤਿ, **ਧਾਤਿ ਵਿਯ ਕੁਮਾਰਂ** ਅਞ੍ਞਾਯ ਜਨਿਤਂ ਕੁਮਾਰਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੀ ਧਾਤਿ ਵਿਯ, ਪਰਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤਂ ਅਙ੍ਕਾਦਿਨਾ ਧਾਰੇਤੀਤਿ **ਧਾਤਿ।** **ਸਯਂਪਵਤ੍ਤਿਤਧਮ੍ਮਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ** ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਨਿਯਾਮਕੋ**

ਵਿਯ ਯਥਾ ਨਿਯਾਮਕੋ ਏਕਨਾਵਾਯ ਵੁਤ੍ਥੇਹਿ ਜਨੇਹਿ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਭਙ੍ਗਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਤੰ ਜੀਵਿਤੰ ਨ ਪਵਤ੍ਤਯਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਅਭਾਵਾ ਠਪਯਿਤਬ੍ਬਾਨੰ ਚੇਤਸਿਕਾਨਞ੍ਚ ਅਭਾਵਾ, ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚੇਤਸਿਕੇ ਨ ਠਪੇਤਿ ਸਯੰ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨੱਤਾ, ਵਟ੍ਟਿਸ੍ਨੇਹੋ ਖੀਯਮਾਨੋ ਪਦੀਪਸਿਖੰ ਨ ਕਰੋਤਿ ਯਥਾ।

ਸੋਮ੍ਮਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋਤਿ ਮੁਦੁਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ, ਸੀਤਲਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਵਾ।

ਕਾਯੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਇਮੇ ਖਨ੍ਧਾ ਗਹਿਤਾ।

ਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾਤਿ ਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਕਿਚ੍ਚਾ। **ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਵੂਪਸਮਤਾਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਕਿਲੇਸਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾ**ਤਿ **ਆਦਿ**ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਚੇਤਸਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਤਿਯੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੩. ਤਤਿਯੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਚੇਤਸਿਕਵਿਭਾਗਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੮੯. ਸਬ੍ਬੇ ਚੇਤਸਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਬੁਦ੍ਧੇਨਾਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ ਯੇ ਸਬ੍ਬੇ ਚੇਤਸਿਕਾ **ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ** ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, **ਤੇ** ਸਬ੍ਬੇ ਚੇਤਸਿਕਾ **ਨਾਮਸਾਮਞ੍ਞਤੋ** ਨਾਮਸਮਾਨਭਾਵੇਨ **ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਞਾਸਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ,** ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਞਾਸ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੯੦-੯੨. ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਧਾ ਕਾਮੇ, ਰੂਪੇ ਪਞ੍ਚਦਸੇਰਿਤਾ ਕਾਮੇ ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਈਰਿਤਾ। **ਰੂਪੇ** ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਪਞ੍ਚਦਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਈਰਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਦ੍ਵਾਦਸਾਰੂਪੇ** ਅਰੂਪਾਵਚਰੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਮਨਾਸਵਾ** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਏਕਵੀਸਸਤੰ ਸਬ੍ਬੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਸਮਾਸਤੋ** ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਏਕਵੀਸਸਤੰ ਹੋਤਿ। **ਏਤੇਸੁ ਤੇਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ** ਇਤੋ ਪਰੰ **ਏਤੇਸੁ** ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ **ਤੇਸੰ** ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਏਕੰ ਏਕੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਪਾਟਵਤ੍ਥਾਯ ਅਹੰ **ਪਵਕ੍ਖਾਮਿ** ਦੇਸਿਸ੍ਸਾਮਿ।

੯੩. ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ **ਮਨਕ੍ਕਾਰੋ** ਮਨਸਿਕਾਰੋ **ਜੀਵਿਤੰ** ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕੰ **ਏਤੇ ਅਟ੍ਠ** ਚੇਤਸਿਕਾ **ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਾ** ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਤੋ ਅਵਿਗਤਾ **ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ** ਸਮਾਨੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਸਹਕ੍ਖਯਾ** ਸਹਵਯਾ।

੯੪. ਫਸ੍ਸੋ ਚ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ, ਚੇਤਨਾ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਮਨਕ੍ਕਾਰੋ **ਇਮੇ** ਚੇਤਸਿਕਾ **ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਾ** ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਾ, ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣਾ ਵਾ।

੯੫. ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸ-ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਮੁਦੀਰਿਤੋ। ਵਿਚਾਰੋ ਛਸਟ੍ਠਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਤਾਵ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਵਜ੍ਜਿਤਕਾਮਾਵਚਰੇਸੁ ਚੇਵ ਏਕਾਦਸਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਾਤਿ **ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਭਗਵਤਾ ਸਮੁਦੀਰਿਤੋ। ਵਿਚਾਰੋ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਵਜ੍ਜਿਤਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਏਕਾਦਸਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਏਕਾਦਸਸੁ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਾਤਿ **ਛਸਟ੍ਠਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਜਾਯਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਵਚਨੇ ਸੰਸਯੋ ਨਤ੍ਥਿ।

੯੬. ਏਕਪਞ੍ਞਾਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਪੀਤਿ ਤੇਸਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਖੰ ਪੀਤਿਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ **ਏਕਪਞ੍ਞਾਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਜਾਯਤਿ। ਸੁਖੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸਦੁਕ੍ਖੁਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ **ਤੇਸਟ੍ਠਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਜਾਯਤਿ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾ** ਸੋਮਨਸ੍ਸਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ **ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਜਾਯਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖੰ** ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਪਟਿਘਸਹਗਤੇਸੁ **ਤੀਸੁ** ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਾਯਤਿ।

੯੭. ਹੋਤਿ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਪਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸਦੁਕ੍ਖਸੁਖੁਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ **ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਜਾਯਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਪਨੇਕਸ੍ਮਿੰ** ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਜਾਯਤਿ। **ਤਥੇਕਮ੍ਹਿ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ** ਤਥਾ **ਏਕਸ੍ਮਿੰ** ਪੁਞ੍ਞਪਾਕੇ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਹੋਤਿ।

੯੮. ਪਞ੍ਚੁਤ੍ਤਰਸਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ, ਵੀਰਿਯੰ ਆਹ ਨਾਯਕੋ ਜਿਨੋ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਵਜ੍ਜਿਤੇ **ਪਞ੍ਚੁਤ੍ਤਰਸਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ** ਵੀਰਿਯੰ **ਆਹ** ਕਥੇਸਿ। **ਚਤੁਤ੍ਤਰਸਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਬ੍ਰਵਿ** ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਵਜ੍ਜਿਤੇ **ਚਤੁਤ੍ਤਰਸਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ** ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਵੋਚ।

੯੯. ਸਬ੍ਬਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚੇਕਹੇਤੁਕੇ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯਞ੍ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਸ੍ਮਿਂ **ਏਕੁਤ੍ਤਰਸਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ** ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ **ਉਦ੍ਦਿਸੇ** ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਕਥੇਯ੍ਯ।

੧੦੦. ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਕੇ ਦਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚ **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯੁਤਮ੍ਪਿ** ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਸ੍ਮਿਂ **ਦਸੁਤ੍ਤਰਸਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ** ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਭਗਵਤਾ ਉਦੀਰਿਤੋ।

੧੦੧-੨. ਸਦ੍ਧਾ ਸਤਿ ਹਿਰੀ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਅਲੋਭੋ ਅਦੋਸੋ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਛ ਯੁਗਲ਼ਾ ਚ **ਇਤਿ** ਇਮੇ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਨਵੁਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾ **ਅਹੇਤੁਕੇਸੁ** ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ **ਅਪੁਞ੍ਞੇਸੁ** ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਅਕੁਸਲੇਸੁ **ਨ ਜਾਯਰੇ** ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

੧੦੩. ਏਕੂਨਾਸੀਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਞਾ ਜਾਯਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ ਪਞ੍ਞਾ ਦ੍ਵਾਦਸਅਕੁਸਲਅਟ੍ਠਾਰਸਅਹੇਤੁਕਮਹਾਕੁਸਲਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਵਿਪਾਕਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕਿਰਿਯਾਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਜ੍ਜਿਤੇ **ਏਕੂਨਾਸੀਤਿਯਾ** ਚਿਤ੍ਤੇ ਜਾਯਤਿ। **ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇ, ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਸਿਯੁਂ** ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਅਟ੍ਠਸੁ ਮਹਾਕੁਸਲੇਸੁ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਮਹਾਕਿਰਿਯਾਸੁ, ਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁ ਚਾਤਿ **ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਸਿਯੁਂ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ।

੧੦੪. ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞੇਸੁ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਮਹਾਕੁਸਲੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਚਾਤਿ ਸਹ ਅਟ੍ਠਕੇ **ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਿਧੇ ਚਿਤ੍ਤੇ** ਵਿਰਤਿਤ੍ਤਯਂ ਹੋਤਿ।

੧੦੫. ਸਦ੍ਧਾ ਸਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਅਲੋਭਾਦਿਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਚ ਯੁਗਲ਼ਾਨਿ ਛ ਚ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਪਿ ਚ।

੧੦੬. ਤਥਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਰਤਿਯੋ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਮਹਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਬਜਾਕਤਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ **ਕੁਸਲੇਨ** ਸਬ੍ਬੇਸੁਯੇਵ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਛੇਕੇਨ ਵਿਜਿਤਞ੍ਞਣੇਨ ਪਕਾਸਿਤਾ।

੧੦੭. ਅਹਿਰੀਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ, ਮੋਹੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਮੇਵ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਦ੍ਵਾਦਸਾਪੁਞ੍ਞਚਿਤ੍ਤੇਸੁਯੇਵ** ਦ੍ਵਾਦਸਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁਯੇਵ **ਜਾਯਰੇ** ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

੧੦੮-੯. ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਚ ਮੋਹੋ ਚ, ਮਾਨੋ ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਸਂਸਯੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਮਿਦ੍ਧਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਥਿਨਂ ਮਚ੍ਛਰਿਯਮ੍ਪਿ ਚ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਇਸ੍ਸਾ ਚ ਦੋਮਨਸ੍ਸਕਂ **ਏਤੇ** ਧਮ੍ਮਾ **ਅਕੁਸਲਾ** ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ **ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਮਹੇਸਿਨਾ** ਵਿਜਿਤਞ੍ਞਵਿਗਤਮਲੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੧੧੦. ਲੋਭੋ **ਅਟ੍ਠਸੁ** ਲੋਭਮੂਲੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਭਗਵਤਾ **ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਦਿਟ੍ਠਿ **ਚਤੂਸੁ** ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਮਾਨੋ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਗਾਹੂਪਵਾਦਪ੍ਪਭਿਨ੍ਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦੋਸੋ **ਦ੍ਵੀਸੁ ਏਵ** ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਮੁਨਿਨ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ।

੧੧੧. ਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛੇਰਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾ **ਦ੍ਵੀਸੁ** ਦੋਸਮੂਲੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, **ਨੋ ਸਹ** ਸਹ ਨੋ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਕੇਕੋਵ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਨੇਕਸ੍ਮਿਂ** ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇ ਜਾਯਤਿ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ **ਪਞ੍ਚਸੁ** ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਾਯਤਿ।

੧੧੨-੩. ਫਸ੍ਸੋ ਚ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ, ਚੇਤਨਾ ਜੀਵਿਤਂ ਮਨੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਚ ਪੀਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਸਮਾਧਿ ਚ ਛਨ੍ਦੋ ਚੇਵਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ **ਚੁਦ੍ਦਸ** ਧਮ੍ਮਾ **ਕੁਸਲਾ ਚ** ਕੁਸਲਚੇਤਸਿਕਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਕੁਸਲਾ ਚੇਵ** ਅਕੁਸਲਚੇਤਸਿਕਾ ਚੇਵ

ਅਬਜਾਕਤਾਪਿ ਚ ਅਬਜਾਕਤਚੇਤਸਿਕਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੧੧੪. ਏਕੂਨਤਿੰਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਝਾਨੰ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੰ ਮਤੰ ਚਤੂਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਕੁਸਲੇਸੁ, ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਮਹਾਕੁਸਲਮਹਾਵਿਪਾਕਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਸੁਖਸਨ੍ਤੀਰਣਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿਤ੍ਤੇਸੁ , ਤੀਸੁ ਰੂਪਪਠਮਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪਠਮਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਾਤਿ **ਏਕੂਨਤਿੰਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੰ** ਪਞ੍ਚਾਵਯਵਝਾਨਯੁਤ੍ਤੰ ਝਾਨੰ ਸੁਗਤੇਨ ਮਤੰ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਲੋਭਮੂਲਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਦੋਸਮੂਲਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮੋਹਮੂਲਾਨਿ ਚ ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਿਕਞ੍ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ ਚ ਦ੍ਵਾਦਸੁਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ ਮਹਾਕੁਸਲਮਹਾਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਰੂਪਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਾਤਿ **ਸਤ੍ਤਤਿੰਸ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਚਤੁਝਾਨਙ੍ਗਯੁਤ੍ਤਾਨਿ** ਚਤੁਝਾਨਾਵਯਵਯੁਤ੍ਤਾਨਿ **ਇਤਿ** ਏਵੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ **ਕਥੇਯਜ**।

੧੧੫. ਏਕਾਦਸਵਿਧੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਮੁਦੀਰਿਤੰ ਤੀਣਿ ਰੂਪਾਵਚਰਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਟ੍ਠਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਾਤਿ **ਏਕਾਦਸਵਿਧੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਿਵਙ੍ਗਿਕੰ** ਤਿਅਵਯਵਝਾਨਯੁਤ੍ਤੰ, ਛ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਦ੍ਵਾਦਸਾਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਸੋਲ਼ਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਾਤਿ **ਚਤੁਤਿੰਸਵਿਧੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦੁਵਙ੍ਗਿਕੰ** ਦ੍ਵਿਅਵਯਵਝਾਨਯੁਤ੍ਤੰ **ਉਦੀਰਿਤੰ** ਜਿਨੇਨ ਈਰਿਤੰ।

੧੧੬. ਸਭਾਵੇਨਾਵਿਤਕ੍ਕੇਸੁ, ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਉਦ੍ਧਰੇ ਸਭਾਵੇਨ ਪਕਤਿਯਾ **ਅਵਿਤਕ੍ਕੇਸੁ** ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਰਹਿਤੇਸੁ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ **ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ** ਝਾਨਾਵਯਵਾਨਿ ਜਿਨੋ ਨ ਉਦ੍ਧਰੇ। ਅਯਮੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਭਾਸਿਤੋ, ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਨੇਵ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਹੀਨਾ, ਪਕਤਿਯਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਰਹਿਤਾਨਿ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ **ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ** ਮਗ੍ਗਾਵਯਵਾਨਿ ਜਿਨੋ **ਨ ਉਦ੍ਧਰੇ** ਨ ਦੇਸੇਯਜ।

੧੧੭. ਬੁਧੋ ਜਿਨੋ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ਤੀਸੁ ਸਨ੍ਤੀਰਣੇਸੁ ਚਾਤਿ **ਸੋਲ਼ਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਤੀਣਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ **ਵਦੇ** ਕਥੇਯਜ। **ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ** ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਕਾਦਸਸੁ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਚੇਵ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਚਿਤ੍ਤੇ ਚਾਤਿ **ਤੇਰਸਸੁ** ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ **ਪਞ੍ਚ** ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ **ਬੁਧੋ** ਭਗਵਾ **ਉਦ੍ਧਰੇ** ਉਦ੍ਧਰੇਯਜ।

੧੧੮. ਸਤ੍ਤ ਦ੍ਵਾਦਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਜਿਨੋਬ੍ਰਵਿ ਜਿਨੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕੁਸਲਮਹਾਵਿਪਾਕਮਹਾਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ **ਦ੍ਵਾਦਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਸਤ੍ਤ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ **ਅਬ੍ਰਵਿ** ਕਥੇਸਿ, **ਏਕੇਨੂਨੇਸੁ ਅਟ੍ਠੇਵ, ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਨੇਸੁ ਚ** ਜਿਨੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕੁਸਲਮਹਾਵਿਪਾਕਮਹਾਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਪਞ੍ਚਦਸਸੁ ਰੂਪੇਸੁ, ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਅਰੂਪੇਸੁ ਚਾਤਿ **ਏਕੇਨੂਨੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਨੇਸੁ** ਅਟ੍ਠੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਅਬ੍ਰਵਿ।

੧੧੯. ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ**ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨਵਕੰ** ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਵਕੰ ਨਾਯਕੋ **ਅਬ੍ਰਵਿ** ਕਥੇਸਿ। **ਏਵੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯੋਗੋਪਿ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯੋਗੋ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਞ੍ਞੰ ਭਾਵੇਤੁੰ ਪਕਾਸੇਤੁੰ ਸੀਲਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵਿਭਾਵੀ, ਤੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੨੦. ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਨਾਮੇਤ੍ਥ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਅਹੇਤੁਕਾ ਏਤ੍ਥ ਏਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਅਹੇਤੁਕਾ ਨਤ੍ਥਿ ਮਗ੍ਗੋ ਏਤੇਸੂਤਿ ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਨਾਮ, **ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਸੁ** ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿਪਿ ਨ ਸੰਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

੧੨੧. ਏਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦੁਮਗ੍ਗਙ੍ਗੰ ਏਕੰ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੰ **ਦੁਮਗ੍ਗਙ੍ਗੰ** ਦੁਮਗ੍ਗਾਵਯਵੰ, ਚਤੂਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਟਿਘਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਯੁਤ੍ਤੇ ਚਾਤਿ **ਸਤ੍ਤਸੁ** ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚ **ਤਿਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ** ਤਿਮਗ੍ਗਾਵਯਵਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** , **ਮਗ੍ਗੋ ਸੋ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕੋ** ਚਤੂਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਕੁਸਲੇਸੁ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕੁਸਲਮਹਾਵਿਪਾਕਮਹਾਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁ, ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਅਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁ ਚਾਤਿ **ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ** ਚਤੁਰਾਵਯਵੋ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤਿ।

੧੨੨. ਪਞ੍ਚਵੀਸਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਮਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਮਤੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕੁਸਲਮਹਾਵਿਪਾਕਮਹਾਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ, ਤੀਸੁ ਰੂਪਪਠਮਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਾਤਿ **ਪਞ੍ਚਵੀਸਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ** ਪਞ੍ਚਾਵਯਵੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਗਵਤਾ ਮਤੋ। **ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਙ੍ਗਿਕੋਪਿ ਚ** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ **ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਮਗ੍ਗੋ **ਸਤ੍ਤਙ੍ਗਿਕੋ** ਸਤ੍ਤਾਵਯਵੋ ਹੋਤਿ।

੧੨੩. ਮਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਮਗ੍ਗਫਲਵਸੇਨ **ਅਟ੍ਠਸੁ** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਮਗ੍ਗੋ **ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ** ਅਟ੍ਠਾਵਯਵੋ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ** ਪਰਿਸਮਾਪਨੇ। **ਤੁ** ਪਦਪੂਰਣੇ। **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੇਸੁ **ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ** ਮਗ੍ਗਾਵਯਵਾਨਿ ਧੀਰੋ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ, ਦੇਸੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੨੪. ਬਲਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੇ ਬਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ । **ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਤੀਣਿ ਦੀਪਯੇ** ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯੁਤ੍ਤੇ ਤੀਣਿ ਬਲਾਨਿ ਧੀਰੋ **ਦੀਪਯੇ** ਪਕਾਸੇਯ੍ਯ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯੁਤ੍ਤਤੋ ਸੇਸੇਸੁ **ਏਕਾਦਸਸੁ** ਅਕੁਸਲੇਸੁ **ਚਤ੍ਤਾਰਿ** ਬਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਛ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ** ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕੁਸਲਮਹਾਵਿਪਾਕਮਹਾਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਛ ਬਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਧੀਰੋ **ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ** ਕਥੇਯ੍ਯ।

੧੨੫. ਏਕੂਨਾਸੀਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕੁਸਲਮਹਾਵਿਪਾਕਮਹਾਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿਯਾ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਾਤਿ **ਏਕੂਨਾਸੀਤਿਯਾ** ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਤ੍ਤ ਬਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਸੋਲ਼ਸੇਵਾਬਲਾਨਿ ਤੁ** ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਚ ਤਿਸ੍ਸੋ ਮਨੋਧਾਤੁਯੋ ਚ ਤੀਣਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਿ ਚਾਤਿ **ਸੋਲ਼ਸ** ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਅਬਲਾਨਿ** ਬਲਵਿਰਹਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ **ਸਬਲੰ** ਬਲੇਨ ਸਹਗਤੰ **ਅਬਲਮ੍ਪਿ ਚ** ਬਲਵਿਰਹਿਤਞ੍ਚਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ **ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ** ਧੀਰੇਨ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ।

੧੨੬. ਝਾਨਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਬਲਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਹਿ ਯੇਸੁ ਯਾਨਿ ਯੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ **ਯਾਨਿ** ਝਾਨਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਬਲਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, **ਮਯਾ ਸਮਾਸੇਨ ਸਮੁਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ** ਅਸੰਸਟ੍ਠੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ **ਤੇਸੁ** ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ **ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਤਾਨਿ** ਝਾਨਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਬਲਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ **ਸਮਾਸੇਨ** ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ **ਮਯਾ** ਬੁਦ੍ਧਦਤ੍ਤਾਚਰਿਯੇਨ **ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ** ਕਥਿਤਾਨਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਚੇਤਸਿਕਵਿਭਾਗਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤਤਿਯੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਏਕਵਿਧਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੭.ਇਤੋ ਪਰੰ ਪਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨਯਮੇਕਵਿਧਾਦਿਕੰ।
ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਿਕ੍ਖੂਨੰ, ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਪਨ ਵੁਦ੍ਧਿਯਾ॥

ਅਹੰ **ਇਤੋ ਪਰੰ** ਇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਪਰੰ ਏਕਵਿਧਾਦਿਕੰ ਨਯੰ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਵੁਦ੍ਧਿਤ੍ਥਾਯ **ਪਵਕ੍ਖਾਮਿ** ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ।

੧੨੮. ਸਬ੍ਬਮੇਕਵਿਧੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵਤੋ ਏਕਵਿਧੰ, **ਦੁਵਿਧਞ੍ਚ ਭਵੇ ਚਿਤ੍ਤੰ** ਅਹੇਤੁਕਸਹੇਤੁਕਤੋ ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦੁਵਿਧੰ ਭਵੇਯ੍ਯ।

੧੨੯. ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਾ ਹਿ, ਕਾਮੇ ਦਸ ਚ ਪਞ੍ਚ ਚ ਹਿ ਸਚ੍ਚੰ **ਕਾਮੇ** ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਦਸ ਪਞ੍ਚ ਚ ਕਿਰਿਯਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਤਿ ਸਬ੍ਬੇ **ਅਟ੍ਠਾਰਸ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਹੇਤੁਕਾ।

੧੩੦. ਅਹੇਤੁਕਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਤੋ **ਸੇਸਾ** ਏਕਸਤ੍ਤਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਸਹੇਤੁਕਾਤਿ** ਸਹੇਤੁਕਾ ਨਾਮਾਤਿ ਮਹੇਸਿਨਾ **ਤਾਦਿਨਾ** ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੇਨ **ਹੇਤੁਵਾਦਿਨਾ** ਪਚ੍ਚਯਵਾਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ।

੧੩੧. ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਸਵਤ੍ਥੁਕਅਵਤ੍ਥੁਕਵਸੇਨ ਤਥਾ ਉਭਯਵਸੇਨ ਸਵਤ੍ਥੁਕਵਸੇਨ, ਅਵਤ੍ਥੁਕਵਸੇਨ ਚ ਸਬ੍ਬੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਚ ਮਾਨਸੰ ਤਿਵਿਧੰ ਹੋਤਿ।

੧੩੨-੪. ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਮਵਿਪਾਕੋ ਚ, ਰੂਪੇ ਪਞ੍ਚਦਸਾਪਿ ਚ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਆਦਿਮਗ੍ਗੋ** ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਮਨੋਧਾਤੁਕਿਰਿਯਾਪਿ ਚ ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍ਵਯਞ੍ਚਾਪਿ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਮਾਨਸਾ **ਵਿਨਾ ਵਤ੍ਥੁੰ** ਵਤ੍ਥੁੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਨਾਮ। ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾ ਚ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਵਤ੍ਥੁਕਾ, ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਤੋ **ਸੇਸਾਨਿ** ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਉਭਯਥਾ** ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਵਤ੍ਥੁਕਵਸੇਨ ਸਿਯੁੰ।

੧੩੫. ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਚ ਚਿਤ੍ਤੰ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਕਞ੍ਚੇਤਿ **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨਾਪਿ ਤਿਵਿਧੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ।

੧੩੬-੮. ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਚ, ਅਟ੍ਠ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਮਾਨਸੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੰ ਮਹਗ੍ਗਤਞ੍ਚੇਵਾਤਿ **ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਪਨ ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣਾ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧੀਰੇਨ। **ਤਤ੍ਥ** ਚਿਤ੍ਤੇ ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਯੰ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣੰ ਈਰਿਤੰ ਭਗਵਤਾ। ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤੋ **ਸੇਸਾਨਿ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾਨਿ ਮਤਾਨਿ ਸਞ੍ਞਨਾ, ਤਥਾ ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਦਿਤੋ ਤਿਵਿਧੰ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ।

੧੩੯. ਅਹੇਤੁਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕਹੇਤੁਕਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦ੍ਵਿਹੇਤੁਕਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਿਹੇਤੁਕਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੰ।

੧੪੦-੨. ਹੇਟ੍ਠਾ ਮਯਾਪਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ **ਅਟ੍ਠਾਰਸ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਹੇਤੁਕਾ, **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸੰਯੁਤੁੰ** ਚਿਤ੍ਤੁੰ ਏਕਹੇਤੁਕੰ ਏਵੰ ਉਦੀਰਿਤੰ ਭਗਵਤਾ। **ਕਾਮੇ** ਕਾਮਾਵਚਰੇ **ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਕ੍ਰਿਯਤੋ** ਕੁਸਲਵਸੇਨ ਚ ਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਚ ਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਚ **ਦ੍ਵਾਦਸਧਾ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਕੁਸਲਾ ਚ ਦਸਧਾ ਚਾਤਿ ਬਾਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਦੁਹੇਤੁਕਾ। **ਕਾਮੇ** ਕਾਮਾਵਚਰੇ **ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਕ੍ਰਿਯਤੋ** ਪੁਞ੍ਞਵਸੇਨ ਚ ਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਚ ਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਚ **ਦ੍ਵਾਦਸਧਾ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ। ਸਬ੍ਬੰ ਮਹਗ੍ਗਤਞ੍ਚੇਵ **ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਤਿਹੇਤੁਕੰ।

੧੪੩-੫੦. **ਰੂਪੀਰਿਯਾਪਥਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ-ਜਨਕਾਜਨਕਾਦਿਤੋ**ਤਿ ਰੂਪਇਰਿਯਾਪਥਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਵਸੇਨ ਰੂਪਇਰਿਯਾਪਥਜਨਕਵਸੇਨ ਚ ਰੂਪਜਨਕਵਸੇਨ ਚ ਤਿਕਿਚ੍ਚਾਜਨਕਵਸੇਨ ਚਾਤਿਆਦੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਸਬ੍ਬੰ ਚਿਤ੍ਤੁੰ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਹੋਤਿ। **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਾ, ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਕੁਸਲਾ, ਤਥਾ ਕਾਮੇ ਦਸ ਕਿਰਿਯਾ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਮਾਨਸੰ ਦ੍ਵਯੰ, ਇਮੇ ਬਾਤ੍ਤਿੰਸ ਮਾਨਸਾ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਰਿਯਾਪਥੰ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਜਨਯਨ੍ਤਿ। ਕੁਸਲਾ ਮਹਗ੍ਗਤਮਾਨਸਾ ਕਿਰਿਯਾ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤਮਾਨਸਾ, **ਅਟ੍ਠ** ਅਨਾਸਵਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਛਬ੍ਬੀਸਤਿ ਚ ਮਾਨਸਾ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਰਿਯਾਪਥੰ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। **ਚੋਪਨੰ ਨ ਪਾਪੇਨ੍ਤਿ** ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਨ ਜਨਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਦੁਕਿਚ੍ਚਨਿਯਤਾ , ਦਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ **ਵਿਪਾਕਾ** ਮਨੋਧਾਤੁਦ੍ਵਯਸਨ੍ਤੀਰਣਤ੍ਤਯਮਹਾਵਿਪਾਕਰੂਪਵਿਪਾਕਾਨੰ ਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਪਾਕਾ ਮਨੋਧਾਤੁ ਕਿਰਿਯਾ ਚੇਵਾਤਿ **ਇਮਾਨਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਤਰਦ੍ਵਯੰ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, **ਪੁਨ ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾ** ਪਠਮੰ ''ਦਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਪੁਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਰੂਪੀਸੁ ਵਿਪਾਕਾ ਚ **ਸਬ੍ਬੇਸੰ** ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਰਹਤੋ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਇਮੇ ਸੋਲ਼ਸ ਮਾਨਸਾ ਤਿਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ।

੧੫੧. **ਏਕਦ੍ਵਿਤਿਚਤੁਟ੍ਠਾਨ-ਪਞ੍ਚਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਭੇਦਤੋ** ਏਕਕਿਚ੍ਚਦ੍ਵਿਕਿਚ੍ਚਤਿਕਿਚ੍ਚਚਤੁਕਿਚ੍ਚਪਞ੍ਚਕਿਚ੍ਚਭੇਦੇਨ **ਪਞ੍ਚਧਾ ਚਿਤ੍ਤੁੰ** ਪਞ੍ਚਪਕਾਰੰ ਚਿਤ੍ਤੁੰ **ਪਞ੍ਚਨਿਮ੍ਮਲਲੋਚਨੇ** ਬੁਦ੍ਧੋ **ਅਕ੍ਖਾਸਿ** ਕਥੇਸਿ।

੧੫੨.ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਸਬ੍ਬੇ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਮਹਾਕ੍ਰਿਯਾ।
ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਕ੍ਰਿਯਾ ਚੇਵ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਫਲਮਾਨਸਾ॥

੧੫੩. **ਸਬ੍ਬੇਵ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਜਵਨਟ੍ਠਾਨਤੋਯੇ**ਵ ਜਵਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨੇਵ **ਏਕਟ੍ਠਾਨੇ** ਏਕਕਿਚ੍ਚੇ **ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚੇਨ ਸਤ੍ਥੁਨਾ** ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਵਿਰਹਿਤੇਨ ਸਤ੍ਥੁਨਾ **ਨਿਯਾਮਿਤਾ** ਕਥਿਤਾ।

੧੫੪. **ਪੁਨ ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਦਸ੍ਸਨੇ ਸਵਨੇ ਤਥਾ ਘਾਯਨੇ ਸਾਯਨਟ੍ਠਾਨੇ ਫੁਸਨੇ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਥੁਨਾ ਨਿਯਾਮਿਤਾ।

੧੫੫. ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਿਕੰ ਆਵਜ੍ਜਨੇ ਪਟਿਚ੍ਛਨੇ, **ਏਤੇ ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਏਕਟ੍ਠਾਨਿਕਤੰ** ਏਕਕਿਚ੍ਚਭਾਵੰ **ਗਤਾ** ਪਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੧੫੬-੮. ਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯੰ ਦ੍ਵਿਟ੍ਠਾਨਿਕੰ ਨਾਮ ਉਦੀਰਿਤੰ ਭਗਵਤਾ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤੰ ਚਿਤ੍ਤੁੰ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣੰ ਸਿਯਾ। ਛਦ੍ਵਾਰੇ ਤਦਾਲਮ੍ਬਣਞ੍ਚ **ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ** ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤਿ ਸਿਯਾ , ਤਥਾ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੰ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੰ ਹੋਤਿ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਨ **ਸਬ੍ਬੇਸੰ** ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਆਵਜ੍ਜਨੰ ਹੋਤਿ, ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯੰ ਦ੍ਵਿਟ੍ਠਾਨਿਕੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

੧੫੯. ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਠਾਨਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਠਾਨਤੋ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਚੁਤਿਯਾ ਠਾਨਤੋ ਚੁਤਿਯਾ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਤੇ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਾ ਨਵ **ਤਿਟ੍ਠਾਨਿਕਾ** ਤਿਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਮੁਨਿਨਾ ਮਤਾ।

੧੬੦-੩. **ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾ ਮਹਾਪਾਕਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਤੋ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਵਸੇਨ **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚੇ**ਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚ ਏਵ ਚੁਤਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਚ **ਅਟ੍ਠ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤੁਟ੍ਠਾਨਿਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਇਤਿ** ਵਚਨੰ ਧੀਰੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਪਾਕੋਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਦ੍ਵਯੰ

ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਭਵੇ, ਛਦ੍ਵਾਰਿਕੇਸੁਪਿ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਸਿਯਾ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਾਨਂ ਠਾਨਵਸੇਨ ਚ ਚੁਤਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਚ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯਂ ਪਞ੍ਚਟ੍ਠਾਨਿਕਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਉਦੀਰਿਤਂ ਮੁਨਿਨਾ।

੧੬੪. **ਪਞ੍ਚਕਿਚ੍ਚਂ ਦ੍ਵਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ,** ਅਟ੍ਠਕਂ ਪਨ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਂ, ਨਵਕਂ ਤਿਕਿਚ੍ਚਂ, ਦ੍ਵੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਦ੍ਵਿਕਿਚ੍ਚਾ, ਇਮੇਸਂ ਇਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਹਿ **ਸੇਸਂ** ਏਕਕਂ ਕਿਚ੍ਚਂ।

੧੬੫.ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨਞ੍ਚੇਵ, ਦਸ੍ਸਨਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ।
ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ, ਜਵਨਂ ਭਵਤਿ ਸਤ੍ਤਮਂ॥

੧੬੬. **ਛਬ੍ਬਿਧਂ ਹੋਤਿ ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ** ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਮਨੋ**ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ** ਪਭੇਦਤੋ ਛਬ੍ਬਿਧਂ ਹੋਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤਧਾ ਹੋਤਿ।

੧੬੭. **ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣਂ ਛਕ੍ਕਂ, ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਭੇਦਤੋ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚੇ**ਵ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ **ਮਨੋ** ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਹੋਤਿ।

੧੬੮. **ਤਞ੍ਚ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾ ਏਕੇਕਗੋਚਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਦ੍ਵੇ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾ, **ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸਦ੍ਦਾਦਿਗੋਚਰਾ।

੧੬੯. ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਵਿਵਜ੍ਜਿਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਞ੍ਚ **ਇਤਿ** ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣਂ ਭਵੇ।

੧੭੦. ਇਦਂ ਛਕ੍ਕਂ ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਞੇਯ੍ਯਂ, ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਯਂ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਿਕਂ ਨਾਮ ਭਵੇ।

੧੭੧. ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਂ ਤਥਾ ਏਕੇਕਂ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਿ ਚ **ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾਨੀਤਿ** ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾਨਿ ਨਾਮ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿ।

੧੭੨. ਸਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਸੁ **ਪਚ੍ਛਿਮਂ** ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਞ੍ਚ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਵਸੇਨ **ਤਿਧਾ ਕਤ੍ਵਾ** ਨਵਵਿਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

੧੭੩. ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਭੇਦੋ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਵਸੇਨੇਵ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਭੇਦਤੋ ਛਸਤ੍ਤਤਿਵਿਧੋ ਹੋਤਿ।

੧੭੪. ਮਨੋਧਾਤੁਂ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਭੇਦਤੋ **ਦ੍ਵਿਧਾ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੇ** ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਨਵਧਾ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਮਾਨਸਂ ਦਸਧਾ ਹੋਤਿ।

੧੭੫. **ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਂ** ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਦ੍ਵਯਂ, ਮਨੋਧਾਤੁਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ **ਤਿਧਾ ਕਤ੍ਵਾ**, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਞ੍ਚ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਵਸੇਨ **ਤਿਵਿਧਾ ਕਤ੍ਵਾ** ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਸਹ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਾਦਸਵਿਧਂ ਹੋਤਿ, **ਇਤਿ** ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਪਰਿਦੀਪਯੇ।

੧੭੬. ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਮ੍ਪਿ **ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਦਿਤੋ** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਚਤੁਧਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾਨ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਸਹ ਤਿਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਸਹ ਦ੍ਵਾਦਸਧਾਪਿ ਧੀਰੋ ਵਦੇ।

੧੭੭-੯. ਚਿਤ੍ਤਂ ਚੁਦ੍ਦਸਟ੍ਠਾਨਭੇਦੇਨ ਚੁਦ੍ਦਸਧਾ ਭਵੇ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਵਸੇਨ ਚ ਭਵਙ੍ਗਵਸੇਨ ਚ ਚੁਤਿਯਾ ਵਸੇਨ ਚ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਚ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ **ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਨਂ** ਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਚੇਤਸੋ ਵਸੇਨ ਚ ਸਨ੍ਤੀਰਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਚ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਜਵਨਾਨਂ ਵਸੇਨ

ਚ, ਯਥਾ ਏਵਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਚਾਤਿ **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ **ਠਾਨਭੇਦਤੋ** ਕਿਚ੍ਚਭੇਦੇਨ ਚੁਦ੍ਦਸਧਾ ਚਿਤ੍ਤੁਂ ਹੋਤਿ, **ਇਤਿ** ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਧੀਰੋ **ਪਰਿਦੀਪਯੇ** ਪਰਿਦੀਪੇਯ੍ਯ।

੧੮੦. **ਭੂਮਿਪੁਗ੍ਗਲਨਾਨਤ੍ਤੁਵਸੇਨ** ਭੂਮਿਨਾਨਤ੍ਤੁਵਸੇਨ, ਪੁਗ੍ਗਲਨਾਨਤ੍ਤੁਵਸੇਨ ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤੁਂ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, **ਇਤਿ** ਵਚਨਞ੍ਚ ਧੀਰੋ **ਵਿਭਾਵਯੇ** ਪਕਾਸੇਯ੍ਯ।

੧੮੧. **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਤਿਮਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਏਕਵਿਧਾਦਿਨਯੇ **ਕੁਸਲੋ** ਛੇਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ **ਹਤ੍ਥਗਤਾ** ਹਤ੍ਥਪਵਿਟ੍ਠਾ **ਆਮਲਕਾ ਵਿਯ** ਸੁਦ੍ਧਮਣਿਕਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਏਕਵਿਧਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੫. ਪਞ੍ਚਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਭੂਮਿਪੁਗ੍ਗਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ତਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੮੨.ਇਤੋ ਪਰਂ ਪਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਿਵੁਦ੍ਧਿਕਰਂ ਨਯਂ।
ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਭੂਮਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚ॥

ਅਹਂ ਇਤੋ ਪਰਂ **ਬੁਦ੍ਧਿਵੁਦ੍ਧਿਕਰਂ ਨਯਂ** ਮਤਿਵਦ੍ਧਿਕਰਂ ਨਯਂ **ਪਵਕ੍ਖਾਮਿ** ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। **ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਭੂਮਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚ** ਭੂਮੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਸੇਨ ਭੂਮੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਪਵਕ੍ਖਾਮਿ।

੧੮੩. **ਦੇਵਾ ਚੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚ,** ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ ਅਪਾਯਭੂਮਿਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਗਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚ** ਤੇਸਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਤਿਰਚ੍ਛਾਨਪੇਤਨਿਰਯਗਤੀਨਂ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਗਤਿਯੋ **ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਸਤ੍ਥੁਨਾ** ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਭਗਵਤਾ। **ਤਯੋ ਭਵਾ** ਪਨ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਭਵਵਸੇਨ ਤਯੋ ਸਤ੍ਥੁਨਾ **ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ** ਦਸ੍ਸਿਤਾ।

੧੮੪-੫. **ਭੂਮਿਯੋ ਤਤ੍ਥ ਤਿਂਸੇਵ, ਤਾਸੁ ਤਿਂਸੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਤਿਂਸ ਏਵ ਭੂਮਿਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਤਾਸੁ** ਭੂਮੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਤਿਂਸ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਤਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਚ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਚ ਨਾਮੇਸਾ** ਏਸਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਚ ਨਾਮ **ਦੁਵਿਧਾ** ਦ੍ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਾ **ਸਮੁਦੀਰਿਤਾ** ਸਤ੍ਥੁਨਾ ਕਥਿਤਾ।

੧੮੬. ਅਚਿਤ੍ਤਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਸਚਿਤ੍ਤਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਚ ਇਤਿ ਦੁਵਿਧਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਅਸਞ੍ਞਿਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ **ਅਚਿਤ੍ਤਕਾ** ਰੂਪਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ। **ਸੇਸਾ** ਰੂਪਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਸੇਸਾ **ਸਚਿਤ੍ਤਕਾ** ਸਚਿਤ੍ਤਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ **ਵੇਯਜਾ** ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸਾ ਪਨ** ਸਚਿਤ੍ਤਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਹੋਤਿ।

੧੮੭. **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨੇਵ** ਸਚਿਤ੍ਤਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਏਵ ਵੀਸਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਕਾਰੇ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਅਚਿਤ੍ਤਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਰੂਪਪਟਿਸਨ੍ਧਿ **ਨ ਚ ਉਦ੍ਧਟਾ** ਨ ਚ ਕਥਿਤਾ ਮਯਾ।

੧੮੮. **ਅਹੇਤੁਦ੍ਵਿਤਿਹੇਤੂਤਿ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਤਿਵਿਧਾ ਸਿਯੁਂ** ਅਹੇਤੁਕਦ੍ਵਿਹੇਤੁਕਤਿਹੇਤੁਕਾ ਇਤਿ **ਤਿਵਿਧਾ** ਤਿਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਸਿਯੁਂ** ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਰਿਯਾ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਅਟ੍ਠ **ਇਤਿ** ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਸਬ੍ਬੇ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਏਕਾਦਸ **ਈਰਿਤਾ** ਕਥਿਤਾ ਭਗਵਤਾ।

੧੮੯. **ਭੂਮੀਸੁ** ਤਿਂਸਭੂਮੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਏਤੇਸਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਪਭੇਦਤੋ ਭੂਮੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ **ਗਣ੍ਹਤੋ** ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਮ ਵਚਨਂ **ਨਿਬੋਧਥ,** ਤੁਮ੍ਹੇ ਜਾਨਾਥ ਸੁਣਾਥ।

੧੯੦. ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ? **ਮੇ** ਮਯ੍ਹਂ **ਵਦ** ਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤ੍ਵਂ ਕਥੇਹਿ, ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਚੁਦ੍ਦਸ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਕਾਮਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚ, ਵਿਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ।
ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਿਤਞ੍ਚੇਵ, ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਚੁਦ੍ਦਸ॥

੧੯੧. **ਸਦਾ ਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਕਾਮੇਯੇਵ ਭਵੇ ਸਿਯੁਂ** ਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਕਾਮੇਯੇਵ ਭਵੇ **ਸਦਾ** ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ **ਸਿਯੁਂ** ਭਵੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਕਾਮੇ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪਾਕਾ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਚ।
ਤਥਾ ਘਾਨਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਤ੍ਤਯਂ ਪਾਕਾ ਅਪੁਞ੍ਞਜਾ॥

ਘਾਨਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਤ੍ਤਯਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਘਾਨਾਦਿਤ੍ਤਯਂ। **ਪਾਕਾ ਅਪੁਞ੍ਞਜਾ** ਅਕੁਸਲਤੋ ਜਾਤਾ ਅਹੇਤੁਕਾ ਸਤ੍ਤ ਵਿਪਾਕਾ। **ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਭਵੇਯੇਵ** ਪਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਰੂਪਭਵੇਯੇਵ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਚਤ੍ਤਾਰੇਵ ਅਰੂਪਿਸੁ** ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਰੂਪੀਸੁਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਰੂਪੇਵ ਰੂਪਪਾਕਾ ਵਾਰੁਪ੍ਪਪਾਕਾ ਅਰੂਪਿਸੁ।
ਨਵ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਪਾਕਾ, ਰੂਪਾਰੂਪੇਵ ਜਾਯਰੇ॥

੧੯੨. ਕਾਮਰੂਪਭਵੇਸ੍ਵੇਵ **ਅਟ੍ਠਾਰਸ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ।

ਤਂ ਯਥਾ –

ਪੁਞ੍ਞਰੂਪਾਨਿ ਪਞ੍ਚੇਵ, ਪੁਞ੍ਞਜਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ।
ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਦ੍ਵਯਂ ਪੁਞ੍ਞਪਾਕਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਂ॥

ਪੁਞ੍ਞਪਾਕਂ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਮਨੋਧਾਤੁਕ੍ਰਿਯਾਪਿ ਚ।
ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਦਿਮਗ੍ਗੇਨ, ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਕ੍ਰਿਯਾਪਿ ਚ।
ਕਾਮਰੂਪਭਵੇਸ੍ਵੇਵ, ਏਤਾਨੇਵ ਸਦਾ ਸਿਯੁਂ॥

ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਹੋਨ੍ਤਿ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁਪਿ ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਪਟਿਘਦ੍ਵਯਵਜ੍ਜਿਤਾਨਿ , ਅਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਦਸੇਵ ਚ।
ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਟ੍ਠੇਵ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਕ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚ॥

ਪੁਞ੍ਞਾਰੁਪ੍ਪਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਆਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਾਨਿ ਚ।
ਕਨਿਟ੍ਠਮਗ੍ਗਵਜ੍ਜਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਚ।
ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਹੋਨ੍ਤਿ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁਪਿ॥

੧੯੩. **ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ, ਚਤਸ੍ਸੋਪਾਯਭੂਮਿਯੋ** ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਪਾਯਭੂਮਿਯੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਪਾਯਤੋ ਸੇਸਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਛਬ੍ਬੀਸਭੂਮੀਸੁ ਤੇਰਸ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੂਪਾਵਚਰਂ, ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਾਦਯੋ।
ਮਹਾਕ੍ਰਿਯਾ ਚ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਤੇਰਸਾਪਾਯਵਜ੍ਜਿਤਾ॥

ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਾਦਯੋਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ।

੧੯੪. ਅਪਰਾਨਿ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ, ਠਪੇਤ੍ਵਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਰੂਪਭੂਮਿਯੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾਸੁ **ਛਬ੍ਬੀਸਭੂਮੀਸੁ** ਅਪਰਾਨਿ **ਛ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਮਨੋਧਾਤੁਕ੍ਰਿਯਦ੍ਵੇਵ , ਪੁਞ੍ਞਜਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ।
ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਦ੍ਵਯਂ ਪੁਞ੍ਞਪਾਕਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਂ।
ਛੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਉਪਰਿਵਜ੍ਜਿਤੇ॥

੧੯੫. ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਿਕਦੇਵਾਨਂ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਭੂਮਿਯੋ ਪਞ੍ਚ ਭੂਮਿਯੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਭੂਮੀਸੁ ਪਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯੁਤਂ ਤਥਾ।
ਪਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਵਿਵਜ੍ਜਿਤੇ॥

੧੯੬.ਅਪਰਾਨਿ ਦੁਵੇ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਭੂਮਿਸੁ।
ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਞ੍ਚ, ਚਤਸ੍ਸੋਪਾਯਭੂਮਿਯੋ॥

ਚਤਸ੍ਸੋਪਾਯਭੂਮਿਯੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾਯੇਵ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਭੂਮੀਸੁ ਅਪਰਾਨਿ **ਦੁਵੇ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਞ੍ਚ, ਚਤਸ੍ਸੋਪਾਯਭੂਮਿਯੋ।
ਸੇਸਾਸੁ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਜਵਨਂ ਜਾਯਤਿ ਦ੍ਵਯਂ॥

੧੯੭. ਦ੍ਵੇਪਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਚਤੁਵੀਸਤਿਭੂਮਿਸੁ ਚਤਸ੍ਸੋਪਾਯਭੂਮਿਯੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਞ੍ਚ ਨੇਵਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾਸੁ ਚਤੁਵੀਸਤਿਭੂਮੀਸੁ ਦ੍ਵੇਪਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਚਤੁਤ੍ਥਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਂ, ਠਪੇਤ੍ਵਾਪਾਯਭੂਮਿਯੋ।
ਸੇਸਾਸੁ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪ-ਜਵਨਂ ਜਾਯਤਿ ਦ੍ਵਯਂ॥

੧੯੮. ਅਪਾਯਭੂਮਿਯੋ ਹਿਤ੍ਵਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਪਾਯਭੂਮਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਉਪਰਿ ਅਰੂਪਭੂਮਿਯੋ **ਹਿਤ੍ਵਾ** ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾਸੁ ਤੇਵੀਸਤਿਭੂਮੀਸੁ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਅਪਾਯਭੂਮਿਯੋ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਤਿਸ੍ਸੋਚਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੋ।
ਸੇਸਾਸੁ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਂ, ਜਵਨਦ੍ਵਯਂ ਜਾਯਤਿ॥

੧੯੯. ਅਰੂਪੇ ਚ ਅਪਾਯੇ ਚ ਅਟ੍ਠ ਭੂਮਿਯੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾਸੁ ਬਾਵੀਸਤਿਭੂਮੀਸੁ ਏਕਾਦਸਵਿਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਂ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਿਤਮਾਨਸਂ।
ਏਕਾਦਸੇਵ ਜਾਯਤਿ, ਅਪਾਯਾਰੂਪਵਜ੍ਜਿਤੇ॥

੨੦੦. ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇ ਅਪਾਯੇ ਚ ਨਵ ਭੂਮਿਯੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾਸੁ ਏਕਵੀਸਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਨਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ** ਏਵ ਮਾਨਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਞ੍ਚੇਵ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਮ੍ਪਿ ਚ।
ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਚ, ਠਪੇਤ੍ਵਾਪਾਯਸੁਦ੍ਧਕੇ।
ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਚੇਵ, ਏਕਵੀਸਾਸੁ ਹੋਨ੍ਤਿ ਹਿ॥

੨੦੧. ਏਕੰ ਸਤ੍ਤਰਸਸ੍ਵੇਵ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਯਤਿ ਭੂਮਿਸੁ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਅਪਾਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾਸੁ ਸਤ੍ਤਰਸਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਏਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਯਤਿ। ਤੰ ਯਥਾ –

ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇ ਅਪਾਯੇ ਚ, ਠਪੇਤ੍ਵਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੋ।
ਆਦਿਮਗ੍ਗੋ ਏਕੋ ਹੋਤਿ, ਸਤ੍ਤਰਸਸੁ ਭੂਮਿਸੁ॥

੨੦੨.ਦ੍ਵਾਦਸੇਵ ਤੁ ਜਾਯਨ੍ਤੇ, ਏਕਾਦਸਸੁ ਭੂਮਿਸੁ।
ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਪਿ, ਭੂਮਿਯੋ ਹਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾ॥ -

ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਭੂਮਿਯੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾਸੁ ਏਕਾਦਸਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਯਥਾ –

ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍ਵਯਾਪੁਞ੍ਞਪਾਕਾ ਸਤ੍ਤ ਚ ਪੁਞ੍ਞਜਂ।
ਘਾਨਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਸੇਸਾਸੁ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਾ ਮਹਗ੍ਗਤਾ॥

੨੦੩. ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚ ਸਤ੍ਤਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰ**ਭੂਮੀਸੁ** ਅਟ੍ਠ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਦਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਯਥਾ –

ਕਾਮੇ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ, ਮਹਾਪਾਕਾਨਿ ਜਾਯਰੇ।
ਸਦਾ ਸਤ੍ਤਸੁ ਏਤਾਨਿ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਤੇਵੀਸ ਭੂਮਿਯੋ॥

੨੦੪. ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਪਾਕੇਕੋ , ਜਾਯਤੇ ਛਸੁ ਭੂਮਿਸੁ ਏਕੋ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕੋ ਵੇਹਪ੍ਫਲਾਦੀਸੁ **ਛਸੁ ਭੂਮੀਸੁ** ਜਾਯਤਿ। ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਨ ਰੂਪਵਿਪਾਕ**ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ** ਤੀਸੁ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਏਕੋ ਪਠਮਰੂਪਵਿਪਾਕੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਾਰਿਸਜ੍ਜਬ੍ਰਹ੍ਮਪੁਰੋਹਿਤਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਜਾਯਤਿ, ਏਕੋ ਦੁਤਿਯਰੂਪਵਿਪਾਕੋ, ਏਕੋ ਤਤਿਯਰੂਪਵਿਪਾਕੋ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾਆਭਸ੍ਸਰਾਨਂ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਜਾਯਤਿ, ਏਕੋ ਚਤੁਤ੍ਥਰੂਪਵਿਪਾਕੋ ਪਰਿਤ੍ਤਸੁਭਅਪ੍ਪਮਾਣਸੁਭਸੁਭਕਿਣ੍ਹਾਨਂ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਜਾਯਤਿ।

੨੦੫. ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਹੋਨ੍ਤਿ ਏਕੇਕਭੂਮਿਸੁ ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਏਕੇਕਭੂਮੀਸੁ** ਏਕੇਕਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਂ **ਪਰਿਦੀਪਯੇ** ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਕਥੇਯ੍ਯ।

੨੦੬-੭. ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਕਾਮੇ ਕਾਮੇ ਵੀਸਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ, **ਤੇਸਂ ਪਾਕਾ ਅਹੇਤੁਕਾ** ਤੇਸਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਅਹੇਤੁਕਾ ਪਞ੍ਚਦਸ ਵਿਪਾਕਾ ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਞ੍ਚ **ਇਤਿ** ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਸਤ੍ਤਤਿੰਸ ਮਾਨਸਾ ਨਰਕਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਅਪਾਯੇਸੁਪਿ ਜਾਯਰੇ। ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਞਾਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਕਦਾਚਿਪਿ** ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇਪਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਯਥਾ –

ਪਞ੍ਚਦਸਾਨਿ ਰੂਪੇ ਤੁ, ਅਰੂਪੇ ਦ੍ਵਾਦਸੀਰਿਤਾ।
ਅਟ੍ਠ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੇਵ, ਕਾਮਪਾਕਾ ਸਹੇਤੁਕਾ॥

अट्ठ महाक्रिया चेव, हसितुप्पादमानसं।
द्वादसव्यानि चित्तानि, अपायेसु न जायरे॥

२०८. कामे देवमनुस्सानं कामावचरे देवमनुस्सानं महग्गता नव पाका नेव जायन्ति, असीति **हदया** मानसा सदा जायन्ति। तं यथा –

द्वादसाकुसलानेव, कुसलानेकवीसति।
सत्तवीसति पाका च, महग्गतविवज्जिता॥

कामे देवमनुस्सानं, क्रियचित्तानि वीसति।
होन्ति असीति चित्तानि, विब्बेयजानि विभाविना॥

२०९-१२. कामे कामावचरे अट्ठ महाविपाका दोमनस्सद्वयम्पि च तथा **घानादिविब्बाणत्तुयं** कुसलविपाकं अपुब्बजा सत्त पाका। **नत्थि आरुप्पपाका च, रूपावचरभूमियं** अरूपपाका च चत्तारो रूपावचरभूमियं नत्थि। अयमेत्थाधिप्पायो – रूपावचरभूमियं अट्ठ महाविपाका कामसुगतिसत्तानं द्विन्नं विपाकचित्तत्ता न होन्ति, झानेन विक्खम्भितत्ता दोमनस्सद्वयम्पि नत्थि, घानजिव्हाकायपसादविरहितत्ता कुसलविपाकं घानादित्तयं नत्थि, अनिट्ठारम्मणानं अभावतो सत्त अकुसलविपाका च नत्थि, अरूपपाका च नत्थि। कस्मा? अरूपानं विपाकचित्तत्ता। **इमेहि सह चित्तेहि** इमेहि चतुवीसतिचित्तेहि सह **तयो मग्गा फलद्वयं** सोतापत्तिमग्गो सकदागामिमग्गो अनागामिमग्गो च सोतापत्तिफलसकदागामिफलानि च चत्तारो दिट्ठिसंयुत्ता विचिकिच्छासंयुत्तम्पि च चत्तारो हेट्ठिमा पाका च सुद्धावासे **न लब्भरे** न लब्भन्ति। अयमेत्थाधिप्पायो – पुथुज्जनसोतापन्नसकदागामिपुग्गलानं असाधारणत्ता सुद्धो च आवासो, अथ वा घोरातिक्कमट्ठितत्ता अनागामिपुग्गला सुद्धा नाम, चतुरोघतिण्णत्ता खीणासवा सुद्धा नाम, तेसं सुद्धानं द्विन्नं उत्तमसत्तानं आवासोतिपि **सुद्धावासो,** तस्मिं।

अयमेत्थाधिप्पायो – सुद्धावासे पन सोतापत्तिमग्गसोतापत्तिफलसकदागामिमग्गसकदागामिफलअनागामिमग्गा न विज्जन्ति। कस्माति चे? अनागामिफलट्ठानंयेव तस्मिं उप्पज्जनतो चत्तारो दिट्ठिसंयुत्ता च विचिकिच्छायुत्तञ्च पञ्च अकुसलचित्तानं सोतापन्नेन विनासितत्ता, इति तस्मा कारणा न जायन्ति। चत्तारो हेट्ठिमविपाका हेट्ठिमानं रूपब्रह्मानं विपाकचित्तत्ता नत्थि। सेसानि एकपञ्ञास चित्तानि सुद्धावासे पन लब्भन्ति। तं यथा –

दिट्ठिया विप्पयुत्तानि, उद्धच्चसहगतं तथा।
कामपुञ्ञानि अट्ठ च, रूपपुञ्ञानि पञ्च वा॥

अरूपकुसलानेव, मग्गो खीणासवस्स च।
चक्खुसोतमनोधातु, पुञ्ञजा तीरणा दुवे॥

पञ्चमज्झानपाको च, अनागामिफलादयो।
सुद्धावासेसु लब्भन्ति, क्रियचित्तानि वीसति॥

रूपावचरिका सब्बे सब्बानि रूपावचरानि पञ्चदस चित्तानि, कामधातुया **सब्बे** तेवीसति **विपाका**।

੨੧੩. **ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਦਿਮਗ੍ਗੋ ਚ** ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍ਵਯਞ੍ਚ ਆਦਿਮਗ੍ਗੋ ਚ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਚ, **ਕ੍ਰਿਯਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਹੇਤੁਕਾ** ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਿ ਕਿਰਿਯਾਨਿ ਚਾਤਿ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਰੂਪਭੂਮਿਯਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾ ਰੂਪੀਨਂ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਰੂਪਜਵਨਾਨਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਵਿਰਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਜਾਨਿ ਪਸਾਦਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਘਾਨਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਪਕਤਿਯਾਯੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਮਨੋਧਾਤੁ ਚਕ੍ਖਾਦਿਗ੍ਗਹਿਤਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਅਰੂਪਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਸਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਾ ਚ ਪੁਞ੍ਞਜਾ ਮਨੋਧਾਤੁ ਤਾਯ ਚ ਅਸਤਿਯਾ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿਯੇਵ। ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਪਿ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਯੇਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਰੂਪਕਾਯਾਭਾਵਾ ਸਿਤਸ੍ਸਾਭਾਵਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਦਿਟ੍ਠਸਚ੍ਚਾ ਅਰਿਯਾ ਰੂਪਭੂਮਿਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਦਿਮਗ੍ਗੋਪਿ ਨਤ੍ਥਿ।

੨੧੪. **ਏਵਂ ਭੂਮਿਵਸੇਨੇਵ**, **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਵਿਭਾਵਯੇ ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਭੂਮਿਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ **ਵਿਭਾਵਯੇ** ਧੀਰੋ ਕਥੇਯ੍ਯ। **ਤਥਾ** ਏਵਂ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਧੀਰੋ **ਵਿਭਾਵਯੇ** ਕਥੇਯ੍ਯ।

੨੧੫.ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਕਾਮੇ,
ਤੇਸਂ ਪਾਕਾ ਅਹੇਤੁਕਾ।
ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਞ੍ਚਾਤਿ,
ਸਤ੍ਤਤਿਂਸੇਵ ਮਾਨਸਾਤਿ॥ -

ਅਯਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ।

੨੧੬. ਏਵਂ ਚਤੂਸ੍ਵਪਾਯਭੂਮੀਸੁ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਮਿਯਞ੍ਚਾਤਿ **ਪਞ੍ਚਭੂਮੀਸੁ** ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਜਾਯਨ੍ਤੇ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਞਾਸਾਵਸੇਸਾਨਿ, ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਕਦਾਚਿਪਿ** ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਞਾਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਕਦਾਚਿਪਿ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ।

੨੧੭. **ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ** ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇਹਿ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹ ਦੁਹੇਤੁਕਾ, ਚਤੁਮਹਾਵਿਪਾਕਾ ਚਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤਥਾ ਏਕਕਂ ਦੁਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

੨੧੮-੨੩. **ਸਬ੍ਬੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਵ** ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿਵਿਧਾ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਵ **ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚ ਅਨਾਸਵਾ** ਸਬ੍ਬੇ ਅਟ੍ਠ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਚੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾ ਚ ਕਾਮੇ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਸਹੇਤੁਕਮਹਾਕਿਰਿਯਾ ਚਾਤਿ ਨਵ ਕ੍ਰਿਯਾਪਿ ਚੇਤਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਂ ਤਥਾ ਅਟ੍ਠ ਚ **ਦੁਹੇਤੁਨੋ** ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

ਅਯਮੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਦੁਹੇਤੁਨੋ ਰੂਪਾਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਸਤ੍ਤਵੀਸ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗਫਲਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਅਟ੍ਠ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾ ਤਿਹੇਤੁਕਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨਵ ਕਿਰਿਯਾਨਿ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ। **ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਤਿਹੇਤੁਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨੋ** ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸ ਮਾਨਸਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤਾਨਿ? ਦੁਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤਥਾ ਏਕਞ੍ਚ ਕਾਮਧਾਤੁਯਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪਾਕਾ ਰੂਪਾਰੂਪੇਸੁ ਨਵ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚਾਤਿ ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸ ਮਾਨਸਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ** ਤਿਹੇਤੁਨੋ ਕਾਮਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਤਿਂਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਨ ਜਾਯਰੇ** ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਕ੍ਰਿਯਾਪਿ ਚ।
ਨਵ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਪਾਕਾ, ਅਟ੍ਠ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਚ॥

ਕਾਮਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸੇਵ, ਤਿਹੇਤੁਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨੋ।
ਪਞ੍ਞਤਿਂਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਕਦਾਚਿਪਿ॥

ਛਦੇਵੇਸੁ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚਾਤਿ ਸਤ੍ਤਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਜਾਤਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ **ਦੇਹਿਨੋ** ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਧੀਰੋ **ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ** ਕਥੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਚ।
ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਿਤਞ੍ਚੇਵ, ਕਾਮਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਚ॥

ਨਵ ਮਹਗ੍ਗਤਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਚ।
ਸਬ੍ਬੇ ਕਾਮਵਿਪਾਕਾ ਚ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਮ੍ਪਿ ਚ॥

ਅਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਵਤਿਂਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਧੀਰੋ **ਦੀਪਯੇ** ਦੇਸੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਕ੍ਰਿਯਾਪਿ ਚ।
ਨਵ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਪਾਕਾ, ਸਤ੍ਤ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਚ॥

ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯੁਤਂ ਤਥਾ।
ਨਵਤਿਂਸ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦੇਹਿਨੋ॥

੨੨੪. ਪਠਮਂ ਫਲਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ **ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ **ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ **ਫਲੇਨ** ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲੇਨ ਸਹ ਸਕਦਾਗਾਮਿਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਿਯੁਂ।

੨੨੫. **ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਘਦ੍ਵਯਂ ਦੁਤਿਯਞ੍ਚ ਫਲਂ** ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਞ੍ਚ ਹਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲੇਨ ਸਹ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਯਾਨਿ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਾਨਿ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਧੀਰੋ ਵਿਨਿਦ੍ਦਿਸੇ।

੨੨੬. **ਕਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਕਾਮੇ ਅਰਹਤੋ ਪਨ** ਕਾਮੇ ਸਤ੍ਤਸੁ ਕਾਮਭੂਮੀਸੁ ਜਾਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਕਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ? ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਕਾਮੇ** ਸਤ੍ਤਸੁ ਕਾਮਭੂਮੀਸੁ ਜਾਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ **ਸਿਯੁਂ** ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਤੇਵੀਸ ਕਾਮਪਾਕਾਨਿ, ਕ੍ਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵੀਸਤਿ।
ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੇਨੇਵ, ਕਾਮੇ ਅਰਹਤੋ ਸਿਯੁਂ॥

੨੨੭. **ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ** ਤੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਕਂ ਸਕਂ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ **ਸਿਯਾ** ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾ ਹਿ ਤੇ** ਹਿ ਸਚ੍ਚਂ ਤਂ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਚਨਂ। **ਤੇ** ਮਗ੍ਗਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾ।

੨੨੮. **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਤੀਸ੍ਵੇਵ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਸੁ** ਤੀਸੁ ਏਵ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਜਾਤਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਪਞ੍ਚਤਿਂਸ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਧੀਰੋ **ਵਿਨਿਦ੍ਦਿਸੇ** ਉਚ੍ਚਾਰੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍ਵਯਂ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਅਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਦਸੇਵ ਚ।

ਕਾਮਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਟ੍ਠੇਵ, ਨਵ ਪੁਞ੍ਞਾ ਮਹਗ੍ਗਤਾ॥

ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਦ੍ਵਯਂ ਪੁਞ੍ਞਪਾਕਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਂ।
ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਞ੍ਚੇਵ, ਪੁਞ੍ਞਜਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ।
ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਾਕੋ ਚ, ਪਞ੍ਚਤਿਂਸੇਵ ਜਾਯਰੇ॥

੨੨੯-੨੩੪. **ਘਾਨਾਦੀਸੁ** ਪਸਾਦੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੰ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਂ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਤ੍ਤਯਂ** ਸਤ੍ਤ ਅਪੁਞ੍ਞਜਾ ਪਾਕਾ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪਾਕਾ ਤਥਾ ਉਪਰਿਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਜਾਤਾ ਪਾਕਾ ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਪਾਕਾਪਿ ਚ ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਚ ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਵਜ੍ਜਾ **ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਕ੍ਰਿਯਾ ਚੇਵ** ਅਟ੍ਠ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਚ ਏਤਾਨਿ ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਤੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਦੇਹਿਨੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਨ ਚ ਲਬ੍ਭਰੇ** ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਤਾਸੁ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ** ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ **ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ** ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਪੁਞ੍ਞਪਞ੍ਚਕਂ ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤੀਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ** ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਪਠਮਫਲੇਨ ਸਹ ਏਕਤਿਂਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਜਾਯਰੇ** ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਤਤ੍ਥ** ਤੀਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਜਾਤਸ੍ਸ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਠਮਂ ਫਲਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਏਕਤਿਂਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਰੇ। **ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥੇਵ** ਤੀਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਏਵ ਜਾਤਸ੍ਸ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਂ ਫਲਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਤਿਂਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

੨੩੫.ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨਂ, ਪੁਞ੍ਞਜਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ।
ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਞ੍ਚੇਵ, ਕ੍ਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵੀਸਤਿ॥

੨੩੬-੭. ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਸਮ੍ਭਵੋ ਪਾਕੋ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਅਰਹਨ੍ਤਸ੍ਸ** ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਜਾਯਰੇ। **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਤੀਸ੍ਵੇਵ** ਤੀਸੁ ਏਵ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਜਾਤਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪਾਕੇਨ ਸਹ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍ਵਯਂ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਅਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਦਸੇਵ ਚ।
ਕਾਮਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਟ੍ਠੇਵ, ਨਵ ਪੁਞ੍ਞਮਹਗ੍ਗਤਾ॥

ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਦ੍ਵਯਂ ਪੁਞ੍ਞਪਾਕਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਂ।
ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਞ੍ਚੇਵ, ਪੁਞ੍ਞਜਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ॥

ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪਾਕੇਨ, ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪਾਕਤੋ।
ਛਤ੍ਤਿਂਸੇਵ ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਦੇਹਿਨੋ॥

੨੩੮-੨੪੧. **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਾਪੁਞ੍ਞਪਞ੍ਚਕਂ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ ਸਹ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਠਮਂ ਫਲਂ** ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਠਮਂ ਫਲਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦੁਤਿਯਂ ਫਲਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲੇਨ ਸਹ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਅਸ੍ਸ** ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਅਰਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੀਸ੍ਵੇਵ, ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ** ਤੀਸੁ ਏਵ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਜਾਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪਾਕਤੋ ਪਾਕੇਹਿ ਸਹ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਥਾ –

ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨਂ, ਪੁਞ੍ਞਜਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ।
ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਞ੍ਚੇਵ, ਕ੍ਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵੀਸਤਿ॥

अरहत्तफलं पाको, दुतियज्झानसम्भवो।
ततियज्झानपाको च, अट्ठवीसति मानसा॥

२४२-६. परित्तकसुभादीनं, देवानं तीसु भूमीसु चतुत्थज्झानविपाकेन सह पञ्चतिंसेव चित्तानि जायन्ति। **सोतापन्नस्स तत्थेक-तिंस चित्तानि जायरे**तत्थ तासु तीसु परित्तकसुभादीनं भूमीसु सोतापन्नस्स च एकतिंस चित्तानि जायरे। यथा **एवं** सकदागामिनो एकतिंस चित्तानि जायरे। तथा अनागामिनो एकतिंस जायरे। **तत्थेव** तासु तीसु भूमीसु एव जातस्स खीणासवस्स सत्तवीसति मानसा होन्ति, **तथा** एवं **वेहप्फले** वेहप्फलभूमियं जातानं पुथुज्जनसेक्खानं पञ्चन्नं **सब्बेसं** पुग्गलानं मानसा होन्ति। पञ्चसु **सुद्धावासिकभूमीसु** जातस्स अनागामिनो सत्तस्स एकतिंसेव चित्तानि होन्ति। **इति** वचनं धीरो **परिदीपये** देसेय्य। **तत्थेव** तासु सुद्धावासभूमीसु एव जातस्स अरहतो सत्तवीसति मानसा होन्ति। **एवं** इमिना मया वुत्तप्पकारेन **रूपीसु** पञ्चदससु रूपिभूमीसु जातानं सब्बेसं पुग्गलानं चित्तानि **विभाविना** धीरेन **विञ्ञेय्यानि** जानितब्बानि।

२४७. चतुवीसति चित्तानि, पठमारुप्पभूमियं पठमआरुप्पभूमियं जातस्स पुथुज्जनस्स चतुवीसति चित्तानि जायन्ति। **इति** वचनं धीरो विनिद्दिसे। तं यथा –

दोमनस्सद्वयं हित्वा, अपुञ्ञानि दसेव च।
कामपुञ्ञानि अट्ठेव, आरुप्पकुसलानि च।
पठमारुप्पपाको च, क्रियावोट्ठब्बनम्पि च॥

२४८-२५१. सोतापन्नस्स तत्थेव, ठपेत्वापुञ्ञपञ्चकंतत्थ तिस्सं पठमारुप्पभूमियं एव सोतापन्नस्स पुग्गलस्स अपुञ्ञपञ्चकं हित्वा अत्तनो फलेन सह वीसति चित्तानि होन्ति। तथा **तत्थ** तिस्सं पठमारुप्पभूमियं सकदागामिनो, अनागामिनोपि च पुग्गलस्स पुब्बं पुब्बं फलं **विना** वज्जेत्वा अत्तनो फलेन सह वीसति चित्तानि जायन्ति। **खीणासवस्स तत्थेव** तत्थ तिस्सं पठमारुप्पभूमियं एव जातस्स खीणासवस्स दस पञ्च मानसा च जायन्ति। तं यथा –

महाक्रियानि अट्ठेव, चतुरारुप्पक्रियानि च।
अरहत्तफलं पाको, वोट्ठब्बञ्चापि मानसं॥

दुतियारुप्पभूमियं जातस्स पुथुज्जनस्स सत्तस्स तेवीसति चित्तानि होन्ति। तं यथा –

दोमनस्सद्वयं हित्वा, अपुञ्ञानि दसेव च।
कामपुञ्ञानि अट्ठेव, पुञ्ञारूप्परी तयो।
दुतियारुप्पपाको च, वोट्ठब्बञ्चापि मानसं॥

इति एवं इमिना पकारेन **वत्वा** कथेत्वा धीरो पण्डितो **विभावये** देसेय्य। **एत्थ** एतिस्सं दुतियारुप्पभूमियं जातानं तिण्णन्नं सेक्खानम्पि एकूनवीसति चित्तानि होन्ति। तं यथा –

दिट्ठिया विप्पयुत्तानि, उद्धच्चसहितं तथा।
कामपुञ्ञानि अट्ठेव, पुञ्ञारूप्परी तयो॥

ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਪਾਕੋ ਚ, वੋਟ੍ਠਬ੍ਬਞ੍ਚਾਪਿ ਮਾਨਸं।
ਸਕਸਕਫਲੇਨੇव, ਚਿਤ੍ਤਾਨੇਕੂਨवੀਸਤਿ॥

੨੫੨. **ਚੁਦ੍ਦਸੇव ਤੁ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ** ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯं ਜਾਤਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸवਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਦ੍वਾਦਸ ਏਕੋ ਪਾਕੋ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਞ੍ਚਾਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸੇव ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤं ਯਥਾ –

ਮਹਾਕ੍ਰਿਯਾਨਿ ਅਟ੍ਠੇव, ਕ੍ਰਿਯਾਰੂਪ੍ਪਰੀ ਤਯੋ।
वੋਟ੍ਠਬ੍ਬਞ੍ਚ ਸਕੋ ਪਾਕੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਮ੍ਪਿ ਚ॥

੨੫੩. **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤੁਸ੍ਸ, ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯं** ਤਤਿਯਅਰੂਪਭੂਮਿਯं ਜਾਤਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਬਾवੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਭवਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** वਚਨं ਧੀਰੋ ਪਕਾਸਯੇ। ਤं ਯਥਾ –

ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍वਯं ਹਿਤ੍वਾ, ਅਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਦਸੇव ਚ।
ਕਾਮਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਟ੍ਠੇव, ਪੁਞ੍ਞਾਰੂਪ੍ਪਰੀ ਦੁवੇ।
ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਪਾਕੋ ਚ, वੋਟ੍ਠਬ੍ਬਞ੍ਚਾਪਿ ਮਾਨਸं॥

੨੫੪-੫. **ਅਟ੍ਠਾਰਸੇव ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਏव ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਰੇ। ਤं ਯਥਾ –

ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ वਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਿਤं ਤਥਾ।
ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਟ੍ਠੇव, ਪੁਞ੍ਞਾਰੂਪ੍ਪਰੀ ਦੁवੇ॥

ਅਟ੍ਠਾਰਸੇव ਪਾਕੇਨ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੇਨ ਚ।
वੋਟ੍ਠਬ੍ਬਞ੍ਚਾਪਿ ਮਾਨਸं, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਜਾਯਰੇ॥

ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਪਠਮं ਫਲं ਠਪੇਤ੍वਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ **ਤਾਨਿ** ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ वੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਦੁਤਿਯं ਫਲं ਠਪੇਤ੍वਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ ਸਹ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਏव ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਜਾਯਰੇ।

੨੫੬. **ਤੇਰਸੇव ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯं** ਤਤਿਯਅਰੂਪਭੂਮਿਯं ਜਾਤਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸवਸ੍ਸ ਤੇਰਸੇव ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** वਚਨं ਧੀਰੋ वਿਨਿਦ੍ਦਿਸੇ। ਤं ਯਥਾ –

ਮਹਾਕ੍ਰਿਯਾਨਿ ਅਟ੍ਠੇव, ਕ੍ਰਿਯਾਰੂਪ੍ਪਰੀ ਦੁवੇ।
ਅਰਹਤ੍ਤਫਲं ਪਾਕੋ, वੋਟ੍ਠਬ੍ਬਞ੍ਚਾਪਿ ਮਾਨਸं॥

੨੫੭. **ਏਕवੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯं** ਚਤੁਤ੍ਥਅਰੂਪਭੂਮਿਯं ਜਾਤਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਏਕवੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਇਦं वਚਨं ਧੀਰੋ वਿਨਿਦ੍ਦਿਸੇ। ਤं ਯਥਾ –

ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍वਯं ਹਿਤ੍वਾ, ਅਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਦਸੇव ਚ।
ਕਾਮਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਟ੍ਠੇव, वੋਟ੍ਠਬ੍ਬਞ੍ਚਾਪਿ ਮਾਨਸं।
ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚ, ਸਪਾਕੇਨੇਕवੀਸਤਿ॥

੨੫੯-੨੬੦. ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਤ੍ਤਰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਧੀਰੋ ਪਕਾਸਯੇ। ਤੰ ਯਥਾ –

ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਿਤੰ ਤਥਾ।
ਕਾਮਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਟ੍ਠੇਵ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਮ੍ਪਿ ਚ।
ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚ, ਸਪਾਕੋ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚ॥

ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਪਠਮੰ ਫਲੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ **ਤਾਨਿ** ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਫਲੇਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਦੁਤਿਯੰ ਫਲੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ ਸਤ੍ਤਰਸ ਮਾਨਸਾ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਦ੍ਵਾਦਸੇਵ ਤੁ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ** ਜਾਤਸ੍ਸ ਅਰਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਯਥਾ –

ਮਹਾਕ੍ਰਿਯਾਨਿ ਅਟ੍ਠੇਵ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਞ੍ਚਾਪਿ ਮਾਨਸੰ।
ਚਤੁਤ੍ਥਞ੍ਚ ਕ੍ਰਿਯਾਰੂਪੰ, ਪਾਕੋ ਅਰਹਤੋ ਫਲੰ॥

ਇਤਿ ਏਵੰ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਵਸੇਨ ਭੂਮੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਵਿਦੂ ਧੀਰੋ ਵਿਭਾਵਯੇ।

੨੬੧-੨. ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਨੰ ਅਰੂਪੀਨੰ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੰ ਉਪਰੂਪਰਿ ਜਾਤਾ ਅਰੂਪਕੁਸਲਾ ਚੇਵ ਕਿਰਿਯਾਪਿ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਉਦ੍ਧੰ ਉਦ੍ਧੰ** ਭਾਗੇ ਜਾਤਾਨੰ **ਅਰੂਪੀਨੰ** ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੰ **ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਆਰੁਪ੍ਪਾ** ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗੇ ਜਾਤਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾ ਪਨ ਨੇਵ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾਤਿ? **ਕਿਰ** ਮਯਾ ਸੁਤੰ, ਹੇਟ੍ਠਿਮਝਾਨੇਸੁ **ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਵਤੋ** ਦਿਟ੍ਠਦੋਸਭਾਵਤੋ ਨੇਵ ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

੨੬੩-੫. ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਠਮੰ ਮਗ੍ਗੰ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ **ਕੁਸਲਾਨੁਤ੍ਤਰਾ ਤਯੋ** ਤਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਕੁਸਲਾ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗਾ, ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਟ੍ਠ, ਤਥਾ ਦਸ ਅਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਰੂਪਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ। **ਸਬ੍ਬੇ ਪਾਕਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ** ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਫਲਾਨਿ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਪਾਕੋ ਚ ਨਵ ਕਾਮਕਿਰਿਯਾਪਿ ਚ, ਅਰੂਪਾਪਿ ਸਬ੍ਬਾ ਕਿਰਿਯਾ, ਏਤਾਨਿ ਪਨ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਮਾਨਸਾ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

੨੬੬-੭. ਸਬ੍ਬੋ ਤੇਵੀਸਤਿ**ਕਾਮਵਿਪਾਕੋ**, ਸਬ੍ਬੋ ਪਨ੍ਨਰਸਵਿਧੋ ਮਹਗ੍ਗਤੋ ਰੂਪੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ, **ਮਨੋਧਾਤੁ** ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਚ ਆਦਿਮਗ੍ਗੋ ਚ **ਤਥਾ ਉਪਰਿ** ਜਾਤਾ ਤਯੋ ਅਰੂਪ**ਪਾਕਾ** ਚਾਤਿ ਛਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਿਸ੍ਸੰ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਨਤ੍ਥਿ।

੨੬੮-੯. ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਕੁਸਲਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ **ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਯੰ** ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਾਕੋ ਚਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਸੇਸਦ੍ਵਯੇ** ਪਠਮਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਤੋ ਸੇਸਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਭੂਮਿਦ੍ਵਯੇ **ਹੇਟ੍ਠਿਮਹੇਟ੍ਠਿਮੰ** ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗੇ ਜਾਤੰ ਅਰੂਪਤ੍ਤਯੰ ਹਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਾਕਾ **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ **ਞੇਯ੍ਯਾ** ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ।

੨੭੦-੩. ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਅਨਾਸਵਾ, ਵਿਪਾਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, **ਸਬ੍ਬੇ** ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਚ ਚਤੂਸੁ ਆਰੁਪ੍ਪਭੂਮੀਸੁ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਕਾਮੇ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਿਰਿਯਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਰੂਪਕਿਰਿਯਾਪਿ ਚਾਤਿ ਤੇਰਸ ਏਵ ਕਿਰਿਯਾ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਜਾਤਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਜਾਤਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯੰ ਹਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਏਵ ਕਿਰਿਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਜਾਤਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਪਠਮਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਾਨਿ ਹਿਤ੍ਵਾ ਏਕਾਦਸ ਕਿਰਿਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਜਾਤਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਪਠਮਦੁਤਿਯਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਾਨਿ ਹਿਤ੍ਵਾ ਦਸੇਵ ਕਿਰਿਯਾ **ਞੇਯ੍ਯਾ** ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ।

੨੭੪.ਅਰਹਤੋ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਹੋਨ੍ਤਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ।

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸਬ੍ਬਾ, ਠਪੇਤ੍ਵਾਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯੰ॥

ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਾ ਕਿਰਿਯਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਞ੍ਚਾਤਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਰਹਤੋ ਪਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯੰ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸੇਕ੍ਖਾਨਮ੍ਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਨ੍ਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥੰ ''ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੨੭੫-੬. ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਫਲਟ੍ਠਾਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਞ੍ਚ ਤਿਹੇਤੁਕਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇ ਚ ਤੇਰਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨੰ ਧੀਰੋ ਪਕਾਸਯੇ। ਤੰ ਯਥਾ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਮਹਾਵਿਪਾਕਾਨਿ, ਨਵ ਰੂਪਾਰੂਪਪਾਕਾ ਚ ਇਮੇ ਤੇਰਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੨੭੭-੯. ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਫਲਟ੍ਠਾਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਞ੍ਚ ਦੁਹੇਤੁਕਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇ ਚ ਞਾਣਪਰਿਹੀਨਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਏਵ ਜਾਯਰੇ। **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯਦੇਹਿਨੰ** ਅਰਿਯਗਤਾਨੰ **ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ** ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਸਤ੍ਤਰਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਯਥਾ – ਦੁਵੇ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਯਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਿ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਞ੍ਚ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਰਸ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੨੮੦-੫. ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਿਣ੍ਣੰ ਫਲਟ੍ਠਾਨੰ, ਤਿਹੇਤੁਕਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਮਹਗ੍ਗਤਾਨਿ ਏਵ ਕੁਸਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਤਿਣ੍ਣੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਞ੍ਚ, ਆਦਿਤੋ ਤਿਣ੍ਣੰ ਅਰਿਯਾਨੰ** ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਤੇਰਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨੰ ਧੀਰੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ। ਅਟ੍ਠੇਵ ਕਾਮਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, **ਅਪੁਞ੍ਞਤੋ** ਅਕੁਸਲਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਹੀਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਪਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾਤਿ ਤੇਰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਹੇਟ੍ਠਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਫਲਟ੍ਠਾਨੰ** ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸਕਦਾਗਾਮਿਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ **ਸਬ੍ਬਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇ** ਅਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਤਿਹੇਤੁਕਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇ ਦੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤੰ ਦ੍ਵਯਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਯਤੇ। **ਤਿਣ੍ਣੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਞ੍ਚ** ਪਞ੍ਚ ਏਵ ਜਾਯਰੇ। ਤੰ ਯਥਾ –

ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯੁਤਮ੍ਪਿ ਚ।
ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ, ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ ਸਕੰ ਸਕੰ॥

ਤੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਸਕੰ ਸਕੰ ਏਕਮੇਵ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ **ਭਵੇ** ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਇਤਿ** ਏਵੰ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਧੀਰੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ **ਵਿਭਾਵਯੇ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਪਕਾਸਯੇ।

੨੮੮-੯. ਮਯਾ ਭਵੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਾਨੰ, ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਵਸੇਨ ਚ। ਭਵੇਸੁ ਸਬ੍ਬਭਵੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਾਨੰ, ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਵਸੇਨ ਚ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ **ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ** ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਿਕ੍ਖੂਨੰ **ਪਾਟਵਤ੍ਥਾਯ** ਛੇਕਭਾਵਾਯ ਮਯਾ ਪਕਾਸਿਤਾ। **ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਮਿਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਭੂਮਿਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦਤੋ ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਭੂਮਿਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦਤੋ ਇਦੰ ਸਬ੍ਬੰ ਚਿਤ੍ਤੰ **ਬਹੁਧਾਪਿ ਚ** ਬਹੁਪ੍ਪਕਾਰਮ੍ਪਿ ਚ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ** ਗਹਣੰ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੰ। **ਸਕ੍ਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ** ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸਾਰੇਨ **ਭੇਦੋ** ਚਿਤ੍ਤਭੇਦੋ ਵਿਭਾਵਿਨਾ **ਞਾਤੁੰ** ਵਿਜਾਨਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕਾ। ਗਨ੍ਥਵਿਤ੍ਥਾਰਭੀਤੇਨ ਮਯਾ **ਇਦੰ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦੀਪਕਵਚਨੰ ਸੰਖਿਤ੍ਤੰ, ਪੁਬ੍ਬਾਪਰੰ ਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ, ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਚ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਅਤ੍ਥੰ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ।

੨੯੦. ਇਮਞ੍ਚਾਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੰ ਸੁਸਾਰੰ, ਵਰੰ ਸਤ੍ਤੁਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਪ੍ਪਦੀਪੰ ਇਮਞ੍ਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਪ੍ਪਕਰਣੰ **ਸੁਸਾਰੰ** ਸੁਨ੍ਦਰਸਾਰਭੂਤੰ ਵਰੰ ਸਤ੍ਤੁਅਨ੍ਧਕਾਰਸਦਿਸੇ ਮੋਹੇ ਪਦੀਪੰ ਪਜ੍ਜੋਤਪ੍ਪਦੀਪੰ **ਯੋ** ਨਰੋ ਸਾਧੁਕੰ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ ਵਾਚੇਤਿਪਿ, ਤੰ ਨਰੰ ਰਾਗਦੋਸਾ **ਚਿਰੰ** ਚਿਰਕਾਲੰ **ਨੋਪਯਨ੍ਤਿ** ਨ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਭੂਮਿਪੁਗ੍ਗਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਞ੍ਚਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੬. ਛਟ੍ਠੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਭਾਗਵਣ੍ਣਨਾ

੨੯੧.ਏਤੇਸਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਮਿਤੋ ਪਰਂ।
ਦਸ੍ਸਯਿਸ੍ਸਾਮਹਂ ਤੇਨ, ਵਿਨਾ ਨਤ੍ਥਿ ਹਿ ਸਮ੍ਭਵੋ॥

ਇਤੋ ਪਰਂ ਇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਪਰਂ ਅਹਂ ਏਤੇਸਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਦਸ੍ਸਯਿਸ੍ਸਾਮਿ। **ਹਿ** ਕਸ੍ਮਾ? **ਤੇਨ ਵਿਨਾ** ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵੋ ਨਤ੍ਥਿ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਦਸ੍ਸਯਿਸ੍ਸਾਮਿ।

੨੯੨.ਰੂਪਂ ਸਦ੍ਦਂ ਗਨ੍ਧਂ ਰਸਂ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਚ।
ਛਧਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਆਹੁ, ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਕੋਵਿਦਾ॥

ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਛੇਕਾ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ **ਛਧਾ** ਛਪ੍ਪਕਾਰਂ **ਆਹੁ** ਕਥੇਸੁਂ।

੨੯੩. ਤਤ੍ਥ ਭੂਤੇ ਉਪਾਦਾਯ। ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ **ਭੂਤੇ ਉਪਾਦਾਯ** ਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਣ੍ਣੋ **ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ** ਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਉਤੁਆਹਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ **ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ** ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਟਿਘੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤੋ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਿਤੋ।

੨੯੪. ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਸਮੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਸਦ੍ਦੋ ਚਿਤ੍ਤੋਤੁਸਮ੍ਭਵੋ ਸਦ੍ਦੋ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਮੁਨਿਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਚਿਤ੍ਤੋਤੁਸਮ੍ਭਵੋ, ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਦ੍ਦੋਵ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਕਥਂ? ਵਚੀਭੇਦਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਭੂਤਾਯ ਜਾਤਾਯ ਭੂਮਿਯਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਵਿਕਾਰਤਾ ਪਥਵੀਲਕ੍ਖਣਭਾਵਤੋ ਅਤਿਥਦ੍ਧਲਕ੍ਖਣਤਾ ਵਿਕਾਰਤਾ ਨਾਮ। ਸਾ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਘਟ੍ਟਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਜਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਘਟ੍ਟਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਚਿਤ੍ਤਜਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਕਮ੍ਮਜਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਘਟ੍ਟਨਞ੍ਚ ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਂ ਹੋਤਿ।

੨੯੫. ਅਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਦ੍ਦੋ ਯੋ ਸੋ ਅਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਦ੍ਦੋ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਸਦ੍ਦੋ **ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਤਂ ਗਤੋ** ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤੋ।

੨੯੬. ਧਰੀਯਤੀਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਜਨੇਹਿ ਧਰੀਯਤੇਤਿ ਗਨ੍ਧੋ। **ਗਮੁ ਸਪ੍ਪ** ਗਤਿਮ੍ਹਿ, **ਧਰ** ਧਾਰਣੇ। **ਸੂਚਨਤੋ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਾਧਾਰਣਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫਾਦਿਨੋ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਤੋਪਿ ਵਾ ਗਨ੍ਧੋ ਨਾਮ। **ਗਨ੍ਧ** ਸੂਚਨੇ। **ਅਯਂ** ਗਨ੍ਧੋ ਚਤੂਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ**। ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤੋ।

੨੯੭. ਰਸਮਾਨਾ ਰਸਨ੍ਤੀਤਿ, ਰਸੋਤਿ ਪਰਿਕਿਤ੍ਤਿਤੋ ਜਨਾ ਰਸਮਾਨਾ ਯਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ **ਰਸਨ੍ਤਿ** ਅਨੁਭਵਨ੍ਤਿ, **ਇਤਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ **ਰਸੋ ਇਤਿ** ਰਸੋ ਨਾਮ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਰਿਕਿਤ੍ਤਿਤੋ, **ਸੋ** ਰਸੋ ਚਤੁਸਮ੍ਭੂਤੋ ਰਸਾਰਮ੍ਮਣਨਾਮਕੋ।

੨੯੮. ਫੁਸੀਯਤੀਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਜਨੇਹਿ ਫੁਸੀਯਤੀਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਪਥਵੀਤੇਜਵਾਯਵੋ। ਤਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਚਤੁਸਮ੍ਭੂਤਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਮਤਂ।

੨੯੯. **ਸਬ੍ਬਂ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ, ਹਿਤ੍ੵਾ ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਕਂ** ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਕਂ ਹਿਤ੍ੵਾ ਸਬ੍ਬਂ **ਨਾਮਞ੍ਚ** ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਨਿਬ੍ਬਾਨਨਾਮਞ੍ਚ **ਰੂਪਞ੍ਚ** ਪਞ੍ਚਪਸਾਦਸੁਖੁਮਰੂਪਞ੍ਚ **ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਚ** ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਚ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਸਞ੍ਞਿਤਂ।

੩੦੦. **ਛਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਕਾਮਾੵਚਰਭੂਮਿਯਂ** ਕਾਮਾੵਚਰਭੂਮਿਯਂ ਛਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। **ਤੀਣਿ** ਰੂਪਾੵਚਰੇ ਰੂਪਸਦ੍ਦਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਅਰੂਪੇ ਪਨ ਏਕੇਕਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਲਬ੍ਭਤਿ।

੩੦੧-੩. **ਖਣੵਤ੍ਥੁਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਆਪਾਥਂ ਨ ੵਜਨ੍ਤਿ ਯੇ** ਯੇ ਰੂਪਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ੵਿਸਯਾ ਖਣੵਤ੍ਥੁਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਖਣਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮਨ੍ਦਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਤ੍ਤਾ ੵਤ੍ਥੁਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਅਤਿਖੁਦ੍ਦਕੵਤ੍ਥੁਕਤ੍ਤਾ ਆਪਾਥਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ੵਾਰੇਸੁ ਪਾਕਟਭਾੵਂ ਨ ੵਜਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਸਾਦੇਸੁ ਘਟ੍ਟਨਕਿਚ੍ਚਂ ਨ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿ, **ਤੇ** ਰੂਪਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ੵਿਸਯਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ **ਯੇਸਂ** ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਮਤਂ ਹੋਤਿ। **ਕਿਰਾਤਿ** ਅਨੁਸ੍ਸੵਨਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। **ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾੵ** ਤੇ ਏੵਂ ੵਾਦਿਨੋ ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਚਰਿਯਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾ, ਮਯਾ ਪਟਿਸੇਧਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਚਕ੍ਖੁੵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੋਤੵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਗੋਚਰਭੂਤਂ **ਸਦ੍ਦਂ** ਨ ਪਟਿਅਨੁਭੋਤਿ, ਸੋਤੵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁੵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਗੋਚਰਭੂਤਂ ਰੂਪਂ ਨ ਪਟਿਅਨੁਭੋਤਿ। ਇਤਿ **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਗੋਚਰਂ** ਨੇੵ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਾਨਂ **ਤੇਸਂ** ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਚਕ੍ਖੁੵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ੵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਤਞ੍ਚ ਗੋਚਰਂ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋੵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤਂ ਜੵਨਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ। **ਇਤਿ** ੵਚਨਸ੍ਸ ਭਗੵਤਾ ੵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾ। **ਰੂਪਾਦਯੋ ਪਨ** ੵਿਸਯਾ ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਏੵ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੩੦੪-੬. **ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖਾਦਿਞਾਣਾਨਂ, ਰੂਪਾਦੀਨੇੵ ਗੋਚਰਾ** ਤਾਨਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਏੵ ਗੋਚਰਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖਾਦਿਞਾਣਾਨਂ ਅਨਾਪਾਥਗਤਾਨਂ ਏੵ ਪਾਕਟਭਾੵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੇੵ। **ਇਤਿਪਿ** ੵਚਨਂ ੵੁਤ੍ਤਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਯਂ** ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਭੵਨ੍ਤਂ, **ਤਂ** ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ **ਕਥਂ** ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਭੵੇਯ੍ਯ? **ਏੵਂ ਸਤਿ** ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇ ਸਤਿ **ਏਤੇਸਂ** ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਨਿਯਮੋਪਿ **ਕਥਂ ਭੵੇ** ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਭੵੇਯ੍ਯ? **ਸਬ੍ਬਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਏਤਂ** ਏਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ **ਛਬ੍ਬਿਧਂ** ਛਪ੍ਪਕਾਰਂ ਭਗੵਤਾ ਸਮੁਦੀਰਿਤਂ। ਤਂ ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕਾਦੀਨਂ ੵਸੇਨ ਬਹੁਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਮਤਂ।

੩੦੭. **ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਮੵਿਪਾਕੋ ਚ** ਸਬ੍ਬੋ ਤੇੵੀਸਤਿਕਾਮੵਿਪਾਕੋ ਚ **ਕ੍ਰਿਯਾਹੇਤੁਦ੍ੵਯਮ੍ਪਿ ਚ** ਮਨੋਧਾਤੁਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੵਸੇਨ ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਦ੍ੵਯਮ੍ਪਿ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚੵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ** ਏਕਨ੍ਤਕਾਮਾੵਚਰਾਰਮ੍ਮਣਾ **ਸਿਯੁਂ** ਭੵੇਯ੍ਯੁਂ।

੩੦੮-੧੦. **ਇਟ੍ਠਾਦਿਭੇਦਾ ਪਞ੍ਚੇੵ, ਰੂਪਸਦ੍ਦਾਦਯੋ ਪਨ** ਦ੍ੵਿਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ੵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ **ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ** ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਗੋਚਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਕਂ ਸਬ੍ਬਂ, ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਤੁ** ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਪਨ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਏਤੇਸਂ ਤੇਰਸਨ੍ਨਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋੵ **ਗੋਚਰੋ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਨਾਰੂਪਂ** ਨਾਮਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਨ ਚ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਨਾਤੀਤਂ** ਅਤੀਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ । **ਨ ਚਨਾਗਤਂ** ਅਨਾਗਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਏੵ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚਂ ੵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਗੋਚਰੋ ਏਤੇਸਂ ਦ੍ੵਿਪਞ੍ਚੵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ, ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਤੇਰਸਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ੵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਏੵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਏੵ।

੩੧੧. **ਤੇਰਸੇਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਜਾਯਨ੍ਤੇ ਕਾਮਧਾਤੁਯਂ ਏਤਾਨਿ** ਤੇਰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਕਾਮਧਾਤੁਯਂ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਾੵਚਰੇ ਪੁਞ੍ਞਜਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤੵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਨਿ, ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁ ਚਾਤਿ **ਚਤ੍ਤਾਰਿ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਅਰੂਪਿਸੁ** ਅਰੂਪਭੂਮੀਸੁ **ਨੇੵ ਕਿਞ੍ਚਿਪਿ** ਏਕਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨੇੵ ਜਾਯਤਿ।

੩੧੨-੩. **ਮਹਾਪਾਕਾਨਮਟ੍ਠਨ੍ਨਂ** ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਮਹਾੵਿਪਾਕਾਨਂ ਪੵਤ੍ਤਿਯਂ ਛਸੁ ਦ੍ੵਾਰੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਰੂਪਾਦਿਛਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਗੋਚਰਾ। **ਸਨ੍ਤੀਰਣਤ੍ਤਯਸ੍ਸਪਿ** ਪੵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ੵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤ੍ਤਯਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਛਦ੍ੵਾਰੇਸੁ ਤਦਾਲਮ੍ਬਣਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਚ ਰੂਪਾਦਿਛਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਗੋਚਰਾ। **ਰੂਪਾਦਯੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਛ, ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਗੋਚਰਾ** ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦਯੋ ਛ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਗੋਚਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਟੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਯੇ ਗੋਚਰਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ **ਤਿਕਾਲਿਕਾ** ਯੇ ਗੋਚਰਾ ਤਿਕਾਲਿਕਾ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ।

੩੧੪-੫. **ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਮਾਨਸਂ** ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ **ਛਬ੍ਬਿਧਂ** ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਹਗ੍ਗਤਗੋਚਰਂ **ਨਿਯਤਂ** ਨਿਯਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਛਬ੍ਬਿਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਹਗ੍ਗਤਗੋਚਰਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਗਤਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੇ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਪਾਕਾ ''ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਕੁਸਲਝਾਨਸ੍ਸ ਯਂ ਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਸਕਸਕਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਏਵ ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਹਿ, ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਨਞ੍ਞਤੋ** ਅਟ੍ਠਾਨਾਸਵਚਿਤ੍ਤਾਨਂ **ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ**ਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਏਵ ਗੋਚਰਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ । **ਹਿ** ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ? **ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ, ਨ ਅਞ੍ਞਤੋ** ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ।

੩੧੬-੩੨੦. **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਹੀਨਾ ਚ, ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਤੋ** ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਹੀਨਾ ਚ **ਕ੍ਰਿਯਤੋ** ਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਹੀਨਾ ਚ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਾਨਿ ਚ ਤੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਚੇਵ ਮਹਗ੍ਗਤਗੋਚਰਾ ਚ, ਤੇ ਨ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ । **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਂਯੁਤ੍ਤਾ, ਪੁਞ੍ਞਤੋ** ਕੁਸਲਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, **ਕ੍ਰਿਯਤੋ** ਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚ ਤਥਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਦ੍ਵਯਞ੍ਚ ਕਿਰਿਯਾਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਚ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਂ ਏਤੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਗੋਚਰੋ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਅਪ੍ਪਮਾਣਵਸੇਨ **ਤਿਵਿਧੋ** ਹੋਤਿ। **ਇਮੇ** ਏਕਾਦਸ ਨ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। **ਯਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾਨਿ** ਵੁਤ੍ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਸੇਸਾਨਿ ਯਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਨ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀਤਿ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿ।

ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੩੨੧.ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਮਾਨਸਂ।
ਛਬ੍ਬਿਧਂ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਿਯਾ॥

੩੨੨-੬. **ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ** ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ, ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਚ ਤੇਰਸਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਗੋਚਰਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਵ, ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਮਹਾਵਿਪਾਕਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਗੋਚਰਾ, ਚੁਤਿਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਸੇਸਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ , ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਚੁਤਿਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿਤ੍ਤਂ ਜਵਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਾਨਾਗਤਗੋਚਰਂ। **ਇਤਿ** ਏਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਮਾਨਸਾ ਪਨ **ਸਿਯਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ** ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਸਿਯੁਂ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤਗੋਚਰਾ** ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਸਿਯੁਂ। ਕਾਮੇ ਵੀਸਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ **ਕ੍ਰਿਯਤੋ** ਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਕਾਮੇ ਨਵ ਮਾਨਸਾ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਤਿਕਾਲਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਮਹਾਕਿਰਿਯਮਾਨਸਾ ਜਵਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਤਿਕਾਲਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਸਨ੍ਤੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਦ੍ਵੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਮਾਨਸਾਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਦਿਗੋਚਰਾ ਸਿਯੁਂ। **ਇਮੇ** ਮਾਨਸਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਲੇਪਿ ਸਨ੍ਤੇ ਨਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਤੋ **ਸੇਸਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਨਾ** ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਸੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ **ਨ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾਨਿ** ਨ ਕਥਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਏਵ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੩੨੭. **ਕਾਮਤੋ ਚ ਕ੍ਰਿਯਾ ਪਞ੍ਚ** ਕਾਮਾਵਚਰਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਕਿਰਿਯਾ, **ਰੂਪਤੋ** ਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨ **ਪਞ੍ਚਮੀ ਕ੍ਰਿਯਾ** ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਂ, ਏਤੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ **ਕਿਞ੍ਚਿ** ਏਕਮ੍ਪਿ **ਅਗੋਚਰਂ** ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਪਞ੍ਚਮੀ ਕ੍ਰਿਯਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਦ੍ਧਝਾਨਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਮਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੩੨੮. ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਫਲੰ, ਮਗ੍ਗੰ ਰੂਪਞ੍ਚ **ਅਰੂਪੰ** ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਸਙ੍ਖਾਤੰ ਨਾਮਞ੍ਚ ਗੋਚਰੰ ਕਾਤੁੰ ਯਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਮੇ ਵਦ, ਆਚਰਿਯ, ਤਾਨਿ ਮਯ੍ਹੰ ਕਥੇਹਿ।

੩੨੯-੩੦. ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸੰਯੁਤ੍ਤਾ, ਪੁਞ੍ਞਤੋ ਪੁਞ੍ਞਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, **ਕ੍ਰਿਯਤੋ ਤਥਾ** ਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਦ੍ਵੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਮਾਨਸਾ, ਕਿਰਿਯਾਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਚਾਤਿ ਏਕਾਦਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਫਲਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ **ਅਰੂਪੰ** ਨਾਮਞ੍ਚ ਗੋਚਰੰ ਕਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ।

੩੩੧-੪. ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਯਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੰ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੰ ਗੋਚਰੰ ਕਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, **ਤਾਨਿ ਕਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਮੇ ਵਦ** ਤਾਨਿ ਮਯ੍ਹੰ ਤ੍ਵੰ ਕਥੇਹਿ। **ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਛ ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਮੇ ਸੁਣ**, ਭੋ ਭਦ੍ਦਮੁਖ, ਤ੍ਵੰ ਮਯ੍ਹੰ ਵਚਨੰ ਸੁਣੋਹਿ, ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਛ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੰ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੰ ਗੋਚਰੰ ਕਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸੰਯੁਤ੍ਤਾ, ਕਿਰਿਯਾ ਚ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਚ ਕਿਰਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾਮਨੋ ਚਾਤਿ ਛ ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਗੋਚਰੰ ਕਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। **ਪੁਞ੍ਞਤੋ** ਪੁਞ੍ਞਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, **ਪੁਞ੍ਞਤੋ** ਪੁਞ੍ਞਵਸੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੰ ਮਗ੍ਗੰ ਗੋਚਰੰ ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ।

੩੩੫-੮. ਅਰਹਤੋ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ ਫਲਮਾਨਸੰ ਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਵਾ ਸੇਕ੍ਖਾ ਵਾ ਵਿਜਾਨਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ? ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਾਨਸੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਮਾਨਸੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਮਾਨਸੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਾਗਾਮੀ ਅਰਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਾਨਸੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। **ਹੇਟ੍ਠਿਮੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਉਪਰੂਪਰਿ** ਠਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮਾਨਸੰ ਨੇਵ ਜਾਨਾਤਿ, **ਉਪਰੂਪਰਿ** ਠਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋਪਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮਾਨਸੰ ਜਾਨਾਤਿ।

੩੩੯-੩੪੨. ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, **ਤੰ** ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਏਕੰ ਏਕੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਪਰੰ ਪਵਕ੍ਖਾਮਿ। **ਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣੰ ਕਾਮੇ** ਕਾਮੇ ਅਟ੍ਠਵਿਧੰ ਕੁਸਲੰ ਅਟ੍ਠਵਿਧਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰ**ਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਕਥੰ ? ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਕਤੰ ਅਟ੍ਠਵਿਧੰ ਮਹਾਕੁਸਲੰ ਪਚ੍ਛਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯੇਨ ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯੇਨ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦ੍ਵਯੇਨ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦ੍ਵਯੇਨ ਵਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਆਲਾਦੀਸੁ ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਵਿਧਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਜਵਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਕਾਲਾਦੀਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਸ੍ਸ **ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਮਾਨਸਸ੍ਸ ਚ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਮਾਨਸਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਏਕਾਦਸਵਿਧਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। **ਤਥਾ ਕਾਮਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਜਵਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਹਸਨਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਜਵਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਏਤੇਸੰ ਛਨ੍ਨੰ ਰਾਸੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ **ਸਿਯਾ** ਭਵੇਯ੍ਯ। ਰੂਪਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਪਞ੍ਚ **ਤਤੋ** ਛਰਾਸਿਤੋ ਕਾਮਵਿਪਾਕੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਰਾਸੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਦਾ ਲੋਭਮੂਲਮੋਹਮੂਲਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਝਾਨਾਨੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਤਸ੍ਸ ਦਸਵਿਧਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਤੋ ਪਰਿਹੀਨਸ੍ਸ ਝਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਝਾਨਾਰਮ੍ਮਣੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। **ਕਾਮਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਹਸਨਾਨਿ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ, ਜਵਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ।

੩੪੩. ਆਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਞ੍ਚਾਪਿ, ਤੇਭੂਮਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਮਹਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਰੂਪਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਅਰੂਪਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ **ਤੇਭੂਮਕਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾਪਿ** ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਕਥੰ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲੰ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਞ੍ਚ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ

ਚੇ ਵੁਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਯਦਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਯੋਗੀ ਵਾ ਸੇਕ੍ਖੋ ਵਾ ਯੋਗੀ ਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੀਤਰਾਗੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਗਤਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸੇਕ੍ਖਕਾਲੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨਧਿਗਤੰ ਦੁਤਿਯੰ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿ, ਤਦਾ ਖੀਣਾਸਵਕਾਲੇ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੰ ਦੁਤਿਯੰ ਅਰੂਪਕਿਰਿਯੰ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ, ਏਵੰ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲੰ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ।

ਯਦਾ ਯੋਗੀ ਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲੰ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲੰ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਞ੍ਚ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਗਤਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨਧਿਗਤੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿ, ਤਦਾ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਾ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ, ਏਵੰ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਖੀਣਾਸਵਕਾਲੇ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਾ ਰੂਪਾਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਹੋਤਿ, **ਤਥਾ ਏਵ** ਅਕੁਸਲਸ੍ਸਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ।

੩੪੪-੭. ਅਰੂਪਾਵਚਰਪਾਕਾਨਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਨਿਦ੍ਧਾਰਣੰ, ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਤਿਯਾਨੰ ਅਰੂਪਪਾਕਾਨਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ''ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਤਿਯਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਤਿਯਾਨੰ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵਾ **"ਚਤੁਤ੍ਥਦ੍ਵ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਦਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਅਰੂਪਪਾਕਾਨੰ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਜਵਨਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ''ਯਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਯੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਸਕਸਕਕੁਸਲਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾਨਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਾਨਿ ਤੇਸੰ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਪਾਕਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਅਰੂਪਕੁਸਲੰ ਇਮੇਸੰ ਅਟ੍ਠਰਾਸੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। **ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਪੁਞ੍ਞਮ੍ਪਿ** ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਮ੍ਪਿ **ਕਾਮਾਵਚਰਤੋ** ਕਾਮਾਵਚਰਵਸੇਨ **ਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ **ਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸ** ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ, ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤੋ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ **ਰੂਪਤੋ** ਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਰਾਸੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਸਦਾ ਹੋਤਿ, ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਤਿਵਿਧੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪੁਞ੍ਞੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ, ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਪੁਞ੍ਞੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ **ਤਥਾ ਏਵ** ਸਬ੍ਬੰ ਅਕੁਸਲੰ **ਕਾਮਾਵਚਰਤੋ** ਕਾਮਾਵਚਰਵਸੇਨ **ਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਮਹਾਕੁਸਲਸ੍ਸ, **ਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸ** ਹਸਨਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ **ਰੂਪਾਵਚਰਤੋ** ਪਨ ਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਯਥਾ **ਤਥਾ ਏਵ** ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਞ੍ਚਾਤਿ ਛਨ੍ਨੰ ਰਾਸੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਭਗਵਤਾ ਈਰਿਤੰ।

੩੪੮-੩੫੨. ਵਿਪਾਕਾਰਮ੍ਮਣੰ ਕਾਮੇ ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਪਾਕਾਰਮ੍ਮਣੰ **ਕਾਮਾਵਚਰਤੋਪਿ** ਕਾਮਾਵਚਰਵਸੇਨਪਿ **ਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਮਹਾਕੁਸਲਸ੍ਸ, **ਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸ** ਹਸਨਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ **ਰੂਪਾਵਚਰਤੋ ਚੇਵ** ਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨ ਚ ਏਵ ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ **ਕਾਮਾਵਚਰਪਾਕਾਨੰ** ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨੰ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਞ੍ਚ ਤਥੇਵ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਛਨ੍ਨੰ ਰਾਸੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਰੂਪੇ ਵਿਪਾਕਾਰਮ੍ਮਣੰ **ਕਾਮਾਵਚਰਤੋਪਿ ਚ** ਕਾਮਾਵਚਰਵਸੇਨਪਿ ਚ **ਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਮਹਾਕੁਸਲਸ੍ਸ , **ਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ** ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ **ਰੂਪਾਵਚਰਤੋ ਚੇਵ** ਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨ ਚ ਏਵ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਰਾਸੀਨੰ ਗੋਚਰੋ ਹੋਤਿ, ਅਰੂਪਾਵਚਰਪਾਕੇਸੁ ਅਯੰ ਨਯੋ ਭਗਵਤਾ ਮਤੋ। ਵਟ੍ਟੇ ਨ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਨਪ੍ਪਵਿਟ੍ਠਾਤਿ **ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**, ਤੇਸੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਪਾਕਾਪਿ **ਕਾਮਤੋ** ਕਾਮਾਵਚਰਵਸੇਨ **ਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕੁਸਲਸ੍ਸ, **ਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ** ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ **ਰੂਪਤੋਪਿ** ਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨਪਿ **ਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕੁਸਲਸ੍ਸ, **ਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ** ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਏਵੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਪੁਞ੍ਞੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੩੫੩-੬. ਕਾਮੇ ਇਦੰ ਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੰ **ਕਾਮਾਵਚਰਤੋਪਿ ਚ** ਕਾਮਾਵਚਰਵਸੇਨਪਿ ਚ **ਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਮਹਾਕੁਸਲਸ੍ਸ, **ਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ** ਹਸਨਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ **ਰੂਪਾਵਚਰਤੋ ਚੇਵ** ਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨ ਚ ਏਵ **ਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕੁਸਲਸ੍ਸ, **ਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ**

ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਏਕਾਦਸਕਾਮਾਵਚਰਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਤਥੇਵ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਏਤੇਸਂ ਛੰਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਯਂ ਕ੍ਰਿਯਾਮਾਨਸਂ ਰੂਪੇ** ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਯਂ ਕਿਰਿਯਾਮਾਨਸਂ, **ਕਾਮਪਾਕਂ ਤਤੋ ਵਿਨਾ ਤਤੋ** ਰਾਸਿਤੋ ਕਾਮਪਾਕਂ **ਵਿਨਾ** ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚੰਨ੍ਨਂ ਪਨ ਰਾਸੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਕਾਮਾਵਚਰਤੋ ਕਾਮਾਵਚਰਵਸੇਨ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਹਸਨਂ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਰੂਪਕਿਰਿਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। **ਕ੍ਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤਂ ਪਨਾਰੁਪ੍ਪੇ** ਅਰੂਪਕਿਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚੰਨ੍ਨਂ ਏਵ ਚ ਰਾਸੀਨਂ **ਆਰੁਪ੍ਪਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾਪਿ** ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਂ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਛੰਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਗੋਚਰੋ ਹੋਤਿਯੇਵ।

੩੫੭-੩੫੮. ਛੰਨ੍ਨਂ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਸਞ੍ਞਿਤਂ।
ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ, ਤਥੇਵ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ।
ਅਭਿਞ੍ਞਾਦ੍ਵਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਕਾਮਪਾਕਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ॥

ਦ੍ਵਿਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਮਨੋਧਾਤੁਦ੍ਵਯਸਨ੍ਤੀਰਣਤ੍ਤਯਮਹਾਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਏਕਾਦਸਵਿਧਸ੍ਸ ਕਾਮਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਛੰਨ੍ਨਂ ਏਤੇਸਂ ਰਾਸੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

੩੫੯-੩੬੦. ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਾਮਰੂਪਾਵਚਰਤੋ ਕਾਮਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨ ਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਰੂਪਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਚਮਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ **ਉਭਯਸ੍ਸਾਪਿ** ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੋ ਚੇ**ਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਸੇਨ ਚ ਏਵ ਫਲਸ੍ਸ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਏਤੇਸਂ ਛੰਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

੩੬੧-੨. ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕਂ ਸਬ੍ਬਂ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਤੇਭੂਮਕਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਮਹਾਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਸੁਦ੍ਧਞ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਵਿਧਸ੍ਸ ਰੂਪਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਤਥੇਵ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ **ਰੂਪਾਰੂਪਵਿਪਾਕਸ੍ਸ** ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਾਕਸ੍ਸ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ **ਤੇਭੂਮਕਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ** ਹਸਨਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮਹਾਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਰੂਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਨਵੰਨ੍ਨਂ ਪਨ ਰਾਸੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

੩੬੩-੪. ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾ ਦ੍ਵੇ ਤੁ ਦ੍ਵੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾ, **ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਸਦ੍ਦਾਦਿਗੋਚਰਾ** ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਗੋਚਰਾ, **ਤਯੋ** ਮਨੋਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤਾ **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ** ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾ ਨਾਮ ਮਤਾ ਭਗਵਤਾ। **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਮਾਵਚਰਾਧਿਕਾਰੇ **ਏਕਚਤ੍ਤਾਲੀਸੇ**ਵ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾ ਮਤਾ। ਅਯਂ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕ੍ਕਮੋ।

੩੬੫-੯. ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾ ਵਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ, ਰੂਪਾਰੂਪਾ ਅਨਾਸਵਾ ਇਮੇ ਸਬ੍ਬੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਗੋਚਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਂ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ ਕਾਰਣਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। **ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਪਾਕੋਯਂ, ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ** ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤਿ। **ਹਿ** ਕਸ੍ਮਾ? ਤੇਸਂ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਨਂ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। **ਪਠਮਂ ਤੁ ਕ੍ਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤਂ** ਪਠਮਂ ਕਿਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਹਿ ਖੀਣਾਸਵਾ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚੁਤਿਵਸੇਨ ਸਕਸਕਕੁਸਲਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਪਠਮਂ ਤੁ ਕ੍ਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤਂ** ਪਨ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ** ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ **ਵਿਭਾਵਿਨਾ** ਧੀਰੇਨ ਞੇਯ੍ਯਾ।

੩੭੦-੩. ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਅਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਦ੍ਵ਼ਿਧਾ ਦ੍ਵ਼ਿਪ੍ਪਕਾਰਂ ਕੁਸਲਂ **ਕੁਸਲਸ੍ਸ** ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, **ਤਂ** ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਂ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਵ਼ਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ **ਸਿਯਾ** ਭਵ਼ੇਯ੍ਯ। **ਖੀਣਾਸਵ਼ਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਮਾਨਸਂ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ **ਤਿਧਾ** ਤਿਪ੍ਪਕਾਰਂ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ** ਵ਼ਚਨਂ ਮਹੇਸਿਨਾ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ। **ਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾਪਿ** ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸਾਪਿ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਕੁਸਲਮ੍ਪਿ** ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਮ੍ਪਿ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਕੁਸਲਂ** ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਂ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਵ਼ਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਏਵ਼ਂ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵ਼ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਮਾਨਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਤਿਧਾ ਹੋਤਿ। ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਵ਼ਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਏਵ਼ਮੇਵ਼** ਯਥਾ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਮਾਨਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਦ੍ਵ਼ਿਧਾ ਹੋਤਿ, ਏਵ਼ਮੇਵ਼ ਤਥਾ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਦ੍ਵ਼ਿਧਾ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਮਾਨਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਤਿਧਾ ਹੋਤਿ, **ਏਵ਼ਮੇਵ਼** ਤਥਾ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਤਿਧਾ ਸਿਯਾ।

੩੭੪. ਯਂ ਯਂ ਪਨ ਇਧਾਰਬ੍ਭ ਇਧ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਧਿਕਾਰੇ ਯਂ ਯਂ ਗੋਚਰਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਟਿਚ੍ਚ **ਯੇ ਯੇ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, **ਸੋ ਸੋ** ਗੋਚਰੋ **ਤੇਸਵ੍ਵ਼ ਤੇਸਵ੍ਵ਼** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

੩੭੫. ਯੋ ਪਨ ਨਰੋ **ਇਮਸ੍ਸ** ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵ਼ਤਾਰਸ੍ਸ ਕਿਰ ਪਾਰਂ ਦੁਤ੍ਤਰਂ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕੇ ਉਤ੍ਤਰਤਿ, ਸੋ ਨਰੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਹਣ੍ਣਵ਼ੇ ਪਾਰਂ ਦੁਤ੍ਤਰਂ ਉਤ੍ਤਰਂ ਉਤ੍ਤਰਤਿ ਏਵ਼।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵ਼ਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਆਰਮ੍ਮਣਵ਼ਿਭਾਗਵ਼ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਛਟ੍ਠੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੭. ਸਤ੍ਤਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੩੭੬.ਅਨਨ੍ਤਞਾਣੇਨ ਨਿਰਙ੍ਗਣੇਨ,
ਗੁਣੇਸਿਨਾ ਕਾਰੁਣਿਕੇਨ ਤੇਨ।
ਵੁਤ੍ਤੇ ਵਿਪਾਕੇ ਮਤਿਪਾਟਵਤ੍ਥਂ,
ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਭਵਂ ਸੁਣਾਥ॥

ਯੇਨ ਜਿਨੇਨ ਅਨਨ੍ਤਞਾਣੇਨ ਨਿਕ੍ਕਿਲੇਸੇਨ ਗੁਣੇਸਿਨਾ ਕਾਰੁਣਿਕੇਨ **ਤੇਨ** ਜਿਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਵਿਪਾਕਸ੍ਮਿਂ **ਮਤਿਪਾਟਵਤ੍ਥਂ** ਮਤਿਛੇਕਭਾਵਤ੍ਥਾਯ **ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਭਵਂ** ਮਯਾ ਭਣਮਾਨਂ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਸੁਣਾਥ।

੩੭੭. ਏਕੂਨਤਿਂਸ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਪਾਕਾ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਭਗਵਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਤੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਰੇ, ਵਿਪਾਕਾ **ਛਸੁ** ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

੩੭੮-੯. ਕੁਸਲਂ ਕਾਮਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਕਾਮਲੋਕਮ੍ਹਿ ਕੁਸਲਂ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਞ੍ਚ **ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯਮਾਗਮ੍ਮ** ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਸੋ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯੋ, ''ਤਤਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਨਿਗ੍ਗਹੀਤਾਗਮਵਸੇਨ ''ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਧਾਰਯਸਮਾਸੋਯਂ। ਵਿਵਿਧਂ ਫਲਂ ਦਦਾਤਿ। ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਏਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਭਗਵਤਾ ਪਕਾਸਿਤਾ। ਨਾਨਾਕਮ੍ਮੇਹਿ ਨਾਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਚ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੩੮੦-੧. ਤਿਹੇਤੁਕਂ ਤੁ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਤਿਹੇਤੁਕਂ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਸਙ੍ਖਾਤਂ ਤਿਹੇਤੁਕਂ ਵਿਪਾਕਂ ਦੁਹੇਤੁਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਂ ਅਹੇਤੁਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ। **ਦੁਹੇਤੁਕਂ ਤੁ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ** ਦੁਹੇਤੁਕਂ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਪਨ, ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਤਿਹੇਤੁਕਂ ਵਿਪਾਕਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਦੁਹੇਤੁਞ੍ਚ ਅਹੇਤੁਞ੍ਚ ਦੇਤਿ।

੩੮੨-੩. ਤਿਹੇਤੁਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਹੇਤੁਕਾਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੇਵ, ਅਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਓਮਕਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਦੁਹੇਤੁਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਅਹੇਤੁਕਾਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੇਵ, ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨੇਵ ਹੋਤਿ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਓਮਕਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਅਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੩੮੪. ਅਸਙ੍ਖਾਰਕਮ੍ਮਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਦੇਤਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਕਮ੍ਮਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਫਲਂ, ਤਥਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਫਲਂ ਦੇਤਿ।

੩੮੫. ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯੇਤ੍ਥ ਏਤ੍ਥ ਏਤਾਸੁ ਚੇਤਨਾਸੁ ਏਕਾਯ ਕੁਸਲਾਯ **ਚੇਤਨਾਯ** ਸੋਲ਼ਸਵਿਧਾ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਜਿਨੋ ਪਕਾਸਯੇ।

੩੮੬-੯੨. ਵੇਦਨਾਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਹੋਤੇਵ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਜਵਨੇਨ ਨਿਯਾਮਿਤਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤੇ ਕੁਸਲੇ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਨ **ਕੁਸਲੇਨਾਦਿਨਾ** ਪਠਮੇਨ ਕੁਸਲੇਨ ਤੁਲ੍ਯੇਨ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨ। ਤਤਿਯਾਵਿਸੇਸਨਂ। ਯੇਨ ਸਤ੍ਤੇਨ **ਗਹਿਤਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਚੇ** ਯਦਿ, **ਇਟ੍ਠੇ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ** ਮਨਾਪੇ ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ** ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਸ੍ਸ **ਆਪਾਥਂ** ਪਾਕਟਭਾਵਂ **ਆਗਤੇ** ਸਤਿ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਤਾਯ

ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਮਿਂ **ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ** ਭਵਙ੍ਗਸੋਤੇ ਛਿਨ੍ਨੇ ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਦੀਸੁ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਾਤੇਸੁ ਪਠਮਂ ਕੁਸਲਂ ਕਾਮਮਾਨਸਂ ਜਵਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜਾਯਤੇ। ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਵਾਰਾਨਿ ਜਵਿਤ੍ਵਾਨ ਪਠਮੇ ਮਹਾਕੁਸਲੇ ਗਤੇ **ਤਦੇਵ** ਤਂ ਏਵ ਇਟ੍ਠਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਪਠਮਮਹਾਕੁਸਲੇਨ ਸਦਿਸਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ। **ਸਨ੍ਧਿਯਾ ਤੁਲ੍ਯਤੋ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਤੁਲ੍ਯਭਾਵੇਨ **ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਨ੍ਤਿ** ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਂ ਨਾਮ ਭਗਵਤਾ ਪਵੁਚ੍ਚਤੇ। **ਤਞ੍ਚ** ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਂ **ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ** ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤੇ **ਗਣਨੂਪਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ** ਗਣਨਂ ਉਪਗਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਏਵ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੩੯੩-੪. ***ਯਦਾ ਹਿ ਦੁਤਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ*, *ਕੁਸਲਂ ਜਵਨਂ ਯਦਾ*** ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਤਿਹੇਤੁਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਵਨਂ ਹੋਤਿ, **ਤਦਾ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ **ਤੇਨ** ਜਵਨੇਨ ਤੁਲ੍ਯਵਿਪਾਕਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਤਸ੍ਸ **ਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾ** ਤਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ **ਅਸ੍ਸ** ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੇਨ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨ **ਲਬ੍ਭਰੇ** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ''ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ''ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਨਾਮਂ ਇਤਿ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

੩੯੫-੬. ਯਦਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਤਿਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਜਵਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ **ਤੇਨ** ਜਵਨੇਨ ਸਦਿਸਂ ਤਤਿਯਂ ਪਾਕਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਿਕਂ ਸਿਯਾ। **ਇਦਂ** ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ **ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗਨ੍ਤਿ** ਆਗਨ੍ਤੁਭਵਙ੍ਗਂ ਨਾਮ ਭਗਵਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤੇ, ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚ **ਪਞ੍ਚ** ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਇਮਿਨਾ ਪਨ** ਤਤਿਯਵਿਪਾਕੇਨ ਪਨ ਸਦ੍ਧਿਂ **ਛ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੩੯੭-੮. ***ਯਦਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਕੁਸਲਂ*** ਜਵਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ **ਤੇਨ** ਜਵਨੇਨ ਤੁਲ੍ਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥਵਿਪਾਕਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਂ **ਵਜੇ** ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਚਤੁਤ੍ਥਵਿਪਾਕਂ ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨਾਮਕਂ ਹੋਤਿ, ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਛ ਪਾਕਾਨਿ **ਇਮਿਨਾ** ਸਹ ਚਤੁਤ੍ਥਪਾਕੇਨ **ਸਤ੍ਤ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੩੯੯-੪੦੩. ***ਯਦਾ*** ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਤਥਾ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਚ, ਤਦਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਾਤੇਸੁ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਮਨੋ ਹੋਤਿ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਸੁ ਏਵ ਚਤੂਸੁਪਿ ਜਵਨੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ **ਤੇਹਿ** ਜਵਨੇਹਿ ਤੁਲ੍ਯਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਾਯਰੇ। **ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ** ਏਕਨ੍ਤੇਨ **ਵੇਦਨਾਯ** ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਯ **ਪੁਰਿਮੇਹਿ** ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨਾਮਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਭਵਙ੍ਗਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਪਿਟ੍ਠਿਭਵਙ੍ਗਾਨਿ** ਸੋਮਨਸ੍ਸਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪਚ੍ਛਾਭਾਗੇ ਭਵਙ੍ਗਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਾਨਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ **ਸਤ੍ਤਹਿ** ਵਿਪਾਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਧੀਰੋ ਵਿਨਿਦ੍ਦਿਸੇ।

੪੦੪-੬. ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਏਵਂ ਸੋਤਾਦੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁਪਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਾਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਧੀਰੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ, ਇਮੇ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਾ ਸਮਸਟ੍ਠਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮੇ **ਆਯੂਹਿਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਤੇ ਸਮਸਟ੍ਠਿ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ ਸਂਸਯੋ ਨਤ੍ਥਿ। **ਗਹਿਤਾਗ੍ਗਹਣੇਨੇਤ੍ਥ ਏਤ੍ਥ** ਏਤੇਸੁ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਗਹਿਤਾਨਂ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਾਕਾ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਾਤਿ ਸੋਲ਼ਸ ਪਾਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੪੦੭-੧੧. ਏਕੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਕੁਸਲੇਨ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਆਯੂਹਿਤੇ ਯਥਾ, **ਏਵਮੇਵ** ਸਸਙ੍ਖਾਰਤਿਹੇਤੁਕਕੁਸਲੇਨਾਪਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਹਿਪਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਕਮ੍ਮੇ **ਆਯੂਹਿਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਤੇ **ਤੇਸਂ** ਤਿਣ੍ਣਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਵਿਪਾਕੇਹਿ ਤੀਹਿਪਿ ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਦ੍ਵਯੇ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਗੋਚਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਪਠਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ **ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾਥ ਪਚ੍ਛਾ ਤੁ, ਇਟ੍ਠਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰੇ ਇਧ ਅਥ ਪਚ੍ਛਾ** ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪਚ੍ਛਾਕਾਲੇ ਪਨ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਟ੍ਠਗੋਚਰੇ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਦ੍ਵਾਦਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਾਕਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ

ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ। **ਗਹਿਤਾਗ੍ਗਹਣੇਨੇਤ੍ਥ ਏਤ੍ਥ** ਏਤੇਸੁ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਗਹਿਤਾਨੰ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਅਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੋਲ਼ਸ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬੇ** ਕਾਲੇ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ **ਸਬ੍ਬੰ** ਵਚਨੰ **ਅਸੇਸਤੋ** ਅਸੇਸਭਾਵੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਞੇਯ੍ਯੰ।

੪੧੨-੪. ਤਿਹੇਤੁਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਭਵਤਿ, ਇਤਿ ਅਯੰ ਵਾਰੋ **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ** ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵਚਨੇਨ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਕੰ ਕਮ੍ਮੰ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਭਵੇ ਏਕੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਜਨੇਤਿ, **ਤਤੋ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ **ਅਪਰੰ** ਅਞ੍ਞੰ ਦੁਤਿਯੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਨ ਜਨੇਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਅਨੇਕਾਨਿ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਸਞ੍ਜਨੇਤਿ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚੰ ''ਏਕੰ ਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੰ ਵਚਨੰ। **ਏਕਸ੍ਮਾ ਬੀਜਾ** ਏਕਤੋ ਬੀਜਤੋ ਏਕੰ ਅਙ੍ਕੁਰੰ ਜਾਯਤਿ, **ਅਸ੍ਸ** ਬੀਜਸ੍ਸ ਬਹੂਨਿ ਫਲਾਨਿ **ਹੇਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ** ਸਲਿਲਾਦਿਹੇਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੪੧੫-੨੧. ਦੁਹੇਤੁਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਹੋਤਿ, **ਇਤਿ** ਵਚਨੰ ਅਯੰ ਵਾਰੋ **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ** ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਆਗਤੋ। **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਧਿਕਾਰੇ ਦੁਹੇਤੁਕੇਨ ਪੁਞ੍ਞੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤੇਨ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਪਨ ਦੁਹੇਤੁਕੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲੇਨ ਤੁਲ੍ਯੇਨ ਪਾਕੇਨ ਯੇਨ ਸਤ੍ਤੇਨ ਗਹਿਤਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਚੇ, ਇਟ੍ਠੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥੰ ਆਗਤੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤੇ ਞਾਣਹੀਨੇ ਕੁਸਲਮਾਨਸੇ ਤਸ੍ਮਿੰ ਦੁਹੇਤੁਕੇ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਜਵਿਤ੍ਵਾਨ ਗਤੇ ਤੰ ਏਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ **ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ** ਤਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੰ **ਤੰਸਰਿਕ੍ਖਕੰ** ਤੇਨ ਜਵਨੇਨ ਸਦਿਸੰ ਏਕਨ੍ਤੰ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮਾਨਸੰ ਜਾਯਤਿ। **ਤਨ੍ਤਿ** ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ **ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਨ੍ਤਿ** ਮੂਲਭਵਙ੍ਗੰ ਨਾਮ **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਿਚ੍ਚੁਪਿ** ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨਾਮ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਨਾਮੰ **ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮੰ** ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵ ਨਾਮੰ। **ਇਤਿ** ਏਵੰ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਦੀਪਿਤੰ। ਦੁਹੇਤੁਕੇ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇ ਕੁਸਲੇ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇਪਿ ਚ **ਤੰਸਮੰ** ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦਿਸੰ ਆਗਨ੍ਤੁਕਸਙ੍ਖਾਤੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸੰ ਹੋਤਿ।

੪੨੨-੯. ਤਥੇਵ ਚ ਤਥਾ ਏਵ ਚ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਗੋਚਰੇ **ਦੁਹੇਤੂਨੰ** ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਜਵਨਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰੰ **ਤਾਦਿਸਾਨਿ** ਤੇਹਿ ਜਵਨੇਹਿ ਸਦਿਸਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤੇ, **ਤੇਸੰ** ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਾਨੰ ''ਪਿਟ੍ਠਿਭਵਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਨਾਮੰ, ''ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਨਾਮੰ ਹੋਤਿ। ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਞ੍ਚੇਵ ਦਸ੍ਸਨੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੰ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਭਵਙ੍ਗਾਨਿ ਚਾਤਿ **ਅਟ੍ਠ** ਵਿਪਾਕਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁਪਿ ਚ **ਅਟ੍ਠ ਅਟ੍ਠ** ਵਿਪਾਕੇ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਗਹਿਤਾਗ੍ਗਹਣੇਨੇਤ੍ਥ, ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨਟ੍ਠ ਚ ਏਤ੍ਥ** ਏਤੇਸੁ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਗਹਿਤਾਨੰ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਅਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਅਟ੍ਠ ਚ ਵਿਪਾਕਾ **ਸੋਤਘਾਨਾਦਿਨਾ** ਵਿਪਾਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ **ਦ੍ਵਾਦਸ ਏਵ** ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯੇਵੰ ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮੇ **ਆਯੂਹਿਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਤੇ ਪਨ ਸਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸੇਵ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨੰ ਵਿਜਿਤਕੁਸਲਯੁਦ੍ਧਸਙ੍ਗਾਮੇਨ **ਪਕਾਸਿਤੰ** ਦੇਸਿਤੰ। **ਦੁਹੇਤੁਕਤ੍ਤਯੇਨਾਪਿ, ਸੇਸੇਨ ਸਦਿਸੇਨ ਤੁ** ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਤੋ ਦੁਹੇਤੁਤੋ ਸੇਸੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਤ੍ਤਯੇਨਾਪਿ ਸਦਿਸੇਨ ਪਾਕੇਨ **ਆਦਿਨ੍ਨਸਨ੍ਧਿਨੇ** ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਨਯੋ **ਮਤੋ** ਕਥਿਤੋ ਨਿਰਙ੍ਗਣੇਨ। ਦੁਹੇਤੁਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਅਯੰ ਵਾਰੋ ਚ **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ** ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵਚਨੇਨ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੋ।

੪੩੦-੮. ਦੁਹੇਤੁਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਅਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਇਤਿ ਅਯੰ ਵਾਰੋ **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ** ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਆਗਤੋ। ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕੇਸੁ ਕੁਸਲੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ **ਅਞ੍ਞਤਰੇਨੇਵ** ਹੇਤੁਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇ **ਆਯੂਹਿਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਤੇ ਸਤਿ **ਤਸ੍ਸੇਵ** ਦੁਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਕੁਸਲਜਵਨਸ੍ਸ ਪਾਕਭੂਤਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਾਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ **ਆਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨੋ** ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਸਾ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਕਮ੍ਮਸਦਿਸਾ ਨਾਮ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚੰ ''ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਵਚਨੰ। ਕਮ੍ਮੰ ਦੁਹੇਤੁਕੰ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਹੇਤੁਕਾ ਹੋਤਿ। **ਤਸ੍ਸ** ਦੇਹਿਨੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਵੁਡ੍ਢਿਮੁਪੇਤਸ੍ਸ** ਵੁਡ੍ਢਿੰ ਉਪਗਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਗੋਚਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਤੇ ਸਤਿ ਦੁਹੇਤੁਕਾਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨੰ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਜਵਨਸ੍ਸ ਅਵਸਾਨਮ੍ਹਿ ਇਦੰ ਅਹੇਤੁਕੰ ਮਨੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਜਾਯਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਵਚਨੇ **ਸੰਸਯੋ** ਸਨ੍ਦੇਹੋ ਨਤ੍ਥਿ, **ਤੰ** ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੰ ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਞ੍ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਚ ਹੋਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਦੀਸੁਪਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਾਤੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੰਯੇਵ ਸਨ੍ਤੀਰਣਮ੍ਪਿ ਚ ਹੋਤਿ। **ਤੇਸੁ ਏਕੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾਨ,**

ਗਹਿਤਾਗ੍ਗਹਣੇਨਿਧ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਵਿਪਾਕੇਸੁ **ਏਕੰ** ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚੰ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਾਨੰ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਅਗ੍ਗਹਣੇਨ ਇਧ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਗਣਨੂਪਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤੀਣਿਯੇਵ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੪੩੯-੪੧. ਇਟ੍ਠੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਕ੍ਖੁ-ਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਤੇ ਤਦਾ ਸਨ੍ਤੀਰਣਞ੍ਚੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤੰਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਞ੍ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤੰਯੇਵ ਹੋਤਿ, **ਤੇਸੁ** ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਵਿਪਾਕੇਸੁ **ਏਕੇਕੰ** ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚੰ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚ ਤੀਣਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਏਵ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੪੪੨-੮. ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਤੁ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਗਹਿਤਾਗ੍ਗਹਣੇਨਿਧ ਗਹਿਤਾਨੰ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਅਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਿਪਾਕਾਨਿ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ **ਸੋਤਘਾਨਾਦਿਨਾ** ਵਿਪਾਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਹੇਤੁਕੰ ਅਟ੍ਠਕੰ ਹੋਤਿ ਏਵ। ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਹੇਤੁਕੰ, ਤਿਹੇਤੁਕੰ ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ **ਨ ਭਵੇ** ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ, **ਦੁਹੇਤੁਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨੋ** ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਿਹੇਤੁਕੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਭਵੇ। **ਜਾਤਾ ਸੁਗਤਿਯੰ ਯੇਨ, ਪਾਕੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਤੁ** ਸੁਗਤਿਯੰ ਯੇਨ ਪਾਕੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਜਾਤਾ, **ਤੇਨ** ਵਿਪਾਕੇਨ ਤੁਲ੍ਯਮ੍ਪਿ, ਹੀਨੰ ਵਾ ਤੇਸੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੰ ਸਨ੍ਧਾਯ, ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕੰ** ਸੁਗਤਿਯੰ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਞ੍ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕਾਰਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਚਤੂਸੁਪਿ **ਅਪਾਯੇਸੁ** ਪਨ ਅਪੇਤੋ ਅਯੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਏਤੇਹੀਤਿ ਅਪਾਯੋ, ਤੇਸੁ। ਪਵਤ੍ਤੇ ਅਹੇਤੁਕੰ ਅਟ੍ਠਕੰ ਆਪਾਯਿਕੇਹਿ ਲਬ੍ਭਤਿ। **ਥੇਰੋ ਨੇਰਯਿਕਾਨੰ ਤੁ, ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਵਸ੍ਸਤਿ** ਥਿਰੋ ਥਿਰਕਾਰਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਥੇਰੋ, ਦੁਤਿਯਅਗ੍ਗਸਾਵਕਭੂਤੋ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰੋ **ਨੇਰਯਿਕਾਨੰ** ਨਿਰਯੇ ਜਾਤਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਵਸ੍ਸਤਿ, ''ਉਚ੍ਛਙ੍ਗੇ ਮੰ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਦੇਵੰ ਵਸ੍ਸਾਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਗਨ੍ਧੰ ਵਾਯੁਞ੍ਚ ਮਾਪੇਤਿ ਯਦਾ, ਤਦਾ ਪਨ ਤੇਸੰ ਨੇਰਯਿਕਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤੇਹਿ ਨੇਰਯਿਕਸਤ੍ਤੇਹਿ ਥੇਰੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਵਾ, ਗਨ੍ਧਞ੍ਚ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ **ਜਲੰ** ਉਦਕਞ੍ਚ **ਪਿਵਤੰ** ਪਿਵਨ੍ਤਾਨੰ ਮੁਦੁੰ ਵਾਯੁਞ੍ਚ ਤੇਹਿ **ਫੁਸਤੰ** ਫੁਸਨ੍ਤਾਨੰ ਤੇਸੰ ਨੇਰਯਿਕਸਤ੍ਤਾਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚਪਿ **ਪੁਞ੍ਞਜਾਨਿ ਏਵ** ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਏਵ ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯੰ **ਪੁਞ੍ਞਜੰ ਏਵ** ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੰ ਏਵ ਪੁਞ੍ਞਜਾ ਏਵ ਏਕਾ ਮਨੋਧਾਤੁ ਇਤਿ ਅਟ੍ਠਕੰ ਹੋਤਿ।

੪੪੯-੫੦. ਅਯੰ ਤਾਵ ਕਥਾ ''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਦੀਨਿ ਪੁਞ੍ਞਜਾਨੇਵਾ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਅਯੰ ਕਥਾ ਇਟ੍ਠਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਗੋਚਰੇ ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨੰ ਜਵਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚੇਤਸੋ** ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੰ ਨਿਯਮਤ੍ਤੰ ''ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸੰ ਜਵਨੇਨ ਨਿਯਾਮਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, **ਤੰ** ਨਿਯਮਤ੍ਤੰ ਕੁਸਲੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤੇ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤੇ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੇਤੰ ਅਕੁਸਲੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤੇ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਦਿਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਜਵਨੇ ਪਨ ਜਵਿਤੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਇਤਿਪਿ** ਵਚਨੰ ਆਚਰਿਯੇਨ ਦੀਪਿਤੰ।

੪੫੧-੭. ਇਧ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁਪਿ ਇਟ੍ਠੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ **ਤੇਸੁ** ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਾ ਅਹੇਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ **ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ** ਤੇਸੰ ਅਕੁਸਲਜਵਨਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਜਾਯਤਿ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਛਸੁ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਗੋਚਰੇ ਜਵਿਤੇਸੁ ਪੁਞ੍ਞਜਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਅਹੇਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਏਵ **ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ** ਵਾ ਤੇਸੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨੰ ਛਨ੍ਨੰ ਅਕੁਸਲਜਵਨਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਜਾਯਤਿ। **ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਯੋਗਸ੍ਮਿੰ** ਬੁਦ੍ਧਰੂਪਾਦਿਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਯੋਗਸ੍ਮਿੰ **ਕਙ੍ਖਤੋ** ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਨੁ ਖੋ, ਨੋ ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਉਦ੍ਧਤਸ੍ਸ** ਵਾ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤੰ ਅਹੇਤੁਕੰ ਵਿਪਾਕੰ ਹੋਤਿ ਪਿਟ੍ਠਿਭਵਙ੍ਗੰ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ, ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਪਨ** ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਾ ਏਵ ਪਞ੍ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਜਵਨੇ ਪਨ ਜਵਿਤੇ ਸਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਛ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੫੮-੬੩. ਤਿਹੇਤੁਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ, ਆਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਤੋ ਪਰਿਹੀਨਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਤਂ ਝਾਨਂ **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਤਸ੍ਸ** ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਕਿਂ ਮਾਨਸਂ ਜਾਯਤੇ, ਤ੍ਵਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਜਵਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਮਾਨਸਂ **ਬ੍ਰੂਹਿ** ਕਥੇਹਿ। **ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਾ ਹਿ** ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਾ** ਪਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਕਰਣੇ ਭਗਵਤਾ ਨਿਵਾਰਿਤਾ, **ਅਸ੍ਸ** ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਕਰਣੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਾ ਭਗਵਤਾ ਨਿਵਾਰਿਤਾ। **ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਪਨਾਰਬ੍ਭ** ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇਪਿ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਂ **ਤਤ੍ਥੇਵ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਏਵ **ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਂ** ਭਗਵਤਾ ਨਿਵਾਰਿਤਂ। **ਤਸ੍ਮਾ** ਕਾਰਣਾ ਭਵਙ੍ਗਪਾਤੋ ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਵਾ ਨ ਹੋਤਿ। **ਕਿਂ ਨੁ ਕਾਤਬ੍ਬਂ** ਤੇਸਂ ਭਵਙ੍ਗਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਅਭਾਵੇ ਕਾਰਣਂ ਯਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਕਿਂ ਨੁ ਪੁਚ੍ਛਾਮ, ਤਂ ਤਦਤ੍ਥਂ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਾਵੇਨ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕ ਤਂ ਕਾਰਣਂ **ਵਦ** ਵਦਾਹਿ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾ **ਸਿਯਾ** ਭਵੇਯ੍ਯ।

੪੬੪-੭. ਇਮਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਕਿਂ ਨਤ੍ਥਿ? **ਤਂ** ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਂ **ਕਥਂ** ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਜਾਯਤੇ? **ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨਾਨਂ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਕਿਂ ਆਵਜ੍ਜਨਮਤ੍ਤਂ? ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਚ ਫਲਸ੍ਸਾਪਿ ਕਿਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਨਤ੍ਥਿ? **ਨਿਰੋਧਾ ਚ** ਨਿਰੋਧਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਫਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾਤਿ ਮਯਾ ਸੁਤਂ, **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਨਤ੍ਥਿ। **ਵਿਨਾ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨਾਪਿ, ਹੋਤੁ ਜਾਯਤੁ ਮਾਨਸਂ** ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਵਿਨਾ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਹੋਤੁ ਜਾਯਤੁ, **ਕਿਮਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣਂ** ਅਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਸ੍ਸ ਕਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਣ੍ਡਿਤ, ਤ੍ਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਯਦਿ ਜਾਨਾਸਿ, ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ **ਬ੍ਰੂਹਿ** ਮਯ੍ਹਂ ਕਥੇਹਿ। **ਵਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨੇਤਂ ਏਤਂ** ਮਾਨਸਂ **ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਿਨਾ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਨ ਜਾਯਤਿ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚਂ ''ਵਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਂ ਯਦਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਂ ਜਵਨਂ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਜਵਤਿ, ਤਦਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਜਵਨਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ **ਪਰਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਕਾਮਾਵਚਰਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ** ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ **ਆਰਬ੍ਭ** ਪਟਿਚ੍ਚ ਜਾਯਤਿ।

੪੬੮-੭੩. ਉਤੁਬੀਜਨਿਯਾਮੋ ਚ ਉਤੁਨਿਯਾਮੋ ਬੀਜਨਿਯਾਮੋ ਚ **ਕਮ੍ਮਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ ਚ** ਕਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ ਚ ਸੀਲਾਦਿਪਾਰਮੀਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਯਾਮੋ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚ ਨਿਯਾਮਤਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਞੇਯ੍ਯਾ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਨਿਯਾਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਨ ਰੁਕ੍ਖਾਨਂ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਫਲਪੁਪ੍ਫਾਦਿਧਾਰਣਂ ਉਤੁ, ਅਯਂ ਉਤੁਨਿਯਾਮਤਾ। **ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਤੁ ਬੀਜਾਨਂ, ਤਂਤਂਤੁਲ੍ਯਫਲੁਬ੍ਭਵੋ** ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਬੀਜਾਨਂ ਪਨ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਬੀਜੇਹਿ ਤੁਲ੍ਯਾਨਮ੍ਪਿ ਸਸ੍ਸਾਨਂ ਫਲਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਬੀਜਨਿਯਾਮਤਾ । **ਮਤ੍ਥਕੇ ਨਾਲ਼ਿਕੇਰਸ੍ਸ** ਨਾਲ਼ਿਕੇਰਫਲਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕੇ **ਛਿਦ੍ਦਤ੍ਤਂ** ਛਿਦ੍ਦਭਾਵੋ, ਅਯਂ **ਬੀਜਜੋ** ਬੀਜਤੋ ਜਾਤੋ ਨਿਯਾਮੋ। ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਂ ਤਿਹੇਤੁਕਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਂ ਦੁਹੇਤੁਕਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਂ ਅਹੇਤੁਕਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਂ ਯਤੋ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਦੇਤਿ, ਅਯਂ ਕਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ। **ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਿਯਂ** ਜਿਨਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਜਾਤਿਕ੍ਖਣੇ ਮੇਦਨੀਕਮ੍ਪਨਾਦਿਕਂ ਅਨੇਕਵਿਸੇਸਤ੍ਤਂ, ਅਯਂ ਸੀਲਾਦਿਪਾਰਮੀਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ। ਤੇਨ ਗੋਚਰੇਨ ਪਸਾਦਸ੍ਮਿਂ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਸਤਿ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤਵੀਥਿਯਂ **ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮਤਾ।

੪੭੪. ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਧੀਰੋ** ਧੀਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਾਪੋ **ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਾਪਗਮਂ** ਅਨ੍ਧਕਾਰਮਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਸ੍ਸਰਣਂ **ਯਦਿਚ੍ਛੇ** ਸਚੇ ਇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਧੀਰੋ **ਇਮਂ** ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਪ੍ਪਕਰਣਂ **ਅਨ੍ਧਜ੍ਜਨਾਨਂ** ਅਨ੍ਧਸਦਿਸਬਾਲਜਨਾਨਂ **ਹਦਯਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ** ਅਨ੍ਧਕਾਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਹਦਯਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਕਰਂ **ਜਲਨ੍ਤਂ ਦੀਪਂ** ਜਲਮਾਨਂ ਦੀਪਂ। **ਪਯਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਕਾਰੇਨ ਯਤਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਪਯਤ੍ਤੋ, **ਸਤਤਂ** ਸਬ੍ਬਦਾ **ਸਿਕ੍ਖੇਥ** ਸਜ੍ਝਾਯਨਧਾਰਣਚਿਨ੍ਤਨਵਸੇਨ ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਤੁਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੮. ਅਟ੍ਠਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਪਕਿਣ੍ਣਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੪੭੫.ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ, ਏਤੇਸਂ ਮਾਨਸਂ ਮਯਾ।
ਪਾਟਵਤ੍ਥਾਯ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ, ਕਥੀਯਤਿ ਪਕਿਣ੍ਣਕਂ॥

ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਕਾਲੇ **ਏਤੇਸਂ** ਤਿਹੇਤੁਕਦ੍ਵਿਹੇਤੁਕਅਹੇਤੁਕਾਨਂ **ਸਬ੍ਬੇਸਂ** ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਂ ਮਾਨਸਂ **ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਾਟਵਤ੍ਥਾਯ** ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਛੇਕਭਾਵਤ੍ਥਾਯ ਮਯਾ ਕਥੀਯਤੇ ਉਚ੍ਚਤੇ।

੪੭੬-੮੫. **ਪਨ੍ਨਮਕ੍ਕਟਕੋ** ਉਣ੍ਣਨਾਭਿ ਪਨ੍ਨਮਕ੍ਕਟਕੋ ਨਾਮ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਜਾਲਮਜ੍ਝੇ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ। **ਪਠਮਾਯ ਦਿਸਾਯੇਤ੍ਥ ਏਤ੍ਥ** ਏਤਾਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਪਠਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਪਸਾਰਿਤੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਾਣਕੇਨ ਪਟਙ੍ਗੇਨ ਵਾ ਮਕ੍ਖਿਕਾਯ ਵਾ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਸਤਿ ਸਾ ਉਣ੍ਣਨਾਭਿ ਕਿਞ੍ਚਿ **ਚਲਿਤ੍ਵਾ** ਫਨ੍ਦਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨਤੋ **ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਅਨੁਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਾਣਕਸ੍ਸ **ਯੂਸਂ** ਯੂਸਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸੋਣਿਤਂ ਪਿਵਤਿ। ਪੁਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ **ਤਤ੍ਥੇ**ਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਜਾਲਮਜ੍ਝੇਯੇਵ ਯਥਾਸੁਖਂ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਥਾ ਪਠਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਚਲਨਾਦਿਕਂ ਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਚਲਨਾਦਿਕਂ ਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਤਿ, ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚ ਪਸਾਦਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਮਜ੍ਝੇ ਮਕ੍ਕਟਕੋ ਵਿਯ ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਪਾਣਕਾਦੀਹਿ** ਖੁਦ੍ਦਕਤਿਰਚ੍ਛਾਨੇਹਿ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਾ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਨ ਪਸਾਦਾਨਂ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਜਾਲਮਜ੍ਝੇ ਨਿਪਨ੍ਨਾਯ ਉਣ੍ਣਨਾਭਿਯਾ ਤਂ ਚਲਨਂ ਵਿਯ ਪਸਾਦੇ ਘਟ੍ਟੇਤੀਤਿ **ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਂ**, ਕਿਂ ਤਂ? ਆਰਮ੍ਮਣਂ। **ਤਤ੍ਥ** ਤਿਸ੍ਸਂ ਵੀਥਿਯਂ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਨੋਧਾਤੁਕਿਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਆਵਟ੍ਟੇਤੀਤਿ **ਭਵਙ੍ਗਾਵਟ੍ਟਨਂ** ਮਤਂ ਭਗਵਤਾ। **ਤਸ੍ਸ** ਪਨ੍ਨਮਕ੍ਕਟਕਸ੍ਸ **ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰਂ**ਵ ਸੁਤ੍ਤਂ ਅਨੁਗਮਨਂ ਵਿਯ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸੀਸੇ ਪਨ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ **ਅਸ੍ਸ** ਮਕ੍ਕਟਸ੍ਸ ਯੂਸਪਾਨਂ ਵਿਯ ਜਵਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪੁਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਜਾਲਮਜ੍ਝੇ ਨਿਪਜ੍ਜਨਂ ਯਥਾ **ਵਤ੍ਥੁਂਯੇ**ਵ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਏਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੪੮੬-੯੩. **ਇਦਂ ਤੁ ਪਨ ਓਪਮ੍ਮਂ, ਅਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ ਕਿਂ ਤੁ ਹਿ** ਇਦਂ ਓਪਮ੍ਮਂ ਕਂ ਅਤ੍ਥਂ **ਦੀਪੇਤਿ** ਪਕਾਸੇਤਿ? ਪਠਮਂ ਪਸਾਦੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਸਤਿ **ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਤੋ** ਪਸਾਦੋ ਵਤ੍ਥੁ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁ, ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਤੋ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਤੋ, ਪਠਮਂ ਏਵ ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਭਵਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਂ **ਮਨੋ** ਜਾਯਤਿ, ਇਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਤੇਨ ਓਪਮ੍ਮੇਨ ਦੀਪਿਤੋ। ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ **ਸਬ੍ਬਸੋ** ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਨ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਯਮਤ੍ਥੋਪਿ **ਤੇਨ** ਓਪਮ੍ਮੇਨ ਦੀਪਿਤੋ ''ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੂ''ਤਿ, ਏਕਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਵੇਯ੍ਯੋ। ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਮ੍ਹਿ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ **ਤਙ੍ਖਣੇ ਪਨ** ਤਸ੍ਸ ਖਣੇ ਪਨ ਤਥਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨ ਸਂਸਯੋ** ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ ਸਂਸਯੋ ਨਤ੍ਥਿ। **ਯਥਾ ਖਗੋ** ਯਥਾ ਸਕੁਣੋ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚਂ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਚਨਂ। **ਰੁਕ੍ਖਗ੍ਗੇ** ਰੁਕ੍ਖਕੋਟਿਯਂ ਨਿਲੀਯਨ੍ਤੋਵ ਸਾਖਿਨੋ ਸਾਖਂ ਘਟ੍ਟੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਛਾਯਾ **ਭੂਮਿਯਂ** ਪਥਵਿਯਂ **ਫਰਤਿ** ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ। **ਇਧਾਤਿ** ਨਿਪਾਤੋ। ਸਾਖਾਯ ਸਕੁਣੇਨ ਘਟ੍ਟਨਂ ਭੂਮਿਯਂ ਛਾਯਾਫਰਣਾਪਿ ਚ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਂ ਏਕਕ੍ਖਣਸ੍ਮਿਂਯੇਵ **ਜਾਯਰੇ** ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਪਨ ਰੂਪਸ੍ਸ, ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਚ ਘਟ੍ਟਨਂ, ਤਥੇਵ **ਅਤ੍ਥਤੋ** ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਸ੍ਸਾਪਿ **ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇਨ** ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਂ ਆਗਮਨਂ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਂ ਏਕਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਹੋਤਿ।

੪੯੪-੭. ਤਤੋ ਪਰਂ ਭਵਙ੍ਗਸੋਤਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ **ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ** ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੇ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਆਵਜ੍ਜਨੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਦਸ੍ਸਨੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਸਨ੍ਤੀਰਣੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਤਥਾ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੇ ਚ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕੁਸਲਂ ਜਵਨਚਿਤ੍ਤਂ ਜਵਤਿ, ਤਥਾ

ਅਕੁਸਲਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਵਤਿ। ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਸਦ੍ਦਾਦੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਘਟ੍ਟਨੇ ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞੂਨਾ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ। ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਨੇ **ਦੋਵਾਰਿਕੋਪਮਾਦੀਨਿ** ਵਚਨਾਨਿ **ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ** ਤਤੋ ਪਕਰਣਤੋ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵੀਥਿਯਾਧਿਕਾਰੇ ਵਿਞ੍ਞੂਨਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੪੯੮-੯. **ਅਸਮ੍ਭੇਦੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਜੀਵਿਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਪਿਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸੇਮ੍ਹੇਨ ਵਾ ਰੁਹਿਰੇਨ ਵਾ ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਂ ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਂ ਨਾਮ, ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਂ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੇਨ ਰੂਪਾਪਾਥਗਮਨੇਨ ਆਲੋਕਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾਪਿ। ਤੇਨ ਤਿਵਿਧੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ **ਸਮਨਕ੍ਕਾਰਹੇਤੁਨਾ** ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਨੇਨ। ਏਤੇਹਿ ਪਨ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਂ ਏਕਤੋ ਇਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮੇਤਾ, **ਸਮੇਤੇਹਿ** ਸਹਗਤੇਹਿ ਸਮਾਗਮਂ ਏਕੀਭਾਵਂ ਆਗਤੇਹਿ, ਤਂ **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਚੇਤਸਿਕੇਹਿ ਸਹ ਜਾਯਤੇ।

੫੦੦-੧. **ਅਸਮ੍ਭੇਦੇਨ ਸੋਤਸ੍ਸ** ਸੋਤਪਸਾਦਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੇਨ **ਸਦ੍ਦਾਪਾਥਗਮੇਨ ਚ** ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਮਨੇਨ ਚ। ਆਕਾਸਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾਪਿ ਪਿਹਿਤਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨ ਤਿਵਿਧੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ। **ਸਮਨਕ੍ਕਾਰਹੇਤੁਨਾ** ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤੇਨ। ਏਤੇਹਿ ਪਨ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ **ਸਮੇਤੇਹਿ** ਸਹਗਤੇਹਿ ਸਮਾਗਮਂ ਏਕੀਭਾਵਂ ਆਗਤੇਹਿ ਤਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹ ਜਾਯਤਿ।

੫੦੨-੩. **ਅਸਮ੍ਭੇਦੇਨ** ਘਾਨਸ੍ਸ ਘਾਨਪਸਾਦਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੇਨ **ਗਨ੍ਧਾਪਾਥਗਮੇਨ ਚ** ਗਨ੍ਧਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਮਨੇਨ ਚ। **ਵਾਯੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾਪੀ**ਤਿ ਘਾਨਬਿਲਮ੍ਹਿ ਪਵਿਸਨ੍ਤੇਨ ਵਾਯੁਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਤਿਵਿਧੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ। **ਸਮਨਕ੍ਕਾਰਹੇਤੁਨਾ** ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤੇਨ। ਏਤੇਹਿ ਪਨ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ **ਸਮੇਤੇਹਿ** ਸਹਗਤੇਹਿ ਸਮਾਗਮਂ ਏਕੀਭਾਵਂ ਆਗਤੇਹਿ ਤਂ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹ ਜਾਯਤਿ।

੫੦੪-੫. **ਅਸਮ੍ਭੇਦੇਨ ਜਿਵ੍ਹਾਯ** ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੇਨ **ਰਸਾਪਾਥਗਮੇਨ ਚ** ਰਸਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਮਨੇਨ ਚ। **ਆਪੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾਪੀ**ਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਤੇਮਨਂ ਆਪਂ ਲਦ੍ਧਾ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਨ ਵਿਨਾ ਸੁਕ੍ਖਖਾਦਨੀਯੇ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਾਯਿਤੇਪਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਤਿਵਿਧੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ। **ਸਮਨਕ੍ਕਾਰਹੇਤੁਨਾ** ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤੇਨ। ਏਤੇਹਿ ਪਨ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ **ਸਮੇਤੇਹਿ** ਸਹਗਤੇਹਿ ਸਮਾਗਮਂ ਏਕੀਭਾਵਂ ਆਗਤੇਹਿ ਤਂ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹ ਜਾਯਤਿ।

੫੦੬-੭. ਕਾਯਪਸਾਦਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭੇਦੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਮਨੇਨ ਚ। **ਪਥਵੀਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾਪੀ**ਤਿ ਤੇਨ ਵਿਨਾ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪੀਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਮਹਾਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਂ ਕਾਯਪਸਾਦਂ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ। ਤੇਨ ਤਿਵਿਧੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ। **ਸਮਨਕ੍ਕਾਰਹੇਤੁਨਾ** ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤੇਨ। ਏਤੇਹਿ ਪਨ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ **ਸਮੇਤੇਹਿ** ਸਹਗਤੇਹਿ ਸਮਾਗਮਂ ਏਕੀਭਾਵਂ ਆਗਤੇਹਿ ਤਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹ ਜਾਯਤਿ।

੫੦੮-੯. **ਅਸਮ੍ਭੇਦਾ ਮਨਸ੍ਸਾਪੀ**ਤਿ **ਮਨਨ੍ਤਿ** ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਆਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਂ ਮਨ੍ਦਤਮਗਤਮੇਵ ਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਂ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। ਮਨਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭੇਦੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਮਨੇਨ ਚ **ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ** ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ। ਤੇਨ ਤਿਵਿਧੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ। **ਸਮਨਕ੍ਕਾਰਹੇਤੁਨਾ** ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤੇਨ। ਏਤੇਹਿ ਪਨ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ **ਸਮੇਤੇਹਿ** ਸਹਗਤੇਹਿ ਸਮਾਗਮਂ ਏਕੀਭਾਵਂ ਆਗਤੇਹਿ **ਤਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ਤਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਜਵਨਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹ ਜਾਯਤੇ।

੫੧੦-੧੧. ਮਨੋ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ ਨਾਮ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਆਵਜ੍ਜਨਕ੍ਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤੰ** ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯੰ ਸਮਨਕ੍ਕਾਰੋ ਨਾਮ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਸਞ੍ਞਿਤੰ। ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਇਤਿ **ਅਯੰ** ਪਾਠੋ **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ** ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਭਵੇਸੁ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵੋਕਾਰੋ ਵੋਕਿਣ੍ਣੋਤਿ **ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੋ,** ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ **ਸਨ੍ਧਾਯ** ਕਾਰਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ''ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾ''ਤਿ ਅਯੰ ਪਾਠੋ ਪਨ ਕਥਿਤੋ ਮਯਾ, ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੋ ਨਾਮ ਕਾਮਰੂਪਭਵੋ, ਅਰੂਪਭਵੋ ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੋ ਨਾਮ, ਅਸਞ੍ਞੀਭਵੋ ਏਕਵੋਕਾਰਭਵੋ ਨਾਮ। ਅਯੰ ਪਾਠੋ ਚਤੁਵੋਕਾਰਅਰੂਪਭਵੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਨ ਕਥਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਰੂਪਤ੍ਤਾ ਅਰੂਪਭਵੇ ਕਥੰ ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੧੨-੪. **ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਦਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨੇਕੂਨਵੀਸਤਿ** ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਾਮਾਵਚਰੇਸੁ ਦਸ, ਰੂਪੇਸੁ ਪਞ੍ਚ, ਅਰੂਪੀਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਕਮ੍ਮੰ** ਨਾਮ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ। **ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੰ** ਨਾਮ ਰੂਪਾਨਿ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ। ਤਥਾ **ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਕੰ** ਨਾਮ ਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਾਦਯੋ, ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਲੋਹਕੁਮ੍ਭਾਦਯੋ ਚ। ਇਤਿ ਏਵੰ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਤੇਸੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਦਿਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਤਿਵਿਧੰ ਭਗਵਤਾ ਉਦੀਰਿਤੰ। **ਕਾਮਾਵਚਰਸਨ੍ਧੀਨੰ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ** ਕਾਮਾਵਚਰਾਰਮ੍ਮਣੰ ਭਗਵਤਾ ਮਤੰ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ** ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣੰ, ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। **ਅਤੀਤੰ** ਵਾ ਕਮ੍ਮੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਅਤੀਤਾਯੇਵ, ਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। **ਅਨਾਗਤੰ** ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਨਤ੍ਥਿ।

੫੧੫-੨੬. ਅਟ੍ਠੇਵ ਚ ਮਹਾਵਿਪਾਕਾ, ਤੀਣਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਿ ਚਾਤਿ ਏਕਾਦਸਵਿਧੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸਞ੍ਞਿਤੰ। ਏਕਾਦਸਵਿਧੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸਞ੍ਞਿਤੇ **ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਾਨਿ** ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਅਪੁਞ੍ਞਜੰ** ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੰ ਪਨ ਏਕੰ ਹੋਤਿ। ਮਹਾਵਿਪਾਕਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਦ੍ਵਯੇ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਕਾਮਰੂਪਭਵੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤ੍ਤਯੰ ਹੋਤਿ। ਯਾਨਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਸਤ੍ਥੁਨਾ** ਜਿਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, **ਤੇਸੁ** ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤੇਸੁ **ਏਕਮ੍ਪਿ** ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤੰ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਦ੍ਵਯੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਦਾਚਿਪਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਕਸ੍ਮਾ** ਕਾਰਣਾ? **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਮਿੰ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਦ੍ਵਯੇ ''ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਚੋਦਕੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਬੀਜਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋ ਪਨ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਪਰਿਹਾਰੋ। ਅਕਾਮਾਵਚਰਾਰਮ੍ਮਣੇ **ਅਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ** ਇਦੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸੰ ਨੇਵ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ। **ਹਿ** ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ? **ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਚ ਏਕਨ੍ਤੇਨ** ਅਵਸ੍ਸੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਚ ਤਥਾ ਅਪਰਿਚਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਸਬ੍ਬਦਾ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਥਾ ਪਿਤਰੰ ਵਾ ਪਿਤੁਸਦਿਸੰ ਵਾ ਞਾਤਿੰ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨ੍ਤੋਪਿ ਤਰੁਣਦਾਰਕੋ ਘਰਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਵੀਥਿਚਤੁਕ੍ਕਾਦਿਮ੍ਹਿ ਪਰਿਚਿਤੇਯੇਵ ਦੇਸੇ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਅਰਞ੍ਞੰ ਵਾ ਯੁਦ੍ਧਭੂਮਿੰ ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵੰ ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਮਾਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਮਾਵਚਰਪਾਕੋ ਚ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁ ਕਿਰਿਯਾਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਏਵੰ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਪਰਿਤ੍ਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਚੇਤੰ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਰਮ੍ਮਣੇ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇਪਿ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੫੨੭-੩੨. **ਕਿੰ ਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿਵਾਦੇਨ, ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਹਿ** ''ਜਨਕੰ ਤੇਨ ਤੁਲ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੇਨ ਤੇਨ, ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾਦੋ ਯੁਤ੍ਤਿਵਾਦੋ, ''ਜਨਕੰ ਤੇਨ ਤੁਲ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਕਥਾਯ ਕਿੰ ਪਯੋਜਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਹਿ ਸਚ੍ਚੰ ''ਕਿੰ ਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿਵਾਦੇਨਾ''ਤਿ ਵਚਨੰ, ''ਅਤ੍ਥਕਥਾਸੂ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਸਮਾਸੇ ਹਿ ਤ੍ਥ-ਸ੍ਸ ਟ੍ਠ-ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ''ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ । ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਦੀਪਕੰ ਵਚਨੰ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਕਾਦਸਪਿ ਸਬ੍ਬਸੋ** ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਨਾਮਗੋਤ੍ਤੰ ਪਨਾਰਬ੍ਭ** ਤਿਸ੍ਸਾਦਿਕੰ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕਚ੍ਚਾਯਨਗੋਤ੍ਤਕਸ੍ਸਪਗੋਤ੍ਤਾਦਿਕੰ ਗੋਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇਪਿ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। **ਯਦਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਾਰਬ੍ਭ, ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇਪਿ** ਵਾ ਯਦਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਸੇਸਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇਪਿ ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤੇ ਆਚਰਿਯੇਨ, ਤਥਾ ਦੁਕ੍ਖਅਨਿਚ੍ਚਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤੇ ਆਚਰਿਯੇਨ। **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤੇਸੁਪਿ** ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਸਭਾਵੇ ''ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ''ਨ੍ਤ੍ਯਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਯਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੁਤ੍ਤਜਵਨਾਨਿ

ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾਨਿ, ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤੇਸੁਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤੇ ਆਚਰਿਯੇਨ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਗਤੇਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤੇ ਆਚਰਿਯੇਨ। ਤਥਾ ਮਹਗ੍ਗਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤੇ ਆਚਰਿਯੇਨ, ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਂ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤੇ ਆਚਰਿਯੇਨ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਜਵਨਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੫੩੩-੪. ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਰਮ੍ਮਣਘਟ੍ਟਨਾ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਭਵਙ੍ਗਤੋ **ਚੇਤਸੋ** ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ **ਕਥਂ** ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਹੋਤਿ? ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ **ਘਟ੍ਟਨਾਯ ਵਿਨਾ** ਘਟ੍ਟਨਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਵ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ, **ਤਸ੍ਮਾ** ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵੋ ਹੋਤਿ।

੫੩੫-੬. **ਦ੍ਵਾਦਸਾਪੁਞ੍ਞਚਿਤ੍ਤਾਨਂ** ਦ੍ਵਾਦਸਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਪਾਕਾ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਤਿ **ਪਾਪਪਾਕਾ** ਦ੍ਵਾਦਸਪਾਪਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਪਾਕਾ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਕਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਿ ਚਾਤਿ ਸਤ੍ਤ ਅਕੁਸਲਪਾਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਸੇਸਾਨਂ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤ ਵਿਪਾਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਏਕਾਦਸਵਿਧਾਨਂ ਤੁ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਮਾਨਸਂ** ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਮਾਨਸਂ ਹਿਤ੍ਵਾ ਏਕਾਦਸਵਿਧਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਏਕਾਦਸਵਿਧਾ ਚੇਵ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੫੩੭-੮. **ਕ੍ਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਯਂ** ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ ਜਵਨਂ ਨ ਚ ਹੋਤਿ, **ਤਂ** ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ **ਕਰਣਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ** ਕਿਰਿਯਾਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਵਾਤਪੁਪ੍ਫਸਮਂ** ਵਾਤਪੁਪ੍ਫੇਨ ਸਦਿਸਂ ਮਤਂ ਭਗਵਤਾ। ਅਯਮੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਖੀਣਾਸਵੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲੇ ਵਾ ਤਂ ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲੇ ਕਥਂ ਕਿਰਿਯਾ ਹੋਤੀਤਿ ਚੇ? ਕਰਣਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਫਲਦਾਯਕਂ ਵਾਤਪੁਪ੍ਫਂ ਵਿਯ ਅਫਲਦਾਯਕਂ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੋ ਕਿਰਿਯਾ ਪਨ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਸਬ੍ਬਂ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ **ਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਤੋ** ਜਵਨਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ **ਜਵਨਤ੍ਤਂ** ਜਵਨਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਂ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫਂ ਅਫਲਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾ, ਏਵਂ ਛਿਨ੍ਨਾਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਮੂਲਸ੍ਸ ਵੀਤਰਾਗਸ੍ਸ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ **ਅਫਲਂ** ਵਿਪਾਕਵਿਰਹਿਤਂ **ਸਿਯਾ** ਭਵੇਯ੍ਯ।

੫੩੯-੪੦. **ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਨ ਏਤਸ੍ਮਾ, ਫਲਮੇਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ** ਏਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ **ਏਤਸ੍ਮਾ** ਧਮ੍ਮਤੋ ਫਲਂ **ਏਤਿ** ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਉਪਕਾਰੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, **ਸੋ** ਧਮ੍ਮੋ **ਤਸ੍ਸ** ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ** ਪਚ੍ਚਯੋ ਨਾਮ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੇ। ਸਮ੍ਭਵੋ ਪਭਵੋ ਹੇਤੁ ਕਾਰਣਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਤੋ ਭਗਵਤਾ। ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਦੀਪਨਵਚਨਂ।

੫੪੧. **ਲੋਭਾਦਿ ਪਨ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਮੂਲਟ੍ਠੇਨੁਪਕਾਰਕੋ** ਯੋ ਲੋਭਾਦਿ ਪਨ ਧਮ੍ਮੋ ਮੂਲਭਾਵੇਨ ਫਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਕੋ, ਸੋ ਲੋਭਾਦਿਧਮ੍ਮੋ ਫਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਹੇਤੂਤਿ** ਹੇਤੁ ਨਾਮ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ।

੫੪੨. **ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਚ ਮੋਹੋ ਚ** ਤਥਾ ਅਲੋਭਾਦਯੋ ਤਯੋ ਹੇਤੂ, ਤੇ ਛ ਏਵ ਹੇਤੁਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਜਾਤਿਤੋ** ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਕੁਸਲਜਾਤਿਅਕੁਸਲਜਾਤਿਅਬ੍ਯਾਕਤਜਾਤਿਵਸੇਨ **ਨਵਧਾ** ਨਵਹਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ ਸਿਯੁਂ।

੫੪੩-੪. **ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ, ਕੁਸਲਾਦਿਤ੍ਤਸਾਧਕੋ** ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਤ੍ਤਸਾਧਕੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਸਾਧਕੋ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਮੂਲਟ੍ਠੋ ਨਾਮ। **ਏਵਂ** ਵਚਨਂ **ਏਕੇ** ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਚਰਿਯਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਤ੍ਤਸਾਧਕਵਸੇਨ ਮੂਲਟ੍ਠੇ ਸਨ੍ਤੇ **ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪੀਸੁ** ਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪੇਸੁ ਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪੇਸੁ **ਹੇਤੂਨਂ** ਲੋਭਾਦਿਹੇਤੂਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤਾ ਕਦਾਚਿਪਿ ਨੇਵ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਿ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇ ਲੋਭਾਦਯੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਤਦਾ ਤੇਸਂ ਮਤੇ ਤੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ਨ ਚ ਕਦਾਚਿ ਰੂਪਾਨਿ ਕੁਸਲਾਦਿਨਾਮਕਾਨਿ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ਤੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਂ ਤੇ

ਲੋਭਾਦਯੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਵਚਨਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਿ ਨਾਮ ਕਦਾਚਿਪਿ ਵਿਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਦਿਤ੍ਤਸਾਧਕੋ ਮੂਲਟ੍ਠੋ ਨ ਹੋਤਿ।

੫੪੫-੬. ਹਿ ਸਚ੍ਚਂ ''ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਤੁ ਹੇਤੂਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ। **ਤੇ** ਲੋਭਾਦਯੋ ਹੇਤੂ ਤੇਸਂ ਰੂਪਾਨਂ **ਕੁਸਲਾਦਿਤਂ** ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਂ **ਨ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿ** ਨ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਨ੍ਤਿ। **ਤੇ** ਹੇਤੂ ਤੇਸਂ ਪਨ ਰੂਪਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ **ਨ ਚ** ਨ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ, **ਤਸ੍ਮਾ** ਕਾਰਣਾ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਤ੍ਤਸਾਧਕੋ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਮੂਲਟ੍ਠੋਤਿ** ਮੂਲਸਭਾਵੋ ਨਾਮ **ਸਮਯਞ੍ਞੁਨਾ** ਸਮਯਵਿਜਾਨਨਸੀਲੇਨ ਵਿਞ੍ਞੁਨਾ **ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ** ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ।

੫੪੭. ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸ੍ਸ , ਸਾਧਨੇਨੁਪਕਾਰਕੋ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਂ ਸਾਧਨੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਥੋ **ਹੇਤੂਨਂ** ਲੋਭਾਦੀਨਂ **ਮੂਲਟ੍ਠੋ** ਮੂਲਸਭਾਵੋ **ਇਤਿ ਚ** ਗਹਣਂ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ।

੫੪੮-੯. ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਹੇਤੂ ਕੁਸਲਾ ਹੇਤੂ, ਅਕੁਸਲਾ ਹੇਤੂ, **ਕ੍ਰਿਯਾਹੇਤੂ ਸਬ੍ਬਸੋ** ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਸਬ੍ਬੇ ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਯੋ ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭੂਮਿਯਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤਂ **ਯਾਤਾ** ਗਤਾ। ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤਂ **ਯਾਤਾ** ਗਤਾ, ਏਤੇ ਹੇਤੂ ਚਤੁਵੋਕਾਰਭੂਮਿਯਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਏਵ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤਂ **ਯਾਤਾ** ਗਤਾ।

੫੫੦-੧. ਕਾਮੇ ਵਿਪਾਕਹੇਤੂਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤਂ ਯਾਤਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇਪਿ **ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਜਾਤਾਨਂ** ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤਂ ਯਾਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤਂ ਗਤਾ।

੫੫੨-੫. ਰੂਪੇ ਵਿਪਾਕਹੇਤੂ ਕਾਮਾਵਚਰਭੂਮਿਯਂ ਹੇਤੁਯੋ ਵਿਯ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਹੇਤਵੋ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਂ ਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭੂਮਿਯਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਵੋਕਾਰੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਜਾ ਹੇਤਵੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਏਵ ਚਤੁਵੋਕਾਰਭੂਮਿਯਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਇਤਰੇ** ਚਤੁਵੋਕਾਰੇ ਅਰੂਪਭਵੇ ਵਿਪਾਕਜਾ ਹੇਤਵੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਏਵ **ਸਭੂਮਿਯਂ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਭੂਮਿਯਂ ਅਰੂਪਭੂਮਿਯਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਹੇਤੁਤ੍ਥੋ** ਹੇਤੂਨਂ ਅਤ੍ਥੋ **ਹੇਤੁਯੋ ਚੇ**ਵ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਚੇਵ **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭ**ਵੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, **ਏਵਮੇ**ਵ ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ। ਸਞ੍ਜਾਤੋ ਸੁਖਹੇਤੁ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਞ੍ਜਾਤਸੁਖਹੇਤੁ,** ਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜੋ।

੫੫੬-੮. ਛਨ੍ਦੋ ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਵੀਰਿਯਂ ਵੀਮਂਸਾ ਚਾਤਿ ਚਤੁਧਾਧਿਪਤੀ ਲੋਕਾਧਿਪਤਿਨਾ ਸਤ੍ਥੁਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਛਨ੍ਦਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲਸ੍ਮਿਂ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ, **ਸੋ** ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿ ਨਾਮ, ਛਨ੍ਦਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਕਰਣਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਸੇਵ ਨਯੋ **ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਚ ਤੀਸੁ** ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿਤੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਚ ਅਧਿਪਤੀਸੁ। ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਜੇਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਅਧਿਪਤੀਤਿ** ਅਧਿਪਤਿ ਨਾਮ ਭਗਵਤਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ।

੫੫੯.ਸੁਮਤਿਮਤਿਵਿਬੋਧਨਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ,
ਕੁਮਤਿਮਤਿਨ੍ਧਨਪਾਵਕਂ ਪਧਾਨਂ।
ਇਮਮਤਿਮਧੁਰਂ ਅਵੇਦਿ ਯੋ ਯੋ,
ਜਿਨਵਚਨਂ ਸਕਲਂ ਅਵੇਦਿ ਸੋ ਸੋ॥

ਯੋ ਯੋ ਜਨੋ **ਇਮਂ** ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਂ **ਸੁਮਤਿਮਤਿਵਿਬੋਧਨਂ** ਸੁਮਤੀਨਂ ਸੁਨ੍ਦਰਮਤੀਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ ਮਤਿਯਾ ਵਿਬੋਧਨਕਰਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਕੁਮਤੀਨਂ ਕੁਚ੍ਛਿਤਮਤੀਨਂ ਬਾਲਾਨਂ ਮਤਿਇਨ੍ਧਨੇ ਪਧਾਨਂ ਪਾਵਕਂ ਅਤਿਮਧੁਰਕਰਂ **ਅਵੇਦਿ** ਜਾਨਿ, **ਸੋ ਸੋ** ਜਨੋ ਸਕਲਂ ਜਿਨਵਚਨਂ **ਅਵੇਦਿ** ਜਾਨਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਪਕਿਣ੍ਣਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਟ੍ਠਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੯. ਨਵਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੬੦-ਬਾਤ੍ਤਿੰਸਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ , ਲੋਕਿਕਾਨੇਵ ਯਾਨਿ ਹਿ।
ਏਤੇਸਂ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤਿਸੁ॥

ਯਾਨਿ ਲੋਕਿਕਾਨਿ ਏਵ ਬਾਤ੍ਤਿੰਸ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਤੇਸਂ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਦਿਸਙ੍ਖਾਰਾ **ਭਵਾਦੀਸੁ** ਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਸੁ **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਏਵ, ਇਮੇਸਂ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ **ਤੇਪਿ** ਸਙ੍ਖਾਰਾ **ਭਵਾਦੀਸੁ** ਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਸੁ **ਤਥਾ** ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ **ਵਿਭਾਵਿਨਾ** ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ। **ਤਯੋ ਭਵਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਚ ਯੋਨਿਯੋ** ਕਾਮਭਵਰੂਪਭਵਅਰੂਪਭਵਵਸੇਨ ਤਯੋ ਭਵਾ, ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਸਂਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਵਸੇਨ ਚਤਸ੍ਸੋ ਚ ਯੋਨਿਯੋ, ਨਿਰਯਗਤਿਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਿਪੇਤਗਤਿਮਨੁਸ੍ਸਗਤਿਦੇਵਗਤਿਵਸੇਨ **ਗਤਿਪਞ੍ਚਕਂ,** ਸਨ੍ਧਿਸਞ੍ਞਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਞ੍ਞਾਯ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਨਾਭਾਵਤੋ, ਕਾਯਸ੍ਸਾਪਿ ਚ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਾਪਿ ਚ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਨਾਭਾਵਤੋ ਕਾਮਸੁਗਤਿਯੋ, ਨਾਨਾ ਅਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਾ, ਨਾਨਤ੍ਤੋ ਰੂਪਕਾਯੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਾ, ਨਾਨਾ ਸਭਾਵੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਾ, ਨਾਨਤ੍ਤਾਯੇਵ ਸਞ੍ਞਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਸਾ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ** ਨਾਮ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿ ਚ ਚਤੁਰਾਪਾਯਭੂਮਿਯੋ ਚ **ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ** ਨਾਮ, ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿ **ਏਕਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ** ਨਾਮ, ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਵੇਹਪ੍ਫਲਭੂਮਿਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਭੂਮਿਯੋ **ਏਕਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ** ਨਾਮ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਠਿਤਾ ਰੂਪੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਠਿਤਿਯੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਠਿਤਿਯੋ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ,** ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਅਸਞ੍ਞੀਭੂਮਿ ਨ ਗਯ੍ਹਤੇ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿ ਚ ਪਟੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵਤੋ ਨ ਗਯ੍ਹਤੇ। ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਵਸੇਨ ਅਸਞ੍ਞੀਭੂਮਿਂ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਾ ਨਵ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੫੬੩-੮. ਕਾਮੇ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸਞ੍ਞਿਤਾ ਅਟ੍ਠ ਚੇਤਨਾ ਪੂਰੇਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਕਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤਿ ਚ, ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਪੁਜ੍ਜਞ੍ਚ ਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਂ, ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਞ੍ਚਾਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਏਵ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਤੇਯੇਵ ਸਞ੍ਞਿਤਾ **ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸਞ੍ਞਿਤਾ,** ਕਾਮੇ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸਞ੍ਞਿਤਾ ਅਟ੍ਠ ਚੇਤਨਾ। **ਨਵਨ੍ਨਂ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ** ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤਾਹੇਤੁਕਮਹਾਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਨਵਨ੍ਨਂ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਮਸੁਗਤਿਯਂ ਪਨ ਨਾਨਾ ਵਤ੍ਤਮਾਨਚੇਤਨਾਖਣਤੋ ਪਰਂ ਖਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਨਾਨਾਖਣਂ, ਤਂ ਏਵ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਂ, ਤਮੇਵ ਕਮ੍ਮਂ **ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਂ,** ਵਤ੍ਤਮਾਨਚੇਤਨਾਤੋ ਪਰਾ ਅਤੀਤਚੇਤਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਬਲਵਾ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ,** ਬਲਵਤ੍ਥੋ ਚੇਤ੍ਥ **ਉਪ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦ੍ਵੇਧਾ** ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਤੇਸਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਾ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਮਹਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ **ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਿਤਾਹੇਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਵਿਨਾ** ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ **ਪਰਿਤ੍ਤਪਾਕਾਨਂ** ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਾਹੇਤੁਕਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ **ਦ੍ਵੇਧਾ** ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਤਾਯੇਵ ਚੇਤਨਾ** ਤਾ ਏਵ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਮਹਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਰੂਪਭਵੇ **ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ** ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਂ **ਦ੍ਵੇਧਾ** ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਤੁ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਂ, ਕਾਮੇ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਤਥਾ** ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਨਂ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਞ੍ਚ **ਪਵਤ੍ਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਵ ਕਾਮੇ ਸੁਗਤਿਯਂ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਵ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਮਹਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਕਾਮਸੁਗਤਿਯਂ ਤਥਾ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ **ਪਵਤ੍ਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ **ਦ੍ਵੇਧਾ**

ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਪਵਤ੍ਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਨਵਨ੍ਨੰ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੫੬੯-੭੪. ਰੂਪੇ ਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਰੂਪਾਵਚਰਭੂਮਿਯੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੰ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਾ **ਹੋਨ੍ਤਿਮਾਪੁਵ੍ਵਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਕਾਮੇ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੰ ਦ੍ਵਿਧਾ** ਇਮੇ ਅਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ, **ਇਮਾ** ਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਵਜ੍ਜਾ ਏਕਾਦਸ ਚੇਤਨਾ ਕਾਮਦੁਗ੍ਗਤਿਯੰ ਏਕਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ **ਦ੍ਵਿਧਾ** ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਚੇਤਨਾ **ਪਵਤ੍ਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਏਵ **ਛਨ੍ਨੰ** ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਨੰ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਭਵਨ੍ਤੇਵ ਪਵਤ੍ਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਕਾਮੇ ਸੁਗਤਿਯੰ ਤੇਸੰ, ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਤਥੇਵ ਚ** ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਕਾਮੇ ਸੁਗਤਿਯੰ ਤਥੇਵ ਚ ਤੇਸੰ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨੰ **ਪਵਤ੍ਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ, ਤੇਸੰ ਰੂਪਭਵੇ ਤਥਾ** ਤਾਯੇਵ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਰੂਪਭਵੇ **ਤੇਸੰ** ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨੰ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਤਥਾ **ਪਵਤ੍ਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਸੋ ਚ ਕਾਮਭਵੇਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਦਿਉਪਲਦ੍ਧਿਯੰ** ਸੋ ਚ ਅਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਾਮਭਵੇ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਦਿਉਪਲਦ੍ਧਿਯੰ ਅਮਨਾਪਰੂਪਾਦੀਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਉਪਲਦ੍ਧਿਯੰ ਤੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਪੁਵ੍ਵਜਾਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚੰ ''ਸੋ ਚ ਕਾਮਭਵੇਨਿਟ੍ਠ-ਰੂਪਾਦਿਉਪਲਦ੍ਧਿਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੰ ਵਚਨੰ। **ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਦਯੋ** ਨਾਮ ਵਿਸਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ **ਨ ਵਿਜ੍ਜਰੇ** ਨ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

੫੭੫-੬. ਤਥੇਵਾਨੇਞ੍ਜਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ ਨ ਫਨ੍ਦਤਿ ਨ ਚਲਤੀਤਿ ਆਨੇਞ੍ਜੰ, ਆਨੇਞ੍ਜਞ੍ਚ ਤੰ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚਾਤਿ ਆਨੇਞ੍ਜਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਤਥਾ ਏਵ **ਆਨੇਞ੍ਜਸਙ੍ਖਾਰੋ** ਅਰੂਪਾਵਚਰਭੂਮਿਯੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੰ **ਪਵਤ੍ਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। **ਭਵੇਸ੍ਵੇਤੇ** ਭਵੇਸੁ ਏਤੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਸੁ **ਯਥਾ ਚ** ਯੇਨ ਯੇਨ ਚ ਪਕਾਰੇਨ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾ **ਤਥਾ** ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ **ਵਿਭਾਵਿਨਾ** ਵਿਜਾਨਨ੍ਤੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਞੇਯ੍ਯਾ।

੫੭੭. ਏਸੇਵ ਚ ਨਯੋ ਞੇਯ੍ਯੋ, ਯੋਨਿਆਦੀਸੁ ਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਏਸੇਵ ਚ ਨਯੋ ਭਵੇਸੁ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ ਨਯੋ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਞੇਯ੍ਯੋ। **ਤਤ੍ਰਿਦੰ** ਤਤ੍ਰ ਭਵੇਸੁ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਇਦੰ** ਵਚਨੰ **ਮੁਖਮਤ੍ਤਨਿਦਸ੍ਸਨੰ** ਉਪਾਯਮਤ੍ਤਦੀਪਨੰ ਹੋਤਿ।

੫੭੮-੮੧. ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪੁਵ੍ਵਾਭਿ-ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਦ੍ਵਿਭਵੇਸੁਪਿ ਕਾਮਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ, ਰੂਪਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਚ ਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਮਾਨਭਾਵੇਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਕਾਮਰੂਪਭਵੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਦਤ੍ਵਾ **ਸੋ** ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਬ੍ਬਪਾਕੰ **ਜਨੇਤਿ** ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। **ਤਥਾ ਚਤੂਸੁ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ, ਅਣ੍ਡਜਾਦੀਸੁ ਯੋਨਿਸੁ** ਦ੍ਵਿਭਵੇਸੁ ਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਵਿਯ ਤਥਾ ਚਤੂਸੁ ਅਣ੍ਡਜਾਦੀਸੁ ਸੋ ਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਞੇਯ੍ਯੋ। ''ਅਣ੍ਡਜਾਦੀਸੂ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਪਦੁਮਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਬਹੁਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਵਸੇਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਗਤੀਸੁ ਏਵ ਚ ਤਥਾ ਸੋ ਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਞੇਯ੍ਯੋ। **ਤਥਾ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਾਦਿ-ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਠਿਤੀਸੁਪਿ** ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਨਾਨਤ੍ਤਕਆਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਏਕਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਏਕਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਨੰ ਵਸੇਨ ਚਤੂਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ ਸੋ ਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਞੇਯ੍ਯੋ। ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਏਕਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਏਕਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਨੰ ਵਸੇਨ **ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਮਿੰ** ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ ਤਥਾ ਸੋ ਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਞੇਯ੍ਯੋ। **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪੁਵ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ

ਭਵਾਦੀਸੁ ਭਵਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਕਾਮਕੁਸਲਪਾਕਾਨਂ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਰੂਪਪਾਕਾਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਏਕਵੀਸਤਿਪਾਕਾਨਂ ਦ੍ਵਿਧਾ** ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

੫੮੨-੩. ਕਾਮੇ ਅਪੁਞ੍ਞਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਾਮਭਵੇ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਸਂਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਵਸੇਨ ਅਣ੍ਡਜਾਦੀਸੁ **ਯੋਨੀਸੁ** ਨਿਰਯਗਤਿਪੇਤਗਤਿਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਿਵਸੇਨ **ਤੀਸੁ ਗਤੀਸੁ** ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਵਸੇਨ **ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯਾ** ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਵਸੇਨ ਚ **ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ ਦ੍ਵਿਧਾ** ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ **ਪਵਤ੍ਤੇ** ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ **ਸੋ** ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

੫੮੪-੬. ਤਥੇਵਾਨੇਞ੍ਜਸਙ੍ਖਾਰੋ ਤਥਾ ਏਵ ਆਨੇਞ੍ਜਸਙ੍ਖਾਰੋ, **ਏਕਾਰੂਪਭਵੇ** ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਰੂਪਭਵੇ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਯਾ ਚੇਵ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਦੇਵਗਤਿਯਾਪਿ ਚ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਭੂਮਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਭੂਮਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਭੂਮਿਵਸੇਨ **ਤੀਸੁ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤੀਸੁ** ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰੂਪਭੂਮੀਨਂ ਵਸੇਨ **ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇ** ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰੂਪਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ **ਦ੍ਵੇਧਾ** ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮੋਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ **ਸੋ** ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਨਂ, ਵਸੇਨੇਵਂ ਭਵਾਦੀਸੁ** ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਨਂ ਵਸੇਨ ਭਵਾਦੀਸੁ ਯਥਾ **ਯੇ** ਸਙ੍ਖਾਰਾ **ਏਸਂ** ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ।

੫੮੭-੯੦. ਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਨਾਮਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ **ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਪਨ** ਸਙ੍ਕਮਨਂ ਪਨ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। **ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਭਾਵੇ ਅਸਤਿ** ਅਤੀਤਭਵਤੋ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਙ੍ਕਮਨਭਾਵੇ ਅਸਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ **ਕਥਂ** ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ **ਸਿਯਾ** ਭਵੇਯ੍ਯ? **ਨਤ੍ਥਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਅਤੀਤਭਵਤੋ ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਕਮਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਤੋ ਅਤੀਤਭਵਤੋ ਅਤੀਤਂ ਹੇਤੁਂ **ਵਿਨਾ** ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਇਧ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। **ਸੁਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯਂ ਰੂਪਾਰੂਪਮਤ੍ਤਂ** ਸੁਟ੍ਠੁ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯਂ ਰੂਪਨਾਮਮਤ੍ਤਂ ਜਾਯਤਿ। **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ **ਰੂਪਾਰੂਪਮਤ੍ਤਂ** ਰੂਪਨਾਮਮਤ੍ਤਂ ਜਾਯਤਿ। ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਰੂਪਾਰੂਪਮਤ੍ਤਂ **ਭਵਨ੍ਤਰਂ** ਅਞ੍ਞਭਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ **ਉਪੇਤਿ** ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ **ਸਮਞ੍ਞਾਯ** ਲੋਕਿਯਵੋਹਾਰੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਤ੍ਤੋ ਜੀਵੋਤਿ ਵੇਵਚਨਂ, ਅਤ੍ਤਾ ਵਾਪਿ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

੫੯੧-੯. ਤਸ੍ਸਿਦਂ ਪਾਕਟਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮਂ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਇਦਂ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮਂ **ਸੁਦੁਬ੍ਬੁਧਂ** ਅਤਿਦੁਬ੍ਬਿਜਾਨਂ ਪਾਕਟਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਹਂ ਦਸ੍ਸਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਮੇਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮਂ **ਸਾਧੁ** ਸਾਧੁਕਂ ਨਿਬੋਧਥ, **ਸਾਧੁ** ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ, ਵਿਵਿਧੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਲੋਭਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਵਜਿਰਮਞ੍ਜੂਸਾਯ ਅਨਗ੍ਘਮਣਿਰਤਨਂ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਤੀਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਤਸ੍ਸ, ਆਸਨ੍ਨਮਰਣਸ੍ਸ ਹਿ**ਇਤੋ ਭਵਤੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਆਸਨ੍ਨਮਰਣਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਸ੍ਮਿਂ ਆਤਪੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਹਰਿਤਂ ਤਾਲਪਣ੍ਣਂ ਵਿਯ ਸੁਸ੍ਸਮਾਨੇ ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਕੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਨਟ੍ਠੇ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤੇ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦਿਕੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ **ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ** ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤਂ। **"ਚਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ ਭਵਙ੍ਗਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਜਵਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਪੁਬ੍ਬਾਨੁਸੇਵਿਤਨ੍ਤਿ** ਇਤੋ ਕਾਲਾ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲੇ ਤੇਨ ਪਨ ਅਨੁਸੇਵਿਤਂ ਅਨੁਚਿਣ੍ਣਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਏਵ ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਫਲੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਜਵਨਵਸੇਨ ਸੇਵਿਤਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ **ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ਤਂ ਜਵਨਚਿਤ੍ਤਂ **ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯਂ** ਲਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਂ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਦੀਨਵੇ ਵਿਸਯੇ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਦੋਸੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮਾਦਿਕੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਕੁਸਲਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਵੀਥਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਦੋਸੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮਾਦਿਕੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ। **ਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਜਵਨੇਨ ਸਹਜੋ ਲੋਭੋ, ਅਕੁਸਲਜਵਨੇ ਵਾ ਜਵਿਤੇ ਤਤੋ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਲੋਭੋ ਤਣ੍ਹਾ। **ਨਮੇਤੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਗ੍ਗਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹਵਸੇਨ ਤਂ ਏਵ

ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਹਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਨ** ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਸਹਜਾ** ਏਕਤੋ ਜਾਤਾ ਚੇਤਨਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿੰ ਯੇਵਾਰਮ੍ਮਣੇ **ਖਿਪਨ੍ਤਿ** ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵੇ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਵਸਾ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਨਮੀਯਮਾਨੰ **ਤੰ** ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਓਰਿਮਾ ਤੀਰਮ੍ਹਾ ਰਜ੍ਜੁਕੰ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ **ਮਾਤਿਕਾਤਿਕ੍ਕਮੋ** ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਏਤੰ ਪੁਰਿਮੰ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੰ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁੰ **ਜਹਤਿ** ਛਡ੍ਡੇਤਿ, ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਪਰੰ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭੂਤੰ ਨਿਸ੍ਸਯੰ** ਅਪਰੰ ਅਞ੍ਞਕਮ੍ਮਤੋ ਸਮ੍ਭੂਤੰ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੰ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਅਲਭਿਤ੍ਵਾਪਿ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ **ਤੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਮਾਨਸੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ‘‘ਲਭਿਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਵਚਨੰ ਕਾਮਰੂਪਭਵੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਅਲਭਿਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਵਚਨੰ ਅਰੂਪਭਵੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤ੍ਥ** ਏਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮੰ ‘‘ਜਹਤੀ’’ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ‘‘ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੰ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੬੦੦-੬. **ਤਦੇਤੰ** ਤੰ ਏਤੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੰ ਪੁਰਿਮਾ ਭਵਤੋ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵੇ ਨਾਪਿ ਆਗਤੰ, ਕਮ੍ਮਾਦਿਞ੍ਚ ਹੇਤੁੰ **ਵਿਨਾ** ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੰ ਪਾਤੁਭੂਤੰ ਨ ਚੇਵ ਤੰ **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਵਚਨੇ ਏਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਾ ਭਵਤੋ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵੇ ਅਨਾਗਮਨੇ **ਅਤੀਤਭਵਹੇਤੂਹਿ** ਅਤੀਤਭਵੇ ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੇ। **ਪਟਿਘੋਸਦੀਪਮੁਦ੍ਦਾਦੀ, ਭਵਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਾ ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤੀਤਭਵਤੋ ਅਨਾਗਮਨੇ ਅਤੀਤਭਵੇ ਹੇਤੂਹਿ ਸਮ੍ਭਵੇ ਪਟਿਘੋਸਦੀਪਮੁਦ੍ਦਾਦਿਅਤ੍ਥਨਿਦਸ੍ਸਨਾ ਉਪਮਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ** ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਪਟਿਘੋਸਾਦੀਨੰ ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ **ਸਦ੍ਦਾਦਿਹੇਤੁਕਾ** ਸਦ੍ਦਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਯਥਾ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਜਨੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਾਪਿਤਾ ਸਦ੍ਦਦੀਪਮੁਦ੍ਦਾਦਯੋ ਅਤ੍ਥਾ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ ਪਟਿਘੋਸਦੀਪਮੁਦ੍ਦਾਦੀਨੰ ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਹੇਤੁਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਦਾਦੀਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਸਨ੍ਤੇਸੁ ਯੇ ਤੇ ਪਟਿਘੋਸਾਦਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਸਨ੍ਤੇਸੁ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਯਥਾ, **ਏਵਮੇਵ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ** ਅਤੀਤਭਵਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵਵਿਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧਤੋ** ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧਵਸੇਨ **ਏਕਤਾ** ਅਤੀਤਭਵਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵਵਿਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਏਕੀਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, **ਨਾਨਤਾਪਿ** ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਾਨਾਭਾਵੋਪਿ ਪਚ੍ਚੇਕਭਾਵੋ ਅਪਿ। **ਸਤਿ ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੇ ਤੁ, ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਕਤਾ ਸਿਯਾ** ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੇ ਸਤਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ **ਏਕਤਾ** ਏਕੀਭਾਵੋ **ਸਿਯਾ** ਭਵੇਯ੍ਯ, ਖੀਰਸਭਾਵਤੋ ਪਗ੍ਘਰਣਸਭਾਵਤੋ **ਖੀਰਤੋ** ਸਮ੍ਭੂਤੰ ਘਨਸਭਾਵੰ **ਕਦਾਚਿਪਿ** ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਪਿ ਕਾਲੇ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਸਬ੍ਬਦਾ ਪਗ੍ਘਰਣਸਭਾਵਖੀਰਮੇਵ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਥਾਪਿ** ਅਪਰੋ ਨਯੋਪਿ ਸਾ **ਏਕਨ੍ਤਨਾਨਤਾ** ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸੋ ਏਕਨ੍ਤਨਾਨਾਭਾਵੋ ਯਦਿ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਖੀਰਸਾਮਿਕੋ **ਸੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦਧਿਸਾਮਿ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਖੀਰਕਾਲੇ ਖੀਰਸ੍ਸ ਇਸ੍ਸਰਭੂਤੋ ਸਾਮਿਕੋ ਪਗ੍ਘਰਣਸਭਾਵੰ ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਦਧਿਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਕਾਲੇ ਤਸ੍ਸ ਦਧਿਸ੍ਸ ਇਸ੍ਸਰੋ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਤੋ ਖੀਰਸਾਮਿਕੋ ਅਞ੍ਞੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਸ੍ਸ ਦਧਿਸ੍ਸ ਅਨਿਸ੍ਸਰੋ ਅਸਾਮਿਕੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮਵਿਨਿਚ੍ਛਯੇ ਏਕਨ੍ਤਏਕਤਾਪਿ ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਨਾਨਤਾਪਿ ਵਾ ਸਮਯਞ੍ਞੁਨਾ ਵਿਞ੍ਞੁਨਾ ਨ ਚੇਵ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾ।

੬੦੭-੧੦. **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਅਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਪਾਤੁਭਾਵੇ** ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਪਾਤੁਭਾਵਰਹਿਤੇ ਭਵੇ ਸਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਭਾਵੇ ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਮਤਾ ਅਭਿਸਮ੍ਭੂਤਾ ਯੇ ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਤੇਸੰ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਭਾਵੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਭਾਵੇ ਜਨੇਹਿ ਕਤਸ੍ਸ **ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਫਲਹੇਤੁਨੋ** ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸ **ਪਰਤ੍ਥ** ਪਰਸ੍ਮਿੰ ਲੋਕੇ ਆਗਮਤੋ ਚੇਵ ਏਵੰ **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ** ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਅਞ੍ਞਤੋ ਕਮ੍ਮਤੋ** ਹਿ ਤਤੋ ਸਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਸਤ੍ਤੇਨ ਕਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤੋ ਚੇਵ ਕਮ੍ਮਤੋ ਤੰ ਫਲੰ **ਸਿਯਾ** ਭਵੇਯ੍ਯ, ‘‘ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਤਿਤ੍ਥਿਯਸਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਕਮ੍ਮੰ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਫਲੰ ਦਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, **ਤਸ੍ਮਾ** ਕਾਰਣਾ ਏਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਏਵ ਚ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਾਨੰ ਨ ਸੁਨ੍ਦਰੰ। **ਏਤ੍ਥਾਹਾਤਿ** ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਚੋਦਕੋ ਆਹ – ਨਨੁ ਏਵੰ ‘‘ਅਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਪਾਤੁਭਾਵੇ ਭਵੇ ਸਤੀ’’ਤਿਆਦਿਕੰ ਵਚਨੰ ਨਿਯਤੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – **ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਯੰ ਫਲੰ ਏਤੰ** ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਯੰ ਏਤੰ ਫਲੰ **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ** ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ, **ਅਞ੍ਞਤੋ** ਕਮ੍ਮਤੋ ਨ ਚ ਹੋਤਿ, ਬੀਜਾਨੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ **ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ** ‘‘ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ’’ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ **ਸਾਧਕੋ** ਨਿਪ੍ਫਾਦਕੋ ਹੋਤਿ।

੬੧੧-੫. ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ, ਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਫਲਂ ਪਨ ਅਵ੍ਵਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਫਲਂ **ਅਵ੍ਵਤੋ** ਕਮ੍ਮਤੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਬੀਜਾਨਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ **ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ** ''ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ''ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ **ਸਾਧਕੋ** ਨਿਪ੍ਫਾਦਕੋ ਹੋਤਿ, ਬੀਜਾਨਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇ **ਮਧੁਆਦਿਨਾ** ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਜਨੇਹਿ ਕਤੇ ਤਸ੍ਸ ਬੀਜਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨੇ **ਪਠਮਂ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯੋ** ਪਠਮਂ ਲਦ੍ਧਮਧੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯੋ ਤਸ੍ਸ ਬੀਜਸ੍ਸ ਫਲਂ **ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ** ਮਧੁਆਦਿਨਾ ਬੀਜਾਭਿਸਙ੍ਖਰਣਤੋ ਅਵ੍ਵਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਮਧੁਰੋ ਹੋਤਿ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚਂ ''ਬੀਜਾਨਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ। **ਤਾਨਿ ਹਿ** ਤਾਨਿ ਏਵ ਪਠਮਂ ਮਧੁਆਦਿਨਾ ਜਨੇਹਿ ਰੋਪਿਤਾਨਿ **ਬੀਜਾਨਿ** ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਤੋ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਮਧੁਰਭਾਵਂ ਫਲਮ੍ਪਿ ਵਾ ਫਲਟ੍ਠਂ ਵਾ ਨ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ **ਇਦਂ** ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਵੇਦਿਯਂ। **ਅਪਿ ਚ** ਅਪਰੋ ਨਯੋ। **ਬਾਲਕਾਲੇ** ਤਰੁਣਕਾਲੇ ਤੇਨ ਤਰੁਣੇਨ **ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੋਸਧਾਦਿਨਾ** ਕਮ੍ਮੇਨਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਕਾਲਸ੍ਮਿਂ ਫਲਦਾਨਸੀਲੇਨ **ਅਯਂ** ''ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਅਤ੍ਥੋ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ।

੬੧੬-੨੦. ਚੋਦਕੋ ਪੁਨਾਹ – **ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਕਮ੍ਮੇ **ਸਨ੍ਤੇਪਿ** ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਏਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵਾ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। **ਅਥ** ਵਾ**ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਂ** ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਏਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। **ਸਚੇ** ਯਦਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, **ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਪਨ** ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਾਲੇ ਪਨ **ਹੇਤੁਨਾ** ਕਮ੍ਮੇਨੇਵ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਾਕੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। **ਅਥ** ਵਾ ਅਪਰੋ ਨਯੋ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ **ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ** ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯਦਿ ਭਵੇਯ੍ਯ, **ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣਤੋ** ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣਤੋ **ਪੁਬ੍ਬੇ** ਵਾ ਕਾਲੇ, ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਾਲੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਚ੍ਚਫਲਂ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਵਿਰਹਿਤਂ ਫਲਂ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ''ਲੋਭਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਜਹਥ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਅਹਮੇਵ ਪਾਟਿਭੋਗੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਾਠੇਸੁ ਪਾਟਿਭੋਗੋ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਤੋ ਸਮ੍ਭੂਤਂ ਫਲਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਕਟਤ੍ਤਾਯੇਵ** ਜਨੇਹਿ ਕਟਤ੍ਤਾਯੇਵ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਂ ਨ ਚ ਹੋਤਿ, **ਤਸ੍ਸ** ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਵਾ **ਨ ਚ** ਨੇਵ ਹੋਤਿ।

੬੨੧. ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੋਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੋ ਅਯਂ **ਪਰਮਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨੇ** ਭੂਤਤ੍ਥਦੀਪਨੇ **ਸੋਤੂਨਂ** ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ **ਪੀਤਿਬੁਦ੍ਧਿਵਿਵਡ੍ਢਨੇ** ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਵਿਵਿਧੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਸੋਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਪੁਵ੍ਵਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਵਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੧੦. ਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਰੂਪਵਿਭਾਗਵਣ੍ਣਨਾ

੬੨੨. ਵ**ੁਤ੍ਤਮਾਦਿਮ੍ਹਿ ਯਂ ਰੂਪਂ, ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਮਨਨ੍ਤਰਂ** ਯਂ ਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਪਕਰਣਾਦਿਮ੍ਹਿ ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਚੇਤਸਿਕਂ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਤੋ ਪਰਂ ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨਂ **ਸਮਾਸੇਨ** ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਕਰਿਸ੍ਸਂ।

੬੨੩. **ਯਂ ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਰੁਪ੍ਪਤਿ ਸੀਤਾਦਿਨਾ ਵਿਰੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯੇਨ ਵਿਕਾਰਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। **ਤਥਾ ਰੂਪਯਤੀਤਿ ਰੂਪਂ** ਯਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰਮਾਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਹਦਯਙ੍ਗਤਭਾਵਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਇਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਂ, ਕਿਂ ਤਂ? ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਂ। **ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾਤੀਤੋ, ਸੁਰੂਪੋ ਰੂਪਮਬ੍ਰਵਿ** ਭਗਵਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਅਤੀਤੋ ਸੁਰੂਪੋ ਰੂਪਂ **ਅਬ੍ਰਵਿ** ਕਥੇਸਿ।

੬੨੫-੬. **ਮਹਾਭੂਤੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਨ੍ਤੋ ਭੂਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਮਹਾਭੂਤੋ, ਤੇਨ। ਵਞ੍ਚਕਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭੂਤਸਮਾਤਿ ਵਾ।

੬੩੦. **ਨਿਰੁਪਾਦਾਨਮਾਨਸੋ**ਤਿ ਉਪਾਦਾਨਵਿਰਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ।

੬੩੩. **ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ।

੬੩੪. **ਉਪਬ੍ਰੂਹਨਰਸਾ**ਤਿ ਵਡ੍ਢਨਕਿਚ੍ਚਾ।

੬੩੭. **ਆਸਯਾਨੁਸਯੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਸਯੋ** ਨਾਮ

ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠੀ ਚ, ਖਨ੍ਤੀ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਂ।
ਯਥਾਭੂਤਞ੍ਚ ਯਂ ਞਾਣਂ, ਏਤਂ ਆਸਯਸਦ੍ਦਿਤਂ॥

ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਯਮੇਕੋ ਅਨ੍ਤੋ, ਅਨ੍ਤੋ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਤ੍ਥਿ ਇਤਿ ਅਯਂ ਏਕੋ ਅਨ੍ਤੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ, ਅਯਂ **ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ**। ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਅਨ੍ਤੋ, ਅਯਂ **ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ। ਖਨ੍ਤੀ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਿਕਞਾਣਂ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਭੂਤਞ੍ਚ ਯਂ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਞਾਣਂ। **ਏਤਂ ਆਸਯਸਦ੍ਦਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਆਸਯਂ ਇਤਿ ਕਥਿਤਂ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਆਸਯੇ ਞਾਣਂ ਨਾਮ। **ਅਨੁਸਯੋ** ਨਾਮ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯਾਦਯੋ ਅਨੁਸਯਾ ਸਤ੍ਤ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰੋਪਰੇ**ਤਿ ਪਰੇ ਅਧਿਕਭਾਵੇਨ ਓਪਰੇ ਚ ਤਿਕ੍ਖਾਨੁਭਾਵੇਨ ਅਯਂ ਸਤ੍ਤੋ ਤਿਕ੍ਖਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਮੁਦੁਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਹੀਨਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਓਪਰੇ ਞਾਣਂ।

੬੩੮. **ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਕਾਮਾਵਚਰਕ੍ਰਿਯਾਚਤੁਕ੍ਕਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

੬੪੧. ਅਕ੍ਖਿਕੂਟੇਹਿ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਅਨ੍ਤੋ।

੬੪੫. **ਭਾਵਸਮ੍ਭਵਸਣ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਮਸਮ੍ਭਵਭੂਤਵਣ੍ਣਾਯਤਨਂ।

੬੪੭. ਏਤੇ ਦਸ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਸਮ੍ਭਾਰਾ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਭਵਨ੍ਤਿ।

੬੫੨. **ਨਿਵਿਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ।

੬੫੮. **ਉਬ੍ਬਿਅਧਿਕਾਨਂ** ਪਥਵੀਅਧਿਕਾਨਂ।

੬੬੦-੨. **ਵਿਸੇਸੇ ਸਤੀ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਿਸੇਸੇ ਸਤਿ, **ਸਬ੍ਬਸੋ** ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਵਿਸੇਸਪਰਿਕਪ੍ਪਨਂ ਪਹਾਯ ਏਵ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇਨ ਪਸਾਦਾਨਂ ਵਿਸੇਸਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੬੬੩. **ਸਦ੍ਦੀਯਤੀ**ਤਿ ਉਚ੍ਚਾਰੀਯਤੇ। **ਰਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਿ।

੬੬੮. **ਪਰਤੋ**ਤਿ ਪਠਮਕਪ੍ਪਤੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਭਾਵਦ੍ਵਯਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ। **"ਪਵਤ੍ਤੇਪਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੋਣਕੁਮਾਰਾਦਯੋ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੬੭੨. **ਨ ਤਂ ਬਜਞ੍ਜਨਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦ੍ਵਯਂ ਬਜਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਨ ਸਿਯਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਬਜਞ੍ਜਨਸ੍ਸ।

੬੭੪. **ਉਬ੍ਬਾਹਨ**ਨ੍ਤਿ ਨੀਹਰਣਂ।

੬੭੬-੭. ਅਨ੍ਨਪਾਨਾਦਿਕਂ ਵਤ੍ਥੁ ਯਂ ਕਮ੍ਮਜਂ ਅਗ੍ਗਿਂ ਹਰਤਿ, **ਕੇਵਲਂ** ਏਕਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਂ ਅਨ੍ਨਪਾਨਾਦਿਕਂ ਵਤ੍ਥੁ ਜੀਵਿਤਂ ਪਨ ਪਾਲੇਤੁਂ ਨ ਚ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਏਕਤੋ ਜੀਵਿਤਂ ਪਾਲੇਤੁਞ੍ਚ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ।

ਕਾਯੇਨ ਰੂਪਕਾਯੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਾਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਾਨਂ ਭਾਵੋ **ਕਾਯਗ੍ਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨ** ਕਾਯਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਅਨੁਚਿਨ੍ਤਨੇਨ **ਗਹਿਤਾਯ** ਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਕਾਰਸਙ੍ਖਾਤਾਯ **ਏਤਾਯ** ਧਮ੍ਮਜਾਤਿਯਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੇ। **ਇਤਿਪਿ** ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ।

੬੮੧. ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਯਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਛਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ।

੬੮੪. **ਸਹ ਸਦ੍ਦੇਨ** ਵਾਤਿ ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹੇਵ।

੬੯੦-੧. **ਏਤਾਸਂ** ਪਨ ਲਹੁਤਾਦੀਨਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਕਮਤੋ ਆਰੋਗਜਂ ਲਹੁਤਾ , ਮਦ੍ਦਿਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਮੁਦੁਤਾ, ਧਨ੍ਤਹੇਮਂ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਹੋਤਿ। ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਆਹਾਰਾਦਿਤ੍ਤਯਂਯੇਵ ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਕਰੋਤਿ ਯਸ੍ਮਾ, ਤਤੋ ਤਂ ਤਿਜਂ ਨਾਮ।

੬੯੩. ਵੁ**ਤ੍ਤੁਮਾਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਆਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਆਚਯਾਕਾਰਅਨੁਬਨ੍ਧਤਾਕਾਰਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵ**ੇਨੇਯਜਾਨਂ ਵਸੇਨ** ਵਾਤਿ ਏਕੇ ਵੇਨੇਯਜਾ ਆਚਯਵਸੇਨ ਜਾਤਿਰੂਪਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਏਕੇ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਾਵਸੇਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਵੇਨੇਯਜਾਨਂ ਜਾਨਨਵਸੇਨ ਜਾਤਿਰੂਪਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੬੯੪. **ਸਭਾਵਾਨਪਗਮੇ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨਪਗਮੇ ਸਤਿ।

ਤੇ ਮਿਦ੍ਧਰੂਪਵਾਦਾਚਰਿਯਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥਂ? **ਅਦ੍ਧਾ ਮੁਨਿਸਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਨੀਵਰਣਾ ਤਵਾ**ਤਿ ਯੋ ਤ੍ਵਂ **ਅਦ੍ਧਾ** ਏਕਨ੍ਤੇਨ **ਮੁਨਿ ਅਸਿ** ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਸਿ ਨੀਵਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ **ਤਵ** ਤੁਯ੍ਹਂ ਨਤ੍ਥਿ, **ਇਤਿ** ਵਚਨੇ ਸਚੇ ਮਿਦ੍ਧਂ ਨੀਵਰਣਂ ਰੂਪੇ ਪਵਿਟ੍ਠਂ ਸਿਯਾ। ਭਗਵਤਾ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ''ਨਤ੍ਥਿ ਨੀਵਰਣਾ ਤਵਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਨ ਸਹ ਨੀਵਰਣਞ੍ਚੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਚਨਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ

ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ। ਨ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਚੇ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ ਰੂਪੰ ਸਿਯਾ, ਕਥੰ ਅਰੂਪੇਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਿਯਾ, ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਰੂਪੇਪਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨੇਨ ਚ ਨ ਮਿਦ੍ਧਰੂਪੰ ਸਿਯਾ, ਅਰੂਪੇ ਕਥੰ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਰੂਪਮੇਵ ਮਿਦ੍ਧੰ ਇਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਰੂਪੇਪਿ ਏਤਸ੍ਸ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਾਧਕਵਚਨਤੋ ਨਿਟ੍ਠੰ ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਵਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ ''ਅਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞੂਨਾ।

੧੦੫-੬. **ਕਮ੍ਮੇਨ ਵੀਸਤਿ ਰੂਪਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਤ੍ਥੁਅਟ੍ਠਾਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਸਨ੍ਤਤ੍ਤੂਪਚਯਾਕਾਸਾ ਕਮ੍ਮਜਾ। **ਚੇਤਸਾ** ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਸਦ੍ਦਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਸਨ੍ਤਤ੍ਤੂਪਚਯਾਕਾਸਾ ਚਿਤ੍ਤਜਾ। **ਉਤੁਨਾ** ਸਦ੍ਦਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਸਨ੍ਤਤ੍ਤੂਪਚਯਾਕਾਸਾ ਉਤੁਜਾ। **ਆਹਾਰਤੋ** ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਸਨ੍ਤਤ੍ਤੂਪਚਯਾਕਾਸਾ ਆਹਾਰਜਾ।

੧੦੭-੧੭. **ਜਾਯੇਯ੍ਯੁੰ ਯਦਿ ਤਾਨਿਪੀ**ਤਿ ਤਾਨਿ ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਰੂਪਾ ਯਦਿ ਜਾਯੇਯ੍ਯੁੰ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਤੁ ਤੇਸੰ ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਭੇਦਾ ਸਿਯੁੰ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚੰ ਵਚਨੰ ਪਾਕੋ ਨ ਪਚ੍ਚਤਿ, ਭੇਦੋ ਵਾ ਨ ਚ ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਯਸ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੰ ਪਾਕਭੇਦਾ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ, **ਤੰ** ਵਚਨੰ ਨਤ੍ਥਿ। **ਏਤੰ** ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦ੍ਵਯੰ **ਜਾਤਸ੍ਸ** ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਸ੍ਸ ਪਾਕਭੇਦਤ੍ਤਾ ਨ ਜਾਯਤਿ। **ਸਿਯਾ ਕਸ੍ਸਚਿ ਬੁਦ੍ਧੇਤ੍ਥਾ**ਤਿ **ਏਤ੍ਥ** ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਵਿਨਿਚ੍ਛਯਾਧਿਕਾਰੇ **ਕਸ੍ਸਚਿ** ਜਨਸ੍ਸ **ਬੁਦ੍ਧਿ** ਞਾਣੰ ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ''ਰੂਪਸ੍ਸੂਪਚਯੋ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ''ਜਾਤਿ ਜਾਯਤੀ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਦੀਪਿਤੰ ਯਥਾ, **ਏਵੰ** ਤਥਾ ਪਾਕੋਪਿ ਪਚ੍ਚਤੁ, ਭੇਦੋਪਿ ਪਰਿਭਿਜ੍ਜਤੁ, ਏਵੰ ਬੁਦ੍ਧਿ ਸਿਯਾ। ਜਾਤਿ ਨ ਚੇਵ ਜਾਯਤੇ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਞੇਯ੍ਯਾ। ਜਾਤਿ ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਪਕਾਸਿਤਾ। **ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਤਤ੍ਥ** ਵਚਨੇ **ਯਸ੍ਸ** ਜਨਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਿ ਸਿਯਾ। ਯੇਸੰ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਜਾਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, **ਸਾ** ਜਾਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸਮ੍ਮੁਤਿੰ **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਵੋਹਾਰੰ** ਤੇਸੰ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ ਲਦ੍ਧਵੋਹਾਰੰ ਕਮ੍ਮਜਾਦਿਕੰ ਵੋਹਾਰੰ ਲਭਤੇਵ ਯਥਾ, ਤਥਾ **ਤੇਸੰ** ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤੇ ਪਾਕਭੇਦਾ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸਮ੍ਮੁਤਿੰ ਨਾਮ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਵੋਹਾਰੰ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਬੁਦ੍ਧਿ ਸਿਯਾ। ਤਸ੍ਸ ਜਨਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ – ਇਦੰ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤੂਪਚਯਦ੍ਵਯੰ ਕਮ੍ਮਾਦਿਸਮ੍ਭਵੰ ਹੋਤਿ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਪਾਕਭੇਦਾ ਤੰ ਕਮ੍ਮਾਦਿਸਮ੍ਭਵਵੋਹਾਰੰ ਕਦਾਚਿਪਿ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚੰ ਵਚਨੰ **ਕਸ੍ਮਾ** ਕਾਰਣਾ ਜਨਕਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਆਨੁਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇ ਖਣੁਪ੍ਪਾਦੇ ਤੇਸੰ ਪਾਕਭੇਦਾਨੰ ਅਭਾਵਤੋ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਖਣੁਪ੍ਪਾਦੇ ਜਾਤਿਪਰਮ੍ਪਰਾਭਾਵਤੋ ਸਾ ਜਾਤਿ ਲਬ੍ਭਤੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਜਾਤਿ ਏਵ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸਮ੍ਮੁਤਿੰ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਵੋਹਾਰੰ ਲਭਤਿ, ਇਤਰੰ ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦ੍ਵਯੰ ਪਨ ਨ ਲਭਤਿ। ਤੰ ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦ੍ਵਯੰ ਜਿਯ੍ਯਤਿ ਇਤਿ ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਇਤਿ ਵਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਆਨੁਭਾਵਕ੍ਖਣੇ **ਤਸ੍ਸ** ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਭਾਵਤੋ।

੧੧੮-੨੩. **ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚੇਤੰ ਜਰਾਮਰਣੰ** ਅਨਿਚ੍ਚਸਙ੍ਖਾਤੰ **ਇਤਿਪਿ** ਵਚਨਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦ੍ਵਯੰ ਜਾਯਤਿ, ਏਵੰ ਇਤਿ ਤ੍ਵੰ ਚੇ ਮਞ੍ਞਸਿ, **ਏਵੰ** ''ਜਾਯਤਿ ਏਵਾ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਭਗਵਤਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। **ਹਿ** ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚੇਤੰ, ਜਰਾਮਰਣਮਿਚ੍ਚਪੀ''ਤਿਵੁਤ੍ਤਭਾਵਾਦਿਨਾ ਆਕਾਰਦੇਸਨਾਪਰਿਯਾਯੇਨ ਲੇਸੇਨ ਭਗਵਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੰ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਜਰਾਮਰਣਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਭਾਵਤੋ ਜਰਾਮਰਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨੰ ਵਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ''ਚਿਤ੍ਤਜਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਵਿਯ, **ਤਥਾ** ਏਵੰ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯਦਿ ਏਵੰ** ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ **ਏਤੰ** ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯੰ ਅਜਾਤਤ੍ਤਾ ਚ **ਸਬ੍ਬਥਾ** ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਖੰਪੁਪ੍ਫੰਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਸਙ੍ਖਤੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵਿਯ ਨਿਚ੍ਚੰਵਾਤਿ ਚ ਚੋਦਕੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਉਭਯਵਚਨੰ ਨੋ ਭਗਵਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਕਸ੍ਮਾ? ਨਿਸ੍ਸਯਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਯਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪਥਵਿਯਾਦੀਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਾਨੰ **ਭਾਵੇ** ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਖੰਪੁਪ੍ਫੰਵ ਤੰ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯੰ ਨ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਥਵੀਆਦੀਨੰ ਅਭਾਵੇ ਤੰ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯੰ ਨ ਚ ਲਬ੍ਭਤਿ ਯਸ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵਿਯ, ਤਥਾ ਨਿਚ੍ਚੰ ਨ।

੧੨੪-੫. ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਦਯੋ **ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ। ਤੇਸਮੇਵ ਚ ਰੂਪਾਨੰ** ਤੇਸਮੇਵ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਕਾਰਤ੍ਤਾ **ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਚੇ**ਵ **ਸਙ੍ਖਤਾ** ਸੇਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਪਭੇਦਕਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਸੇਸੰ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

੧੬੭.ਗਨ੍ਥੁਂ ਪਨਿਚ੍ਛੇ ਪਿਟਕੇਭਿਧਮ੍ਮੇ,

ਯੋ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਸਮਤ੍ਤੁਂ।

ਹਿਤਤ੍ਥਿਨਾ ਤੇਨ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾਯਂ,

ਸਕ੍ਕਚ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਪਨ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ॥

ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਪਿਟਕੇ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਸਮਤ੍ਤੁਂ ਸਭਾਵ਼ਂ ਗਨ੍ਥੁਂ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ ਇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਤੇਨ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਹਿਤਤ੍ਥਿਨਾ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਆਦਰੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਤੀਰਣਚਿਨ੍ਤਨਸਜ੍ਝਾਯਨੇਹਿ ਅਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੋ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਰੂਪਵਿਭਾਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੧੧. ਏਕਾਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੭੬੯. ਭਵਾਭਵਂ ਵਿਨਨਤੋਤਿ ਖੁਦ੍ਦਕਂ, ਮਹਨ੍ਤਂ ਭਵਂ ਸਿਬ੍ਬਨਤੋ। **ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੂਪਧਿਕਿਲੇਸੂਪਧਿਖਨ੍ਧੂਪਧੀਹਿ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ। **ਅਚ੍ਚੁਤਿਰਸਂ** ਅਚ੍ਚੁਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕਂ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪੁਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸੁਗਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪੁਟ੍ਠੇਨ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ। **ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਸੁਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸੁਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਖਯਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਖਯਸ੍ਸ ਬਲਵਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਪੁਥੂਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਰਾਗਾਦਿਕ੍ਖਯਮਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਸਬ੍ਬੇ ਬਾਲਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਸਮਧਿਗਤਨਿਬ੍ਬਾਨਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤਨਿਰੋਧਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। **ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ** ਕਿਂ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਾਰਣਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਤਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਂ ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਖਣੇਸੁ ਕਿਂ ਪਨ ਖਣੇ ਤ੍ਵਂ ਵਦੇਸਿ। **ਖੀਣੇਸ੍ਵੇਵਾ**ਤਿ ਭਵਾਦੀਸੁ ਖੀਣੇਸੁ ਏਵ। **ਨਿਰੁਤ੍ਤਰੋ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਹਾਰੋ।

੭੭੧. ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋਤਿ ਬਾਹਿਰਸਦ੍ਧਾਯ ਵਿਰਹਿਤੋ। **ਵਨ੍ਤਾਸੋ**ਤਿ ਵਨ੍ਤਾ ਵਮਿਤਾ ਆਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇਨਾਤਿ ਵਨ੍ਤਾਸੋ।

ਨਿਸ੍ਸਰਣਿਯਾਤਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ। **ਯਦਿਦਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ** ਯਂ ਇਦਂ ਕਾਮਾਨਂ ਏਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਨਿਰੋਧੋ, **ਤਸ੍ਸ** ਕਿਞ੍ਚਿਭੂਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਜਾਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਨ੍ਤਿ, **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਤਸ੍ਸ** ਨਿਸ੍ਸਰਣਨਾਮਕਸ੍ਸ ਅਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੋਸਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਨਾਮਕਾਨਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। **ਉਪ੍ਪਾਦਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿਭਙ੍ਗਾਨਂ। **ਪਪਞ੍ਚਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਅਭਾਵਤੋ।

੭੭੨. ਅਪਲੋਕਿਤਨ੍ਤਿ ਅਦਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਂ।

੭੭੪. ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੁਕ੍ਖਂ। **ਅਕ੍ਖਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਖਰਂ।

੭੭੭. ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਕਰਂ **ਤਥਾਗਤਮਤੇ** ਜਿਨਵਚਨੇ ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ **ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਭਵਂ** ਪਞ੍ਞਾਕਾਰਣਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਕਰਂ। **ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਾਲਿਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਾਰਵਨ੍ਤਂ ਸੁਮਧੁਰਂ **ਸਾਰਞ੍ਞੂ** ਜਿਨਸਾਸਨਸਾਰਞ੍ਞੂ **ਵਿਮ੍ਹਾਪਨਂ** ਅਚ੍ਛੇਰਕਰਂ **ਇਮਂ** ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਂ ਯੋ ਜਾਨਾਤਿ, ਸੋ ਜਨੋ ਗਮ੍ਭੀਰੇ **ਨਿਪੁਣੇ** ਨਿਪੁਣਞ੍ਞਾਣਗੋਚਰੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ ਪਦਂ **ਨਿਟ੍ਠਂ** ਉਤ੍ਤਮਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ **ਯਾਤਿ** ਪਾਪੁਣਾਤਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਏਕਾਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੧੨. ਦ੍ਵਾਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਙ੍ਖਾਯਤੀਤਿ **ਸਙ੍ਖਾ**, ਕਥੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਿਨ੍ਤਿ** ਕਿਂ ਇਤਿ ਕਥੀਯਤਿ। ‘‘ਅਹ’’ਨ੍ਤਿ ‘‘ਮਮ’’ਨ੍ਤਿ ਕਥੀਯਤਿ।

ਤਜ੍ਜਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਦਿਕਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਵਸੇਨ ਜਾਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਕਸ੍ਸਵਾਤਿ ਏਕਸ੍ਸ ਨਾਮਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ‘‘ਅਚ੍ਛੋ’’ਤਿ **ਨਾਮਂ** ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਬਹੂਨਂ** ਨਾਮਧਮ੍ਮਾਨਂ ‘‘ਅਚ੍ਛੋ’’ਤਿ **ਨਾਮਂ** ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਸਮੂਹਮੇ**ਵਾਤਿ ਨਾਮਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੂਹਂ ਏਵ।

ਗਹਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਕੇਤੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਗਹਿਤਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਕੇਤਂ**। ਕਿਂ ਤਂ? **ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਜਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ**। ਤੇਨ ਗਹਿਤਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ **ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ** ‘‘ਸਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ‘‘ਕਮ੍ਮਜਾ’’ਤਿ ਕਥੀਯਤਿ।

ਇਤ੍ਥੀ ਚ ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾ, ਤੇ ਆਦਯੋ ਯੇਸਂ ਤੇ **ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਦਯੋ**, ਤੇਸਂ।

੧੧੮. **ਤਤਿਯਾ ਕੋਟੀ**ਤਿ ਤਤਿਯੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦ੍ਵਾਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੧੩. ਤੇਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਕਾਰਕਪਟਿਵੇਧਵਣ੍ਣਨਾ

ਵੇਦਕਸ੍ਸਾਤਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਕਸ੍ਸ। **ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਆਯਤ੍ਤਾ ਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਯੇਸਂ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਤੇ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ, ਤੇਸਂ। **ਅਤ੍ਰ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਆਚਰਿਯੇਨ ਪਰਿਹਾਰੋ ਵੁਚ੍ਚਤੇ। **ਕੁਤੋਯਂ ਤਵ ਤਤ੍ਰਾਨੁਰੋਧੋ**ਤਿ ਤਤ੍ਰ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਕਾਰਕਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਪਿ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਾਵੇਪਿ ਅਯਂ ਤਵ ਅਨੁਰੋਧੋ ਅਨੁਨਯੋ ਕੁਤੋ ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਕਤ੍ਤਰਿ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇ ਕਮ੍ਮਵਿਰੋਧੋ ਕੁਤੋ ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ। **ਅਥਾਪੀ**ਤਿ ਅਪਰੋ ਨਯੋਪਿ। **ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥਾ**ਤਿ **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਿਸ੍ਸਂ ਚੋਦਨਾਯਂ **ਕਿਞ੍ਚਿ** ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ ਤਾਵ ਬ੍ਰੂਹਿ, ਅਪਰਿਸਮਤ੍ਤਾ ਤੇ ਚੋਦਨਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ। **ਕਾਰਕਵੇਦਕਤ੍ਤਾਭਾਵੋ**ਤਿ ਕਾਰਕਵੇਦਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਸਿਯਾ।

ਅਥ ਨ ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਾਸੇ ਚੇਤਨਾਪਿ ਅਨਾਸੋ ਯਦਿ ਨ ਭਵਤਿ। **ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਹੀਨਾ**ਤਿ ''ਚੇਤਨਾਯ ਅਨਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਹੀਨਾ। **ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਤੋ**ਤਿ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਾਸੇ ਚੇਤਨਾਯ ਨਾਸੋ ਨ ਭਵਤਿ''ਇਤਿ ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਤੋ । **ਵਿਪਰੀਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਾਸੇ ਚੇਤਨਾਯ ਅਨਾਸੋ''ਇਤਿ ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਹਣਂ ਸਿਯਾ। **ਅਤ੍ਤਾ ਨਸ੍ਸਤੁ, ਚੇਤਨਾ ਤਿਟ੍ਠਤੁ, ਅਥ ਪਨ ਏਵਂ ਨ ਭਵਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾ ਨਸ੍ਸਤੁ, ਚੇਤਨਾ ਤਿਟ੍ਠਤੁ, ਏਵਂ ਗਹਣਂ ਪਨ ਨ ਭਵਤਿ। ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਪਕ੍ਖਂ **ਪਰਿਚ੍ਚਜ** ਪਰਿਚ੍ਚਜਾਹਿ ''ਚੇਤਨਾਯ ਅਨਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਹੀਨਾ ਯਸ੍ਸ ਸੋ **ਪਟਿਞ੍ਞਾਹੀਨੋ**।

ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਚੇਤਨਤ੍ਤਾਨਂ **ਏਕਦੇਸਤਾ** ਏਕਦੇਸਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥਿ। **ਏਵਞ੍ਚ ਸਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਏਕਦੇਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇ ਸਤਿ ਕੋ ਦੋਸੋ ਇਤਿ ਤ੍ਵਂ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯਾਸਿ। **ਯਂ ਪਨ ਤਯਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ਰੂਪਰਸਗਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਏਕਦੇਸੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਪਨ ਤਯਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਤਂ** ਵਚਨਂ **ਅਯੁਤ੍ਤਂ,** ਨਾਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਵ ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਹੀਨਾ**ਤਿ ''ਏਕਦੇਸੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਚੇਤਨਤ੍ਤਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ତ''ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਹੀਨਾ।

ਏਵਞ੍ਚ ਸਤੀਤਿ ਏਤਂ ਚੇਤਨਾਯ ਅਞ੍ਞਭਾਵੇ ਸਤਿ ਕੋ ਦੋਸੋ ਇਤਿ ਚੇ ਭਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ। **''ਅਚੇਤਨੋ ਅਤ੍ਤਾ''**ਤਿ ਵਚਨਂ, **ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸਤੋ**ਤਿ ''ਪਾਕਾਰਤਰੁਪਾਸਾਣਤਿਣਸਦਿਸੋ ਸਿਯਾ''ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸਤੋ।

੧੮੦. **ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤੋਪਪਾਤਿਕੋ**ਤਿ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਿ।

੧੮੧. **ਭਾਰਾਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਰਗ੍ਗਹਣਂ। **ਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਰੋਰੋਪਨਂ।

੧੮੩. ਏਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ **ਅਟ੍ਠਿਸਞ੍ਚਯੋ** ਅਟ੍ਠਿਸਮੂਹੋ ਏਕੇਨ ਕਪ੍ਪੇਨ ਪਬ੍ਬਤਸਮੋ ਰਾਸਿ ਸਿਯਾ।

੧੮੫. ਭੋ **ਮਾਰ**, ਤ੍ਵਂ ਸਤ੍ਤੋ ਇਤਿ ਪਚ੍ਚੇਸਿ, ਕਂ ਸਦ੍ਦਹਸਿ, ''ਸਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਗਹਣਂ **ਤੇ** ਤਵ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ, ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਪੁਞ੍ਜੋ ਅਯਂ, **ਇਧ** ਲੋਕੇ ਸਤ੍ਤੋ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ।

੧੮੭. **ਯੋ** ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਂ ਗਨ੍ਥਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਸਤਤਮ੍ਪਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, **ਤਸ੍ਸ** ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਮਾ ਪਞ੍ਞਾ **ਵੇਪੁਲਂ** ਵਿਪੁਲਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

੧੮੮. ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਇਮਂ** ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਂ **ਅਤਿਮਤਿਕਰਂ** ਉਤ੍ਤਮਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣਕਰਂ **ਵਿਮਤਿਵਿਨਾਸਕਰਂ** ਕਙ੍ਖਚ੍ਛੇਦਕਰਂ **ਪਿਯਕ੍ਕਰਂ** ਪੇਮਕਰਂ ਸਦਾ ਪਠਤਿ, ਸੁਣਾਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮਤਿ **ਇਧ** ਸਾਸਨੇ ਠਿਤੇ **ਵਿਕਸਤਿ** ਪਟਿਫੁਲ੍ਲਤਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਕਾਰਕਪਟਿਵ◌ੇਧਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤੇਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੧੪. ਚੁਦ੍ਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੭੮੯-੯੩. ਹਿਤਾਨਯਨ੍ਤਿ ਹਿਤਾਵਹਂ। **ਮਾਨਸਞ੍ਞ ਸੁਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸਞ੍ਞ। ਮਧੁਰਾ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਮਧੁਰਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਂ। ਉਤ੍ਤਰਂ ਤੁ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ, ਧਮ੍ਮਤੋ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ। **ਸਙ੍ਕਸ੍ਸਰਸਮਾਚਾਰੇ**ਤਿ ਸਙ੍ਕਾਯ ਕਙ੍ਖਾਯ ਸਰਿਤਬ੍ਬਸਮਾਚਾਰੇ। ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦਂ ਅਕ੍ਖਣ੍ਡਂ ਅਕਮ੍ਮਾਸਂ। **ਅਤ੍ਥਕਾਮੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਿਤਕਾਮੇਨ।

੭੯੭. ਦੁਵਿਧਲਕ੍ਖਣਂ ਚਾਰਿਤ੍ਤਵਾਰਿਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ।

੮੦੫. ਤੇਸਂ ਚਰਿਤਾਨਂ ਵੋਮਿਸ੍ਸਕਨਯਾ।

੮੦੭. ਸਵਣ੍ਣਕਸਿਣਾਤਿ ਨੀਲਪੀਤਓਦਾਤਲੋਹਿਤਵਣ੍ਣਕਸਿਣਾ।

੮੦੮. ਤਂ ਏਕਕਂ **ਆਨਾਪਾਨਂ** ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸੋ।

੮੦੯-੧੦. ਮਰਣੂਪਸਮਾਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤੀਤਿ ਮਰਣਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਉਪਸਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿ। **ਆਹਾਰਨਿਸ੍ਸਿਤਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞਾ। **ਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨਂ।

੮੧੧-੨. ਅਨੁਕੂਲਾ ਇਮੇ ਸਬ੍ਬ-ਚਰਿਤਾਨਨ੍ਤਿ ਵਣ੍ਣਿਤਾਤਿ ਯਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਸਦ੍ਧਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲਂ, ਤਮੇਵ ਪਞ੍ਞਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਨ** ਵਚਨਂ **ਏਕਨੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭਾਵਤੋ** ਏਕਨੁਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਅਤਿਸਪ੍ਪਾਯਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਤਿ ਵਿਭਾਵਿਨਾ ਞੇਯ੍ਯਂ।

੮੩੫. ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ-ਸੁਖਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਿਯੁਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸੁਖਾਨਂ ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸੁਖਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਿਯੁਂ।

੮੩੮. ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮਨੋਭੁਨੋਤਿ ਮਨੋਭੁਹਦਯੋ ਤਸ੍ਸ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ।

੮੪੪. ਪਤ੍ਤੁਕਾਮੇਨ ਧੀਮਤਾ ਕਸਿਣਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

੮੪੫. ਸਂਹਾਰਿਮਨ੍ਤਿ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਹਰਿਤਬ੍ਬਕਸਿਣਂ। **ਤਤ੍ਰਟ੍ਠਕ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਠਿਤਂ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਅਨਾਹਰਿਤਬ੍ਬਂ ਕਸਿਣਂ।

੮੪੯. ਵਿਵਟ੍ਟਂ ਪਨ ਮਿਚ੍ਛਤਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨ ਵਿਦਤ੍ਥਿਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਂ ਵਟ੍ਟਂ ਕਾਤੁਂ **ਤਂ** ਕਸਿਣਂ ਵਟ੍ਟਤਿ।

੮੫੧-੨. ਹਤ੍ਥਪਾਸਪ੍ਪਮਾਣਸ੍ਮਿਂ, ਤਮ੍ਹਾ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਾਤਿ ਤਤੋ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਤੋ ਹਤ੍ਥਪਾਸਪ੍ਪਮਾਣਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਵਿਦਤ੍ਥਿਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲੇ ਉਚ੍ਚੇ। **ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਭਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ।

੮੫੩-੪. ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਝਾਨਂ। ਖੇਮਤੋ **ਦਟ੍ਠੁਂ** ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਹਂ ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਅਦ੍ਧਾ** ਏਕਨ੍ਤੇਨ **ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਸ੍ਸ ਭਾਗੀ **ਅਸ੍ਸਂ** ਭਵੇਯ੍ਯਂ।

੮੫੬. ਸੋ ਕਸਿਣਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੋ ਤੇਨ ਯੋਗਿਨਾ ਨ ਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ, ਕਸਿਣਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਂ ਨ ਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਉਸ੍ਸਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਣ੍ਣਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ।

੮੬੦. **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਏਕਗ੍ਗਚੇਤਸੋ** ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਨਿਮੀਲੇਤ੍ਵਾ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ ਉਮ੍ਮੀਲਿਤੇ ਕਾਲੇਪਿ, **ਤਥਾ** ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਤਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਆਪਾਥਂ **ਯਾਤਿ ਚੇ** ਯਦਿ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਉਗ੍ਗਹਮੇਵ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਂ।

੮੬੪. ਪਾਦਾਨਂ ਧੋਵਨੇ ਪਪਞ੍ਚਪਰਿਹਾਰਤ੍ਥਂ। **ਏਕਤਲਿਕਾ**ਤਿ ਏਕਤਲਮਤ੍ਤਾ।

੮੬੫. **ਤਂ** ਸਂਹਾਰਿਮਂ ਕਸਿਣਮਾਦਾਯ।

੮੬੬. **ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਸੁਮਨੇਨ ਆਹਰਿਤਬ੍ਬਂ, ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਕ੍ਕਾਹਟ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਆਹਟਂ ਫੁਸਿਤਂ **ਕਰੇ** ਕਰੇਯ੍ਯ।

੮੬੮. **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ।

੮੭੧-੪. **ਇਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਪੁਰਿਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਕੋ ਪਨ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ? ਥਵਿਕਾ ਨੀਹਰਿਤਂ ਆਦਾਸਮਣ੍ਡਲਂ ਮਜ੍ਜਿਤਂ ਵਿਯ। ਤੋਯਦੇ ਕਾਲ਼ਮੇਘੇ ਸੇਤਬਲਾਕਾ ਵਿਯ। ਤਦਾ ਤਂ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾਵ **ਨਿਗ੍ਗਤਂ** ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। **ਤਤੋ** ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਸਣ੍ਠਾਨਵਨ੍ਤਞ੍ਚ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤਞ੍ਚ ਨ ਚ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾਰਮਤ੍ਤਂ। **ਪਞ੍ਞਜ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਜਾਤਂ।

੮੭੭-੮. **ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇ ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਨੋ ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇ। ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਸਮਾਧਿਨੋ ਪਟਿਲਾਭਕ੍ਖਣੇ ਪਨ **ਅਙ੍ਗਾਨਂ** ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੇਨ ਇਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ।

੮੭੯. **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਮਾਧੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧੀਨਂ।

੮੮੨. ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਯਗਬ੍ਭੋਵ ਰਤਨਂ ਵਿਯ ਅਸ੍ਸ ਅਨੇਨ ਸੁਦੁਲ੍ਲਭਂ।

੮੮੪. **ਅਜ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਨ੍ਥਾਰੋ।

੮੯੧-੨. **ਸਮਤਂ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸੇ**ਵਾਤਿ ਵੀਰਿਯਸਮਭਾਵਂ। **ਲਯਂ** ਲੀਨਭਾਵਂ ਈਸਕਮ੍ਪਿ ਯਨ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਮਾਨਸਂ ਆਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਂ।

੮੯੫-੯. ਭਵਙ੍ਗਂ ਪਨ ਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਦੇਵ ਪਥਵੀਕਸਿਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੋਗਿਨੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਮ੍ਹਿ ਜਾਯਤਿ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਤੋ **ਤਤ੍ਥੇਵਾਰਮ੍ਮਣੇ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਸਙ੍ਖਾਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ **ਤਸ੍ਸ** ਯੋਗਿਨੋ ਜਵਨਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਅਵਸਾਨੇ **ਏਕਂ** ਜਵਨਮਾਨਸਂ ਰੂਪਾਵਚਰਿਕਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਰੂਪਾਵਚਰਿਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਯੋ ਅਙ੍ਗਾ। **ਅਞ੍ਞੇਹਿ** ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਹਿ ਬਲਵਤਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਤਾਨਿ** ਅਪ੍ਪਨਾਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਅਪ੍ਪਨਾਚੇਤਸੋ **ਪਰਿਕਮ੍ਮੋਪਚਾਰਤੋ** ਪਰਿਕਮ੍ਮਭਾਵਤੋ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੇ, ਉਪਚਾਰਭਾਵਤੋ ਉਪਚਾਰਾਨੀਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੇ। ਤਾਨਿ ਜਵਨਾਨਿ ਅਪ੍ਪਨਾਯਾਨੁਲੋਮਤ੍ਤਾ ਅਨੁਲੋਮਾਨਿ ਏਵ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਏਤ੍ਥ** ਅਨੁਲੋਮਕੇਸੁ ਯਂ ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿਮਂ ਜਵਨਂ, ਤਂ ਗੋਤ੍ਰਭੂਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੯੦੧. **ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਦਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਨਾਮ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ।

੯੦੪-੫. **ਪੁਰਿਮੇਹਿ** ਜਵਨੇਹਿ ਯਂ ਆਸੇਵਨਂ, ਤਂ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਂ **ਲਦ੍ਧਾ** ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਛਟ੍ਠਂ ਜਵਨਂ, ਸਤ੍ਤਮਂ ਵਾ ਜਵਨਂ ਅਪ੍ਪੇਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ, **ਏਤ੍ਥ** ਵਾਦੇ **ਗੋਦਤ੍ਤੋ** ਨਾਮ **ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕੋ** ਆਚਰਿਯੋ ਆਹ। ਛਿਨ੍ਨਤਟੇ ਮੁਖਂ ਯਸ੍ਸ **ਛਿਨ੍ਨਤਟਮੁਖੋ**।

੯੦੮. ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਹੇਤੁ ਯਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁਕਂ**।

੯੧੧-੨. ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਨਾਨਾਵਿਸਯੇ ਪਲੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਚੇਤਸੋ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸਯੇ ਸਮਾਧਾਨੇਨ ਸਮਾਧਿ।

੯੧੫. ਸਯਞ੍ਚ ਅਤਿਸਨ੍ਤਤੋ ਸੁਖਂ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਸਭਾਵਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੯੧੭. **ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਨੀਵਰਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ। **ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਂਯੁਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਹਿ ਯੁਤ੍ਤਂ।

੯੨੦-੧. **ਵੇਪੁਲ੍ਲ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪੁਲਭਾਵਂ। ਤਞ੍ਚ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਪਚਾਰਂ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਤਂ ਵਟ੍ਟਤਿ।

੯੨੮-੩੧. **ਪਮਾਦਯੋਗਿਨੋ**ਤਿ ਪਮਾਦਵਸੇਨ ਯੋਗਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਾਮਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਕ੍ਕਾਰਾ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਚੇ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਤਂ ਝਾਨਂ ਹਾਨਭਾਗਿਯਂ ਹੋਤਿ। **ਸਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤੇ ਤਸ੍ਮਿਂ, ਸਨ੍ਤਾ ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਤਾ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇ ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਤਾ ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਾ ਸਤਿ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤੇ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਂ ਝਾਨਂ ਮਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਠਿਤਿਭਾਗਿਯਂ ਹੋਤਿ, ਠਿਤਿਂ ਭਜਤਿ। ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਯਂ ਹੋਤਿ, ਵਿਸੇਸਂ ਦੁਤਿਯਾਦਿਭਾਵਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਸਂਯੁਤਾ ਸਞ੍ਞਾ, ਮਨਕ੍ਕਾਰਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਕ੍ਕਾਰਾ। **ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਗਿਯਂ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਭਾਗਿਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੯੩੩. ਅਯਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ **ਆਸਨ੍ਨਾਕੁਸਲਾਰਯੋ** ਆਸਨ੍ਨਾਕੁਸਲਾਰਿਕਾ ਯਸ੍ਮਾ ਤਕ੍ਕਚਾਰਾਨਂ ਥੂਲਤ੍ਤਾ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਅਯਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਅਙ੍ਗਦੁਬ੍ਬਲਾ।

੯੩੫. **ਨਿਕਨ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਂ। **ਪਰਿਯਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਸੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾ।

੯੩੬. **ਵਿਧਿਨਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਿਨਾ। **ਸਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ।

੯੩੮. **ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਤੁ ਤਦੇਵ ਚਾ**ਤਿ ਤਮੇਵ ਪਠਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ''ਪਥਵੀ ਪਥਵੀ''ਇਤਿ ਏਵਂ ਮਨਸਾ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ।

੯੪੩. **ਸਮ੍ਪਸਾਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਾ। **ਮਜ੍ਝਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ।

੯੪੪. **ਦੁਵਙ੍ਗਹੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਹੀਨਂ।

੯੪੮. ਪੀਤਿ ਨਾਮ **ਚੇਤਸੋ** ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਉਪ੍ਪਿਲਾਪਨਂ** ਉਪ੍ਪਿਲਾਪਿਤਤ੍ਤਂ **ਯਤੋ** ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ।

੯੬੧-੨. **ਆਸਨ੍ਨਪੀਤਿਦੋਸਾ**ਤਿ ਪੀਤਿਯੇਵ ਦੋਸਾ। **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ **ਯਦੇਵ** ਯਂ ਏਵ **ਸੁਖਂ ਇਤਿ** ਏਵਂ ਸੁਖਂ ਚੇਤਸੋ **ਆਭੋਗੋ** ਮਨਸਿਕਾਰੋ। **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਸੁਖਸ੍ਸ ਥੂਲਤ੍ਤਾ **ਅਯਂ** ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਅਙ੍ਗਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਤਿ।

੯੭੪-੫. ਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਆਸੇਵਨਂ ਪਨ ਨ ਹੋਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਆਸੇਵਨਂ ਪਨ ਨ ਹੋਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ ਜਵਨਾਨਿ ਜਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਸਮੁਦੀਰਿਤਂ।

੯੧੬. ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ **ਦ੍ਵਿਧਾ** ਦ੍ਵੀਹਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ ਠਿਤਂ।

੯੧੯. **ਅਯਂ** ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੋ ਸੁਮਧੁਰਵਰਤਰਵਚਨੋ ਕਂ ਨੁ ਜਨਂ ਨੇਵ ਰਞ੍ਜਯਤਿ, ਅਤਿਨਿਸਿਤਵਿਸਦੋ ਬੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਚਾਰੋ ਯਸ੍ਸ ਸੋ **ਅਤਿਨਿਸਿਤਵਿਸਦਬੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਚਾਰੋ**, ਸੋ ਤੇਨ ਜਨੇਨ ਵੇਦਨੀਯੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚੁਦ੍ਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੧੫. ਪਨ੍ਨਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਅਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੮੨-੩. **ਰੂਪੇ ਖੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਕਾਯੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ **ਦਣ੍ਡਾਦਾਨਾਦਯੋ** ਦਣ੍ਡਗ੍ਗਹਣਾਦਯੋ। ਇਤਿ **ਰੂਪੇ** ਰੂਪਕਾਯੇ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ।

੯੮੪. **ਸੂਕਰਾਭਿਹਤੋਵ ਸਾ**ਤਿ ਸੂਕਰਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤੋ ਸਾ ਸੁਨਖੋ ਵਿਯ।

੯੮੫. **ਵਸੀ**ਤਿ ਯੋਗੀ।

੯੮੮-੯੯੦. **ਫੁਟ੍ਠੋਕਾਸਞ੍ਚ ਤੇਨ ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠਂ ਤਮੋਕਾਸਂ ‘‘ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ’’ਇਤਿ ਚ ਮਨਸਾ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਏਵ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤਿ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤੇ, ਅਯਮਞ੍ਞੋ ਨਯੋ, ‘‘ਆਕਾਸੋ’’ ਇਤਿ ਮਨਸਾ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਂ ਕਸਿਣਂ ਨ ਸਂਵੇਲ੍ਲੇਤਿ।

੯੯੮. ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਂ **ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਂ**।

੧੦੦੪. **ਆਕਾਸਫੁਟਵਿਞ੍ਞਾਣੇ**ਤਿ ਫੁਟਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਫੁਟਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਕਾਸਾਰਮ੍ਮਣੇ ਫੁਟਵਿਞ੍ਞਾਣੇ।

੧੦੦੫-੬. ਅਯਂ ਆਕਾਸੋ ਅਨਨ੍ਤੋ ਇਤਿ ਏਵਂ ਤਂ ਆਕਾਸਮੇਵ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤੇ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਨ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਨਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੇ, ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨਕ੍ਕਾਰਵਸੇਨ ਅਪਿ ਅਨਨ੍ਤਂ ਪਰਿਦੀਪਿਤਂ।

੧੦੧੦. ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ **ਤਸ੍ਸ ਏਵ** ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਸ੍ਸ **ਸੁਞ੍ਞਤੋ** ਸੁਞ੍ਞਭਾਵਤੋ।

੧੦੧੩. **ਸਤਿ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਭਿਯ੍ਯੋ** ਬਲਵਾ ਸਤਿ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

੧੦੧੫. ਅਭਾਵਕੇ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੇ।

੧੦੧੭-੮. **ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਕ੍ਖੁਨਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਂ **“ਨਤ੍ਥਿ ਨਤ੍ਥੀ”ਤਿਆਦਿਨਾ** ਆਕਾਰੇਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਮਨਕ੍ਕਾਰੇ। **ਤਸ੍ਸਾਪਗਮਮਤ੍ਤਞ੍ਚ** ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਸ੍ਸ ਅਪਗਮਮਤ੍ਤਞ੍ਚ।

੧੦੨੯. ਯਾ ਨਾਮ ਅਯਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਗੋਚਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਅਯਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ **ਵਤ** ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਹੋ ਸਨ੍ਤਾਤਿ ਪਦਿਸ੍ਸਤਿ।

੧੦੩੩. ਯਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀ, ਨਾਸਞ੍ਞੀ ਚ ਹੋਤਿ, **ਕੇਵਲਂ** ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਥ ਖੋ ਸਾ ਸਞ੍ਞਾ ਏਦਿਸੀ ਨ ਹੋਤਿ।

੧੦੩੫-੭. ਪਟੁਸਞ੍ਞਾਯ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨੇਵ ਕਰਣਤੋ **ਅਯਂ** ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ‘‘ਨੇਵਸਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਆਰੁਪ੍ਪਤੋ ਸਮ੍ਭਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਸੁਖੋਦਕੇ ਦਹਨਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਯਥਾ, ਸਾ ਸਙ੍ਖਾਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਸੇਸਤ੍ਤਾ।

੧੦੪੦. ਪਾਸਾਦਤਲਞ੍ਚ ਸਾਟਿਕਾ ਚ।

੧੦੪੧. ਯੋ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਇਮਂ** ਰੂਪਾਰੂਪਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਧਾਨਂ ਸਾਰਤਰਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਸੋ ਰੂਪਾਰੂਪਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪੁਰੇਕ੍ਖੋ ਸੇਕ੍ਖੋ **ਭਵਂ** ਕਾਮਭਵਂ **ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ** ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾਰੂਪਂ **ਯਾਤਿ** ਪਾਪੁਣਾਤਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਅਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਨ੍ਨਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੧੬. ਸੋਲ਼ਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੪੫. **ਸਤਾ**ਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇਨ। **ਅਨੁਯੋਗ**ਨ੍ਤਿ ਵੀਰਿਯਂ।

੧੦੪੭. ਯੋਗਾਵਚਰਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁ **ਅਸ੍ਸ** ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾ **ਨਿਟ੍ਠਂ** ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਗਤਾ ਸਿਯਾ।

੧੦੫੦. **ਦਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਦਨ੍ਤੇ ਠਿਤੇ। **ਅਚਲੇ**ਤਿ ਅਚਲੇ ਠਿਤੇ।

੧੦੫੨-੪. ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਾਦਕਂ ਕਾਰਣਂ **ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਂ** ਯੋਗੀ ਸਤਂ ਵਾਪਿ ਸਹਸ੍ਸਂ ਵਾਪਿ **ਯਦਿ** ਸਚੇ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ **ਤਤੋ** ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਝਾਨਤੋ **ਵੁਟ੍ਠਾਯ** ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ''ਸਤਂ ਹੋਮਿ, ਸਤਂ ਹੋਮਿ'' ਇਤਿ ਏਵਂ ਕਾਮਾਵਚਰਪਰਿਕਮ੍ਮਮਾਨਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਾਦਕਂ ਕਾਰਣਭੂਤਂ ਝਾਨਂ **ਪੁਨਾਧਿਟ੍ਠਾਤਿ** ਪੁਨ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪੁਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ , ਸਹਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਸੋ ਯੋਗੀ ਸਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞ੍ਞਾਣਂ।

੧੦੬੭-੮. **ਏਸੋ ਅਧਿਗਤਾਭਿਞ੍ਞੋ** ਯੋਗੀ **ਪਾਦਕਾਰਮ੍ਮਣੇਨ** ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਫੁਟ੍ਠੇ ਓਕਾਸੇ ਗਤੇ ਪਵਤ੍ਤੇ ਪਨ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਤਿ। ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞ੍ਞਾਣਂ।

੧੦੬੯. ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਂ, ਤਮੇਵ ਮਾਨਸਂ **ਚੇਤੋਪਰਿਯਮਾਨਸਂ**।

੧੦੭੦. **ਹਦਯਂ ਪਨ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਲੋਹਿਤਂ, ਹਦਯਕੋਸੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਰੁਹਿਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੦੭੫. **ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚਾਤਿ** ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ। **ਰੂਪਾਰੂਪੇਸੁ** ਰੂਪਭਵਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਮਾਨਸਞ੍ਚ। ਕਿਂ ਭੂਤਂ? ਸਰਾਗਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਕਂ ਮਾਨਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਂ ਜਾਨਾਤਿ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਂ।

੧੦੭੭-੮੨. **ਨਿਸਜ੍ਜਾ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਇਰਿਯਾਪਥਾਨਂ ਪਚ੍ਛਾ ਜਾਤਾ ਨਿਸਜ੍ਜਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ। **ਤਤੋ ਪਭੁਤਿ** ਤਤੋ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਤੋ ਨਿਸਜ੍ਜਾਤੋ ਪਭੁਤਿ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਚ੍ਛਿਮਨਿਸਜ੍ਜਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ **ਪਟਿਲੋਮਕ੍ਕਮਾ** ਪਟਿਲੋਮਕ੍ਕਮੇਨ **ਸਬ੍ਬਂ** ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ **ਯਾਵ** ਯਤ੍ਤਕਂ ਕਾਲਂ **ਸਨ੍ਧਿ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, **ਤਾਵ** ਤਤ੍ਤਕਂ ਕਾਲਂ **ਕਤਂ** ਕਿਰਿਯਂ ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇਪਿ ਚੁਤਿਕ੍ਖਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਸਾਧੁਕਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਚੁਤਿਕ੍ਖਣੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮਰੂਪੇ ਏਵਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੇ ਯਦਾ **ਤਦੇਵ** ਤਮੇਵ ਨਾਮਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚੁਤਿਕ੍ਖਣੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ **ਮਨਕ੍ਕਾਰੋ** ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞ੍ਞਾਣਂ।

੧੦੮੬-੯੬. ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਂ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਂ ਝਾਨਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕ੍ਖਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਕਤਪੁਞ੍ਞੇਹਿ। **ਤਸ੍ਮਾ ਤਮਿਤਰਂ ਵਾਪੀ**ਤਿ ਆਲੋਕਕਸਿਣਂ ਵਾ ਇਤਰਂ ਵਾਪਿ ਕਸਿਣਦ੍ਵਯਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਉਪਚਾਰਭੂਮਿਯਂਯੇਵ ਠਤ੍ਵਾ **ਤਂ** ਆਲੋਕਕਸਿਣਂ ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ, ਸਚੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, **ਤਂ** ਆਲੋਕਕਸਿਣਂ **ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਸ੍ਸਿਤਂ** ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਵਡ੍ਢਿਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਗਧਂ ਰੂਪਂ ਤੇਨ ਯੋਗਿਨਾ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ **ਭਵੇ** ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਰੂਪਂ **ਪਸ੍ਸਤੋ** ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਤਸ੍ਸ** ਯੋਗਿਨੋ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾਰੋ ਅਤਿਕ੍ਕਮਤਿ, **ਤਾਵਦੇ** ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਆਲੋਕੋਪਿ **ਤਸ੍ਸ** ਯੋਗਿਨੋ

ਆਲੋਕੋਪਿ ਖਿਪ੍ਪਂ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ। **ਤਸ੍ਮਿਂ** ਆਲੋਕੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇ **ਰੂਪਗਤਂ** ਰੂਪਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪਸ੍ਸਤੋ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤਿ।

੧੧੦੦-੧. **ਤਂਚਿਤ੍ਤਸਂਯੁਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ, ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਂ।

੧੧੦੩. ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਇਮਂ ਪਨ ਗਨ੍ਥਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੇ ਕਰੋਤਿ ਚ, ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਅਨੇਨ ਤਰੇਨ** ਇਮਿਨਾ ਗਨ੍ਥੇਨ ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਹਣ੍ਣਵਪਾਰਂ **ਯਾਤਿ** ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸੋਲ਼ਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੧੭. ਸਤ੍ਤਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਅਭਿਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧੦੪. **ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਨ ਆਗਤੋ ਅਨਾਗਤੋ, ਨ ਤਾਵ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਨਾਗਤੇ ਅੰਸਾ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਤੇਸੰ ਞਾਣੰ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣੰ। ਯੰ ਯੰ ਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਕਮ੍ਮੰ, ਤੰ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਯਥਾਕਮ੍ਮੁਪਗੰ,** ਵਿਪਾਕਚੇਤਨਾਜਾਨਨਕਞਾਣੰ।

੧੧੦੭-੯. **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ। **ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤੰ ਕਾਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਵਸੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਾਰੋਪੇਤਿ ਞਾਣੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣੰ, ਤਤੋ ਕਾਯਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਾਮਾਵਚਰਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਞਾਣੰ ਸਿਯਾ।

੧੧੧੦-੩. **ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ, ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਯਦਾ ਭਵੇ** ਯੋ ਯੋਗੀ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਯਦਾ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਯੋਗੀ ਤਦਾ ਚਿਤ੍ਤੰ **ਕਾਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਕਤ੍ਵਾ** ਰੂਪਕਾਯੇ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤੰ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਕਾਯਵਸੇਨ ਕਾਯੇ ਆਰੋਪੇਤਿ, ਤਦਾ ਝਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਤੰ ਞਾਣੰ ਮਹਗ੍ਗਤਗੋਚਰੰ ਹੋਤਿ, ਯੰ ਞਾਣੰ ਯਦਾ **ਅਨਾਗਤਞ੍ਚ** ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ, **ਅਤੀਤਞ੍ਚ** ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ **ਵਿਸਯੰ** ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ, ਤਦਾ ਤੰ ਞਾਣੰ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਕਾਲੇ ਅਨਾਗਤਗੋਚਰੰ ਹੋਤਿ। ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਗਮਨੇ ਪਨ ਸਤਿ **ਤਸ੍ਸ** ਯੋਗਿਨੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਗੋਚਰੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਇਤਿ ਵਿਨਿਦ੍ਦਿਸੇ।

੧੧੧੪. ਕਾਯੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇ ਆਰੋਪੇਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਕਾਯੇ ਆਰੋਪੇਤਿ, ਇਤਿ ਪਰਿਣਾਮਨਕਾਲਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਞਾਣੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਸਿਯਾ। **ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਸਤ੍ਤਸੂ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਅਤੀਤਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ **ਸਤ੍ਤਸੁ** ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੧੨੦. **ਜਾਨਨੇ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾਨੰ ਜਾਨਨੇ।

੧੧੨੨. **ਏਤਸ੍ਸ** ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਏਵ **ਮਤਾ** ਞਾਤਾ।

੧੧੨੬-੭. **ਤਤ੍ਥ ਤਿਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤੰ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਖਣਾਦਿਕੰ**।

ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਯੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਖਣਾਦਿਕੰ **ਤਿਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤੰ** ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤੰ **ਖਣਾਦਿਕੰ** ਖਣਾਯੇਵ ਤੰ ਖਣਾਵਯਵੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮ। **ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਿਚਿਤ੍ਤਵੀਥਿਵਾਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੧੩੧-੨. ਯੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੇ ਆਵਜ੍ਜਤਿ, ਯੇਨ ਚੇਤਸਾ ਜਾਨਾਤਿ, **ਤੇਸੰ** ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਸਹਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ **ਤੰ** ''ਖਣਾਦਿਕਤ੍ਤਯੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੰ ''ਏਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਮੇਕੇਨ, ਅਵਸ੍ਸੰ ਪਨ ਵਿਜ੍ਝਤਿ''ਇਤਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਵਚਨੰ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨੰ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੰ ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਆਪਜ੍ਜਨਤੋ ਚ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਪਨ ਠਾਨੇ** ਤੇਸੰ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨੰ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ ਅਨਿਚ੍ਛਿਤੇ ਤਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਠਾਨੇ ਮਗ੍ਗਵੀਥਿਯੰ ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਜਵਨਾਨੰ ਕਸਿਣਾਦਿਕੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਜਵਨਾਨੰ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਅਨਿਚ੍ਛਤਾ।

੧੧੩੪-੪੧. ‘‘ਏਕਬ੍ਭਵਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਇਦਂ **ਅਦ੍ਧਾਖਜਂ** ਅਦ੍ਧਾਨਾਮ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਜਵਨਵਾਰਤੋ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਂ। **ਇਤਿ** ਵਚਨਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਯਦਾ **ਇਦ੍ਧਿਮਾ** ਯੋਗੀ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਞਾਤੁਂ ਆਵਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਮਨੋ **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਖਣਵੁਯਂ** ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ **ਤੇਨ** ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤੇਸੁ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਏਤੇਸਂ** ਚਤੁਨ੍ਨਂ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਜਵਨਾਨਂ ਯਂ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਮੁਦੀਰਿਤਂ। ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਤੋ **ਸੇਸਾਨਿ** ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਏਤੇਸਂ** ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਇਦ੍ਧਿਜਵਨਾਨਂ ਤਦੇਵ ਚ ਪਰਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ ਯਸ੍ਮਾ, **ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ** ਜਵਨਾਨਿ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਤਂ ਯਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਜਵਨਾਨਂ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਅਦ੍ਧਾਵਸਾ ਨ ਭਵੇਯਜ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਤੇਸਂ ਜਵਨਾਨਂ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਪਿ ਇਦ੍ਧਿਮਾਨਸਮੇਵ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ। **ਇਤਰਾਨਿ** ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ। **ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਤੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾ ਇਤਰਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ।

੧੧੬੧. **ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਗੋਚਰਂ, ਗੋਚਰਂ ਨ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੧੬੯. ਵਿਵਿਧਤ੍ਥਾਨਿ ਵਣ੍ਣਪਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੋ **ਵਿਵਿਧਤ੍ਥਵਣ੍ਣਪਦੋ**, ਤਂ ਮਧੁਰਤ੍ਥਮਤਿਨੀਹਰਂ ਉਤ੍ਤਮਂ ਸੋਤੁਜਨਸ੍ਸ ਹਦਯਂ ਪੀਤਿਕਰਂ ਸਚੇਤਨੋ ਕੋ ਨਾਮ ਮਨੁਜੋ ਨ ਸੁਣੇਯਜ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਅਭਿਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਤ੍ਤਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੧੮. ਅਟ੍ਠਾਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧੭੫. ਯਾ ਸਵ੍ਵਜਾਨਨਮਤ੍ਤੁੰਵ, ਸਵ੍ਵਾ ਨੀਲਾਦਿਤੋ ਪਨਾਤਿ ਸਾ ਸਵ੍ਵਾ ਨੀਲਾਦਿਵਸੇਨ ਸਵ੍ਵਜਾਨਨਮਤ੍ਤੁੰਵ ਕਰੋਤਿ। **ਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਟਿਵੇਧ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਪਟਿਬੁਜ੍ਝਨੰ।

੧੧੭੭. ਤੰ ਵਿਵ੍ਵਾਣੰ **ਉਸ੍ਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾ** ਉਦ੍ਧੰ ਸਕ੍ਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਮਗ੍ਗੰ ਪਾਪੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

੧੧੭੮-੯. ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾਨੰ **ਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧਨੰ** ਅਵਿਪਰੀਤਵਸੇਨ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯ ਲਕ੍ਖਣੰ।

੧੧੮੦. ਸਮਾਧਿ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣੰ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਸਮਾਧਾਸਨ੍ਨਕਾਰਣਾ**।

੧੧੮੧. ਲਕ੍ਖਣੇਨੇਕਧਾਤਿ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਪਞ੍ਞਾਵ ਏਕਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੧੧੮੩. ਭੂਰਿਪਞ੍ਞੇਨਾਤਿ ਭੂਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਅਵਿਪਰੀਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਰਮਤੀਤਿ ਭੂਰਿ, ਭੂਰਿ ਪਞ੍ਞਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਭੂਰਿਪਞ੍ਞੋ, ਤੇਨ।

੧੧੮੬-੯੧. ਤੀਸੁ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤੀਸੁ ਚ ਞਾਣੇਸੁ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤੀਸੁ ਜਾਤੇਸੁ ਞਾਣੇਸੁ ਚ ਞਾਣੰ। ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚੁਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਫਲੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ। **ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤੇ ਪਞ੍ਚ** ਧਮ੍ਮਾ **ਅਤ੍ਥਸਞ੍ਞਿਤਾ** ਅਤ੍ਥਨਾਮਕਾ। **ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਹੇਤੂ**ਤਿ ਜਨਨਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ। **ਭਾਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ। **ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਿਤਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਨਾਮਕਾ। **ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਵੋਹਾਰੋ। **ਪਰਿਯਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਨੰ। ਸਵਨਾਧਿਗਮੇਹਿ **ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੇਨ** ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਨਾਯ।

੧੧੯੨. ਭੂਮਿਭੂਤੇਸੂਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਭੂਮਿਭੂਤੇਸੁ।

੧੧੯੪. ਜਨਨਾਦਿਤੋਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਤੋ ਭੀਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ।

੧੨੦੩. ਏਕਾਸੀਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਵਜ੍ਜਿਤੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭੂਮਿਭੂਤੇਨ ਏਕਾਸੀਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ।

੧੨੦੮. ਸਤ੍ਤਸਮ੍ਮੋਹਘਾਤਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਿਤਤ੍ਥੰ।

੧੨੧੧. ਨਿਰੀਹਕਨ੍ਤਿ ਈਹਵਿਰਹਿਤੰ ਬ੍ਯਾਪਾਰਵਿਰਹਿਤੰ, ਦਾਰੁਰਜ੍ਜੁਸਮਾਯੋਗੇ।

੧੨੧੫. ਉਭੋ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਕਾਰਣਾ।

੧੨੨੫. ਅਨੁਦ੍ਵਯਨ੍ਤਿ ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਦ੍ਵਯੰ। **ਭਾਵਯੇ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿੰ ਵਡ੍ਢੇਯ੍ਯ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਟ੍ਠਾਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੧੯. ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੩੧. ਇਚ੍ਚੇਵਮਾਦਿਬਾਤ੍ਤਿਂਸਕੋਟ੍ਠਾਸਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਤਾਵ ਯੋਗੀ ਮਨਸਾ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

੧੨੩੩. **ਹੇਤ੍ਵਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਬੀਜਂ ਤੁ** ਬੀਜਂ ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਹੇਤੁਜਨਕਂ, ਪਥਵਾਦਯੋ ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ।

੧੨੩੪. **ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਕਮ੍ਮਾਹਾਰਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਧਮ੍ਮਾ।

੧੨੩੫. ਕਮ੍ਮਂ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਨਕੋ ਪਿਤਾ ਵਿਯ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਜਨਕਂ।

੧੨੩੮. **ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ।

੧੨੪੦. **ਯਾ ਸਾ**ਤਿ ਯਾ ਸਾ ਕਙ੍ਖਾ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ** ਪੁਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸੇ।

੧੨੪੧. **ਸਬ੍ਬਥਾ** ਸਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ ਅਨਵਸੇਸਾਵ ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ **ਸਾ** ਕਙ੍ਖਾ **ਪਹਿਯ੍ਯਤਿ** ਨਾਸੀਯਤੇ।

੧੨੪੩. **ਅਤ੍ਥਸਾਧਿਕਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਦਾਨਾਦਿਅਤ੍ਥਸਾਧਿਕਾ, ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਅਤ੍ਥਸਾਧਿਕਾ।

ਤਂ ਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ ਉਪਘਾਤਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤਂ ਵਿਪਾਕਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਏਕੋ ਯੋਗੀ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਕਰੋਤਿ।

੧੨੪੬. **ਹੇਤੁਫਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਇਦਂ ਨਾਮਰੂਪਂ **ਕੇਵਲਂ** ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਇਤਿ **ਸਮ੍ਮਾ** ਅਵਿਪਰੀਤਾਕਾਰੇਨ ਸਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤਿ।

੧੨੪੭. ਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਪਾਕਪਟਿਵੇਦਕਂ **ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ** ਨ ਜਾਨਿਯਤੇ।

੧੨੫੦-੧. **ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ **ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ,** ਉਪਪਨ੍ਨਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ **ਅਨਞ੍ਞਾਯ** ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾ **ਅਸਯਂਵਸੀ ਸਤ੍ਤਸਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ''ਸਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਸਞ੍ਞਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ ਸਸ੍ਸਤਉਚ੍ਛੇਦਦਸ੍ਸਿਨੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਰੋਧਿਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ।

੧੨੫੪. **ਉਭੋ**ਤਿ ਉਭੋ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਤੋ ਸੁਞ੍ਞਾ। **ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਨਾ ਫਲ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਨਾ ਫਲਂ ਨ ਚ ਹੋਤਿ।

੧੨੫੫. **ਸਮ੍ਭਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਸੂਰਿਯਾਦਿਸਮ੍ਭਾਰੇਹਿ।

੧੨੫੭. ਸੁਞ੍ਞਂ **ਤਂ** ਨਾਮਰੂਪਧਮ੍ਮਂ।

੧੨੫੮. **ਹੇਤੁਸਮ੍ਭਾਰਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਨਾ ਚ ਸਮ੍ਭਾਰਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੨੦. ਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੬੪. **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਧਮ੍ਮਸ੍ਸ।

੧੨੬੬-੮. **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੋ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਧਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਰਾਸਿਤੋ** ਨਿਚਯਤੋ ਆਗਮਨਞ੍ਚ ਨਤ੍ਥਿ। **ਦਿਸਾਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਸਾਯ ਗਮਨਂ। **ਨਿਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾਪਿ** ਨਾਮਰੂਪਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨਿਚਯੋਤਿ ਚ ਨਤ੍ਥਿ।

੧੨੭੦-੧. ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ। ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ। ਕਮ੍ਮਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ, ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ। ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ। **ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਧਮ੍ਮੇ।

੧੨੮੦. **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੁਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਙ੍ਖਾਤਮਗ੍ਗਫਲਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ। **ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਅਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਵਿਰੁਦ੍ਧਵਸੇਨ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ।

੧੨੮੬. **ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ **ਕਾਯਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਾ। **ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ।

੧੨੯੦. **ਯਤੋ ਯਤੋ** ਪਚ੍ਚਯਾਦਿਤੋ। ਯਂ **ਅਮਤਂ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ **ਵਿਜਾਨਤਂ** ਵਿਜਾਨਨ੍ਤਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ, ਤੇਹਿ ਲਭਿਤਬ੍ਬਂ ਅਮਤਂ, ਅਮਤਂ ਵਿਯ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਵਾ।

੧੨੯੩. **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਮਗ੍ਗਫਲਸ੍ਮਿਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੇ। **ਪਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਫਲੇ ਅਹਂ ਪਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਮਿ ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਿਤੋ ਹੋਤਿ।

੧੨੯੭. **ਸਾਰਵੇਦਿਨੋ**ਤਿ ਸਾਰਜਾਨਨਸੀਲਾ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ। **ਇਦਂ** ਞਾਣਂ **ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੨੧. ਏਕਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੯੯. **ਉਪਲ੍ਲੇਸਵਿਮੁਤ੍ਤੁਂ ਸੁਵਿਸਦਂ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧਞਾਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ।

੧੩੦੨. ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਞਾਣਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਵ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੧੩੦੬. ਅਯਂ ਸਿਖਾਪਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਏਵ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਨਾਮ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੧੩੦੯. **ਭਵਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸਙ੍ਖਾਰੁ-ਪੇਕ੍ਖਾਗਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਕਤਨਯੇਨ।

੧੩੧੪-੬. **ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ** , **ਉਦ੍ਧਙ੍ਗ ਅਨੁਲੋਮਤੋ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਂ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਤੋ, **ਇਦਂ** ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਨਾਮ **ਭਾਸਿਤਂ** ਮਹੇਸਿਨਾ ਕਥਿਤਂ। ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਆਹਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਗੋਤ੍ਰਭੁਪਰਿਯੋਸਾਨਂ।

੧੩੧੮. **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਏਕਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੨੨. ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੧੯-੨੨. ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਹਿਤਂ ਆਵਜ੍ਜਨਿਯਂ, ਤਂ ਠਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਿਯਠਾਨਂ, ਗੋਤ੍ਰਭੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਚਿਤ੍ਤਂ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਆਵਜ੍ਜਨਿਯਠਾਨਤ੍ਤਾ**। ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਕੁਦਾਚਨਂ ਨ ਚ ਭਜਤਿ, ਤਥੇਵ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਕੁਦਾਚਨਂ ਨ ਭਜਤੇਵ। **ਉਭਿਨ੍ਨਂ** ਞਾਣਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਏਕਂ **ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ** ਵੋਹਾਰੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੋਹਾਰਿਕਂ, ਨ ਵੋਹਾਰਿਕਂ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸੋਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸੋਤੇ ਪਤਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ ਵੋਹਰਿਤਬ੍ਬਾ। **ਤਤੋ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ।

੧੩੨੫. **ਸੂਰਂ ਤਿਕ੍ਖਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਚਿਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ।

੧੩੨੬-੯. **ਵਿਸਙ੍ਖਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵਿਗਤਂ। **ਪਠਮਾਵਜ੍ਜਨਞ੍ਚੇ**ਵਾਤਿ ਪਠਮਾਵਜ੍ਜਨਂ ਵਿਯ। **ਪਠਮਾਭੋਗਤਾਪਿ ਚਾ**ਤਿ ਪਠਮਮਨਸਿਕਾਰਾ ਵਿਯ। ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ। ਸਿਖਾਪਤ੍ਤਾਯ ਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ **ਮੁਦ੍ਧਮ੍ਹਿ** ਮਤ੍ਥਕੇ। **ਅਨਾਵਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਵਤ੍ਤਂ।

੧੩੩੦-੩. ਏਕੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਏਕਿਸ੍ਸਾਯੇਵ ਵੀਥਿਯਾ। **ਅਨੁਲੋਮਗੋਤ੍ਰਭੁਚੇਤਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਗੋਤ੍ਰਭੁਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਤਂ** ਗੋਤ੍ਰਭੁਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ। **ਸਞ੍ਞਂ ਦਤ੍ਵਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ''ਅਹਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਮਿ, ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਤਮੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਹਿ'' ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਂ ਦਤ੍ਵਾ ਵਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸਞ੍ਞਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਂ। **ਕਦਾਚਿਪਿ ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਮਗ੍ਗੋ ਏਸ** ਏਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬੋ।

੧੩੩੬. **ਉਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਛਿਨ੍ਦਤਿ।

੧੩੩੮. ਅਨੇਕੇਸਂ ਆਨਿਸਂਸਾਨਂ ਦਾਯਕੇਨ ਆਦਿਮਗ੍ਗੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤਂ। ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣਂ।

੧੩੪੧. **ਏਕਸ੍ਸਾਸੇਵਨਂ ਨਤ੍ਥਿ** ਏਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਨਤ੍ਥਿ, **ਤਸ੍ਮਾ** ਕਾਰਣਾ **ਦ੍ਵੇ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਨੁਲੋਮਕਾ। **ਤੇਹੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਹਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਂ **ਲਦ੍ਧਾ** ਲਭਿਤ੍ਵਾ **ਤਤਿਯਂ** ਚਿਤ੍ਤਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਹੋਤਿ।

੧੩੪੫-੭. ਮਗ੍ਗਪੇਕ੍ਖਨਹੇਤੁ ਯਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਮਨਸੋ, ਤਂ **ਮਗ੍ਗਪੇਕ੍ਖਨਹੇਤੁਕਂ**। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਸਞ੍ਞਿਤਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਜਵਨਾਨਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਜਾਯਨ੍ਤੇ। ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਾਨਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੧੩੫੧. **ਤਤੋ** ਤਦਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੀਥਿਂ ਓਤਰਤਿ। ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਂ।

੧੩੬੧. **ਮੂਲਘਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਮੂਲਘਾਤਨਂ। ਤਤਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਂ।

੧੩੬੩. **ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਸਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਅਨਿਵਤ੍ਤਤੋ। ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਞਾਣਂ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੨੩. ਤੇਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਕਿਲੇਸਪਹਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੭੫. ਇਧ ਪਨ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨਾਧਿਕਾਰੇ **ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ** ਲਾਭਾਦਿਕਾਰਣਸ੍ਸ ਵੋਹਾਰੇਨ, ਲਾਭੋ ਆਦਿ ਵਤ੍ਥੁ ਯਸ੍ਸ ਅਨੁਨਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਲਾਭਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕੋ,** ਤਸ੍ਸ।

ਸੁਖੁਮਾਤਿ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਾ ਸੁਖੁਮਾ।

੧੩੭੬. ਯੇਨ ਯੇਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗਾਦਿਞਾਣੇਨ **ਯੋ ਯੋ** ਸਂਯੋਜਨਾਦਿਕੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ **ਧਮ੍ਮੋ ਘਾਤਂ** ਵਿਨਾਸਂ ਯਾਤਿ, **ਸੋ ਸੋ** ਧਮ੍ਮੋ **ਤੇਨ ਤੇਨ ਅਸੇਸੇਨ** ਞਾਣੇਨ ਏਵਂ ਸਾਧੁ ਮਯਾ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

੧੩੮੩. ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯੇਨਾਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਨੇਨ। **ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਸਮੇਤੀ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ।

੧੩੯੪. ਯੋ ਯੋਗੀ **ਇਮਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਹਿਤਭਾਵਨਂ ਵਨਂ** ਵਨੇਤਬ੍ਬਂ ਵਿ**ਦਿਤ੍ਵਾ** ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਵੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸੁਖਸਂਹਿਤਂ ਹਿਤਂ ਉਪੇਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਮਂ **ਅਨੁਤ੍ਤਮਂ** ਹੀਨਂ ਵਿ**ਧੂਯ** ਵਿਨਾਸੇਤ੍ਵਾ **ਅਵਿਗ੍ਗਹਕਮ੍ਪਦਂ ਪਦਂ** ਅਵਿਗ੍ਗਹਕਂ ਸਰੀਰਰਹਿਤਂ ਪਦਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ ਞਾਤਬ੍ਬਂ **ਪਦਂ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ **ਉਪੇਤਿ** ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਚ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਕਿਲੇਸਪਹਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤੇਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

੨੪. ਚਤੁਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੯੫. **ਰੂਪਂ ਰੂਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਂ ਰੂਪਸ੍ਸ। **ਅਰੂਪਸ੍ਸ** ਨਾਮਸ੍ਸ।

੧੩੯੬. **ਮਿਸ੍ਸਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੩੯੭. **ਤਿਪਞ੍ਚ ਚਾ**ਤਿ ਪਨ੍ਨਰਸ ਚ।

੧੩੯੯. **ਏਕੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ। **ਦ੍ਵਿਕਾਲਿਕੋ**ਤਿ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲਵਸੇਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ। **ਦਸ੍ਸਿਤੋ**ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾਯ

ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

ਨਿਗਮਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੪੦੧. **ਸੁਮਤਿਮਤਿਵਿਚਾਰਬੋਧਨੋ**ਤਿ ਸੁਮਤੀਨਂ ਸੁਨ੍ਦਰਪਞ੍ਞਾਨਂ ਕਵੀਨਂ ਮਤਿਯਾ ਵਿਚਾਰਸ੍ਸ ਬੋਧਨੋ। **ਵਿਮਤਿਵਿਮੋਹਵਿਨਾਸਨੋ**ਤਿ ਵਿਮਤੀਨਂ ਬਾਲਾਨਂ ਵਿਮੋਹਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਨੋ। **ਕੁਮਤਿਮਤਿਮਹਾਤਮੋਨਾਸੋ**ਤਿ ਕੁਮਤੀਨਂ ਬਾਲਾਨਂ ਮਹਾਤਮਸਨ੍ਨਿਭਾਯ ਮਤਿਯਾ ਨਾਸਕੋ। **ਪਟੁਮਤਿਭਾਸਕਰੋ**ਤਿ ਪਟੂਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ ਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਾਯ ਓਭਾਸਕਰੋ।

੧੪੦੨. **ਸੁਮਤਿਨਾਮਕੋ** ਭਿਕ੍ਖੁ **ਅਸਮਾਨਤੋ** ਅਸਦਿਸਾਯ ਪੂਜਾਯ ਮਮ ਆਯਾਚਿਤੋ **ਯਤੋ** ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ, **ਤਤੋ** ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਅਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੋ। **ਪਦਾਤੋ ਪਦਾ**ਤਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ। **ਹਿਤਵਿਭਾਵਨਾ ਭਾਵਨਾ**ਤਿ ਹਿਤਪ੍ਪਕਾਸਨਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਮਯਾ ਰਚਿਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਅਹਂ ਸੁਮਤਿਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਸਮਾਨਤੋ ਮਾਨਤੋ ਆਯਾਚਿਤੋ **ਯਤੋ** ਯਸ੍ਮਾ, **ਤਤੋ** ਤਸ੍ਮਾ।

੧੪੦੫. **ਤਿਵਿਧਾ ਬਜਪ੍ਪਥਾਨਞ੍ਚ ਗਤਿਯੋ**ਤਿ ਬਜਪ੍ਪਥਾਨਂ ਵਚਨਾਨਂ ਅਤ੍ਥਗਨ੍ਥਯੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਾ ਗਤਿਯੋ।

੧੪੦੬. **ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਲਦ੍ਧੀਹੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਨਿਕਾਯੇ ਲਦ੍ਧੀਹਿ। **ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਨਿਸ੍ਸਿਤੋ**ਤਿ ਵਚਨਪ੍ਪਬਨ੍ਧਨਿਸ੍ਸਿਤੋ।

੧੪੧੦. **ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਕੁਲਾਕੁਲੇ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਕੁਲੇਹਿ ਆਕਿਣ੍ਣੇ। **ਸੁਪਸਨ੍ਨਸਿਤੋਦਕੇ**ਤਿ ਮਧੁਰਸੀਤੋਦਕੇ।

੧੪੧੧. **ਸਙ੍ਕਟੇ**ਤਿ ਸਮ੍ਬਾਧੇ।

੧੪੧੨. **ਕੇਲਾਸਸਿਖਰਾਕਾਰਪਾਸਾਦਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤੇ**ਤਿ ਰਜਤਪਬ੍ਬਤਮਤ੍ਥਕਨਿਭੇਹਿ ਪਾਸਾਦੇਹਿ ਅਲਙ੍ਕਤੇ।

੧੪੧੩. **ਵਿਵਿਧਾਕਾਰਚਾਰੁਪਾਕਾਰਗੋਪੁਰੇ**ਤਿ ਵਿਵਿਧਸਣ੍ਠਾਨਮਨੁਞ੍ਞਪਾਕਾਰਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕੇ।

੧੪੧੪. **ਸਲ੍ਲੇਖਾ**ਤਿ ਸਲ੍ਲੇਖਵੁਤ੍ਤਿ। **ਸਾਖਲਜੇ**ਤਿ ਸਖਿਲਭਾਵੋ। **ਸਤਾ**ਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇਨ।

੧੪੧੫. **ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਾ ਦੇਵਾ**ਤਿ ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਭੂਤਾ ਦੇਵਾ ਅਮਰਾ।

ਨਿਗਮਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਪੁਰਾਣਟੀਕਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰ-ਅਭਿਨਵਟੀਕਾ

(ਪਠਮੋ ਭਾਗੋ)

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ

(ਕ) ਵਿਸੁਦ੍ਧਕਰੁਣਾਞਾਣਂ , ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਿਤਂ।
ਧਮ੍ਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਭੂਤਂ, ਵਨ੍ਦੇ ਸਂਘਂ ਨਿਰਙ੍ਗਣਂ॥

(ਖ) **ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ** ਮਹਾਥੇਰਂ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਵਿਸਾਰਦਂ।
ਨਮਾਮਿ ਸਨ੍ਤੁਵੁਤ੍ਤਿਂ ਮੇ, ਗੁਰੁਂ ਗਾਰਵਭਾਜਨਂ॥

(ਗ) ਵਨ੍ਦਨ੍ਤੇਨ ਮਯਾ ਏਵਂ,
ਯਾ ਲਦ੍ਧਾ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਪਦਾ।
ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾਨੁਭਾਵੇਨ,
ਅਨ੍ਤਰਾਯੇ ਅਸੇਸਤੋ॥

(ਘ) ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ , ਥੇਰਾਨਂ ਥਿਰਸੀਲਿਨਂ।
ਵਂਸਾਲਙ੍ਕਾਰਭੂਤੇਨ, ਭੂਤਾਨੁਗ੍ਗਹਕਾਰਿਨਾ॥

(ਙ) ਥੇਰੇਨ **ਬੁਦ੍ਧਦਤ੍ਤੇਨ,** ਰਚਿਤਂ ਯਂ ਮਨੋਰਮਂ।
ਪਿਟਕੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਮਿਂ, ਓਤਾਰੁਪਾਯਭਾਵਤੋ॥

(ਚ) **ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੋ**ਤਿ, ਲਦ੍ਧਨਾਮੇਨ ਵਿਸ੍ਸੁਤਂ।
ਨਾਨਾਨਿਪੁਣਗਮ੍ਭੀਰਨਯਂ ਪਕਰਣੁਤ੍ਤਮਂ॥

(ਛ) ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਤਸ੍ਸ, ਆਰਭਿਸ੍ਸਂ ਯਥਾਬਲਂ।
ਪਾਮੋਜ੍ਜਜਨਨਤ੍ਥਾਯ, ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਿਕ੍ਖੁਨਨ੍ਤਿ॥

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ਪਰਮਨਿਪੁਣਵਿਚਿਤ੍ਤਨਯਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸਕਸਮਯਸਮਯਨ੍ਤਰਗਹਨਵਿਗ੍ਗਾਹਣਸਮਤ੍ਥਂ ਸੁਵਿਮਲਵਿਪੁਲਪਞ੍ਞਾਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਜਨਨਂ ਪਕਰਣਮਿਦਮਾਰਭਨ੍ਤੋਯਮਾਚਰਿਯੋ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪ੍ਪਣਾਮਕਰਣੇਨ ਅਨ੍ਤਰਾਯਨਿਵਾਰਣਞ੍ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾਪਾਟਵਞ੍ਚ ਪਤ੍ਥੇਤਿ। ਰਤਨਤ੍ਤਯਪ੍ਪਣਾਮੋ ਹਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦਿਕਾ ਕੁਸਲਚੇਤਨਾ। ਸਾ ਚ ਵਨ੍ਦਨੇਯ੍ਯਵਨ੍ਦਕਾਨਂ ਖੇਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯਸਮ੍ਪਦਾਹਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਭੂਤਾ ਯਥਾਲਦ੍ਧਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਨਵਸੇਨ ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਾਨਿ ਉਪਪੀਲ਼ਕਉਪਚ੍ਛੇਦਕਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਤਨ੍ਨਿਦਾਨਾਨਂ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸਿਦ੍ਧਿਵਿਬਨ੍ਧਕਾਨਂ ਰੋਗਾਦਿਅਨ੍ਤਰਾਯਾਨਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਾਧੇਤਿ, ਰਾਗਾਦਿਮਲਵਿਕ੍ਖਾਲਨੇਨ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸਿਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਾਦਕਂ ਤਿਕ੍ਖਵਿਸਦਭਾਵਮਾਵਹਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਆਚਿਣ੍ਣਮੇਤਂ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ, ਯਦਿਦਂ ਗਨ੍ਥਸਮਾਰਮ੍ਭੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪ੍ਪਣਾਮਕਰਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਚਾਰਾਨੁਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥਞ੍ਚ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਰਤਨਤ੍ਤਯਵਨ੍ਦਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਬਹੂਨਿ ਪਯੋਜਨਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਬਹੁਧਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਾਨੀਤਿ ਤਂ ਪਪਞ੍ਚਪਰਿਸ੍ਸਮਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਮੇਵ ਤਾਵ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪ੍ਪਣਾਮਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ਤਥਾਗਤਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਸੇਸਰਤਨਾਨਂ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਪਣਾਮਮਾਰਭਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਅਨਨ੍ਤਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੇਨ ਹਿ ਪਣਾਮੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਗੁਣਾਤਿਸਯਯੋਗੋ, ਤਤੋ ਚਸ੍ਸ ਅਨੁਤ੍ਤਰਵਨ੍ਦਨੀਯਭਾਵੋ, ਤੇਨ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਨ੍ਦਨਾਯ ਖੇਤ੍ਤਙ੍ਗਤਭਾਵੋ, ਖੇਤ੍ਤਙ੍ਗਤਾਯ ਚ ਵਨ੍ਦਨਾਯ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਕਿਰਿਯਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਓਸਾਨਗਾਥਾਯਂ ''ਪਵਕ੍ਖਾਮੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਪਰਕਾਲਕਿਰਿਯਾਵਚਨੇਨ ਸਹ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਬੁਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਵਨ੍ਦਨਕਿਰਿਯਾਯ ਕਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। "**ਅਨਨ੍ਤਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਪਨ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਰਤੀਤਿ ਕਰੁਣਾ, ਪਰਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤਿ ਅਪਨੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਰੀਯਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੇਸੁ ਪਸਾਰੀਯਤੀਤਿ ਵਾ ਕਰੁਣਾ। ਅਥ ਵਾ ਕਰੋਤੀਤਿ ਕਰੁਣਾ, ਪਰਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ ਸਾਧੂਨਂ ਕਮ੍ਪਨਂ ਹਦਯਖੇਦਂ ਜਨਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਣਾਤੀਤਿ ਵਾ ਕਰੁਣਾ, ਪਰਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਕਰਣਤੋ ਹਿਂਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਪਞ੍ਞਾ, ਯਥਾਸਭਾਵਂ ਪਕਾਰੇਹਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਰੁਣਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾ ਚ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਾਸਂ ਅਨ੍ਤੋਤਿ ਅਨਨ੍ਤਾ, ਅਨਨ੍ਤਾ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਨਨ੍ਤਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞੋ, ਤਂ **ਅਨਨ੍ਤਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਂ**।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਨ੍ਤਤਾਵਸੇਨ ਚੇਵ ਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯੋਸਾਨਵਸੇਨ ਚ ਸਤਿਪਿ ਭਗਵਤੋ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਨਂ ਸਪਰਿਯਨ੍ਤਭਾਵੇ ਅਨਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਨਨ੍ਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਾ ਮਹਾਕਰੁਣਾ ਕਞ੍ਚਿ ਸਤ੍ਤਂ ਅਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਨਿਰਵਸੇਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਥਾ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਭਾਵਬੋਧਨਸਮਤ੍ਥਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਞ੍ਞਾਪਿ ਸਕਲਞ੍ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਕਰੁਣਾਞਾਣਵਨ੍ਤਤਾਯ ਅਨਨ੍ਤਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞੋ ਭਗਵਾ। ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਲੋਕਿਯੇਸੁ ਮਹਗ੍ਗਤਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਸਾਧਾਰਣਗੁਣਦੀਪਨਤੋ ਸਕਲਲੋਕਿਯਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਮਗ੍ਗਞਾਣਦੀਪਨਤੋ ਸਬ੍ਬਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ।

ਅਪਿਚ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨਂ ਕਰੁਣਾ ਆਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਞ੍ਚੋਦਿਤਮਾਨਸੋ ਹਿ ਭਗਵਾ ਸਂਸਾਰਪਙ੍ਕਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮੁਦ੍ਧਰਣਤ੍ਥਾਯ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਅਧਿਗਮੇਨ ਸਕਲਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ

ਪਟਿਲਭਿ। ਇਤਿ ਸਕਲਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨਂ ਤਨ੍ਨਿਦਾਨਭਾਵਤੋ ਕਰੁਣਾ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨਮਾਦਿ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਪਟਿਲਭਨਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਕਰਣੀਯਾਭਾਵਤੋ ਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨਦਸ੍ਸਨੇਨ ਚ ਸਕਲਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਨਯਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨਯਗ੍ਗਾਹੋ ਏਵ ਹਿ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨੁਪਾਯੋ, ਇਤਰਥਾ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਪਿ ਵਚਨਪਥਾਤੀਤਂ ਤਥਾਗਤਗੁਣਂ ਅਨੁਪਦਂ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤੋ ਕੋ ਨਾਮ ਪਰਿਯੋਸਾਨਮਾਹਰਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਜਾਤਿ।

ਏਵਂ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਮੁਖੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਸਕਲਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇਹਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਥੋਮੇਤ੍ਵਾਪਿ ਪੁਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਸਂਕਿਤ੍ਤਨੇ ਅਤਿਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨ ਚੇਵ ਪਰੇਸਞ੍ਚ ਪਸਾਦਬਾਹੁਲ੍ਲਜਨਨਤ੍ਥਂ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧੇਪਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਗੁਣੇ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਤਥਾਗਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **"ਤਥਾਗਤ"**ਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਆਗਤਤਾਦੀਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਤਥਾਗਤਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੨; ਬੁ॰ ਵਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨ ਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੧੭੦) –

''ਅਟ੍ਠਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਭਗਵਾ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਾ ਆਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਾ ਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ ਆਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਧਮ੍ਮੇ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਵਾਦਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਾਕਾਰਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ, ਅਭਿਭਵਨਟ੍ਠੇਨ ਤਥਾਗਤੋ''ਤਿ।

''ਕਥਂ ਭਗਵਾ **ਤਥਾ ਆਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ**? ਯਥਾ ਸਬ੍ਬਲੋਕਹਿਤਾਯ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਮਾਪਨ੍ਨਾ ਪੁਰਿਮਕਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਆਗਤਾ, ਕਿਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ? ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਾਦਿਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਯੇਨ ਅਭਿਨੀਹਾਰੇਨ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਆਗਤਾ, ਤੇਨੇਵ ਚ ਅਭਿਨੀਹਾਰੇਨ ਅਯਮ੍ਪਿ ਭਗਵਾ ਆਗਤੋ, ਯਥਾ ਚ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਸਮਤਿਂਸ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਮਹਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਦੀਨਿ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਆਗਤਾ, ਯਥਾ ਚ ਤੇ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੇ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰੂਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਤਾ, ਤਥਾ ਅਯਮ੍ਪਿ ਭਗਵਾ ਆਗਤੋਤਿ ਏਵਂ ਤਾਵ ਤਥਾ ਆਗਤੋ''ਤਿ ਤਥਾਗਤੋ। (੧)

''ਕਥਂ **ਤਥਾ ਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ**? ਯਥਾ ਸਮ੍ਪਤਿਜਾਤਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੇਨ ਗਤਾ, ਯਥਾ ਵਾ ਤੇ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗੇਹਿ ਤਂ ਤਂ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਂ ਵਿਧਮਿਤ੍ਵਾ ਗਤਾ, ਤਥਾ ਅਯਮ੍ਪਿ ਭਗਵਾ ਗਤੋ, ਏਵਂ ਤਥਾ ਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ। (੨)

''ਕਥਂ **ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ ਆਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ**? ਯਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਂ ਸਭਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣਂ ਤਥਂ ਅਵਿਤਥਂ, ਤਞ੍ਚੇਸ ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ ਆਗਤੋ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਧਿਗਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ ਆਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਗਮਨਤ੍ਥਾਨਂ ਬੁਜ੍ਝਨਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਦਨ੍ਤਿ 'ਯੇ ਗਤਿਅਤ੍ਥਾ, ਤੇ ਬੁਜ੍ਝਨਤ੍ਥਾ। ਯੇ ਬੁਜ੍ਝਨਤ੍ਥਾ, ਤੇ ਗਤਿਅਤ੍ਥਾ'ਤਿ। (੩)

''ਕਥਂ **ਤਥਧਮ੍ਮੇ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ**? ਯਸ੍ਮਾ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਮੇਤਂ ਅਵਿਤਥਮੇਤ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੦) 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ ਤਥੋ ਅਵਿਤਥੋ ਅਨਞ੍ਞਥੋ'ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਚ ਤਥਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤੇ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇ ਯਾਥਾਵਤੋ ਆਗਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਧਮ੍ਮੇ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ। (੪)

''ਕਥਂ **ਤਥਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ**? ਯਸ੍ਮਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾਸੁ ਲੋਕਧਾਤੂਸੁ ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਛਦ੍ਵਾਰਗ੍ਗਹਿਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਵਿਪਰੀਤਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਞਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨੇਵਂ 'ਕਤਮਂ ਤਂ ਰੂਪਾਯਤਨਂ, ਯਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯਾ'ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੧੬ ਆਦਯੋ) ਤਥਮੇਸ ਅਵਿਪਰੀਤਂ ਵਿਭਜਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਂ ਵਾ ਆਗਮਯਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਏਵਂ ਤਥਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ। (੫)

‘‘ਕਥਂ **ਤਥਵਾਦਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ**? ਯਸ੍ਮਾ ਏਸ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਤੋ ਯਾਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾ ਰਾਗਮਦਾਦਿਨਿਮ੍ਮਥਨਵਸੇਨ ਏਕਸਦਿਸਮੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਤਥਂ ਅਵਿਤਥਂ ਭਾਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਂ ਗਦਤਿ, ਤਥੋ ਅਵਿਪਰੀਤੋ ਆਗਦੋਵਚਨਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ ਦ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਤ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਏਵਂ ਤਥਵਾਦਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ। (੬)

‘‘ਕਥਂ **ਤਥਾਕਾਰਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ**? ਭਗਵਾ ਹਿ ‘ਯਥਾ ਵਾਦੀ ਤਥਾ ਕਾਰੀ’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਪੋਸਾਲਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੩) ਵਚਨਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾਚਾਯ ਅਨੁਰੂਪਮੇਵ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਵਾਚਾ, ਤਥਾ ਕਾਯੋਪਿ ਗਤੋ ਪਵਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਏਵਂ ਤਥਾਕਾਰਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ। (੭)

‘‘ਕਥਂ **ਅਭਿਭਵਨਟ੍ਠੇਨ ਤਥਾਗਤੋ**? ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਸ ਅਨੁਪਮਾਯ ਸਕਲਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਂ ਲੋਕਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਭਵਨਟ੍ਠੇਨ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ।

ਤਤ੍ਰੇਵਂ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਅਗਦੋ ਵਿਯਾਤਿ ਅਗਦੋ, ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ ਚੇਵ ਪੁਞ੍ਞੁਸ੍ਸਯੋ ਚ। ਤੇਨ ਹੇਸ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਵਿਯ ਦਿਬ੍ਬਾਗਦੇਨ ਸਪ੍ਪੇ ਸਬ੍ਬਪਰਪ੍ਪਵਾਦਿਨੋ, ਸਦੇਵਕਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਅਭਿਭਵਤਿ। ਇਤਿ ਸਬ੍ਬਲੋਕਾਭਿਭਵਨੇ ਤਥੋ ਅਵਿਪਰੀਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਅਗਦੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਦ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਤ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ ਦੀਘਾਗਮਸਂਵਣ੍ਣਨਾਦੀਸੁ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਆਹ ਚੇਤ੍ਥ –

‘‘ਯਥੇਵ ਲੋਕਮ੍ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਿਆਦਯੋ,
ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵਂ ਮੁਨਯੋ ਇਧਾਗਤਾ।
ਤਥਾ ਅਯਂ ਸਕ੍ਯਮੁਨੀਪਿ ਆਗਤੋ,
ਤਥਾਗਤੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੧੭੦; ਬੁ॰ ਵਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨ ਨਿਦਾਨਕਥਾ)।

‘‘ਪਹਾਯ ਕਾਮਾਦਿਮਲੇ ਯਥਾ ਗਤਾ,
ਸਮਾਧਿਞਾਣੇਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਿਆਦਯੋ।
ਮਹੇਸਿਨੋ ਸਕ੍ਯਮੁਨੀ ਜੁਤਿਨ੍ਧਰੋ,
ਤਥਾ ਗਤੋ ਤੇਨ **ਤਥਾਗਤੋ** ਮਤੋ॥

‘‘ਤਥਞ੍ਚ ਧਾਤ੍ਵਾਯਤਨਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ,
ਸਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਵਿਭਾਗਭੇਦਤੋ।
ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਜਿਨੋਯਮਾਗਤੋ,
ਤਥਾਗਤੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਕ੍ਯਪੁਙ੍ਗਵੋ॥

‘‘ਤਥਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਨਾ,
ਤਥਾ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ ਚ ਸਬ੍ਬਸੋ।
ਅਨਞ੍ਞਨੇਯ੍ਯੇਨ ਯਤੋ ਵਿਭਾਵਿਤਾ,
ਯਾਥਾਵਤੋ ਤੇਨ ਜਿਨੋ **ਤਥਾਗਤੋ**॥

‘‘ਅਨਨ੍ਤਭੇਦਾਸੁਪਿ ਲੋਕਧਾਤੁਸੁ,

ਜਿਨਸ੍ਸ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦਿਗੋਚਰੇ।
ਵਿਚਿਤ੍ਤਭੇਦੇ ਤਥਮੇਵ ਦਸ੍ਸਨਂ,
ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਤਲੋਚਨੋ॥

''ਯਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਤਥਮੇਵ ਭਾਸਤਿ,
ਕਰੋਤਿ ਵਾਚਾਯਨੁਲੋਮਮਤ੍ਤਨੋ।
ਗੁਣੇਹਿ ਲੋਕਂ ਅਭਿਭੁਯਿਜਰੀਯਤਿ,
ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਨਪਿ ਲੋਕਨਾਯਕੋ''ਤਿ॥ (ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੮; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭)।

ਕੇਨਚਿ ਗੁਣੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਭਾਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰੋਤਿ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ। ਭਗਵਤੋ ਹਿ ਅਵੀਚਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਭਵਗ੍ਗਂ ਤਿਰਿਯਂ ਅਪਰਿਮਾਣਾਸੁ ਲੋਕਧਾਤੂਸੁ ਨ ਕੋਚਿ ਕੇਨਚਿ ਗੁਣੇਨ ਸਮਸਮੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਕੁਤੋ ਪਨ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰੋ। ਯਥਾਹ –

''ਰੂਪੇ ਸੀਲੇ ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਸਾਦਿਸੋ।
ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਸਮੋ, ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨੇ''ਤਿ॥

ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾਤਿ ਤੀਹਿ ਵਨ੍ਦਨਾਹਿ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਮਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ। ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਹਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਨ੍ਦਨਾ। ਯਥਾਹ ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਨ੍ਦਨਾ ਕਾਯੇਨ ਵਨ੍ਦਤਿ, ਵਚਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ, ਮਨਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ''ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣਾ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਨਮਞ੍ਞਤਰਾ ਚੇਤਨਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ **ਕਾਯਵਨ੍ਦਨਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਾਯੇਵ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ **ਵਚੀਵਨ੍ਦਨਾ**ਤਿ, ਉਭਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਪਨ ਅਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ **ਮਨੋਵਨ੍ਦਨਾ**ਤਿ। **ਸਿਰਸਾ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਮਙ੍ਗੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨ। ਅਬੁਜ੍ਝਿ, ਬੋਧੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਬੁਦ੍ਧੋ**। ਅਯਞ੍ਹਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੇ ਸਯਮ੍ਪਿ ਅਬੁਜ੍ਝਿ, ਪਰੇਪਿ ਬੋਧੇਤਿ , ਤਸ੍ਮਾ ਬੁਜ੍ਝਨਬੋਧਨਟ੍ਠੇਨ ''ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾਹ ''ਬੁਜ੍ਝਿਤਾ ਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਬੋਧੇਤਾ ਪਜਾਯਾਤਿ ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੯੨; ਚੂਲਨਿ॰ ਪਾਰਾਯਨਤ੍ਥੁਤਿਗਾਥਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੯੭; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੬੨)। ਅਥ ਵਾ ਬੁਧ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਜਾਗਰਣਵਿਕਸਨਤ੍ਥੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਬੁਜ੍ਝਿ ਸਵਾਸਨਸਮ੍ਮੋਹਨਿਦ੍ਦਾਯ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਵਿਗਤੋ, ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਵਿਕਸਿਤਵਾਤਿ ਵਾ **ਬੁਦ੍ਧੋ**। ਭਗਵਾ ਹਿ ਵਤ੍ਥੁਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਿਬਨ੍ਧਿਕਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਨਿਦ੍ਦਾਯ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਸਹ ਵਾਸਨਾਯ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਵਿਗਤੋ। ਪਰਮਰੁਚਿਰਸਿਰਿਸੋਭਗ੍ਗਸਮਾਗਮੇਨ ਵਿਕਸਿਤਮਿਵ ਪਦੁਮਂ ਅਪਰਿਮਿਤਗੁਣਗਣਾਲਙ੍ਕਤਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸਮਾਗਮੇਨ ਵਿਕਸਿਤੋ ਵਿਕਾਸਮਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਗਰਣਵਿਕਸਨਤ੍ਥਵਸੇਨਪਿ ''ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਦ੍ਵੀਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਾ ਕਤਾ ਹੋਤਿ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚ। ਤਾਸੁ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਾਧਿਗਮੋ ਸਵਾਸਨਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਾਨਮਚ੍ਚਨ੍ਤਪ੍ਪਹਾਨਂ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਗਮੋ ਚ, ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਪਨ ਆਸਯਪ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਂ ਪਰਹਿਤਸਮੀਹਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਅਭਾਜਨੇਸੁ ਦੇਵਦਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਵਿਰੋਧਿਸਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯਤਾ ਅਪਰਿਪਾਕਗਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਕਾਲਾਗਮਨਞ੍ਚ **ਆਸਯੋ** ਨਾਮ। ਤਦਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਾਦਿਨਿਰਪੇਕ੍ਖਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾਨਤ੍ਤਯਮੁਖੇਨ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ **ਪਯੋਗੋ** ਨਾਮ। ਦੁਵਿਧਾਸੁ ਪਨੇਤਾਸੁ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤੀਸੁ, ਤਿਵਿਧਾਸੁ ਚ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਸੁ ਅਨਨ੍ਤਕਰੁਣਾ-ਵਚਨੇਨ, ਤਥਾ ਆਗਤਟ੍ਠੇਨ ਚ ਤਥਾਗਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਸਯਵਸੇਨ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਬੋਧਨਟ੍ਠੇਨ ਬੁਦ੍ਧ-ਸਦ੍ਦੇਨ, ਤਥਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਤਥਾਗਤਟ੍ਠੇਨ ਚ ਤਥਾਗਤਸਦ੍ਦੇਨ ਪਯੋਗਵਸੇਨ, ਅਨਨ੍ਤਪਞ੍ਞਾ-ਵਚਨੇਨ, ਞਾਣਗਤਿਦੀਪਕੇਨ ਤਥਾਗਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ, ਬੁਜ੍ਝਨਜਾਗਰਣਵਿਕਸਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਬੁਦ੍ਧ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਿਵਿਧਾਪਿ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਅਨੁਤ੍ਤਰਵਚਨੇਨ ਚ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਪਿਚ ਹੇਤੁਫਲਸਤ੍ਤੂਪਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾਵਸੇਨ ਤੀਹਾਕਾਰੇਹਿਪਿ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਤੰਵਸੇਨਪੇਤ੍ਥ ਥੋਮਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ **ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਦਾ** ਨਾਮ ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਾਯੋਗੋ, ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣਞ੍ਚ ਤਮ੍ਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਸਕਲਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨੰ। **ਫਲਸਮ੍ਪਦਾ** ਪਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਦਾ, ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਾ, ਆਨੁਭਾਵਸਮ੍ਪਦਾ, ਰੂਪਕਾਯਸਮ੍ਪਦਾ ਚਾਤਿ। ਤਾਸੁ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਮਗ੍ਗਞਾਣੰ, ਮਗ੍ਗਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਮ੍ਮੂਲਕਾਨਿ ਚ ਦਸਬਲਾਦਿਞਾਣਾਨਿ **ਞਾਣਸਮ੍ਪਦਾ** ਨਾਮ। ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾਨੰ ਸਹ ਵਾਸਨਾਹਿ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨੰ **ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਾ**। ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਪਰਿਮਿਤਾਨੰ ਸਬ੍ਬਲੋਕਹਿਤਾਨੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ, ਸਦੇਵਕਲੋਕਾਭਿਭਵਨੇ ਚ ਆਧਿਪਚ੍ਚੰ **ਆਨੁਭਾਵਸਮ੍ਪਦਾ**। ਸਕਲਲੋਕਨਯਨਾਭਿਸੇਕਭੂਤਾ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ **ਰੂਪਕਾਯਸਮ੍ਪਦਾ** ਨਾਮ। **ਸਤ੍ਤੂਪਕਾਰੋ** ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਾਸੁ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਕਰੁਣਾ-ਵਚਨੇਨ, ਤਥਾ ਆਗਤਟ੍ਠੇਨ ਚ ਤਥਾਗਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਦਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਫਲਸਮ੍ਪਦਾਸੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਦਾ ਚੇਵ ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਾ ਚ ਅਨਨ੍ਤਪਞ੍ਞਾ-ਵਚਨੇਨ, ਅਭਿਸਮਯਪਰਿਦੀਪਕੇਨ ਤਥਾਗਤਸਦ੍ਦੇਨ, ਬੁਜ੍ਝਨਜਾਗਰਣਵਿਕਸਨਟ੍ਠੇਨ, ਚ ਬੁਦ੍ਧ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਆਨੁਭਾਵਸਮ੍ਪਦਾਪਿ ਅਭਿਭਵਨਟ੍ਠੇਨ ਤਥਾਗਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ, ਅਨੁਤ੍ਤਰ-ਵਚਨੇਨ ਚ ਵਿਭਾਵਿਤਾ, ਰੂਪਕਾਯਸਮ੍ਪਦਾ ਪਨ ਰੂਪਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੀਪਕੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਏਵੰ ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਸ੍ਸ ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਪਣਾਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸੇਸਰਤਨਾਨਮ੍ਪਿ ਪਣਾਮਮਾਰਭਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਧਮ੍ਮੰ ਸਾਧੁਗਣਮ੍ਪਿ ਚਾ"**ਤਿ। ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨੇਨ ਚ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਤਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਗੁਣਾ, ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਤਾਦਯੋ ਸਙ੍ਘਗੁਣਾ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਭਵਸ੍ਸ ਅਨਞ੍ਞਥਾਭਾਵਤੋਤਿ ਨ ਤੇਸੰ ਵਿਸੁੰ ਥੋਮਨਾ ਕਤਾ। ਅਧਿਗਤਮਗ੍ਗੇ ਸਚ੍ਛਿਕਤਨਿਰੋਧੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਚ ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖੇਸੁ ਚੇਵ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖੇਸੁ ਚ ਅਪਤਮਾਨੇ ਕਤ੍ਵਾ ਧਾਰੇਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮੋ,** ਸੋ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਨੰ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨੰ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਦਸਵਿਧੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ **ਛਤ੍ਤਵਿਮਾਨੇ** –

> ''ਰਾਗਵਿਰਾਗਮਨੇਜਮਸੋਕੰ,
> ਧਮ੍ਮਮਸਙ੍ਖਤਮਪ੍ਪਟਿਕੂਲੰ।
> ਮਧੁਰਮਿਮੰ ਪਗੁਣੰ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤੰ,
> ਧਮ੍ਮਮਿਮੰ ਸਰਣਤ੍ਥਮੁਪੇਹੀ''ਤਿ॥ (ਵਿ॰ ਵ॰ ੮੮੭)।

ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਕਾਮਰਾਗਾਦਿਭੇਦੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਰਾਗੋ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ''ਰਾਗਵਿਰਾਗੋ''ਤਿ ਮਗ੍ਗੋ ਕਥਿਤੋ। ਏਜਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ, ਅਨ੍ਤੋਨਿਜ੍ਝਾਨਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਚ ਸੋਕਸ੍ਸ ਤਦੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਤ੍ਤਾ ''ਅਨੇਜਮਸੋਕ''ਨ੍ਤਿ ਫਲੰ ਕਥਿਤੰ। ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਅਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ ''ਧਮ੍ਮਮਸਙ੍ਖਤ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਵਿਰੋਧਦੀਪਨਤੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ, ਪਕਟ੍ਠਗੁਣਵਿਭਾਵਨਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਭਜਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ''ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਕਥਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਅਪਾਯਾਦਿਤੋ ਧਾਰਣਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਫਲਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯੋ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਤਥਾ ਹੇਤ੍ਥ ਧਾਰਣੰ ਨਾਮ ਅਪਾਯਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧੰਸਨੰ। ਇਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਸਮੁਚ੍ਛੇਦਕਤਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਚ ਆਲਮ੍ਬਣਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਹੇਤੁਤਾਯਪਿ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਇਤਰੇਸੁ ਪਨ ਅਰਿਯਫਲਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਟਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਿਚ੍ਚਤਾਯ, ਮਗ੍ਗਾਨੁਕੂਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਤਦਧਿਗਮਹੇਤੁਤਾਯਾਤਿ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯਾਯਤੋਵ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ।

ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤੰ ਸਾਧੇਨ੍ਤੀਤਿ ਸਾਧੂ, ਤੇਸੰ ਗਣੋ ਸਮੁਦਾਯੋਤਿ ਸਾਧੁਗਣੋ, ਸਾਧੁ ਚਾਯੰ ਗਣੋ ਚਾਤਿ ਵਾ ਸਾਧੁਗਣੋ, ਸਾਧੁਨੋ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਆਯਤ੍ਤੋ ਗਣੋ ਤਸ੍ਸ ਓਰਸਪੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋਤਿ ਸਾਧੁਗਣੋ। ਸੋ ਪਨ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗੀਨੰ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਫਲਸਮਙ੍ਗੀਨੰ ਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਵਿਧੋ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘੋ, ਤੰ **ਸਾਧੁਗਣੰ। ਪਿਚਾ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਸਮੁਦਾਯੋ, ਏਕੋ ਵਾ ਨਿਪਾਤੋ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਰਤਨਾਨੰ ਵਨ੍ਦਨਕਿਰਿਯਾਯ

ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਕੇਚਿ ''ਗਣੇ''ਤਿ ਇਧ ਪਕਰਣਤੋਵ ਅਰਿਯਗਣਪੁਗ੍ਗਲੋਵ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਸਾਧੂਤਿ ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਵਸੇਨ ''ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਹ ਯੋਜੇਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਪਨ **ਸਾਧੂ**ਤਿ ਭਯਲਾਭਾਦਿਵਿਰਹੇਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਆਦਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੨. ਏਵਂ ਪਕਰਣਾਰਮ੍ਭੇ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪ੍ਪਣਾਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਤ੍ਥ ਪਾਟਵਤ੍ਥਾਯ ਇਦਂ ਪਕਰਣਂ ਪਟ੍ਠਪੀਯਤਿ, ਤਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦੇਸਕਦੇਸਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਨਾਮਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਦੇਵਰਾਜਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਨਾਮਾਯ ਸਿਲਾਯ ਵਿਮਲੇ ਸੀਤਲੇ ਤਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਤੁਲਵਿਕ੍ਕਮੋ ਦੇਵਦੇਵੇਹਿ ਪੂਜਿਤੋ ਦੇਵਦੇਵੋ ਦੇਵਪੁਰਕ੍ਖਤੋ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਸਰਿਕ੍ਖਵਣ੍ਣਤਾਯ ''ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲ''ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਸਮਞ੍ਞਾ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਨਾਮਾ**। ਸਾ ਹਿ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਪੁਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਜਯਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫਸਮਾਨੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਵਿਰੋਚਤਿ , ਪਮਾਣਤੋ ਪਨ ਸਟ੍ਠਿਯੋਜਨਾਯਾਮਾ, ਪਞ੍ਞਾਸਯੋਜਨਵਿਤ੍ਥਾਰਾ, ਪਨ੍ਨਰਸਯੋਜਨੁਬ੍ਬੇਧਾ ਚ ਹੋਤਿ। **ਸਿਲਾਯਾ**ਤਿ ਅਵਯਵਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਤੁਲਾਯ ਸਮ੍ਮਿਤੋ ਤੁਲ੍ਯੋ, ਨ ਤੁਲ੍ਯੋ ਅਤੁਲ੍ਯੋ, ਅਤੁਲ੍ਯੋ ਵਿਕ੍ਕਮੋ ਬਲਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤੁਲ੍ਯਵਿਕ੍ਕਮੋ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ ਪਰਮਪਾਰਮਿਤਾਨੁਭਾਵਸਂਸਿਦ੍ਧੇਨ ਹਤ੍ਥਿਗਣਨਾਯ ਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਹਤ੍ਥੀਨਂ, ਪੁਰਿਸਗਣਨਾਯ ਦਸਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਪੁਰਿਸਾਨਂ ਬਲੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਕਾਯਬਲੇਨ, ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਚ ਞਾਣਬਲੇਨ ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਦੇਵਬ੍ਰਹ੍ਮਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬਲਤੁਲਨਾਯ ਉਪਨੇਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਿ । ਅਥ ਵਾ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਅਤੁਲ੍ਯੋ ਪਰਕ੍ਕਮਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਪਰਿਮਾਣਗੁਣਵਿਸੇਸਾਵਹੇਨ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੇਨ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਤੁਲ੍ਯੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਕ੍ਕਮੋ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤੁਲ੍ਯਵਿਕ੍ਕਮੋ। ''ਅਤੁਲ੍ਯਵਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਯ-ਕਾਰਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ **"ਅਤੁਲਵਿਕ੍ਕਮੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਸਮ੍ਮਿਤਤ੍ਥੇ ਅ-ਕਾਰਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸਾਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਤੁਲੋ ਵਿਕ੍ਕਮੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **"ਅਤੁਲਵਿਕ੍ਕਮੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਦਿਬ੍ਬਨ੍ਤੀਤਿ ਦੇਵਾ, ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਾਦੀਹਿ ਕੀਲਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੁ ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਵਿਜਯਸਮਤ੍ਥਤਾਯੋਗੇਨ ਬਾਹਿਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰਿਕੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇ ਵਿਜੇਤੁਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਇਸ੍ਸਰਿਯਧਨਾਦਿਸਕ੍ਕਾਰਦਾਨਗ੍ਗਹਣਂ, ਤਂਤਂਅਤ੍ਥਾਨੁਸਾਸਨਞ੍ਚ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ, ਪੁਞ੍ਞਞਾਣਾਨੁਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯ ਜੁਤਿਯਾ ਜੋਤੇਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਞ੍ਚ ਵਿਸਯਂ ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ ਚ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਦੇਵਨੀਯਾ ਤਂਤਂਬ੍ਯਸਨਨਿਤ੍ਥਰਣਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ''ਸਰਣਂ ਪਰਾਯਣ''ਨ੍ਤਿ ਗਮਨੀਯਾ, ਅਭਿਤ੍ਥਵਨੀਯਾ ਸੋਭਾਵਿਸੇਸਯੋਗੇਨ ਕਮਨੀਯਾਤਿ ਵਾ ਦੇਵਾ, ਤੇ ਤਿਵਿਧਾ – ਸਮ੍ਮੁਤਿਦੇਵਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਮੁਤਿਦੇਵਾ** ਨਾਮ ਮਹਾਸਮ੍ਮਤਾਦਯੋ ਖਤ੍ਤਿਯਾ। **ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵਾ** ਨਾਮ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇ ਉਪਾਦਾਯ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿਦੇਵਾ। **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵਾ** ਨਾਮ ਖੀਣਾਸਵਾ। ਇਧ ਪਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤੇ ਚ ਖੋ ਤੇਪਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਯਾਮਾਦਿਕੇ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਤਾਵਤਿਂਸਵਾਸਿਨੋਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਤੇਸਂ ਚਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਹਿ ਰਞ੍ਜਨਤੋ ਰਾਜਾ, ਦੇਵਾਨਂ ਰਾਜਾ ਇਸ੍ਸਰੋ ਦੇਵਰਾਜਾ, ਤਸ੍ਸ **ਦੇਵਰਾਜਸ੍ਸ,** ''ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਦੇਵਰਞ੍ਞੋ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨ** ਹਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਦੇਵਲੋਕੇਸੁ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਭਗਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ ਦੇਸੇਸੀਤਿ।

੩. **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਯਮਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ''ਤਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਿਯਮਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਦੇਵਾਨਂ ਉਤ੍ਤਮੋ ਦੇਵੋ ਤੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਅਧਿਕਤਰਂ ਕੀਲਨਾਦਿਯੋਗਤੋਤਿ **ਦੇਵਦੇਵੋ,** ਭਗਵਾ। ਸੋ ਹਿ ਨਿਰਤਿਸਯਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕੀਲਾਯ ਉਤ੍ਤਮੇਹਿ ਦਿਬ੍ਬਬ੍ਰਹ੍ਮਅਰਿਯਵਿਹਾਰੇਹਿ ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨਸਿਦ੍ਧਾਯ ਪਞ੍ਚਵਿਧਮਾਰਵਿਜਯਿਚ੍ਛਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਿਸ੍ਸਰਿਯਸਤ੍ਤਧਨਾਦਿਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਸਕ੍ਕਾਰਦਾਨਗ੍ਗਹਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ, ਯਥਾਪਰਾਧਯਥਾਨੁਲੋਮਯਥਾਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਚ ਵੋਹਾਰਾਤਿਸਯੇਨ ਪਰਮਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਸਰੀਰਪ੍ਪਭਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਜੁਤਿਯਾ ਅਨੁਪਮਾਯ ਞਾਣਸਰੀਰਗਤਿਯਾ ਮਾਰਵਿਜਯਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਰਹਿਤਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਾਯ ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕੇਨ ਵਾ ਲੋਕੇਨ ''ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਗਮਨੀਯਤੋ, ਅਭਿਤ੍ਥਵਨੀਯਤੋ, ਭਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਕਮਨੀਯਤੋ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਦੇਵੇ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਗੁਣੇਹਿ

ਅਭਿਭੁਯਜ ਠਿਤੋਤਿ ਸਬ੍ਬਦੇਵੇਹਿ ਪੂਜਨੀਯਤਰੋ ਦੇਵੋ , ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਗੁਣਾਲਙ੍ਕਾਰਸ੍ਸ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਦੇਵਾਨਂ ਅਤਿਸਯੇਨ ਦੇਵੋਤਿ **ਦੇਵਦੇਵੋ। ਦੇਵਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਦਾ ਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲਾਧਿਵਾਸੀਨਂ ਮਾਤੁਦੇਵਪੁਤ੍ਤਪ੍ਪਮੁਖਾਨਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵਾਨਂ। ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵਾਨਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵੇਸ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸਅਰਹਨ੍ਤਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਅਭਾਵਤੋ । **ਦੇਵਦੇਵੇਹੀ**ਤਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵੇਹਿ। ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਇਤਰਦੇਵੇਹਿ ਸਾਤਿਸਯਂ ਕੀਲ਼ਨਾਦਿਯੋਗਤੋ ਇਧ ''ਦੇਵਦੇਵਾ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਤੇਹਿ। **ਪੂਜਿਤੋ**ਤਿ ਪੂਜਿਤਬ੍ਬੋ, ਪੂਜਿਤੁਂ ਅਰਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤੇਨ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵੇਸੁਪਿ ਭਗਵਤੋ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲਤਂ ਦੀਪੇਤਿ। **ਦੇਸੇਸੀ**ਤਿ ਮਧੁਰਕਰਵੀਕਸਦ੍ਦਸਦਿਸਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਸ੍ਸਰਂ ਨਿਚ੍ਛਾਰੇਨ੍ਤੋ ਪਕਾਸੇਸਿ। **ਦੇਵਲੋਕਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਤਾਵਤਿਂਸਦੇਵਲੋਕੇ। ਸਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਂ ਧਾਰੇਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮੋ, ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ, ਇਧ ਪਨ ਤਪ੍ਪਕਾਸਕਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ **"ਧਮ੍ਮ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਪਿਟਕੁਤ੍ਤਮੇ''ਤਿ। **ਦੇਵਪੁਰਕ੍ਖਤੋ**ਤਿ ਦਸਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਵਾਸਿਦਿਬ੍ਬਬ੍ਰਹ੍ਮੇਹਿ ਪੁਰਕ੍ਖਤੋ, ਪਰਿਵਾਰਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਨਨੁ ਚ ''ਦੇਵਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨੇਵ ਦੇਵਪੁਰਕ੍ਖਤਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਕਿਂ ''ਦੇਵਪੁਰਕ੍ਖਤੋ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਕਦਾਚਿ ਚੂਲ਼ਪਨ੍ਥਕਤ੍ਥੇਰਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਪਰਮ੍ਮੁਖੇਪਿ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਓਭਾਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਕਦਾਚਿਪਿ ਪਾਰਾਯਨਿਕਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਸਮ੍ਮੁਖੇਪਿ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਚ ਪਰਿਵੁਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਨ ਤਥਾ, ਦੇਵੇਹਿਯੇਵ ਪਰਿਵੁਤੋ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਦੇਵਪੁਰਕ੍ਖਤੋ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ।

੪. ਏਵਮੇਤਸ੍ਮਿਂ ਪਕਰਣੇ ਗਾਰਵਜਨਨਤ੍ਥਂ ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਪਾਟਵਵਿਸਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ ਦੇਸਕਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਹਿ ਸਹ ਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਪਕਰਣਾਰਮ੍ਭਪਯੋਜਨਾਭਿਧਾਨਾਭਿਧੇਯ੍ਯਸੋਤੁਜਨਸਮੁਸ੍ਸਾਹਨਕਰਣਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ ਚ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥਾਹ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ''ਪਾਟਵਤ੍ਥਾਯਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਕਰਣਾਰਮ੍ਭਪਯੋਜਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਭਿਧਾਨਾਭਿਧੇਯ੍ਯਾਨਿ। ''ਮਧੁਰ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਪਕਰਣਂ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ''ਸਮਾਸੇਨਾ''ਤਿ ਚ ਇਮਿਨਾ ਸੋਤੁਜਨਸਮੁਸ੍ਸਾਹਨਕਰਣਪ੍ਪਕਾਰਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਯੋ ਪਰੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ''ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਪਟੁਨੋ ਭਾਵੋ ਪਾਟਵਂ, ਤਂਯੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਪਯੋਜਨਟ੍ਠੇਨਾਤਿ **ਪਾਟਵਤ੍ਥੋ,** ਤਦਤ੍ਥਾਯ। ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਿਵਿਧਨਯਗ੍ਗਹਣਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੁਤਮਯਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸਂਸਾਰੇ ਭਯਂ ਇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਭਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇਤਿ **ਭਿਕ੍ਖੂ,** ਤੇਸਂ। ਪਿਟਕਞ੍ਚ ਤਂ ਉਤ੍ਤਮਞ੍ਚਾਤਿ ਪਿਟਕੁਤ੍ਤਮਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ **ਪਿਟਕੁਤ੍ਤਮੇ,** ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਞ੍ਹਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭਾਜਨਤ੍ਥਤੋ ਪਿਟਕਂ, ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਵਿਸਿਟ੍ਠਭਾਵਤੋ ਉਤ੍ਤਮਞ੍ਚਾਤਿ ਪਿਟਕੁਤ੍ਤਮਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭਾਜਨਤ੍ਥਤੋ**ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੇਨ ਚੇਵ ਭਾਜਨਤ੍ਥੇਨ ਚ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਮਾ ਪਿਟਕਸਮ੍ਪਦਾਨੇਨਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੬) ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਪਿਟਕਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ''ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ ਕੁਦਾਲਪਿਟਕ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੦) ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭਾਜਨਮ੍ਪਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਾਨਮਾਧਾਰਣਤ੍ਥੇਨ ਭਾਜਨਞ੍ਚਾਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭਾਜਨਤ੍ਥਤੋ ਪਿਟਕਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹੁ –

''ਪਿਟਕਂ ਪਿਟਕਤ੍ਥਵਿਦੂ,
ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਬ੍ਭਾਜਨਤ੍ਥਤੋ ਆਹੁ।
ਤੇਨ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ,
ਤਯੋਪਿ ਵਿਨਯਾਦਯੋ ਞੇਯਜਾ''ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ; ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ; ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ)।

ਵਿਸਿਟ੍ਠਭਾਵੋ ਪਨਸ੍ਸ ਲੋਕਵੋਹਾਰਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਯਥਾਸਭਾਵਵਸੇਨ ਦੇਸਨਤੋ, ਵਿਸਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿਭਾਵਨਤੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ''ਸਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਲੋਕਵੋਹਾਰਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ''ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਬਾਹੁਲ੍ਲਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਨ ਇਤਰੇਸੁ ਵਿਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵੋਹਾਰਵਸੇਨ, ਯਤੋ ਇਦਂ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਚੇਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਪਿਟਕਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਭਾਵੇਪਿ ਯਥਾਸਭਾਵਾਨਤਿਕ੍ਕਮਦੇਸਨਾਦਿਤੋ ਇਦਮੇਵ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਵਿਸਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਅਪਿਚ ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਭਾਵਤੋ ਚਸ੍ਸ ਵਿਸਿਟ੍ਠਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਹਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਇਤਰਦ੍ਵਯਤੋ ਅਤਿਰੇਕਤਰਾ, ਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਚ ਪਾਲ਼ਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤਿਰੇਕਸ੍ਸ, ਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਇਦਮੇਵ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਉਤ੍ਤਮਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਸਿਟ੍ਠਭਾਵਯੋਗਤੋਯੇਵ ਚੇਤਂ ''ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਸਿਟ੍ਠਭਾਵਜੋਤਨਤੋ । ਅਪਿਚ ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚੇਤਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ। ਯਥਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

> ''ਯਂ ਏਤ੍ਥ ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤੋ, ਸਲਕ੍ਖਣਾ ਪੂਜਿਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ।
> ਵੁਤ੍ਤਾਧਿਕਾ ਚ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਤੇਨ ਅਕ੍ਖਾਤੋ''ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ; ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ; ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ)।

ਤਥਾ ਹੇਤ੍ਥ ''ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬੦ ਆਦਯੋ) ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤੋਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ''ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਨਯੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਲਕ੍ਖਣਾਪਿ ''ਸੇਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪੂਜਿਤਾ ਪੂਜਾਰਹਾਪਿ ''ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਨਯੇਨ ਸਭਾਵਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਪਿ ''ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਧਮ੍ਮਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੧੨, ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੯੯), ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਧਿਕਾ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵੁਡ੍ਢਿਆਦਿਅਤ੍ਥੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ''ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਬ੍ਬਚਨੇਨ ਇਦਂ ਪਿਟਕਂ ''ਅਭਿਧਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਓਤਰਨ੍ਤਿ ਅਨੇਨਾਤਿ **ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਂ** ਨਾਮ ਪਕਰਣਂ। ਇਮਿਨਾ ਪਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਨੁਗਤਮਭਿਧਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤੁ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਦਪੂਰਣੇ। ਆਚਰਿਯੇਨ ਹਿ ਗਾਥਾਪਦਪੂਰਣਤ੍ਥਂ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਿਪਾਤਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਨੇਸਂ ਪਯੋਜਨਵਿਸੇਸੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਕ੍ਖਾਮ। **ਮਧੁਰ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਮਧੁਰ-ਸਦ੍ਦੋਯਂ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇ ਰਸਵਿਸੇਸੇ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਇਟ੍ਠਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਮਧੁਰਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਭਵਤਿ ਹਿ ਤਂਸਦਿਸਸ੍ਸ ਤਂ-ਸਦ੍ਦੇਨਾਭਿਧਾਨਂ ਯਥਾ ''ਅਗ੍ਗਿਮਾਣਵੋ''ਤਿ। ਤੇਨ ਪਨ ਮਧੁਰੇਨ ਯੋਗਤੋ ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਧੁਰਂ ਯਥਾ ਨੀਲਗੁਣਯੋਗਤੋ ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਨ੍ਤਿ। ਨਿਪੁਣਗਮ੍ਭੀਰਾਯ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੇਵ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮਵਿਸਯਂ ਮਤਿਂ ਵਡ੍ਢੇਤੀਤਿ **ਮਤਿਵਡ੍ਢਨਂ**। ਅਥ ਵਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **"ਮਧੁਰ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **"ਮਤਿਵਡ੍ਢਨ"**ਨ੍ਤਿ।

੫. **ਤਾਲ਼**ਨ੍ਤਿ ਕੁਞ੍ਚਿਕਂ, ਕੁਞ੍ਚਿਕਾਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤਿ ਤੇਨਾਤਿ ਮੋਹੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ, ਮੋਹੋਯੇਵ ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਹਾਪੁਰਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪਵੇਸਨਨਿਵਾਰਣਤ੍ਤਾ ਕਵਾਟਭੂਤੋਤਿ **ਮੋਹਕਵਾਟਂ,** ਤਸ੍ਸ। ਵਿਘਾਟੇਤਿ, ਵਿਘਾਟੀਯਤਿ ਅਨੇਨਾਤਿ ਵਾ **ਵਿਘਾਟਨਂ**। ਨਨੁ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਕਵਾਟਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਉਗ੍ਘਾਟੀਯਤਿ। ਸਾ ਹਿ ਤਸ੍ਸਾ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭੂਤਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸਾ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ''ਮੋਹਕਵਾਟਵਿਘਾਟਨਕਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਰਣਕਾਰਣਮ੍ਪਿ ਹਿ ਕਾਰਣਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ''ਚੋਰੇਹਿ ਗਾਮੋ ਦਡ੍ਢੋ, ਤਿਣੇਹਿ ਭਤ੍ਤਂ ਸਿਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ।

੬. **ਸੁਦੁਤ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਸਙ੍ਖਾਤਚਤੁਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਮਨ੍ਦਬੁਦ੍ਧੀਹਿ ਤਰਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਅਤਿਦੁਤ੍ਤਰਂ, ਤੇਨੇਵ ਚੇਦਂ ਮਹੋਦਧਿਸਮਾਨਤ੍ਤਾ **"ਮਹੋਦਧੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮਹਣ੍ਣਵੋਪਿ ਹਿ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਗਮ੍ਭੀਰੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਤੋ ਕੇਨਚਿ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਲਦ੍ਧੁਂ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਚਤੁਗਮ੍ਭੀਰਤਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਾ ਨ ਕੇਨਚਿ

ਪਤਿਟ੍ਠੁੰ ਲਦ੍ਧੁੰ ਸਕ੍ਕਾਤਿ। **ਤਰਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਉਤ੍ਤਰਿਤੁਕਾਮਾਨੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਤਰੰਵਾ''ਤਿ ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਵਕ੍ਖਮਾਨੰ ਵਾ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ। **ਤਰਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਤੀਰਸਮ੍ਪਾਪੁਣਨਤ੍ਥੰ ਉਤ੍ਤਰਨ੍ਤਾਨੰ। **ਤਰੰ**ਵਾਤਿ ਉਲੁਮ੍ਪੰ ਵਿਯ, ਤੰਸਮਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਕਰਾ ਨਾਮ ਮਚ੍ਛਜਾਤਿਕਾ, ਤੇਸੰ ਆਕਰੋ ਨਿਵਾਸਭੂਮੀਤਿ **ਮਕਰਾਕਰੋ,** ਤੰ।

੭. ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ **ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਾ,** ਤੇਸੰ। ਹਤ੍ਥਸਾਰੰ ਵਿਯਾਤਿ **ਹਤ੍ਥਸਾਰੰ**। ਯਥਾ ਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬਹੂਸੁ ਰਤਨਾਦੀਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਆਪਦਾਸੁ ਚ ਸੁਖਪਰਿਭੋਗਤ੍ਥੰ ਹਤ੍ਥੇ ਕਯਿਰਮਾਨੰ ਸਾਰਰਤਨਾਦਿਕੰ ''ਹਤ੍ਥਸਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਸਤਿਪਿ ਮਹਨ੍ਤੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਤ੍ਥਿਣ੍ਣਤਾਯ ਪਰਿਹਰਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਤਦਤ੍ਥਸਾਰਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਵਸੇਨ ਕਯਿਰਮਾਨੰ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਸੁਖਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥਾਯ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਹਤ੍ਥਸਾਰਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ''ਹਤ੍ਥਸਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪਵਕ੍ਖਾਮੀ**ਤਿ ਪਕਾਰੇਨ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਨਾਗਤਵਚਨਞ੍ਚੇਤੰ, ਵਤ੍ਤਮਾਨਸਮੀਪਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਨਾਗਤੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੂਪਚਾਰਤੋ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਚਨੰ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ। ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਕਥੇਨ੍ਤੋਪਿ ਸਦ੍ਦਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਸਮਾਸੇਨਾ**"ਤਿ। ਸਮਸਨੰ ਸੰਖਿਪਨੰ ਸਮਾਸੋ, ਤੇਨ **ਸਮਾਸੇਨ,** ਨ ਬ੍ਯਾਸਵਸੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਪਯੋਜਨਾਭਿਧਾਨਾਭਿਧੇਯ੍ਯਸੋਤੁਜਨਸਮੁਸ੍ਸਾਹਨਕਰਣਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸੋਤੁਜਨਸਮੁਸ੍ਸਾਹਨੰ ਨਾਮ ਤੇਸੰ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਸਵਨੇ ਨਿਯੁਞ੍ਜਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਨਿਯੋਜੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਤੰ ਸੁਣਾਥ ਸਮਾਹਿਤਾ**"ਤਿ। ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਸਵਨਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ਮਯਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੰ **ਸੁਣਾਥ** ਨਿਸਾਮਯਥ। **ਸਮਾਹਿਤਾ** ਸਮ੍ਮਾ ਆਹਿਤਾ, ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧. ਪਠਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਚਿਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

੮. ਏਵਂ ਤਾਵ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪ੍ਪਣਾਮਾਦਿਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਰਦ੍ਧਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਰੀਰਭੂਤਮਭਿਧਮ੍ਮਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਚਿਤ੍ਤਂ ਚੇਤਸਿਕ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਤਾਵ ਵਚਨਤ੍ਥਂ ਸਯਮੇਵ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਵਿਪਵ੍ਵੇਤਿ। **“ਚੇਤਸਿਕ”**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਅਵਿਪ੍ਪਯੋਗੀਭਾਵੇਨ ਚੇਤਸਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਭਵਂ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯਾਤਿ **ਚੇਤਸਿਕਂ,** ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਰੂਪੀਯਤੀਤਿ ਵਾ **ਰੂਪਂ,** ਸੀਤੁਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਵਿਕਾਰਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਆਪਾਦੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ, ਚਤੁਵੀਸਤਿਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧਸ੍ਸ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਭਵਾਭਵਂ ਵਿਨਨਤੋ ਸਂਸਿਬ੍ਬਨਤੋ ਵਾਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਸਾ ਏਤ੍ਥ, ਤਤੋ ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਏਤਨ੍ਤਿ **ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ,** ਅਮਤਂ ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਵਤ੍ਥੁ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇ। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰੋਤਿ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਰੋ**। ਅਥ ਵਾ ਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਵਿਹਾਰਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਂ ਪਚ੍ਚਨੀਕਵਚਨਨ੍ਤਿ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਰੋ**। ਞਾਣਪ੍ਪਹਾਨਅਨ੍ਤਰਾਯਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੇਸੁ ਹਿ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਨ ਕੋਚਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਂ ਉਤ੍ਤਰਂ ਵਚਨਂ ਕਥੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਤਤ੍ਰ ਭਗਵਾ ਉਤ੍ਰਾਸਾਭਾਵਤੋ ਵਿਸਾਰਦੋਵ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ –

> ‘‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਤੇ ਪਟਿਜਾਨਤੋ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਤਿ ਤਤ੍ਰ ਵਤ ਮਂ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਦੇਵੋ ਵਾ ਮਾਰੋ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਵਾ ਕੋਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਚੋਦੇਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਏਤਮਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਖੇਮਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਭਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਾਮਿ।
>
> ‘‘ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਤੇ ਪਟਿਜਾਨਤੋ ਇਮੇ ਆਸਵਾ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾਤਿ ਤਤ੍ਰ ਵਤ ਮਂ…ਪੇ॰… ਵਿਹਰਾਮਿ।
>
> ‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਪਨ ਤੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਪਟਿਸੇਵਤੋ ਨਾਲਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾਤਿ ਤਤ੍ਰ ਵਤ ਮਂ…ਪੇ॰… ਵਿਹਰਾਮਿ।
>
> ‘‘ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਤੇ ਅਤ੍ਥਾਯ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸਿਤੋ, ਸੋ ਨ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ ਤਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾਤਿ ਤਤ੍ਰ ਵਤ ਮਂ…ਪੇ॰… ਵਿਹਰਾਮੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੦)।

ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ **ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨੋ**। ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਯਥਾਹ, ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੩)। ਤਤ੍ਥ ਤੇਭੂਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੇਕੂਪਦ੍ਦਵਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਧੁਵਸੁਭਾਦਿਵਿਰਹੇਨ, ਕੁਚ੍ਛਿਤਤੁਚ੍ਛਟ੍ਠੇਨ **ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ** ਨਾਮ। ਕਮ੍ਮਾਦਿਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਤਣ੍ਹਾ **ਸਮੁਦਯੋ** ਨਾਮ ‘‘ਸਮੇਚ੍ਚ ਉਦੇਤਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਇਮਸ੍ਮਾ’’ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ **ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਤਂ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਆਲਮ੍ਬਣਕਰਣਵਸੇਨ ਗਮਨਤੋ ਪਾਪੁਣਨਤੋ, ਤਦਧਿਗਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਭਾਵਤੋ ਚਾਤਿ **“ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ”**ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਚ੍ਚਟ੍ਠੋ ਪਨ ਤੇਸਂ ਤਚ੍ਛਾਵਿਪਰੀਤਭੂਤਭਾਵਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਮੇਤਂ ਅਵਿਤਥਮੇਤਂ ਅਨਞ੍ਞਥਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੦) ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਫਲਾਨਂ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਸਚ੍ਚਵਿਨਿਸ੍ਸਟਭਾਵੇਪਿ ਇਧ

ਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਕਾਸਨਤਾਵਚਨੇਨੇਵ ਤਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਨਾਸਵਭਾਵੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਤੰਤੰਹੇਤੁਕਵਿਸਯਭਾਵਤੋ ਚਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਨਿਰੁਤ੍ਤਰੋ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨੋ''ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਭਗਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤਾਦਿਚਤੁਬ੍ਬਿਧਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਨੁਕੂਲਗੁਣਵਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਅਤਥਾਵਿਧਸ੍ਸ ਤੰਦੇਸਨਾਸਾਮਤ੍ਥਿਯਾਯੋਗਤੋ। ਅਥ ਵਾ ''ਨਿਰੁਤ੍ਤਰੋ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਦੀਪੇਤਿ। ''ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨੋ''ਤਿ ਪਨ ਇਮਿਨਾ ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਤਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯਜਨਪਰਿਪਾਚਨਤ੍ਥੰ ਦੇਸਿਤਾ, ਨ ਤੇ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਯੇ ਪਨ ਪਰਿਪਾਚਿਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਅਭਿਸਮੇਤਬ੍ਬਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਦਯੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਯੇਵ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਏਵੰ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਨਾਮ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤ੍ਥਾਯ ਹੋਤੀਤਿ ਯਥਾਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁੰ "**ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। **ਵਿਸਯਵਿਜਾਨਨੰ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਵਿਸਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨੰ ਉਪਲਦ੍ਧਿ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤੰ, ਅਨਿਚ੍ਚਤੰ, ਅਕਾਰਕਤਞ੍ਚ ਦੀਪੇਤਿ। ''ਵਿਸਯਵਿਜਾਨਨ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤੰ, ਤੰਦੀਪਨੇਨ ਚ ਤਦਭਿਮੁਖਕਾਲੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਭਾਵਞ੍ਚ ਦੀਪੇਤਿ। ਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਪਨ ਵਿਜਾਨਨਮਤ੍ਤਦੀਪਨਤੋ ਅਕਾਰਕਭਾਵੰ। ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਞ੍ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵੇਤੰ, ਯਦਿਦੰ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮਾਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਭਾਵਸਾਧਨਮੇਵ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਯੰ ਪਨ ''ਚਿਨ੍ਤੇਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਚਰਤੀਤਿ ਵਿਚਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਤ੍ਤੁਕਰਣਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਚਨੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੰ ਪਰਿਯਾਯਕਥਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਤ੍ਤਪ੍ਪਧਾਨਤਾਸਮਾਰੋਪਨੇਨ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੋ, ਤਦਨੁਕੂਲਭਾਵੇਨ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸਮੂਹੇ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵਸਮਾਰੋਪਨੇਨ ਕਰਣਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਰਿਯਾਯਤੋਵ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਤਥਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਪਨ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤਾਦਿਨੋ ਅਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

"**ਵਿਸਯਵਿਜਾਨਨ**"ਨ੍ਤਿ ਚ ਏਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਲਦ੍ਧਿਲਕ੍ਖਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਰਸਾਦੀਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਰਸਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਨਾਮਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਦ੍ਵਾਰੰ ਪਤ੍ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਹਿ ਵਿਭਾਵਨਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੰ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਜਾਨਾਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਨਗਰਗੁਤ੍ਤਿਕੋ ਨਗਰਮਜ੍ਝੇ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ''ਅਯੰ ਨੇਵਾਸਿਕੋ, ਅਯੰ ਆਗਨ੍ਤੁਕੋ''ਤਿ ਆਗਤਾਗਤੰ ਜਨੰ ਉਪਧਾਰੇਤਿ, ਏਵੰ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਾਰੰ ਪਤ੍ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਿਭਾਵਨਟ੍ਠੇਨ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਨ੍ਤਿ **ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਰਸੰ**। ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਪੁਰਿਮੰ ਪੁਰਿਮੰ ਨਿਰਨ੍ਤਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਦਹਮਾਨਮਿਵ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਗਹਣਭਾਵੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਸਨ੍ਧਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ**। ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੇ ਪਨਸ੍ਸ ਨਿਯਮਤੋ ਨਾਮਰੂਪੰ, ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇ ਨਾਮਮੇਵ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ **ਨਾਮਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ** ਹੋਤਿ। ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨੰ ਉਪਰਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਵਕ੍ਖਤਿ ਹਿ **ਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ** –

''ਸਾਮਞ੍ਞੰ ਵਾ ਸਭਾਵੋ ਵਾ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਲਕ੍ਖਣੰ ਮਤੰ।
ਕਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਰਸੋਤਿ ਪਰਿਦੀਪਿਤੋ॥

''ਫਲੰ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਨਯੋਪਿ ਵਾ।
ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣੰ ਯੰ ਤੁ, ਤੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਅਭਿਧ॰ ੬੩੩-੬੩੪)।

ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਤੇਸੰ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਵਚਨਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨੇਨ ਵਿਦਿਤਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਿ ਚਿਤ੍ਤਵਿਭਾਗੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸੋਭੇਯ੍ਯਾਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਮੇਵ ਤਾਵ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਯੁਤ੍ਤਤਰਨ੍ਤਿ ਤੰ ਤਾਵ ਕਥੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ਪੁਚ੍ਛਤਿ "**ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਕੋ ਵਚਨਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਹਿ ਪੁਚ੍ਛਾ – (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰

੧.੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੪੪੯; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨.੧; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੧੭੦) ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾਪੁਚ੍ਛਾ ਦਿਟ੍ਠਸਂਸਨ੍ਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ ਅਨੁਮਤਿਪੁਚ੍ਛਾ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਅਞ੍ਞਾਤਂ ਅਦਿਟ੍ਠਂ, ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਾਯ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਪਞ੍ਹਾਕਰਣਂ **ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾਪੁਚ੍ਛਾ** ਨਾਮ। ਯਂ ਪਨ ਞਾਤਂ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਸਂਸਨ੍ਦਨਤ੍ਥਾਯ ਪਞ੍ਹਾਕਰਣਂ **ਦਿਟ੍ਠਸਂਸਨ੍ਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ** ਨਾਮ। ਪਕਤਿਯਾ ਪਨ ਸਂਸਯਪਕ੍ਖਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਂਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਟਨਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਹਾਕਰਣਂ **ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ** ਨਾਮ। ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾਤਿ? ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ। ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯; ਮਹਾਵ॰ ੨੧) ਅਨੁਮਤਿਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਹਾਕਰਣਂ **ਅਨੁਮਤਿਪੁਚ੍ਛਾ** ਨਾਮ। ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੩; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੪੦੨-੪੦੪) ਪਨ ਤਂਤਂਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੇਸਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਪਞ੍ਹਾਕਰਣਂ **ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾ** ਨਾਮ।

ਤਾਸੁ ਪੁਰਿਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਗਨ੍ਥਕਰਣਤ੍ਥਾਯ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਦਿਟ੍ਠਂ ਜੋਤੇਨ੍ਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਂ ਸਂਸਨ੍ਦੇਨ੍ਤਿ, ਸਂਸਯਂ ਵਾ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸੋਧਨਪੁਬ੍ਬਕਮੇਵ ਗਨ੍ਥਕਰਣੇ ਅਭਿਨਿਵੇਸਨਤੋ। ਇਤਰਾ ਪਨ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਾਸੁ ਅਯਂ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾ। ਅਪਿਚ ਚੋਦਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਾ ਆਚਰਿਯਾ ਅਞ੍ਞਂ ਚੋਦਕਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਵਸੇਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਤਂਵਸੇਨੇਤ੍ਥ ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾਪਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ। ਚਿਤ੍ਤੇ ਹਿ ਅਧਿਗਤੇ ਤਸ੍ਸ ਵਾਚਕੋ ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਸਹਚਰਿਯਤੋ ਅਧਿਗਤੋਵ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਇਧ ਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ‘‘ਤਸ੍ਸ ਕੋ ਵਚਨਤ੍ਥੋ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨ ਸਮੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ‘‘ਕੋ ਵਚਨਤ੍ਥੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਪੁਚ੍ਛਿਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੁਂ “**ਵੁਚ੍ਚਤੇ**”ਤਿ ਤਾਵ ਪਟਿਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾ “**ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਮਾਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਨ੍ਤਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਉਪਾਦਾਯ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮੇਵ ਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨ, ਨ ਪਨ ਵਕ੍ਖਮਾਨਨਿਬ੍ਬਚਨੇਸੁ ਵਿਯ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਿਨ੍ਤੇਤੀ**ਤਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ। ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਗੋਚਰਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਚਿਤ੍ਤਂ**। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤ੍ਤੁਤਾਸਮਾਰੋਪਨੇਨ ਹਿਸ੍ਸ ਕਰਣਭਾਵੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨ ਤਾਵ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਚਿਨੋਤੀਤਿਪੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਯਥਾ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤਥਾ ਤਥਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਂ ਰੁਲ੍ਹੀਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਕਿਲਞ੍ਜਾਦੀਹਿ ਕਤਮ੍ਪਿ ਤਾਲਪਣ੍ਣੇਹਿ ਕਤਸਰਿਕ੍ਖਕਤਾਯ ਰੁਲ੍ਹੀਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਤਾਲਵਣ੍ਟ’’ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। **ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਸਨ੍ਤਾਨਂ, ਜਵਨਸਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਹਿ ਪਰਪਚ੍ਚਨੀਕਵਚਨਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੋਤਿ ਸਦਿਸਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਜਵਨਸਨ੍ਤਾਨੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ **ਚਿਨੋਤਿ** ਰਾਸਿਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਾਸੇਵਨਕਾਨਂ ਜਵਨਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਪੁਰੇਜਾਤਾਨਿ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਨਂ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਵਨਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪਗੁਣਬਲਵਭਾਵਕਰਣੇਨ ਤਂ ਚਿਨਨ੍ਤਿ ਨਾਮ। **ਵਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪਨੋ। **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਿਰਿਯਾਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨਾ’’ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਇਧਾਪਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਹੋਤੀਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਚਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਕਤ੍ਥਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾਯੇਵ ਤਂਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣਤੋ ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਜਾਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਚਿਨੋਤਿ ਨਾਮ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨਤ੍ਥੇ **ਵਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਿਰਿਯਾਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੋ। **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਚਿਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਆਕਡ੍ਢਨਤ੍ਥੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪੁਰਿਮਪਕ੍ਖੇ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਕਾਰਤੋਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

੯. ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਕਰੋਤਿ, ਵਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਰਣਂ, ਤਤੋ **ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਰਣਾ**, ਵਿਚਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਕਰਣਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਲੋਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਾਦਿਭੇਦਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਸਿਪ੍ਪਜਾਤਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕਰੀਯਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ‘‘ਦਿਟ੍ਠਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਚਰਣਂ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ। ਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਣਂ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ

ਚਿਨ੍ਤਿਤ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੦)। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਸਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਚਿਤ੍ਤਾਨਮੁਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਸਾਸਵਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਵਾ ਵਿਚਿਤ੍ਤਗਤਿਆਦਿਕਰਣਤੋ ਵਾ ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਨਨੁ ਚ ਵਿਚਿਤ੍ਤਗਤਿਆਦਯੋ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹ –

''ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਗਤਿਯਾ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਪਦਾ ਦ੍ਵਿਪਦਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ ਰੂਪਿਨੋ ਅਰੂਪਿਨੋ ਸਞ੍ਞਿਨੋ ਅਸਞ੍ਞਿਨੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿਨੋ, ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਉਚ੍ਚਨੀਚਤਾ ਹੀਨਪਣੀਤਤਾ ਸੁਗਤਦੁਗ੍ਗਤਤਾ, ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਤਾ ਸੁਜਾਤਦੁਜ੍ਜਾਤਤਾ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਦੁਸ੍ਸਣ੍ਠਿਤਤਾ, ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਲਾਭਾਲਾਭੇ ਯਸਾਯਸੇ ਨਿਨ੍ਦਾਪਸਂਸਾਯਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧)।

ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਭੇਦਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਗਤਿਆਦੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਤਾ। ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਚ ਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮਭੂਤਾ ਚੇਤਨਾ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਚਿਤ੍ਤਗਤਿਆਦਿਕਰਣਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਤਨ੍ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਯਥਾ ਰਾਜਯੋਧੇਨ ਪਰਾਜਿਤੋ ਸਤ੍ਤੁਰਞ੍ਞਾ ਜਿਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਕਰਣਮਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ **ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਰਣਂ**। ਤਤੋ ਏਕਟ੍ਠਾਨਿਕਵਜ੍ਜਿਤਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਦਿਵਿਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਵਨ੍ਤਤਾਯ, ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਦਿਸਕਿਰਿਯਵਨ੍ਤਤਾਯ ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਰਣਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਵਿਕਪ੍ਪੇਸੁਪਿ ''ਰੂਪਭਵੋ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੋ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਚ ਵਿਚਿਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਵਿਗ੍ਗਹੋ ਵਿ-ਸਦ੍ਦਲੋਪੋ ਵਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਵਾ **"ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਰਣਾ"**ਤਿ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਞਾਪਕਹੇਤੁਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਤੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਰਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਕਂ ਸਯਮ੍ਪਿ ਤਥੇਵ ਵਿਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਕਰਣਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਵਿਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਕਰਣਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਵਿਚਿਤ੍ਤਭਾਵਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਵ ਜਾਤਿਭੂਮਿਸਮ੍ਪਯੋਗਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਵਾ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਕੁਸਲਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਅਕੁਸਲਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਮਾਵਚਰਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਭੇਦਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਰਾਗਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵੀਤਰਾਗਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਦੋਸਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵੀਤਦੋਸਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਮੋਹਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵੀਤਮੋਹਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਦ੍ਦਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਨੀਲਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਪੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਏਵਂ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ। ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਚੇਵ ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਂ ਹੀਨਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਪਣੀਤਂ, ਹੀਨਾਦੀਸੁ ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਜਾਤਿਭੂਮਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਆਰਮ੍ਮਣਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਅਧਿਪਤਿਆਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਵਿਚਿਤ੍ਤਮਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਾਯ ਅਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।

ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਏਕਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਵਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਵਿਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਏਤੇਸੁ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਮ੍ਪਿ ਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ ਸਮੁਦਾਯਵੋਹਾਰੇਨ ਅਵਯਵਸ੍ਸਾਪਿ ਵੋਹਰਿਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਪਬ੍ਬਤਨਦੀਸਮੁਦ੍ਦਾਦੀਨਮੇਕਦੇਸਾ ਦਿਟ੍ਠਾ ਪਬ੍ਬਤਾਦਯੋ ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਏਕੇਕਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਖਨ੍ਧਵੋਹਾਰੇਨ ''ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸੇਹਿ ਚਿਤਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਕਿਲੇਸਸਹਾਯੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਫਲਭਾਵੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ ਤੇਹਿ ਚਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਹੋਤੁ ਤਾਵਿਦਂ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਂ ਸਨ੍ਧਾਯ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਚੇਤਨਾਯਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਸ੍ਸ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨੁਸਯਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਸਞ੍ਚਿਤਤਾਪਰਿਯਾਯੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਚਿਤਂ ਤਾਯਤੀਤਿ ਵਾ **ਚਿਤ੍ਤਂ**। ਕਮ੍ਮਾਦਿਸਞ੍ਚਿਤੋਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣੂਪਰਮੇ ਮਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾਹ –

''ਆਯੁ ਉਸ੍ਮਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਯਦਾ ਕਾਯਂ ਜਹਨ੍ਤਿਮਂ।

ਅਪ੍ਪਵਿਦ੍ਧੋ ਤਦਾ ਸੇਤਿ, ਨਿਰਤ੍ਥੰਵ ਕਲਿਙ੍ਗਰ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੯੫)।

ਸੋ ਪਨਾਯੰ ਚਿਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਨੇਕਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਸ ''ਚਿਤ੍ਤੋ ਚ ਗਹਪਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੩੩; ੪.੧੭੬) ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੰ ਆਗਤੋ। ''ਸਬ੍ਬੋ ਲੋਕੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਚਿਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ। ''ਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੰ ਏਕਨਿਕਾਯਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੦) ਵਿਚਿਤ੍ਤੇ, ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਚਰਣੰ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਕੇ। ਇਧ ਪਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਧਮ੍ਮੇ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਪਕਰਣਵਸੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਚਨਤ੍ਥਯੁਤ੍ਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਚਨੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪੀ**"ਤਿਆਦਿ । ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**, ਤਸ੍ਸੰ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਿਤ੍ਤੋਤਿ ਹਿ ਏਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਨਾਮੰ। **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਕ੍ਖਮਾਨਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ**ਤਿ ਸਵਿਪਾਕਾਵਿਪਾਕਭੇਦੇ ਚਿਤ੍ਤੇ। ਤਞ੍ਹਿ ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ''ਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਮੁਤੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਵੋਹਾਰੋ। **ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸਟ੍ਠਾਨੇ। **ਵਿਞ੍ਞੂਨਾ**ਤਿ ਵਿਜਾਨਤਾ, ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਵਿਭਾਗਵਨ੍ਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਭਾਵਵਿਭਾਵਨੰ ਵਿਭਾਗੇਨ ਵਿਨਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਭਾਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਸਾਰਮ੍ਮਣਤੋ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ ਆਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ, ਪਚ੍ਚਯੋ, ਗੋਚਰੋ ਚ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ, ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੦) ਪਚ੍ਚਯੋ ''ਆਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ''ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ, ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮੇਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੫੯) ਗੋਚਰੋ। ਇਧ ਪਨ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਸਗੋਚਰਤ੍ਤਾ। ਸਹ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਤ੍ਤਤਿ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋਤਿ **ਸਾਰਮ੍ਮਣੰ**। ਭਾਵਪ੍ਪਧਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਸਾਰਮ੍ਮਣ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਯਥਾ ''ਇਦਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧੇ ਰਤਨੰ ਪਣੀਤੰ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੬.੩)। ਚਕ੍ਖੁ ਸੁਞ੍ਞੰ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੮੫) ਰਤਨਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਾਦਿਭਾਵੋ ਰਤਨਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹੀਤਿ, ਤਤੋ ਸਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਮਞ੍ਞਤ੍ਰਾਪਿ ਯਥਾਨੁਰੂਪੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਏਕਵਿਧ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਪ੍ਪਕਾਰੰ, ਏਕਕੋਟ੍ਠਾਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਵਿਪਾਕਾਵਿਪਾਕਤੋਤਿ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਵਿਜ੍ਜਮਾਨਭਾਵਤੋ। ਵਿਪਾਕ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਭਾਵੇ । ਤਥਾ ਹੇਸ ''ਵਿਪਾਕਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੩) ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ''ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੩) ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਭਾਵੇ। ਇਧ ਪਨ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਭਾਵੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਇਤਰਥਾ ਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕੁਸਲਾਦੀਨੰ ਸਵਿਪਾਕ-ਪਦੇ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਯਦਿ ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨਾ ਏਵ ਧਮ੍ਮਾ ਇਧ ਗਹਿਤਾ ਸਿਯੁੰ, ਤੇ ਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਸਵਿਪਾਕਮਿਤਰਮਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚੇਵ ਕਦਾਚਿ ਅਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾਦਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਅਵਿਪਾਕ-ਪਦਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਯਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ''ਅਵਿਪਾਕੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨੇਸੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚੇਤਮਿਟ੍ਠੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇਯੇਵ ਤੇਸੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ। ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਭਾਵੇ ਪਨ ਗਹਿਤੇ ਤੰਸਭਾਵੋ ਨਾਮ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਣ੍ਹਾਨੁਸਯਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਏਵਾਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਤੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਅਸਤਿਪਿ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਸਵਿਪਾਕ-ਪਦਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਨ ਕੋਚਿ ਇਟ੍ਠਵਿਘਾਤੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਨ ਪਨ ਕਾਰਣੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕੁਸਲਾਦਿਕਮਵਿਪਾਕੰ, ਯੋ ਚੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ, ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਦਸ੍ਸਯਿਸ੍ਸਾਮ।

ਕਤਮੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਵਿਪਾਕੰ, ਕਤਮਮਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਤਤ੍ਥ ਸਵਿਪਾਕ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਅਬ੍ਯਾਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਮਬ੍ਯਾਕਤੰ। ਤੇਸੁ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੰ ਤਾਵ ਆਦਾਸਤਲੇ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਵਿਯ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥੰ। ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਯਦੇਤੰ ਖੀਣਾਸਵਸਨ੍ਤਾਨੇਯੇਵ ਨਿਯਤਮਟ੍ਠਾਰਸਵਿਧੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤੰ

ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲਾਯ ਸਨ੍ਤਤਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾਯ ਲਤਾਯ ਪੁਪ੍ਫੰ ਵਿਯ ਫਲਦਾਯੀ ਨ ਹੋਤਿ। ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯੰ ਪਨ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲੇਪਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਅਨਾਸੇਵਨਭਾਵੇਨ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਮੋਘਪੁਪ੍ਫਮਿਵ ਬੀਜਭਾਵੇ ਅਸਮਤ੍ਥੰ ਅਫਲਮੇਵ। ਇਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਤੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਵਿਪਾਕਾਕਾਰਹਤਾਭਾਵਤੋ ਅਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਅਵਿਪਾਕੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤ''ਨ੍ਤਿ। ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਸਦਿਸਾਪਿ ਸਦਿਸਾਕਾਰਾਤਿ ਜਾਤਿ, ਸਮਾਨਾਕਾਰੋ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨੰ ਜਾਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਜਾਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਭੇਦਤੋ **ਤਿਵਿਧੰ** ਕੁਸਲੰ ਅਕੁਸਲੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤਨ੍ਤਿ। ਵਚਨਤ੍ਥਪੁਚ੍ਛਾਯ ਪਯੋਜਨੰ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

੧੦. "**ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ। ਤਤ੍ਥ **ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਨ੍ਦਿਤਾਨੰ, ਅਸੁਚਿ ਵਿਯ ਨਾਗਰਿਕੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਾਨੰ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਲਨਤੋ**ਤਿ ਹਿੰਸਨਤੋ, ਅਪਨਯਨਤੋ ਵਾ। ਕੁਸਲਞ੍ਹਿ ਯਥਾਨੁਰੂਪੰ ਤਦਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਪਜਹਨ੍ਤੰ ਤੇ ਹਿੰਸਤਿ, ਅਪਨਯਤੀਤਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਸਲਨਤੋ** ਸੰਵਰਣਤੋ, ਪਿਦਹਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਹਿ ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਣੇਨ, ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨੇਨ ਚ ਮਨਚ੍ਛਟ੍ਠੇਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵੁਤਾ ਪਿਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਕੁਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਗਾਦਿਅਸੁਚਿਸਮ੍ਪਯੋਗੇਨ ਨਾਨਾਵਿਧਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਤਾਯ ਚ ਕੁਚ੍ਛਿਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਯਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਕੁਸਾ, ਪਾਪਧਮ੍ਮਾ। ਅਥ ਵਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨੰ ਸਾਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਾਨਤੋ ਨਿਸਾਨਤੋ ਤੇਜਨਤੋ ਕੁਸਾ, ਦੋਸਲੋਭਾਦਯੋ। ਦੋਸਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਵਸੇਨ ਚੇਤਨਾਯ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨੰ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾਤਿ। ਤੇਸੰ **ਲਵਨੇਨ** ਛਿਨ੍ਦਨੇਨ ਯਥਾਨੁਰੂਪੰ ਪਜਹਨੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੁਸੇਨਾ**ਤਿ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਸਾਨਤੋ ਤਨੁਕਰਣਤੋ, ਓਸਾਨਕਰਣਤੋ ਵਾ ''ਕੁਸਾ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੇਨ ਞਾਣੇਨ। **ਲਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਆਦਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਸਹਜਾਤਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਞਾਣਞ੍ਹਿ ਤਿਹੇਤੁਕਕੁਸਲੰ ਸਹਜਾਤਭਾਵੇਨ ਚੇਵ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਚ, ਦੁਹੇਤੁਕਕੁਸਲੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨੇਵ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੋ ਕੁਸਲਟ੍ਠੋਤਿ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਕੁਸੇਨਾ**ਤਿ ਜਾਤਿਸਦ੍ਦਤਾਯ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਕੁਸੇਹੀਤਿ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ''ਕੁਸਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ **ਲਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ –

> ''ਕੁਸੋ ਵਿਯ ਲੁਨਾਤੀਤਿ, ਕੁਸਾ ਵਿਯ ਲੁਨਾਤਿ ਵਾ।
> ਕੁਸਲੰ ਕੁੰ ਸਲੇਤੀਤਿ, ਲੁਨਾਤਿ ਕੁਸਮਿਚ੍ਚਪੀ''ਤਿ॥

ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਕੁਸੋ ਗਹਿਤੋ ਉਭਯਭਾਗਗਤੰ ਹਤ੍ਥਪਦੇਸੰ ਲੁਨਾਤਿ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨ ਉਭਯਭਾਗਗਤੰ ਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੰ ਲੁਨਾਤਿ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ – ''ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦੰ ਜਨੇਤਿ, ਵਾਯਮਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ...ਪੇ॰... ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ ਆਗਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੰ। ਤਸ੍ਮਾ **ਕੁਸੋ ਵਿਯ ਲੁਨਾਤੀਤਿ ਕੁਸਲੰ। ਕੁਸਾ ਵਿਯ ਲੁਨਾਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਕੁ''ਇਤਿ ਭੂਮਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਤੰਸਦਿਸਤਾਯ ਇਧ ਰੂਪਾਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਏਤਰਹਿ, ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਅਨੁਦਹਨਤੋ ਵਿਨਾਸਨਤੋ ਕੁੰ ਸਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਕੁਸਾ, ਰਾਗਾਦਯੋ, ਤੇ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਲੁਨਾਤਿ ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਕੁਸਲੰ**। ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਾਦਿਤਾ ਹਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਪਾਪਨਤੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ ''ਕੁ''ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਸ੍ਸ ਰੂਪਾਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਲਨਤੋ ਅਪਨਯਨਤੋ **ਕੁੰ ਸਲੇਤੀਤਿ ਕੁਸਲੰ। ਕੁਸੰ ਲੁਨਾਤੀ**ਤਿ ਪਨ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾ ਏਤ੍ਥ ਸਯਨ੍ਤੀਤਿ ਕੁਸੋ, ਕਾਯੋ, ਤੰ ਲੁਨਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵਾਤਿ **ਕੁਸਲੰ**।

੧੧. ਇਦਾਨਿ ਕੁਸਲ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮਾਹ "**ਛੇਕੇ ਕੁਸਲ-ਸਦ੍ਦੋਯ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ''ਕੁਸਲੋ ਤ੍ਵੰ ਰਥਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨੰ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੮੭), ਕੁਸਲਾਨਚ੍ਚਗੀਤਸ੍ਸ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਾ ਚਾਤੁਰਿਤ੍ਥਿਯੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਜਾ॰ ੨.੨੨.੯੪) **ਛੇਕੇ** ਦਿਟ੍ਠੋ, ਛੇਕਪਰਿਯਾਯੋ ਪਵੀਣਤ੍ਥੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਕਚ੍ਚਿ ਨੁ ਭੋਤੋ ਕੁਸਲੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਭੋਤੋ ਅਨਾਮਯ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਜਾ॰ ੧.੧੫.੧੪੬; ੨.੨੦.੧੨੯) **ਆਰੋਗ੍ਯੇ**। ''ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਕੁਸਲੋ? ਯੋ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਅਨਵਜ੍ਜੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੬੧) ਚ ''ਅਪਰੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਦਾਨੁਤ੍ਤਰਿਯੰ, ਯਥਾ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੪੫) ਚ ਏਵਮਾਦੀਸੁ

ਅਨਵਜ੍ਜੇ। ‘‘ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਾਦਾਨਹੇਤੁ ਏਵਮਿਦਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਵਡ੍ਢਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੦), ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੩੧) ਚ ਆਦੀਸੁ **ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕੇ**। **ਅਨਵਜ੍ਜਾਦਿਕੇ**ਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕੇ, ‘‘ਅਨਵਜ੍ਜਾਦਿਕੇ’’ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਆਰੋਗ੍ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਕਿਲੇਸਰੋਗਸ੍ਸ ਹਿ ਅਭਾਵਤੋ ਕੁਸਲਂ ਆਰੋਗ੍ਯਂ ਹੋਤਿ।

ਵਜ੍ਜਾ ਰਾਗਾਦਯੋ, ਤੇ ਯਸ੍ਸ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਅਨਵਜ੍ਜਂ, ਇਟ੍ਠੋ ਵਿਪਾਕੋ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤੋ ਯਸ੍ਸ, ਤਂ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਂ, ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾ ਚਸ੍ਸ ਤਂਸਭਾਵਵਨ੍ਤਤਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਅਵਸ੍ਸਂ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਸਮ੍ਭਵਤੋਯੇਵ, ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ ਅਨੇਨਾਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਨਵਜ੍ਜਞ੍ਚ ਤਂ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਞ੍ਚਾਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਂ। ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ**।

ਨਨੁ ਚ ਕੁਸਲਮੇਵ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਂ, ਵੁਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨ ਪਨ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਕੁਸਲਂ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਸਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਚਨਤ੍ਥਭਾਵਭੇਦੇ ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਲਕ੍ਖਣਭਾਵਪਰਿਕਪ੍ਪਨਤੋ। ‘‘ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਚਨਤ੍ਥਂ। ‘‘ਕੁਸਲ’’ਨ੍ਤਿ ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਚਨਤ੍ਥਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਯੇਨ ਸਭਾਵੇਨ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਚਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਯੇਨ ਚ ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਚਨਤ੍ਥਸ੍ਸ, ਤੇਸਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਚਨਤ੍ਥਸਭਾਵਾਨਂ ਭੇਦੇਨ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਭੇਦੋ ਪਰਿਕਪ੍ਪੀਯਤਿ ਯਥਾ ‘‘ਪੁਰੇ ਭਵਂ ਪਟੁ ਆਸਿ, ਪਟੁਤਰੋ ਏਤਰਹੀ’’ਤਿ ਗੁਣਭੇਦੇਨ, ਵਤ੍ਥੁਭੇਦੇਨ ਚ ਪਰਿਕਪ੍ਪੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਚਨਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਚਨਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਭੇਦੇ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਨ ਕੋਚਿ ਦੋਸੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਞ੍ਚ ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚਾਤਿ **ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ,** ਯਂ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ, ਤਂ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਅਨਵਜ੍ਜ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਸਦ੍ਦੇਨ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਚ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕੋ ਚ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਂ, ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ ਕਰਣਤ੍ਥੇ, ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਵਾ ਲਕ੍ਖਣ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਸਭਾਵਵਨ੍ਤਂ, ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਭਾਵੇਨ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਪਦਦ੍ਵਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇਨ, ਨਨੁ ਏਕੇਨੇਵ ਪਦੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿ ਸਿਯਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ‘‘ਅਨਵਜ੍ਜਲਕ੍ਖਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘‘ਅਪਰਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਦਾਨੁਤ੍ਤਰਿਯਂ, ਯਥਾ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੪੫) ਵਿਯ ਵਜ੍ਜਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾਪਿ ਪਸਙ੍ਗੋ ਸਿਯਾਤਿ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕ-ਪਦਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ, ‘‘ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣ’’ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਇਤਰਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਰਹਭਾਵੇਨ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾਪਸਙ੍ਗਾਭਾਵਤੋ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਅਨਵਜ੍ਜ-ਪਦੇਨ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਸੁਖਤਂ, ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕ-ਪਦੇਨ ਚ ਵਿਪਾਕਸੁਖਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪਦਦ੍ਵਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਨਵਜ੍ਜਪਦਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਸਭਾਵਵਸੇਨ ਲਕ੍ਖਣਵਚਨਂ, ਇਤਰਂ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਵਸੇਨਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਰਿਮਪਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਿਪਾਕਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪਚ੍ਛਿਮਂ। ਪੁਰਿਮਂ ਵਾ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸਭਾਵਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਨਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸਭਾਵਤੋਤਿ ਅਲਮਤਿਪਪਞ੍ਚੇਨ। ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਅਨਵਜ੍ਜ...ਪੇ॰... ਲਕ੍ਖਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਸਭਾਵਸ੍ਸ ਕੁਸਲਜਾਤਿਯਾ ਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਅਕੁਸਲਾਦੀਨਮਸਾਧਾਰਣਭਾਵੇਨ ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਂ ਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਕੁਸਲਵਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਨ੍ਤਿ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਜਹਨਕਿਚ੍ਚਂ। ਕੁਸਲਞ੍ਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭੇਦਭਿਨ੍ਨਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਂ ਪਜਹਤਿ। ਅਥ ਤਦਙ੍ਗਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨਾਨਂ ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਗਤੇਨ ਤੇਨ ਤੇਨ ਕੁਸਲਙ੍ਗੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਮਚ੍ਛੇਰਾਦਿਅਕੁਸਲਙ੍ਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ **ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਂ,** ਤਂ ਦੀਪਾਲੋਕੇਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਨਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨੁਭਾਵਤਾਯ ਤੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਾਨਮਕੁਸਲਾਨਂ ਤਦਪਗਮੇ ਸਤਿ ਪੁਨ ਆਗਮੇਨ ਵੋਤ੍ਥਰਣਤੋ। ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਨੀਵਰਣਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਙ੍ਖਾਤਂ

ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਣਵਸੇਨ ਪਹਾਨੰ **ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨੰ,** ਤੰ ਘਟਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਜਲਤਲੇ ਸੇਵਾਲਵਿਯੂਹਨੰ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯਥਾ ਹਿ ਬਲਵਤਾ ਘਟਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਦੂਰੀਕਤੰ ਸੇਵਾਲੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਪਨੀਤੇਪਿ ਤੰਪਹਾਰਵੇਗੇਨ ਸਹਸਾ ਨ ਓਤ੍ਥਰਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਭੇਦੇਨ ਝਾਨੇਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਤਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇਪਿ ਤਸ੍ਸ ਬਲੇਨ ਸਹਸਾ ਨ ਓਤ੍ਥਰਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਮ੍ਮਾ ਉਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਹਾਨੰ **ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨੰ,** ਤੰ ਪਨ ਅਸਨਿਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਰੁਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਸਮੂਲਵਿਦ੍ਧੰਸਨੰ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਨ ਹਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਾ ਅਨੁਸਯਮਤ੍ਤੁਕੇਨਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਏਕਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨਪਿ ਇਨ੍ਦਗ੍ਗਿਨਾ ਸਹ ਮੂਲੇਹਿ ਵਿਦ੍ਧੰਸਿਤਾ ਰੁਕ੍ਖਾਦਯੋ ਨ ਪੁਨ ਵਿਰੂਹਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵੰ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕੇਨਪਿ ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਅਨੁਸਯਮਤ੍ਤਟ੍ਠਾਯਿਨੋਪਿ ਕਿਲੇਸਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਦ੍ਧੰਸਿਤਾਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਵੋਦਾਨੰ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ, ਸੰਕਿਲੇਸਮਲਵਿਮੁਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਥਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਵੋਦਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ,** ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਕਾਰੇਨ ਯੋਗਿਨੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

ਏਵੰ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਜ੍ਜਰਹਿਤਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਸਭਾਵੇਹਿ ਲਕ੍ਖਣੰ, ਕਿਚ੍ਚਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਵਸੇਨ ਚ ਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਵਸੇਨ ਚ ਲਕ੍ਖਣੰ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਫਲਵਸੇਨ ਚ ਰਸਾਦਿਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਵਜ੍ਜਾਨੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੋ **ਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤੰ,** ਤਤੋ। ਏਤੇਨ ‘‘ਅਨਵਜ੍ਜਲਕ੍ਖਣ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅ-ਕਾਰੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਪਨਸ੍ਸ ਅਬਜਾਕਤਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਨੰ ਕਤੰ। ਇਤਰਥਾ ਹਿ ਨਾਸ੍ਸ ਵਜ੍ਜੰ, ਵਜ੍ਜਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਵਾ ਅਨਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤੰਲਕ੍ਖਣਤਾਪਸਙ੍ਗੋ ਸਿਯਾ। ‘‘ਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਯਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਮੇਵ ਪਹਾਯਕਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਆਲੋਕਨ੍ਧਕਾਰਾਨੰ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਮੇਵ ਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਅਨਵਜ੍ਜਲਕ੍ਖਣੰ, ਨ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। **ਵੋਦਾਨਭਾਵਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਵੋਦਾਨਭਾਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੰ, ਕਿਲੇਸਮਲੇਹਿ ਅਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੀਯਤਿ ਉਪਨੀਯਤਿ ਕਾਰਣੇਨ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਕਾਰਣੰ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਭਾਵੇਨ ਪਟਿਮੁਖੰ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਇਟ੍ਠੋ ਵਿਪਾਕੋ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ**।

ਅਸਤਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਸਤਿ ਚ ਤਸ੍ਮਿੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋ ਪਥੇਨ ਉਪਾਯੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰੋ **ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ,** ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਸਾਨੁਸਯਸਨ੍ਤਾਨਵਤੋ ਛਨ੍ਨੰ ਦ੍ਵਾਰਾਨਮਾਪਾਥਗਤੇਸ੍ਵਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਭਵਙ੍ਗੰ ਆਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਾਵਜ੍ਜਨੰ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਨਾਮ। ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯੰ ਪਨ ਨਿਰਨੁਸਯਸਨ੍ਤਾਨਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਤੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਰਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੰ ਸਾਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਨੁਪਗਮਨਤੋ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਕ੍ਖੰ ਵਾ ਭਜੇਯਜ। ਖੀਣਾਸਵਸਨ੍ਤਾਨਗਤਤ੍ਤਾ ਯੋਨਿਸੋਅਯੋਨਿਸੋਭਾਵਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਆਪਾਥਗਤਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੰ ਵਿਨਾ ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਬਜਾਕਤਮਨਸਿਕਾਰੋਤਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛੇਯਜਾਤਿ।

ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਮਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ‘‘ਵਜ੍ਜਾ ਰਾਗਾਦਯੋ, ਤੇ ਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਸਾਵਜ੍ਜੰ, ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਵਿਪਾਕੋ ਯਸ੍ਸ, ਤੰ ਅਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਯੋਜਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਰਸਾਦਿਤੋ ਪਨੇਤੰ ਅਨਤ੍ਥਜਨਨਰਸੰ, ਸੰਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ। ਅਥ ਵਾ ਗਾਰਯ੍ਹਭਾਵਤੋ ਸਾਵਜ੍ਜਲਕ੍ਖਣਮੇਵ, ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਵਰਸੰ, ਅਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਵਚਨਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਨ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ **ਅਕੁਸਲੰ,** ਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਥੇ ਹਿ ਅਯੰ ਅਕਾਰੋ, ਨ ਪਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੇ, ਨਾਪਿ ਅਭਾਵੇ। ਇਤਰਥਾ ਹਿ ਤਿਕੰ ਨ ਸਿਯਾ, ਦੁਕੰ, ਚਤੁਕ੍ਕੰ ਵਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯਜ। ਤਥਾ ਹਿ ਯਦਿ ਕੁਸਲਤੋ ਅਞ੍ਞਮਕੁਸਲੰ ਸਿਯਾ , ਤਦਾ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਅਕੁਸਲ-ਸਦ੍ਦਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਜਾਤਿਭੇਦਤੋ ਦ੍ਵਿਧਨ੍ਤਿ ਦੁਕੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਯਦਿ ਚ ਕੁਸਲਾਭਾਵੋ ਅਕੁਸਲੰ, ਤੇਨ ਨ ਕਾਚਿ ਜਾਤਿ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਜਾਤਿਭੇਦਤੋ ਦੁਕਮੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਅਥ

ਸਿਯਾ ‘‘ਅਭਾਵੋਪਿ ਵਿਸੁਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਜਾਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਜਾਤਿ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਥੇਵ ਵਾ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ, ਏਵਂ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਨਬਜਾਕਤਜਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਚਤੁਕ੍ਕਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯਜ। ਨ ਚੇਤਮਿਟ੍ਠਂ ਕੁਸਲਾਦਿਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਜਾਤਿਯਾ ਏਵ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ, **ਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਹਿ** ‘‘ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬਜਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਤਿਕਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਮਿਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਅਮਿਤ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਲੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਅਲੋਭੋ ਵਿਯ ਚ ਯਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭੂਤਂ, ਤਂ ਅਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਤਿਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਤਾ ਚਸ੍ਸ ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ, ਤੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਪਨ ਕੁਸਲਵਿਨਾਸਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਅਕੁਸਲੇਨ ਕੁਸਲਂ ਪਹੀਯਤਿ, ਮਹਾਬਲਤ੍ਤਾ ਪਨ ਕੁਸਲਮੇਵ ਤਂ ਪਜਹਤਿ। ਕੁਸਲਞ੍ਹਿ ਮਹਾਬਲਂ, ਅਕੁਸਲਂ ਦੁਬ੍ਬਲਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ ‘‘ਅਬਲਾ ਨਂ ਬਲੀਯਨ੍ਤਿ, ਮਦ੍ਦਨ੍ਤੇਨਂ ਪਰਿਸ੍ਸਯਾ’’ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭੬), ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਮੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪਹਾਯਕਂ, ਨਾਕੁਸਲਂ ਇਤਰਸ੍ਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਦੁਭਯ…ਪੇ॰… ਅਬਜਾਕਤਨ੍ਤਿ ਯਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਕੁਸਲਂ ਵਿਯ ਨ ਅਨਵਜ੍ਜਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ, ਨਾਪਿ ਅਕੁਸਲਂ ਵਿਯ ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਅਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਲਕ੍ਖਣਂ, ਤਂ ਅਬਜਾਕਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚ ‘‘ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਲਕ੍ਖਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਨਂ ਵਿਪਰੀਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ ਵਿਯ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਾਨਂ ਵਿਪਰੀਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਵਿਪਾਕੋ ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ ਅਬਜਾਕਤਨ੍ਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਤਥਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਆਲੋਕਨ੍ਧਕਾਰਾਨਂ ਵਿਪਰੀਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਮਿਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਾਨਂ ਵਿਪਰੀਤੋ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਪਾਕੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਤਂ-ਸਦ੍ਦੋ ਇਧ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਨਿਰਪੇਕ੍ਖਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮਤ੍ਤਮੇਵ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤੀਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਸਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਲਕ੍ਖਣਂ, ਤਂ ਅਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਅਲਮੇਤ੍ਥ ਅਨੁਯੋਗੇਨ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਨ ਬਜਾਕਤਨ੍ਤਿ **ਅਬਜਾਕਤਂ**। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਞ੍ਹਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੇਨੇਵ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ। ਤਥਾ ਅਵਚਨਞ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾਯੇਵ, ਨ ਪਨ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾਮਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਵਾ ਵਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਰੋਧਿਵਚਨੋ। ਆ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਰੋਧਾਭਿਮੁਖਤਂ ਕਤਂ ਲਕ੍ਖਣਵਿਰੋਧਤੋ ਪਹਾਯਕਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਵਾਤਿ ਬਜਾਕਤਂ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ **ਅਬਜਾਕਤਂ**। ਤਞ੍ਹਿ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਵਿਯ ਨ ਤਸ੍ਸ ਵਿਰੁਦ੍ਧਂ। ਨ ਹਿ ਅਵਿਪਾਕਤਂ ਅਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾ ਵਿਯ, ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾਯ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾ ਵਿਯ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾਯ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾਹਿ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਨ ਚਾਪਿ ਅਬਜਾਕਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਚ ਕੇਨਚਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ‘‘ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਲਕ੍ਖਣਮਬਜਾਕਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੇ ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਂ, ਨਾਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ, ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਿਕੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਗਤਿਉਪਧਿਕਾਲਪ੍ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤੀਹਿ ਅਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾਦਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਾਭਾਵਤੋ ‘‘ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਅਬਜਾਕਤਭਾਵੋ ਵਾ’’ਤਿ ਕਦਾਚਿ ਕੋਚਿ ਚਿਨ੍ਤੇਯਜਾਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਮਾਹ “**ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਂ** ਵਾ”ਤਿ, ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਨਾਰਹਤਿ ਤਤ੍ਥ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਾਭਾਵਤੋਤਿ **ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਂ**। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾਦਯੋ ਤਾਵ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਵਿਪਾਕਾ, ਸਚੇ ਪਨੇਤੇ ਤਬ੍ਬਿਦੂਰਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਤਦਾ ਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਵਿਪਾਕਾਰਹਾਯੇਵ, ਤਂ ਪਨ ਨ ਤਥਾ, ਅਥ ਖੋ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਆਕਾਰੇਨ ਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯੇਵ ਵਿਪਾਕਾਰਹਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਅਬਜਾਕਤਂ ਨਾਮਾਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਏਵਂ ਤਿਕਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ “**ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏਕਵੀਸਤਿਵਿਧ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ , ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਏਕਵੀਸਤਿਵਿਧਂ। **ਭੂਮਿਤੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭੂਮਿਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਭੂਮੀਨਂ ਵਸੇਨ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਭੂਮਿ**, ਠਾਨਂ, ਅਵਤ੍ਥਾ ਚ। ਅਵਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਅਵਤ੍ਥਵਨ੍ਤਾਨਂ

ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਗਯ੍ਹਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਨੇਸਂ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਂ ਹੋਤਿ। **ਅਵਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਾਵੋ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਭੂਮਿਯੋ ਉਭਯਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਇਤਰਾ ਅਵਤ੍ਥਾਵਸੇਨੇਵ। ਨ ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਾਮਭਵਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਠਾਨਮੁਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਨਯੇਨ ਕਾਮਭੂਮਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ **ਭੂਮਿਤੋ ਏਕਵਿਧਨ੍ਤਿ**। **ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਵਤ੍ਥੁਕਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ, ਹਦਯਞ੍ਚਾਤਿ ਛ ਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪਨ ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਇਧ ਵਤ੍ਥੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤੇਨ ਸਹਿਤਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋਤਿ **ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ**, ਕਾਮਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਰੂਪਸ੍ਸ ਰੂਪਪਟਿਬਨ੍ਧਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਅਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਪਨ ਰੂਪਾਭਾਵਤੋ ਵਤ੍ਥੁਵਿਰਹਿਤਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ **ਅਵਤ੍ਥੁਕਂ। ਹੀਨ...ਪੇ॰... ਤਿਵਿਧਨ੍ਤਿ** ਏਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਤੋ, ਫਲਤੋ ਚ ਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤੇਹਿ ਨਿਹੀਨਂ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਗੁਣੇਹਿ ਪਰਿਹੀਨਨ੍ਤਿ **ਹੀਨਂ**, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਧਾਨਭਾਵਂ ਨੀਤਨ੍ਤਿ **ਪਣੀਤਂ**, ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਭਵਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ**। ਤਤ੍ਥ ਹੀਨੇਨ ਛਨ੍ਦੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵੀਰਿਯੇਨ ਵੀਮਂਸਾਯ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਹੀਨਂ**, ਮਜ੍ਝਿਮੇਹਿ ਛਨ੍ਦਾਦੀਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ**, ਪਣੀਤੇਹਿ **ਪਣੀਤਂ**। ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਪਨ ਹੀਨਾਦਿਭਾਵੋ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਹਿ ਨੇਸਂ ਹੀਨਤਾ, ਪਣੀਤਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਣੀਤਤਾ, ਤਦੁਭਯਵੇਮਜ੍ਝਵਸੇਨ ਮਜ੍ਝਿਮਤਾ। ਯਸਕਾਮਤਾਯ ਵਾ ਕਤਂ ਕੁਸਲਂ **ਹੀਨਂ**, ਪੁਞ੍ਞਫਲਕਾਮਤਾਯ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ**, ''ਪੁਞ੍ਞਂ ਨਾਮੇਤਂ ਸਾਧੂਹਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਅਰਿਯਭਾਵਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਕਤਂ **ਪਣੀਤਂ**। ''ਅਹਮਸ੍ਮਿ ਦਾਨਪਤਿ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਦਾਨਦਾਸਾਦਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤੁਕ੍ਕਂਸਨਪਰਵਮ੍ਭਨਾਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਵਾ **ਹੀਨਂ**, ਤਥਾ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ**, ਮਗ੍ਗਫਲਪਦਟ੍ਠਾਨਂ **ਪਣੀਤਂ**। ਭਵਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਕਤਂ **ਹੀਨਂ**, ਸਾਵਕਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਪਾਰਮਿਤਾਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖਤ੍ਥਾਯ ਕਤਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ**, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਪਾਰਮਿਤਾਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਤ੍ਥਾਯ ਕਤਂ **ਪਣੀਤ**ਨ੍ਤਿ।

ਸੋਮਨਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਭੇਦਤੋਤਿ **ਭੇਦ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ ''ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਭੇਦਤੋ ਞਾਣਭੇਦਤੋ ਪਯੋਗਭੇਦਤੋ''ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਯੋਗਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਭੇਦੋ ਤਾਵ ਯੁਤ੍ਤੋ ਤੇਸਂ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਞਾਣਪ੍ਪਯੋਗਭੇਦੋ ਪਨ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਞਾਣਪ੍ਪਯੋਗਕਤੋ ਭੇਦੋ ਞਾਣਪ੍ਪਯੋਗਭੇਦੋ ਤੇਸਂ ਭਾਵਾਭਾਵਮੁਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਦਿਭੇਦਂ ਵਿਭਾਗੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸੋਯਜਥਿਦ"**ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ **"ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੋਯਜਥਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਕਤਮਂ, ਤਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੋਭਨਂ ਮਨੋ, ਸੋਭਨਂ ਵਾ ਮਨੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸੁਮਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਮਾਨਸਿਕਸੁਖਵੇਦਨਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਯਾਵ ਨਿਰੋਧਾ ਸਹਗਤਂ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਂਸਟ੍ਠਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਸਹ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵਂ ਗਤਨ੍ਤਿ **ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ**। ਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾਸਭਾਵਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਞਾਣਂ, ਤੇਨ ਸਮਂ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ**। ਨਾਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਂ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਮੇਵ **ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ**। ਸਹ ਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਂ, ਤਦੇਵ **ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ। ਸਙ੍ਖਾਰੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਪ੍ਪਯੋਗੋ ''ਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਮਣ੍ਡਨਵਿਸੇਸੇਨ ਸਜ੍ਜੇਤਿ, ਸਙ੍ਖਰੀਯਤਿ ਵਾ ਸਜ੍ਜੀਯਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਤੇਨਾ''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਰਣਕਾਲੇ ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸਂਸੀਦਮਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵੂਪਸਮਵਸੇਨ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਵਸੇਨ ਤੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ **ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਯੋਗੋ** ਨਾਮ। ਕੁਸਲਕਰਣੇ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸ੍ਸ ਪਨ ''ਅਮ੍ਭੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸ, ਕੁਸਲਕਰਣਂ ਨਾਮ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਆਸੇਵਿਤਮਗ੍ਗੋ, ਤਤ੍ਥ ਤਯਾਪਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦਾਨਂ ਦੇਹਿ, ਸੀਲਂ ਰਕ੍ਖ, ਤਞ੍ਹਿ ਤੇ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਕੁਸਲਕਰਣਤ੍ਥਾਯ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਵਸੇਨ ਪਰੇਸਂ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਆਣਤ੍ਤਿ **ਪਰਪ੍ਪਯੋਗੋ** ਨਾਮ। ਤੇਸੁ ਪਨ ਪੁਰਿਮੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ, ਪਚ੍ਛਿਮੋ ਪਰੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇਯੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਸੇਸੋ ਇਧ ਉਪਚਾਰਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨਾਹੁ ਆਚਰਿਯਾ –

‘‘ਪੁਬ੍ਬਪ੍ਪਯੋਗਸਮ੍ਭੂਤੋ, ਵਿਸੇਸੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵੀ।
ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰ-ਸਭਾਵਞ੍ਞੂਹਿ ਕਿਤ੍ਤਿਤੋ’’ਤਿ॥

ਅਥ ਵਾ “**ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮਸਙ੍ਖਾਰਿਕ**”ਨ੍ਤਿ ਚ ਏਤੰ ਕੇਵਲੰ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਭਾਵਾਭਾਵਮਤ੍ਤਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਹਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਾਭਾਵਤੋਤਿ ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨੋਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਇਦਮਤ੍ਥਿਤਾਯ ਤੰਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ** ਸਹ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਥਪਰਿਦੀਪਨਤੋ ‘‘ਸਲੋਮਕੋ ਸਪਕ੍ਖਕੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤੰ ਪਨ ਤਦਭਾਵਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ **ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ**। ਅਥ ਵਾ ਸਙ੍ਖਰਣੰ, ਸਙ੍ਖਰੀਯਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨ ਆਗਨ੍ਤੁਕਸਮ੍ਭੂਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸੰਸੀਦਨਸਭਾਵਾਪਨਯਨਵਸੇਨੇਵ ਸਜ੍ਜੀਯਤਿ, ਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਵਾ ਤੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਉਜੁਕਮੇਵ ਪੁਬ੍ਬਪ੍ਪਯੋਗਜਨਿਤੋ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਦਭਾਵਤੋ **ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ,** ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੰਸਹਗਤਾਯ **ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ,** ਅਥ ਵਾ ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਾਦੀਹਿ ਸਙ੍ਖਰੀਯਤੀਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੰਸੀਦਨਸਭਾਵੋ, ਸੋ ਯਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ,** ਇਤਰੰ **ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ**। ਪਣੀਤਉਤ੍ਤਭੋਜਨਾਦਿਕੋ ਵਾ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ‘‘ਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵੇਨ, ਸਙ੍ਖਰੀਯਤਿ ਵਾ ਤੰ ਏਤੇਨਾ’’ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਅ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਵੁਡ੍ਢਤ੍ਥਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਵੁਡ੍ਢਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ,** ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਵਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੁਡ੍ਢਿਪਰਿਦੀਪਕੇਨ ਪਨ ਅ-ਕਾਰੇਨ ਅਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ **ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ** ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ ਦੁਬ੍ਬਲਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਞਾਣੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਵਿਰਹਿਤਨ੍ਤਿ **ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ**।

ਉਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਵੇਦਿਯਮਾਨਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਸਣ੍ਠਿਤਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਇਟ੍ਠੇ, ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਕ੍ਖਪਾਤਾਭਾਵੇਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਇਕ੍ਖਤਿ ਅਨੁਭਵਤੀਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ। ਅਥ ਵਾ ਉਪੇਤਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਇਕ੍ਖਾ ਅਨੁਭਵਨਨ੍ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ। ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾਯੇਵ ਹੇਸਾ ਤੇਸੰ ਅਨਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ ਪਨ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਨਾਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ । ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਾ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵੇਦਨਾਯਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਪੁਰਿਮਾ ਪਨ ਦ੍ਵੇ ਨ ਤਥਾ। ਨ ਹਿ ਲੋਭਸਹਗਤਾਦੀਨੰ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨੰ, ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਇਕ੍ਖਨੰ ਵਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਨਨੁ ਚ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨੇਵ ਪਨ ਅਟ੍ਠਵਿਧਤਾ ਕਸ੍ਮਾ ਗਹਿਤਾਤਿ? ਭੇਦਕਰਭਾਵਤੋ। ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਨ ਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਭਾਗੋ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦਯੋ ਪਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਪਾਕਟੋਵ ਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਭਾਗੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੇ ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਾਸਨ੍ਨਿਹਿਤਭਾਵਤੋ। ਕਿੰ ਪਨ ਨੇਸੰ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਤਤ੍ਥ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵੋ ਤਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਹੋਤਿ। ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੰ ਲੋਭਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਰਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾਤਿ ਕਥੰ ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਕਨ੍ਤਿਕੰ ਇਟ੍ਠੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਯਮਿਤਾਦਿਵਸੇਨ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ‘‘ਕੁਸਲਮੇਵ ਮਯਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਕਰਣੇਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਯਮਿਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋਵ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲਕਰਣੇਯੇਵ ਪਰਿਣਾਮਿਤੰ, ਅਭਿਣ੍ਹਕਰਣੇਨ ਚ ਕੁਸਲੰ ਸਮੁਦਾਚਿਣ੍ਣੰ, ਪਟਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪੁਬ੍ਬੇਕਤਪੁਞ੍ਞਤਾਸਙ੍ਖਾਤਚਤੁਚਕ੍ਕੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ, ਯੋਨਿਸੋ ਚ ਆਭੋਗੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਲੋਭਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਲੋਭਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ। ਹੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

‘‘ਨਿਯਾਮਪਰਿਣਾਮੇਹਿ , ਸਮੁਦਾਚਿਣ੍ਣਤਾਯ ਚ।
ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਭੋਗਾ, ਇਟ੍ਠੇਪਿ ਕੁਸਲੰ ਸਿਯਾ’’ਤਿ॥

ਅਪਿਚ ਸਦ੍ਧਾਬਹੁਲਤਾਦੀਹਿ ਚ ਕਾਰਣੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨਂ, ਹਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾਨਞ੍ਚ ਏਕਨ੍ਤਮਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਂ ਤਥਾਗਤਰੂਪਮ੍ਪਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੇ ਚ ਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਆਨਿਸਂਸਂ ਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਪਰੇਹਿ ਉਸ੍ਸਾਹਿਤਾਨਂ ਕੁਸਲਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਾਬਹੁਲਤਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦਿਟ੍ਠਿਤਾ ਆਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਾਵਿਤਾਤਿ ਇਮੇਹਿਪਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਾ ਹੋਤਿ।

ਅਪਿਚ ਯੇ ਤੇ ਏਕਾਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਸਂਘਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਸੀਲਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਚਾਗਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਦੇਵਤਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਉਪਸਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਲੂਖਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਂ ਸਿਨਿਦ੍ਧਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ ਪਸਾਦਨੀਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ ਇਮੇਹਿਪਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਗੁਣੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਯਾਵ ਉਪਚਾਰੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਫਰਮਾਨਾ ਪੀਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਕ੍ਖਣ੍ਡਤਾਦਿਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਰਕ੍ਖਿਤਂ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਗਿਹਿਨੋ ਦਸਸੀਲਂ ਪਞ੍ਚਸੀਲਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਭਯਾਦੀਸੁ ਪਣੀਤਂ ਭੋਜਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ''ਏਵਂਨਾਮ ਦਾਨਂ ਅਦਾਸਿ''ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਾਗਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਗਿਹਿਨੋਪਿ ਤਥਾਰੂਪੇ ਕਾਲੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤਾਨਂ ਦਿਨ੍ਨਦਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਯੇਹਿ ਗੁਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਦੇਵਾ ਦੇਵਤ੍ਤਂ ਗਤਾ, ਤਥਾਰੂਪਾਨਂ ਗੁਣਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਤ੍ਥਿਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਕਿਲੇਸੇ ਸਟ੍ਠਿਪਿ ਸਤ੍ਤਤਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਅਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਹੋ ਮਯ੍ਹਂ ਕਿਲੇਸਾ ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਚੇਤਿਯਦਸ੍ਸਨਥੇਰਦਸ੍ਸਨੇਸੁ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਸੂਚਿਤਲੂਖਭਾਵੇਨ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਪਸਾਦਸਿਨੇਹਾਭਾਵੇਨ ਗਦ੍ਰਭਪਿਟ੍ਠੇ ਰਜਸਦਿਸੇ ਲੂਖਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਪਸਾਦਬਹੁਲੇ ਮੁਦੁਚਿਤ੍ਤੇ ਸਿਨਿਦ੍ਧਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਪਰਿਦੀਪਕੇ ਪਸਾਦਨੀਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁਪਿ ਪੀਤਿਉਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪੀਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਸਹ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਤਦੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਿਯਤਾਤਿ ਏਵਂ ਪੀਤਿਕਾਰਣਾਨਿਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਕਾਰਣਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਿਞ੍ਚ – ਅਗਮ੍ਭੀਰਪਕਤਿਤਾ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਤਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਾ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਅਗਮ੍ਭੀਰਪਕਤਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਪਿ ਹਿਤੋਪਕਰਣੇ ਤੁਸ੍ਸਤਿ, ਯੋ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕੋ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਤਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਕਾਰਣਾਨਮਭਾਵੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਕਮ੍ਮਤੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਤੋ ਕਿਲੇਸਦੂਰੀਭਾਵਤੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਪਰੇਸਂ ਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਹੀਨੁਕ੍ਕਟ੍ਠਾਦੀਨਿ ਚ ਨਲਕਾਰਮੁਦ੍ਦਾਗਣਨਾਦੀਨਿ ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਾਨਿ, ਵਡ੍ਢਕੀਕਸਿਵਾਣਿਜ੍ਜਾਦੀਨਿ ਚ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਾਨਿ, ਵਿਸਹਰਣਾਦੀਨਿ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਯਤਨਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਨਿਰਵਜ੍ਜਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪੇਤਿ, ਸਯਂ ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥਾਪੇਤਿ, ''ਆਯਤਿਂ ਪਞ੍ਞਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਤ੍ਥਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਪਞ੍ਞਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਕਮ੍ਮਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕੁਸਲਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕੁਸਲਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

> ''ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਿਨੋ ਧਮ੍ਮਪਦਾਨਿ ਪਿਲਵਨ੍ਤਿ, ਦਨ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਅਥ ਸੋ ਸਤ੍ਤੋ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਵਿਸੇਸਭਾਗੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੯੧)।

ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਦਸਕਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕੁਸਲਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯੇਨ ਪਨ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਹਿ ਕਿਲੇਸਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਦੂਰੀਭਾਵਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਯੋਗਾ ਵੇ ਜਾਯਤੇ ਭੂਰਿ, ਅਯੋਗਾ ਭੂਰਿਸਙ੍ਖਯੋ’’ਤਿ। (ਧ॰ ਪ॰ ੨੮੨)।

ਅਪਿਚ ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਵਿਸਦਕਿਰਿਯਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਤ੍ਤਪਟਿਪਾਦਨਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਚਰਿਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਯੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮ੍ਮ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਲਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਝਾਨਙ੍ਗਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨੰ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਬਹੁਲੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤੰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੁਤਮਯਞਾਣੰ ਆਦਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਞਾਣਸਹਗਤੰ ਹੋਤਿ। ਯੇਨ ਪਨ ਨਖਕੇਸਚੀਵਰਸੇਨਾਸਨਾਦੀਨਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੂਨਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਸਦਾਨਿ ਛੇਦਨਮਲਹਰਣਾਦਿਨਾ ਵਿਸਦਾਨਿ ਕਤਾਨਿ, ਤਸ੍ਸੇਵੰ ਵਿਸਦਵਤ੍ਥੁਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕੇਸੁ ਵਿਸਦੰ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਦੀਪਕਪਲ੍ਲਕਾਦੀਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਦੀਪਸਿਖਾਯ ਓਭਾਸੋ ਵਿਯ। ਯਸ੍ਸ ਚ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਬਲਵੰ ਹੋਤਿ, ਇਤਰਾਨਿ ਮਨ੍ਦਾਨਿ, ਤਤੋ ਤਾਨਿ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚੰ ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਤੇਨ ਤੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਸਮਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਾਦੇਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਵੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਸਮਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਞਾਣਸਹਗਤੰ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲੇ ਵਾ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤਿ, ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਓਗਾਲ੍ਹੰ ਭਗਵਤੋ ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਚਰਿਯੰ ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ, ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਇਮੇਸਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਕੁਸਲੰ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਅਪਿਚ ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਗੁਣਾਨੁਸ੍ਸਰਣੇਨਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਞਾਣਸਹਗਤੰ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ –

> ‘‘ਯਸ੍ਮਿੰ, ਮਹਾਨਾਮ, ਸਮਯੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਥਾਗਤੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਨੇਵਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਦੋਸ...ਪੇ॰... ਨ ਮੋਹਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਉਜੁਗਤਮੇਵਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੰ ਆਰਬ੍ਭ। ਉਜੁਗਤਚਿਤ੍ਤੋ ਖੋ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਲਭਤਿ ਅਤ੍ਥਵੇਦੰ, ਲਭਤਿ ਧਮ੍ਮਵੇਦੰ, ਲਭਤਿ ਧਮ੍ਮੂਪਸਂਹਿਤੰ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ, ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ, ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖੰ ਵੇਦੇਤਿ, ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੦; ੧੧.੧੧)।

ਏਵੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਆਦਯੋਪਿ ਰਾਗਾਦਿਮਲਵਿਸੋਧਨੇਨ ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਕਾਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਿਞ੍ਚ – ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਤਾ ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣੰ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਞ੍ਞਾ ਹਿ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਭਵਙ੍ਗਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਬਹੁਲੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਸਨ੍ਤਾਨਪਰਿਭਾਵਨੇਨ ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਵਿਸੇਸਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤ੍ਤੰ ਪਨ ਸਪ੍ਪਾਯਉਤੁਭੋਜਨਆਵਾਸਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਹੋਤੀਤਿ। ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

> ‘‘ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਸਦ੍ਧਾਬਾਹੁਲ੍ਲੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚ।
> ਫਲਦਸ੍ਸਾਵਿਤਾ ਚੇਵ, ਪੀਤਿਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਹੇਤੁਯੋ॥
>
> ‘‘ਏਕਾਦਸ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਗਮ੍ਭੀਰਸਭਾਵਤਾ।
> ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਧਿ, ਇਚ੍ਚੇਤੇ ਸੁਖਹੇਤੁਯੋ॥
>
> ‘‘ਅਭਾਵੋ ਸੁਖਹੇਤੂਨੰ, ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਚ।
> ਉਪੇਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਚ, ਏਵੰ ਞੇਯ੍ਯਾ ਵਿਭਾਵਿਨਾ॥
>
> ‘‘ਕਮ੍ਮੂਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚੇਵ, ਤਥਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਾਕਤੋ।
> ਕਿਲੇਸੂਪਸਮਾ ਧਮ੍ਮ-ਵਿਚਯਸ੍ਸ ਚ ਹੇਤੁਹਿ॥

‘‘ਸਤ੍ਤੁਧਮ੍ਮੇਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦਿ-ਗੁਣਾਨੁਸ੍ਸਰਣੇਨ ਚ।
ਸਪ੍ਪਵ੍ਵਸਨ੍ਧਿਤੋ ਚੇਵ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਞਾਣਯੁਤੰ ਸਿਯਾ॥

‘‘ਉਤ੍ਤੁਭੋਜਨਆਵਾਸ-ਸਪ੍ਪਾਯਾਦੀਹਿ ਹੇਤੁਹਿ।
ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵੋਪਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਭਾਵਿਨਾ’’ਤਿ॥

ਏਵੰ ਵੇਦਨਾਞਾਣਪ੍ਪਯੋਗਭੇਦਤੋ ਅਟ੍ਠਵਿਧੰ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਨਿਗਮੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **‘‘ਇਦੰ…ਪੇ॰… ਨਾਮਾ’’**ਤਿ।

੧੨. ਯੇਨ ਪਨਤ੍ਥੇਨ ਇਦੰ ‘‘ਕਾਮਾਵਚਰ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੰ ਦਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **‘‘ਉਦ੍ਦਾਨਤੋ’’**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਉਦ੍ਦਾਨਤੋ**ਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਤੋ, ਸਙ੍ਖੇਪਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਕਿਲੇਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋਪਿ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਞਾਣੰ ਵਿਯ ਞੇਯ੍ਯੇਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਏਕੋਯੇਵ ਕਾਮੋ ਸਿਯਾ, ਤਥਾਪਿ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਭਾਵੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਕਾਮਨੀਯਟ੍ਠੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਕਾਮਨਵਸੇਨ। ਕਾਮਨਵਸੇਨ ਚ ਪਨ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋਤਿ ਆਹ **‘‘ਕ੍ਲੇਸਵਤ੍ਥੁਵਸਾ’’**ਤਿਆਦਿ। ਕੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ, ਕੋ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਨਿਧਾਯ ‘‘ਛਨ੍ਦੋ ਕਾਮੋ, ਰਾਗੋ ਕਾਮੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਕਾਮੋ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਕਾਮੋ, ਰਾਗੋ ਕਾਮੋ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਰਾਗੋ ਕਾਮੋ’’ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧) ਏਵੰ **ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਾਲ਼ਿਯੰ** ਆਗਤਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਵ ਇਧ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ। ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋਤਿ ਚ ‘‘ਮਨਾਪਿਕਾ ਰੂਪਾ… ਪੇ॰… ਮਨਾਪਿਕਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ…ਪੇ॰… ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਧਮ੍ਮਾ…ਪੇ॰… ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾ…ਪੇ॰… ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾ… ਪੇ॰… ਕਾਮਾ’’ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧) ਤਤ੍ਥੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਾਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਭੇਦਾ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **‘‘ਕਿਲੇਸੋ…ਪੇ॰… ਵਟ੍ਟਕ’’**ਨ੍ਤਿ। **‘‘ਛਨ੍ਦਰਾਗੋਵਾ’’**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਕਿਲੇਸਭਾਵੇਨ ਨਿਰੁਲ੍ਹੇਸੁ ਲੋਭਦੋਸਮੋਹਾਦੀਸੁ ਦਸਸੁ ਦੋਸਮੋਹਾਦਯੋ ਨਵ ਕਿਲੇਸੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਤਣ੍ਹਾਯ ਵਤ੍ਥੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਕਾਰਣਭੂਤਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਵਤ੍ਥੁ**।

੧੩. ਕਥੰ ਪਨ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਨਾਮ, ਕਥਞ੍ਚ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋਤਿ ਆਹ **‘‘ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ’’**ਤਿਆਦਿ। **ਕਾਮੇਤੀ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੰ ਪਤ੍ਥੇਤਿ। **ਕਾਮੀਯਤੀ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਨ ਪਤ੍ਥੀਯਤਿ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਤਸ੍ਮਾ’’ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੇ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਏਵ-ਕਾਰਤ੍ਥੇ, ਤੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਕਾਮੇਤੀਤਿ ਕਾਮੋ, ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ ਚ ਕਾਮੀਯਤੀਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ, ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ ਚਾਤਿ **ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਏਸ** ਕਾਮੋ **ਕਾਰਕਦ੍ਵਯੇ** ਕਤ੍ਤੁਰਿ, ਕਮ੍ਮਨਿ ਚ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੰ, ਕਮ੍ਮਭਾਵਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਦੁਵਿਧੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਕਾਮਾਨੰ ਵਾਚਕਤੋ ਦੁਵਿਧੋ। ‘‘ਕਾਮੋ’’ਤਿ ਅਯੰ ਸਦ੍ਦੋ **ਕਾਰਕਦ੍ਵਯੇ ਸਿਜ੍ਝਤਿ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਕਯੁਗਲ਼ੇ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ, ਕਤ੍ਤੁਰਿ, ਕਮ੍ਮਨਿ ਚ ‘‘ਕਾਮੋ’’ਤਿ ਪਦਸਮ੍ਭਵੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੋ-ਕਾਰੋ ਪਨ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ ‘‘ਏਵੰ ਵੋ ਕਾਲਾਮਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੬) ਵਿਯ। ਅਥ ਵਾ ਵੋ**ਕਾਰਕਦ੍ਵਯੇ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਦ੍ਵਯੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ, ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ ਚ ਵਕ੍ਖਮਾਨਨਯੇਨ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਭੂਤੋ ਰੂਪਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਤਿ ਏਵੰ ਦੁਵਿਧੋਪੇਸ ਕਾਮੋ ਖਨ੍ਧਦ੍ਵਯੇ **ਸਿਜ੍ਝਤਿ** ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ, ਅਨ੍ਤੋਭਾਵੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ।

੧੪. ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਾਨਿ **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ,** ਤਾਸੰ ਵਸੇਨ ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਭਾਵੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਮੋਸਰਣਵਸੇਨ, ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਇਦੰ ਦੀਪੇਤਿ – ਯਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਕਾਮੋ ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਭਾਵੇਨ ਸਹਿਤੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸੋਯੇਵ ਏਕਾਦਸਵਿਧੋ ਪਦੇਸੋ ਕਾਮਾਵਚਰਸਞ੍ਞਿਤੋ । ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੁਯੰ ਕੇਵਲੰ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਸੋ ਪਦੇਸੋ ਕਾਮਾਵਚਰੋ ਨਾਮਾਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਸਹਿਤੋ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੂਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਤ੍ਤਾ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਰੂਪਤਣ੍ਹਾਨੰ ਤੰਯੋਗੇਨ ਕਿਲੇਸਕਾਮਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵੰ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਭੂਤਸ੍ਸ ਬਹਲਕਿਲੇਸਸ੍ਸੇਵ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਇਧ ਕਿਲੇਸਕਾਮਭਾਵੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ‘‘ਉਦ੍ਦਾਨਤੋ ਦੁਵੇ ਕਾਮਾ’’ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਕਾਮੇ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾਪਿ ਹਿ ‘‘ਪਦੇਸੋ ਚਤੁਪਾਯਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਸਯਨਿਯਮਨੇਨ ‘‘ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਅਯ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਮੇਕਦੇਸਭੂਤੋ ਨੀਵਰਣਾਵਤ੍ਥਾਯ ਕਥਿਤੋ ਕਾਮਰਾਗੋ

ਕਿਲੇਸਕਾਮਭਾਵੇਨ, ਤਬ੍ਬਤ੍ਥੁਕਾਯੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾ, ਨ ਰੂਪਾਰੂਪਤਣ੍ਹਾ, ਤਬ੍ਬਤ੍ਥੁਕਧਮ੍ਮਾ ਚਾਤਿ ਞਾਪੀਯਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਾ ਸਸਤ੍ਥਾਵਚਰੂਪਮਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਕਾਮਾਨੰ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੂਸੁ ਵਿਮਾਨਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥਾਲਙ੍ਕਾਰਪਰਿਤ੍ਤੁਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਤਬ੍ਬਤ੍ਥੁਭੂਤੰ ਵਿਮਾਨਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਾਦਿਪਰਿਤ੍ਤੁਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ ਨਾਮਾਤਿ ਸਿਦ੍ਧੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਕਾਮੋ ਵਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਗਤਤਣ੍ਹਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਪਨ ਤੰਯੋਗੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੂਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਰਿਤ੍ਤੁਧਮ੍ਮੋ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋਯੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਥ ਵਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਨਿਰਵਸੇਸੋ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਭਵਤਣ੍ਹਾਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਤਣ੍ਹਾਪਭੇਦੋ ਇਧ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਸੁਪਿ ਅਪ੍ਪਕੰ ਰੂਪਾਰੂਪਵਿਪਾਕਮਤ੍ਤੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੋਯੇਵ ਇਧ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਕਾਮੋਯੰ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਚਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੇਸੁ ਪਨ ਬਹਲਕਿਲੇਸਕਾਮਭੂਤੋ ਬਹਲਕਾਮਰਾਗੋ ਚ ਤਬ੍ਬਤ੍ਥੁਕਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਚ ਇਧ ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ **"ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨੰ ਵਸੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ, ਸਮਿਜ੍ਝਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਵਚਰਤੀ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਅਯੰ ਕਾਮੋ ਅਵਚਰਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਮੋ ਏਤ੍ਥ ਅਵਚਰਤੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਸਞ੍ਞਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੫. ਸਗ੍ਗਮੋਕ੍ਖਹੇਤੁਭੂਤਾ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਮਤਾ ਅਯਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਪੇਤਾਤਿ ਅਪਾਯਾ। ਨਿਰਯਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਪਾਯਾ **ਚਤੁਪਾਯਾ। ਛਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਤਾਵਤਿੰਸਯਾਮਤੁਸਿਤਾਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤਿਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਛਨ੍ਨੰ ਦੇਵਲੋਕਾਨੰ। ਮੇਰੁਪਾਦਵਾਸਿਨੋ ਪਨ ਅਸੁਰਾ ਤਾਵਤਿੰਸੇਸੁਯੇਵ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਮਨਸੋ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਤਾਯ **ਮਨੁਸ੍ਸਾ,** ਸਤਿਸੂਰਭਾਵਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਯੋਗ੍ਯਤਾਦਿਗੁਣਵਸੇਨ ਉਪਚਿਤਮਾਨਸਤਾਯ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਗੁਣਚਿਤ੍ਤਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤੇ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਵਾਸਿਨੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਥਾਹ –

''ਤੀਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਠਾਨੇਹਿ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਕੇ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਅਧਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਦੇਵੇ ਚ ਤਾਵਤਿੰਸੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ? ਸੂਰਾ ਸਤਿਮਨ੍ਤੋ ਇਧ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੨੧)।

ਤੇਹਿ ਪਨ ਸਮਾਨਰੂਪਾਦਿਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਰਿਤ੍ਤਦੀਪਵਾਸੀਹਿ ਇਤਰਮਹਾਦੀਪਵਾਸਿਨੋਪਿ ''ਮਨੁਸ੍ਸਾ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿੰਸੁ। ਲੋਕਿਯਾ ਪਨ ਮਨੁਨੋ ਅਪਚ੍ਚਭਾਵੇਨੇਵ ''ਮਨੁਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ । **ਏਕਾਦਸਵਿਧੋ**ਤਿ ਚਤੁਰਾਪਾਯੇਸੁ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਓਕਾਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਪਿ ਯਤ੍ਥ ਤੇ ਅਰਞ੍ਞਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਬਤਪਾਦਾਦਿਕੇ ਨਿਬਦ੍ਧਵਾਸੰ ਵਸਨ੍ਤਿ, ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਠਾਨਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਏਕਾਦਸਵਿਧੋ।

੧੬. ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਸਮ੍ਭਵਤੋ ਕਾਮਸ੍ਸੇਵ ਅਵਚਰਣਵਸੇਨ ਕਥੰ ਨਾਮਲਾਭੋਤਿ ਆਹ **"ਅਸ੍ਸਾਭਿਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਦੁਵਿਧਸ੍ਸ ਕਾਮਸ੍ਸ। **ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਕਾਦਸਵਿਧੇ ਪਦੇਸੇ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੇਨ ਦੁਵਿਧੇਨ ਕਾਮੇਨ ਏਕਾਦਸਵਿਧਸ੍ਸ ਪਦੇਸਸ੍ਸ **ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ,** ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਵਸੇਨ **ਅਸ੍ਸ** ਏਕਾਦਸਵਿਧਸ੍ਸ ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਤੇਨ ਦੁਵਿਧੇਨ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਹ ਸਤ੍ਥੇਹੀਤਿ ਸਸਤ੍ਥਾ, ਯਤ੍ਥ ਤੇ ਅਵਚਰਨ੍ਤਿ, ਸੋ **ਸਸਤ੍ਥਾਵਚਰੋ,** ਪਦੇਸੋ। ਸੋ ਵਿਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਯਸ੍ਮਿੰ ਪਦੇਸੇ ਸਸਤ੍ਥਾ ਪੁਰਿਸਾ ਅਵਚਰਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਦ੍ਵਿਪਦਚਤੁਪ੍ਪਦਾਦੀਸੁ ਅਵਚਰਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ, ਤੇਹਿ ਵਾ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ ''ਸਸਤ੍ਥਾਵਚਰੋ''ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਏਵੰ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦੀਸੁ ਅਵਚਰਨ੍ਤੇਸੁ ਅਭਿਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਅਯੰ ਪਦੇਸੋ ''ਕਾਮਾਵਚਰੋ''ਤ੍ਵੇਵ ਸਞ੍ਞਿਤੋਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁ।

੧੭-੮. ਨਨੁ ਚ ਚਿਤ੍ਤੰ ਕਾਮਾਵਚਰਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਕਥੰ ਤਤ੍ਥ ਅਵਚਰਨ੍ਤੰ ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ **"ਸ੍ਵਾਯਾ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਸੋ ਅਯੰ ਕਾਮਾਵਚਰੋ ''ਕਾਮੋ''ਤਿ ਸਞ੍ਞਿਤੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਰੂਪਭਵੋ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਰੂਪਭਵੋ

ਰੂਪਂ। ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਹਿ ਯਥਾਸਦ੍ਦੋ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਯਥਾ ''ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਰੂਪਭਵੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਰੂਪਭਵੋ ''ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਿਤੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਥਂ ਪਨੇਸ ਏਵਂ ਸਦ੍ਦਿਤੋਤਿ ਆਹ **"ਉਤ੍ਤਰਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾ ਉਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਦੀਰਿਤੋ ਏਸ ਰੂਪਭਵੋ ''ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਿਤੋ, ਏਵਂ ਸ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਾਵਚਰੋ ਕਾਮੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਮੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਵਸੇਨ ਕਾਮਸਦ੍ਦਿਤੇ ਪਦੇਸੇ। **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਗਹਣੇਪਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮੇਵ ਪਰਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨਮਯਮਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਕਾਮੇ ਅਵਚਰਣਤੋ। **ਸਦਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ, ਬਾਹੁਲ੍ਲੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਇਦਂ ਦੀਪੇਤਿ – ਯਥਾ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਵਚਰਨ੍ਤੋ ''ਸਙ੍ਗਾਮਾਵਚਰੋ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਹਤ੍ਥੀ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਵਚਰਨ੍ਤੋਪਿ ਬਾਹੁਲ੍ਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ''ਸਙ੍ਗਾਮਾਵਚਰੋ''ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਏਵਮਿਦਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਵਚਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਮਲੋਕੇ ਬਾਹੁਲ੍ਲਵੁਤ੍ਤਿਤੋ ''ਕਾਮਾਵਚਰ''ਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਪਨ ਨਨੁ ਚੇਤਂ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁਪਿ ਅਵਚਰਣਤੋ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਨਾਮਮ੍ਪਿ ਲਭੇਯ੍ਯਾਤਿ ਇਦਂ ਚੋਦਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਹੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

> ''ਕਾਮੇਵਚਰਤੀਤਯੇਤਂ, ਕਾਮਾਵਚਰਸਦ੍ਦਿਤਂ।
> ਸੇਸੇ ਅਵਚਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ, ਸਙ੍ਗਾਮਾਵਚਰੋ ਯਥਾ''ਤਿ॥

ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਰਸਮੁਚ੍ਚਯੇ। ਤੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰੋ ''ਕਾਮੋ''ਤਿ ਸਦ੍ਦਿਤੋ, ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਮੇ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਦਾ ਅਵਚਰਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਕਾਮਾਵਚਰ''ਮਿਚ੍ਚੇਵ ਕਥਿਤਂ, ਨ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਾਵਚਰਂ, ਨਾਪਿ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਨ੍ਤਿ ਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਕਾਮਘਾਤਿਨਾ**ਤਿ ਦੇਸਨਾਞਾਣੇਨ ਵਿਨੇਯ੍ਯਜਸਨ੍ਤਾਨਗਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਕਾਮਸ੍ਸ ਹਨਨਸੀਲੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ।

੧੯. ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ...ਪੇ॰... ਅਵਚਾਰਯਤੀਤਿ ਵਾਤਿ ਅਥ ਵਾ ਯਸ੍ਮਾ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਕਾਮੇ ਭਵੇਯੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਅਵਚਾਰਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਕਾਮੇ ਅਵਚਾਰਯਤੀਤਿ ''ਕਾਮਾਵਚਰ''ਨ੍ਤਿ ਕਥਿਤਂ ਚਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਵਸੇਨ ਪਦਸਮ੍ਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਨਾਪਿ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਂ ਕਾਮਾਵਚਰ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਰ** ਵਾ"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਮਭਵੇ। **ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਗਧਂ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ –

> ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ? ਹੇਟ੍ਠਤੋ ਅਵੀਚਿਨਿਰਯਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਤੋ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀ ਦੇਵੇ ਅਨ੍ਤੋਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯਂ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਏਤ੍ਥਾਵਚਰਾ ਏਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾ ਰੂਪਂ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੮੭) –

ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਮਨੁਸ੍ਸਿਤ੍ਥਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋਪਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਿਕੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਮੇਵ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ''ਤਿਰਚ੍ਛਾਨੋ''ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮਿਦਂ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਕਾਮਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ''ਕਾਮਾਵਚਰ''ਮਿਚ੍ਚੇਵ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ। ਤਪ੍ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾ ਚਸ੍ਸ ਅਵੀਚਿਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋਕਾਸਨਿਨ੍ਨਾਯ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇਪਿ** '''ਏਤ੍ਥਾਵਚਰਾ'ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਵੀਚਿਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋਕਾਸਾਯ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਪਦਸਮ੍ਭਵੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮੋ, ਸੋ ਏਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਅਵਚਰਤੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਨ੍ਤਿ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਯਾ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਕਤਮੇ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਵਿਸਯਾਤਿ ਏਵਂ ਇਤਰੀਤਰਨਿਸ੍ਸਯਤਾਦੋਸੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਵੀਚਿਆਦਿਏਕਾਦਸੋਕਾਸਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਤਣ੍ਹਂ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਂਸਭਾਵਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਲਕ੍ਖੇਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਕਾਮੋ ਯਥਾਰਹਂ ਸਹਜਾਤਵਸੇਨ ਏਤ੍ਥ ਅਵਚਰਤੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਵਾ ਦੁਵਿਧੇਪਿ ਕਾਮੇ ਏਤਂ ਅਵਚਰਤੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ। ਅਥ ਵਾ

ਮਞ੍ਚਨਿਸ੍ਸਿਤਕੇਸੁ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਸੁ ਨਿਸ੍ਸਯਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਅਭੇਦਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਨਿਸ੍ਸਿਤਕੇਸੁ ਨਿਸ੍ਸਯੂਪਚਾਰਵਸੇਨ ''ਮਞ੍ਚਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮੇਤਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਭਵੇ ਪਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਨਿਸ੍ਸਯਵੋਹਾਰੇਨ ''ਕਾਮਾਵਚਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਹੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

''ਕਾਮੋਵਚਰਤੀਤਜੇਤ੍ਥ, ਕਾਮੇਵਚਰਤੀਤਿ ਵਾ।
ਠਾਨੂਪਚਾਰਤੋ ਵਾਪਿ, ਤਂ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਭਵੇ''ਤਿ॥

੨੦. ਪੁਜ੍ਜਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ, ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪੁਨਨਤੋ ਚ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਕਿਰਿਯਾ, ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਆਨਿਸਂਸਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਤਾਯ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਚਾਤਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਗਣਨਤੋ ਦਸਪਰਿਮਾਣਤ੍ਤਾ ਦਸ ਚ ਤਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ ਚਾਤਿ ਦਸ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ, ਤੇਸਂ ਵਸੇਨਾਤਿ **ਦਸਪੁਞ੍ਞਕ੍ਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ,** ਦਸਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਤਂਮਯਂ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਵ**-ਕਾਰੇਨ ਪਨ ਰੂਪਾਰੂਪਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਵਿਯ ਨ ਕੇਵਲਂ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਦਸਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਪਨ ਪਰੇਹਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਪਰਪਸਂਸਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨਾਤਿ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਵਧਾਰਣਂ। ਯਤੋ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਸਬ੍ਬਾਨੁਸ੍ਸਤਿਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿ।

੨੧. ਕਾਨਿ ਪਨ ਤਾਨਿ ਦਸਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ, ਯੇਸਂ ਵਸੇਨ ਇਦਂ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਮਂ ਅਨੁਯੋਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਦਾਨਂ ਸੀਲ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ । ਤਤ੍ਥ ਦਿਯ੍ਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਦਾਨਂ,** ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਚੇਤਨਾ। ਇਧ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ "**ਸੀਲਾ**"ਦੀਸੁਪਿ। ਸੀਲਤੀਤਿ **ਸੀਲਂ,** ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਾਨਿ ਸਮਾਦਹਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਸਿਲ੍ਯਵਸੇਨ ਹਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਨਿ ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਾਨਿ ਸਮ੍ਪਤਿ, ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਹਿਤਸੁਖਾਵਹਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾ ਠਪਿਤਾਨਿ ਸਮਾਹਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੀਲਯਤਿ ਉਪਧਾਰੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਸੀਲਂ। ਉਪਧਾਰਣਂ** ਪਨੇਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ। ਭਾਵੇਤਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਆਸੇਵਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਭਾਵਨਾ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਪਤ੍ਤਿ ਦਿਯ੍ਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਪਤ੍ਤਿਦਾਨਂ**। ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚਕਰਣੇ ਬ੍ਯਾਵਟਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਵੇ**ਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਂ**। ਦੇਸੇਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਦੇਸਨਾ**। ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਮੋਦਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਪਤ੍ਤਾਨੁਮੋਦੋ। ਪੁਬ੍ਬਪਦਲੋਪੇਨ ਪਨ "**ਅਨੁਮੋਦੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਜੁਭਾਵੋ **ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਤ੍ਤਂ,** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਜੁਕਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਣਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਸਂਸੁਤਿ**। ਪੂਜਾਵਸੇਨ ਅਪਚਾਯਤਿ ਸਾਮੀਚਿਂ ਕਰੋਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਅਪਚਾਯੋ**। ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਂ ਪਭੇਦੋ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਭੇਦੋ। ਮਜ੍ਝਪਦਲੋਪਵਸੇਨ ਪਨ "**ਪੁਞ੍ਞਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਭੇਦੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ਆਜਞ੍ਞਯੁਤ੍ਤੋ ਰਥੋ ''ਆਜਞ੍ਞਰਥੋ''ਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਪਦਵਿਚਾਰੋ।

ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ – ਤਤ੍ਥ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਪਰਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪੂਜਾਨੁਗ੍ਗਹਕਾਮਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਤ੍ਥੁਪਰਿਚ੍ਚਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ ਦਾਨਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ। ਖੀਣਾਸਵਾਨਮ੍ਪਿ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਾਨਮੇਵ, ਸਾ ਪਨ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਪੁਜ੍ਜਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ, ਹਿ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪੁਨਨਤੋ ਚ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਨ ਚ ਖੀਣਾਸਵਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਤਂ ਪੁਨਾਤਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ।

ਯਾ ਪਨ ਨਿਚ੍ਚਸੀਲਉਪੋਸਥਸੀਲਾਦਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਸੀਲਂ ਅਟ੍ਠਸੀਲਂ ਦਸਸੀਲਂ ਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਕੁਲਚਾਰਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹਿ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਉਪਸਮ੍ਪਦਮਾਲਕੇ ਸਂਵਰਂ ਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਆਪਾਥਗਤਵਿਸਯੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਥਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ , ਚੀਵਰਾਦਿਕੇ ਚ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਕੁਹਨਾਦਿਵਤ੍ਥੂਤੋ ਆਜੀਵਂ ਪਰਿਸੋਧੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ, ਅਯਂ ਸੀਲਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਨਾਮ। ਏਤ੍ਥਾਹ – ''ਦਾਨਂ ਨਾਮੇਤਂ ਮਯ੍ਹਂ ਕੁਲਵਂਸੋ ਕੁਲਚਾਰਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਚਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲੇ ਠਤ੍ਵਾ ਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਾਨਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਸੀਲਮਯਨ੍ਤਿ? ਸੀਲਮਯਮੇਵ ਚਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲਭਾਵਤੋ। ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਪਿ ਹੇਸਾ ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਚੇਤਨਾਯ ਚ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸੀਲਮਯਮੇਵ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ, ਨ ਦਾਨਮਯਂ। ਪੂਜਾਨੁਗ੍ਗਹਕਾਮਤਾਯ ਹਿ ਦਿਨ੍ਨਂ ਦਾਨਮਯਨ੍ਤਿ।

“ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚ”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਚਕ੍ਖਾਦਿਕੇ ਤਿਲਕ੍ਖਣੰ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚੇਤਨਾ, ਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਪ੍ਪਨੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚੇਤਨਾ ਚਾਤਿ ਅਯੰ ਭਾਵਨਾਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ। ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾਪਿ ਭਾਵਨਾਯੇਵ, ਸਾ ਪਨ ਨ ਕਾਮਾਵਚਰਾਤਿ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਨਿਰਵਜ੍ਜਵਿਜ੍ਜਾਯਤਨਕਮ੍ਮਾਯਤਨਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਾਨੰ ਸਿਕ੍ਖਨਚੇਤਨਾਪਿ ਭਾਵਨਾਮਯੇਯੇਵ ਸਮੋਧਾਨੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਯਾ ਚੇਤ੍ਥ ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੰ ਖਯਤੋ ਵਯਤੋ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਦਦਤੋ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਸਾਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ ਉਭਯਭਾਗੇ ਚੇਤਨਾਨੰ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਭਾਵਨਾਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਯੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਦਾਨਾਦਿਕੰ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸੁਚਰਿਤਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ “ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਚ ਨਾਮ ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੁ, ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਹੋਤੂ”ਤਿ ਏਵੰ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਸ੍ਸ ਪਰੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਭਾਵੰ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਤ੍ਤਿਦਾਨਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ। ਕਿੰ ਪਨੇਵੰ ਪਤ੍ਤਿੰ ਦਦਤੋ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਯੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਹੋਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਏਕੰ ਦੀਪੰ ਜਾਲੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਦੀਪਸਹਸ੍ਸੰ ਜਾਲੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਦੀਪੋ ਖੀਣੋਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਪੁਰਿਮਾਲੋਕੇਨ ਪਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾਲੋਕਸ੍ਸ ਏਕੀਭਾਵੇ ਅਤਿਮਹਾਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਪਤ੍ਤਿੰ ਦਦਤੋ ਪਰਿਹਾਨਿ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਵੁਡ੍ਢਿਯੇਵ ਪਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਕਥੰ ਪਨੇਸਾ ਦਿਨ੍ਨਾ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ? “ਇਦੰ ਮੇ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੰ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਵਾ ਪਰਿਣਮਤੂ”ਤਿ ਏਵੰ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ, ਪਚ੍ਛਾਪਿ ਵਾ ਵਚੀਭੇਦੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਮਨਸਾ ਏਵ ਵਾ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੇਨ ਦਿਨ੍ਨਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ “ਯੰ ਮਯਾ ਕਤੰ ਸੁਚਰਿਤੰ, ਤਸ੍ਸ ਫਲੰ ‘ਦਮ੍ਮੀ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਪਤ੍ਤਿ ਦਿਨ੍ਨਾਵ ਹੋਤੀ”ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਪਨ ਪਰੇਹਿ ਚ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਅਨੁਮੋਦਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਦਾਤਬ੍ਬੰ, ਅਨੁਮੋਦੇਨ੍ਤੇਨਪਿ ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਅਨੁਮੋਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਆਚਰਿਯਾਨੰ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੰ।

ਚੀਵਰਾਦੀਸੁ ਪਚ੍ਚਾਸਾਰਹਿਤਸ੍ਸ ਅਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠੇਨ ਅਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਵਤ੍ਤਪਟਿਵਤ੍ਤਕਰਣਵਸੇਨ, ਗਿਲਾਨੁਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵੇਯਜਾਵਚ੍ਚਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ।

ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਰਪੇਕ੍ਖਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਗੁਣੰ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਸੀਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਤਥੇਵ ਨਿਰਵਜ੍ਜਵਿਜ੍ਜਾਯਤਨਾਦਿਕੰ ਉਪਦਿਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ। ਪਰੇਹਿ ਕਤੰ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸੁਚਰਿਤਕਮ੍ਮੰ ਦਿਨ੍ਨਮਦਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਵਾ ਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛੇਰਮਲੰ ਪਹਾਯ “ਸਾਧੁ ਸੁਟ੍ਠੂ”ਤਿ ਅਨੁਮੋਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਨੁਮੋਦਨਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ, “ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਉਜੁੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਤਾ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਨੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਚੇਤਨਾਨਮ੍ਪਿ ਤੰਤੰਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਸ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ –

> “ਪੁਰਿਮਾ ਮੁਞ੍ਚਨਾ ਚੇਵ, ਪਰਾ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਚੇਤਨਾ।
> ਹੋਤਿ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞੰ, ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁ ਦੀਪਯੇ”ਤਿ॥

ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਉਜੁਕਰਣਵੇਲਾਯੰ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਾਭਾਗੇ ਪਨ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਭਾਵੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਅਪਰੇ ਪਨਾਹੁ – ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਨੰ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾ ਚ। ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਜੁਭਾਵੋ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਤ੍ਤੰ। ਕਿੰ ਤੰ? ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣਾਦਿ ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨੰ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਞਾਣੁਪ੍ਪਾਦੇਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੁਚਰਿਤਾਨੁਸ੍ਸਰਣਪਰਗੁਣਪਸੰਸਾਸਰਣਗਮਨਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣੇਨ ਕਮ੍ਮਪਥਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾਤਿ। ਦਾਨਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਪਨ ਞਾਣੰ ਦਾਨਾਦੀਸ੍ਵੇਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। “ਏਵਮਿਮੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਵਿਸੇਸੰ ਅਧਿਗਮਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਵਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰੇ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਾਮੀ”ਤਿ ਏਵੰ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰੇਸੰ ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਸੀਸੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਵਨਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ।

ਨਿਰਵਜ੍ਜਵਿਜ੍ਜਾਯਤਨਾਦਿਸਵਨਚੇਤਨਾਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। ਪੂਜਾਰਹੇ, ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੇ, ਮਹਲ੍ਲਕੇ ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਸਨਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਪਟਿਗ੍ਗਹਣਮਗ੍ਗਦਾਨਅਭਿਵਾਦਨਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮਕਰਣਆਸਨਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧਾਦਿਅਭਿਹਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਬਹੁਮਾਨਚੇਤਨਾ ਅਪਚਿਤਿਸਹਗਤਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ। ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਾਪਚਾਯਨਾਨਞ੍ਹਿ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ – ਵਯਸਾ, ਗੁਣੇਨ ਚ ਜੇਟ੍ਠਾਨਂ, ਗਿਲਾਨਾਨਞ੍ਚ ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚਕਰਣਂ ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਂ, ਸਾਮੀਚਿਕਿਰਿਯਾ ਅਪਚਾਯਨਨ੍ਤਿ।

੨੨-੩. ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਆਗਤਨਯੇਨ ਦਸਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਦਾਨਂ ਸੀਲਂ ਭਾਵਨਾਤਿ ਤੀਣਿਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਤੇਸੁ ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਹ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਤ੍ਤਿਦਾਨਾਨੁਮੋਦਨਾ ਦਾਨੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ** ਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਦਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛੇਰਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਂ, ਏਤੇਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਦਾਨੇਨ ਸਹ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਏਤੇ ਦਾਨਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਾਪਚਾਯਨਾ ਸੀਲਮਯੇ ਪੁਞ੍ਞੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ** ਚਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਦੇਸਨਾਸਵਨਦਿਟ੍ਠਿਉਜੁਕਾ** ਪਨ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਸੇਵਨਤੋ ਭਾਵਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਮਯੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ**। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ, ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਚ ਦੇਸਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਞਾਣਂ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਲਕ੍ਖਣਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝ ਦੇਸੇਤਿ, ਸੁਣਾਤਿ ਚ, ਤਾਨਿ ਚ ਦੇਸਨਾਸਵਨਾਨਿ ਪਟਿਵੇਧਮੇਵ ਆਹਰਨ੍ਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾਸਵਨਂ ਭਾਵਨਾਮਯੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਦਾਨਭਾਵਤੋ ''ਦੇਸਨਾ ਦਾਨਮਯੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਪਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਨਿਯਮਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾਤਿ। ਦਾਨਾਦੀਸੁ ਹਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ''ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾਵ ਵਿਸੋਧਿਤਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **ਦੀਘਨਿਕਾਯਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਨਿਯਮਨਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੩੦੫) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮਹਾਸਂਘਿਯਾ ਪਨ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਂ ਵਿਸੁਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਭਾਵੇਨ ਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੇ ਦਾਨਂ ਸੀਲਂ ਭਾਵਨਾ ਸਂਸੁਤਿ ਦੇਸਨਾਨੁਸ੍ਸਤਿਮੋਦਨਂ ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਪੂਜਾਸਰਣਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਸਂਸਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਪੁਞ੍ਞਾਨੁਸ੍ਸਰਣਂ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਸਰਣਗਮਨਂ ਪਰਗੁਣਪਸਂਸਾਤਿ ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ। **ਪੁਨ ਤੀਣੇਵ**ਾਤਿ ਪਠਮਂ ਦਸਾਪਿ ਸਮਾਨਾ ਪੁਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਤੀਣੇਵ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ।

੨੪. ਇਦਾਨਿ ਪਰੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨੁਸ੍ਸਰਣਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸ੍ਵੇਵ ਸਮੋਧਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਬ੍ਬਾਨੁਸ੍ਸਤਿਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਂ **ਸਬ੍ਬਾਨੁਸ੍ਸਤਿਪੁਞ੍ਞਂ** ਨਾਮ। **ਪਸਂਸਾ**ਤਿ ਪਰੇਹਿ ਕਤਾਯ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਸਂਸਨਂ, ਸਨ੍ਥੁਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਰਣਤ੍ਤਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਰਨ੍ਤਿ ਹਿਂਸਨ੍ਤੀਤਿ ਸਰਣਾਨਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਰਤਨਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਸਰਣਗਤਾਨਂ ਤੇਨੇਵ ਸਰਣਗਮਨੇਨ ਭਯਂ ਸਨ੍ਤਾਸਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਰਿਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਹਿਂਸਨ੍ਤਿ ਵਿਨਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਤਯੋ ਅਵਯਵਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਤਯਂ, ਤੀਹਿ ਅਵਯਵੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ, ਸਰਣਾਨਂ ਤਯਂ ਸਰਣਤ੍ਤਯਂ, ਤੀਣਿ ਸਰਣਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਵਯਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਮੁਦਾਯੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਸਰਣਤ੍ਤਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਉਪਚਾਰਤੋ, ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਤੋ ਵਾ ਸਰਣਗਮਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਨ ਹਿ ਸਰਣਤ੍ਤਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨੇਤਂ ''ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਤ ਸੋ ਭਗਵਾ, ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਂਘੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਪਸਾਦਪਟਿਲਾਭਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ **ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਗਹਂ ਯਨ੍ਤਿ** ਤਂਵਸੇਨੇਵ ਤੇਸਂ ਇਜ੍ਝਤੋ। ਨ ਹਿ ਵਿਪਰੀਤਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਵਿਸੁਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਤ੍ਥਿ ਸਂਸਯੋ**"ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਮਯਸਙ੍ਗਹੇਪਿ ਸਙ੍ਖੇਪਨਯੇਨ ਭਾਵਨਾਮਯੇ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਨਯੇਨ ਪਨ ''ਕਤ੍ਥ ਨੁ ਖੋ''ਤਿ ਸਂਸਯੋ ਸਿਯਾਤਿ ਇਮੇਸਂ ਭਾਵਨਾਮਯਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਮਹਪ੍ਫਲਭਾਵਨਿਯਾਮਕਤ੍ਤੇਨ ਮੂਲਭੂਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਪਧਾਨਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵਿਸੁਂ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ 'ਮੁਞ੍ਚਤੀ'ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਸਰਣਗਮਨਸ੍ਸ ਸੀਲਸਮਾਦਾਨੇ ਵਿਯ ਗਹਣਂ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਸੀਲਮਯੇ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ''ਸਰਣਗਮਨਂ ਪਣਿਪਾਤਭਾਵਤੋ ਅਪਚਿਤਿਸਹਗਤੇ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤੀ''ਤਿ ਕੇਚਿ।

੨੫. ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁੱਤੁਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵੱਤ੍ਥੂਨਂ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਭਾਗਵਸੇਨ ਪਵੱਤਮਾਨਾਪਿ ਚੇਤਨਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪੁਰਿਮਾ ਮੁਞ੍ਚਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪੁਰਿਮਾ**ਤਿ ਦਾਨਤ੍ਥਾਯ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ''ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਯਾਵ ਵੱਤ੍ਥੂਨੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ, ਪਰਿਣਾਮਨਂ ਵਾ, ਤਾਵ ਪਵੱਤਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਚੇਤਨਾ। ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਸ੍ਸ ਪਨ ਹਤ੍ਥੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਚੇਤਨਾ, ਪਰਿਣਾਮਨਚੇਤਨਾ ਵਾ ਮੁਞ੍ਚਨਚੇਤਨਾ ਨਾਮ। ਸਾਯੇਵ ਨਿਗ੍ਗਹੀਤਲੋਪੇਨ **"ਮੁਚਨਾ"**ਤਿ ਵੁੱਤਾ। **"ਮੁਞ੍ਚਨਾ"**ਇਤਿਯੇਵ ਵਾ ਪਾਠੋ। **ਪਰਾ**ਤਿ ਅੱਤਨਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਵੱਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਆਲਯਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ''ਸਾਧੁ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਗ੍ਗਂ ਦਾਨਂ ਮੇ ਦਿਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਚਿੱਤੇਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਪਰਭਾਗਚੇਤਨਾ। **ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਚੇਤਨਾ**ਤਿ ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਪੁਰਿਮਾ ਚੇਤਨਾ, ਅਯਞ੍ਚ ਮੁਞ੍ਚਨਚੇਤਨਾ, ਅਯਞ੍ਚ ਅਪਰਚੇਤਨਾਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਚੇਤਨਾ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਦਾਨਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਹੋਤਿ,** ਦਾਨਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵੱਤ੍ਥੁ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਅੱਤ੍ਥੋ। ''ਪੁਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ''ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਕਵਚਨਨਿੱਦੇਸੋ। ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁੱਤਮੱਤ੍ਥਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਅਤਿਦਿਸਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁ ਦੀਪਯੇ"**ਤਿ। **ਸੇਸੇਸੂ**ਤਿ ਸੀਲਾਦੀਸੁ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵੱਤ੍ਥੂਸੁ **ਏਵਂ** ਯਥਾਵੁੱਤਨਯੇਨ ''ਸੀਲਂ 'ਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, 'ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਵਿਹਾਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵੱਤਾ ਪੁਰਿਮਚੇਤਨਾ, ਸੀਲਂ ਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸੀਲਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮਜ੍ਝਿਮਚੇਤਨਾ, 'ਪੂਰਿਤਂ ਮੇ'ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਪਰਚੇਤਨਾਤਿ ਏਵਂ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਚੇਤਨਾ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੀਲਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵੱਤ੍ਥੁ ਨਾਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਦੀਪਯੇ,** ਪਕਾਸੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅੱਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚ ਅੱਤਨਾ ਕਤਪੁਞ੍ਞਾਨੁਸ੍ਸਰਣਚੇਤਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਅਯਞ੍ਚ ਅਪਰਚੇਤਨਾ ਸਾਯੇਵਾਤਿ ਕਥਮਸ੍ਸਾ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ, ਵਿਸਯਭੇਦੇਨ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਪੁਞ੍ਞਾਨੁਸ੍ਸਰਣਞ੍ਹਿ ਅੱਤਨਾ ਕਤਪੁਞ੍ਞਵਿਸਯਮੇਵ। ਅਯਂ ਪਨ ਤਬ੍ਬੱਤ੍ਥੁਵਿਸਯਾਤਿ ਪਾਕਟੋਯੇਵ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ।

ਏੱਤਾਵਤਾ ਚ ਯਂ ਵੁੱਤਂ ''ਦਸਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵੱਤ੍ਥੁਵਸੇਨੇਵ ਪਵੱਤਤੀ''ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਦਸਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵੱਤ੍ਥੂਨਿ ਸਰੂਪਤੋ, ਸਙ੍ਗਹਤੋ ਚ ਨਿੱਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਥਾਪਵੱਤਮਾਨਸ੍ਸ ਚਸ੍ਸ ਪਾਟੇਕ੍ਕਂ ਪਵੱਤਾਕਾਰਵਿਸਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਇਦਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਦਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੋ, ਅਨ੍ਨਾਦਿਦਸਵਿਧਂ ਵੱਤ੍ਥੁ। ਵੁੱਤਞ੍ਹਿ –

''ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵੱਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ, ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ।
ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ, ਦਾਨਵੱਤ੍ਥੂ ਦਸਾਵਿਮੇ''ਤਿ॥

ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੋ ਆਦਿ ਯੇਸਂ ਦੇਸਕਾਲਮਿੱਤਾਦੀਨਂ ਤੇ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਦਯੋ, ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਦੀਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪੱਤਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾ **ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਦਿਸਮ੍ਪੱਤਿ**। ਤਤ੍ਥ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਣੀਤਮਨਾਪਭਾਵੋ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੋ **ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸਮ੍ਪੱਤਿ**। ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਭਾਵੋ **ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਸਮ੍ਪੱਤਿ**। ਦੁਲ੍ਲਭਅਨ੍ਨਪਾਨਾਦਿਕੋ ਦੇਸੋ **ਦੇਸਸਮ੍ਪੱਤਿ**। ਤਾਦਿਸੋਵ ਕਾਲੋ **ਕਾਲਸਮ੍ਪੱਤਿ**। ਦੁਲ੍ਲਭਅਨ੍ਨਪਾਨਾਦਿਕੇ ਹਿ ਦੇਸੇ, ਕਾਲੇ ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾਯ ਮਹਪ੍ਫਲਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਹੇਤੁਕਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਦਾਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪੱਤਿਵਸੇਨ ਵੁੱਤਾ। **ਮਿੱਤਸਮ੍ਪੱਤਿ** ਪਨ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿੱਤਭਾਵੋ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿੱਤਞ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਦਾਨਾਦੀਸੁ ਚਿੱਤਂ ਓਦਗ੍ਯਪ੍ਪੱਤਂ ਹੋਤਿ। **ਪਰਿਚਾਰਿਕਸਮ੍ਪੱਤਿ** ਪਨ ਅਨਾਣੱਤਿਯਾਪਿ ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚਸਮ੍ਪਾਦਨੇ ਅਪ੍ਪਮੱਤਸ੍ਸ ਪਰਿਚਾਰਿਕਜਨਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭੋ। **ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਹੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਬਹੁਲਤਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦਿਟ੍ਠਿਤਾਦਿਭੇਦਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਕਾਰਣਂ ਵਾ। **ਆਗਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਉਪਾਗਮ੍ਮ, ਪਟਿਚ੍ਚਾਤਿ ਅੱਤ੍ਥੋ। **ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨ ਹਟ੍ਠੋ ਚੇਵ ਪਹਟ੍ਠੋ ਚ। ਉਭਯੇਨਪਿ ਅਧਿਕਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਵੁੱਤਂ। **ਅੱਤ੍ਥਿ...ਪੇ॰... ਪਵੱਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਅੱਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਅੱਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਅੱਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਅੱਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਅੱਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਅੱਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਅੱਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਅੱਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਅੱਤ੍ਥਿ ਸੱਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਅੱਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੧) ਏਵਂ ਪਵੱਤਂ ਦਸਵਿਧਂ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਵੱਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨਿਯਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਚ ਪਵੱਤਂ। ਆਦਿ-ਸੱਦੇਨ ਹਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਨਵਨ੍ਨਂਯੇਵ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਵੱਤ੍ਥੂਨਂ ਗਹਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਸਮ੍ਮਾ ਞਾਯੇਨ ਪਵੱਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਪਸੱਤ੍ਥਾ

ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ,** ਤਂ। **ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਖੋ ਸਹਜਾਤਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਵਸੇਨ ''ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੧-੨) ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ।

ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋਤਿ ਲੋਭਮਚ੍ਛਰਿਯਾਦਿਵਸੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯ ਸਙ੍ਕੋਚਂ ਅਨਾਪਜ੍ਜਨਤੋ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਪਰੇਨ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ। ਸਭਾਵਤੋ ਹਿ ਪੁਞ੍ਞਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਮਿਦਂ। **ਪਰੇਹੀ**ਤਿ ਪਨ ਪਰਪਾਕਟ੍ਸ੍ਸਾਹਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਠਮ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੇਨ, ਇਧ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਠਮਂ। **ਮਹਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਾਦਿਅਙ੍ਗਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਕਡ੍ਢਨਤੋ ਮਹਨ੍ਤਂ ਪੂਜਿਤਂ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਮਹਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ**। ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਮੇਤ੍ਤਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਸ੍ਸ ਤਿਹੇਤੁਕਸੋਮਨਸ੍ਸਮਯਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ''ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮ...ਪੇ॰... ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵਮਾਹ, ''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵਂ, ''ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋ''ਤਿ ਪਨ ਇਮਿਨਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵਾਤਿ ''ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਕਾਰਣਂ ਆਗਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। **ਉਸ੍ਸਾਹਿਤੋ**ਤਿ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇ ਸਾਪੇਕ੍ਖਾਦਿਤਾਯ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਦੀਸੁ ਅਨਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਦੀਹਿ ਚ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯ ਸਙ੍ਕੋਚਾਪਜ੍ਜਨਤੋ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਪਰੇਨ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਉਸ੍ਸਾਹਿਤੋ। **ਪਰੇਹੀ**ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਕਰੋਤਿ ਦਾਨਾਦੀਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਮੇ**ਵਾਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਦਿਨਾ ਤਂਸਦਿਸਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਹੋਤਿ ਹਿ ਤਂਸਦਿਸੇਪਿ ਤਂਵੋਹਾਰੋ ਯਥਾ ਚ ''ਸਾਯੇਵ ਤਿਤ੍ਤਿਰੀ, ਤਾਨਿਯੇਵ ਓਸਧਾਨੀ''ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ''ਉਸ੍ਸਾਹਿਤੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। **ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨਤ੍ਥੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯੇ, ਉਸ੍ਸਾਹਿਤਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਤਂਵਿਸਯੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਬ੍ਬਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯ ਸਙ੍ਕੋਚੇ ਜਾਯਮਾਨੇ ਤਤੋ ਵਿਵੇਚੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ। **ਪੁਬ੍ਬ**-ਗ੍ਗਹਣਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਸੋ ਪਯੋਗੋ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਿਕਤਾਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ।

ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਚਜਨਵਨ੍ਦਨਾਦਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨ। ਬਲਨ੍ਤਿ ਅਨਨ੍ਤੀਤਿ ਬਾਲਾ, ਅਸ੍ਸਾਸਿਤਪਸ੍ਸਾਸਿਤਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਜੀਵਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਞ੍ਞਾਜੀਵਿਤੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਬਾਲਾਯੇਵ **ਬਾਲਕਾ**। ਤੇ ਪਨ ਇਧ ''ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਭਾਵੇਨ ਅਸਞ੍ਜਾਤਬੁਦ੍ਧਿਨੋ ਦਾਰਕਾ। ਪਾਕਟਵਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ **ਬਾਲਕ**-ਗ੍ਗਹਣਂ। ਸਹਸਾ ਕਰਣਾਦਿਕਾਲੇ ਪਨ ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਜਾਤਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤਾ,** ਜਾਤਸੋਮਨਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਹਸਾ**ਤਿ ਸੀਘਂ ਸੀਘਂ ਦਾਤੁਕਾਮਤਾਯ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਕਾਲਮੇਵ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰੇਸਂ ਪਯੋਗਾਭਾਵਮਾਹ, ''ਜਾਤਪਰਿਚਯਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਯੋਗਾਭਾਵਂ। ਉਭਯੇਨਾਪਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। ''ਬਾਲਕਾ, ਸਹਸਾ''ਤਿ ਚ ਇਮੇਹਿ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵਮਾਹ, ''ਭਿਕ੍ਖੂ...ਪੇ॰... ਜਾਤਾ''ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵਂ। ਅਥ ਵਾ ''ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਰਿਚਯਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵਸ੍ਸ ''ਬਾਲਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ...ਪੇ॰... ਜਾਤਾ''ਤਿ ਚ ਇਮੇਹਿ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵਸ੍ਸ ਚ ਦੀਪਿਤਤ੍ਤਾ ''ਸਹਸਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਦਿਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਪਨ ''ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵਂ, ਸਹਸਾ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। ''ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਸ੍ਵਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਤੇ**ਤਿ ਤੇ ਞਾਤਕਾ, ਤੇ ਬਾਲਕਾਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। **"ਸੋਮਨਸ੍ਸਹੇਤੂਨਂ ਅਭਾਵਂ ਆਗਮ੍ਮਾ"**ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਤਥਾਰੂਪੇ ਚੇਤੋਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋਪਿ ਹਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਾਯ ਕਾਰਣਮੇਵਾਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਭਾਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਰਹਿਤਤਾ ਹੋਤੀਤਿ **"ਚਤੂਸੁਪਿ...ਪੇ॰... ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਰਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **"ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਨਿਗਮਨਂ।

ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਅਟ੍ਠਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੰ ਬਲਵਤਰੰ, ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ ਸਦਿਸੰ ਬਲਵਤਰੰ। ਵਿਸਦਿਸੰ ਪਨ ਵੇਦਨਾਞਾਣਪ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਬਲਵੰ, ਦੁਬ੍ਬਲਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਿਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤੋ ਹਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਿਹੇਤੁਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ ਬਲਵਤਰੰ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਦੁਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਿਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ ਬਲਵਤਰੰ। ਇਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤਤੋ ਤਤਿਯਚਿਤ੍ਤੰ ਬਲਵਤਰੰ, ਤਤੋ ਅਟ੍ਠਮਚਿਤ੍ਤੰ, ਤਤੋ ਸਤ੍ਤਮਚਿਤ੍ਤੰ, ਤਤੋ ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤੰ, ਤਤੋ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤੰ, ਤਤੋ ਛਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੰ, ਤਤੋ ਪਞ੍ਚਮਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਵਮਿਮੇਸੰ ਬਲਵਬਲਵਤਰਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੨੬. ਏਵੰ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਨਯੇਨ ਵੇਦਨਾਞਾਣਪ੍ਪਯੋਗਭੇਦਤੋ ਅਟ੍ਠਵਿਧਤੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਆਗਤਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨਪਿ ਪਭੇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਦਸ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਰਿਯਾਦੀਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਛਨ੍ਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੰ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਧਿਪਤੀਨੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ, ਹੀਨਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਚ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤੇਨੇਵਾਹੁ –

''ਕਮੇਨ ਪੁਞ੍ਞਵਤ੍ਥੂਹਿ, ਗੋਚਰਾਧਿਪਤੀਹਿ ਚ।
ਕਮ੍ਮਹੀਨਾਦਿਤੋ ਚਾਪਿ, ਗਣੇਯ੍ਯ ਨਯਕੋਵਿਦੋ''ਤਿ॥

੨੭. ਇਦਾਨਿ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਯੋ ਯੋ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤੰ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸਤ੍ਤਰਸ ਸਹਸ੍ਸਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਰੇਵੰ ਗਣਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਇਮਾਨਿ ਤਾਵ ਅਟ੍ਠ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਦਸਨ੍ਨੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨੰ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਦਸ ਦਸਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਸੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਚ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਛਗ੍ਗੁਣਿਤਾਨਿ ਸਾਸੀਤਿਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਧਿਪਤੀਨੰ ਸਹਯੋਗਵਸੇਨ ਚਤੁਗ੍ਗੁਣਿਤਾਨਿ ਸਹਸ੍ਸੰ, ਵੀਸਾਧਿਕਾਨਿ ਚ ਨਵ ਸਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਚ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਵਸੇਨ ਤਿਗੁਣਿਤਾਨਿ ਸਸਟ੍ਠਿਸਤ੍ਤਸਤਾਧਿਕਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਚ ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਭੇਦਤੋ ਤਿਗੁਣਿਤਾਨਿ ਸਾਸੀਤਿਕਦ੍ਵਿਸਤਾਧਿਕਾਨਿ ਸਤ੍ਤਰਸ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਵੀਮੰਸਾਧਿਪਤਿਸਹਯੋਗਾਭਾਵਤੋ ਅਧਿਪਤਿਵਸੇਨ ਸਹਸ੍ਸੰ, ਸਾਸੀਤਿਕਾਨਿ ਚ ਛ ਸਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤਾਨਿ ਵੀਸਸਤਾਧਿਕਾਨਿ ਪਨ੍ਨਰਸ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ, ਸੋਤਪਤਿਤਵਸੇਨ ਪਨ ਤੰ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪਤਿਗਣਨਾ ਗਹਿਤਾਤਿ ਨ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਗਣਨਹਾਨਿ ਕਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਨਨੁ ਚ ''ਸਵਿਪਾਕੰ ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਪਨ ਕਥੰ, ਕੁਹਿੰ, ਕਿੰ ਫਲਤੀਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਤੰ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਤਿਹੇਤੁਕੰ ਕੁਸਲੰ ਤਿਹੇਤੁਕੰ ਵਾ ਦੁਹੇਤੁਕੰ ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਦੇਤਿ , ਨਾਹੇਤੁਕੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਦੇਤਿ। ਯਦਾ ਚ ਤਿਹੇਤੁਕੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਜਨੇਤਿ, ਤਦਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਸੋਲ਼ਸ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ। ਯਦਾ ਦ੍ਵਿਹੇਤੁਕੰ, ਤਦਾ ਦ੍ਵਾਦਸ। ਦੁਹੇਤੁਕੰ ਪਨ ਦੁਹੇਤੁਕਮਹੇਤੁਕਞ੍ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਜਨੇਤਿ, ਨ ਤਿਹੇਤੁਕੰ। ਯਦਾ ਚ ਦੁਹੇਤੁਕੰ ਜਨੇਤਿ, ਤਦਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਦ੍ਵਾਦਸ। ਯਦਾ ਅਹੇਤੁਕੰ, ਤਦਾ ਅਟ੍ਠ। ਯੇ ਪਨ ਆਗਮਨਤੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਮਤੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕੰ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਦਸ ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਦੁਹੇਤੁਕੰ ਦਸ, ਅਟ੍ਠ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਯਥਾਨੁਰੂਪ**"ਨ੍ਤਿ। ਨਾਨਾਵਿਧਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਸੋਭਨਾ, ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਗਤਿ ਚਾਤਿ ਸੁਗਤਿ, ਕਾਮਾਵਚਰਭਵੋਵ ਸੁਗਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਸੁਗਤਿ। ਤਸ੍ਸੰ **ਕਾਮਾਵਚਰਸੁਗਤਿਯੰ। ਭਵਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਭਵਤੀਤਿ ਭਵੋ, ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਮੇਤੰ ਗਹਣੰ, ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ ਭੋਗੋ, ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਪਟਿਲਭਿਤਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਭਵੋਤਿ ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਭੋਗੋ ਸੇਸਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪੇਹਿ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਪਟਿਲਭਿਤਬ੍ਬਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਭਵੋ ਚ ਭੋਗੋ ਚ ਭਵਭੋਗੋ, ਤੇਯੇਵ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਤੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਵਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਭਵਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤੰ **ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ,** ਜਨਕਵਸੇਨ ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਚ ਸਾਧੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਭਵਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨੰ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਲਬ੍ਭਮਾਨਟ੍ਠਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਕਾਮਾਵਚਰਸੁਗਤਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਵਜ੍ਜੰ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਸਭਾਵੰ ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ, ਏਕਚ੍ਚਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ, ਭੋਗਸਮ੍ਪਦਮੇਵ ਵਾ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸੁਗਤਿਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਮ੍ਪਿ

ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿਯੇਵ। ਨਾਗਸੁਪਣ੍ਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਹਿਸ੍ਸ ਦੇਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਦਿਸਂ ਮਨੁਞ੍ਞਂ ਭੋਗਜਾਤਂ, ਤਬ੍ਬਿਸਯਾਨਿ ਚ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਸੁਵਣ੍ਣਤਾਸੁਸ੍ਸਰਤਾਦਿ ਚ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸੇਵ ਫਲਂ। ਨ ਹਿ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਫਲਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ ਅਨਵਕਾਸੋ, ਯਂ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੋ ਕਨ੍ਤੋ ਵਿਪਾਕੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸਾਵਕਾਸੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਇਤਰੇਸੂ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਤਰੇਸੂ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਇਤਰੇਸੁ, ਰੂਪਾਵਚਰਾਦੀਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਏਕਵਿਧਂ** ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ । ਨ ਹਿ ਅਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਰੂਪਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪੁਨ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ।

ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਭੇਦਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ ਅਧਿਪਤੀਨਂ ਹੀਨਾਦਿਭਾਵੇਹਿ ਝਾਨਸ੍ਸ ਹੀਨਾਦਿਭਾਵੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਤ੍ਤਮਨਾਸੇਵਿਤਂ **ਹੀਨਂ** ਪਰਿਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਤੋ, ਨਾਤਿਸੁਭਾਵਿਤਂ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਸਿਭਾਵਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ,** ਅਤਿਵਿਯ ਸੁਭਾਵਿਤਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਸਿਭਾਵਂ **ਪਣੀਤਂ**। ਤਥਾ ਉਲ਼ਾਰਪੁਞ੍ਞਫਲਕਾਮਤਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਹੀਨਂ,** ਲੋਕਿਯਾਭਿਞ੍ਞਤ੍ਥਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ,** ਵਿਵੇਕਕਾਮਤਾਯ ਅਰਿਯਭਾਵੇ ਠਿਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਪਣੀਤਂ**। ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਹੀਨਂ,** ਕੇਵਲਂ ਅਲੋਭਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ,** ਪਰਹਿਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਪਣੀਤਂ**। ਵਟ੍ਟਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਹੀਨਂ,** ਵਿਵੇਕਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ,** ਵਿਵਟ੍ਟਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪਾਦਕਤ੍ਥਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਪਣੀਤਂ**।

ਪਟਿਪਦਾਦਿਭੇਦਤੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਪਟਿਪਦਾਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਭੇਦੇਨ। ਪਟਿਪਦਾਵਚਨੇਨੇਵ ਵਾ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਵੋਹਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਧਿਪਤਿਆਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ **ਪਟਿਪਦਾਦਿਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਪਟਿਪਦਾਭੇਦਤੋ, ਅਧਿਪਤਿਭੇਦਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਭੇਦਤੋ, ਹਾਨਭਾਗਿਯਾਦਿਭੇਦਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਪਦਾਭੇਦਤੋ ਤਾਵ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ, ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਂ, ਸੁਖਪਟਿਪਦਂ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ, ਸੁਖਪਟਿਪਦਂ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ**। ਦਨ੍ਧਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ**। ਏਸ ਨਯੋ **"ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞ"**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ।

ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਹੀਨਨੀਵਰਣਸ੍ਸ, ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਝਾਨਨਿਕਨ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਚ ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤਤਾਯ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਸਕਲਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ''ਪਥਵੀ ਪਥਵੀ''ਤਿ ਵਾ ''ਆਪੋ ਆਪੋ''ਤਿ ਵਾ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਪਠਮਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਨਿਕਨ੍ਤਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਤਾਵ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਨਾ **ਪਟਿਪਦਾ** ਨਾਮ ''ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ ਝਾਨਂ ਏਤਾਯਾ''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਪਹੀਨਨੀਵਰਣਸ੍ਸ, ਪਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਝਾਨਨਿਕਨ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਚ ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਸਿਟ੍ਠਭਾਵਤੋ **ਅਭਿਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੋ ਆਦਿਤੋ ਕਿਲੇਸੇ ਝਾਨਨਿਕਨ੍ਤਿਞ੍ਚ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤਿ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਕਿਲੇਸਝਾਨਨਿਕਨ੍ਤਿ ਚ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਚਿਰੇਨ ਅਙ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ, ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਞ੍ਚ ਝਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਕਿਲੇਸਾਦਿਕੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਨ ਚਿਰੇਨ ਅਙ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ, ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਞ੍ਚ। ਯੋ ਕਿਲੇਸਾਦਿਕੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ ਸੁਖੇਨ ਅਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤਿ, ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਵਾਸਂ ਪਨ ਚਿਰਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੁਖਪਟਿਪਦਂ, ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ। ਯੋ ਪਨ ਸੁਖੇਨੇਵ ਕਿਲੇਸਾਦਿਕੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਸੀਘਮੇਵ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੁਖਪਟਿਪਦਂ, ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸੋ ਪਨਾਯਂ ਪਟਿਪਦਾਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਭੇਦੋ ਕਿਲੇਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਰਾਗਾਦਯੋ ਕਿਲੇਸਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਚਮਕਾਨਿ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਮੁਦੂਨਿ। ਯੋ ਚ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਅਕਤਾਧਿਕਾਰੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤੁਝਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ, ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਕਿਲੇਸਸਮੁਦਾਚਾਰਤਿਬ੍ਬਤਾਯ ਨੀਵਰਣਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਛੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਸਮਿਜ੍ਝਨਤੋ ਪਟਿਪਦਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਸੁਖਾ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਮੁਦੁਤਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਿ ਦਨ੍ਧਾ ਮਨ੍ਦਾ ਅਸੀਘਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨੀ ਹੋਤਿ। ਭਵਨ੍ਤਰੇ ਵਾ ਸਮਥੇ ਅਕਤਾਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਕਤਾਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਿ ਦਨ੍ਧਾ। ਯੋ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰੀਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਤਿਬ੍ਬਸਮੁਦਾਚਾਰਤਾਯ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਞ੍ਚ ਤਿਖੀਣਤਾਯ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤਾਯ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਸੁਖਪਟਿਪਦਾ, ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ ਹੋਤਿ। ਭਵਨ੍ਤਰੇ ਕਤਪਰਿਚਯਸ੍ਸ ਹਿ ਯਥਾ ਪਗੁਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਗਨ੍ਥੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਨ ਪਯੋਗੇਨ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵਾਚੁਗ੍ਗਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਭਾਵਨਾ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਕਤੋ, ਕਤੋ ਚ ਅਧਿਕਾਰੋ ਸਮਥਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਪਟਿਪਦਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪਦਾਯ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਞਾਣਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਯੋ ਪਨ ਤਿਬ੍ਬਕਿਲੇਸੋ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਮੇਵ ਵਾ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਖਿਪ੍ਪਾ ਪਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ, ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤਸ੍ਸ ਸੁਖਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਤਿਬ੍ਬਮਨ੍ਦਭਾਵਤੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਤਿਖਿਣਮੁਦੁਭਾਵਤੋ, ਪੁਬ੍ਬਪਰਿਚਯਸ੍ਸ ਚ ਸਮ੍ਭਵਾਸਮ੍ਭਵਵਸੇਨਾਤਿ ਏਵਂ ਕਿਲੇਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਇਮਾਸਂ ਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਪਿਚ ਯਾਨਿ ਪਰਤੋ ਸਪ੍ਪਾਯਾਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ, ਪਲਿਬੋਧੁਪਚ੍ਛੇਦਾਦੀਨਿ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਾਨਿ, ਅਪ੍ਪਨਾਕੋਸਲ੍ਲਾਨਿ ਚ ਆਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੁ ਯੋ ਉਪਚਾਰਾਧਿਗਮਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਅਸਪ੍ਪਾਯਸੇਵੀ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਦਨ੍ਧਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ। ਉਭਯਤ੍ਥ ਸਪ੍ਪਾਯਸੇਵਿਨੋ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਖਿਪ੍ਪਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾ। ਯੋ ਪਨ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੇਵਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਸਪ੍ਪਾਯਸੇਵੀ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਖਿਪ੍ਪਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ। ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤਸ੍ਸ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਦਨ੍ਧਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਥਾ ਪਲਿਬੋਧੁਪਚ੍ਛੇਦਾਦਿਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਂ ਅਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਭਾਵਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਪਰਿਪਨ੍ਥਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਪਰਿਪਨ੍ਥਤਾਯ ਸੁਖਾ। ਅਪ੍ਪਨਾਕੋਸਲ੍ਲਾਨਿ ਅਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਵਿਸਦਤਾਯ ਦਨ੍ਧਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਯਾਯਤੋ ਖਿਪ੍ਪਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ – ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਤਿਭਵਨਵਸੇਨ ਏਤਾਸਂ ਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਣ੍ਹਾਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਸਮਥਪਟਿਪਦਾਯ ਪਰਿਪਨ੍ਥਕਭਾਵਤੋ, ਅਨਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਤਦਭਾਵਤੋ ਸੁਖਾ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਦਨ੍ਧਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਖਿਪ੍ਪਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਿ। ਸੋ ਪਨਾਯਂ ਪਟਿਪਦਾਭੇਦੋ ਕੇਵਲਂ ਸਮਥਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ, ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾਦਿਭੇਦੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਮਗ੍ਗਵਸੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾਦਿਭੇਦਂ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ ''ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾਦਿਭਾਵੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾਦਿਕ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਧਿਪਤਿਭੇਦਾਦੀਸੁ ਪਨ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਧਿਪਤਿਭੇਦਤੋ, ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ , ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭੇਦਤੋ, ਹਾਨਭਾਗਿਯਂ ਠਿਤਿਭਾਗਿਯਂ ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਹਾਨਭਾਗਿਯਾਦਿਭੇਦਤੋ ਚ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ''ਛਨ੍ਦਵਤੋ ਚੇ ਝਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਮਯ੍ਹਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਛਨ੍ਦਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ **ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ**। ਏਸ ਨਯੋ **"ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ"**ਦੀਸੁਪਿ। ਅਪ੍ਪਗੁਣਂ ਪਨ ਉਪਰਿਝਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਂ **ਪਰਿਤ੍ਤਂ,** ਸੁਪ੍ਪਸਰਾਵਮਤ੍ਤੇਸੁ ਅਵਡ੍ਢਿਤਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ **ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ**। ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਪਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਦੀਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਹਾਨਭਾਗਿਯਾਦਿਵਿਸੇਸਂ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ।

ਝਾਨਙ੍ਗਯੋਗਭੇਦਤੋਤਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਞ੍ਚ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਤੀਣਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਦ੍ਵੇ , ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਪਰਾਨਿ ਦ੍ਵੇਤਿ ਏਵੰ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨੰ ਸਮ੍ਪਯੋਗਭੇਦਤੋ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦੋ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਗਹਿਤੋ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਕੇਵਲੰ ਸਮਥਾਨੁਯੋਗਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧੰ ਸਸਙ੍ਖਾਰੰ, ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਸਙ੍ਖਾਰੰ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਝਾਨਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਰਯੋਗਭੇਦਤੋ ਦਸਵਿਧ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵੰ, ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸ੍ਸਾਪਿ ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਵਿਨਾ ਕੇਵਲੰ ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ''ਅਸਙ੍ਖਾਰ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਅਧਿਕਾਰੇਨ ਚ ਵਿਨਾ ਕੇਵਲੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਨੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ''ਸਸਙ੍ਖਾਰ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਝਾਨਙ੍ਗਯੋਗਭੇਦਤੋ ਪਞ੍ਚਵਿਧਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਬਜਾਪਾਦੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਵਿਪ੍ਪਹੀਨਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਵਿਪ੍ਪਹੀਨੰ**। ''ਅਗਜਾਹਿਤੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਆਹਿਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਯ ਵਿਪ੍ਪਹੀਨ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਥ ਪਰਵਚਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਹਿ ਵਾ ਵਿਪ੍ਪਹੀਨੰ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਤੇਸੰ ਪਹਾਯਕਭਾਵੇਨਾਤਿ **ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਵਿਪ੍ਪਹੀਨੰ**। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮੇਤੀਤਿ ਕਾਮੋ, ਛਨ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨ ਛਨ੍ਦੋ ਚਾਤਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਬਹਲਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਬਜਾਪਾਦਾਦੀਨਮਤ੍ਥੰ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਸੁ ਅਪ੍ਪਹੀਨੇਸੁ ਝਾਨੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿਸ੍ਸ ਪਹਾਨਙ੍ਗਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਨਨੁ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਮਿਨਾ ਝਾਨੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚੇਵ ਪਹਾਨਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ? ਵਿਸੇਸੇਨ ਝਾਨਨ੍ਤਰਾਯਕਰਤ੍ਤਾ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਵਸੇਨ ਹਿ ਨਾਨਾਵਿਸਯਪਲੋਭਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਏਕਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਭਿਭੂਤੰ ਵਾ ਨਾਨਾਵਿਸਯਸਮੁਪਬਜੂਲ੍ਹਾਯ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਪਹਾਨਪਟਿਪਦੰ ਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਬਜਾਪਾਦੇਨ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਟਿਹਞ੍ਞਮਾਨੰ ਨ ਸਮਾਹਿਤੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੰ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞੰ ਹੋਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰੇਤੰ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਬ੍ਭਮਤਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਉਪਹਤੰ ਝਾਨਾਧਿਗਮਪਟਿਪਦੰ ਨਾਰੋਹਤਿ ''ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ, ਪਥਵੀ ਪਥਵੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ''ਝਾਨੰ ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਾਧਿਗਮਪਟਿਪਦਾਯ ਅਸੰਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਯਤੋ ਵਕ੍ਖਤਿ –

''ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸਮਹੰ ਅਦ੍ਧਾ, ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ।
ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸਾਤਿ, ਕਤ੍ਵਾ ਉਸ੍ਸਾਹਮੁਤ੍ਤਮ''ਨ੍ਤਿ॥

ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਆਦੀਨੰ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭਾਵੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਝਾਨਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਣਤੋ ਏਤਾਨੇਵ ਪਹਾਨਙ੍ਗਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਹੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

''ਪਚ੍ਚਨੀਕਾ ਯਤੋ ਪਞ੍ਚ, ਸਮਾਧਾਦੀਨਮੇਤ੍ਥ ਹਿ।
ਝਾਨਨ੍ਤਰਾਯਿਕਾ ਤਸ੍ਮਾ, ਪਹਾਨਙ੍ਗੇ ਨਿਯਾਮਿਤਾ''ਤਿ॥

ਏਵਮਿਦੰ ਪਹਾਨਙ੍ਗਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਙ੍ਗਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਵਿਤਕ੍ਕ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਯੋ ਵਚਨਤ੍ਥਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪਰਿ ਆਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਇਮੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਝਾਨੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਙ੍ਗਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਏਤੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਝਾਨੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਯਥਾ ਪਨ ਨੇਮਿਆਦਿਅਙ੍ਗਸਮੁਦਾਯੇ ਰਥਾਦਿਵੋਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਝਾਨਙ੍ਗਸਮੁਦਾਯੇ ਝਾਨਵੋਹਾਰੋ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹੇਤੰ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** ''ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਚਾਰੋ ਪੀਤਿ ਸੁਖੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੬੯)। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਫਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਇਮਾਨਿਯੇਵ ਪਞ੍ਚ ਝਾਨਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਕਿਚ੍ਚਵਨ੍ਤਤਾਯ, ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਚ। ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਰੋਪੇਤਿ, ਵਿਚਾਰੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ। ਏਵੰ ਝਾਨਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਾਯ ਸਮਾਦਹਿਤਪਯੋਗਸ੍ਸ ਚੇਤਸੋ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਪੀਤਿ ਪੀਣਨੰ, ਸੁਖਞ੍ਚ ਉਪਬ੍ਰੂਹਨੰ ਕਰੋਤਿ। ਅਥ ਨੰ

ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਂ ਏਤੇਹਿ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਾਨੁਬਨ੍ਧਨਪੀਣਨਉਪਬ੍ਰੂਹਨੇਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਸਮਾਧਾਨਕਿਚ੍ਚੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤਾਪੇਨ੍ਤੀ ਏਕਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਮਂ, ਸਮ੍ਮਾ ਚ ਆਧਿਯਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਤਾਵਸੇਨ ਸਮਂ, ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੂਰੀਭਾਵੇਨ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਾਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਚ ਠਪੇਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤੇਸਮੇਵ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਕਿਚ੍ਚਂ ਆਵੇਣਿਕਂ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਨ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਕਿਚ੍ਚਵਨ੍ਤਤਾਯ, ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਚ ਇਮੇਯੇਵ ਪਞ੍ਚ ਝਾਨਙ੍ਗਭਾਵੇਨ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਤਿ। ਯਥਾਹੁ –

‘‘ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ, ਕਾਮਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ।
ਸਨ੍ਤੇਸੁਪਿ ਚ ਅਞ੍ਞੇਸੁ, ਪਞ੍ਚੇਵ ਝਾਨਸਞ੍ਞਿਤਾ’’ਤਿ॥

ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮਤੋ, ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਠਮਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਚ **ਪਠਮਂ,** ਪਠਮਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿਪਿ **ਪਠਮ**ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਨ ਏਕਨ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਝਾਨਪਟਿਲੋਮਾਦਿਵਸੇਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨੇ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ।

ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਪ੍ਪਨਾਕ੍ਖਣੇ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਏਤਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਵਾ ਏਤਂ ਵਿਪ੍ਪਹੀਨਨ੍ਤਿ **ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਪਹੀਨਂ**। ਭਾਵਨਾਯ ਹਿ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਝਾਨਕ੍ਖਣੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਪਨ ਉਪਚਾਰਭਾਵਨਾਯ ਚ ਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ ਪੁਰਿਮਭਾਗੇ, ਪਚ੍ਛਾਭਾਗੇ ਚ ਅਪਚ੍ਚੂਨੀਕਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵਾਤਿ।

ਨਨੁ ਚ ‘‘ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਸਭਾਵਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਕਥਂ ਝਾਨੇਨ ਏਸ ਪਹੀਯਤਿ? ਨ ਹਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਰਾਗਾਦਿਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਮੇਤਸ੍ਸ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਸਭਾਵਸ੍ਸਾਪਿ ਏਤਸ੍ਸ ਓਲ਼ਾਰਿਕਤਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਤੋ ਝਾਨਕ੍ਖਣੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਭਾਵਾਪਾਦਨਤ੍ਥਂ ਤਤ੍ਥ ਨਿਕਨ੍ਤਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭਾਵਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਬਲੇਨ ਤਂ ਝਾਨਕ੍ਖਣੇ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ ਨਿਕਨ੍ਤਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਂ ਪਹੀਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਉਪਚਾਰੇਨਪਿ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੀਯਤੀਤਿ ਤਤ੍ਥਪਿਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਸਿਯਾ, ਯਥਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰੇ ਨੀਵਰਣਾਨੀਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ, ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਵਿਤਕ੍ਕਾਰਮ੍ਮਣਿਕਨਿਕਨ੍ਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰੇਨ ਸਾਤਿਸਯਂ ਅਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਤੋ। ਸਾਤਿਸਯਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਨਂ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਵੋਚੁਮ੍ਹਾ ‘‘ਉਪਚਾਰਭਾਵਨਾਯ ਚ ਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ’’ਤਿ, ਤਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। “**ਵਿਚਾਰਵਿਪ੍ਪਹੀਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇਯੇਵ ਪਹੀਨਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਇਧ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ “**ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਵਿਪ੍ਪਹੀਨ**”ਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕ-ਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ। ਏਵਂ “**ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਪੀਤਿਵਿਪ੍ਪਹੀਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ।

ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਯਂ ਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਦਨਤਿਕ੍ਕਮਤੋ। ਕਸਿਣਾਨਾਪਾਨੇਸੁ ਹਿ ਪਞ੍ਚੇਵ ਝਾਨਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਸੁਭਕਾਯਗਤਾਸਤੀਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ, ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੇਸੁ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਵਜ੍ਜਾਨਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੇ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਨ੍ਤਿ।

ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੂਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕੇਵਲਂ ਆਪੋਕਸਿਣਾਦੀਨਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਸੁਭਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਪ੍ਪਨਾਵਹਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਭਿਭਾਯਤਨਵਿਮੋਕ੍ਖਝਾਨਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਾਕਾਰਮਤ੍ਤਤੋ ਭਿਨ੍ਨਾਨਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਪਨ ਕਸਿਣਾਯਤਨਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕਸਿਣਾਯਤਨਝਾਨੇਹੇਵ ਤਾਨਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ। “**ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ…ਪੇ॰… ਅਨੇਕਵਿਧਾ**”ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵਚਨੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨੇ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਕਭੇਦੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਵਿਮੋਕ੍ਖਝਾਨਾਨਿ ਵਿਸੁਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਪਨ ਸਰੂਪਤੋ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਨ ਮੇਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਨਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਭਾਰੋ’’ਤਿ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਵੀਥਿਯਂ, ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਵੀਥਿਯਂ ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਂ ਝਾਨਂ **ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ** ਨਾਮ।

ਤਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਭਿਭਵਤੀਤਿ ਅਭਿਭੂ, ਯੋਗਿਨੋ ਸੁਖਵਿਸੇਸਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ, ਮਨਾਯਤਨਧਮ੍ਮਾਯਤਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਵਾ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ, ਅਭਿਭਵਿਤਬ੍ਬਂ ਵਾ ਅਭਿਭੂ, ਆਲਮ੍ਬਣਂ, ਤਂ ਆਯਤਨਮਸ੍ਸਾਤਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ। ਅਥ ਵਾ ਆਲਮ੍ਬਣਾਭਿਭਵਨਤੋਯੇਵ ਅਭਿਭੂ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ, ਞਾਣਂ ਵਾ, ਤਂ ਆਯਤਨਂ ਕਾਰਣਮਸ੍ਸਾਤਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ। ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ, ਞਾਣਂ ਵਾ ਆਲਮ੍ਬਣਂ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਉਪਚਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਞ੍ਚਮਵੀਥਿਮਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਵੀਥਿਤੋ ਪਰਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਪਨ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਮ੍ਪਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਸਾਮਞ੍ਞਗਤਿਯਾ ਪਨ ਕਸਿਣਾਯਤਨਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਇਮਮੇਵ ਹਿ ਸੀਘਤਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਤਾਨਿ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੦੪) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਨੁ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਗਯ੍ਹਤਿ। ''ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨੇਵਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੦੪) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਹੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਞਾਨਮਭਿਭਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ, ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਸਹ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਹਿ ਇਧ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ, ਕਿਂ ਤਾਵ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਹ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੇ ਅਸਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਨਾਪਿ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੇਨ ਸਹ ਏਕਵੀਥਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਉਪਚਾਰਭਾਵਨਾਪਬਨ੍ਧਸੇਵਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਤਦਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਤਿਚਿਰਾਯਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਸਮੀਪਿਮ੍ਹਿ ਸਮੀਪਕਾਰੀਯੂਪਚਾਰੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਦਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਨਾਤਿਚਿਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮਭਿਭਾਯਤਨਂ, ਕਥਂ ਤਸ੍ਸ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਭੇਦੋ ਪਾਲਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਜਵਨਵੀਥਿਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਚਿਰਕਾਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ, ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਵੀਥਿਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ ਨਾਮ ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਮੇਵ, ਨੇਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ, ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਦੂਰਤਰਭਾਵੇਨ ''ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇਨ ਸਹ ਵਿਰੁਜ੍ਝਨਤੋ।

ਅਪਿਚ ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਞਾਨਂ ਅਭਿਭਵਨਕਾਰਣਨਿਰਪੇਕ੍ਖਂ ਵਸਿਭਾਵਬਲੇਨੇਵ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਨ ਤਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਵਸਿਭਾਵਾ ਪਠਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯੇਵ ਅਭਿਭਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ''ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੧੨-੨੧੩) ਅਭਿਭਾਯਤਨਦੇਸਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਞਾਨਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। ਪਠਮਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਂ ਪਚ੍ਛਾ ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਨਾਮਮੇਵ ਲਭਤੀਤਿ ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਮਭਿਭਾਯਤਨਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ, ਇਤਰਂ ਪਰਿਤ੍ਤਂ।

ਅਥ ਵਾ ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਿਪਰਿਗ੍ਗਹਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਯਂ ਬਲਵਤਰਂ, ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਉਪਲਕ੍ਖਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਬਲਵਭਾਵਨਿਬਨ੍ਧਨਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਤ੍ਤਂ। ਬਲਵਭਾਵੋ ਚ ਪਠਮਅਪ੍ਪਨਾਵਾਰਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਪਚ੍ਛਿਮਅਪ੍ਪਨਾਵਾਰਾਨਂ ਬਲਵਤਾਯ ਅਵਸਿਤਾਪਤ੍ਤੇਪਿ ਞਾਨੇ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਬਲਵਨ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ, ਇਤਰਂ ਪਰਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਵਸਿਤਾਪਤ੍ਤੇਪਿ ਞਾਨੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਬਲਵਭਾਵੋ ਨਾਮ ਉਪਚਾਰਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾਯ ਸਤਿ ਹੋਤਿ। ਉਪਚਾਰਞ੍ਚ ਤਂ ਬਲਵਂ, ਯਂ ਸਹਸਾ ਅਪ੍ਪਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਞ੍ਞਾਨਾਨਂ ਉਪਚਾਰਵੀਥਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਦੁਤਿਯਵੀਥਿਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾਯ ਸਯਮ੍ਪਿ ਬਲਵਤਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਵੀਥਿਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਤਿਯਵੀਥਿਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਦਿਤਰਸਭਾਵਤਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਚਤੁਤ੍ਥਵੀਥਿਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ। ਪਞ੍ਚਮਵੀਥਿਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਪ੍ਪਨਾਵੀਥਿਯਂ ਪਞ੍ਚਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਅਪ੍ਪਨਾਤੋ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਬਲਵਭਾਵੋਤਿ ਤਂਵਸੇਨਾਪੇਤ੍ਥ ਪਰਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਮਾਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਗਣਨਤੋ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ, ‘ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਏਵੰਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਨੀਲਾਨਿ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾਨਿ ਨੀਲਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਨੀਲਨਿਭਾਸਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਪੀਤਾਨਿ ਪੀਤਵਣ੍ਣਾਨਿ ਪੀਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਪੀਤਨਿਭਾਸਾਨਿ। ਲੋਹਿਤਾਨਿ ਲੋਹਿਤਵਣ੍ਣਾਨਿ ਲੋਹਿਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਲੋਹਿਤਨਿਭਾਸਾਨਿ। ਓਦਾਤਾਨਿ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾਨਿ ਓਦਾਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਓਦਾਤਨਿਭਾਸਾਨਿ, ‘ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਏਵੰਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭੩; ੩.੩੩੮; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੨੭-੪੩੪; ੮.੬੫)।

ਤਤ੍ਥ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ**ਤਿ ਅਲਾਭਿਤਾਯ ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਿਕਤਾਯ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੇਸੁ ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਪਰਿਕਮ੍ਮਅਪ੍ਪਨਾਸਞ੍ਞਾਵਿਰਹਿਤੋ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ, ਚਤੂਸੁ ਭੂਤਕਸਿਣੇਸੁ ਏਵ ਵਾ ਕਤਪਰਿਕਮ੍ਮਕਤਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਚ ਤਾਨਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਟ੍ਠ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਾ ਕਸਿਣਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਪਰਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਅਮਹਨ੍ਤਾਨਿ। **ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਗਹਣਿਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕਟਚ੍ਛੁਮਤ੍ਤੰ ਭਤ੍ਤੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਿਂ ਏਤ੍ਥ ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ ਭਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਏਕਕਬਲਮੇਵ ਕਰੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਿਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਿਸਦਞਾਣੋ ‘‘ਕਿਂ ਏਤ੍ਥ ਪਰਿਤ੍ਤਕੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਯਂ ਮਮ ਭਾਰੋ’’ਤਿ ਤਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨ, ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸੀਘਂ ਅਪ੍ਪਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। **“ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ”**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਾਭੋਗੋ ਕਥਿਤੋ, ਤਦਾਗਮਨਤੋ ਚ ਅਨ੍ਤੋਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਤਰਥਾ ਅਨੇਨ ਆਭੋਗਮਤ੍ਤੇ ਕਥਿਤੇ ਤੇਨ ਸਾਧਿਤਬ੍ਬਂ ਞਾਨਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਭਾਯਤਨਦੇਸਨਾਵਾਯਂ ਞਾਨਵਿਸਯਾਤਿ। **ਆਗਮਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਪਨ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਞਾਨਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਭਿਭਵਨਾਕਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਭੋਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯ –

> ‘‘ਇਮਿਨਾ ਪਨਸ੍ਸ ਆਭੋਗੋ ਕਥਿਤੋ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ, ਨ ਅਨ੍ਤੋਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯ’’ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੭੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੪੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੮.੬੫) ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਦੁਤਿਯੇ **ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਣ੍ਣਾਨਿ। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਹਿ ਨੀਲਾਦੀਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਾਨਿ, ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀਤਿ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ।

ਤਤਿਯੇ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨੀ**ਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਵਿਪੁਲਾਨਿ ਖਲਮਣ੍ਡਲਾਦੀਨਿ। ਵਡ੍ਢਨਵਸੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਮਾਣਤਾ ਨ ਗਹਿਤਾ ਕਸਿਣਵਡ੍ਢਨਸ੍ਸ ਇਧ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਕਸਿਣਸ੍ਸ ਹਿ ਦ੍ਵੇ ਵਡ੍ਢਨਭੂਮਿਯੋ ਉਪਚਾਰਭੂਮਿ, ਅਪ੍ਪਨਾਭੂਮਿ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਨ ਤਾਵ ਇਧ ਉਪਚਾਰਭੂਮਿਯਂ ਵਡ੍ਢਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਕਾਲਂ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਞਾਨੇ ਕੁਤੋ ਤਸ੍ਸ ਓਕਾਸੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਪ੍ਪਨਾਭੂਮਿਯਂ। ਵਡ੍ਢਿਤਸ੍ਸ ਪਠਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਭਾਵਮਹਨ੍ਤਾਨੇਵ ਆਲਮ੍ਬਣਾਨਿ ਇਧ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਵਡ੍ਢਿਤਵਸੇਨੇਵ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨੀਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਠਮਂ ਅਭਿਭਵਨਿਚ੍ਛਾਯ ਅਭਾਵੇਨ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭਵਨਿਚ੍ਛਾਯ ਸਤਿ ਅਭਿਭਵਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਪ੍ਪਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਇਦਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਚਤੁਤ੍ਥੇ **ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ। ਯਥਾ ਨਾਮ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਗਹਣਿਕੋ ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਏਕਂ ਭਤ੍ਤਵਡ੍ਢਿਤਕਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ‘‘‘ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਹੋਤੁ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਹੋਤੂ’ਤਿ ਕਿਂ ਏਸ ਮਯ੍ਹਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਨ ਤਂ ਮਹਨ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰੋ ਵਿਸਦਞਾਣੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ

'''ਕਿਂ ਏਤ੍ਥ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ, ਨਯਿਦਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਮਯ੍ਹਂ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਕਰਣੇ ਭਾਰੋ''ਤਿ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਪ੍ਪਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ।

ਪਞ੍ਚਮੇ **ਨੀਲਾਨਿ...ਪੇ॰... ਨੀਲਨਿਭਾਸਾਨੀ**ਤਿ ਏਤਾਨਿ ਪਰਿਯਾਯਨਾਮਾਨੀਤਿ ਤਤ੍ਥ "**ਨੀਲਾਨੀ**"ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਤਕੇਯੇਵ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਂਯੋਗਤੋ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰੇਨ ਗੁਣਯੁਤ੍ਤੇਪਿ ਪਸਙ੍ਗੋ ਸਿਯਾਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ "**ਨੀਲਵਣ੍ਣਾਨੀ**"ਤਿ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਹਿ ਬਹੁਬ੍ਬੀਹਿਵਸੇਨ ਗੁਣੇਪਿ ਪਸਙ੍ਗੋ ਹੋਤੀਤਿ "**ਨੀਲਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨੀ**"ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ । ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਞ੍ਹਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ, ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ। ਤਤੋ ਸੇਤਾਦਿਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ ਨੀਲ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਸਮਾਸੋ ਕਤੋਤਿ ਅਪਞ੍ਞਾਯਮਾਨਚੀਵਰਾਨਿ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਵਣ੍ਣਾਨਿ ਏਕਨੀਲਾਨੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। "**ਨੀਲਨਿਭਾਸਾਨੀ**"ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਓਭਾਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨੀਲੋਭਾਸਾਨਿ ਨੀਲਪ੍ਪਭਾਯੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤੇਨ ਤੇਸਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। '**ਪੀਤਾਨੀ**''ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਟ੍ਠਸੁ ਚੇਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮਂ ਅਭਿਭਵਨਾਕਾਰੇਨ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠਪਿ ਕਸਿਣਾਨਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤਿਯਂ ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ। ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਨਿਯੇਵ ਦ੍ਵੇ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਸਹਿਤਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਨ ਪਨ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ।

ਪਞ੍ਚਮਾਦੀਨਿ ਪਨ ਤੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਵਣ੍ਣਵਸੇਨੇਵ ਦੇਸਿਤਾਨਿ। ਨ ਹਿ ਤੇਸਂ ਅਭਿਭਵਨਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਤਾ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਤਾ ਵਾ ਕਾਰਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਨੀਲਾਦਿਭਾਵੋ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਤੇ ਕਤਾਧਿਕਾਰਾਤਿ। ਨਨੁ ਚ **ਆਗਮਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ''ਸੁਵਣ੍ਣਾਨਿ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤੁ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ ਵਾ, ਪਰਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਮਾਣਵਸੇਨੇਵ ਇਮਾਨਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੭੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੪੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੮.੬੫) ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਪਨ ਆਗਮੇ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ –

> ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭੩; ੩.੩੩੮; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੨੭-੪੩੪; ੮.੬੫) –

ਏਵਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿਯੇਵ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਆਗਤਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਵਣ੍ਣਾਭੋਗੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਮਾਣਤਾਵਸੇਨੇਵ ਇਮੇਸਂ ਦੇਸਿਤਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਪਰਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਮਾਣਤਾ ਹਿ ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਅਭਿਭਵਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪੀਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ''ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਸਹਿਤਾਨਿਯੇਵ ਤਤ੍ਥ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ? ਤਂ ਨ, ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ, ਸਹਿਤਾਨਿ ਚ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਥਾ ''ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਂ, ਸਹਿਤਾਨਞ੍ਚ ਏਕਜ੍ਝਂ ਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਨ ਏਕਜ੍ਝਂ, ਵਿਸੁਂਯੇਵ ਤੇਸਂ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਵਿਸੁਂ ਕਥਮੇਕਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਪਰਿਤ੍ਤਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣ-ਗ੍ਗਹਣਮਤਿਰਿਚ੍ਚਤਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠੋਤਿ? ਨਾਤਿਰਿਚ੍ਚਤਿ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾਭਾਵਤੋ। ਅਤ੍ਥਿ ਹਿ ਏਸ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਦਿਦਂ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਜਨਿਤਾਜਨਿਤਂ ਵਿਸੇਸਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਤ੍ਤਂ ਨੇਤ੍ਵਾ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਮੇਵ ਪਭੇਦਂ ਵਿਨੇਯ੍ਯਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਤਾਨਿ ਚ ਕਦਾਚਿ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਆਵਜ੍ਜਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ''ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ, ਸਹਿਤਾਨਿ ਚ ਵਿਸੁਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਪਰਿਤ੍ਤਾਭਿਭਵਨੇ, ਤਂਸਹਿਤਪਰਿਤ੍ਤਾਭਿਭਵਨੇ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਿਭਵਨਸਾਮਞ੍ਞਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਤ੍ਤਂ ਕਤਨ੍ਤਿ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ** ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ, ਸਹਿਤਾਨਿ ਚ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਹਿ ਉਭਯਤ੍ਥਾਭਿਭਵਨਵਿਸੇਸੋਤਿ। ਹੋਤੁ ਤਾਵ, ਏਵਂ ਸੁਤ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਪਾਠਵਿਸੇਸਤੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਪਾਠਭੇਦੇ ਪਨ ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਹਿ ਪਠਮਵਿਮੋਕ੍ਖਂ ਦ੍ਵੇਧਾ

ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਠਮਦੁਤਿਯਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨਮ੍ਪਿ ਅਭਿਭਵਨਪਰਿਯਾਯੋ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ''ਤਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਦ੍ਵਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਦੁਤਿਯਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਵਣ੍ਣਾਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਤਤਿਯਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਅਭਿਭਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ତਿਤੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ, ਇਧ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਚ ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਦੇਸਨਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਦੇਤੰ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਸ੍ਸ ਅਭਿਭਾਯਤਨਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਵਚਨਤੋ ''ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਵਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਸਾਧਾਰਣਵਚਨਭਾਵਤੋ ਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚੇਤੰ ਏਵ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਪਾਠਭੇਦੇ ਅਞ੍ਞੰ ਕਾਰਣੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਅਥ ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਨਨੁ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮੇਵ ''ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯਥਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ 'ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨੀ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਅਵਤ੍ਵਾ ਇਧ ਚਤੂਸੁਪਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞਿਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਨੰ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤੋ''ਤਿ ਕਾਰਣੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਨ ਤੰ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਵਚਨੰ, ਅਥ ਖੋ ਕਤ੍ਥਚਿ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਕਾਰਣਵਚਨੰ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਇਧ ਵਾ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿਯੇਵ ਅਭਿਭਵਿਤਬ੍ਬਾਨੀ''ਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤਾ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਨੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਵਿਯ ਅਵਿਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਭੂਤਭਾਵਮਨ੍ਤਰੇਨ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਭਵਨੰ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਾਠਦ੍ਵਯਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ । ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ ਹਿ ਨਾਮ ਵਿਨੇਯਜਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪੰ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨੰ, ਨ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚੀਤਿ। ਏਵੰ ਤਾਵ ਅਭਿਭਾਯਤਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਤਤ੍ਥ **ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਞਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਜਵਨਵੀਥਿਸਮਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਪਿਤੁਅਙ੍ਕੇ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਯ ਦਾਰਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਰਾਸਙ੍ਕਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਠਮਕਪ੍ਪਨਾ ਵਿਯ ਚ ਲਹੁੰ ਅਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮਸੋ ਚਤੁਪਞ੍ਚਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਤੋ ਅਨੇਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਞਾਨਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਕਸਿਣਾਯਤਨਵਸੇਨ ਵਾ ਅਭਿਭਾਯਤਨਵਸੇਨ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ''ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** –

> ''ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨ। ਕੋ ਅਯੰ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੋ ਨਾਮ? ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੋ, ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚ ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੪੮)।

ਯਦਿ ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਮੇਵ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਕਥਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਚਤੁਕ੍ਕੇ ਪਰਿਤ੍ਤਤਾ **ਪਾਲ਼ਿਯੰ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਵਸਿਤਾਪਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਞਾਨੰ ਪਰਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ? ਨਾਯੰ ਦੋਸੋ, ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਤਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਨੰ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਨਾਮ, ਨ ਇਤਰੰ। ਇਤਰੰ ਪਨ ਯਦਿ ਕਸਿਣਾਯਤਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਕਸਿਣਾਯਤਨੰ। ਅਥ ਅਭਿਭਾਯਤਨਵਸੇਨ, ਅਭਿਭਾਯਤਨਮੇਵਾਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਪਠਮਅਪ੍ਪਨਾਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਸਿਣਾਯਤਨਵਸੇਨ, ਅਭਿਭਾਯਤਨਵਸੇਨ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਠਮਕਪ੍ਪਨੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸੰ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋਯੇਵਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਤੰ ਪਨੇਤੰ ਗਣਨਤੋ ਤਿਵਿਧੰ। ਯਥਾਹ –

> ''ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੁਭਨ੍ਤੇਵ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭੪; ੩.੩੩੯; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੦੯)।

ਤਤ੍ਥ **ਰੂਪੀ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤੰ ਰੂਪਜ੍ਝਾਨੰ ਰੂਪੰ, ਤਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਰੂਪੀ। **ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਨੀਲਕਸਿਣਾਦਿਰੂਪਾਨਿ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਵਤ੍ਥੁਕੇਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਞਾਣਪਟਿਲਾਭੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਨਰੂਪਸਞ੍ਞੀ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਿਤਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਿਨਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਵ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **"ਸੁਭ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧੇਸੁ ਨੀਲਾਦੀਸੁ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣੇਸੁ ਞਾਣਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਨ੍ਤੋਅਪ੍ਪਨਾਯੰ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਆਭੋਗੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਪਨ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧੰ ਸੁਭਕਸਿਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਸੋ ਯਸ੍ਮਾ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਵਸੇਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਾਦੀਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵੰ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ। **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ਪਨ ''ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕੰ ਦਿਸੰ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੧੨) ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਵਸੇਨ ਸੁਭਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯੰ** ਪਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾਨੰ ਵਿਸੁੰਯੇਵ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਤੰ ਨਯੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸੁਨੀਲਕਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਸੁਭਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋਤਿ ਇਧਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਣ੍ਣਨੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਤਾਵ ਵਿਮੋਕ੍ਖਞਾਣੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਯਥਾਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਹੀਨਾਦਿਅਨੁਰੂਪੰ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਞ੍ਹਿ ਹੀਨੰ ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਤਤਿਯਭਾਗਾਯੁਕੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਾਰਿਸਜ੍ਜੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮੰ ਉਪਡ੍ਢਕਪ੍ਪਾਯੁਕੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਪੁਰੋਹਿਤੇ, ਪਣੀਤੰ ਏਕਕਪ੍ਪਾਯੁਕੇ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮੇ। ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੰ, ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਞ੍ਚ ਹੀਨੰ ਦ੍ਵਿਕਪ੍ਪਾਯੁਕੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭੇ, ਮਜ੍ਝਿਮੰ ਚਤੁਕਪ੍ਪਾਯੁਕੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭੇ, ਪਣੀਤੰ ਅਟ੍ਠਕਪ੍ਪਾਯੁਕੇ ਆਭਸ੍ਸਰੇ। ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੰ ਹੀਨੰ ਸੋਲ਼ਸਕਪ੍ਪਾਯੁਕੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਸੁਭੇ, ਮਜ੍ਝਿਮੰ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਕਪ੍ਪਾਯੁਕੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਸੁਭੇ, ਪਣੀਤੰ ਚਤੁਸਟ੍ਠਿਕਪ੍ਪਾਯੁਕੇ ਸੁਭਕਿਣ੍ਹੇ। ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨੰ ਪਨ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਚਕਪ੍ਪਸਤਾਯੁਕੇ ਵੇਹਪ੍ਫਲੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ, ਤਦੇਵ ਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਸਞ੍ਞਾਵਿਰਾਗਵਸੇਨ ਭਾਵਿਤੰ ਪਞ੍ਚਕਪ੍ਪਸਤਾਯੁਕੇਯੇਵ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤੇ। ਅਨਾਗਾਮੀਹਿ ਪਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦਿਕਾਲੇ ਪਚ੍ਛਾਪਿ ਭਾਵਿਤੰ ਸਦ੍ਧਾਦਿਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਸਹਸ੍ਸਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸਚਤੁਸਹਸ੍ਸਅਟ੍ਠਸਹਸ੍ਸਸੋਲ਼ਸਸਹਸ੍ਸਕਪ੍ਪਾਯੁਕੇਸੁ ਅਵਿਹਾਅਤਪ੍ਪਾਸੁਦਸ੍ਸਾਸੁਦਸ੍ਸੀਅਕਨਿਟ੍ਠਨਾਮਕੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤਿੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਨੁਰੂਪੰ ਸੋਲ਼ਸਰੂਪਾਵਚਰਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੂਪਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਕਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯਥਾਨੁਰੂਪੰ…ਪੇ॰… ਹੋਤੀ"**ਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਰੂਪਭਵੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਲਭਿਤਬ੍ਬਾ ਉਪਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸੇਵ ਫਲੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ''ਭਵਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿੰ ਉਪਾਦਾਯ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸ੍ਸ ਮਹਾਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯੰ ਪਨ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਕਪ੍ਪਵਸੇਨ। ਨ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਇਤਰਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਏਕਕਪ੍ਪੇਪਿ ਅਵਿਨਾਸਾਭਾਵੇਨ ਮਹਾਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਭਾਗੇਯੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਹਨਤੋ।

ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਾਨਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸਾਵਕਾਸੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਤਨ੍ਨਿਦ੍ਦੇਸਤ੍ਥਮਾਹ **"ਸੇਸੇਸੁ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਆਕਾਸਕਸਿਣਵਜ੍ਜਿਤਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਸਿਣਸ੍ਸ ਉਗ੍ਘਾਟਨਤੋ ਲਦ੍ਧਮਾਕਾਸੰ **ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੰ। ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਮਾਹ। ਤਞ੍ਹਿ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। **ਸਬ੍ਬਸੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ, ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਦਣ੍ਡਾਦਾਨਸਮ੍ਭਵਦਸ੍ਸਨਾਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਚ ਦੋਸਦਸ੍ਸਨਾਕਾਰੇਨ, ਤੇਸੁ ਏਵ ਵਾ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਨਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਦਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਸਬ੍ਬਸੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਸੰ, ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੇਨ ਅਨਵਸੇਸਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਞ੍ਚੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ। ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ''ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ ''ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ।

ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਕਸਿਣਰੂਪਂ ਪੁਰਿਮਪਦਲੋਪੇਨ ''ਦੇਵੇਨ ਦਤ੍ਤੋਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਰੂਪੇ ਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇ ਤਂਸਹਗਤਸਞ੍ਞਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਤਿ ਗਹਿਤਾ, ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ''ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞਂ, ਰੂਪਨਾਮਵਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਂਗਹਿਤੇਨ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚੇਤਂ ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਸਰੂਪੇਕਸੇਸਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। **ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ**ਤਿ ਵਿਰਾਗਾ, ਨਿਰੋਧਾ ਚ। ਕਿਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ? ਏਤਾਸਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਦਸਨ੍ਨਂ ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ, ਏਤੇਸਞ੍ਚ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਵਸੇਨ ਨਵਨ੍ਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਨਵਸੇਸਾਨਂ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਚ, ਤੇਸੁ ਏਵ ਵਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਨਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਦਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਵਿਰਾਗਾ, ਨਿਰੋਧਾ ਚ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਤੋ ਚੇਵ ਤਪ੍ਪਟਿਬਨ੍ਧਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤੋ ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯ ਸਹਗਤਂ ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਨਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਰੂਪਸਞ੍ਞੇਨ ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਨ੍ਤਿ।

ਨ ਕੇਵਲਂ ਏਤਾਸਂਯੇਵ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ ਇਦਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਦੀਨਮਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਦਿਤੋਪੀਤਿ ਆਹ **“ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਂ, ਰੂਪਾਦੀਨਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਪਟਿਘਾਤੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮੋਧਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਟਿਹਨਨੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਞ੍ਞਾ **ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ**, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਦਿਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਸਞ੍ਞਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਯਥਾਹ –

> ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ? ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਞਾ ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਞਾ ਰਸਸਞ੍ਞਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਞਾ, ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਯੋ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੬੦੩)।

ਤਾਸਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਭੂਤਾਨਂ **ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ** ਪਹਾਨਾ ਅਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਏਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾਪਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਸਮਾਪਨ੍ਨਕਾਲੇ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਯਥਾ ਪਨ ''ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਸਂਸਾਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਹੀਨਾਨਮ੍ਪਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ, ''ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨਂ ਪਹਾਨਾ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨਂ ਤਨੁਤ੍ਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਯੇਵ ਪਹੀਨਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਂ ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗੇ ਚ ਵਚਨਂ, ਏਵਮੇਵ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਝਾਨੇ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਕਾਨਂ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤ੍ਥਂ ਇਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਸਂਸਾਵਸੇਨ ਏਤਾਸਂ ਏਤ੍ਥ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾਪਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾਭਾਵੇਨ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਾਵਚਰਭਾਵਨਾ ਰੂਪਵਿਰਾਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਰੂਪਾਯਤ੍ਤਾ ਏਵ ਤਾਸਂ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ। ਅਰੂਪਭਾਵਨਾ ਪਨ ਰੂਪਵਿਰਾਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਤਾ ਏਤ੍ਥ ਪਹੀਨਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਏਤਾਸਂ ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾਯੇਵ ''ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੋ ਕਣ੍ਟਕੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ। ਇਧ ਚ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਏਵ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਚਨਾਦੀਹਿ, ''ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਅਰੂਪਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਆਨੇਞ੍ਜਤਾ, ਸਨ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਨ੍ਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਗੋਚਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ, ਨਾਨਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਨਂ, ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾਨਂ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਕਾਮਾਵਚਰਸਞ੍ਞਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤਾ ਏਵ ਹਿ –

> ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ? ਅਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਨੋਧਾਤੁਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਵਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਾ ਸਞ੍ਜਾਨਿਤਤ੍ਤਂ, ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯੋ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੬੦੪) –

ਏਵਂ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਾ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਸਦ੍ਦਾਦਿਭੇਦੇ ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਨਾਨਾਸਭਾਵੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾ, ਏਕਾਦਸ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਞ੍ਞਾ, ਦ੍ਵੇ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਞ੍ਞਾ, ਏਕਾਦਸ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਸਞ੍ਞਾਤਿ ਏਵਂ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਪ੍ਪਭੇਦਾ ਨਾਨਾਸਭਾਵਾ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਸਦਿਸਾ, ਤਸ੍ਮਾ

‘‘ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਾ ਅਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰਾ ਅਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁ ਜਵਨਪਟਿਪਾਦਕੇਨ ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਅਕਰਣਾ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਂ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਰਣਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੂਨਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇ ਪਨ ਤਦਭਾਵਤੋ ‘‘ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ’’ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਦੀਨਂ ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ, ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ ਚ ਇਮਿਨਾ ਝਾਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਭਵੇਪਿ ਨ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਰੂਪਸਞ੍ਞਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਅਭਾਵੇ ਚੁਤਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਾਨਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਯਾਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਂ ਆਪਾਦਿਯਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਪਗੇਵ ਪਨ ਇਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਕਾਲੇ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ’’ਤਿ ਉਭਯਥਾਪਿ ਤਾਸਂ ਅਭਾਵੋਯੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਸੁ ਪਨ ਯਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ, ਤਾ ਅਨੇਕਾਸਤਾਯ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਰੂਪਭਾਵਨਾਯ ਨਿਵਾਰਿਤਤ੍ਤਾ, ਅਨਿਵਾਰਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਕਾਚਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਸਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਂ ਅਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਂ ਜਵਨਪਟਿਪਾਦਕੇਨ ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਮਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਅਕਰਣਂ ਅਪ੍ਪਵੇਸਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਤਾਸਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋਯੇਵ ਇਤਰਥਾ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ। ਇਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ‘‘ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਬ੍ਬਰੂਪਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ‘‘ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ’’ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਪਹਾਨਂ, ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤੀਹਿ ਪਨੇਤੇਹਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਥਿਰਭਾਵੋ ਕਥਿਤੋਤਿ।

ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਨਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਤਿ ਅਨਨ੍ਤਂ, ਅਨਨ੍ਤਂ ਆਕਾਸਂ ਆਕਾਸਾਨਨ੍ਤਂ, ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਂ, ਅਨਨ੍ਤਤਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਨ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਅਨਨ੍ਤਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਹਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨ੍ਤੋ, ਵਯਨ੍ਤੋ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਨਤੋ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਚ ਵਿਨਸ੍ਸਨਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਨ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ, ਨੇਤਰੋ। ਨ ਚ ਪਨੇਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਸਙ੍ਖਾਤਮਨ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਰੂਪਵਿਵੇਕਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣੇਨ ਅਨਨ੍ਤਫਰਣਾਕਾਰੇਨੇਵ ਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਨ੍ਤਵਿਰਹਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਏਤਮਨਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ‘‘ਅਨਨ੍ਤਾਕਾਸ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਅਨਨ੍ਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਰਨਿਪਾਤਵਸੇਨ ‘‘ਆਕਾਸਾਨਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਆਕਾਸਾਨਨ੍ਤਮੇਵ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਂ ਸਂਯੋਗਪਰਸ੍ਸ ਤ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਚ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਤਦੇਵ ਆਯਤਨਂ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਦੇਵਾਯਤਨਂ ਵਿਯਾਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ, ਤਾਯ ਸਹਗਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ **ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ**। ਅਥ ਵਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਂ ਆਯਤਨਮਸ੍ਸਾ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯਾਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾ, ਸਾਯੇਵ ਸਞ੍ਞਾ, ਤਾਯ ਝਾਨਂ ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ।

ਵਿਞ੍ਞਾਣ...ਪੇ॰... ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਯਦੇਤਂ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਂਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਅਨਨ੍ਤਾਕਾਸੇ ਫਰਣਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਨਸਿਕਾਰਤੋ ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਨ੍ਤਂ, ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਞ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਤਦਤ੍ਥੇ ਨਿਰੂਲ੍ਹੋ ਆ-ਕਾਰ ਨ-ਕਾਰਲੋਪੋਤਿ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ’’ਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵਕ੍ਖਤਿ –

‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਨ੍ਤਮਿਚ੍ਚੇਵਂ, ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਪਨਿਦਂ ਸਿਯਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਅਞ੍ਚਿਤਬ੍ਬਂ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਂ। ਸੇਸਂ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸਮੇਵ।

ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਨਾਸ੍ਸ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਨਨ੍ਤਿ ਅਕਿਞ੍ਚਨਂ, ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਭਙ੍ਗਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸਤਿ ਹਿ ਭਙ੍ਗਮਤ੍ਤੇਪਿ ਤਸ੍ਸ ਸਕਿਞ੍ਚਨਤਾ ਸਿਯਾ। ਅਕਿਞ੍ਚਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਂ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਨੇਵਸਞ੍ਞਾ…ਪੇ॰… ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਝਾਨੇਸੁ ਵਿਯ ਓਲਾਰਿਕਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਨੇਵਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞੰ, ਸੁਖੁਮਾਯ ਚ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਨਾਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨਾਸਞ੍ਞੰ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਤੰ ਨਾਸਞ੍ਞਞ੍ਚੇਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞੰ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਜ੍ਝਾਨੰ। ਯਦਿ ਏਵੰ ''ਨੇਵਸਞ੍ਞਨਾਸਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ। ਵਚਨਸੋਭਨਤ੍ਥੰ ਪਨ ਦੀਘਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵਾ ਨੇਵਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ ਨਾਸਞ੍ਞਾਤਿ ਏਵੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਬਹੁਬ੍ਬੀਹਿਸਮਾਸਵਸੇਨ ''ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਤੰ ਆਯਤਨਞ੍ਚ ਮਨਾਯਤਨਧਮ੍ਮਾਯਤਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ, ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ **ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ**। ਅਥ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਯੇਵ ਪਟੁਸਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਕਰਣੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾ, ਉਣ੍ਹੋਦਕੇ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸੁਖੁਮਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਾਸਞ੍ਞਾਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾ, ਸਾ ਏਵ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਾਯ, ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਏਵ ਵਾ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਭੂਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ।

ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ…ਪੇ॰… ਨਿਪ੍ਫਾਦਕਨ੍ਤਿ ''ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਾ ਪਠਮਂ, ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਾ ਦੁਤਿਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪਵਸੇਨ ਚਤੂਸੁ ਅਰੂਪਭੂਮੀਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤਿਸਾਧਕੰ। ਤਾਸੁ ਪਨ ਪਠਮਾ ਵੀਸਤਿਸਹਸ੍ਸਕਪ੍ਪਾਯੁਕਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਤਿਯਾ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਸਹਸ੍ਸਕਪ੍ਪਾਯੁਕਾ, ਤਤਿਯਾ ਸਟ੍ਠਿਸਹਸ੍ਸਕਪ੍ਪਾਯੁਕਾ, ਚਤੁਤ੍ਥਾ ਪਨ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਕਪ੍ਪਾਯੁਕਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਵੰ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਇਤਰੰ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਲੁਜ੍ਜਨਪਲੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਤਿਵਿਧੋ – ਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕੋ ਸਤ੍ਤਲੋਕੋ ਭਾਜਨਲੋਕੋਤਿ। ਤਤੋ ਇਦੰ ਉਤ੍ਤਰਤੀਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ। ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਹਿ ਮਗ੍ਗਾ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਅਨਾਸਵਭਾਵੇਨ। ਸਤ੍ਤਲੋਕੇਸੁ ਚ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਅਨਰਿਯਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਤਿ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਲੋਕਤੋ, ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਲੋਕਤੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਅਨਾਗਾਮਿਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਤਿ। ਭਾਜਨਲੋਕੇਸੁ ਪਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਅਪਾਯਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਤਿ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਕਾਮਲੋਕੇਕਦੇਸਤੋ, ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਸਕਲਕਾਮਲੋਕਤੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਰੂਪਾਰੂਪਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਤਿ। ਇਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ ਤਿਵਿਧਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਤੀਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ, ਕੁਚ੍ਛਿਤਸਲਨਾਦਿਤੋ ਪਨ ਕੁਸਲੰ, ਚਿਨ੍ਤਨਾਦਿਤੋ ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚਾਤਿ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੰ**। ਫਲੰ ਪਨ ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ, ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਵਾ ਸਹ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰੰ ਵਿਸਿਟ੍ਠਤਰਨ੍ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ। ਯਥਾਹ ''ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਵਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਵਾ, ਵਿਰਾਗੋ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੪; ਇਤਿਵੁ॰ ੯੦)।

ਨਿਯਤਾਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕਭੇਦਤੋਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਰਤੋਘੋਸਪਚ੍ਚਯੇਨ ਵਿਨਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਅਰੂਪਭਵੇ ਸਮ੍ਭਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤੰ ਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕੰ, ਇਤਰੰ ਪਨ ਸਤ੍ਤਵਿਧਮ੍ਪਿ ਪਰਤੋਘੋਸੰ ਵਿਨਾਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੇਨੇਵ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਤੋ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਅਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕੰ।

ਤੀਹਿ…ਪੇ॰… ਤਿਵਿਧਨ੍ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨੰ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਸਙ੍ਖਾਤਾਹਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਤੀਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਇਦੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲੰ **ਤਿਵਿਧੰ** ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਨ ਤੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਮੋਕ੍ਖਾਤਿ? ਨਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ। ਯਥਾਹ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ, ਅਯਂ ਅਨਾਸਵੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੧੩)। ਇਮਾਨਿ ਹਿ ਸੰਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ** ਨਾਮ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਤਿਵਿਧਾਨਿ। ਯਥਾਹ ''ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ,

ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ – ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੦੯)। ਇਧ ਪਨ ਕੁਸਲਾਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਚਤੁਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਾਯੇਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਨਾਮਲਾਭੋ ਚ ਨੇਸੰ ਆਗਮਨਤੋ, ਸਗੁਣਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਮਗ੍ਗੋ, ਫਲਞ੍ਚ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਆਗਮਨੰ**। ਤਞ੍ਹਿ ਦੁਵਿਧੰ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨੰ, ਫਲਾਗਮਨਞ੍ਚ। ਤੇਸੁ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ **ਮਗ੍ਗਾਗਮਨੰ,** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ **ਫਲਾਗਮਨੰ**। ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ, ਫਲਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਫਲਾਗਮਨੰ। ਇਧ ਪਨ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨੰ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ **ਆਗਮਨਤੋ। ਸਗੁਣਤੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਤੋ। **ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਤੋ।

ਯੋ ਹਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਅਸੁਞ੍ਞਤ੍ਤਕਰਾਨੰ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠੇਕਟ੍ਠਕਿਲੇਸਾਨੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਭਾਵੇਨ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਯਾਥਾਵਤੋ ਗਹਣਤੋ **ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਾਯ ਪਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਗ੍ਗੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਆਗਤਤ੍ਤਾ **ਸੁਞ੍ਞਤੋ** ਨਾਮ। ਤੇਨਾਹ ''ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੨੭)।

ਯੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਗਾਹਕਰਾਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਾ ਧੁਵਭਾਵੂਪਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਤਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਨੋ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ** ਨਾਮ। ਤਾਯ ਪਨ ਲਦ੍ਧਮਗ੍ਗੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਯ ਆਗਤਤ੍ਤਾ **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ** ਨਾਮ। ਤੇਨਾਹ ''ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੨੭)।

ਯੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਤਣ੍ਹਾਪਣਿਧਾਨਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਪਣਿਧਿਵਿਰਹਿਤਤ੍ਤਾ **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ** ਨਾਮ। ਤਾਯ ਪਨ ਲਦ੍ਧਮਗ੍ਗੋ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾਯ ਆਗਤਤ੍ਤਾ **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ** ਨਾਮ। ਤੇਨਾਹ ''ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਅਯੰ ਤਾਵਸ੍ਸ ਆਗਮਨਵਸੇਨ ਨਾਮਲਾਭੋ।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਸੁਞ੍ਞਤਤ੍ਤਾ, ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਵਿਰਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਤਣ੍ਹਾਪਣਿਧਿਅਭਾਵਤੋ ਚ **ਸਗੁਣਤੋ,** ਰਾਗਾਦਿਸੁਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵ, ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸ, ਪਣਿਧਿਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ **ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ** ਚ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਮਸ੍ਸ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਨਾਮਲਾਭੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ, ਨੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਕਥਾ ਹਿ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ, ਇਤਰਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਾਮਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਭਾਵੇਨ ਅਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯਭਾਵਤੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਲਾਭੋ, ਆਗਮਨਤੋ ਪਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨਪਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਭਾਵੇਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ''ਤੀਹਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੇਹਿ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਤਿਵਿਧ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਮੇਵ ਧੁਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ''ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਨਾਮਤੋ ਤਿਵਿਧ''ਨ੍ਤਿ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਆਗਮਨਤੋਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਮਗ੍ਗੰ ਪਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਸ੍ਸ ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ। ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤੰ ਪਨ ਨ ਅਨੁਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬਤਾਮਤ੍ਤੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਅਯੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਉਗ੍ਘਾਟੇਨ੍ਤੀ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤੋ ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮੰ ਲਭਤਿ। ਯੰ ਪਨੇਤੰ ਸੁਤ੍ਤੇ –

''ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਭਾਵੇਹਿ, ਮਾਨਾਨੁਸਯਮੁਜ੍ਜਹ।
ਤਤੋ ਮਾਨਾਭਿਸਮਯਾ, ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਚਰਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੩੪੪) –

ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਵਚਨਂ, ਤਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਪਨ ਯਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਂ ਨ ਲਭਤਿ, ਸਾ ਕਥਂ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਤਂ ਦਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਂ ਨ ਉਦ੍ਧਟਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਸੁਞ੍ਞਤਨਾਮੇਨਪਿ ਇਦਂ ਸਮਾਨਂ। ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਿ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸੁਞ੍ਞਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਧਮ੍ਮਸੁਞ੍ਞਤਂ ਪਨ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਸਯਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤਨਾਮਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨ ਦਦੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਪੁਗ੍ਗਲਸੁਞ੍ਞਤਾਗ੍ਗਹਣਮਤ੍ਤੇਨ ਸਯਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਤਂ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਣੇਪਿ ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਉਗ੍ਘਾਟਨਤੋ ਸਯਂ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਂ ਦਦੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਨ ਇਦਮੇਵਂ, ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤੁਗ੍ਘਾਟਨੇਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਮਗ੍ਗੇ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤੁਗ੍ਘਾਟਨਸ੍ਸਪਿ ਪਰਿਯਾਯਭਾਵਤੋ। ਨਨੁ ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਮਾਨਂ। ਸੁਞ੍ਞਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਭਾਵੋਪਿ ਹਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਮਗ੍ਗੇ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸੁਞ੍ਞਤਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ, ਪਣਿਧਿਸੋਸਨਸ੍ਸ ਚ ਉਜੁਕਂ ਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਿ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਤਂ ਤਂ ਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤੀਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਨਾਮਂ ਨ ਦੇਨ੍ਤੀਤਿ? ਨ, ਤਤੋ ਲਦ੍ਧਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਸੁਞ੍ਞਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਕਥਂ? ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਂ ਸਰਭਙ੍ਗਸਤ੍ਥਾਰਾਦਿਕਾਲੇਪਿ ਦੁਬ੍ਬਿਜਾਨੀਯਭਾਵੇਨ ਸੁਖੁਮਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯ ਏਵ ਗੋਚਰਭਾਵਤੋ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਤੋ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੨੧)।

ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਸਯਂ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਸਮੁਗ੍ਘਾਟਨਤੋ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋਵ ਸੁਞ੍ਞਤਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਮਾਧਿਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਸ੍ਸ ਪਣਿਧਿਸਙ੍ਖਾਤਰਾਗਸ੍ਸ ਸੋਸਨਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਵਸੇਨ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਸਯਂ ਪਣਿਧਿਸੋਸਨਤੋ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋਵ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਨ ਅਨਿਚ੍ਚਭਾਵਂ ਆਗਮਨਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਸਯਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ''ਅਨਿਚ੍ਚਮੇਵ ਵਤ ਸੋ ਭਗਵਾ 'ਅਨਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਆਹਾ''ਤਿ ਭਗਵਤਿ ਸਦ੍ਧਾਬਾਹੁਲ੍ਲਪਟਿਲਾਭਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਸਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਂ ਨ ਲਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਧਿਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ''ਕਾਯਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਸੁਞ੍ਞਤਸਙ੍ਖਾਤਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਮਤ੍ਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸੁਞ੍ਞਤਨਾਮਂ ਲਭਤਿ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਸਙ੍ਖਾਤਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਮਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਂ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਮਤ੍ਤੋ ਪਨ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਾਲਾਭਤੋ ਸਯਮ੍ਪਿ ਤਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਯਦਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਨਾਮਾਲਾਭੋ, ਅਥ ਕਥਂ ''ਆਗਮਨਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਸਚ੍ਚਂ, ਆਗਮਨਤੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਨਾਮਮ੍ਪਿ ਆਗਮਨਤੋਵ ਲਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨਪਿ ਸੁਞ੍ਞਤਭਾਵੋ ਨਾਮ ਪੁਗ੍ਗਲਸੁਞ੍ਞਤਾਯੇਵਾਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸੁਞ੍ਞਤਗ੍ਗਾਹਿਤਾਯ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸੁਞ੍ਞਤਨਾਮਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਪਣਿਧਿ ਨਾਮ ਰਾਗਾਦਿਕਾ ਏਵਾਤਿ ਰਾਗਾਦਿਸੋਸਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਮ੍ਪਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋਵ ਲਬ੍ਭਤਿ।

ਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਨ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਿਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਿਕਾਨਂ ਅਨਤ੍ਤਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਗ੍ਗੋ ਆਗਮਨਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਂ ਲਭਤਿ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਂ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯਤੋਵ ਲਭਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਆਗਮਨਤੋਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਮਗ੍ਗਂ ਪਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਸ੍ਸ ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨਂ ਪਵੇਸਨਦ੍ਵਾਰਭਾਵਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਨਾਮਿਕਾ

ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਕਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਬਲਵਭਾਵੰ ਪਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭੂਤਾ ਤੀਣਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ –

> ''ਤੀਣਿ ਖੋ ਪਨਿਮਾਨਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨਿ ਲੋਕਨਿਯ੍ਯਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਰਿਵਟੁਮਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਤਾਯ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਯ ਚ ਧਾਤੁਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਤਾਯ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਮਨੋਸਮੁਤ੍ਤੇਜਨਤਾਯ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾਯ ਚ ਧਾਤੁਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਤਾਯ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਪਰਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਤਾਯ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਚ ਧਾਤੁਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਤਾਯ, ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨਿ ਲੋਕਨਿਯ੍ਯਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੧੯)।

ਏਤ੍ਥ ਹਿ **ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਰਿਵਟੁਮਤੋ**ਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਚੇਵ ਪਰਿਵਟੁਮਤੋ ਚ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਹਿ ''ਉਦਯਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਗਤਿੰ ਸਮਨ੍ਨੇਸਮਾਨਾ ਵਯਤੋ ਪਰੰ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਏਤ੍ਥੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਪਰਿਵਟੁਮਤੋ ਪਰਿਯਨ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। **ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਤਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਮਨੋਸਮੁਤ੍ਤੇਜਨਤਾਯਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸੰਵੇਜਨਤਾਯ। ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇਨ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ। **ਪਰਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਤਾਯਾ**ਤਿ ''ਨਾਹੰ, ਨ ਮਮ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਤਾਯ। ਇਤਿ ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਪਦਾਨਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਪਞ੍ਹਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ –

> ''ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਖਯਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਭਯਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੧੯) –

ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸ੍ਸ ਭਾਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨਿ ਚ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ, ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯਪਿ ਪਨ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਪਕਾਸਨਤ੍ਥੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨਪਿ ਏਕੰ ਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਕਤੰ, ਤਥਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਪਨ ਮਗ੍ਗੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾਯਮੇਵ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਚਤੁਮਗ੍ਗਯੋਗਭੇਦਤੋਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਚਤੂਹਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਪ੍ਪਭੇਦਤੋ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਨੰ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਾਦਿਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਭਙ੍ਗਵਸੇਨ ਅਭੇਦੇਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਅਪਾਟਵਪਾਟਵਤਰਤਮਭਾਵੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਤੋ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਹਾਨਭੇਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤੰਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਸਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਯੇ ਦਿਟ੍ਠਿ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਯੰ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਾਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਏਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਸਾ ਪਨ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਖਨ੍ਧੇ ਚਤੁਧਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸਨਵਸੇਨ ਵੀਸਤਿਵਿਧਾ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਕੋਚਿ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ''ਯੰ ਰੂਪੰ, ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਯੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਤੰ ਰੂਪੰ, ਯਥਾ ਦੀਪਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੋਯੇਵ ਅਚ੍ਚਿ, ਅਚ੍ਚਿਯੇਵ ਵਣ੍ਣੋ''ਤਿ। ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਛਾਯਾਵਨ੍ਤੰ ਵਿਯ ਰੁਕ੍ਖੰ। ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪੰ, ਪੁਪ੍ਫੇ ਵਿਯ ਗਨ੍ਧੰ। ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਸਮੁਗ੍ਗੇ ਵਿਯ ਮਣਿੰ। ਏਵੰ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁਪਿ ''ਵੇਦਨੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਅਬ੍ਯਤਿਰਿਤ੍ਤਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸੋ, ਸਾ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ। ਯੋ ਪਨ ਪਨ੍ਨਰਸਵਿਧੋ ਬ੍ਯਤਿਰਿਤ੍ਤਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸੋ, ਸਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਸਭਾਵੰ ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਾਯ ਕਿਚ੍ਛਤਿ ਕਿਲਮਤੀਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ, ਤਿਕਿਚ੍ਛਿਤੁੰ ਦੁਕ੍ਕਰਤਾਯ ਵਾ ਵਿਗਤਾ ਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਞਾਣਪਤਿਕਾਰੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। ਸਾ ਪਨ –

> ''ਸਤ੍ਥਰਿ ਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤਿ, ਧਮ੍ਮੇ, ਸਙ੍ਘੇ, ਸਿਕ੍ਖਾਯ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ, ਅਪਰਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇ, ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੦੮ ਥੋਕੰ ਵਿਸਦਿਸੰ) –

ਏਵਂ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਕਙ੍ਖਾਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਾ,

‘‘ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਨ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿਂ , ਕਿਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿਂ ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ , ਨ ਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਕਿਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿਂ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਥਂਕਥੀ ਹੋਤਿ, ਅਹਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਨੋ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਕਥਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਅਯਂ ਨੁ ਖੋ ਸਤ੍ਤੋ ਕੁਤੋ ਆਗਤੋ, ਸੋ ਕੁਹਿਂ ਗਾਮੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) –

ਏਵਂ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਦਯੋ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ।

ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਥਰਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਕਾਯਧਮ੍ਮਕਾਯਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਞ੍ਚ ਕਙ੍ਖਤਿ, ਧਮ੍ਮੇ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਦ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਭਾਵੇ ਕਙ੍ਖਤਿ, ਸਙ੍ਘੇ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਵਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਤਾਦਿਭਾਵੇ ਕਙ੍ਖਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਸੁਪਞ੍ਞਤ੍ਤਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਭਾਵਂ ਕਙ੍ਖਤਿ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਸਸ੍ਸਤਾਕਾਰਂ, ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਕਾਰਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਤੀਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਞ੍ਚ ਕਙ੍ਖਤਿ, ਅਪਰਨ੍ਤੇ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਸਸ੍ਸਤਾਕਾਰਂ, ਉਚ੍ਛੇਦਾਕਾਰਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਨਾਗਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਕਙ੍ਖਤਿ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ, ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਞ੍ਚ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹਿ ਅਦ੍ਧਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾਪਰਭਾਗਕੋਟ੍ਠਾਸਵਨ੍ਤਤਾਯ ‘‘ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯੁਤ੍ਤਂ ਪਨ ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਕਙ੍ਖਾਜਨਨਨ੍ਤਿ? ਯੁਤ੍ਤਂ, ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਕਾ ਏਤ੍ਥ ਚਿਨ੍ਤਾ। ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕੋ ਵਿਯ ਹਿ ਬਾਲਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਙ੍ਖਤਿਯੇਵ। ਤੇਨੇਵ ਚ **ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** ‘‘ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਪਨਾ’’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਚਰਿਯਾ ਪਨ ‘‘ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਦੁਭਯਮਾਰਬ੍ਭ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇ ਕਙ੍ਖਤੀ’’ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵਾਸਬ੍ਭਾਵਂ ਕਙ੍ਖਤੀਤਿ ਏਵਂ ਤਾਵ ਅਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਕਙ੍ਖਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਪਨ ‘‘ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ...ਪੇ॰... ਨ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿ’’ਨ੍ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤੀਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਂ ਕਙ੍ਖਤਿ। **ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਲਿਙ੍ਗੁਪਪਤ੍ਤਿਯੋ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ‘‘ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਦੀਸੁ ਗਹਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਦੇਵਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਨੁ ਖੋ’’ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। **ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ**ਤਿ ਸਣ੍ਠਾਨਾਕਾਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ‘‘ਦੀਘੋ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਰਸ੍ਸਓਦਾਤਕਾਲ਼ਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਤਰੋ’’ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਾਦੀਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ‘‘ਕੇਨ ਨੁ ਖੋ ਪਕਾਰੇਨ ਅਹੋਸਿ’’ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਾਕਾਰਤੋ ਕਙ੍ਖਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਕਿਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿਂ ਅਹੋਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ‘‘ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨੁ ਖੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਅਹੋਸਿਂ...ਪੇ॰... ਦੇਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨੁ ਖੋ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਅਹੋਸਿ’’ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਕਙ੍ਖਤਿ। **ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਨਾਗਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਂ ਕਙ੍ਖਤਿ। **“ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ**’’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। **ਅਹਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਨ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ, ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਞ੍ਚ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। **ਕਿਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦਿਕੋਵ ਸਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦਿਭਾਵਂ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਕਥਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮੀ**ਤਿ ‘‘ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਜੀਵੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਦੀਘਾਦਿਭਾਵਂ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। **ਕੁਤੋ ਆਗਤੋ, ਕੁਹਿਂ ਗਾਮੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਆਗਤਗਤਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਕਙ੍ਖਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸੀਲਞ੍ਚ ਵਤਞ੍ਚ ਸੀਲਬ੍ਬਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਗੋਸੀਲਾਦਿਅਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਸਮਾਦਾਨਵਸੇਨ ਸੀਲਂ, ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਵਤਂ। ਉਭਯਥਾਪਿ ਵਾ ਸੀਲਂ, ਤਪੋਕਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਤਂ। ਗਵਾਦਿਪਕਤਿਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਗਵਾਦਿਭਾਵਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਸੀਲਂ, ‘‘ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਭਕ੍ਖੇਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੋ ਮੁਤ੍ਤੇਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਗਵਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯ ਕਰਣਂ ਵਤਂ। ਤਂਤਂਅਕਿਚ੍ਚਸਮ੍ਮਸਤੋ ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿ ਸੀਲਂ, ਤਂਸਮਾਦਾਨਵਤੋ

ਵੇਸਭੋਜਨਕਿਚ੍ਚਚਰਣਾਦਿਵਿਸੇਸਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਵਤਂ। ਸਭਾਵਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਪਰਤੋ ਆਮਸਨਂ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਪਰਾਮਾਸੋ, ਸੀਲਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਪਰਾਮਾਸੋ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸੋ। ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਸੀਲੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿ, ਵਤੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿ, ਸੀਲਬ੍ਬਤੇਨ ਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਏਵਂ ਅਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ''ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਚ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸੋ ਚਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾਯ...ਪੇ॰... ਪਰਾਮਾਸੋ, ਤੇਯੇਵ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਸੁ, ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਸਂਯੋਜੇਨ੍ਤਿ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤੀਤਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ, ਤੇਸਂ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਆਦੀਹਿ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਹੀਨਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨੇਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਸਕ੍ਕਾ...ਪੇ॰...ਪ੍ਪਹਾਨਕਰਂ**।

ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਤਿ ਸਵਨਤੋ ਸਨ੍ਦਨਤੋ ਸੋਤੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗੋ, ਤਸ੍ਸ ਆਦਿਤੋ ਪਜ੍ਜਨਂ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਮਗ੍ਗਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਮਗ੍ਗੀਯਤਿ, ਕਿਲੇਸੇ ਮਾਰੇਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵਾ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿ ਏਵ ਮਗ੍ਗੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ। ਅਥ ਵਾ ਸੋਤਂ ਆਦਿਤੋ ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿ, ਪਠਮੋ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਾਨਿ, ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ **ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ**।

ਰਜ੍ਜਤਿ ਅਭਿਸਜ੍ਜਤੀਤਿ ਰਾਗੋ, ਸੋ ਇਧ ਪਞ੍ਚਕਾਮਵਿਸਯਾ, ਕਾਮਭਵਵਿਸਯਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾ। ਦੁਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦੋਸੋ, ਦਸਵਿਧਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ। ਮੁਯ੍ਹਤੀਤਿ ਮੋਹੋ, ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣਂ। ਏਤੇਸਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਤਨੁਤ੍ਤਂ ਤਨੁਭਾਵਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਰਾਗ...ਪੇ॰... ਤਨੁਤ੍ਤਕਰਂ**। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਤਨੁਤ੍ਤਂ ਅਭਿਣ੍ਹਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਮਨ੍ਦਤਾਯ ਚਾਤਿ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਹਿ ਵਟ੍ਟਾਨੁਸਾਰਿਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਕਿਲੇਸਾ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਵਿਰਲਾਕਾਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਪਿ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤਾ ਛਾਦੇਨ੍ਤਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਨ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਮਨ੍ਦਮਨ੍ਦਾ ਤਨੁਕਤਨੁਕਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾ ਚਿਰੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਪਿ ਬਹਲਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤਧੀਤਰੋ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਅਕਾਰਣਂ, ਵਤ੍ਥੁਪਟਿਸੇਵਨੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਗਬ੍ਭਗ੍ਗਹਣਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਨੇਸਂ ਤਨੁਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਮੋਹਸ੍ਸ ਤਨੁਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨਨੁ ਤਤਿਯਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਇਮਿਨਾ ਤਨੁਤ੍ਤਕਰਣਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਇਤਰਥਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤੀਹਿਪਿ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਕਿਲੇਸਾਨਂ ਬਹਲਾਬਹਲਾਵਤ੍ਥਾਯ ਪਹੀਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਇਧ ਸਬ੍ਬੇਸਮੇਵ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਤਨੁਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਤੇਨੇਵ ਚ **ਪਾਲ਼ਿਯਮ੍ਪਿ** ''ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾਨਂ ਤਨੁਭਾਵਾਯ ਦੁਤਿਯਾਯ ਭੂਮਿਯਾ ਪਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾਨਂ ਤਨੁਭਾਵਪਰਿਯਾਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨਂ ਤਨੁਤ੍ਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਹੇਤੁਤ੍ਤਯਤਨੁਭਾਵਸ੍ਸ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਇਧਾਪਿ ਤਦਨੁਲੋਮੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾਨ''ਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵਾ ਪਾਠੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਉਪਰਿ **ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਵਾਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** ''ਬ੍ਯਾਪਾਦਕਾਮਰਾਗਾਨਂ, ਤਨੁਭਾਵਂ ਤੁ ਸਾਧਯ''ਨ੍ਤਿ (ਅਭਿਧ॰ ੧੩੫੩) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਸਕਿਦੇਵ ਇਮਂ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ, ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਆਗਮਨਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਫਲਟ੍ਠੋਯੇਵ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਆਗਮਨਭੂਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਮਗ੍ਗਨ੍ਤਰਾਵਚ੍ਛੇਦਨਤ੍ਥਂ ਤਦਾਯਤ੍ਤਭਾਵੂਪਨਯਨੇਨ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ **ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ**।

ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ, ਕਾਮਭਵੇ ਚ ਰਾਗੋ **ਕਾਮਰਾਗੋ**। ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ**। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਇਮਂ ਕਾਮਧਾਤੁਂ ਨ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਅਨਾਗਾਮੀ**। ਰੂਪਭਵੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ **ਰੂਪਰਾਗੋ**। ਅਰੂਪਭਵੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ **ਅਰੂਪਰਾਗੋ। ਮਾਨੋ** ਇਧ ਅਰਹਤ੍ਤਾਧਿਗਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਣ੍ਣਤਿਮਤ੍ਤਂ। **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਮ੍ਪਿ** ''ਕੋ ਮੇ ਭਾਰੋ ਕਿਲੇਸਸਮੁਚ੍ਛੇਦਨੇ''ਤਿ ਏਵਮਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਵੂਪਸਮਮਤ੍ਤਂ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਿ** ਅਸੁਖੇ ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ। ਆਰਕਤ੍ਤਾ ਕਿਲੇਸੇਹਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨੇਹਿ ਵਾ, ਰਾਗਾਦਿਅਰੀਨਂ, ਸਂਸਾਰਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਰਾਨਞ੍ਚ ਹਤਤ੍ਤਾ, ਪਚ੍ਚਯਾਦੀਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਾ, ਰਹੋਪਿ ਪਾਪਾਕਰਣੇਨ ਪਾਪਕਰਣੇ ਰਹਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ, ਰਹਿਤਬ੍ਬਤੋ ਜਹਿਤਬ੍ਬਤੋ ''ਰਹਾ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਨਂ ਵਾ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ, ਸਾਧੂਹਿ ਅਰਹਿਤਬ੍ਬਤੋ ਅਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤਬ੍ਬਤੋ, ਰਹਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਾ ਗਮਨਸ੍ਸ ਸਂਸਾਰੇ ਅਭਾਵਤੋ **ਅਰਹਾ,** ਅਟ੍ਠਮੋ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ, ਅਗ੍ਗਫਲਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਞ੍ਹਿ ''ਅਰਹਾ''ਤਿ

ਅਭਿਧਾਨਸ੍ਸ, ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਬਨ੍ਧਨਤ੍ਤਾ ਅਰਹਤੋ ਭਾਵੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਰਹਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਆਗਮਨਭੂਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ, ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ **ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ**।

ਝਾਨਙ੍ਗਯੋਗਭੇਦਤੋਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਂ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚਹਿ ਝਾਨਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਭੇਦਤੋ। ਕਥਂ ਪਨਸ੍ਸ ਭੇਦੋਤਿ? ਏਤ੍ਥ ਤਾਵ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦੋ, ਤਯੋ ਚ ਥੇਰਵਾਦਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਾਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਤਾਵ ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਭਾਵਂ ਪਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਝਾਨਙ੍ਗਂ ਨਿਯਮੇਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ** ਪਨ ‘‘ਮਗ੍ਗਾਸਨ੍ਨਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਨਿਯਮੇਤੀ’’ਤਿ ਆਹ। **ਮੋਰਵਾਪਿਵਾਸਿਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ** ‘‘ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਨਿਯਮੇਨ੍ਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਝਾਨਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੰਸਦਿਸੋਵ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਆਹ। **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਾਭਯਤ੍ਥੇਰੋ** ਪਨ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਮੇਤਿ, ‘ਅਹੋ ਵਤ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਂ, ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਂ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾ ਯਥਾਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਆਹ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦੋ ਪਮਾਣਂ, ਤਯੋ ਚ ਥੇਰਾ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਬ੍ਯਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਵਾਦਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਪ੍ਪਟਿਬਾਹਨਵਸੇਨ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥਂ? ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਤਾਵ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਗ੍ਗੋਪਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨੋ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਮਗ੍ਗੋਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਾਮੇਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਙ੍ਗਪਰਿਣਾਮੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤੰਤੰਝਾਨਸਦਿਸੋ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਯ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸਤੋ ਝਾਨਙ੍ਗਵਿਸੇਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਨਿਯਮੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੋ ਦੁਤਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦੋ ਇਮਂ ਵਾਦਂ ਨ ਪਵਿਸਤਿ। ਝਾਨਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਮਗ੍ਗੋ ਸਚੇ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਨਿਯਾਮੇਨ ਤੰਤੰਝਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸਚੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਦੁਤਿਯਾਦਿਝਾਨੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤੋ, ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯਨਿਯਾਮੇਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਜ੍ਝਾਨਸਦਿਸੋ ਹੋਤਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਥਾਵਿਧੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਦਾ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਏਤ੍ਥ ਤਾਵ ਕੇਚਿ ‘‘ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਯਮੇਵ ਨਿਵਤ੍ਤਮਾਨਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਯਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਭਾਵਂ ਪਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਖਨ੍ਧਾਯੇਵ ਬਲਵਨ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਸਿਤਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਯਾਮੇਨ ਤੰਸਦਿਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ‘‘ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਯਾਮੇਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਠਮਤ੍ਥੇਰਵਾਦੋ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਮਗ੍ਗਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ।

ਅਪਰੇ ਪਨ ‘‘ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਮੂਲਕਾਰਣਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਵਸੇਨਪਿ, ਸਮ੍ਮਸਿਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਨ ਮੂਲਕਾਰਣਵਸੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਸਿਤਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਬਲਵਤਰਨ੍ਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਦਿਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਪਨ ‘‘ਸਮ੍ਮਸਿਤਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਯਾਮੇਨਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੋ ਦੁਤਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਪਾਦਕਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਝਾਨਧਮ੍ਮੇਯੇਵ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਮਗ੍ਗਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਹੇਟ੍ਠਿਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਉਪਰੂਪਰਿਝਾਨਂ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਹੇਟ੍ਠਿਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਉਪਰੂਪਰਿਝਾਨਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਸ੍ਸਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਗ੍ਗੋ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਤੰਤੰਝਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਉਪਰੂਪਰਿਝਾਨਤੋ ਪਨ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਹੇਟ੍ਠਿਮਹੇਟ੍ਠਿਮਜ੍ਝਾਨਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਦਿਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਸਾਰਤਰਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਥੇਰਾਨਂ ਵਾਦਾ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਵਿਸਯਾ ਸਮਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤਤਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ, ਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਂ ਵਾ ਵਿਨਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਨ ਇਜ੍ਝਤਿ। ਤੀਸੁਪਿ ਵਾਦੇਸੁ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਝਾਨਙ੍ਗਪਰਿਣਾਮਂ ਵੇਦਨਾਪਰਿਣਾਮੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਾਮੇਨੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਯੋਪਿ ਥੇਰਵਾਦਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਾਮੇਨ ਵਿਨਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨਨੁ ਚ ਵੇਦਨਾਪਿ ਝਾਨਙ੍ਗਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਯਪਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਯਾਮੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਤੰ ਨ,

ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਯਾਮੇਨ ਪਰਿਣਾਮੇ ਸਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਾਮਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਯਾਮੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸੇਸਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਰਿਣਾਮਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਪਰਿਣਾਮੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਥਾ ਪਨ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਯਾ ਆਦਿਤੋਵ ਪਰਿਣਾਮਨਤੋ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਵੀਥਿਯਾ ਆਸਨ੍ਨਤਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਸੇਨ ਵੇਦਨਾਨਿਯਾਮੋ ਹੋਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵੇ ਤੇਸੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵੇਦਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਨਿਯਾਮੇਨ ਪਰਿਣਮਤੀਤਿਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਏਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਯਤ੍ਥ ਤਾਵ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਂ ਨਿਯਮੇਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਰੂਪਭਵੇ ਕਿਂ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ? ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਨਿਯਮੇਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨੋ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਤੀਣਿ ਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਰੂਪੇਪਿ ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਝਾਨਙ੍ਗਯੋਗਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਮਗ੍ਗਾ…ਪੇ॰… ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀਤਿ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਂ ਵਿਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਸੁ ਅਵਿਪਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾਨੁਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇਨ ਤਂਤਂਫਲਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੇ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਅਨਾਗਾਮੀ ਅਰਹਾਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੇ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀਤਿ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਤਾਦਿਕੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਯੋ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

੨੮. ਏਵਂ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਸਰੂਪਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਨਿਗਮੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਕਾਮੇ ਅਟ੍ਠੇ**ਵਾ"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਕਾਮੇ**ਤਿ ਕਾਮਭਵੇ। ਤਥਾ "**ਰੂਪੇ**"ਤਿਆਦੀਸੁ।

੨੯. **ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਪਗਤੇਨਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਤੋ ਅਪਗਤੇਨ। ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਰਹਤੋ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ। ਯਤੋ ਚ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ''ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਹੇਤੁਅਪਚ੍ਚਯਵਿਸੁਜ੍ਝਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਕਿਲੇਸਸਮੁਚ੍ਛੇਦਕੇਨ ਮਗ੍ਗਕੁਸਲੇਨ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਅਪਗਤੇਨ। **ਕੁਸਲੇ ਕੁਸਲੇਨਾ**ਤਿ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਸਲਨਾਦੀਹਿ ਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਦੇਸਨੁਪ੍ਪਾਦਨਾਦੀਸੁ ਛੇਕੇਨ। **ਮੁਨਿਨਾ**ਤਿ ਉਭਯਲੋਕਮੁਨਨਕੇਨ ਅਗ੍ਗਫਲਞਾਣੇਨ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਮੁਨਿਨਾ। ਤੇਨਾਹ –

''ਯੋ ਮੁਨਾਤਿ ਉਭੋ ਲੋਕੇ, ਮੁਨਿ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ।

ਵਸਿਨਾਤਿ ਛਲਭਿਞ੍ਞਤਾਯ ਪਰਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤਵਸਿਭਾਵੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ, ਝਾਨਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਵਿਧਵਸਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਚ ਵਸਿਭੂਤੇਨ ਵਸਿਭਾਵੂਪਗਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ।

ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਯਂ ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਜਾਤਿਭੇਦਤੋ ਤਿਵਿਧ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਂ, ਤਂ ਸਰੂਪਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਅਕੁਸਲਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਅਕੁਸਲਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ''ਭੂਮਿਤੋ ਏਕਵਿਧ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵਾ"**ਤਿ। ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਿਕਾ ਪਨ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਮਤਿਨਿਸੇਧਨਤ੍ਥਂ ਅਵਧਾਰਣਂ ਕਤਂ। ਮਹਗ੍ਗਤਭੂਮਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ ਦੇਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵਾਤਿ। ਕੁਤੋ ਪਨੇਸ ਨਿਯਮੋਤਿ? ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਵਿਸਯਭਾਵਤੋ। ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਵਿਸਯਤਾ ਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਯਥਾ ਰੂਪਾਰੂਪਤਣ੍ਹਾਵਿਸਯਤਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਾਵਸ੍ਸ। ਏਕਂਸੇਨ ਚੇਤਂ ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਤਰਥਾ ਬ੍ਯਾਪਿਤਲਕ੍ਖਣਂ ਨ ਸਿਯਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਭੂਮਿਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਵਿਪਾਕਦਾਨਵਸੇਨ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਵਿਪਾਕਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਲਮ੍ਬਣਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਨ ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਤਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤਾ, ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਾਭਾਵਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਤਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨੀਵਰਣਾਵਤ੍ਥਾਯ ਅਭਾਵੇਨ ਤਂਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਕਾਮਭੂਮਿਯਂਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸੋ ਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕੋ, ਇਤਰੇ ਅਰੂਪਭੂਮਿਯਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕਾਤਿ ਆਹ **"ਨਿਯਤਾ...ਪੇ॰... ਦੁਵਿਧਾ"**ਨ੍ਤਿ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਾਨਂ ਮੋਹੇਕਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ, ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਲੋਭਮੋਹਦੋਸਮੋਹਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ ਆਹ **"ਏਕਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਤੋ"**ਤਿ। ਆਦਿਤੋ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਨਤੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਤਦਭਾਵਤੋ ਆਹ **"ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਾਜਨਕਤੋ"**ਤਿ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਞ੍ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ ਦੇਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਨਾਕਡ੍ਢਤਿ। ਯਤੋ ਵਕ੍ਖਤਿ –

> ''ਏਕਾਦਸਵਿਧਾਨਂ ਤੁ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਮਾਨਸਂ।
> ਏਕਾਦਸਵਿਧਾ ਚੇਵ, ਭਵਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ''ਤਿ॥ (ਅਭਿਧ॰ ੫੩੬)।

ਯੇਨ ਪਨ ਕਾਰਣੇਨ ਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਨਾਕਡ੍ਢਤਿ, ਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾਹਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ ਵਣ੍ਣਨਾਪਦੇਸੇਯੇਵ ਵਕ੍ਖਾਮ । **ਤੀਹਿ ਵੇਦਨਾਹੀ**ਤਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੋਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤਾਹਿ ਤੀਹਿ ਵੇਦਨਾਹਿ। ਯਥਾਹ – ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੯)। ਯਂ ਪਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ''ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ ਸੁਖਾ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੬੭) ਵਚਨਂ, ਤਂ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਿਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਸੁਖੇ, ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਿਕਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਮੂਲਮਿਵਾਤਿ ਮੂਲਂ, ਲੋਭੋ ਮੂਲਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਲੋਭਮੂਲਂ**। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਮੋਹੋਪਿ ਲੋਭਮੂਲੇਸੁ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਸਾਧਾਰਣਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ''ਲੋਭਮੂਲ''ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ''ਭੇਰਿਸਦ੍ਦੋ ਯਵਙ੍ਕੁਰੋ''ਤਿ। ਤਥਾ **"ਦੋਸਮੂਲ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਮੂਲਨ੍ਤਰਵਿਰਹਤੋ ਮੋਹੋ ਏਵ ਮੂਲਂ ਇਮਸ੍ਸ, ਨਾਞ੍ਞਨ੍ਤਿ **ਮੋਹਮੂਲਂ**।

ਮਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਯਥਾ ''ਆਕਾਸਗਤਂ ਥਾਮਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਵਿਪਰਿਯੇਸਗ੍ਗਾਹਿਕਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਤਮੇਵ, ਨ ਏਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁ ਤਥਾਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ, ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ, ਤੇਨ ਸਮਂ ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ**।

"ਯਦਾ ਹੀ"ਤਿਆਦਿ ਲੋਭਮੂਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ। **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ**ਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਂ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ। ਤਾਯ ਹਿ ਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤਾ ਤਾਵ ਕੋਧਵਿਸਯੋ, ਯਾਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗੋਚਰੋਤਿ ਪਰਲੋਕਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ''ਨਤ੍ਥਿ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵੋ''ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ –

> ''ਏਸ ਪਨ੍ਥੋਵਿਤਥੋ ਦੇਵਯਾਨੋ,
> ਯੇਨ ਯਨ੍ਤਿ ਪੁਤ੍ਤਵਨ੍ਤੋ ਵਿਸੋਕਾ।
> ਤਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਸਵੋ ਪਕ੍ਖਿਨੋ ਚ,

ਤੇਨ ਤੇ ਮਾਤਰਿਪਿ ਮਿਥੁਨਂ ਚਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ॥ –

ਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪੁਤ੍ਤਮੁਖਦਸ੍ਸਨਂ ਸਗ੍ਗਮੋਕ੍ਖਮਗ੍ਗੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਕਾਮੇ** ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ‘‘ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਸੁਵਣ੍ਣਹਰਣਮੇਵ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇ ਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਇਤਰਂ ਅਨਵਜ੍ਜਂ, ਗੁਰੂਨਂ, ਗੁਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਵਾਹਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਅਨਵਜ੍ਜੋ, ਇਤਰੋ ਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਗੁਰੁਆਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਪੇਸੁਞ੍ਞਕਰਣਂ ਅਨਵਜ੍ਜਂ, ਇਤਰਂ ਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਭਾਰਤਯੁਦ੍ਧਸੀਤਾਹਰਣਾਦਿਕਥਾ ਪਾਪਵੂਪਸਮਾਯ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੇ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠਮਙ੍ਗਲਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਮੁਤਮਙ੍ਗਲਾਨਿ। **ਸਾਰਤੋ ਪਚ੍ਚੇਤੀ**ਤਿ ਵੁਡ੍ਢਿਯਾ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਦਮੇਵ ਵੁਡ੍ਢਿਕਾਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਸਾਰਵਸੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਲੋਭਸ੍ਸ, ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਵਾ ਵਸੇਨ ਸਰਸੇਨੇਵ ਤਿਖਿਣੇਨ ਕੁਰੂਰੇਨ। **ਮਨ੍ਦੇਨਾ**ਤਿ ਦਨ੍ਧੇਨ ਅਤਿਖਿਣੇਨ। ਤਾਦਿਸਂ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ **“ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤੇਨਾ”**ਤਿ। **ਪਰਸ੍ਸ ਭਣ੍ਡਂ ਵਾ ਹਰਤੀ**ਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਨਕਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਕਾਮਾਨਂ** ਵਾਤਿ ਅਨੁਭੁਯ੍ਯਮਾਨਾਨਂ ਕਾਮਗੁਣਾਨਂ। ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਅਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤਾਯ ਯਂ ਲਦ੍ਧਂ, ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਗਹਣਾਦਿਕਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਦੋਸਮੂਲਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭੇਦਤੋ ਦੁਵਿਧਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ‘‘ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਅਸਾਧਾਰਣਧਮ੍ਮੇਹਿ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਂ। ਪਾਣਸ੍ਸ ਅਤੀਵ, ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਾਤਨਂ **ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ**। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਮੁਸਾਵਾਦਪੇਸੁਞ੍ਞਫਰੁਸਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਦਸਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥੇਸੁ ਹਿ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਅਭਿਜ੍ਝਾਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਤਯੋਵ ਕਮ੍ਮਪਥਾ ਇਮਿਨਾ ਨ ਸਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਇਤਰਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **“ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ”**ਤਿ। ਮਨ੍ਦਂ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਏਕਂਸੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਮੇਵਾਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾਵ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਯਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਮਨ੍ਦਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਮੋਹਮੂਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੂਲਨ੍ਤਰਵਿਰਹਤੋ ਅਤਿਮੂਲ੍ਹਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਯੋਗਤੋ ਚਞ੍ਚਲਞ੍ਚਾਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿਪਿ ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖਤਾ ਅਤ੍ਥਿ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਹਿ ਸਂਸਪ੍ਪਨਵਸੇਨ, ਵਿਕ੍ਖਿਪਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਕਿਂ ਤਾਦਿਸੇ ਕਿਚ੍ਚੇ ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖਤਾਯ, ਉਸ੍ਸਾਹੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਵਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਨਨੁ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਸਾਧਾਰਣਂ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਏਤਮੇਵ ਤੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਬਲਵਭਾਵਤੋ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਬਲਵਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਧਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਇਦਮੇਵ ਤੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ਸੇਸਾਕੁਸਲੇਸੁ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਆਗਤਂ, ਇਧ ਪਨ ਸਰੂਪਤੋਯੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਏਵਂ ਅਸਾਧਾਰਣਪ੍ਪਧਾਨਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਮੋਹਮੂਲਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਅਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ** ਸਂਸਯੋ, **ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ** ਅਵੂਪਸਮੋ, ਭਨ੍ਤਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਸ੍ਸ ਅਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖੇਪਕਾਲੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਥਾਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਾਜਨਕਸ੍ਸ, ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਰੂਪਤੋ। ਅਥ ਵਾ **ਯਥਾਨੁਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਯੋ ਯਸ੍ਸ ਹੇਤੁ, ਤਦਨੁਰੂਪਤੋ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਹਿ ਲੋਭਮੂਲਕੇਨ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾਦਿਨਿਰਨ੍ਤਰਪੇਤਵਿਸਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਮੂਲਕੇਨ ਦੋਸੋ ਵਿਯ ਚਣ੍ਡਜਾਤਤਾਯ ਤਂਸਰਿਕ੍ਖਕੇ ਨਿਰਯੇ, ਮੋਹਮੂਲਕੇਨ ਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਾਯ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਭਾਦਿਹੇਤੁਅਨੁਰੂਪਤੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਪਾਯੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀਤਿ ਆਹ **“ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ…ਪੇ॰… ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ”**ਤਿ । ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਧਾਨਤਾਯ **“ਦੁਕ੍ਖਵਿਸੇਸਸ੍ਸਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੧. ਅਪਾਪੇਨ ਅਲਾਮਕੇਨ ਪਾਪਾਪਾਪਪ੍ਪਹੀਨੇਨ **ਪਾਪਾਪਾਪੇਸੁ** ਮਾਨਸੇਸੁ ਯਂ ਪਾਪਮਾਨਸਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਾਪਾਪਾਪੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਅਪਾਪੇਨ ਪਾਪਾਪਾਪਪ੍ਪਹੀਨੇਨ ਯਂ ਪਾਪਮਾਨਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਥ ਵਾ ਪਾਪਾਪਾਪੇਸੁ ਮਾਨਸੇਸੁ ਪਾਪੇਨ ਪਾਪਮਾਨਸੇਨ

ਪਾਪਵਸੇਨ ਪਾਪਾਪਾਪਪ੍ਪਹੀਨੇਨ ਯਂ ਪਾਪਮਾਨਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਅਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਤਾਵ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਿਜਾਨੀਯਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਤੋ, ਅਕੁਸਲਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਤੋ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਭਗਵਤੋ ਪਨ ਸਹ ਵਾਸਨਾਹਿ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਤੋ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਤੋ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਅਕੁਸਲਦੇਸਨਾ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵਾਤਿ।

ਅਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਬ੍ਯਾਕਤਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਪਾਕਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਂ, ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨਾਨਮਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮੇਤਮਧਿਵਚਨਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਲੋਕੇ ਸਾਲਿਬੀਜਾਦੀਨਂ ਫਲਾਨਿ ਤਂਸਦਿਸਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਪਕ੍ਕਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਿਪਾਕਨਿਰੁਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੂਲਙ੍ਕੁਰਪਤ੍ਤਦਣ੍ਡਨਲਾਦੀਨਿ, ਏਵਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਫਲਾਨਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ, ਸਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਚ ਤਂਸਦਿਸਾਨਿ ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨਾਨੀਤਿ ਵਿਪਾਕਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਕਮ੍ਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਵਿਸਦਿਸਤ੍ਤਾ। ਵਿਪਾਕਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ **ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ**। ਕਰਣਮਤ੍ਤਂ ਕਿਰਿਯਾ ਫਲਦਾਨਾਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਯੇਨ ਪਨ ਕਾਰਣੇਨ ਤਸ੍ਸ ਫਲਦਾਨਂ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਕਿਰਿਯਾ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਂ **ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ**। ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭਾਵੋ ਕੁਸਲੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੂਹਿ ਸਹ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ **ਸਹੇਤੁਕਂ**। ਤਦਭਾਵਤੋ **ਅਹੇਤੁਕਂ**। ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਹੇਤੁਵਸੇਨ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੁਵਸੇਨੇਵ ''ਸਹੇਤੁਕਮਹੇਤੁਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਤਰਥਾ ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵਤੋ।

ਸਕਕੁਸਲਂ ਵਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਨਕਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਵਿਯ। ਜਨਕਜਨਿਤਬ੍ਬਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਹਿ ਤਂ ਤਂ ਕੁਸਲਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਸਕਂ ਨਾਮਂ ਹੋਤਿ।

''ਸਕਕੁਸਲਂ ਵਿਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾਕਾਰਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਤੋ ਚਸ੍ਸ ਤਂਸਦਿਸਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਤਂਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਮਾਹ **"ਯਥਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੂ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਅਤੀਤਾਦਿਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਛਸੁ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ। ਭਵਨ੍ਤਰਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਤੋ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ**। ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਭਵਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤਿ **ਭਵਙ੍ਗਂ**। ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਭਵਤੋ ਪਰਿਗਞ੍ਞਤਾਯ ਚੁਤਿਹੇਤੁਤਾਯ **ਚੁਤਿ। ਪਰਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੂ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ। ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਾਦੀਸੁ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨੁਭਾਵਤਾਯ, ਓਲਾਰਿਕਾਹਿ ਵਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਪਰਿਤੋ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਾਭਾਵਤੋ ਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਮਰਹਤਿ, ਨ ਮਹਗ੍ਗਤਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਰਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੂ''ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕੋਪਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸੇਨੇਵ ਵਿਪਾਕੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਵਣ੍ਣਲਕ੍ਖਣਾਦਿਕਞ੍ਹਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸਞ੍ਞਾਨੁਰੋਧੇਨੇਵ ਗਹਿਤੇ ਪਥਵਾਦਿਕੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਿਤਂ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਞ੍ਞਾਵਸਂ ਸਞ੍ਞਾਯਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਯ ਸਞ੍ਞਾਯਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਰਿਤ੍ਤਵਿਪਾਕੋ ਪਨ ਮਹਗ੍ਗਤਅਪ੍ਪਮਾਣਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋਪਿ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪਰਤੋ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ।

ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯਾਤਿ ਮੁਖਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਤਂ ਨਿਰੀਹਂ ਅਪਰਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਲੇਨ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਮੇਤਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਾਦੀਸੁ ਨ ਉਸ੍ਸਹਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹ"**ਨ੍ਤਿ। **ਉਸ੍ਸਾਹੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਮਾਨਾਨੁਸਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ,

ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ। ਸੋ ਵਿਪਾਕੇ ਨਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵੇਗੁਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਤਿਤੰ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਤੋਤਿ ਤੰ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹੰ।

ਵਿਪਚ੍ਚਨਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵਿਪਚ੍ਚਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠਾਨੰ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਾਨਮੇਤੇਸੰ ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਚੁਤਿਭਵਙ੍ਗਾਨੰ ਅਨ੍ਤਰਾਲ਼ੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਿਚ੍ਚਾਨੰ ਠਾਨੰ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਵਜ੍ਜਨਾਨੰ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਵਜ੍ਜਨਾਨੰ, ਜਵਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨੰ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨਞ੍ਚ ਅਨ੍ਤਰਾਲ਼ੰ ਭਵਙ੍ਗਕਿਚ੍ਚਾਨੰ ਠਾਨੰ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨੰ, ਜਵਨਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨੰ, ਭਵਙ੍ਗਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨੰ ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾਲ਼ੰ ਚੁਤਿਕਿਚ੍ਚਾਨੰ ਠਾਨੰ, ਜਵਨਭਵਙ੍ਗਾਨੰ ਅਨ੍ਤਰਾਲ਼ੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਾਨੰ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤੰਤੰਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਠਾਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਠਾਨੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਪਾਕਟਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨੇਵ ਤੰ ਪਕਾਸੇਤੁੰ "**ਇਮਾਨਿ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵਾ ਕਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਕਿਚ੍ਚਵਨ੍ਤਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਠਾਨਨ੍ਤਿਪਿ ਕਿਚ੍ਚਮੇਵ ਉਦ੍ਧਟਨ੍ਤਿ ਤੰ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਇਮਾਨਿ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੩੨. ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਯੋਨਿਸਮ੍ਭਵਾਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ, ਵਿਨਿਪਾਤਿਕਾਸੁਰਾਨਞ੍ਚ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾਪਿ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਆਹ "**ਦੁਹੇਤੁਕਤਿਹੇਤੂਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵੇ ਅਲੋਭਾਦਯੋ ਹੇਤੂ ਯੇਸੰ ਤੇ **ਦੁਹੇਤੁਕਾ**। ਏਸ ਨਯੋ ਤਿਹੇਤੁਕੇਸੁਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਹੇਤੁਕਾਨੰ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਤਿਹੇਤੁਕਾਨੰ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਯੋਪਿ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਤਦੇਵ ਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਵਸੇਨਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਨ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਦੁਹੇਤੁਕਾਨਮ੍ਪਿ ਤਿਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਨਨੁ ਚੇਤੰ ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤਾਭਿਧਾਨੰ ਆਚਰਿਯੇਨੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ –

''ਅਹੇਤੁਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸ੍ਸ, ਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਭਵੇ।
ਦੁਹੇਤੁਕੰ ਤਿਹੇਤੁੰ ਵਾ, ਦੁਹੇਤੁਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨੋ''ਤਿ॥ (ਅਭਿਧ॰ ੪੪੩)।

ਨਯਿਦਮਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤਾਭਿਧਾਨੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਕਮ੍ਮੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਯੇਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮੇਨ ਯਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਆਦਿਨ੍ਨਾ, ਨ ਤੰ ਤਤੋ ਅਧਿਕਤਰੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਵਤ੍ਤੇ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ। ਯੰ ਪਨ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮੰ ਤਦਾਲਦ੍ਧਾਵਕਾਸੰ ਸਿਯਾ, ਨ ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਤਤੋ ਅਧਿਕਤਰਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕੰ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਿ। ''ਸਹੇਤੁਕੰ ਭਵਙ੍ਗੰ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੧੦੨) ਹਿ **ਪਟ੍ਠਾਨ**ਵਚਨੇਨ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸਾਪਿ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਗਤਿਯੰ ਸਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਨੁਞ੍ਞਾਤੰ। ਤੇਨਾਹੁ ਆਚਰਿਯਾ –

''ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ, ਸਹੇਤੁਕੰ ਅਹੇਤੁਨ''ਨ੍ਤਿ।

ਯਥਾ ਚ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਸਹੇਤੁਕੰ, ਏਵੰ ਦੁਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਤਿਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਆਚਰਿਯਜੋਤਿਪਾਲਤ੍ਥੇਰੋ** ਪਨ ''ਸਹੇਤੁਕ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਹੇਤੁਕਾਨਮ੍ਪਿ ਤਿਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਇਚ੍ਛਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤੇਨ ''ਸਹੇਤੁਕ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੋਪਦੇਸੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕੰ, ਤਿਹੇਤੁਕਞ੍ਚ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸਾਪਿ ਤਿਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਭਿਹਿਤੰ, ਯਞ੍ਚਰਹਿ ਅਤ੍ਥਸਮਾਸੇ ਅਹੇਤੁਕਾਨੰ ਤਿਹੇਤੁਕਫਲਾਨਿ ਦੇਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਕਥੰ? ਸੋ ਏਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ, ਯੋ ਤਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤਾਤਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਮੂਲਸਨ੍ਧਿਯਾ ਜਲ਼ਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਤਿਹੇਤੁਕਤਦਾਲਮ੍ਬਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੩੩-੪. **ਤਤੋ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਪਰੰ, ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ। ਸਤਿਪਿ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਤਦਵਸਾਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਯਾਵਤਾਯੁਕੰ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਯਾਵਤਾਯੁਕ**"ਨ੍ਤਿ। **ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ**ਤਿ ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਵਿਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣੇ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਹਿ ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਵਿਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸੁ। ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ

ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਏਕਟ੍ਠਾਨੇ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਵਸਾਨਕਰਣੰ, ਇਧ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਚੁਤਿਯਾ ਅਵਸਾਨਕਰਣਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੩੫-੬. **ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਜਨਕਵਸੇਨ ਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਕਾਯੋ**ਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। **ਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ, ਕਾਯੇਨ ਕਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਕਾਯੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਤੁਵੀਸਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਨ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵੇਯੇਵ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਵੋਹਾਰੋਤਿ ਤੰ ਤੇਨ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਾਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੰ ਦ੍ਵਾਰੰ **ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੰ**। ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਨ ਸਿਯਾ । ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇਨ ਹਿ ਸਿਦ੍ਧੰ ਕਮ੍ਮੰ ''ਕਾਯਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੰ ਪਨ ''ਦ੍ਵਾਰੇ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰ) ਵਚਨਤੋ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਕਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦ੍ਵਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨਮ੍ਪਿ ਨ ਸਿਯਾਤਿ? ਤੰ ਨ, ਤਬ੍ਬਹੁਲਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚੇਵ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਵਵਤ੍ਥਿਤਤ੍ਤਾ। ਕਾਯਕਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇਯੇਵ ਬਹੁਲੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਪ੍ਪੰ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਬਹੁਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਏਤਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਵਨਚਰਕਾਦੀਨੰ ਵਨਚਰਕਾਦਿਭਾਵੋ ਵਿਯ। ਤਥਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਇਤਰੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਏਤ੍ਥੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਾਮਾਦੀਨੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਾਮਾਦਿਭਾਵੋ ਵਿਯਾਤਿ ਨੇਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਕੋਚਿ ਵਿਬਨ੍ਧੋਤਿ। **ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇ**ਪਿ ਏਸ ਪਬਨ੍ਧੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੰ ਪਨ ਸਯੰ ਮਨੋਯੇਵ ਸਮਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਗਤਚੇਤਨਾਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਸਙ੍ਖੰ ਲਭਤੀਤਿ ਨ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਯੰ ਅਤ੍ਤਤੋਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਦਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਤਦਾ ਤੇਸੰ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਭਾਵੋ ਮਨਸ੍ਮਿੰ ਨ ਉਪਚਾਰੀਯਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿਭਾਵੋ ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਿਯਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ **"ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਭਾਵਤੋ ਪਨ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੰ ਨਾਮ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਯੇਵਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਤੋ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸ ਪਨ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਧ ਪਨ ''ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨੇਵ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਾਧਿਤਤ੍ਤਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੰ ਨ ਗਹਿਤਮੇਵ। ਨ ਹਿ ''ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਕਾਰਣੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨਪਿ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਸਾਧੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਅਵਿਪਾਕਸਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨਪਿ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਸਾਧਿਤਾ ਹੋਤਿ। ''ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣੇਨ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਗਹਣੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਇਤਿ ਇਮੇਸੁ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ, ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਨ ਸਹ ਤੀਸੁ ਏਵ ਵਾ ਯਥਾ ਕੁਸਲੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਏਵੰ ਵਿਪਾਕੋ, ਯਥਾ ਚ ਕੁਸਲੰ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਯੂਹਨਵਸੇਨ ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਏਵਮਯੰ। ਅਯੰ ਪਨ ਨੇਵ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ, ਨ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ, ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨਾਪਿ ਚ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਭਾਵਾਭਾਵਤੋ, ਨ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਞ੍ਚ...ਪੇ॰... ਨੇ ਸਮਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ।

੩੭. **"ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਏਤੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਚ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮਾਲਮ੍ਬਣਾਨੰ ਏਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਾਨਨੁਗਮਨਤੋ ਨ ਤੇਸੁ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਕਦਾਚਿਪਿ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੩੮. ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯ ਪਨ **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਯਸ੍ਮਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੇ। ਯਸ੍ਮਾ ''ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾ ਕੁਸਲਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੧੫) ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਭਗਵਤਾ ਹਿ **ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੇ** ''ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾ ਕੁਸਲਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੧੫) ਏਵੰ

‘‘ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ’’ਤਿਆਦੀਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਂ ਕੁਸਲਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤੇ ਚ ਵਿਰਤਿਸਭਾਵਾ ਏਵ ਆਦਿਤੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਚ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਯਂ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਹੇਤੁਕਪਞ੍ਚਦੁਚ੍ਚਰਿਤਤੋ ਵਿਰਮਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੇ ਚ ਅਨ੍ਤੋਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾ ਏਕਨ੍ਤਕੁਸਲਭੂਤਾਨਂ ਕਦਾਚਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤੇ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਇਤਰਥਾ ਸਦ੍ਧਾਸਤਿਆਦਯੋ ਵਿਯ ‘‘ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਾ, ਸਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਫਲੇਸੁ ਅਟ੍ਠ, ਸਤ੍ਤ ਵਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ? ਨੋ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਲੋਕਿਯਵਿਰਤੀਨਮੇਵ ਤਤ੍ਥ ਏਕਨ੍ਤਕੁਸਲਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਰਤਿਯੋ ਪਨ ਫਲਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਪਟਿਬਿਮ੍ਬਭੂਤਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਸਦਿਸਤੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਤਾਯ, ਸਤ੍ਤਙ੍ਗਿਕਤਾਯ ਚ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਨ ਚ ਏਕਨ੍ਤਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਫਲੇਸੁਪਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਤਾਦਿਭੇਦੋ ਮਗ੍ਗੇ ਉਦ੍ਧਟੋਤਿ।

੩੯. “**ਤਥਾਧਿਪਤਿਨੋ**”ਤਿਆਦਿ ਅਧਿਪਤਿਵਸੇਨ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਂ। ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞੋ ਆਯੂਹਨਕਾਲੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਪਚ੍ਚਨਕਾਲੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕੇਹਿ ਅਧਿਪਤਿਂ ਗਾਹਾਪੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਤੇ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਿ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਾਨਿ ਚ ਪਨ ਆਯੂਹਨਕਾਲਸ੍ਸ, ਵਿਪਚ੍ਚਨਕਾਲਸ੍ਸ ਚ ਅਨ੍ਤਰਾਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਬਲਸ੍ਸ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਕਾਲੇਯੇਵ ਵਿਪਾਕਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਾਕੇਹਿ ਅਧਿਪਤਿਂ ਗਾਹਾਪੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿਯੋਗਂ ਵਕ੍ਖਤਿ।

੪੦. ਯਸ੍ਮਾ **ਮੋਰਵਾਪਿਵਾਸਿਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਆਗਮਨਤੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਪਚ੍ਚਯਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਮਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮਾਹ “**ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਵਿਧਾਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਪੁਰਿਮਤ੍ਥੇਰੋ ਹਿ ਯਥਾ ਮੁਖੇ ਚਲਿਤੇ ਆਦਾਸਤਲੇ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਚਲਤਿ , ਏਵਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੋ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੋਤਿ ਆਹ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਮਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ “**ਅਸਙ੍ਖਾਰ...ਪੇ॰... ਪੁਞ੍ਞਤੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਤਿਯਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਦੀਸੁ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿਪਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਆਸਨ੍ਨਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰੇਸਂ ਵਾ ਪਯੋਗੇਨ ਵਿਨਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਅਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ। ਤਥਾ ਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਯੋਪਿ। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਪਣੀਤਾਪਣੀਤਉਤ੍ਤਭੋਜਨਾਦਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ, ਅਨਨ੍ਤਰਨਿਰੁਦ੍ਧਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਦਿਵਿਧਾਨਤਮਾਹ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਮਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ “**ਞੇਯ੍ਯਂ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਚੇਵਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਮੇਵ ਚ ਪਨ ਆਚਰਿਯਾ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ।

੪੧-੨. **ਹੀਨਾਦੀਨਂ ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਧਿਪਤਿਯੋਗਾਭਾਵੇਪਿ ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ। ਏਤੇਨ ਆਗਮਨਤੋ ਹੀਨਾਦਿਭਾਵਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਵਿਨੇਯ੍ਯਜਸਨ੍ਤਾਨਗਤਕਿਲੇਸਮਲਵਿਧਮਨੇਨ ਤਸ੍ਸ ਪੁਨਨਤੋ ਪੁਞ੍ਞੋ ਵਾਦੋ ਵਚੀਘੋਸੋ ਏਤਸ੍ਸ, ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪੁਞ੍ਞਂ ਵਦਤੀਤਿ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਵਾਦੀ, ਤੇਨ **ਪੁਞ੍ਞਵਾਦਿਨਾ**। ‘‘ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਵਤ੍ਥੁਕ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਰੂਪਲੋਕੇ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਨਿਵਾਰਿਤਾਤਿ ਆਹ “**ਕਾਮਲੋਕਸ੍ਮਿ**”ਨ੍ਤਿ । “**ਨ ਪਨਞ੍ਞਤ੍ਥ ਜਾਯਤੇ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਲਦ੍ਧਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ।

ਏਵਂ ਤਾਵ ਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਹੇਤੁਕੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ “**ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਤਾਵ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਥਾ ਮਨ੍ਦਤਰਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣੇਸੂਤਿ ਏਵਂ ਹੇਤੂਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਚ ਨੇਸਂ ਅਹੇਤੁਕਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਦਿਯੋਗੇ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਤਾਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਾ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਤਾਯ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਸੁਖਸਹਗਤਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਘਟ੍ਟਨਯੋਗਜਭਾਵੇਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਤ੍ਤਾ, ਚਤੁਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਤੀਤਵਸੇਨ ਚਿਰਜਾਤਤ੍ਤਾ ਚ ਦੁਬ੍ਬਲਮਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਸਹ ਅਸਮਾਨਜਾਤਿਕਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ

ਲਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤਾਯ, ਅਪੁਬ੍ਬਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਸ੍ਸਾਦੇ ਦੁਬ੍ਬਲਨ੍ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮੇਵ। ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰੀਤਤੋ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸੁਖਸਹਗਤਂ, ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਵਿਯ ਵਿਸਿਟ੍ਠਮਨਨਕਿਚ੍ਚਾਭਾਵਤੋ ਮਨੋਮਤ੍ਤਾ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਿਜ੍ਜੀਵਾਦਿਅਤ੍ਥੇਹਿ ਧਾਤੁ ਚਾਤਿ **ਮਨੋਧਾਤੁ**। ਸਾ ਹਿ ਸਤਿਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਭਾਵੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਤੋ ਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸ ਵਿਸਿਟ੍ਠਮਨਨਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਕਰਣਤੋ ਮਨਨਮਤ੍ਤਾਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਵਿਪਰੀਤਤੋ ਪਨ ਮਨੋ ਚ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਦੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਧਾਤੂਤਿ **ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ**।

ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਞ੍ਚਕਂ ਨਿਯਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਰੂਪਾਦਿਏਕੇਕਸ੍ਸੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ। **ਸੇਸਤ੍ਤਯਮਨਿਯਤਾਰਮ੍ਮਣਂ** ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਿਕਛਲਾਰਮ੍ਮਣਿਕਭਾਵਤੋ।

ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤਾਯ **ਦਿਟ੍ਠਂ**, ਰੂਪਾਯਤਨਂ। ਸੋਤਬ੍ਬਤਾਯ **ਸੁਤਂ**, ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ। ਮੁਨਿਤਬ੍ਬਤਾਯ **ਮੁਤਂ**, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਗਨ੍ਧਾਦਿਤ੍ਤਯਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਹਿ ਵਿਨਾ ਕੇਵਲਂ ਮਨਸਾ ਏਵ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਤਾਯ **ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ**, ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਂ। ਅਨਾਮਟ੍ਠਕਾਲਵਿਸੇਸਵਚਨਤ੍ਤਾ ਚ ਨੇਸਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਪਿ ਰੂਪਾਦਯੋ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਸਦ੍ਦੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ''ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਲਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਨੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਿਟ੍ਠਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਯਸ੍ਸ ਤਂ **ਦਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ**। ਏਵਂ **ਸੁਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਦੀਸੁ।

ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਪਵਤ੍ਤਾਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਤੋਵ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਵਾਕ੍ਯਾਨਂ ਅਵਧਾਰਣਫਲਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਮਨੋਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਭਾਵੋ ਨਿਵਾਰਿਤੋ ਹੋਤਿ ਤੇਸਂ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਤੋਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਅਥ ਵਾ "**ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਪਵਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਞ੍ਜਾਤਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਸਞ੍ਚਰਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਕੁਣ੍ਡਮੁਖਤੋ ਉਦਕਂ ਸਞ੍ਚਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਮਿਧ ਗਹਿਤਂ। ਯਥਾ ਪਨ ਚਨ੍ਦਕਨ੍ਤਪਾਸਾਣਤੋ ਉਦਕਂ ਸਞ੍ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਮੇਵ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤਂ। ਯਥਾ ਚ ਕਿਂ? ਯਥਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਰੁਹਿਰਾਦਿ ਮੁਖਤੋ ਸਨ੍ਦਮਾਨਮ੍ਪਿ ''ਮੁਖਸ੍ਸਵੋ''ਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਮੁਖਤੋਯੇਵ ਪਨ ਸਮੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਸਵਨ੍ਤਂ ਖੇਲਂ ''ਮੁਖਸ੍ਸਵੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਤੋਯੇਵ ਪਨ ਸਮੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਮਾਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਂਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਸੇਸਾਨਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਭਾਵਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਨਿਵਾਰੇਤੁਂ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨਪਿ ਵਿਗ੍ਗਹਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਏਵਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁਪਿ ''ਸੋਤਤੋ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਸੋਤਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜਨਂ ਅਤਿਦਿਸਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਤਥਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੀ**"ਤਿ।

ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਰੂਪਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਂ**। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਚਨੇਨ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖਾਦਿਕਂ ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ । ਵਿਜਾਨਨ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇ ਫਸ੍ਸਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਰੂਪ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਨਿਸ੍ਸਯਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ ਉਭਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ ਨ ਸਿਯਾ, ਅਨ੍ਧਾਪਿ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਨ ਚ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਚ ਨੀਲਾਦਿਰੂਪਂ ਨਾਮ ਨ ਸਿਯਾ, ਦੇਸਾਦਿਨਿਯਮੇਨ ਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਤ੍ਥੇਵ ਚ ਨਿਯਮੋ। ਏਕਨ੍ਤਸਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਿਨਾ ਨੀਲਾਦਿਆਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਾਦੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਦੋਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪, ੪੦੦; ੩.੪੨੧, ੪੨੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੬੦; ਕਥਾ॰ ੪੬੫)। ਏਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਕਿਂ ਪਨੇਤਂ ਚਕ੍ਖੁ, ਰੂਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤਂ ਏਕਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿ? ਚਕ੍ਖੁ ਤਾਵ ਏਕਮ੍ਪਿ, ਰੂਪਂ ਪਨ ਅਨੇਕਮੇਵ ਸਙ੍ਹਤਂ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਂ? ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸਤੋ। ਚਕ੍ਖੁ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨੇਵ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਤੋ, ਅਸਤਿ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਤੋ ਤਂ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ,

ਸ੍ਵਾਯਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਏਕਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਰੂਪਂ ਪਨ ਯਦਿਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਯ ਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਪੁਰੇਤਰਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਅਨੇਕਮੇਵ ਸਙ੍ਹਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਤਸ੍ਸ ਯਥਾ ਤਥਾ ਉਪਲਬ੍ਭਨੀਯਵਸੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵੂਪਲਦ੍ਧਿ ਨ ਏਕਦ੍ਵਿਕਲਾਪਗਤਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਹੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਕਤਿਪਯਕਲਾਪਗਤਵਣ੍ਣਵਸੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਆਭੋਗਾਨੁਰੂਪਂ ਆਪਾਥਗਤਵਣ੍ਣਵਸੇਨਾਤਿ ਅਨੇਕਮੇਵ ਰੂਪਂ ਸਂਹਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਮੁਮੇਵ ਹਿ ਵਿਸੇਸਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪, ੪੦੦; ੩.੪੨੧, ੪੨੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੬੦; ਕਥਾ॰ ੪੬੫) **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ਵਚਨਭੇਦੋ ਕਤੋਤਿ। ਏਵਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਪਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਸਹ ਅਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣਤੋ ਏਕਕਲਾਪਗਤਮ੍ਪਿ ਗਨ੍ਧਾਦਿਕਂ ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

ਰੂਪਮਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਰਸਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਰਸਂ। **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯਥਾ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਏਵਂ ਰੂਪਾਯਤਨੇਪਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਏਕਚ੍ਚੇ ਵਿਸੇਸੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਣ੍ਣਮਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨੀਲਾਦਿਵਿਸੇਸਂ ਤਤ੍ਥ ਗਹੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਵਿਜਾਨਾਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਤਦਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਰੂਪਾਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਨਨ੍ਤਰਵਿਗਤਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸਦਾਨੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪਕਾਰਕਾ, ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਅਪਗਮਪਦਟ੍ਠਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। **ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀ**ਸੁਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਭੇਦਤੋ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਆਹ **“ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੂਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਗਹਿਤਂ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਤਦਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਅਪਰਿਪਤਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਰੂਪਾਦਿਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਰਸ**”ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਤਥਾਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਕਦਾਚਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਤਤੋਪਿ ਊਨਾਨਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਚ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮੇਵ ਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵਾਪਿ **ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ ਤਂਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਛਸ੍ਵੇਵ ਵਾ ਇਤਰੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ। **ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਦਿਰਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਕਿਚ੍ਚਾ, ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **“ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**”ਤਿ ਇਦਂ ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਅਨਿਬਦ੍ਧਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਨਿਬਦ੍ਧਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ ''ਤਂਤਂਅਨਨ੍ਤਰਾਤੀਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਪਗਮਪਦਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ। ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਸੇਸਤੋ ਸਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਏਕਸਦਿਸਮੇਵ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਕਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਭਾਵਿਤਮੇਵ।

ਇਦਾਨਿ ਇਮਾਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਤੋ ਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਕਨ੍ਤਮਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ**ਤਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ, ਅਤਿਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੂ**ਤਿ ਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ, ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਲ਼ਸਙ੍ਖਾਤਸਨ੍ਤੀਰਣਟ੍ਠਾਨੇ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਿਚ੍ਚੇਸੂਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਦੋਮਨਸ੍ਸਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸਮ੍ਭਵੋ ਅਸਤਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਰਿਚਿਤਪੁਬ੍ਬਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮਾਰਬ੍ਭ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਤਥਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿਯੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਛ ਠਾਨਾਨਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਅਥ ਵਾ ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ ਤਂਵਸੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਠਾਨਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਚਕ੍ਖੁਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਜਾਤਿਯਾ ਅਨ੍ਧੋ **ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ**। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਜਾਤਿਕ੍ਖਣੇ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਸ੍ਸ ਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਅਨ੍ਧਾਨਨ੍ਧਵਿਚਾਰਣਾ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਥਾਪਿ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਰਹਕਾਲੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਪਤ੍ਤਿਵਿਬਨ੍ਧਕੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਪਟਿਹਤਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਕੇਨ ਇਤਰੇਨਾਪਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮੇਨ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਿਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤੋ ''ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਪਸੂਤਿਯਂਯੇਵ ਅਨ੍ਧੋ, ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਯਂਯੇਵ ਅਨ੍ਧੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਤਿਹੇਤੁਕਾਨਂ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਗਤਕਾਲੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਅਵਿਪਜ੍ਜਨਂ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ **ਜਾਤਿਬਧਿਰਾ**ਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। **ਜਚ੍ਚਜਲ਼ੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਾਣਕੋ । ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕੋਪਿ ਜਾਤਿਯਂ ਅਞ੍ਞਾਣਕੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਞ੍ਞਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਯੇਭੁਯ੍ਯਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਜਚ੍ਚਜਲ਼ੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਜਚ੍ਚੁਮ੍ਮਤ੍ਤਕੋ** ਸੁਰਾਮੇਰਯਪਾਨਾਦਿਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕਭਾਵਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਕਮ੍ਮਪਰਿਭਾਵਿਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕੋ। **ਪਣ੍ਡਕੋ**ਤਿ ਪਰਦਾਰਗਮਨਾਦਿਕਮ੍ਮਪਰਿਭਾਵਿਤੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕੋ। ਸੋ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਆਸਿਤ੍ਤਪਣ੍ਡਕੋ ਉਸੂਯਪਣ੍ਡਕੋ ਪਕ੍ਖਪਣ੍ਡਕੋ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਪਣ੍ਡਕੋ ਨਪੁਂਸਕਪਣ੍ਡਕੋਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਪਣ੍ਡਕਸ੍ਸ ਸਹੇਤੁਕਸ੍ਸਾਪਿ ਭਾਵਤੋ, ਨਪੁਂਸਕਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸੁਂ ਗਹਣਤੋ ਤਯੋ ਪਣ੍ਡਕਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਜਾਤਿਮੂਗਜਾਤਿਪਞ੍ਚਲਮਮ੍ਮਨਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਏਕਚ੍ਚੇ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਅਵਿਕਲਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਥੋਕਂ ਵਿਚਾਰਣਪਕਤਿਕਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਦਿਸਾਨਮ੍ਪਿ ਇਧ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦੀਨਮੇਵ ਅਯਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦਯੋ ਪਨ ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

੪੩. **ਤਿਹੇਤੁਕਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਸ੍ਸਪਿ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ। ਦੁਹੇਤੁਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਨ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਪਰਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾਯ ''ਤਿਹੇਤੁਕਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਾਨਂ ਤਂਤਂਕੁਸਲਾਗਮਨਵਸੇਨੇਵ ਝਾਨਙ੍ਗਹਾਨਿ, ਨ ਪਨ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੇਨਾਤਿ ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਅਨੁਦ੍ਧਟਾਨਿ। **ਉਪਪਤ੍ਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੇ।

ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੪੪. **ਕੁਸਲਾਨੁਗਤਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਨੁਰੂਪਂ ਕੁਸਲਸਦਿਸਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਯਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਂ ਕੁਸਲਤੋ ਵਿਸਦਿਸਮ੍ਪਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਏਵਮਕਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲਸਦਿਸਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਾਨਂ ਭਾਜਿਤਪਾਲ਼ਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਕੁਸਲਾਨੁਗਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਾਜਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਹਿ –

> ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੩੧) –

ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੇਨ –

> ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤਿ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਰੂਪਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਂ...ਪੇ॰... ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੯੮)।

ਏਵੰ ਕੁਸਲੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹਗ੍ਗਤੰ ਵਿਪਾਕੰ ਵਿਭਤ੍ਤੁੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੰ, ਏਵੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦੰ ਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਜੋਤੇਤੁੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਕੁਸਲਾਨੁਗਤੰ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਮਿਨਾਪਿ ਚ ਆਚਰਿਯੇਨ ਪਰਿਹਾਰਮੁਖੇਨ ਵਕ੍ਖਮਾਨਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਚੋਦਨਾ ਕਤਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰੰਯੇਵ ਫਲੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਞਾਪਨੰ ਸੁਟ੍ਠੁਪਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ।

ਮਹਗ੍ਗਤਨ੍ਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਇਧ ਅਧਿਗਤੰ। **ਕਾਮਾ...ਪੇ॰... ਯਤੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੰ ਅਸਮਾਨਫਲੰ ਹੋਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਦੁਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾਨੰ, ਦੁਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਚ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾਨਮ੍ਪਿ ਜਨਨਤੋ, ਨ ਏਵਮਿਦੰ, ਇਦੰ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਸਦਿਸਵਿਪਾਕਜਨਨਤੋ ਸਮਾਨਫਲਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਂਵਾਤਿ ਉਪਮਿਤਤ੍ਤਾ ਉਪਮੇਯਜਸ੍ਸਪਿ ਕੁਸਲਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੰ ਸਦਿਸਵਿਪਾਕੰ, ਨ ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਵਿਯ ਵਿਸਦਿਸਵਿਪਾਕਮ੍ਪੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਞ੍ਹਿ ਆਚਿਨਨ੍ਤੋ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਦਿਨਾਨਾਵਤ੍ਥੁਕਕਾਮਤਣ੍ਹੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਆਚਿਨਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੂਪਨਿਸ੍ਸਯਕੁਸਲੰ ਤਦਨੁਰੂਪਤੋ ਨਾਨਾਵਤ੍ਥੁਕੰ ਵਿਪਾਕੰ ਜਨੇਤਿ। ਮਹਗ੍ਗਤੰ ਪਨ ਆਚਿਨਨ੍ਤੋ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾਯੇਵ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ ਵਸੇਨ ਆਚਿਨਤੀਤਿ ਤਦਨੁਰੂਪਤੋ ਤੰ ਨਾਨਾਵਤ੍ਥੁੰ ਅਜਨੇਤ੍ਵਾ ਏਕਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਜਨੇਤੀਤਿ।

੪੫-੬. **ਸਬ੍ਬਥਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਪਟਿਪਦਾਦਿਤੋ ਚ। ਤਥਾ ਹਿ ਯੇ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਕੁਸਲੇ ਚ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਿਪਾਕੇਪਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਕੁਸਲੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਇਦੰ ਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ। ਯਾਵ ਪਟਿਪਦਾਦਯੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸਪੀਤਿ। ਕਾਮੰ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਛਾਯਾ ਤੰਤੰਵਤ੍ਥੁਸਦਿਸਾਵ, ਮਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤਾਹਿਯੇਵ ਉਪਮਾਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **"ਗਜਾਦੀਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਪਰੇ ਅਪਰੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਭਵੰ ਵੇਦਨਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੰ**। ਯਦਿ ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਥਞ੍ਚਰਹਿ ਇਮਸ੍ਸ ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਞਾਨਾ ਅਪਰਿਹੀਨਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ।

੪੭. **ਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਭਵਾਨਨ੍ਤਰੰ। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਭਵੇ ਤੰ ਕੁਸਲੰ ਕਤੰ, ਸੋ ਇਧ ਕੁਸਲ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਪਚਾਰਤੋ ਗਹਿਤੋ ਕਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਰੰਯੇਵ ਫਲਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਤੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲੰ ਵਿਯ ਅਨਨ੍ਤਰਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਕੰ, ਅਥ ਖੋ ਏਕਚ੍ਚਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੰ ਵਿਯ ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੰ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤਿਪਿ ਅਨੇਕੇਯੇਵ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮੇ ਮਹੋਘੇ ਵਿਯ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਉਦਕੰ ਤਮਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਵਿਪਾਕਦਾਨੇਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਭਵੇਯੇਵ ਫਲੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਅਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸੇਵ ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਿਕਨ੍ਤਿਵਸੇਨ ਕਾਮਭਵੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਿਸ੍ਸਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਉਪਰਿਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਭਾਵਿਤਮਗ੍ਗੋ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਯਾਚਿਤੋ ਤਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਮੋਗ੍ਗਲਿਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਅਗ੍ਗਹੇਸੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤੰ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਨਿਕਨ੍ਤਿਬਲੇਨੇਵ ਞਾਨੰ ਪਰਿਹਾਯਤੀਤਿ ਤਤੋ ਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਆਚਰਿਯਾ ''ਅਨੀਵਰਣਾਵਤ੍ਥਾਯ ਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਞਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਨਿ ਵੀਮੰਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਸਤਿਪਿ ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮੁਨੋ ਵਿਪਾਕੰ ਪਟਿਬਾਹਨਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇ 'ਇਜ੍ਝਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ'ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੩੫) ਵਚਨਤੋ ਕਾਮਭਵੇ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੰ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮੁਨੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਓਕਾਸੰ ਕਰੋਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਯੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਞਾਪਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੪੮-੯. ਏਵੰ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਕੁਸਲਸਦਿਸਤੰ ਅਤਿਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਪਟਿਪਦਾਕ੍ਕਮੋ ਚੇ**ਵਾ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦੰ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞੰ ਞਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਞਾਨੰ ਤੰਪਟਿਪਦਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਪਰਿਹੀਨੇ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨੋ ਤੰਤੰਪਟਿਪਦੋਵ ਭਵਿਤੁੰ ਅਰਹਤਿ। ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯਜਾਦਿਭਾਵੋ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਆਗਮਨਵਸੇਨ। ਤਥਾ ਹਿ ਏਕਮੇਵ ਞਾਨੰ ਨਾਨਕ੍ਖਣੇਸੁ ਨਾਨਾਧਿਪਤੇਯਜੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਗਮਨਵਸੇਨ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯਜਾਦਿਤਾ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਭਾਵੋਧਿਪਤੀਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਦਭਾਵਤੋਵ ਸਰਸਤੋ ਤਸ੍ਸ ਹੀਨਾਦਿਤਾ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਸਾਪਿ ਞਾਨਾਗਮਨਤੋਵ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਫਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਯੋਗਤੋ ਭੇਦਾਭਾਵੇਨ ‘‘ਚਤੁਮਗ੍ਗਯੋਗਤੋ’’ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ “**ਚਤੁਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਫਲਤ੍ਤਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਚਤੂਹਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਫਲਤ੍ਤਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਾਮਞ੍ਞਫਲਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਫਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ **ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਫਲਚਿਤ੍ਤਂ**। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁ। ਮਗ੍ਗਵੀਥਿਯਂ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਵਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪਰਿਮਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵੀਸ੍ਵੇਵ ਠਾਨੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਵਿਧਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਮਗ੍ਗਵੀਥਿਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਦੁਵਿਧਾ**”ਤਿ।

੫੦-੧. **ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੇ ਫਲੇ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ** ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਮਗ੍ਗੋ ਹਿ ਆਗਮਨਤੋ ‘‘ਸੁਞ੍ਞਤੋ’’ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਸਗੁਣਾਲਮ੍ਬਣਵਸੇਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਮ੍ਪਿ ਲਭਤੀਤਿ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਦੇਤਿ, ਤਥਾ ਆਗਮਨਤੋ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਕੋਤਿ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਦੇਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਤੀਣਿ ਨਾਮਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਨਨੁ ਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ‘‘ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਾਮਂ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਸਚ੍ਚਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਨਾਮਲਾਭਂ ਸਨ੍ਧਾਯ, ਨ ਨਾਮਦਾਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਤਥਾ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਨ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਇਧ ਪਨ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਫਲਂ ਨਾਮਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਲਭਤੀਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਪ੍ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਤੋ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਦਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਨਾਮਂ ਦੇਤਿ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਚੇਤਂ ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਇਤਰਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਤੋ ਲਦ੍ਧਨਾਮਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਤਂ ਨ ਦਦੇਯ੍ਯਾਤਿ। **ਪਰਭਾਗਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਰਭਾਗੇ। **ਵਲ਼ਞ੍ਜਨਫਲੇਸੂ**ਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਅਨੁਭਵਿਤਬ੍ਬਫਲੇਸੁ। ‘‘ਵਲ਼ਞ੍ਜਨਫਲੇਸੁ ਨਾ’’ਤਿ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨੇ**ਵਾ”ਤਿਆਦਿ। ਵਲ਼ਞ੍ਜਨਫਲਞ੍ਹਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਂਵਸੇਨ ਨਾਮਲਾਭੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਲਾਭੋ ਨ ਸਿਯਾ? ਤਂ ਨ, ਯਥਾ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਵਿਯ ਵਲ਼ਞ੍ਜਨਕਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਤੋ ਚ ਞਾਣਪਟਿਪਦਾਭੇਦੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਮ੍ਪਿ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ।

੫੨-੩. **ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਾਧਿਪਤੀਨੇ**ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। **ਮਗ੍ਗਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਕਮਗ੍ਗਭਾਵੇਨ, ਕਿਲੇਸਮਾਰਣਵਸੇਨ ਗਮਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਮਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵੇਨ। **ਫਲਂ...ਪੇ॰... ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਸਯਂ ਫਲਭਾਵਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਫਲਤ੍ਤਾ, ਤਂਸਦਿਸਤਾਯ ਵਾ ਤਮੁਪਾਦਾਯ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ‘‘ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਥਾ ਅਤਿਇਟ੍ਠੇ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵੇਦਨਾਭੇਦਸਮ੍ਭਵਤੋ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਦੁਵਿਧਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਤਿ, ਏਵਂ ਅਤਿਅਨਿਟ੍ਠੇ ਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵੇਦਨਾਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਏਕਵਿਧਾਵਾਤਿ “**ਸਤ੍ਤਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਤਿ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਭੇਦੇ ਅਤਿਅਨਿਟ੍ਠੇ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਚ ਪਟਿਘੇਨ ਵਿਨਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਾ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਯ ਨਾਤਿਕਟੁਕਾਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਹੀਨਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਭਾਵਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਹੀਨਾ ਏਵ। ਨ ਹਿ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਭਾਵੋ ਪਨਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾ ਬਾਧਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਹਰਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਤੇਨ ਕਰਿਯਮਾਨਬਾਧਸ੍ਸ

ਉਪੇਕ੍ਖਨਾ ਵਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਇਮਾਨਿ…ਪੇ॰… ਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਨ ਪਨ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇ ਵਿਯ ਤਿਹੇਤੁਕਾਦਿਪੁਬ੍ਬਵਿਸੇਸੇਨ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਤ੍ਤੇਵ ਵਿਪਾਕਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯਥਾ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਂ ਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਧਟਂ, ਨ ਏਵਂ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ? ਹੇਤੂਨਂ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਲੋਭਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਏਕਨ੍ਤਸਾਵਜ੍ਜਤਾਯ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁਕਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ ਵਿਪਾਕਭਾਵੋ, ਅਲੋਭਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਏਕਨ੍ਤਮਨਵਜ੍ਜਸਭਾਵਾਨਂ ਵਾ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਤਬ੍ਬਿਦੂਰਤਾਯ ਨਤ੍ਥੇਵ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਭਾਵੋ। ਨ ਹਿ ਅਲੋਭਾਦੀਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਲੋਭਾਦਯੋ ਤੇ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਹੇਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਹੇਤੁਕਮੇਵਾਤਿ।

ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੂਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਤੀਤਭਵੇ ਆਯੂਹਿਤਂ ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯਂ, ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ **ਕਮ੍ਮਂ** ਨਾਮ । ਕਮ੍ਮਕਰਣਕਾਲੇ ਚੇਤਨਾਯ ਗਹਿਤਮਾਰਮ੍ਮਣਂ **ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ। ਉਪਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ ਨਰਕਾਦੀਸੁ ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਾਦਿਵਣ੍ਣੋ **ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ।

੫੪. **ਇਮੇ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ। ਤੇਸਂ ਅਨਿਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵਿਸਯੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਵਚਨੇਨ ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ ਇਟ੍ਠਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵਿਸਯੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਾਤਿ ਸਾ ਵਿਸੁਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸੁਖਾਦਿਤ੍ਤਯਯੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤਾ।

“**ਏ**ਵ”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਪਾਕਾਨਂ ਨਿਗਮਨਂ।

ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੫੫. ਪਾਕਸ੍ਸ ਅਸੁਰਕਞ੍ਞਾਨਂ ਗਬ੍ਭਪਰਿਪਾਕਸ੍ਸ ਸਾਸਨਤੋ ਵਿਨਾਸਨਤੋ, ਪਾਕਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਸੁਰਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਨਤੋ ਪਾਕਸਾਸਨੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਰਾਜਾ, ਤੇਨ ਪੂਜਿਤੋ **ਪਾਕਸਾਸਨਪੂਜਿਤੋ**। ਪਾਕਂ ਵਾ ਪਰਿਪਕ੍ਕਂ ਸਾਸਨਮੇਤੇਸੂਤਿ ਪਾਕਸਾਸਨਾ, ਖੀਣਾਸਵਾ, ਤੇਹਿ ਪੂਜਿਤੋਤਿ **ਪਾਕਸਾਸਨਪੂਜਿਤੋ**।

ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾਕਾਰਮਤ੍ਤਤੋ ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ, ਨ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਖੀਣਾਸਵਸਨ੍ਤਾਨਗਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਭਾਵਾਭਾਵਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ।

ਆਵਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਆਵਜ੍ਜਨਂ,** ਆਭੁਞ੍ਜਤਿ ਓਣੋਜੇਤਿ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ ਵਾਰੇਤੀਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਞ੍ਹਿ ਆਪਾਥਗਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਪਠਮਮਾਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਆਪਾਥਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਂ ਓਣੋਜੇਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਪੁਰਿਮਾਕਾਰਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ, ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਤੋ ਪਵਤ੍ਤਨਕਂ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਆਪਾਥਗਤਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਵਾਰੇਤਿ। ਹਸਿਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦੀਯਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨਾਤਿ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਂ, ਤਦੇਵ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿਤ੍ਤਂ**। ਵੋਟ੍ਠਪੇਤੀਤਿ **ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ**। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਆਵਜ੍ਜਨਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਨਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ, ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਞ੍ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਤਾਵ ਅਪੁਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਕਿਦੇਵ ਚ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸਨ੍ਤਤਿਵਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਦੁਬ੍ਬਲਭਵਙ੍ਗਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਸਬ੍ਬਥਾ ਵਿਸਯਰਸਮਨੁਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਇਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਨਾਭੇਦਾਰਹਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਬਨ੍ਧਂ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸਦਿਸਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ ਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਣਾਮਨੇਯੇਵ ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਰੇ ਬਜਾਵਟਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਸ੍ਸਾਦੇ

ਅਸਮਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮੇਵ। ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੰ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰੀਤਤੋ ਪਰਿਹੀਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨੰ ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਮੇਵਾਤਿ।

ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨੇਤਾਸੁ ਪੁਰਿਮੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਪੁਰੇਚਰੰ ਰੂਪਾਦਿਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣੰ, ਆਵਜ੍ਜਨਰਸੰ , ਤਥਾਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਭਵਙ੍ਗਵਿਚ੍ਛੇਦਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਦੁਤਿਯੰ ਛਲਾਰਮ੍ਮਣਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣੰ, ਅਰਹਤੰ ਅਨੋਲਾਰਿਕੇਸੁ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਰਸੰ, ਤਥਾਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਛਲਾਰਮ੍ਮਣਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣੰ, ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਵਜ੍ਜਨਰਸੰ, ਤਥਾਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਭਵਙ੍ਗਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰਾਪਗਮਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ।

ਭਵਙ੍ਗੰ ਆਵਟ੍ਟਯਮਾਨਾਤਿ ਭਵਙ੍ਗਸਨ੍ਤਾਨੰ ਆਵਟ੍ਟਯਨ੍ਤੀ ਵਿਯ। **ਸਾਧਾਰਣਾ**ਤਿ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣਾ। **ਅਸਾਧਾਰਣਾ**ਤਿ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨੰਯੇਵ ਆਵੇਣਿਕਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸਾ"**ਤਿ। **ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ...ਪੇ॰... ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੂ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ, ਪਧਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਗਤੇਸੁ ਛਸੁ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ। ਪਧਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪਞ੍ਹਿ ਠਾਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਤ੍ਥਾਯ ''ਸਾਰੁਪ੍ਪਮਿਦੰ ਠਾਨੰ ਮਯਾ ਲਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਤੁਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ, ਭਣ੍ਡਭਾਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਮਹਾਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਏਵਰੂਪਾ ਲੋਲੁਪ੍ਪਤਣ੍ਹਾ ਮੇ ਪਹੀਨਾ''ਤਿ ਤੁਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰੇ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣੇ, ਗਨ੍ਧੇਹਿ ਵਾ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਵਾ ਚੇਤਿਯਪੂਜਨਕਾਲੇ ''ਏਵਰੂਪੇਨ ਵਤ ਸੁਗਨ੍ਧੇਨ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪੂਜੇਮੀ''ਤਿ ਤੁਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਘਾਨਦ੍ਵਾਰੇ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੇ, ਰਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਸਹ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨਕਾਲੇ ''ਸਾਰਣੀਯਧਮ੍ਮੋ ਵਤ ਮੇ ਪੂਰਿਤੋ''ਤਿ ਤੁਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਜਿਵ੍ਹਾਦ੍ਵਾਰੇ ਰਸਾਰਮ੍ਮਣੇ, ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਵਤ੍ਤਪੂਰਣਕਾਲੇ ''ਕਾਯੇਨ ਵਤ੍ਤਪਟਿਵਤ੍ਤੰ ਪੂਰੇਮੀ''ਤਿ ਤੁਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੇਤਿ ਏਵੰ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ।

ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਚਸੁ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ **ਘਟਿਕਾਰਸੁਤ੍ਤਾ**ਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੮੨ ਆਦਯੋ) ਵਿਯ ਭਗਵਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣੇਨ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣੇ, ''ਅਟ੍ਠਿਸ੍ਸਰੋ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੬ ਦੇਵਦਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁ) ਆਗਤਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚਾਤਿ ਏਵੰ ਛਸ੍ਵੇਵਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਹਸਿਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਨਨੁ ਚ ਅਤੀਤੰਸਾਦੀਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਾਦੀਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣੰ ਵਤ੍ਵਾ ''ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਵਿਚਾਰਣਪਞ੍ਞਾਰਹਿਤਾਯ ਏਤਾਯ ਕਥੰ ਭਗਵਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨਮ੍ਪਿ ਭਗਵਤੋ ਸਿਤਕਰਣੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਅਨਾਗਤੰਸਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਅਨੁਵਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਯੇਵ, ਏਵੰ ਪਨ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇ ਸਤਿ ਨ ਕੋਚਿ ਪਾਲ਼ਿਵਿਰੋਧੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ''ਤੇਸੰ ਞਾਣਾਨੰ ਚਿਣ੍ਣਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚੇਤੰ ਏਵੰ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਇਤਰਥਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਨ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਸ੍ਸ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵੰ ਆਪਜ੍ਜਨਭਾਵੋ ਵਿਬਨ੍ਧਤੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਨਮਤ੍ਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਨ ਹਾਸੁਪ੍ਪਾਦਨੰ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਤ੍ਤਾ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਹਾਸੁਪ੍ਪਾਦਨੰ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ''ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੬੮) ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ''ਹਾਸਯਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਨ ''ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਕਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਅਵਿਸੇਸਵਚਨੰ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਕਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਹਾਸਜਨਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਕਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਹਸਿਤਸ੍ਸੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਨਕਿਚ੍ਚਾ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਤੰ ''ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਭਾਵਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਕੁਸਲਤੋ ਚਤੂਹੀ''ਤਿਆਦਿ।

ਛ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਾਨੀਤਿ ਆਸਯਾਨੁਸਯਞਾਣਂ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਞਾਣਂ, ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਞਾਣਂ, ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਞਾਣਂ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ, ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਛ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ। ਨਨੁ ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਂ, ਇਤਰਥਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਨਾਵਰਣਞਾਣਾਨਂ ਅਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਸਾਵਰਣਞਾਣਤਾ ਚ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਥਾ ਹਿ ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਤੋ ਅਞ੍ਞਮਨਾਵਰਣਞਾਣਂ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਸ ਸਾਵਰਣਤ੍ਤਾ ਸਾਵਰਣੇ ਚ ਵਿਸਯੇ ਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧਾਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵੋ ਨ ਸਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯ, ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਅਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਯਤ੍ਥ ਤਂ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਤ੍ਥਾਵਰਣਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਨਾਵਰਣਭਾਵੋਪਿ ਨ ਸਿਯਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਏਕਮੇਵ ਤਂ ਞਾਣਂ ਅਨਵਸੇਸਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਸਮ੍ਮੁਤਿਧਮ੍ਮਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਆਵਰਣਾਭਾਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਙ੍ਗਚਾਰਮੁਪਾਦਾਯ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਸਯਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦੇਨ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਦ੍ਵੇਧਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹ –

> ''ਸਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਖਤਮਸਙ੍ਖਤਂ ਅਨਵਸੇਸਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਤ੍ਥ ਆਵਰਣਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੧੯)।

ਇਧ ਠਤ੍ਵਾਤਿ ਹਸਿਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਹਸਿਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ। **ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤਬ੍ਬਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਨਂ ਝਾਨਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਂ ਵਿਪਾਕੇ ਵਿਯ ਆਗਮਨਤੋ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਵਿਯ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਕਾਰਮਤ੍ਤਂਵ ਹੋਤਿ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਪਹਾਨਙ੍ਗਸਮ੍ਭਵਾਭਾਵਤੋ ਏਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ ਸੇਸਾਨਮ੍ਪਿ ਪਹਾਨਙ੍ਗਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਯੋਗਙ੍ਗਮੇਵ ਤੇਸੁ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ।

੫੭. ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਕਾਰਮਤ੍ਤਂ ਵਿਨਾ ਭਾਵਨਾਯ ਕਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਉਜੁਕਂ ਭਾਵਨਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਭਾਵਨਾਕਾਰਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨੀ**"ਤਿ ਆਕਾਰ-ਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਨ੍ਤਿ।

੫੮-੯. **ਨਨ੍ਤਿ** ਤਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਰੂਪਾਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ। **ਸਮਾਪਨ੍ਨਾ ਸਚੇ ਕ੍ਰਿਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸਾ ਏਵ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤੋ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸੇਵ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿਯੇਵ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਕਮੇਵ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਕਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਭਾਵਤੋ ਚ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਦਿਸਂ ਪੁਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਦਿਸਾ ਏਤ੍ਥ ਸਾ ਏਵ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੬੧. **ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਸੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਦਾਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਿਰਿਯਭਾਵੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਸਕਿਂਯੇਵ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਕਵਾਰੇਨੇਵ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਤਕ੍ਕਿਚ੍ਚੇਨ ਚ ਵਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ – ''ਨ ਪਾਰਂ ਦਿਗੁਣਂ ਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੧੯), ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੬੨. **ਕ੍ਰਿਯਾ...ਪੇ॰... ਦੇਸਕੋ**ਤਿ ਯਾ ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ ਕਾਯਵਾਚਾਹਿ ਅਕਾਤਬ੍ਬਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਾ ਕਿਰਿਯਾ, ਯਾ ਪਨ ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ ਕਾਯਵਾਚਾਹਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਾ ਅਕਿਰਿਯਾ, ਕਿਰਿਯਾ ਚ ਅਕਿਰਿਯਾ ਚਾਤਿ ਕਿਰਿਯਾਕਿਰਿਯਾ, ਕਿਰਿਯਾਕਿਰਿਯਾ ਚ ਤਾ ਆਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ ਚਾਤਿ ਕਿਰਿਯਾਕਿਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਤਾਸਂ ਵਿਭਾਗਂ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਕਿਰਿਯਾ...ਪੇ॰... ਦੇਸਕੋ। ਅਥ ਵਾ ਕਿਰਿਯਾਝਾਨਭੂਤਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਕਿਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਕੁਸਲਭੂਤਾ ਪਨ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਅਕਿਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਤਾਸਂ ਵਿਭਾਗਂ ਦੇਸੇਤੀਤਿ **ਕ੍ਰਿਯਾ... ਪੇ॰... ਦੇਸਕੋ**। ਯਂ ਕਿਰਿਯਾਕਿਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਮਾਰਾਨਂ ਜਿਤਤ੍ਤਾ **ਜਿਨੋ। ਹਿਤਾਹਿਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਾਨਤ੍ਥਾਨਂ। **ਸਾਤਿ** ਸੋ ਜਿਨੋ। **ਕ੍ਰਿਯਾਕ੍ਰਿਯਾਰਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸ੍ਸ ਕਰਣੇ, ਅਹਿਤਸ੍ਸ ਚ ਅਕਰਣੇ ਨਿਰਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਮਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ **ਹਿਤਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ । ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ **ਅਹਿਤਾ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਤੇਸਂ ਕਿਰਿਯਾਯਂ, ਅਕਿਰਿਯਾਯਞ੍ਚ ਰਤੋਤਿ **ਹਿਤਾਹਿਤਾਨਂ...ਪੇ॰... ਰਤੋ**। ਅਥ ਵਾ **ਹਿਤਾਹਿਤਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਏਵ, ਤੇਸਂ ਕਿਰਿਯਾਕਿਰਿਯਾਮਤ੍ਤਮਵਿਪਾਕਭਾਵਂ ਕਾਤੁਂ

ਇਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਹਿਤਾਹਿਤਾਨਂ...ਪੇ॰... ਰਤੋ**। ਅਥ ਵਾ ਹਿਤਾਹਿਤਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਕਿਰਿਯਾਕਿਰਿਯਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਇਧਲੋਕਪਰਲੋਕਨਿਪ੍ਫਾਦਨਸ੍ਸ ਕਰਣੇ ਰਤੋ ਅਭਿਰਤੋਤਿ **ਹਿਤਾਹਿਤਾਨਂ...ਪੇ॰... ਰਤੋ**।

੬੪-੬. ਸਬ੍ਬੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਅਟ੍ਠ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਮਯਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਪਾਟਵਂ ਅਤ੍ਥੇਨ੍ਤਿ ਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਟਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਪਾਟਵਤ੍ਥਿਨੋ**। **ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਸਵਨਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਉਗ੍ਗਹਿਤਬ੍ਬੋ, ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਪਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਉਗ੍ਗਹਣਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਠਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ**"ਨ੍ਤਿ, ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਉਗ੍ਗਹਣਮਤ੍ਤੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਗਨ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਹੋਦਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਆਦਿਸਤ੍ਤਪ੍ਪਕਰਣਵਸੇਨ ਠਿਤਮਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਮਹਣ੍ਣਵਂ, ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦਿਵਸੇਨ ਠਿਤਂ ਪਰਮਤ੍ਥਮਹਣ੍ਣਵਂ ਵਾ। **ਤਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਉਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ, ਸੁਤਮਯਞਾਣਮੂਲਕੇਨ ਵਾ ਭਾਵਨਾਞਾਣੇਨ ਓਤਰਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਮਂ ਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵਂ। **ਪਰਂ ਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਗਤਭਵਂ। **ਤਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਇਧ ਲੋਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਤਰਨ੍ਤਿ, ਆਯਤਿਂ ਭਵੂਪਪਾਦਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰਞਾਣੇਨ ਵਿਨਾਸਨਤੋ ਪਰਲੋਕਂ ਤਰਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਚਿਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਦੁਤਿਯੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਚੇਤਸਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੬੧. ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚੇਤਸਿਕਂ ਰੂਪਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਾਵ ਜਾਤਿਭੂਮਿਸਮ੍ਪਯੋਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਕਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਤਂ **"ਚਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਰਮੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਵਿਭਾਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਭੂਮਿਆਦਿਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗਂ, ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਭਾਜਨਞ੍ਚ।

ਕਤਮੇ ਪਨ ਚੇਤਸਿਕਾ, ਯੇਸਂ ਵਿਭਾਜਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਤੇ ਸਹ ਨਿਬ੍ਬਚਨੇਨ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਤਂ **"ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **"ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਇਦਂ ਚੇਤਸਿਕਲਕ੍ਖਣਦਸ੍ਸਨਂ। ਤੇਨ ਯੇ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਸਮ੍ਪਯੋਗਲਕ੍ਖਣੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਯੇਵ ਚੇਤਸਿਕਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ? ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਏਕਨਿਰੋਧਏਕਵਤ੍ਥੁਕਏਕਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਕਾਰਾ। ਸਮਂ ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਤਾਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ **ਏਕਨਿਰੋਧ**-ਗ੍ਗਹਣਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ **ਏਕਵਤ੍ਥੁਕ**-ਗ੍ਗਹਣਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ''ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪੇਸੁ ਏਕਂ ਮਹਾਭੂਤਂ ਸੇਸਮਹਾਭੂਤੋਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾਨੀਤਿ, ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਿ ਵਾ ਭੂਤਾਨਿ ਏਕਂ ਵਤ੍ਥੁ ਏਤੇਸੁ ਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾਨੀ''ਤਿ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ **ਏਕਾਰਮ੍ਮਣ**-ਗ੍ਗਹਣਂ।

ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਵਾ ''ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਏਕਵੀਥਿਯਂ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨਂ, ਨਾਨਾਵੀਥਿਯਂ ਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਚ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਭਿਨ੍ਨਵਤ੍ਥੁਕਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ **ਏਕਵਤ੍ਥੁਕ**-ਗ੍ਗਹਣਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਮਰਣਾਸਨ੍ਨਵੀਥਿਯਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਾਦੀਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ **ਏਕਨਿਰੋਧ**-ਗ੍ਗਹਣਂ। ਕਿਂ ਪਨ ਨਾਨੁਪ੍ਪਾਦਾਪਿ ਏਵਂ ਤਿਵਿਧਲਕ੍ਖਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ , ਅਥ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ ਏਵਾਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ ਏਵ ਏਵਂ ਤਿਵਿਧਲਕ੍ਖਣਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **"ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਚੇਤਸਿਕਾ ਨਾਮਾਤਿ ਏਵਂ ਚੇਤਸਿਕਲਕ੍ਖਣਂ ਠਪਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਕਥਂ ਪਨੇਤੇ ਚੇਤਸਿਕਾ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ **"ਚਿਤ੍ਤੇ ਭਵਾ"**ਤਿ। ''ਚੇਤਸਿ ਭਵਾ ਚੇਤਸਿਕਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਚਿਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸਪਿ ਚੇਤੋ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤਾਯ ਅਤ੍ਥਮਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਤਂ **"ਚਿਤ੍ਤੇ ਭਵਾ ਚੇਤਸਿਕਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਨਿਯਤਾਤਿ ਨਿਯਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾ, ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਦਯੋ ਵਿਯ ਕਦਾਚਿ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਦਾ ਯਦਾ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਤਦਾਵ ਤੇਨ ਅਵਿਨਿਭੁਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜਾਯਮਾਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਰੂਪੇਨ ਆਗਤਾ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਵਿਯ ''ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਅਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਸਰੂਪੇਨੇਵ **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ਆਗਤਾ। ਯੇਵਾਪਨਾਤਿ ਏਵਂ ਦੇਸਨਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਯੇਵਾਪਨਕਾ। ਏਕੂਨਤਿਂਸ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਕਿਚ੍ਚਭੇਦਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਏਕੇਨੂਨਾ ਤਿਂਸ ਧਮ੍ਮਾ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਤਿਂਸ ਧਮ੍ਮੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਕਿਚ੍ਚਭੇਦਤੋ ਗਹਣੇਨ ਛਪ੍ਪਞ੍ਞਾਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸੇਯ੍ਯਥਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਸਰੂਪਪੁਚ੍ਛਾ। **ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੁਜੁਕਤਾ**ਤਿ ਯਥਾਪੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਰਿਸਮਾਪਨੇ, ਨਿਦਸ੍ਸਨੇ ਵਾ। ਪੁਨ ਤੇਤ੍ਤਿਂਸ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤੇਤ੍ਤਿਂਸ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤੇਯੇਵ ਏਕੂਨਤਿਂਸ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

''ਕਦਾਚਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਕਥਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਇਮੇਸੁ"**ਤਿਆਦਿ। **ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਠਮਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁਪਰਿਯੋਸਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ। **ਕਰੁਣਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ**ਤਿ ਕਰੁਣਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ,

ਪਰਿਕਮ੍ਮਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਕਰੁਣਾਭਾਵਨਾਯ ਅਪ੍ਪਨਾਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ ਪੁਰਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੋ, ਪਠਮਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁਪਰਿਯੋਸਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਪਰਿਕਮ੍ਮਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵੰ **“ਮੁਦਿਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ”**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਭਾਗ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਦ੍ਰਬ੍ਯਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਤਪ੍ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਚ ਉਤ੍ਤਰਪਦਤ੍ਥਪ੍ਪਧਾਨਤਾਯ ‘‘ਕਰੁਣਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਨ ਗੁਣਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਗੁਣਵਿਸੇਸਵਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਤਸ੍ਸ ਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਰਿਣਮਤੀਤਿ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਪੇਕ੍ਖਾਯ **“ਏਤਾ”**ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਨ ਪਨੇਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ,** ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ‘‘ਕਰੁਣਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ ਵਾ ਮੁਦਿਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ ਵਾ’’ਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਾ ਦ੍ਵੇ ਏਕਤੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ? ਭਿਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। ਕਰੁਣਾ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤਸਤ੍ਤੇ ਆਰਬ੍ਭ ਤੇਸੰ ਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਕਾਮਤਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਮੁਦਿਤਾ ਸੁਖਿਤਸਤ੍ਤੇ ਆਰਬ੍ਭ ਤੇਸੰ ਸੁਖਾਨੁਮੋਦਨਵਸੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਭਿਨ੍ਨਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਨ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ। **ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਦੀਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਾਨੰ ਗਹਣੰ। **ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਦੀਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। **ਕੋ ਵਿਰਤੀ**ਤਿ ਤੀਸੁ ਏਕਾ ਵਿਰਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੰ ਪੂਰੇਨ੍ਤੀ ਪਠਮਾ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚੰ ਪੂਰੇਨ੍ਤੀ ਦੁਤਿਯਾ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੰ ਪੂਰੇਨ੍ਤੀ ਤਤਿਯਾ ਵਿਰਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਹਿ ਸਹ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ** ਤਾਸੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ, ਵਿਰਤਿਯਾ ਚ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਚ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ** ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸਪਿ ਭਿਨ੍ਨਵਿਸਯਤ੍ਤਾ। ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਦੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਤਤੋ ਵਿਰਤਿਭਾਵਤੋ। **ਏਤੇਸੂ**ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ।

੬੮. ਵਿਰਤੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹਣਤ੍ਥੰ ‘‘ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਦੀਸੂ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਸੁਖਤ੍ਥੰ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦਲੋਪਵਸੇਨ **“ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਸੂ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਏਕੇਨਾ”**ਤਿ, ਇਤਰਥਾ ‘‘ਏਕਾਯਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

੬੯-੭੧. ਕਿੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣੰ, ਚਤੂਸੁ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੇਸੁ ਦ੍ਵੇ ਇਧ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਨ ਇਤਰਾਤਿ ਚੋਦੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਕਸ੍ਮਾ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਨਵਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇਹਿ ਜਨੰ ਰਞ੍ਜੇਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ**। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਤ੍ਥੇਹਿ ਸਦੇਵਕੰ ਲੋਕੰ ਅਨੁਸਾਸਤੀਤਿ **ਸਤ੍ਥਾ। ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ ਮੇਤ੍ਤਾ ਗਹਿਤਾ** ਤਸ੍ਸੇਵ ਹਿਤਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ। ਤੇਨੇਵ ਹੇਸ ‘‘ਮੇਤ੍ਤਾ ਮੇਤ੍ਤਾਯਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। **ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਗਹਿਤਾ** ਤਾਯੇਵ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਭਾਵਤੋ। ਆਦਿਚ੍ਚੇਨ ਸਹ ਸਮਾਨਗੋਤ੍ਤਤਾਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਭਾਵੇਨ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਪੁਤ੍ਤਤਾਯ ਆਦਿਚ੍ਚੋ ਬਨ੍ਧੁ ਇਮਸ੍ਸ, ਆਦਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਾ ਬਨ੍ਧੂਤਿ **ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁ**।

੭੨. **ਰਾਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਾਦਿਸਤ੍ਤਰਸਰਾਸਿੰ। ਪਠਮਮਹਾਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਹਿ –

> ‘‘ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ, ਚੇਤਨਾ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਚਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਪੀਤਿ ਹੋਤਿ, ਸੁਖੰ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤਿ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤਿ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤਿ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤਿ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤਿ, ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਬਲੰ ਹੋਤਿ, ਵੀਰਿਯਬਲੰ ਹੋਤਿ, ਸਤਿਬਲੰ ਹੋਤਿ , ਸਮਾਧਿਬਲੰ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ ਹੋਤਿ, ਹਿਰਿਬਲੰ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲੰ ਹੋਤਿ, ਅਲੋਭੋ ਹੋਤਿ, ਅਦੋਸੋ ਹੋਤਿ, ਅਮੋਹੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ, ਹਿਰੀ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਹੋਤਿ, ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਕਾਯਲਹੁਤਾ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਲਹੁਤਾ ਹੋਤਿ, ਕਾਯਮੁਦੁਤਾ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮੁਦੁਤਾ ਹੋਤਿ, ਕਾਯਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਹੋਤਿ, ਕਾਯਪਾਗੁਞ੍ਞਤਾ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਪਾਗੁਞ੍ਞਤਾ ਹੋਤਿ, ਕਾਯੁਜੁਕਤਾ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੁਜੁਕਤਾ ਹੋਤਿ, ਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਹੋਤਿ, ਸਮਥੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ, ਪਗ੍ਗਾਹੋ ਹੋਤਿ, ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) –

ਏਵੰ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਧਾਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਤਿੰਸ ਧਮ੍ਮੇ ਛਪ੍ਪਞ੍ਞਾਸ ਕਤ੍ਵਾ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਰਾਸਿ ਝਾਨਪਞ੍ਚਕਰਾਸਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠਕਰਾਸਿ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਚਕਰਾਸਿ ਬਲਸਤ੍ਤਕਰਾਸਿ ਹੇਤੁਤ੍ਤਿਕਰਾਸਿ ਕਮ੍ਮਪਥਤਿਕਰਾਸਿ ਲੋਕਪਾਲਦੁਕਰਾਸਿ ਛਯੁਗਲ਼ਦੁਕਰਾਸਿ ਉਪਕਾਰਦੁਕਰਾਸਿ ਯੁਗਨਨ੍ਧਦੁਕਰਾਸਿ ਵੀਰਿਯਸਮਥਦੁਕਰਾਸੀਤਿ ਸਤ੍ਤਰਸਨ੍ਨੰ ਰਾਸੀਨੰ ਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗੋ ਕਤੋ।

ਕਥੰ? ਏਤੇਸੁਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਾਵ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ’’ਨ੍ਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ’’ਤਿ। ਸਦ੍ਧਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਦ੍ਧਾਬਲ’’ਨ੍ਤਿ। ਹਿਰੀ ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਹਿਰਿਬਲੰ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਲੋਕਪਾਲਦੁਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਹਿਰੀ’’ਤਿ। ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਲੋਭੋ ਮੂਲੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਲੋਭੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਕਮ੍ਮਪਥੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ’’ਤਿ। ਅਦੋਸੋ ਮੂਲੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਦੋਸੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਕਮ੍ਮਪਥੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ’’ਤਿ। ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਵੇਦਨਾ ਪਨ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ’’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਮਯੰ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਵੀਰਿਯੰ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ’’ਤਿ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਵੀਰਿਯਬਲ’’ਨ੍ਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਥੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਪਗ੍ਗਾਹੋ’’ਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਤੀ’’ਤਿ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਤਿਬਲ’’ਨ੍ਤਿ, ਉਪਕਾਰਦੁਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਤਿ ਹੋਤੀ’’ਤਿ । ਏਵੰ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਸਮਾਧਿ ਪਨ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ’’ਨ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ’’ਤਿ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮਾਧਿਬਲ’’ਨ੍ਤਿ, ਯੁਗਨਨ੍ਧਦੁਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮਥੋ’’ਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਥੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਏਵਮਯੰ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਪਞ੍ਞਾ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀ’’ਤਿ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਪਞ੍ਞਾਬਲ’’ਨ੍ਤਿ, ਮੂਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਮੋਹੋ’’ਤਿ, ਕਮ੍ਮਪਥੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀ’’ਤਿ, ਉਪਕਾਰਦੁਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞ’’ਨ੍ਤਿ, ਯੁਗਨਨ੍ਧਦੁਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ‘‘ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ’’ਤਿ। ਏਵਮਯੰ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ ਏਵਮੇਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਤੰਤੰਕਿਚ੍ਚਵਨ੍ਤਤਾਯ ਦ੍ਵਿਟ੍ਠਾਨਿਕਾਦਿਭੇਦੇਨ ਸਤ੍ਤਰਸਸੁ ਰਾਸੀਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਇਤਰੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਏਕਟ੍ਠਾਨਿਕਾਯੇਵਾਤਿ ਇਮੇਸੁ ਸਤ੍ਤਰਸਸੁ ਰਾਸੀਸੁ ਯੇਵਾਪਨਕਧਮ੍ਮਾ ਏਕਰਾਸਿਮ੍ਪਿ ਨ ਭਜਨ੍ਤਿ ਤੰਤੰਕਿਚ੍ਚਭਾਵਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **‘‘ਰਾਸਿੰ ਭਜਨ੍ਤਿ ਨਾ’’**ਤਿ।

ਨਨੁ ਚੇਤੇ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੇਸਰਾਸਯੋ ਨ ਭਜਨ੍ਤਿ ਤੇਸੰ ਸਦਿਸਕਿਚ੍ਚਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਠਿਤਤ੍ਤਾ। ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਰਾਸਿ ਪਨ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨੇਵ ਠਪਿਤੋਤਿ ਚੇਤਨਾਯ ਵਿਯ ਨੇਸੰ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹਤੋ ਤਤ੍ਥ ਸਮਵਰੋਧੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਤੰ ਨ, ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਠਪਿਤੋਪਿ ਹਿ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਰਾਸਿ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤੋਤਿ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਤਾਯ ਅਭਾਵਤੋ, ਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਸਤਿਪਿ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤੇ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹਾਭਾਵਤੋ ਨ ਏਤੇਸੰ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਰਾਸਿਭਜਨਮ੍ਪਿ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹਾਭਾਵੋਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚੇਤਨੰ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚੇਸੁਪਿ ਪਰਾਧੀਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਲਕ੍ਖਣੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਯਦਿ ਲਭੇਯ੍ਯ, ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਵਿਯ ਤਾਨਿ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਿਯੁੰ, ਨ ਪਨੇਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚੇਤਨੰ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਲਕ੍ਖਣੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਨ ਤੇਸੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਚੇਤਨਾਯਯੇਵ ਪਨ ਸਕਿਚ੍ਚਪਰਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਥੰ ਫਸ੍ਸੋ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕੇ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ‘‘ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ (ਵਿਭ॰ ੨੨੫), ਫੁਟ੍ਠੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੩) ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸੰ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਉਦ੍ਦੇਸਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸਪਿ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤੁਕਾਮਤਾਯ ਫਸ੍ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੋ । **ਦੁਬ੍ਬਲਾ**ਤਿ ਸਕਵਿਸਯੇਪਿ ਪਰਾਯਤ੍ਤਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਦੁਬ੍ਬਲਾ। ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਹਿ

ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪਰਿਬਜਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਰਿਬਜਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਸਮਾਧਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿ, ਮਨਸਿਕਾਰੋਪਿ ਚੇਤਨਾਯ ਪਰਿਬਜਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਚੇਤਨਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤੀਤਿ ਪਰਾਯਤ੍ਤਾਵ ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੧੩. ਮਨਸੀ ਚ ਕਾਰੋਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ। ਮਨਸਿਕਾਰਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਹਿ ਅਤ੍ਥਮਤ੍ਤਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਸੁਖਤ੍ਥੰ ਅਸਮਾਸਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਦੀਘਕਰਣੰ, ਮਜ੍ਝੇ ਚ ਚ-ਸਦ੍ਦਵਚਨਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਮੁਨਿਵਰੇਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੧੪-੮੦. ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤਤ੍ਤਾਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਫੁਸਨਵਸੇਨ ਪਠਮਮੇਵ ਅਭਿਨਿਪਤਨਤੋ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚੇਤਸਿਕਾ ਚਿਤ੍ਤਾਯਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ **"ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਕਿਰਾ**ਤਿ ਅਰੁਚਿਸੂਚਨੰ। ਏਵੰ ਮਹਾਸੰਘਿਕਮਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤੁੰ **"ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਮਹਾਸੰਘਿਕਾ ਹਿ ''ਪਠਮੰ ਫਸ੍ਸੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਫੁਸਤਿ, ਅਥ ਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠੰ ਦੁਤਿਯੰ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਤਿ, ਏਵੰ ਏਤੇਹਿ ਫੁਟ੍ਠਵੇਦਿਤੰ ਤਤਿਯੰ ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਤੇਹਿ ਪਨ ਫੁਟ੍ਠਵੇਦਿਤਸਞ੍ਞਾਤੇ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਚੇਤਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਨ੍ਦਹਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਪਾਸਾਦੰ ਪਤ੍ਵਾ ਥਮ੍ਭਾ ਸੇਸਦਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰਾਨੰ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਾ, ਏਵਮੇਸ ਯਸ੍ਮਾ ਸੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਨਿਗਮਨੰ।

ਸਹੇਵ ਚਾਤਿ ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ''ਚਿਤ੍ਤੁਜਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਚਿਤ੍ਤਾਨੰ, ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਞ੍ਚ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸਹੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਪਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਦਨ੍ਤਿ** ਇਦੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਧਾਨੰ, ਏਵੰ ''ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਕਾਰਣੰ ਪਰਿਹਰਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ''ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਦੰ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਬਲਵ...ਪੇ॰... ਦਿਸ੍ਸਤੀ"**ਤਿ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵਧਾਰਣੇ, ਨੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣੰ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਮਿਦਮਕਾਰਣੰ, ਕਥਞ੍ਚਰਹਿ ਫਸ੍ਸੋ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮਤੋ"**ਤਿਆਦਿ। ''ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ, ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ, ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਚੇਤਨਾ ਹੋਤਿ, ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ, ਚੇਤਨਾ ਹੋਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦੀਹਿ ਆਹਰਿਤੁਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟੇਯ੍ਯ, ਦੇਸਨਾਵਾਰੇਨ ਪਨ ਫਸ੍ਸੋਵ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ, ਏਵੰ ਸੇਸਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਕ੍ਕਮੋ ਨਾਮ ਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ। **ਵਚਨਤ੍ਥਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥਤੋ ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਚ।

ਫੁਸਤੀਤਿ ਕਤ੍ਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ, ਫੁਸਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਾਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਤੰ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਫਸ੍ਸੇਨ ਫੁਸਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਫੁਸਨਮਤ੍ਤੰ ਵਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿਪਿ ਸਾਧਨਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ। ਫੁਸਨੰ ਲਕ੍ਖਣਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ,** ਵੇਦਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੰਘਟ੍ਟਨਰਸੋ**ਤਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਸੰਘਟ੍ਟਨਤੋ ਸੰਘਟ੍ਟਨਕਿਚ੍ਚੋ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨਲ੍ਲੀਯਮਾਨੋਪਿ ਰੂਪੰ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁੰ, ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਚ ਸੋਤੰ ਚਿਤ੍ਤਮਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਘਟ੍ਟੇਤਿ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਵਾ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸੰਘਟ੍ਟਨੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸੰਘਟ੍ਟਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ ਫਸ੍ਸੋ **"ਸੰਘਟ੍ਟਨਰਸੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾ ''ਦ੍ਵੇ ਪਾਣੀ ਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਾਣਿਮ੍ਹਿ ਘਟ੍ਟਨੰ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਭੂਤਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ, ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸੰਘਟ੍ਟਨੰ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਭੂਤੋ ਏਕੋ ਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਵੇਦਿਤਤ੍ਤਾ **ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**। ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪, ੪੦੦; ੩.੪੨੧, ੪੨੫; ਸੰ॰ ਨਿ ੨.੪.੬੦; ਕਥਾ॰ ੪੬੫) ਹਿ ਵਚਨਤੋ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਮਸ੍ਸਾਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ''ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੨੨੫) ਵਚਨਤੋ ਵੇਦਨਾ ਫਲਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**। ਤਜ੍ਜਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੇਨ ਚੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਚ ਪਰਿਕ੍ਖਤੇ ਵਿਸਯੇ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਆਪਾਥਗਤਵਿਸਯਪਦਟ੍ਠਾਨੋ**। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤੋ ਤਦਨੁਰੂਪਭੂਤੋ ਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋਤਿ ਤਜ੍ਜਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਚੇਵ ਚਕ੍ਖਾਦਿਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਚ

ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤਦਭਿਮੁਖਭਾਵਵਸੇਨ ਪਰਿਕ੍ਖਤੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਤੇ ਆਪਾਥਗਤੇਯੇਵ ਵਿਸਯੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਆਪਾਥਗਤੋ ਵਿਸਯੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣੰ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ ਆਪਾਥਗਤਵਿਸਯਪਦਟ੍ਠਾਨੋ।

ਨਨੁ ਚਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਚੇਤਸਿਕੋ, ਸ੍ਵਾਯੰ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੋ ਸਮਾਨੋ ਕਥੰ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਨ੍ਤੋਲੀਨਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਸੋਧਨਤ੍ਥੰ **"ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੋਪਿ ਸਮਾਨੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **"ਫੁਸਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਰੂਪਸ੍ਸਾਪਿ ਸਤੋ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਯੰ ਸਭਾਵੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਫੁਸਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਿਲੰ ਅਮ੍ਬਪਕ੍ਕਾਦਿੰ ਖਾਦਨ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਸ੍ਸ ਖੇਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਰੰ ਬਾਧਿਯਮਾਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਯਾਲੁਕਸ੍ਸ ਸਰੀਰਕਮ੍ਪਨੰ, ਰੁਕ੍ਖਸਾਖਗ੍ਗੇ ਦੁਟ੍ਠਿਤੰ ਪੁਰਿਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭੂਮਿਯੰ ਠਿਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਜਙ੍ਘਚਲਨੰ, ਪਿਸਾਚਾਦਿਭਾਯਿਤਬ੍ਬੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਊਰੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਸੋ**ਤਿ ਸੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਦਿਕੋ ਫਸ੍ਸੋ।

ਸੁਨ੍ਦਰਨ੍ਤਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਸਤ੍ਥੰ। **ਮਨੋ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। **ਸੁਮਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ**ਤਿ ਸੁਮਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਭਾਵੋ। ਯ੍ਵਾਯੰ ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਬਨ੍ਧਨੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਹਿ ਸੁਮਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਵੇਦੇਨ ਅਨੁਭਵਨਾਕਾਰੇਨ ਅਯਿਤੰ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵੇਦਯਿਤੰ, ਤੰ ਲਕ੍ਖਣਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ**। ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਤੋਵ ਅਨੁਭਵਨੰ ਕਿਚ੍ਚਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਾਨੁਭਵਨਰਸਾ**। ਸਾ ਹਿ ਸਭਾਵਤੋ ਇਟ੍ਠਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਇਟ੍ਠਵਸੇਨ, ਇਤਰਞ੍ਚ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰੇਨੇਵ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਾਨੁਭਵਨੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵੇਦਨਾਯ ਲਬ੍ਭਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨਿਟ੍ਠਸ੍ਸਪਿ ਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰੇਨ ਗਹਣਤੋ, ਸਭਾਵਤੋ ਪਨ ਇਟ੍ਠਾਨੁਭਵਨੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਗ੍ਗਾਹਾਭਾਵਤੋ। **"ਰਾਜਾ ਵਿਯ ਸੁਭੋਜਨਰਸ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਇਮੰ ਦੀਪੇਤਿ – ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਫੁਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਞ੍ਜਾਨਨਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਚੇਤਨਾਯ ਸਞ੍ਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਏਕੰਸਤੋ ਪਨ ਇਸ੍ਸਰਵਤਾਯ ਸਾਮਿਭਾਵੇਨ ਵੇਦਨਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸੰ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਰਾਜਾ ਵਿਯ ਸੂਦਕਾਰੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦਿਤਸੁਭੋਜਨਰਸਨ੍ਤਿ। ਅਸ੍ਸਾਦੀਯਤੀਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਸੁਖਵੇਦਨਾ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦੋ''ਤਿ। ਚੇਤੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਚੇਤਸਿ ਭਵੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋਤਿ ਚੇਤਸਿਕਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਤਥਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਚੇਤਸਿਕਅਸ੍ਸਾਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖੰ ਵੇਦਿਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾ"**ਤਿ। ਇਦੰ ਪਨ ਨਿਰਾਮਿਸਸੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਨੀਲਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਞ੍ਜਾਨਨੰ ਤਮੇਵ ਸਞ੍ਞੰ ਕਤ੍ਵਾ ਜਾਨਨੰ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ। ਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣਕਰਣਰਸਾ**ਤਿ ਪਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਦੇਵੇਤਨ੍ਤਿ ਪੁਨ ਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਕੋ ਆਕਾਰੋ, ਤਸ੍ਸ ਕਰਣਰਸੋ ਕਿਚ੍ਚਮਸ੍ਸਾਤਿ ਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣਕਰਣਰਸਾ। ਸਾ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਪਚ੍ਛਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤੰ ਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਕੰ ਆਕਾਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਾਰਿਕਾਯ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸਬ੍ਬਾਯ ਸਮਾਨਸਞ੍ਞਾਯ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤੀਪਿ ਹਿ ਪੁਨ ਅਪਰਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਚ ਸਞ੍ਜਾਨਨਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਕਰੋਤੀਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਜਵਨਸਞ੍ਞੰ ਧੁਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤੰ ਪਨੇਤੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣਕਰਣੰ ਕਥੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਵਡ੍ਢਕਿਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣਕਰਣਮਿਵਾ"**ਤਿ। ਯਥਾ ਵਡ੍ਢਕਿਸ੍ਸ ਦਾਰੂਸੁ ''ਇਦੰ ਉਦ੍ਧੰ, ਇਦੰ ਅਧੋ''ਤਿ ਏਵੰ ਪਚ੍ਛਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਰਣੰ, ਏਵਮਸ੍ਸਾ ਪੁਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਹਤ੍ਥਿਦਸ੍ਸਕਅਨ੍ਧੋ ਵਿਯ ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਯਥਾਗਹਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵੇਸਕਰਣਤੋ **ਯਥਾ…ਪੇ॰… ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਏਤੇਨ ਸਞ੍ਞਾਯ ਆਕਾਰਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਰੂਪਵਸੇਨ ਫਲਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਦਸ੍ਸਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਅਭਿਨਿਵੇਸਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਭਿਨਿਵੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾਭਾਵੇਨ ਯਥਾਗਹਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵੇਸਾਕਾਰੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਆਕਾਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਿਣਪੁਰਿਸਕੇਸੁ ਮਿਗਪੋਤਕਾਨੰ ''ਪੁਰਿਸਾ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਞ੍ਞਾ ਵਿਯ ਅਵਿਕਪ੍ਪਸਭਾਵਤ੍ਤਾ **ਯਥਾਉਪਟ੍ਠਿਤਵਿਸਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯ ਆਕਾਰਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ

ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕੰ ਸਞ੍ਞਾਨੁਗਤਿਕੰ ਹੋਤਿ। ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਨ ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵਿਯਾ ਅਨੁਗਤਾ ਸੇਸਧਾਤੁਯੋ ਵਿਯ ਸਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕੰ ਞਾਣਾਨੁਗਤਿਕੰ ਹੋਤਿ।

ਅਭਿਸਨ੍ਦਹਤੀਤਿ ਪਬਨ੍ਧਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ‘‘ਗਣ੍ਹਥ ਗਣ੍ਹਥਾ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਯੋਜੇਤਿ, ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚੇ ਚ ਪਟ੍ਠਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚੇਤਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੋਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਬੁਦ੍ਧਕ੍ਖਣੇ ਸਮ੍ਭਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਚੇਤਸੋ ਉਸ੍ਸਾਹਤਾਵ ਲਕ੍ਖਣਾ। ਅਥ ਵਾ “**ਅਭਿਸਨ੍ਦਹਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੁਤ੍ਤਾ ਪਯੋਜਨਲਕ੍ਖਣਾਤ੍ਵੇਵ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਯੂਹਨਰਸਾ**ਤਿ ਚੇਤਸਿਕਇਰਿਯਨਰਸਾ, ਪਯੋਗਰਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਜਵਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯਯੇਵ ਪਨੇਤੰ ਲਬ੍ਭਤਿ। **ਸੰਵਿਦਹਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ‘‘ਤ੍ਵੰ ਇਦੰ ਕਰੋਹੀ’’ਤਿ ਵਿਚਾਰੇਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਚਾਰਣਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਏਤਾਯ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਯਥਾ ਸਕਿਚ੍ਚਪਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਹੇਸਾ **ਸਕਿਚ੍ਚਪਰਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਜੇਟ੍ਠਸਿਸ੍ਸੋ ਪਰੇ ਸਜ੍ਝਾਯਨੇ ਉਯ੍ਯੋਜੇਨ੍ਤੋ ਸਯਮ੍ਪਿ ਸਜ੍ਝਾਯਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਜ੍ਝਾਯਿਤੁੰ ਆਰਦ੍ਧੇ ਸੇਸਸਿਸ੍ਸਾਪਿ ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ। ਮਹਾਵਡ੍ਢਕਿਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਵਡ੍ਢਕਿਕਮ੍ਮੰ ਕਾਤੁੰ ਆਰਦ੍ਧੇ ਇਤਰੇਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਯੇਵਾਤਿ ਆਹ “**ਜੇਟ੍ਠਸਿਸ੍ਸਮਹਾਵਡ੍ਢਕਿਆਦਯੋ ਵਿਯਾ**”ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਜੇਟ੍ਠਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾਦੀਨੰ ਗਹਣੰ।

ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਨਤ੍ਥਿ ਕਾਚਿ ਵਸਵਤ੍ਤਿਤਾਤਿ ਵਸਵਤ੍ਤਿਭਾਵਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥੰ “**ਵਿਤਕ੍ਕਨੰ ਵਿਤਕ੍ਕੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਊਹਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਤਕ੍ਕਬਲੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਭਿਰੁਲ੍ਹੰ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਲਕ੍ਖਣੋ**”ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਕੋਚਿ ਗਾਮਵਾਸੀ ਪੁਰਿਸੋ ਰਾਜਵਲ੍ਲਭੰ, ਤੰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਨੰ ਮਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਰਾਜਗੇਹੰ ਆਰੋਹਤਿ ਅਨੁਪਵਿਸਤਿ, ਏਵੰ ਵਿਤਕ੍ਕੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰੋਹਤਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਥੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕਚਿਤ੍ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰੋਹਤਿ, ਨ ਹਿ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਬਲੇਨ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰੋਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਭਾਵਤੋ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕੋ? ਸਚ੍ਚੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕਬਲੇਨ ਆਰੋਹਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਿਚਯੇਨ ਤੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਨਿਰਾਸਙ੍ਕੋ ਰਾਜਗੇਹੰ ਪਵਿਸਤਿ, ਏਵੰ ਪਰਿਚਯੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਚਿਤ੍ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰੋਹਤਿ। **ਪਰਿਚਯੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਰਿਚਯੋ। ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਹਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਰੋਹਨੰ ਚਿਰਪਰਿਚਿਤੰ, ਤੇਨ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਕਦਾਚਿ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਤੇਵ। ਯਥਾ ਤੰ ਞਾਣਸਹਿਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨ ਚਿਰਪਰਿਚਿਤੰ ਕਦਾਚਿ ਞਾਣਰਹਿਤਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਯਥਾ ਵਾ ਕਿਲੇਸਸਹਿਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਿਲੇਸਰਹਿਤਮ੍ਪਿ ਪਰਿਚਯੇਨ ਕਿਲੇਸਵਾਸਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵੰਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਅਥ ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਘਟ੍ਟਨਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾਯ, ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਿ ਚ ਹੇਟ੍ਠਿਮਹੇਟ੍ਠਿਮਭਾਵਨਾਯ ਬਲਵਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰੋਹਤੀਤਿ। ਆਦਿਤੋ, ਅਭਿਮੁਖੰ ਵਾ ਹਨਨੰ ਪਹਰਣਮਤ੍ਤੰ ਆਹਨਨੰ, ਪਰਿਤੋ, ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਹਨਨੰ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਹਰਣੰ ਪਰਿਯਾਹਨਨੰ, ਤੰ ਕਿਚ੍ਚਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਆਹਨਨਪਰਿਯਾਹਨਨਰਸੋ**। ਤਥਾ ਹਿ ਤੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਵਿਤਕ੍ਕਾਹਤੰ ਵਿਤਕ੍ਕਪਰਿਯਾਹਤੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਆਨਯਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪਨਯਨੰ, ਆਕਡ੍ਢਨੰ ਵਾ, ਤਥਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਆਨਯਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**।

ਤੇਨਾਤਿ ਤੇਨ ਵਿਚਾਰੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨ, ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵਿਚਰਤਿ ਅਨੁਵਿਚਰਤਿ, ਅਵਿਚਾਰਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਚਿਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਵਿਚਰਣੰ** ਅਨੁਸਞ੍ਚਰਣੰ ਅਨੁਪਰਿਗਮਨੰ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਵਿਸੇਸੋ ਸਨ੍ਤਾਨਮ੍ਹਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਜਵਨਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨੁਮਜ੍ਜਨੰ ਅਨੁਮਸਨੰ ਪਰਿਮਜ੍ਜਨਮਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ **ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੁਮਜ੍ਜਨਲਕ੍ਖਣੋ**। ਤਥਾ ਹਿ ਵਿਚਾਰੋ ਪਰਿਮਜ੍ਜਨਹਤ੍ਥੋ ਵਿਯ, ਸੰਸਰਣਹਤ੍ਥੋ ਵਿਯਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ। ਸਹਜਾਤਾਨੰ ਅਨੁਯੋਜਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨੁਵਿਚਰਣਸਙ੍ਖਾਤਅਨੁਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ

ਸਭਾਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਕਾਚਿ ਕਿਰਿਯਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਥਾਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ ਬੋਧਨੇਯ੍ਯਜਨਾਨੁਰੋਧੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਏਕਸਭਾਵੋਪਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੇਹਿ ਵਿਸਯਸਮਾਰੋਪਿਤਰੂਪੇਹਿ ਬਹੂਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਪਕਾਸੀਯਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਕਾਸਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ। **ਅਨੁਪਬਨ੍ਧਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧਾਨਤਾਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਿਚਾਰਤੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕਟ੍ਠੇਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਟ੍ਠੇਨ ਪਠਮਘਣ੍ਟਾਭਿਘਾਤੋ ਵਿਯ ਚੇਤਸੋ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਅਨੁਰਵੋ ਵਿਯ ਅਨੁਸਞ੍ਚਰਣੰ ਵਿਚਾਰੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਘਣ੍ਟਾਭਿਘਾਤਜੋ ਪਠਮਾਭਿਰਵੋ ਅਨੁਰਵਤੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕੋ, ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਰੋਪਨਟ੍ਠੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕੋ, ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਵਿਯ ਚ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਸੁਖੁਮਟ੍ਠੇਨ ਅਨੁਮਜ੍ਜਨਸਭਾਵੇਨ ਚ ਘਣ੍ਟਾਨੁਰਵੋ ਵਿਯ ਅਨੁਪਬਨ੍ਧੋ ਵਿਚਾਰੋ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਵਾ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਭੂਤੋ ਆਕਾਸੇ ਉਪ੍ਪਤਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਸਕੁਣਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵਿਯ, ਪਦੁਮਾਭਿਮੁਖਪਾਤੋ ਵਿਯ ਚ ਗਨ੍ਧਾਨੁਬਨ੍ਧਚੇਤਸੋ ਭਮਰਸ੍ਸ। ਸਨ੍ਤਵੁੱਤਿ ਵਿਚਾਰੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਾਤਿਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਭਾਵੋ, ਆਕਾਸੇ ਉਪ੍ਪਤਿਤਸ੍ਸ ਸਕੁਣਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖਪ੍ਪਸਾਰਣੰ ਵਿਯ, ਪਦੁਮਸ੍ਸ ਉਪਰਿਭਾਗੇ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨੰ ਵਿਯ ਚ ਪਦੁਮਾਭਿਮੁਖਪਤਿਤਸ੍ਸ ਭਮਰਸ੍ਸ। ਆਗਮਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨ ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਆਗਤੰ। ਤਥਾ ਚ ਵੁੱਤੰ **ਦੁਕਨਿਪਾਤਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** –

> ''ਆਕਾਸੇ ਗਚ੍ਛਤੋ ਮਹਾਸਕੁਣਸ੍ਸ ਉਭੋਹਿ ਪਕ੍ਖੇਹਿ ਵਾਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਖੇ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਗਮਨੰ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚੇਤਸੋ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਵਾਤਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥੰ ਪਕ੍ਖੇ ਫਨ੍ਦਾਪਯਮਾਨਸ੍ਸ ਗਮਨੰ ਵਿਯ ਅਨੁਮਜ੍ਜਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਿਚਾਰੋ''ਤਿ।

ਤਮ੍ਪਿ ਅਨੁਪਬਨ੍ਧੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਉਪਚਾਰੇ, ਅਪ੍ਪਨਾਯੰ ਵਾ ਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨਿਚ੍ਚਲੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤੇ ਵਿਯ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਪਿਨਯਤੀਤਿ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪੇਤਿ, ਵਡ੍ਢੇਤਿ ਵਾ। **ਸਮ੍ਪਿਯਾਯਨਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਲ੍ਲਤੋ ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਾ। **ਪੀਣਨਰਸਾ**ਤਿ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨਕਿਚ੍ਚਾ। **ਫਰਣਰਸਾ**ਤਿ ਪਣੀਤਰੂਪੇਹਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਪਨਰਸਾ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ ਸਕਲਰੂਪਕਾਯਬ੍ਯਾਪਨੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਫਰਣੰ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਤਾਯ ਕੇਸਗ੍ਗਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਕਮਨਾਭਾਵਤੋ। ਉਦਗ੍ਗਭਾਵੋ **ਓਦਗ੍ਯੰ**।

ਏਕੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਗ੍ਗਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ ਏਕਗ੍ਗੰ, ਚਿਤ੍ਤੰ, ਯੇਨ ਪਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਯੋਗਤੋ ਤੰ ਏਕਗ੍ਗੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਸੋ **ਏਕਗ੍ਗਭਾਵੋ**। ਸੋ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚੀਤਿ ਆਹ **"ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਭਾਵੋ"**ਤਿ, ਨਿਵਾਤੇ ਦੀਪਸਿਖਾਯ ਠਿਤਿ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤੀਤਿ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ। ਵਿਸਾਰਸ੍ਸ ਬ੍ਯਗ੍ਗਭਾਵਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਸਭਾਵੋ ਅਵਿਸਾਰੋ, ਨ ਵਿਸਾਰਾਭਾਵਮਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਇਮਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਵਿਸਾਰਲਕ੍ਖਣੋ"**ਤਿ। **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ** ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤਾ, ਅਵਿਸਾਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਾਨੰ ਸਮਾਧਾਨਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇਪਿ ਸਮੁਖੇਨ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੁਖੇਨ ਚ ਉਭਯੰ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਸਮਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਉਪਸਮਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ।** **ਵਿਸੇਸਤੋ**ਤਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ। ਸੁਖਵਿਰਹਿਤੋਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥਿ ਸਮਾਧੀਤਿ ਸੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸੁਖਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਵਿਸੇਸਤੋ**ਤਿ ਅਤਿਸਯੇਨ। ''ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਯਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੧੧) ਵਚਨਤੋ ਹਿ ਸੁਖੰ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣੰ ਸੁਖਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸਪਿ ਤਦੁਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨੇਵ ਸਮਿਜ੍ਝਨਤੋ।

ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਕਮ੍ਮਫਲਾਦਿਸਦ੍ਦਹਨਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਆਧਿਪਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਾਯ ਪਚ੍ਚਯਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਥਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲੋ ''ਸਦ੍ਦਹਤੀ''ਤਿ ਵੋਹਰੀਯਤਿ। ਸਦ੍ਦਹਨੰ ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਪਤ੍ਤਿਯਾਯਨੰ, ਤੰ ਲਕ੍ਖਣਮੇਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਦ੍ਦਹਨਲਕ੍ਖਣਾ**। ਕਾਲੁਸਿਯਮਲੰ ਵਿਧਮੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਪਸਾਦੰ

ਅਨਾਵਿਲਭਾਵਕਾਰਣਂ ਕਿਚ੍ਚਮੇਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਸਾਦਨਰਸਾ**। ਯਥਾ ਕਥਂ ਵਿਯਾਤਿ ਆਹ “**ਉਦਕਪ੍ਪਸਾਦਕਮਣਿ ਵਿਯਾ**”ਤਿ। **ਅਕਾਲੁਸਿਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਅਨਾਵਿਲਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਰਤਨਤ੍ਤਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਫਲਞ੍ਚ ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੁ, ਤਂ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ **ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**। ਨ ਹਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਵਤ੍ਥੁਭੂਤੇਸੁ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਦੀਸੁ ਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਾ ਪਨਾਯਂ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਦਾਨੇ ਹਤ੍ਥੋ ਵਿਯ, ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਨੇ ਵਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ, ਅਮਤਕਸਿਫਲਫਲਨੇ ਬੀਜਂ ਵਿਯ ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ‘‘ਸਦ੍ਧਾਹਤ੍ਥੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ, ਸਦ੍ਧੀਧ ਵਿਤ੍ਤਂ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸੇਟ੍ਠਂ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੬; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੮੪), ਸਦ੍ਧਾ ਬੀਜਂ ਤਪੋ ਵੁਟ੍ਠੀ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯੭; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭) ਸਾਧਕਂ।

ਸਰਨ੍ਤਿ ੨੩੭ **ਏਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਰਣਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਆਧਿਪਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਸਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਥਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲੋ ‘‘ਸਰਤੀ’’ਤਿ ਵੋਹਰੀਯਤਿ। ਉਦਕੇ ਅਲਾਬੁ ਵਿਯ ਪਿਲਵਿਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਪਾਸਾਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਨਿਚ੍ਚਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਠਪਨਂ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਤਾਕਰਣਂ ਅਪਿਲਾਪਨਂ, ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਪਿਲਾਪਨਲਕ੍ਖਣਾ**। ਸਾ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਦਲ੍ਹਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਏਸਿਕਾ ਵਿਯ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਮ੍ਮੋਸਪਚ੍ਚਨੀਕਕਿਚ੍ਚਂ ਅਸਮ੍ਮੋਸਰਸੋ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਸਾਭਾਵਮਤ੍ਤਂ। ‘‘ਸਤਾਰਕ੍ਖੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੦) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚੇਤੋਗੁਣਰਤਨਹਾਰਕਾਨਂ ਕਿਲੇਸਚੋਰਾਨਂ ਨਿਵਾਰਣਤੋ ਆਹ “**ਆਰਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**”ਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਸਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦਿਰਕ੍ਖਨਤੋ ਦੋਵਾਰਿਕੋ ਵਿਯਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਠਮਂ ਸਞ੍ਞਾਯ ਥਿਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇ ਪਚ੍ਛਾ ਸਤਿਯਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਆਹ “**ਥਿਰਸਞ੍ਞਾਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**”ਤਿ। ਅਥ ਸਤਿਸਞ੍ਞਾਨਂ ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਨ੍ਤਿ? ਸਞ੍ਞਾ ਤਾਵ ਪਠਮਂ ਅਗ੍ਗਹਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਗਹਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪੁਨ ਪਚ੍ਚਭਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਕਰੋਤਿ, ਪਠਮਂ ਅਗ੍ਗਹਿਤੇ ਪਨ ਸਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਂ ਅਪ੍ਪਧਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਸਤਿ ਪਨ ਪਠਮਂ ਅਗ੍ਗਹਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਰਤਿ ਗਹਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ, ਗਹਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪਨ ਸਤਿਕਿਚ੍ਚਂ ਗੁਣਭੂਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਇਦਮੇਵ ਤਾਸਂ ਨਾਨਤ੍ਤਂ।

ਵੀਰਭਾਵੋਤਿ ਯੇਨ ਵੀਰਿਯੇਨ ਵੀਰੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ। **ਵੀਰਾਨਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ** ਯੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਵੀਰੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਵੀਰਾਨਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਵੀਰਿਯਂ ਪਨਸ੍ਸ ਸਾਧਕਭਾਵਤੋ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਧਮ੍ਮਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵੀਰਿਯਮੇਵ ਕਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਵਿਧਿਨਾ ਈਰੇਤਬ੍ਬਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਵੀਰਿਯਂ**। **ਉਸ੍ਸਾਹੋ** ਤਂ ਤਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਸਮਾਰਮ੍ਭੋ, ਪਰਕ੍ਕਮੋ ਵਾ। **ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਂ** ਪਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੋਸਜ੍ਜਪਕ੍ਖੇ ਪਤਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਧਾਰਣਂ ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਨਂ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਂਸੀਦਨਭਾਵਨਿਵਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਨ ਸਂਸੀਦਨਾਭਾਵਮਤ੍ਤਂ, ਅਸਂਸੀਦਨਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਅਸਂਸੀਦਨਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**। ‘‘ਸਂਵਿਗ੍ਗੋ ਯੋਨਿਸੋ ਪਦਹਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੧੩) ਵਚਨਤੋ **ਸਂਵੇਗਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਸਂਵੇਗੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸਂਵੇਗਮਯਂ ਞਾਣਂ। ਅਸਂਵੇਗਪੁਬ੍ਬਿਕਾਯ ਪਨ ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਯ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਤ੍ਥ **ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੂਨਿ** ਨਾਮ –

> ‘‘ਮਗ੍ਗੋ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ, ਮਗ੍ਗੋ ਗਤੋ। ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ, ਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਆਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਗਿਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਚਿਰਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਗੇਲਞ੍ਞਾ। ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਨ ਲਭਤਿ, ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਲਭਤਿ...ਪੇ॰... ਪਾਰਿਪੂਰਿ’’ਨ੍ਤਿ –

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਏਤਾਨਿ ਅਨੁਰੂਪਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਸਹਿਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੂਨਿ, ਤਮ੍ਮੂਲਕਾਨਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਆਰੋਪੇਤਿ। ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਨਿਯੋਜੇਤਿ। ਵੀਰਿਯਂ ਪਨ ਤੇ ਸਂਸੀਦਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਉਸ੍ਸਾਹੇਤੀਤਿ ਅਯਂ ਵਿਤਕ੍ਕਚੇਤਨਾਵੀਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ।

ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਵਿਸੇਸੇਨ ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਯਥਾਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਓਭਾਸਨਂ ਪਕਾਸਨਂ ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸਮ੍ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਧਮਨਤੋਤਿ ਵਿਸਯੋਭਾਸਨਂ, ਤਂ ਕਿਚ੍ਚਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਵਿਸਯੋਭਾਸਨਰਸਾ**।

ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਿਸਯੇ ਅਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨਾਕਾਰੇਨ ਸਮ੍ਮੋਹਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਸਮ੍ਮੋਹਾਭਾਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਵਾ **ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਾਨੰ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨੁਪਾਲਨੰ ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ, ਤਞ੍ਚ ਤੇਸੰ ਜੀਵਨਨ੍ਤਿ ਤੰ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੰ ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਜੀਵਨ੍ਤਿ ਤੇਨਾ**"ਤਿ। ਰੂਪਾਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਤੋ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਵਿਨਿਭੁਤ੍ਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ। ''ਅਵਿਨਿਭੁਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਯਾਨਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਾਨਿ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਵਿਨਿਭੁਤ੍ਤਾਨਿ ਅਵਿਸੰਸਟ੍ਠਾਨਿ। ਯੇ ਚ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੰ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਙ੍ਗਹੋ ਹੋਤੀਤਿ। **ਪਵਤ੍ਤਨਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਯਾਵ ਭਙ੍ਗਾ ਅਨੁਪਾਲਨਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨਸਭਾਵਸਾਧਨੇਨ ਤੇਸੰ ਪਵਤ੍ਤਨਕਿਚ੍ਚੰ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਤੇਸੰ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ, ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਨ ਯੁਤ੍ਤੰ। **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ਹਿ ''ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨੰ ਏਕੰ ਮਹਾਭੂਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੰ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਸਦਿਸ''ਨ੍ਤਿ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੋ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਸਦਿਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਯਾਵ ਭਙ੍ਗਾ ਠਪਨਤੋ **ਠਪਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ**। ਅਨੁਪਾਲਨਵਸੇਨ ਯਾਪਯਿਤਬ੍ਬਾ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਯਾਪਯਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਯਦਿ ਏਵੰ ਤੇਸੰ ਅਨੁਪਾਲਨਾਦਿਸਾਧਕੰ, ਕਥੰ ਤੇਸੰ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਠਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਾਦਿਮ੍ਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਰਸਾਦਿਮੇਵ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇਯੇ**ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਾਨੰ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ। **ਉਦਕ**ਨ੍ਤਿ ਤਲ਼ਾਕਗਤਜਲੰ, ਦਣ੍ਡਗਤਜਲੰ ਵਾ । ਤਤ੍ਥ ਤਲ਼ਾਕਗਤਉਦਕਸ੍ਸ ਗਹਣੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇ ਅਨੁਪਾਲਨੰ ਸਾਧਿਤੰ ਹੋਤਿ, ਦਣ੍ਡਗਤਜਲਸ੍ਸ ਪਨ ਗਹਣੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇ ਅਨੁਪਾਲਨੰ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਿਤਧਮ੍ਮੇ ਕਥੰ ਪਾਲੇਤੀਤਿ ਆਹ "**ਧਾਤਿ ਵਿਯ ਕੁਮਾਰ**"ਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਰਣੇਨ ਕੇਨਚਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ ਪਨ ਕਿੰ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਸਯੰ...ਪੇ॰... ਪਵਤ੍ਤਤੀ**"ਤਿ। ਯਥਾ ਕਥੰ ਵਿਯਾਤਿ ਆਹ "**ਨਿਯਾਮਕੋ ਵਿਯਾ**"ਤਿ। ਸੋਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਨਾਵਾਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਦਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਬਦ੍ਧੰ, ਭਙ੍ਗਤੋ ਉਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਕਿੰ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਆਹ "**ਨ ਭਙ੍ਗਤੋ ਉਦ੍ਧ**"ਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਆਹ "**ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਅਭਾਵਾ**"ਤਿ। ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਨ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਠਪੇਤੀ**"ਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਲੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਅਲੋਭੋ ਹੋਤਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਨ ਲੁਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਸਯਮ੍ਪਿ ਕਦਾਚਿ ਨ ਲੁਬ੍ਭਤੇਵ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਾ ਅਲੁਬ੍ਭਨਾਕਾਰੋ ਏਵ ਚ ਸੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਨ ਲੁਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਏਸ ਨਯੋ "**ਨ ਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ। **ਅਲਗ੍ਗਭਾਵੋ** ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨੁਸ੍ਸਪਿ ਤਤ੍ਥ ਅਨਾਸਤ੍ਤਤਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਕਮਲਦਲੇ ਜਲਬਿਨ੍ਦੁ ਵਿਯਾ**"ਤਿ। **ਅਪਰਿਗ੍ਗਹੋ** ਕਸ੍ਸਚਿ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਮਮਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹੋ। **ਮੁਤ੍ਤਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਖੀਣਾਸਵਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਯ। ਸੋ ਹਿ ਮੁਤ੍ਤਰਾਗਤ੍ਤਾ ਕਤ੍ਥਚਿ ਮਮਾਯਨਰਹਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਨਲ੍ਲੀਨੋ ਭਾਵੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨਲ੍ਲੀਨਭਾਵੋ**। ਏਵਞ੍ਹਿ ''ਅਸੁਚਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਤਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯਾ''ਤਿ ਉਪਮਾਯ ਸਮੇਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸਤਿਪਿ ਕਾਯੇਨ ਅਲ੍ਲੀਯਨੇ ਭਾਵੋ ਅਨਲ੍ਲੀਨੋ, ਏਵੰ ਅਲੋਭੋਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਗਹਿਤੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਲਗ੍ਗਭਾਵੇਨ ਅਨਲ੍ਲੀਨਭਾਵੋ ਅਨਲ੍ਲੀਨਾਕਾਰੋਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਏਵੰਸਭਾਵੋ ਹਿ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ।

ਚਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਚਣ੍ਡਿਕ੍ਕੰ, ਫਰੁਸਭਾਵੋ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਕੋਪੋਯੇਵ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਅਫਰੁਸਭਾਵੋ **ਅਚਣ੍ਡਿਕ੍ਕੰ। ਅਵਿਰੋਧੋ** ਅਵਿਗ੍ਗਹੋ ਅਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਸਭਾਵੋ। **ਆਘਾਤਵਿਨਯਨਰਸੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਘਾਤੋ** ਨਾਮ ਪਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ, ਪਰਸ੍ਸੇਵ ਚ ਪਰੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤੋ ਉਪਨਾਹੋ ਬਲਵਕੋਪੋ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਨਯਨਰਸੋ ਅਪਨਯਨਰਸੋ। **ਸੋਮ੍ਮਭਾਵੋ** ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਹਿਲਾਦਨਿਯਤਾ ਸੀਤਲਭਾਵੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਪੁਣ੍ਣਚਨ੍ਦੋ ਵਿਯਾ**"ਤਿ।

ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰੀਤਾਦੀਹੀਤਿ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਕਰਣਵਚਨੰ। **ਹਿਰੀਯਤਿ** ਲਜ੍ਜਨਾਕਾਰੇਨ ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਯਤਿ। **ਤੇਹਿਯੇ**ਵਾਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹਿਯੇਵ। **ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਉਬ੍ਬਿਜ੍ਜਤਿ। ਹਿਰੀ ਪਾਪੇ ਗੂਥੇ ਵਿਯ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਆਹ **"ਪਾਪਤੋ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਲਕ੍ਖਣਾ ਹਿਰੀ**"ਤਿ। ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਤੇ ਉਣ੍ਹੰ ਵਿਯ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਸਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਉਤ੍ਤਾਸਲਕ੍ਖਣੰ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪ**"ਨ੍ਤਿ। **ਉਭੋਪਿ ਪਾਪਾਨੰ ਅਕਰਣਰਸਾ**ਤਿ ਲਜ੍ਜਨਾਕਾਰੇਨ ਪਾਪਾਨੰ ਅਕਰਣਰਸਾ ਹਿਰੀ, ਉਤ੍ਤਾਸਾਕਾਰੇਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ। **ਪਾਪਤੋ ਸਙ੍ਕੋਚਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨੇਵ ਪਾਪਤੋ ਸਙ੍ਕੋਚਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। **ਅਤ੍ਤਗਾਰਵਪਰਗਾਰਵਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਗਾਰਵਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਹਿਰੀ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਯ, ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿਤਾਯ ਚ। ਪਰਗਾਰਵਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਯ, ਲੋਕਾਧਿਪਤਿਤਾਯ ਚ। ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਹਿ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਹਿਰਿਯਾ ਪਾਪੰ ਪਜਹਤਿ ਕੁਲਵਧੂ ਵਿਯ। ਪਰੰ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਪਾਪੰ ਪਜਹਤਿ ਵੇਸਿਯਾ ਵਿਯ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਤਾ ਚ ਨੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਾਕਟਭਾਵੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਪਨ ਤੇਸੰ ਕਦਾਚਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਯੋਗਤੋ। ਨ ਹਿ ਲਜ੍ਜਨੰ ਨਿਬ੍ਭਯੰ ਵਾ ਪਾਪਭਯੰ ਵਾ ਅਲਜ੍ਜਨੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਹਿਰਿਯਾ ਬਲਵਭਾਵੇ ਪਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕੰ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੇ ਹਿਰੀ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ। ਇਮੇ ਚ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ''ਲੋਕਪਾਲਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹ –

> ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕੰ ਪਾਲੇਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਹਿਰੀ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ, ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕੰ ਨ ਪਾਲੇਯ੍ਯੁੰ, ਨਯਿਧ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ 'ਮਾਤਾ'ਤਿ ਵਾ 'ਮਾਤੁਚ੍ਛਾ'ਤਿ ਵਾ 'ਮਾਤੁਲਾਨੀ'ਤਿ ਵਾ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੯)।

ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨੰ ਦਰਥਵੂਪਸਮੋ, **ਕਾਯ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੂਹਵਚਨੋ। ਸੋ ਚੇਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯੰ। ਵਤ੍ਤਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸਿਟ੍ਠਵੁਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਕਾਯੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਵੇਦਨਾਦਯੋ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ। ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ ਤਤ੍ਥ ''ਕਤਮਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਯਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੦)। ਦਰਥੋ ਸਾਰਮ੍ਭੋ ਦੋਮਨਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦੀਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ, ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨਮੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਵੂਪਸਮੰ ਲਕ੍ਖਣਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਦਰਥਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਾ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਰਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਭਿਭਵਨਰਸਾ। ਦਰਥਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੇਨ ਪਰਿਲ਼ਾਹਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਵਿਰਹਿਤੋ ਸੀਤਿਭਾਵੋ **ਅਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਸੀਤਿਭਾਵੋ। ਅਵੂਪਸਮੋ** ਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨੰ ਅਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾ। **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਕਿਲੇਸਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪ੍ਪਧਾਨਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਧਿਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਕਿਲੇਸਾ। ਤੇਪਿ ਹਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਵਸੇਨ ਅਵੂਪਸਮਕਰਾ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਵਾ ਆਦਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਯੇਵ ਕਿਲੇਸਾ **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਕਿਲੇਸਾ**। ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ।

ਗਰੁਭਾਵੋ ਦਨ੍ਧਤਾ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਧਿਕਾਨੰ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨਮੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਦਨ੍ਧਤਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ **ਅਦਨ੍ਧਤਾ** ਅਗਰੁਭਾਵੋ।

ਥਦ੍ਧਭਾਵੋ ਥਮ੍ਭੋ। ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾਧਿਕਾਨੰ, ਤਪ੍ਪਧਾਨਾਨੰ ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਏਤੰ ਨਾਮੰ। ਥਦ੍ਧਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਤੋਯੇਵ ਕਤ੍ਥਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

ਕਮ੍ਮਨਿ ਸਾਧੁ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞੰ, ਨ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞੰ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞੰ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੋ**, ਦਾਨਸੀਲਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਸੰਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ, ਤਪ੍ਪਧਾਨਾ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਕੁਸਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੇਨੇਵ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਕਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗਹਣੰ **ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ**। ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਸੰਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ ਸੇਸਨੀਵਰਣਾਦਯੋ। ਇਮਾ ਪਨ ਦ੍ਵੇ ਵਿਨਿਬਨ੍ਧਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੇਨ ਪਸਾਦਨੀਯਵਤ੍ਥੂਸੁ ਪਸਾਦਾਵਹਾ, ਹਿਤਕਿਰਿਯਾਸੁ ਵਿਨਿਯੋਗਕ੍ਖਮਭਾਵਾਵਹਾ ਸੁਵਣ੍ਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਵਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਗੇਲਞ੍ਞਂ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦਯੋ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਅਗੇਲਞ੍ਞਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਾਸਨ੍ਤਿ **ਅਗੇਲਞ੍ਞਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾ**। ਗੇਲਞ੍ਞਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੇਨੇਵ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਾਸਂ ਆਦੀਨਵੋ ਦੋਸੋ ਉਪਦ੍ਦਵੋ ਵਾ, ਨ ਵਾ ਏਤਾ ਆਦੀਨਂ ਕਪਣਂ ਵਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਨਿਰਾਦੀਨਵਾ, ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਵਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਨਿਰਾਦੀਨਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

ਕਾਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀ, ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀ ਚ ਉਜੁਭਾਵੋਤਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤਾਯ **ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਜ੍ਜਵਲਕ੍ਖਣਾ**। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਨਙ੍ਗਲਸੀਸਚਨ੍ਦਕੋਟਿਗੋਮੁਤ੍ਤਵਙ੍ਕਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਕੁਟਿਲਭਾਵਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਮਾਯਾਸਾਠੇਯ੍ਯਾਦਿਭੂਤਾਨਂ ਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਤੋ **ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਕੁਟਿਲਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ**। ਤਤੋਯੇਵ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਅਜਿਮ੍ਹਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਅਜਿਮ੍ਹਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਜਿਮ੍ਹਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

ਨਨੁ ਚ ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕੇਕਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਦਰਥਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਂ ਏਕੇਕਮੇਵ ਕਰੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਨ ਖੋ ਪਨੇਵਂ ਚਿਨ੍ਤਿਤਬ੍ਬਂ ਭਗਵਤਾਪਿ ਤਥੇਵ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਗਵਤਾ ਤਥਾ ਦੇਸਿਤਾ? ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦੇਸਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯੇਵ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾਸਭਾਵਾ ਦੇਸਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਥਮੇਤ੍ਥ ਭਗਵਤਾ ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਹਾਪਨਂ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ। ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਯ ਚੇਤ੍ਥ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਮੇਵ ਪਮਾਣਂ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨਾਧਿਕਾਰੇ ਅਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਕਥੇਯ੍ਯਾਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਕਥਨਂ, ਤਂ ਅਞ੍ਞਹੇਤੁਕਂ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਤਾਦਿਸੋ ਹੇਤੁ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਯੇਨ ਇਮੇਸੁ ਏਕੇਕਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕਥਨਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਏਕੋਯੇਵ ਵੇਰਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਪੁਰਿਸਾ ਓਤਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾਵ ਹਨਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਂ ਹਨਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਪਨੇਤੇ ਵਿਸੁਂ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਤਂ ਵੇਰਿਂ ਹਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਮੇਤੇ ਤਂ ਵਿਸੁਂ ਹਨਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤੇ ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕੇਕਭਾਵੇਪਿ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ, ਅਪਿਚ ਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਹਿ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਲਹੁ ਮੁਦੁ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਂ ਪਗੁਣਂ ਉਜੁਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਹਿ ਪਨ ਰੂਪਕਾਯੋਪੀਤਿ ਤਦਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤਾ ਏਤ੍ਥੇਵ ਦੁਵਿਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਸਮਾਧਿਆਦੀਸੁ।

ਛਨ੍ਦਨਂ **ਛਨ੍ਦੋ**, ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕਤਾ। ‘‘ਛਨ੍ਦੋ ਕਾਮੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧) ਪਨ ਤਣ੍ਹਾਪਿ ਛਨ੍ਦੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ‘‘ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵੀਰਿਯਮ੍ਪੀਤਿ ਤਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ”**ਨ੍ਤਿ। ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਰਣਿਚ੍ਛਾ। ਚੇਤਸਿਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਕਰਣਿਚ੍ਛਾ ਨਾਮ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਆਲਮ੍ਬਿਤੁਕਾਮਤਾਮੁਖੇਨੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਿਚ੍ਛਾਲਕ੍ਖਣੋ ਛਨ੍ਦੋ **“ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਲਕ੍ਖਣੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ ‘‘ਆਰਮ੍ਮਣਪਰਿਯੇਸਨਰਸੋ, ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ’’ਤਿ ਚ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਪਨਾਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਰਿਯੇਸਨਰਸੋ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿਯੇਵ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ। ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੇ ਚੇਤਸੋ ਹਤ੍ਥਪ੍ਪਸਾਰਣਂ ਵਿਯਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਦਾਨਵਤ੍ਥੁਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਨਨੁ ਅਵੋਚੁਮ੍ਹਾ ‘‘ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਿਚ੍ਛਾਲਕ੍ਖਣੋ’’ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤਇਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਉਸੂਨਂ ਗਹਣੇ ਅਤ੍ਥਿਕਤਾ ਵਿਯ ਦਾਨਵਤ੍ਥੁਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਚ੍ਛਨ੍ਦੋਪਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੇਨ ਤੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕੋਯੇਵਾਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕੁਸਲਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ। ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤਤੋ ਪਨ ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਕੁਸਲਚ੍ਛਨ੍ਦੋ।

ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਪਸਾਦਨਵਸੇਨ। ਤੇਨਾਹ **“ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੋ”**ਤਿ। ਯਥਾ ਤਥਾ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਚ੍ਛਯਨਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਂ ਅਨਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਸੁ , ਦਾਨਾਦੀਸੁ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ, ਸਦ੍ਧਾ ਪਨ ਪਸਾਦਨੀਯੇਸੁ ਪਸਾਦਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਪਨ ਯਥਾ ਸਨ੍ਤੀਰਿਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਨਿਚ੍ਛਯਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਏਕਂਸੇਨੇਵ

ਸੰਸਪ੍ਪਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਦਾਰਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਸੰਸਪ੍ਪਨਸ੍ਸ ''ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਕਿਰਿਯਾ ਅਸੰਸਪ੍ਪਨਂ। ਯੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਅਯਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮੋਯੇਵ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੋ। ਸੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਾਨੋ। ਇਨ੍ਦਖਿਲੋ**ਤਿ ਏਸਿਕਾਥਮ੍ਭੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂਤਿ ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇਪਿ ਹਿ ਤੇਸੁ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਉਦਾਸੀਨਭਾਵੋ **"ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਮਂ ਅਵਿਸਮਂ ਵਾਹਿਤਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਯਥਾਸਕਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਲਕ੍ਖਣਮੇਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮਵਾਹਿਤਲਕ੍ਖਣਾ**। ਤਤ੍ਥ ਸਮਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਪਕ੍ਖਪਤਿਤਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਵਿਸਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਊਨਾਧਿਕਤਾਨਿਵਾਰਣਂ । ਉਦਾਸੀਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ ਹਿ ਏਸਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਸਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾਸਕਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਯਥਾ ਰਾਜਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਪਿ ਅਧਿਕਰਣਧਮ੍ਮਟ੍ਠੇ ਯਥਾਸਕਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਸਮਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਅਲੀਨਾਨੁਦ੍ਧਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਊਨਾਧਿਕਤਾਯ ਲੀਨੁਦ੍ਧਤਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਵਾਰਣਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਊਨਾਧਿਕਤਾਨਿਵਾਰਣਰਸਾ"**ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤੀਨਂ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੋ। ਆਧਿਪਚ੍ਚਞ੍ਹਿ ਤੇਸਂ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਅਧਿਕਭਾਵੋਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। ਤਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਮੇਵ, ਯਂ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੇ ਪਵਤ੍ਤਾਪਨਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਰਙ੍ਗਮਣ੍ਡਲਂ ਗਤੋ ਨਟਕਾਚਰਿਯੋ ਤੇ ਤੇ ਨਟਕੇ ਯਥਾਸਕਂ ਅਨੁਰੂਪਂ ਭੂਮਿਯਂ ਯੋਜੇਤਿ, ਏਵਮੇਸਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੇ ਠਿਤੇ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੇ ਯੋਜੇਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤ੍ਤੇ ਠਿਤੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤ੍ਤੇ, ਨ ਪਨ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਤੋ ਊਨਤਂ, ਅਧਿਕਤਂ ਵਾ ਪਤ੍ਤੁਂ ਦੇਤੀਤਿ। ''ਇਦਂ ਨਿਹੀਨਕਿਚ੍ਚਂ ਹੋਤੁ, ਇਦਂ ਅਤਿਰੇਕਕਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਕ੍ਖਪਾਤਵਸੇਨ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਿ ਪਕ੍ਖਪਾਤੋ। ਤਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ **ਪਕ੍ਖਪਾਤੁਪਚ੍ਛੇਦਨਰਸਾ**। ਸਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨੇਨ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਆਜਾਨੀਯੇਸੁ ਸਾਰਥਿ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਕਿਰਿਯਾ ਕਾਰੋਤਿ ਕਾਰ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਭਾਵਸਾਧਨਤਂ ਆਹ। ਤੇਨ ਕਾਰੋਤਿ ਨਾਞ੍ਞਂ, ਕਿਰਿਯਾਯੇਵਾਤਿ ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤਿ। **ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਕਾਰੋ**ਤਿ ਮਨਸਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਕਰਣਂ। ਯੇਨ ਹਿ ਮਨੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਕਰੀਯਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਤੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਤੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਮਨਸਿ ਕਰੀਯਤੀਤਿ। **ਮਨਸਿਕਾਰੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਲੁਤ੍ਤਸਮਾਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਪੁਰਿਮਮਨਤੋ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਮਨਤੋ। **ਵਿਸਦਿਸਂ ਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੀਥਿਜਵਨਮਨਂ, ਤਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਮਨਸਿਕਾਰਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵੀਥਿਜਵਨਪਟਿਪਾਦਕੇ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥਭੁਮ੍ਮਵਚਨੇ ਸਮਾਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਂ ਸਾਰੇਨ੍ਤੋ ਪਯੋਜੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰੋ **ਸਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸਂਯੋਜਨਰਸੋ**ਤਿ ਪਯੋਜਨਰਸੋ। **ਵਿਤਕ੍ਕੋ** ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। **ਚੇਤਨਾ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਪਿ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਰਣੇਨ ਬਲਂ ਨਿਯੋਜੇਨ੍ਤੋ ਬਲਨਾਯਕੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। **ਮਨਸਿਕਾਰੋ** ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਯੋਜੇਤੀਤਿ ਆਜਾਨੀਯਪ੍ਪਯੋਜਨਕਸਾਰਥਿ ਵਿਯਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ।

ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਂਯੋਜਨਵਸੇਨ ਤਦਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਏਤ੍ਥ **ਸਤਿਯਾ** ਅਪ੍ਪਮੁਸ੍ਸਨਚ੍ਛਨ੍ਨਤਾ ਵਿਸਯਾਭਿਮੁਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਾ, **ਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ** ਪਨ ਸਂਯੋਜਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਾਦਕਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਵਚਨਂ ਇਤਰਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਮਹਿਸਾਸਕਾ ਪਨ ''ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਭਾਵੇ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਵਿਸਯਤਾ ਪਰਿਹਾਯੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਜਵਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਮੇਵਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਅਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਿ ਤਂ ਵਿਸੁਂ ਚਿਤ੍ਤਸਭਾਵਂ ਸਿਯਾ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਜਵਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਵ ਸਿਯਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾਪਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਅਸਬ੍ਬਵਿਸਯਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਚ ਤਂ ਅਸਬ੍ਬਵਿਸਯਂ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਸਾਵਰਣਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ ਯਤ੍ਥ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਆਵਰਣਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸ ਸਕਲਲੋਕਸਿਦ੍ਧੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵੋ, ਅਨਾਵਰਣਭਾਵੋ ਚ ਪਰਿਹਾਯੇਥ, ਜਵਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਨ

ਸਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਨਾਯੰ ਇਟ੍ਠਵਿਘਾਤੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਤਯਿਦੰ ਤੇਸਮਭਿਨਿਵੇਸਮਤ੍ਤੰ ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਕੁਸਲਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ, ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੭) ਵਚਨੇਨ ਤਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦੀਪਿਤਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਏਵੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਅਤੀਤਾਦਿਵਸੇਨ ਹਿ ਵਿਭਾਗਮਕਤ੍ਵਾ ''ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨੰ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤੰ ਚਿਤ੍ਤਮਾਵਜ੍ਜਤਿ, ਤਤੋ ਜਵਨਾਨਿਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤੰ ਚਿਤ੍ਤਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਜਵਨਾਨੰ ਭਿਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਆਸਙ੍ਕਿਤਬ੍ਬਾ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨ ਕਾਚਿ ਵਿਹੇਸਾ ਅਨੁਭਵਿਤਬ੍ਬਾਤਿ। ਕਿੰ ਵਾ ਏਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿਵਾਦੇਨ, ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ – ''ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੭), ਤਸ੍ਮਾ ਅਪਰਿਮਿਤਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰੇਕਫਲਸ੍ਸ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਜਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣੇ ਵਿਬਨ੍ਧਨਾਭਾਵਤੋ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਾਯੇਵਾਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਆਵਜ੍ਜਨੰ ਅਨਾਗਤਚਿਤ੍ਤਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਜਵਨਮੇਵ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਗਣ੍ਹਾਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ''ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ।

ਕਰੋਤੀਤਿ **ਕਰੁਣਾ**। ਕਿੰ ਕਰੋਤਿ, ਕੇਸੰ ਕਿੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਪਰਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ ਸਾਧੂਨੰ ਹਦਯਕਮ੍ਪਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਕਮ੍ਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਰੇਸੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਸਹਨਾਕਾਰੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ, ਤਦਿਦੰ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਾਧੂਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਹਿ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤਸਾਧਨੇਨ ''ਸਾਧੂ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ''ਕਿਣਾਤੀ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਾਹ "**ਵਿਨਾਸੇਤੀ**"ਤਿ, ਅਦਸ੍ਸਨੰ ਗਮੇਤਿ ਅਪਨੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਰਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ**"ਤਿ। ਪਰੇਸੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਪਨਯਨੰ ਹੋਤੁ ਵਾ, ਮਾ ਵਾ, ਸੋ ਪਰਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਾਕਾਰੋ, ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾਤਿ **ਪਰ...ਪੇ॰... ਲਕ੍ਖਣਾ**। ਅਪਨੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ਪਰੇਸੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਸਹਨੰ ਅਨਧਿਵਾਸਨੰ **ਪਰਦੁਕ੍ਖਾਸਹਨੰ**। ਨ ਵਿਹਿੰਸਾ ਅਵਿਹਿੰਸਾ, ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਵਿਹੇਠਨੰ, ਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਵਿਹਿੰਸਾਯ ਵਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਅਵਿਹਿੰਸਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

ਪਮੋਦਨਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਮੋਦਨਲਕ੍ਖਣਾ। **ਅਨਿਸ੍ਸਾਯਨਰਸਾ**ਤਿ ਇਸ੍ਸਾਯਨਸ੍ਸ ਉਸੂਯਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਕਿਚ੍ਚਾ। ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੇਸੁ, ਅਧਿਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਅਰਮਣੰ ਅਰਤਿ। ਸਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਇਸ੍ਸਾਧਿਕੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੰ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਧਿਕਞ੍ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮੰ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਸਯੰ, ਦੁਤਿਯੰ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨਾਦਿਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਰਤਿਯਾ ਵਿਹਨਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਘਾਤੰ ਵਾ ਵੂਪਸਮੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ **ਅਰਤਿਵਿਘਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। "ਅਨਿਯਤੇ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚੇਤਸਿਕਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਤੋਤਿ ਵਤ੍ਥੁਵੀਤਿਕ੍ਕਮਸਙ੍ਖਾਤਦੁਚ੍ਚਰਿਤਤੋ। **ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਵਤ੍ਥੂਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਪਾਣਪਰਧਨਪਰਇਤ੍ਥਿਆਦੀਨੰ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਮਾਲਮ੍ਬਣਭੂਤਾਨਮੇਵ ਵਤ੍ਥੂਨੰ। **ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਅਮਦ੍ਦਨਲਕ੍ਖਣਾ। ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਵਤ੍ਥੁਤੋ ਸਙ੍ਕੋਚਨਕਿਰਿਯਾਪਦੇਸੇਨ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਤੋਯੇਵ ਸਙ੍ਕੋਚਨਕਿਰਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਨ ਹਿ ਵਿਰਤਿਯੋ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਤ੍ਥੂਨੋ ਅਕਿਰਿਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸੇਵ, ਵਿਰਤੀਨਞ੍ਚ ਸੋਰਚ੍ਚਵਸੇਨ ਸਙ੍ਕੋਚਨੰ, ਅਕਿਰਿਯਾ ਚ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਨੰ ਜਿਗੁਚ੍ਛਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸੰ ਵਿਸੇਸੋ। **ਸਦ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਦ੍ਧਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦੀਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਏਕੇ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਕਮ੍ਮੰ ਕਮ੍ਮਫਲੰ ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਅਕਰਣਤੋ, ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦਿਅਕਥਨਤੋ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੀਸਲ੍ਲੇਖਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਵਿਵਜ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਾਦਯੋ ਤਿਣ੍ਣੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਯਥਾਕ੍ਕਮੇਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ। **ਇਮਾਸੂ**ਤਿ ਇਮਾਸੁ ਤੀਸੁ ਵਿਰਤੀਸੁ। **ਏਕੇਕੰ ਨਿਯਤੰ ਵਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਏਕੰ ਚਤੁਤ੍ਥਨਿਯਤਵਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਤ੍ਥੇ ਭੁਮ੍ਮਵਸੇਨ ਇਮਾਸੰ ਅਨ੍ਤਰੇ ਏਕੰ ਨਿਯਤੰ ਵਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਭਯਥਾਪਿ ਪਨ ਤੇਸੰ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਪਰਾਯ ਵਿਰਤਿਯਾ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾਪਿ

ਅਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ, ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਚ ਸਦਾ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨ ਨਿਯਤਾਯ ਏਵ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਅਭਾਵਤੋ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋਯੇਵ ਚ ਕੇਚਿ ਇਮਾਸਂ ਤਿਵਿਧਤ੍ਤਂ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਮੇਵ ਚ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤੇਹਿ –

> ''ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਆਜਿਵਾ।
> ਯੇਭੁਯ੍ਯਜਤੋ ਅਨਿਯਤਾ, ਹੋਨ੍ਤਿ ਗੋਚਰਭੇਦਤੋ''ਤਿ॥ –

ਏਤ੍ਥ ਪਨ ''ਯੇਭੁਯ੍ਯਜਤੋ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬਦਾ ਏਕਤੋਯੇਵ ਚ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਥਾ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪੀਤਿ ਦੁਤਿਯੇ ਸਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ "**ਸਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ**"ਤਿ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਤਤਿਯੇ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥੇਪਿ ਪੀਤਿਯਾ ਸੁਖਪਦਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ। ਸੁਖਸ੍ਸ ਚੇਤ੍ਥ ਅਭਾਵਤੋ ਆਹ "**ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿ**"ਨ੍ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ''ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇ ਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਪੀਤਿਯਾ, ਏਵਂ ਤਾਸਮ੍ਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਨ ਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਨਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਭਾਵਨਾਕਾਲੇ ਹਿ ਅਪ੍ਪਨਾਵੀਥਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇਨਾਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਨਾਵੀਥਿਯਂ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਯਾ ਵੇਦਨਾਪਰਿਵਤ੍ਤਨਾਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਸੇਨੇਵ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਸੁ ਸਮ੍ਭਵੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਤਾਸਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਸੁ ਸਮ੍ਭਵਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ''ਅਵਸੇਸਾ ਪਞ੍ਚਮੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮਾਹ "**ਸੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੇ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ।

੮੧. **ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਦਯੋ**ਤਿ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਚੇਵ ਵਿਰਤਿਤ੍ਤਯਞ੍ਚ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਞ੍ਚਾ**"ਤਿ।

ਏਵਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਵਸੇਸੇਸੁ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਰਤਿਤ੍ਤਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਰਤਿਤ੍ਤਯਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਰਤਿਤ੍ਤਯਂ ਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਾਨਵਸੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਨ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਸੋਧਨਵਸੇਨ, ਨਾਪਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਦੁਰਾਜੀਵਾਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਵਸੇਨ। ਤਥਾ ਹਿ ਨੀਵਰਣਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਤ੍ਥਤ੍ਤਯਂ ਹੋਤਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾਵਤ੍ਥਾ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਵਤ੍ਥਾ ਅਨੁਸਯਾਵਤ੍ਥਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾਵਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਵਤ੍ਥਾਯ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਂ, ਅਨੁਸਯਾਵਤ੍ਥਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਂ। ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਦੁਰਾਜੀਵਾਨਂ ਪਨ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾਵਤ੍ਥਂ, ਅਨੁਸਯਾਵਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾਵਤ੍ਥਾਯ ਵਿਸੁਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਵਤ੍ਥਾ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਯਸ੍ਸਾ ਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਂ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨੇਵ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਵਿਯ ਤੇਸਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾਵਤ੍ਥਂ ਸੋਧੇਤਿ, ਨ ਚ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਵਿਯ ਅਨੁਸਯਾਵਤ੍ਥਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਪਟਿਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਤਿ ਵਾ। ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਂ ਸੀਲਸੋਧਨਵਸੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇਨੇਵ ਵਿਗਤਵੀਤਿਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਕਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵਿਰਤੀਨਂ ਅਸਮ੍ਭਵੋਯੇਵ। ਇਮਮੇਵ ਹਿ ਅਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤੁਂ "**ਵਿਰਤਿਯੋ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਤੇਤ੍ਤਿਂਸ** ਵਾ ਕਰੁਣਾਦਿਝਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਲੇ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਤਤੋ ਤਤਿਯੇ ਵੁਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਤੋ। ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਾਨਮੇਕਨ੍ਤਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਪਞ੍ਚਮੇਨ…ਪੇ॰… ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਵਜ੍ਜਾ**"ਤਿ।

ਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਚਮੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾਤਿ ਤਿਂਸੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਰੂਪਾਵਚਰਤੋ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਆਹ "**ਅਰੂਪਾਵਚਰਭਾਵੋਵੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ**"ਤਿ, ਪਞ੍ਚਮੇ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਭਾਵਤੋ ਰੂਪਾਵਚਰਭਾਵੋ, ਇਧ ਪਨ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਸਮਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਭਾਵੋਤਿ ਅਯਮੇਵਸ੍ਸ ਤਤੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕੇਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਵਤਿ। **ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਪਿ ਮਗ੍ਗਵਾਣੇ। **ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕਾਦਿਭੇਦੇ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਿਕੇ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਦੁਤਿਯੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਜ੍ਜਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। ਕਿਂ ਅਵਿਸੇਸੇਨਾਤਿ ਚੇ, ਨੋਤਿ ਆਹ "**ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਕਦਾਚਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਵਿਰਹੋ ਸਿਯਾ, ਨ ਪਨ ਵਿਰਤਿਵਿਰਹੋ, ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਵਸੇਨੇਵ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ ਆਹ "**ਨਿਯਤਵਿਰਤਿਭਾਵੋ**"ਤਿ। **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵੋ**ਤਿ ਛਬ੍ਬਿਸੁਦ੍ਧਿਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਣਭਾਵੋ।

ਏਵਂ ਕੁਸਲਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਚਨਤ੍ਥਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਕੁਸਲਚੇਤਸਿਕਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਕੁਸਲਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਛ ਯੇਵਾਪਨਕਾ**ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਠਮੇ ਅਨਿਯਤਯੇਵਾਪਨਕਾ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਪਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਕਯੇਵਾਪਨਧਮ੍ਮੇ ਏਕਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਇਧੇਵ ਵਚਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਦ੍ਦੇਸਾਨਨ੍ਤਰਂ ''ਏਵਂ ਯੇਵਾਪਨਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤੇ ਛਨ੍ਦਾਧਿਮੋਕ੍ਖਾਨਂ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੇ ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਦਸਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੂ**"ਤਿ।

੮੨. **ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਹਤਾ ਵਿਹਤਾ ਵਿਦ੍ਧਸ੍ਤਾ ਪਾਪਾ ਅਪਾਯਾਦਿਦੁਕ੍ਖਪਾਪਨਤੋ ''ਪਾਪਾ''ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਤਾ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾ ਯੇਨ ਸੋ ਭਗਵਾ **ਹਤਪਾਪੋ,** ਤੇਨ। ਲਾਭੋ ਅਲਾਭੋ, ਯਸੋ ਅਯਸੋ, ਨਿਨ੍ਦਾ ਪਸਂਸਾ, ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਕਮ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨ **ਤਾਦਿਨਾ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ। ਸੋ ਹਿ ਲਾਭਾਦੀਸੁ ਯਾਦਿਸੋ, ਅਲਾਭਾਦੀਸੁਪਿ ਤਾਦਿਸੋਯੇਵਾਤਿ ''ਤਾਦੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਨ ਹਿਰੀਯਤੀਤਿ ਨ ਲਜ੍ਜਤਿ। **ਅਹਿਰਿਕੋ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਧਮ੍ਮਸਮੂਹੋ ਵਾ। ''ਅਹਿਰਿਕ੍ਕ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਏਕਸ੍ਸ ਕ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ "**ਅਹਿਰਿਕ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪ**ਨ੍ਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਂ ਧਮ੍ਮਮਾਹ। **ਅਜਿਗੁਚ੍ਛਨਂ** ਅਹੀਲਨਂ। **ਅਲਜ੍ਜਨਂ** ਅਵਿਲਾ। **ਅਜਿਗੁਚ੍ਛਨਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਅਲਜ੍ਜਨਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣਾਯ ਹਿਰਿਯਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ। **ਤੇਹੇਵਾ**ਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹਿ ਏਵ। **ਅਸਾਰਜ੍ਜਨਂ** ਨਿਬ੍ਭਯਤਾ। **ਅਨੁਤ੍ਤਾਸੋ** ਅਸਮ੍ਭਮੋ। ਰਸਾਦੀਨਿ ਹਿਰਿਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਨ ਤਾਨਿ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਅਲਜ੍ਜਨਾਕਾਰੇਨ ਪਾਪਾਨਂ ਕਰਣਰਸਂ ਅਹਿਰਿਕਂ। ਅਨੁਤ੍ਤਾਸਾਕਾਰੇਨ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ । ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨੇਵ ਪਾਪਤੋ ਅਸਙ੍ਕੋਚਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਅਤ੍ਤਨਿ, ਪਰੇਸੁ ਚ ਅਗਾਰਵਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਗਾਮਸੂਕਰਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਸੁਚਿਤੋ ਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਤੋ ਅਜਿਗੁਚ੍ਛਨਂ ਅਹਿਰਿਕੇਨ ਹੋਤਿ। ਸਲਭਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਗ੍ਗਿਤੋ ਪਾਪਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਾਸੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

''ਜਿਗੁਚ੍ਛਤਿ ਨਾਹਿਰਿਕੋ, ਪਾਪਾ ਗੂਥਾਵ ਸੂਕਰੋ।
ਨ ਭਾਯਤਿ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੋ, ਸਲਭੋ ਵਿਯ ਪਾਵਕਾ''ਤਿ॥

ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਹਿਰਿਯਾ ਬਲਵਭਾਵੇ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੇ ਹਿਰੀ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ, ਏਵਂ ਅਹਿਰਿਕਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੇ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੇ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ ਹੋਤੀਤਿ ਕੇਚਿ, ਤਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਸੁਚਿਨਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਮਕ੍ਖੇਨ੍ਤੋ, ਸਪ੍ਪਮੁਖੇ ਹਤ੍ਥਂ ਪਵੇਸੇਨ੍ਤੋ ਬਾਲਦਾਰਕੋ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਭਾਵਸ੍ਸ, ਆਦੀਨਵਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਪਪਰਿਕ੍ਖਨਤੋ ਨੇਵ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਚ ਉਤ੍ਤਸਤਿ, ਏਵਮੇਵਂ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਣਤੋ ਮੋਹੋ ਪਾਪਤੋ ਨੇਵ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਉਤ੍ਤਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਬਲਵਤਰਂ ਹੋਤੀਤਿ।

ਲੁਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਅਭਿਗਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਅਲ੍ਲੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਂ** ਨਾਮ ''ਮਮ ਇਦ''ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ, ਨ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਮਤ੍ਤਂ। **ਅਭਿਸਙ੍ਗੋ** ਅਤਿਸਯਵਤਾਯ ਆਸਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਮ੍ਮੋਚਨੀਯਭਾਵੋ। **ਅਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ** ਅਵਿਜਹਨਂ। **ਤੇਲਞ੍ਜਨਰਾਗੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾਪਿ

ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੋ ਤੇਲਮਕ੍ਖਿਤਅਵ੍ਜਨਰਾਗੋ ਵਿਯ। ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨਪਦਟ੍ਠਾਨੋ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨੰ। ਨਨੁ ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਲੋਭੋਯੇਵਾਤਿ ਕਥੰ ਸਯੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਹੋਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ, ਪਠਮੰ ਨਾਤਿਬਲਵਲੋਭਵਸੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨੋ ਪਚ੍ਛਾ ਬਲਵਲੋਭੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤੰਪਦਟ੍ਠਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵ ਚ ''ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਨਾਮ ਸੁਖਵੇਦਨਾ, ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਦਿਟ੍ਠੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਕਾਰਣਭੂਤੰ ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਨਾਮ, ਅਸੁਭੇ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਯੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨੰ ਨਾਮਾਤਿ ਕੇਚਿ।

ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸ੍ਸ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਦਸ੍ਸਨੰ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਭਾਵੋ। ਅਞ੍ਞਾਣੰ** ਞਾਣਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਲਕ੍ਖਣੰ ਸਭਾਵਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਤਰੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ। ਅਥ ਵਾ **ਅਞ੍ਞਾਣਲਕ੍ਖਣੋ**ਤਿ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੋ ਹਿ ਅਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਰਸੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ **ਅਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵਚ੍ਛਾਦਨਰਸੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞਾਣੰ, ਮੋਹਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ ਨ ਲਭਤਿ, ਮੋਹਸ੍ਸ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵਚ੍ਛਾਦਨੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਞਾਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਜਾਨਾਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਯਥਾਸਭਾਵੰ ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਅਯਾਥਾਵਤੋ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਮੋਹੋ ਪਨ ਨ ਕਥਞ੍ਚਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਕਾਲੇ ਕਥੰ ਤਦਾ ਸੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਜਾਨਾਤੇਵਾਤਿ? ਤਦਾਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਫੁਸਨਾਕਾਰਾਦਿਮਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਜਾਨਨਵਸੇਨ, ਏਵਮਯੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਪਨ ਜਾਨਨਾਕਾਰੇਨਾਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਕਰਣੰ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ, ਤਥਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੰ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ **ਅਨ੍ਧਕਾਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**।

ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਪਰੀਤਵਸੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿੰ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। **ਅਯੋਨਿਸੋ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ** ਉਪ੍ਪਥਾਭਿਨਿਵੇਸੋ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਵਾ ਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਵਾ ਆਮਸਨੰ **ਪਰਾਮਾਸੋ,** ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹਵਸੇਨ ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸਨੰ **ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸੋ। ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਨਕਾਮਤਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਅਸੋਤੁਕਾਮਤਾਦਿੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਦ੍ਧਤੰ ਹੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਵਾ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ। ਤੇਨਾਹ **"ਉਦ੍ਧਤਭਾਵੋ"**ਤਿ। **ਅਵੂਪਸਮੋ**ਤਿ ਅਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਭਾਵੋ। **ਵਾਤਾ…ਪੇ॰… ਪਟਾਕਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਪਟਾਕਾ ਯੋਤ੍ਤਬਲੇਨ ਧਜਯਟ੍ਠਿੰ ਅਮੁਞ੍ਚਨ੍ਤੀਪਿ ਵਾਤਾਭਿਘਾਤੇਨ ਏਤ੍ਥ ਅਵਟ੍ਠਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਬਲੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਮੁਞ੍ਚਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਲੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਚਲੰ ਅਵਟ੍ਠਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਵਾਤਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਚਲਧਜਪਟਾਕਾ ਵਿਯ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਕਿਚ੍ਚੰ। **ਭਨ੍ਤਤ੍ਤੰ** ਪਰਿਬ੍ਭਮਨਾਕਾਰੋ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਸਾਧਾਰਣਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਯੋਨਿਸੋ…ਪੇ॰… ਪਦਟ੍ਠਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਯੇਨਾਕਾਰੇਨ ਵਾ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਮਨਸਿਕਰਣੰ ਇਧ **ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ**। ਅਥ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਰਣੰ ਇਧ **ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ**।

ਮਞ੍ਞਤੀਤਿ ਅਭਿਮਞ੍ਞਤਿ, ਅਹੰਕਾਰੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਯ੍ਯਾਦਿਵਸੇਨ ਉਚ੍ਚਤੋ ਨਮਨੰ **ਉਣ੍ਣਤਿ। ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਹਰਸੋ**ਤਿ ਉਣ੍ਣਤਿਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਾ ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨਕਿਚ੍ਚੋ, ਨ ਵੀਰਿਯੰ ਵਿਯ ਤੰਤੰਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨੇਨ। ਅਭਿਭੁਸ੍ਸਹਨਵਸੇਨ ਹੀਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਨੀਚੰ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਕੇਤੁ…ਪੇ॰… ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੇਤੁ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਧਜੋ, ਇਧ ਪਨ ਕੇਤੁ ਵਿਯਾਤਿ ਕੇਤੁ, ਉਲ੍ਲਾਰਤਮਾਦਿਭਾਵੋ, ਤੰ ਕੇਤੁਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕੇਤੁੰ ਕਮਜ੍ਜਤੀਤਿ ਕੇਤੁਕਮਜ੍ਜੰ, ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਤੰ ਕੇਤੁਕਮਜ੍ਜੰ, ਸੋ **ਕੇਤੁਕਮਜ੍ਜਤਾ**। ''ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਮਾਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਦਿਸੀ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵੇ ਕੇਸਰਸੀਹਾ ਵਿਯ ਏਕਗੁਹਾਯੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਾਨੋ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬਦਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇ ਨਿਯਮੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਲੋਭਪਦਟ੍ਠਾਨੋ**। ਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮਸਮੂਹਗ੍ਗਹਣੇ

ਬਲਵਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤੁਕ੍ਕਂਸਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਏਕੇਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਅਤ੍ਤਸਿਨੇਹਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਾ ਮਾਨੋ, ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾ ਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ।

ਇਸ੍ਸਤੀਤਿ ਉਸੂਯਤਿ। **ਤਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਸੁਯੇਵ। ਇਸ੍ਸਾਵਸੇਨ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਸੁ ਅਤ੍ਤਸ੍ਸਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਨਭਿਰਤਿਰਸਾ"**ਤਿ। ਤੇਨੇਵੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

''ਇਸ੍ਸਾਨਲਸਿਖਾ ਯੇਸਂ, ਹਦਯੇ ਜਲਤੀਧ ਤੇ।
ਨੇਵ ਵਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਸੇਵਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥

ਮਚ੍ਛਰਯੋਗੇਨ ਮਚ੍ਛਰਿਨਿ ਪਵਤ੍ਤਂ ਮਚ੍ਛਰ-ਸਦ੍ਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਮਚ੍ਛਰਭਾਵੋ ਮਚ੍ਛਰਿਯ"**ਨ੍ਤਿ। ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਪਨ ''ਮਾ ਇਦਂ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਹੋਤੁ, ਮਯ੍ਹੰਵ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਮਚ੍ਛਰਿਯਨ੍ਤਿ ਪੋਰਾਣਾ। **ਨਿਗੂਹਣਂ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰੇਸਂ ਅਦਸ੍ਸਨਂ। **ਸਙ੍ਕੋਚਨਂ** ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਪਰੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਭਾਵਕਰਣਸ੍ਸ ਅਰੁਚ੍ਚਨਾਕਾਰੇਨ ਪਟਿਕੁਟਨਂ। ''ਮਾ ਇਦਂ ਪਰਸ੍ਸ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਪਰੇਸੁ ਪਟਿਹਨਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ ਮਚ੍ਛੇਰਂ ਪਟਿਘਚਿਤ੍ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। ਪਰੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਭਾਵੇ ਪਟਿਹਨਨਵਸੇਨ ਪਨ ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਮਚ੍ਛੇਰਂ ਪਟਿਘਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ। **ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਵਾਸਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ।

ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਤਮ੍ਪਿ ਅਕਤਮ੍ਪਿ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਕਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ''ਯਂ ਮਯਾ ਨ ਕਤਂ, ਤਂ ਕੁਕਤ''ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਕਤਾਕਤਾਨੁਸੋਚਨਰਸ''ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਕਤਾਕਤਂ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਸੁਚਰਿਤਮ੍ਪਿ ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਕਤਂ ਨਾਮ। ਸੁਚਰਿਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਗਰਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ । ਯਥਾ ਪਨ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਂ ਝਾਨਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਂ, ਏਵਂ ਕੁਕਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਂਸਹਚਰਿਤਤਾਯ ਇਧ ਕੁਕਤਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਵਾ ਕਤਾਕਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਚਿਤ੍ਤਂਯੇਵ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਤੋ ''ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਕਤਂ ਕੁਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕੁਕਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਕੁਕਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ"**ਤਿ। ਪਚ੍ਛਾ ਅਨੁਤਪ੍ਪਨਂ ਵਿਹੇਠਨਂ **ਪਚ੍ਛਾਨੁਤਾਪੋ। ਕਤਾਕਤਾਨੁਸੋਚਨਂ** ਕਤਾਕਤਸ੍ਸ ਸੁਚਰਿਤਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸੋਚਨਂ, ''ਅਕਤਂ ਵਤ ਮੇ ਕਲ੍ਯਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨੁਤਪ੍ਪਨਂ, ''ਅਕਤਂ ਮਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ, ਇਤੋ ਦਾਨਿ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕਰੋਮੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਂ ਪਨ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਿਕਂ ਵੀਰਿਯਮੇਵ, ਨ ਕਤਾਕਤਾਨੁਸੋਚਨਂ, ਕਤਾਕਤਾਕਾਰਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸੁਚਰਿਤਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸੋਚਨਵਸੇਨ ਵਿਰੂਪਂ ਪਟਿਸਰਣਂ **ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ**। ਕਤਾਕਤਾਨੁਸੋਚਨਞ੍ਹਿ ਅਵਡ੍ਢਿਸਮ੍ਪਾਦਨਤੋ ਵਿਰੂਪਂ ਪਟਿਸਰਣਂ, ਤਂ ਪਰਾਯਤ੍ਤਤਾਹੇਤੁਤਾਯ ਦਾਸਬ੍ਯਂ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਦਾਸਬ੍ਯੇ ਸਤਿ ਦਾਸੋ ਪਰਾਯਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇ ਸਤਿ ਤਂਸਮਙ੍ਗੀਪੁਗ੍ਗਲੋ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਕੁਸਲੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਕਤਾਕਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨੁਸੋਚਨਵਸੇਨ ਆਯਤ੍ਤਤਾਯ ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇਨ ਤਂਸਮਙ੍ਗੀ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ ਦਾਸਬ੍ਯਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ।

ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਨਾਵਸੀਦਨਵਸੇਨ ਸਂਹਤਭਾਵੋ ਥਿਨਂ, ਤੇਨ ਯੋਗਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਥਿਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਥਿਨਤਾ**। ਤੇਨਾਹ ''ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਸਂਹਨਨਤਾ''ਤਿ। ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਵਿਘਾਤਵਸੇਨ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ **ਮਿਦ੍ਧਂ**। ਤੇਨਾਹ ''ਅਸਤ੍ਤਿਵਿਘਾਤੋ''ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਮਿਦ੍ਧਵਸੇਨੇਵ ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਮੇਧਿਤਾ ਵਿਹਤਸਾਮਤ੍ਥਿਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਮਿਦ੍ਧਤਾ ਮਿਦ੍ਧ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਂ, ਤਬ੍ਭਾਵੋਪਿ ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਂ। ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਂਹਨਨਭਾਵੋ **ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਸਂਸੀਦਨਤਾ,** ਕੁਸੀਤਭਾਵੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਅਸਤ੍ਤਿਵਿਘਾਤੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਂ ਮਿਦ੍ਧਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਸਤ੍ਤਿਵਿਨਾਸਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤੀਤਿ ਤਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋਪਿ, ਅਸਤ੍ਤਿਯੇਵ ਵਿਘਾਤੋਤਿ ਅਸਤ੍ਤਿਵਿਘਾਤੋ।

ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਨਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਪਟਿਪਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ। ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨੋਦਨਂ ਖੇਪਨਂ **ਵੀਰਿਯਵਿਨੋਦਨਂ**। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਂਸੀਦਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਸਂਸੀਦਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ **ਸਂਸੀਦਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ।**

ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਮਂ ਥਿਨਮ੍ਪਿ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਸਭਾਵਮੇਵ, ਤਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਂ, ਮਿਦ੍ਧਂ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਥਿਨਂ? ਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕਲ੍ਲਤਾ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ। ਕਤਮਂ ਮਿਦ੍ਧਂ? ਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਕਲ੍ਲਤਾ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੬੨) ਚ ਆਦਿਨਾ ਇਮੇਸਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਪਵਤ੍ਤੋ। **ਓਣਹਨਂ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਪਿਦਹਨਂ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਬਨ੍ਧਨਂ ਵਾ। **ਲੀਨਤਾ** ਲੀਨਾਕਾਰੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੇ ਸਙ੍ਕੋਚੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਥਿਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਂਹਨਨਂ ਹੋਤਿ, ਮਿਦ੍ਧੇਨ ਪਨ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਵਿਯ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਚਲਾਯਿਕਾਨਿਦ੍ਦਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਪਚਲਾਯਿਕਾਨਿਦ੍ਦਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਪੋਤ੍ਥਰੂਪਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਪਟੋ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵਾਵਚ੍ਛਾਦਕੋ ਮੋਹੋ। ਮੁਖੇ ਬਨ੍ਧਪਟੋ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਪਤ੍ਥਰਿਤੁਂ ਅਦੇਨ੍ਤਂ ਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ।

ਸੇਸਾਤਿ ਇਧ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ। **ਕੁਸਲੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। ਨ ਕੋਚਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਚੇ, ਨੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ “**ਏਤ੍ਥ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ, ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਿਨਾਮਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕੂਨਵੀਸਤੀ**ਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਮਾਨਾਦਯੋ ਛ ਅਨਿਯਤਯੇਵਾਪਨਕੇ ਸੇਸਾ ਸਰੂਪੇਨਾਗਤਾ ਪਨ੍ਨਰਸ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਨਿਯਤਯੇਵਾਪਨਕਾਤਿ ਇਮੇ ਏਕੇਨ ਊਨਾ ਵੀਸਤਿ ਚੇਤਸਿਕਾ। ਅਨਿਯਤਯੇਵਾਪਨਕਾਨਂ ਪਨ ਇਧ ਅਲਭਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਏਤ੍ਥ ਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਭਾਵੋਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਸ੍ਸ ਇਧ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਭਾਵਮਾਹ, ਨ ਪਨ ਪਠਮੇ ਨਿਯਤਭਾਵਂ ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਸੋਵ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਸਭਾਵਤਿਖਿਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਯੋਗੀ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਤਿਯੇ ਮਾਨਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੇਪਿ ਨਿਯਤਧਮ੍ਮੇ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਅਟ੍ਠਾਰਸਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ “**ਮਾਨੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਨਿਯਤੋ**”ਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਹ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਚਤੁਤ੍ਥੇ **ਅਵਸੇਸਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸੇਵ, ਪਞ੍ਚਮੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਹ ਅਟ੍ਠਾਰਸੇਵ, ਤਥਾ ਛਟ੍ਠੇਪਿ। ਸਤ੍ਤਮੇ ਪੀਤਿਯਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਅਭਾਵਤੋ ਸਤ੍ਤਰਸ, ਤਥਾ ਅਟ੍ਠਮੇਪਿ।

ਏਤੇਪਿ ਤਯੋਤਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਏਵ, ਏਤੇਪਿ ਤਯੋ ਏਕਤੋ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਸਯਭੇਦਤੋਯੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਇਸ੍ਸਾ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ, ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਭਾਵਵਿਸਯਂ, ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਕਤਾਕਤਵਿਸਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਂ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ ਵਦਨ੍ਤਿ ‘‘ਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛੇਰਂ ਯਦਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਏਕਤੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ, ਨ ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਸਭਾਵਤੋ, ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਤੋ ਵਾ ਅਨਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠਾਕਾਰਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨੁਭਵਨਂ ਸਮ੍ਭੁਞ੍ਜਨਂ ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨਂ, ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਂ**। ਤੇਨਾਹ “**ਅਨਿਟ੍ਠਾਕਾਰਸਮ੍ਭੋਗਰਸ**”ਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਭੂਤੇਨ ਵਾ ਅਯਥਾਭੂਤੇਨ ਵਾ ਅਨਿਟ੍ਠਾਕਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭੁਞ੍ਜਨਰਸਂ, ਪਚ੍ਚਾਨੁਭਵਨਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਸਭਾਵਤੋ ਇਟ੍ਠੇ ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਪਿ ਅਨਿਟ੍ਠਾਕਾਰਤੋ ਗਹਣਵਸੇਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਾਮਧਾਤੁਯਂਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਆਹ “**ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਨੀਵਰਣਾਵਤ੍ਥਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਅਸਮ੍ਭਵੋ।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਸੇਨ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਰੂਪਂ ਸਪ੍ਪਨਂ ਵਿਸਪ੍ਪਨਂ, ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨੇਵ ਵਾ ਵਿਸਪ੍ਪਨਂ ਸਰੀਰਕਮ੍ਪਨਂ, ਤਂ ਰਸੋ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਵਿਸਪ੍ਪਨਰਸੋ**, ਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨੋ, ਸਕਲਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਾਪਾਦਨਤੋ ਆਹ “**ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਦਹਨਰਸੋ ਵਾ**”ਤਿ, **ਵਿਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਾਪਾਦਨਤੋ**ਤਿ ਚ ਮਿਲਾਤਭਾਵਾਪਾਦਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਕਥਂ ਵਿਯਾਤਿ ਆਹ “**ਦਾਵਗ੍ਗਿ ਵਿਯਾ**”ਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਵਨਘਟੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਤਮੇਵ ਦਹਤਿ। **ਦੁਸ੍ਸਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਦੂਸਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਸੋ ਹਿ ਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਵਿਰੂਪਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨਪਿ ਦੂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ਪਨ ਦੂਸੇਤੁ ਵਾ, ਮਾ ਵਾ ਹਤ੍ਥੇਨ ਗਹਿਤਅਸੁਚਿ ਵਿਯ। ‘‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਅਚਰੀ’’ਤਿਆਦੀਨਿ

ਨਵ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨੋ**। ਸੋ ਉਪਯੋਗਫਲਕਾਲੇਸੁ ਅਨਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਵਿਸਸਂਸਟ੍ਠਪੂਤਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਟ੍ਠਾਰਸ** ਵਾਤਿ ਇਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਅਨਿਯਤੇਸੁ ਏਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਵਾ।

ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਾਤਿ ਚੇਤਸੋ ਪਵਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਾ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਦਿਭਾਵਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਵਿਰਹਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਾ। ''ਨਿਵਾਤੇ ਦੀਪਚ੍ਚੀਨਂ ਠਿਤਿ ਵਿਯਾ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿ ਵਿਯ ਸਨ੍ਤਾਨਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਨਿਚ੍ਛਯਾਭਾਵੇਨ ਅਸਣ੍ਠਹਨਤੋ ਚੇਤਸੋ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਾ ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤਾ ਠਿਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਵਿਗਤਾ ਚਿਕਿਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ ''ਪਿਸੁਣਾ ਵਾਚਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਵਿਗਤਾ ਤਿਕਿਚ੍ਛਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਮੇਵ ਵਾ ਪਾਠੋ। ''ਵਿਗਤਾ ਚਿਕਿਚ੍ਛਾ''ਤਿ ਚਿਕਿਚ੍ਛਿਤੁਂ ਦੁਕ੍ਕਰਤਾਯ ਚੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਅਭਾਵਤੋ। ''ਏਵਂ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਂਸਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਸੇਤਿ, ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਵਾ ਸੇਤੀਤਿ **ਸਂਸਯੋ। ਕਮ੍ਪਨਰਸਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਪਨਕਿਚ੍ਚਾ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਗਹਿਤਾਕਾਰੇਯੇਵ ਠਤ੍ਵਾ ਭਮਤੀਤਿ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਂ ਏਵ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਨ ਯਦਿਪਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਪਿ ''ਏਵਂ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ''ਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਂ ਅਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਕਮ੍ਪਨਂ ਹੋਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਛਯਾਕਾਰੇਨ ਦ੍ਵੇਲ੍ਹਕਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਛਯਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ **ਅਨਿਚ੍ਛਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਪਰੀਤਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਆਹ "**ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਅਭਾਵੇਨਾ**"ਤਿ। **ਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ। ਸਾ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਆਧਾਨਤੋ ''ਸਮਾਧੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਬਲਵਾ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਬਲਵਮਿਤ੍ਤੇਨ ਦਿਨ੍ਨੁਪਿਟ੍ਠਿਬਲੋ ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਬਲਾਦਿਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਤਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। ਨਨੁ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਪਿ ਵਿਪਾਕਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। ਕੁਤੋ ਪਨ ਵਿਰਤੀਨਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਚਾਰਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾ ਕੁਸਲਾਤਿ** (ਵਿਭ॰ ੭੧੫) **ਹਿ ਵੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕੇਸੁ ਵਿਰਤਿਯੋ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ? ਨੋ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਲੋਕਿਯਵਿਰਤਿਯੋਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕੇਸੁਯੇਵ ਵਿਰਤਿਯੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਕਾਯਪਸਾਦਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਕਾਯੇ ਭਵੋ ਸਾਤਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖਣਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਾਯਿਕਸਾਤਲਕ੍ਖਣਾ**। ਚੇਤਸਿਕਸੁਖੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਨੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਆਹ "**ਸੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾ ਏਵਾ**"ਤਿ।

੮੪-੬. ਨਨੁ ਚ ਇਟ੍ਠੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ, ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਚ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਇਟ੍ਠੇ, ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤੋ ਤਾਵ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਯੋਗੋ, ਨ ਪਨ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ, ਨ ਚਾਪਿ ਏਤਂ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤੋ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ''ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਵਞ੍ਚਨੀਯਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਥਂ ਇਟ੍ਠੇ, ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਯੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਨ ਸੁਖਵੇਦਨਾ, ਯਤੋ ਤੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਇਮਂ ਚੋਦਨਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਯੋਗਸ੍ਮਿ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਸ੍ਸਾ ਸੋਧਨਤ੍ਥਂ "**ਉਪਾਦਾਯ ਚ ਰੂਪੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭੂਤਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਂ। "**ਉਪਾਦਾਯ ਚ ਰੂਪੇਨਾ**"ਤਿ ਪਨ ''ਮਨਸੀ ਚ ਕਾਰੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। "**ਉਪਾਦਾਯਕਰੂਪੇਨਾ**"ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੇਨ, ਤਥਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤੇਨ ਸੋਤਪਸਾਦਾਦਿਨਾ ਚ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪਾਦਾਰੂਪਕੇ ਪਨਾ**ਤਿ ਯ-ਕਾਰਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ''ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਯੋਨਿਸੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇ ਰੂਪਸਦ੍ਦਾਦਿਕੇ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੰਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘੰਸਸ੍ਸਾਤਿ ਸੰਘਟ੍ਟਨਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਨਿਘੰਸਸ੍ਸ। ਸੰਘਟ੍ਟਨਾਯੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਯਵਿਸਯੀਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਦੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਨਿਘੰਸੋ ਵਿਯਾਤਿ ਨਿਘੰਸੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਸੰਘਟ੍ਟਨਾਯ ਨਿਘੰਸਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਸੋਤਸਦ੍ਦਾ ਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਯੇਵ ਅਨੁਰੂਪਦੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਘਟ੍ਟਨਾਕਾਰਭੂਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਭਿਮੁਖਭਾਵੋ ''ਸੰਘਟ੍ਟਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਘਾਨਗਨ੍ਧਾ, ਪਨ ਜਿਵ੍ਹਾਰਸਾ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਯੇਵ ਆਸਨ੍ਨਤਰਦੇਸੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨਿਘੰਸੇਨ੍ਤਿ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਨਿਘੰਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। **ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਧਿਕਰਣੀਮਤ੍ਥਕੇ ਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡਕਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡਕੇਨੇਵ ਪਹਤਕਾਲੇ ਵਿਯ ਫੁਟ੍ਠਮਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ। **ਦੀਪਯੇ**ਤਿ ਏਵਂ ਸੰਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘੰਸਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੋਗਂ ਪਕਾਸੇਯ੍ਯ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇਪਿ ਇਦਂ ਸਮਾਨਨ੍ਤਿ, ਨੇਤਿ ਆਹ **"ਪਸਾਦਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਧਿਕਰਣੀਮਤ੍ਥਕੇ ਕਪ੍ਪਾਸਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕੂਟੇਨ ਪਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੂਟਂ ਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਧਿਕਰਣਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਏਵਮੇਵਂ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਮਹਾਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਕਾਯਪਸਾਦਂ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਪਸਾਦਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਨਿਘੰਸੋ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ, ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਮਨੋਧਾਤੁਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਧਾਤੁ-ਸਦ੍ਦੋ ਇਧ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗੋਯੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਇਮਿਨਾਯੇਵ ਪਨ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਵਚਨੇਨ ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਸਕ੍ਕਟਵੋਹਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਸ੍ਮਾਵੇਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵ-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਮਤ੍ਤਕਰੋ।

ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਤਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੁਖਾਦਿਕਨ੍ਤਿ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਧ ਪਨਸ੍ਸਾ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ''ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ''ਤਿ ਉਪਞ੍ਞਾਸੋ ਕਤੋ, ਰਸਾਦਯੋ ਪਨਸ੍ਸ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਧ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸੇਸਾ**ਤਿ ਸੇਸਚੇਤਸਿਕਾ।

ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਸੇਸਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਤੋ ਅਯਂ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯੋਗੇਨ ਬਲਵਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਨ ਪਨ ਬਲਰਾਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਚੇਤਸਿਕਵਿਭਾਗਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਬਲਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵਿਚਿਤ੍ਤੇਸੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਯੁਗਲਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਬ੍ਬਂ ਸੇਸਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯ ਵਿਭਙ੍ਗੇ –

> ''ਕਤਮਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਹੋਤਿ? ਯਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧) –

ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵਤ੍ਵਾ ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ ਏਕਗ੍ਗਤਾਯ ਵਿਭਙ੍ਗੇ –

> ''ਕਤਮਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਹੋਤਿ? ਯਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿ ਸਣ੍ਠਿਤਿ ਅਵਟ੍ਠਿਤਿ ਅਵਿਸਾਹਾਰੋ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਅਵਿਸਾਹਟਮਾਨਸਤਾ ਸਮਥੋ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਮਾਧਿਬਲ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧) –

ਬਲਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤਤ੍ਤਾ ਵੀਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਚ –

> ''ਕਤਮਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੋਤਿ? ਯੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚੇਤਸਿਕੋ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ ਨਿਕ੍ਕਮੋ ਪਰਕ੍ਕਮੋ ਉਯ੍ਯਾਮੋ ਵਾਯਾਮੋ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਥਾਮੋ ਧਿਤਿ ਅਸਿਥਿਲਪਰਕ੍ਕਮਤਾ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਛਨ੍ਦਤਾ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਤਾ ਧੁਰਸਮ੍ਪਗ੍ਗਾਹੋ ਵੀਰਿਯਂ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵੀਰਿਯਬਲ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੩) –

ਬਲਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰੇ ਆਗਤਂ ਸਮਾਧਿਬਲਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਬਲਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵਿਚਿਤ੍ਤੇਸੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਬਲਰਾਸਿਯਂ ਆਗਤਬਲਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਸਬ੍ਬਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ

ਮਗ੍ਗਰਾਸਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਰਿਹੀਨਤ੍ਤਾ।

੮੭. **ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਹਦਯੇਹੀ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਹਿ। ਹਦਯਂ ਮਨੋ ਮਾਨਸਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਹਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਂ। ਸੋਭਨਂ ਗਤਂ ਗਮਨਮਸ੍ਸਾਤਿ ਸੁਗਤੋ। ਭਗਵਤੋ ਹਿ ਵਿਨੇਯ੍ਯਜਨੂਪਸਙ੍ਕਮਨਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਹਿਤਸੁਖਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਸੋਭਨਂ, ਤਥਾ ਲਕ੍ਖਣਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਰੂਪਕਾਯਤਾਯ ਦੁਤਵਿਲਮ੍ਬਿਤਾਦਿਦੋਸਰਹਿਤਂ ਅਵਹਸਿਤਰਾਜਹਂਸਵਸਭਵਾਰਣਮਿਗਰਾਜਗਮਨਂ ਕਾਯਗਮਨਂ, ਞਾਣਗਮਨਞ੍ਚ ਨਿਮ੍ਮਲਵਿਪੁਲਕਰੁਣਾਸਤਿਵੀਰਿਯਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤਮਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਯਾਵ ਮਹਾਬੋਧਿਂ ਅਨਵਜ੍ਜਤਾਯ ਸੋਭਨਮੇਵਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਲੋਕਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਗਤੋ ਅਵਗਤੋਤਿ ਸੁਗਤੋ, ਤਥਾ ਲੋਕਸਮੁਦਯਂ ਪਹਾਨਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਂ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਗਤੋ ਅਤੀਤੋਤਿ ਸੁਗਤੋ, ਲੋਕਨਿਰੋਧਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਗਤੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਸੁਗਤੋ, ਲੋਕਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਨਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਗਤੋ ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਸੁਗਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾ ਗਦਤੀਤਿ ਸੁਗਤੋ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਭੂਤਂ ਤਚ੍ਛਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ ਵਿਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਯਥਾਰਹਂ ਕਾਲਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾ ਗਦਤੀਤਿ ਦ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਤ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਸੁਗਤੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਸੁਨ੍ਦਰਂ ਠਾਨਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਵਾ ਗਤੋਤਿ ਸੁਗਤੋ, ਤੇਨ **ਸੁਗਤੇਨ**।

੮੮. ‘‘**ਅਵਗਚ੍ਛਤੀ**’’ਤਿਆਦੀਸੁ **ਯੋ** ਭਿਕ੍ਖੁ **ਅਨੂਨਂ** ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਵਾ ਅਨੂਨਂ ਸੁਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਤਤੋਯੇਵ **ਪਰਮਂ** ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ **ਇਮਂ** ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਂ ਨਾਮ ਪਕਰਣਂ **ਅਵਗਚ੍ਛਤਿ** ਅਵਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਉਗ੍ਗਹਣਧਾਰਣਾਦਿਸਮ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ ਓਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪਰਮਨਯਦੀਪਨਤੋ **ਪਰਮਂ ਇਮਂ** ਪਕਰਣਂ ਯੋ ਅਨੂਨਂ ਕਤ੍ਵਾ **ਅਵਗਚ੍ਛਤਿ** ਜਾਨਾਤਿ, **ਤਸ੍ਸੇ**ਵਂ ਅਵਗਚ੍ਛਤੋ ਯਥਾਸਭਾਵਂ ਮਨਨਤੋ **ਮਤਿ**ਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਰਾਸਦੇ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰਮਾਣੁ ਵਿਯ ਲੋਕਿਯਞਾਣੇਨ **ਦੁਰਾਸਦੇ** ਦੁਰਾਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੇ ਅਧਿਗਨ੍ਤੁਂ ਦੁਕ੍ਕਰਤਰੇ, ਅਤਿਗਮ੍ਭੀਰਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾਨਂ ਰਾਹੁਆਦੀਹਿ ਮਹਾਕਾਯੇਹਿਪਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਵਿਯ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਾਦੀਹਿਪਿ ਮਹਾਞਾਣੇਹਿ ਸਾਵਕੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਰੂਪੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯੇ **ਵਿਜਮ੍ਭਤੇ** ਹੇਮਨ੍ਤਸਾਲਪਨ੍ਤਿ ਵਿਯ ਪਤ੍ਥਰਤਿ, ਅਭਿਮੁਖਾਭਿਮੁਖੇਯੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਚੇਤਸਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਤਤਿਯੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਚੇਤਸਿਕਵਿਭਾਗਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੮੯. **ਨਾਮਸਾਮਞ੍ਞਤੋਯੇਵ ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਞਾਸਾ**ਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦਿਨਾਮਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਦ੍ਵੀਹਿ ਅਧਿਕਾ ਪਣ੍ਣਾਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਭੇਦਤੋ ਪਨ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿਵਿਧੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਬਹੁਵਿਧਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਨਨੁ ਚ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਾਲ਼ਿਕ੍ਕਮੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਇਧ ਪਨ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਏਕੇਕਸਭਾਵਵਨ੍ਤਾਨਂ ਤਂਤਂਸਾਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਕਾਮਤ੍ਤਾ। ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਹਿ ਮਨਕ੍ਕਾਰਾਵਸਾਨਾ ਤੇਰਸ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਏਕਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਯੋ ਮੁਦਿਤਾਵਸਾਨਾ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋ, ਲੋਭਾਦਯੋ ਪਨ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਵਸਾਨਾ ਅਕੁਸਲਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋਤਿ ਏਵਂ ਤਂਤਂਸਾਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਸਮਾਨਸਭਾਵਾ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

੯੦. ਏਵਂ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ‘‘ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਸਮੁਪਲਬ੍ਭਤੀ’’ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਤੇਸਂ ਪਯੋਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਚਿਤ੍ਤਗਣਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਧਾ”**ਤਿਆਦਿ। **ਕਾਮੇ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ **“ਰੂਪੇ ਅਰੂਪੇ”**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਆਸਵਵਿਸਯਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਆਸਵਾਤਿ **ਅਨਾਸਵਾ**।

੯੧-੨. **ਸਮਾਸਤੋ**ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਇਤੋਪਿ ਸਮਾਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਅਤਿਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਨ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਏਤੇਸੂ**ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ। ਤੇਸਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਏਕੇਕਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਾਟਵਤ੍ਥਾਯ ਪਵਕ੍ਖਾਮੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਕਕ**ਨ੍ਤਿ ਏਕੇਕਂ, ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ **ਏ**-ਕਾਰਲੋਪੋ।

੯੩. ਚੇਤਸਿਕਵਿਭਾਗਂ ਵਤ੍ਤੁਕਾਮੋਪਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **“ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕ”**ਨ੍ਤਿ। ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ**, ਸਹ ਖੀਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਹਕ੍ਖਯਾ**, ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਏਕਤੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੯੪. ਸਬ੍ਬੇਸ੍ਵੇਵ ਏਕਵੀਸਸਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਮੁਪਲਬ੍ਭਨਤੋ **ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਾ**। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਨਨ੍ਤਰਗਾਥਾਯ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵਕਥਨੇਨੇਵ ਇਮੇਸਂ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਮਤ੍ਤਕਥਨਮੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਨ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਤਾ। ਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਤਤ੍ਥ ਅਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਪੁਨ ਪਾਕਟਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

੯੫-੧੦੦. ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਵਜ੍ਜਿਤਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਸੇਨ ਏਕਾਦਸਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਆਹ **“ਵਿਤਕ੍ਕੋ…ਪੇ॰… ਸਮੁਦੀਰਿਤੋ”**ਤਿ। ਵਿਚਾਰੋ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਵਿਤਕ੍ਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚੇਵ ਏਕਾਦਸਸੁ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਾਤਿ ਛਸਟ੍ਠਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹ **“ਚਾਰੋ…ਪੇ॰… ਜਾਯਤੇ”**ਤਿ।

ਏਕਪਞ੍ਞਾਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪੀਤੀਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚੇਵ ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਵਜ੍ਜਿਤਤੇਤ੍ਤਿਂਸਰੂਪਜ੍ਝਾਨਿਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਾਤਿ ਏਕਪਞ੍ਞਾਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। **ਤੇਸਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਪਣ੍ਣਾਸਸਪ੍ਪੀਤਿਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚੇਵ ਏਕਾਦਸਸੁ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚਾਤਿ ਤੇਸਟ੍ਠਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸੁਖਂ ਜਾਯਤਿ। ਤੇਸਟ੍ਠਿਸੁਖਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚੇਵ ਤੀਣਿ ਚ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਾਨੀਤਿ ਛਸਟ੍ਠਿਚਿਤ੍ਤੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਪਞ੍ਚਪਣ੍ਣਾਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹ **“ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਚਿਤ੍ਤੇਸੂ”**ਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਂ ਤੀਸੂ**ਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਟਿਘਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚੇਵ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚਾਤਿ ਤੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਂ ਜਾਯਤਿ। **ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਟ੍ਠਿਯਾ

ਸੁਖਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਏਕਮੇਵ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤਿ। ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ ਏਕਮੇਵ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਗਤੰ, ਤਥਾ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ…ਪੇ॰… ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**”ਨ੍ਤਿ।

ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ ਮਜ੍ਝਿਮਗਣਨਾਯ ਪਞ੍ਚਾਧਿਕਸਤਪਰਿਮਿਤੇਸੁ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵੀਰਿਯੰ ਦੇਸਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਪਞ੍ਚੁਤ੍ਤਰ…ਪੇ॰… ਆਹਾ**”ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਤ੍ਥੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇ ਵਿਨੇਤਿ, ਵਿਗਤੋ ਵਾ ਨਾਯਕੋ ਇਮਸ੍ਸ, ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਵਾ ਸਬ੍ਬਲੋਕਸ੍ਸ ਨਾਯਕੋ ਸਾਮਿ, ਵਿਸੇਸੇਨ ਵਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯਸਤ੍ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੁਰੰ ਨੇਤੀਤਿ **ਵਿਨਾਯਕੋ**। ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਵਜ੍ਜਿਤਵੀਰਿਯਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਚਤੁਤ੍ਤਰਸਤੇ**”ਤਿਆਦਿ।

ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਏਕਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਏਕੁਤ੍ਤਰਸਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਸਬ੍ਬਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਦਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਗੁਣਿਤੇ ਚਕ੍ਖਾਦਿਕੇ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇ।

੧੦੨-੬. **ਨਿਯਤਾ** ਨ ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਵਿਯ ਕਦਾਚੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਥੰ ਪਨੇਤੇ ਏਕਨਵੁਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ “**ਅਹੇਤੁਕੇਸੂ**”ਤਿਆਦਿ। **ਏਕੂਨਾਸੀਤਿਯਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਝਾਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਪਞ੍ਚਦਸ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ, ਸਮਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਏਵੰ ਏਕੂਨਾਸੀਤਿਯਾ ਤਿਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। **ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਮਹਾਕਿਰਿਯਾਸੁ, ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਚ ਲੋਕਿਯਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਾਤਿ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। **ਸਾਟ੍ਠਕੇ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਿਧੇ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਸਹਿਤੇ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਿਧੇ, ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਿਧੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਛ ਯੁਗਲ਼ਾਨੀ**ਤਿ ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਛ ਯੁਗਲ਼ਾਨਿ। **ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾ ਚਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਕੁਸਲਾ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਤਿ **ਕੁਸਲੇਨ**ਪਕਾਸਨਵਿਧਾਨੇਸੁ ਛੇਕੇਨ ਸਤ੍ਥੁਨਾ **ਪਕਾਸਿਤਾ** ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੦੮-੧੧੧. **ਸੰਸਯੋ**ਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। ਸਾ ਹਿ ਸੰਸੇਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਸੇਤਿ, ‘‘ਏਵੰ ਨੁ ਖੋ, ਨੋ ਨੁ ਖੋ’’ਤਿ ਪਰਿਸਪ੍ਪਤੀਤਿ ਸੰਸਯੋ। ਮਹਨ੍ਤੇ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਏਸਤਿ ਗਵੇਸਤੀਤਿ ਮਹੇਸੀ। ਤੇਨ **ਮਹੇਸਿਨਾ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ। **ਅਟ੍ਠਸੂ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। **ਚਤੂਸੂ**ਤਿ ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੂਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਦ੍ਵੀਸ੍ਵੇਵਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦੋਸਮੂਲਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। **ਦ੍ਵੀਸੁ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਨੋ ਸਹਾ**ਤਿ ਦੋਸਮੂਲੇਸ੍ਵੇਵ ਦ੍ਵੀਸੁ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਸਹ ਪਨ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਸੂਯਨਕਾਲੇ ਇਸ੍ਸਾ, ਮਚ੍ਛਰਣਕਾਲੇ ਮਚ੍ਛੇਰਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਾਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਪਞ੍ਚਸੂ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ।

੧੧੨. ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਸਿਕਤ੍ਤਾਭਾਵੇਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਗਣਨਟ੍ਠਾਨਤੋ “**ਮਨੋ**”ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੧੪-੫. ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚੇਤਸਿਕਵਿਭਾਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਰਾਸੀਸੁ ਅਙ੍ਗਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ “**ਏਕੂਨਤਿੰਸਚਿਤ੍ਤੇਸੂ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨਨੁ ਚ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਰਾਸਿ ਸਬ੍ਬਪਠਮੰ ਆਗਤਾ, ਸਾ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਏਕਾਦਸ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਿ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਸਹੇਤੁਕਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਤਥਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਕੁਸਲਾਨਿ, ਸੁਖਸਨ੍ਤੀਰਣਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਿ ਦ੍ਵੇਤਿ ਏਕੂਨਤਿੰਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੰ ਝਾਨੰ ਪਞ੍ਚਕਰਾਸਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਮਤੰ। **ਚਤੁ…ਪੇ॰… ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ**ਤਿ ਏਕਾਦਸ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕਾਨਿ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਹੇਤੁਕਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਅਕੁਸਲਾਨਿ, ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਵਜ੍ਜਿਤਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ ਛ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਾਤਿ ਇਮਾਨਿ ਸਤ੍ਤਤਿੰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਯਥਾਯੋਗੰ ਚਤੂਹਿ

ਝਾਨङ्गेहि ਯੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਏਕਾਦਸ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕਾਨਿ ਵਿਚਾਰਪੀਤਿਸੁਖਸਮਾਧੀਹਿ ਸਹਗਤਾਨਿ, ਇਤਰਾਨਿ ਯਥਾਯੋਗਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਦੋਮਨਸ੍ਸੇਸੁ ਏਕੇਕੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਸਮਾਧੀਹੀਤਿ ਚਤੂਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਏਕਾਦਸਵਿਧਨ੍ਤਿ ਏਕਾਦਸਵਿਧਂ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕਚਿਤ੍ਤਂ ਪੀਤਿਸੁਖਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯੋਗਤੋ **ਤਿਵङ्गिकਮੁਦੀਰਿਤਂ। ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ...ਪੇ॰... ਮੁਦੀਰਿਤਨ੍ਤਿ** ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਨਿ ਸਾਸਵਾਨਾਸਵਾਨੀਤਿ ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਯਥਾਯੋਗਂ ਉਪੇਕ੍ਖੇਕਗ੍ਗਤਾਯੋਗਤੋ, ਸੁਖੇਕਗ੍ਗਤਾਯੋਗਤੋ ਚ ਦੁਵङ्गਿਕਮੁਦੀਰਿਤਂ। ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਾਨਿ ਹਿ ਏਕਾਦਸ ਸੁਖੇਕਗ੍ਗਤਾਸਹਿਤਾਨਿ, ਸੇਸਾਨਿ ਤੇਵੀਸਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖੇਕਗ੍ਗਤਾਸਹਿਤਾਨਿ।

੧੧੬. ਸਭਾਵੇਨਾਵਿਤਕ੍ਕੇਸੂਤਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਯੋ ਵਿਯ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਵਿਨਾ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਅਵਿਤਕ੍ਕੇਸੁ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿਪਿ ਸੇਸਝਾਨङ्गਾਨਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਰਹੇਨ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਅਸਮਤ੍ਥਾਨਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਮ੍ਪਿ ''ਵਿਤਕ੍ਕਪਚ੍ਛਿਮਕਞ੍ਹਿ ਝਾਨङ्गਂ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭਾਵਨਾਯ ਅਵਿਤਕ੍ਕਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਪਨ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨੇਵ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਟੁਤਰਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਭਾਵੇਨਾਵਿਤਕ੍ਕੇਸੁ ਝਾਨङ्गਾਨਿ ਨ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ। **"ਨ ਉਦ੍ਧਟਾ"**ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ, ਨ ਉਦ੍ਧਟਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨਨੁ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਰਹੇਨ ਝਾਨङ्गਕਿਚ੍ਚੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਰਾਸਿਭਜਨਾਭਾਵਤੋ ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਵਚਨਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਸੁਪਿ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨਤੋ ਝਾਨङ्गਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਕਰਣੇਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਸੁ ਦੇਸਿਤਨਿਯਾਮੇਨੇਵ ਸਰੂਪੇਨ ਇਧਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਹੋਤੁ ਤਾਵ ਏਤਂ, ਝਾਨਰਾਸਿਯਂ ਵੇਦਨਾ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਭਾਵਤੋ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਰਾਸਿਮ੍ਹਿ ਚੇਵ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਦਿਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਰਾਸਿਮ੍ਹਿਯੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਇਤਰਤ੍ਥ ਤਦਭਾਵਤੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਵੇਦਨਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਵੇਦਨਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਸਭਾਵੇਨ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕੇ ਆਗਤਵੇਦਨਾ ਚ ਅਪਰੇਨ ਵਿਸੇਸਵਚਨੇਨ ਤਤ੍ਥ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਅਨੋਕਰਣਤ੍ਥਂ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਧਮ੍ਮਸङ्गਣਿਯਂ** ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਸङ्गਹਵਾਰੇ ਝਾਨङ्गਰਾਸਿ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾਤਿ ਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਘਭਾਵੇਪਿ ਕਾਮਧਾਤੁਯਂ ਸਪ੍ਪਟਿਘਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਸਮਾਨਭਾਵਤੋ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘਭਾਵੋ ਵਿਯ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਯੋਗੇਨ ਝਾਨਕਿਚ੍ਚਾਕਰਣੇਪਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਸਮङ्गੀਵੇਦਨਾਦੀਹਿ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਝਾਨङ्गਭਾਵੇਨ ਵਚਨਂ ਨਾਮ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵ ਚ **ਨਾਮਰੂਪਸਮਾਸੇ** ''ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਰਾਸਿਝਾਨਦੁਕਰਾਸਿਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤ੍ਤਿਕਰਾਸੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਕਿਂ ਏਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਚਿਨ੍ਤਾਯ, ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਵੇਦਿਨਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਅਵਿਰਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਨ੍ਤਿ ਨ ਏਤ੍ਥ ਅਨੁਯੋਗੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤਾਭਾਵੇਨ ਅਨਿਯਜਾਨਿਕਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਬ੍ਬਾ...ਪੇ॰... ਨ ਉਦ੍ਧਰੇ"**ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਮ੍ਪਿ ''ਹੇਤੁਪਚ੍ਛਿਮਕੋ ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ।

੧੧੭. ਤੀਣਿ ਸੋਲ਼ਸਚਿਤ੍ਤੇਸੂਤਿ ਪਨ੍ਨਰਸਸੁ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚੇਵ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਮ੍ਹਿ ਚਾਤਿ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵੇਦਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮੇਕਨ੍ਤਿ **ਤੀਣਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ**। ਇਮੇਸੁਪਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਂ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਤੀਣਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਂ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਹ ਤੀਣਿ, ਸੁਖਸਨ੍ਤੀਰਣੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਹ ਤੀਣਿ, ਅਵਸੇਸਤੇਰਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਹ ਤੀਣੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾਪਿ ਆਧਾਰਭਾਵੋ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਇਤਰਥਾ ਹਿ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣੇ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਆਧਾਰਭਾਵੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੀ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤੇ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ। **ਪਞ੍ਚ ਤੇਰਸਸੂ**ਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਂ ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਏਕਾਦਸ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਦ੍ਵਯਨ੍ਤਿ ਤੇਰਸਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਵੇਦਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦੋਸਮੂਲੇਸੁ

ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਚ, ਸੇਸੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੧੧੮. **ਸਤ੍ਤ ਦ੍ਵਾਦਸਚਿਤ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਧਾਸਤਿਸਮਾਧਿਵੀਰਿਯਜੀਵਿਤਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚ ਵੇਦਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮੇਕਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਛਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੇਸੁ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਛ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤ, ਇਤਰੇਸੁ ਛਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਏਕੇਨੂਨੇਸੁ…ਪੇ॰… ਮਨੇਸੁ ਚਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਾਤਿ ਏਕੂਨਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਿਧੇਸੁ ਲੋਕਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਸਤ੍ਤ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚਾਤਿ ਅਟ੍ਠੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੇਸੁ ਛਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰੇਸੁ, ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਚਾਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ, ਸੇਸੇਸੁ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੧੧੯. **ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨਵ**ਕਨ੍ਤਿ ਸਮਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਿਧੇਸੁ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮੇਕਨ੍ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਨਵਕਾ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਸੁ ਹਿ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਤਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਠਾਨੇ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੇ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਠਾਨੇ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਛਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਕਤ੍ਥਚਿ ਤੀਣਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਞ੍ਚ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਤ੍ਤ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਟ੍ਠ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਛਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯੋਗੋਪਿ,** ਨ ਕੇਵਲਂ ਝਾਨਙ੍ਗਯੋਗੋਵ, ਅਥ ਖੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਸਹ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੨੦-੩. ਇਦਾਨਿ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਸਮ੍ਪਯੋਗਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਯੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਯੋਗਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਏਕਵੀਸਸਤਪ੍ਪਭੇਦੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਧਿਕਾਰੇ ਵਾ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਸੂ**ਤਿ ਸਭਾਵਾਵਿਤਕ੍ਕੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਝਾਨਙ੍ਗਾਭਾਵੋ, ਅਹੇਤੁਕੇਸੁ ਚ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਵ, ਅਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਇਧ ਪਸਙ੍ਗਾਗਤਵਸੇਨ। ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਪਸਙ੍ਗਾਗਤਵਸੇਨ, ਇਧ ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨਾਤਿ ਨ ਕੋਚਿ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿਦੋਸੋ।

ਏਕਨ੍ਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਯੋਗਤੋ ਦ੍ਵੇ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਦੁਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ। ਤਿਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਸਤ੍ਤਸੂ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਦੋਸਮੂਲਾਨਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਯੋਗਤੋ ਤਿਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ। **ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ…ਪੇ॰… ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਵਜ੍ਜਾਨਿ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਸੋ ਯਥਾਯੋਗਂ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਯੋਗਤੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਯੋਗਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਯੋਗਤੋ ਚ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕੋ ਮਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਪਠਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨਿ, ਸੇਸੇਸੁ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਸੁ…ਪੇ॰… ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਮਾਵਚਰੇਸੁ ਚੇਵ ਤੀਸੁ ਲੋਕਿਯਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕੇਸੁ ਚਾਤਿ ਪਨ੍ਨਰਸਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਨਨੁ ਚ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦਯੋ ਕਾਮਾਵਚਰੇਸੁ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਪਾਠੇ ਪਨ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਇਧ ਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾਤਿ। **ਦ੍ਵਤ੍ତਿਂਸਚਿਤ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਵਜ੍ਜੇਸੁ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। **ਸਤ੍ਤਙ੍ਗਿਕੋ**ਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਤਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਸਤ੍ਤਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਙ੍ਗਿਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤੇਨ ਸਹ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਤਿ ਆਹ “**ਮਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਸੂ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਟ੍ਠਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। **ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਛਹਿ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਕਤ੍ਥਚਿ ਦ੍ਵੇ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਤੀਣਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਞ੍ਚ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਤ੍ਤ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਟ੍ਠਾਤਿ ਏਵਂ ਛਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ।

੧੨੪-੬. ਇਦਾਨਿ ਬਲਸਮ੍ਪਯੋਗਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਬਲਾਨਿ ਦ੍ਵੇ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਵੀਰਿਯਬਲਸਮਾਧਿਬਲਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਬਲਾਨਿ ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਦ੍ਵਯੇ ਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰੇ ਆਗਤਾਨਿ ਵੀਰਿਯਬਲਸਮਾਧਿਬਲਾਨਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ “**ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵਿਚਿਤ੍ਤੇਸੂ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਤੀਣੀ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤੇ ਵੀਰਿਯਬਲਅਹਿਰਿਕਬਲਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲਵਸੇਨ ਤੀਣਿ ਬਲਾਨਿ। **ਏਕਾਦਸਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰੀ**ਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਵਜ੍ਜੇਸੁ ਏਕਾਦਸਸੁ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਮਾਧਿਬਲਞ੍ਚੇਵ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਤੀਣੀਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿਬਲਾਨਿ। **ਛ ਦ੍ਵਾਦਸਸੂ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਧਾਵੀਰਿਯਸਤਿਸਮਾਧਿਹਿਰਿਓਤ੍ਤਪ੍ਪਵਸੇਨ ਛ ਬਲਾਨਿ।

ਏਕੂਨਾਸੀਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤਾਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚੇਵ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚਾਤਿ ਏਕੂਨਾਸੀਤਿਵਿਧੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਧਾਵੀਰਿਯਸਤਿਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਹਿਰਿਓਤ੍ਤਪ੍ਪਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤ ਬਲਾਨਿ। **ਸੋਲ਼ਸੇਵਾਬਲਾਨੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਦਸ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾਨਿ, ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਆਵਜ੍ਜਨਞ੍ਚਾਤਿ ਸੋਲ਼ਸ ਬਲਵਿਪ੍ਪਯੋਗਤੋ ਅਬਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਕਤ੍ਥਚਿ ਦ੍ਵੇ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਤੀਣਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਛ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਤ੍ਤਾਤਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ **ਸਬਲਂ**, ਇਮੇਸੁ ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਅਭਾਵਤੋ ਅਬਲਮ੍ਪਿ ਚ **ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ**, ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਹੇਤੁਰਾਸਿਆਦਯੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਭਾਵਤੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਯਾਨਿ ਝਾਨਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਬਲਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਸੁਖਤ੍ਥਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਓਸਾਨਕਰਣਂ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਚੇਤਸਿਕਵਿਭਾਗਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਏਕਵਿਧਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੮-੩੦. **ਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਨਨੁ ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਏਕਵਿਧਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਪਨ ਚੇਤਸਿਕਾਨਞ੍ਚ ਸਾਧਾਰਣੋਤਿ ਇਧ ਤਬ੍ਬਿਵਜ੍ਜਨਤ੍ਥੰ ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਙ੍ਖੇਪਗਣਨਵਸੇਨ ਚ ਸਹੇਤੁਕਾਨੰ ਏਕਸਤ੍ਤਤਿਵਿਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਹੇਤੁਵਾਦਿਨਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਹੇਤੂਨੰ ਬ੍ਯਾਕਰਣਕੁਸਲੇਨ । ਅਥ ਵਾ ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਪ੍ਪਭਵਾ , ਤੇਸੰ ਹੇਤੁੰ ਤਥਾਗਤੋ ਆਹਾ''ਤਿ (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧.੨੮੬; ਮਹਾਵ॰ ੬੦) ਵਚਨਤੋ ਤੰਤੰਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤੰਤੰਪਚ੍ਚਯਵਾਦਿਨਾ।

੧੩੧-੪. **ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ**ਤਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤਭਾਵਤੋ ਚੇਵ ਤਦਭਾਵਤੋ ਚ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਵਤ੍ਥੁਕਤੰ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਸਵਤ੍ਥੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਮਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਪਸਾਦਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਉਭਯਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਵਤ੍ਥੁਕਵਸੇਨ। ਕਾਨਿਚਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਨਿ, ਕਾਨਿਚਿ ਅਵਤ੍ਥੁਕਾਨੇਵ, ਕਾਨਿਚਿ ਉਭਯਸਭਾਵਾਨਿ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ "**ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਮਵਿਪਾਕੋ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ।

ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਮਵਿਪਾਕੋ ਚਾਤਿ ਸਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਭਿਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬੋ ਤੇਵੀਸਤਿਵਿਧੋ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਚ। **ਆਦਿਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ। ਸੋ ਹਿ ਸਬ੍ਬਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਆਦਿਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਆਦਿਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਤਿ ਵਾ ''ਆਦਿਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਵਿਨਾ ਵਤ੍ਥੁ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਸਕਵਤ੍ਥੁੰ ਵਿਨਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹੇਤਾਨਿ ਅਰੂਪਭਵੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੂਨੰ ਅਭਾਵਤੋ। ''ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵਿਨਾ ਵਤ੍ਥੁ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਦੰ ਅਨ੍ਤੋਭਾਵਿਤਕਾਰਣਤ੍ਥੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਵਤ੍ਥੁੰ ਵਿਨਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਵਤ੍ਥੁਕਾ ਅਰੂਪਭਵੇਯੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਕਥੰ ਪਨ ਰੂਪਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਅਰੂਪੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੇਤਿ? ਤਥਾ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੇਨਪਿ ਵਿਨਾ ਰੂਪਧਾਤੁਯੰ ਰੂਪੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬੰ, ਕਿੰ ਕਾਰਣਾ? ਕਾਮਧਾਤੁਯੰ ਤਥਾ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਅਪਿ ਤੁ ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਰਣੰ ਰੂਪੇ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹੰ, ਤਸ੍ਸ ਸਹ ਰੂਪੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕਾਰਣੰ ਰੂਪੇ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹੰ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਨਾ ਰੂਪੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਤੰਵਿਮੁਖਤਾਯਾਤਿ ਰੂਪਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਅਰੂਪੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਸੇਸਾਨੀ**ਤਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੰ ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਸੋਲ਼ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਤਥੇਵ ਅਟ੍ਠ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ, ਪਠਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਜਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ, ਪਟਿਘਦ੍ਵਯਵਜ੍ਜਿਤਦਸਅਕੁਸਲਾਨਿ ਚੇਤਿ ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਚਿਤ੍ਤਾਨਿ।

੧੩੫-੭. ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕੇਕਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣੰ**। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਤਕਾਲੇ ਤੰਤੰਵਿਜਾਨਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਏਵਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲੰ ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਦਿਵਸੇਨੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਤੋਪਿ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਵਜ੍ਜਿਤਾਨੰ ਸਬ੍ਬਮਹਗ੍ਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਸਬ੍ਬੰ ਮਹਗ੍ਗਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਤੰ ਅਰੂਪਾਵਚਰਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਤੇਸੰ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਿਕਭਾਵੇਨ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਅਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤੰ ਪਹਾਯ "**ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੪੧. ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਤੋ ਕਾਮੇ ਦ੍ਵਾਦਸਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਧਾ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ। **ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਕ੍ਰਿਯਤੋ**ਤਿ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਤੋ।

੧੪੩-੯. ਇਰਿਯਾਯ ਕਾਯਿਕਾਯ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਪਥਭਾਵਤੋ **ਇਰਿਯਾਪਥੋ**, ਗਮਨਾਦਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਦਵਤ੍ਥਾ ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਇਰਿਯਾਪਥੋ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਥਾਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਚਿਤ੍ਤਂ ਇਰਿਯਾਪਥੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰੁਪ੍ਪਾਦਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਂ , ਤਂ ਏਕਂਸਤੋ ਇਤਰਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਜਨਕਂ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ, ਤਥਾ ਇਰਿਯਾਪਥੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ ਰੂਪਸ੍ਸਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ "**ਰੂਪੀਰਿਯਾਪਥਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ-ਜਨਕਾਜਨਕਾਦਿਤੋ**"ਤਿ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ ਵਿਸੁਂ ਗਹਣਂ। **ਜਨਕਾਜਨਕਾਦਿਤੋ**ਤਿ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਜਨਕਤੋ, ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਅਜਨਕਤੋ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਏਕਸ੍ਸ ਚ ਜਨਕਤੋ। ਕਾਨਿਚਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਜਨਯਨ੍ਤਿ। ਕਾਨਿਚਿ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਨ ਜਨਯਨ੍ਤਿ। ਕਾਨਿਚਿ ਰੂਪਮੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਤਰਦ੍ਵਯਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਕਾਨਿਚਿ ਤੀਣਿ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤੇਵ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਏਵਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਹੇਤੁਕਾਦਿਤੋਵ, ਏਵਂ ਰੂਪਾਦਿਜਨਕਾਦਿਤੋਪਿ ਤਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ। ''ਏਵਞ੍ਚਾਦਿਮ੍ਹਿ ਤ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਲਿਖਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਵਞ੍ਚ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਰੂਪਜਨਕਾਦੀਸੁ। **ਦਸ ਕਿਰਿਯਾ**ਤਿ ਮਨੋਧਾਤੁਵਜ੍ਜਾ ਦਸ ਕਿਰਿਯਾ।

ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਅਤ੍ਤਨਾ ਜਨੇਤਬ੍ਬਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ। **ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਨ੍ਨਾਮੇਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਂ ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਹਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਅਬ੍ਬੋਕਿਣ੍ਣੇ ਭਵਙ੍ਗੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਓਸੀਦਨ੍ਤਿ, ਪਵੇਧਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਵਿਧੇਸੁ ਵਕ੍ਖਮਾਨੇਸੁ ਚ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਵਿਧੇਸੁ ਜਾਗਰਣਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ। ਤਦਾ ਪਨ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਉਪਤ੍ਥਦ੍ਧਾਨਿ ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਇਰਿਯਾਪਥਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਜਨਯਨ੍ਤਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਏਵ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਜਨਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਝਾਨਙ੍ਗਯੋਗਾਭਾਵੇਨ ਰੂਪਾਜਨਕਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾ**"ਤਿ। ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਾਨਿ, ਤੇਸਂ ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਯਕਾਨਿ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਤੇਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਸਵਿਸੇਸਂ ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਅਰੂਪਵਿਪਾਕਾ ਪਨ ਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਹੇਤੁਨੋ ਤਂਵਿਮੁਖਤਾਯ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਵਿਪਾਕਾ ਚ ਅਰੂਪਿਸੂ**"ਤਿ।

੧੫੦. **ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਵਤ੍ਥੁਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ, ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤਾਯ, ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਤੋ, ਆਗਨ੍ਤੁਕਤਾਯ ਚ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਹਜਾਤਂ ਵਤ੍ਥੁ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਰਹਿਤਂ, ਆਹਾਰਾਦੀਹਿ ਚ ਅਨੁਪਤ੍ਥਦ੍ਧਂ ਦੁਬ੍ਬਲਂ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਦੁਬ੍ਬਲਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਪਪਾਤੇ ਪਤਿਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਂ ਤਮ੍ਪਿ ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਤਿਯਂ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤਾਯ ਪਪਾਤੇ ਪਤਿਤਂ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਨ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਚ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਚ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹ ਅਪਚ੍ਛਾ ਅਪੁਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਲਾਭਤੋ। ਯਥਾ ਪਨ ਆਗਨ੍ਤੁਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਗਤਪੁਬ੍ਬਂ ਦੇਸਂ ਗਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ''ਏਥ ਭੋ ਅਨ੍ਤੋਗਾਮੇ ਵੋ ਅਨ੍ਨਪਾਨਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦੀਨਿ ਦਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਵਿਸਯਤਾਯ, ਅਪ੍ਪਹੁਤਾਯ ਚ, ਏਵਮੇਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਆਗਨ੍ਤੁਕਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਵਤ੍ਥੁਦੁਬ੍ਬਲਤਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਅਪਿਚ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਵਸੇਨ ਯੇਹਾਕਾਰੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਸਮਤਿਂਸਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਂ ਯਥਾਯੋਗਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** –

‘‘ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਾ ਆਹਾਰਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਆਦਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੯)।

ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਤਿਂਸਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਂ ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਨੀਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚਾਰਹਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਸਨ੍ਤਵਟ੍ਟਮੂਲਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਾਤਿਸਯਂ ਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਅਨਾਗਾਮਿਆਦੀਨਂ ਤਦਭਾਵਤੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਟੀਕਾਕਾਰੋ ਪਨ **ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯੋ** ਭਣਤਿ –

‘‘ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰੇ, ਅਰੂਪਾਵਚਰੇ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਾਨਂ, ਯੇ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਂ, ਅਰੂਪਾਵਚਰਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਚਵਨ੍ਤਾਨਂ, ਤੇਸਂ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਚ ਤੇਸਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵਚਨਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀ’’ਤਿ।

ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਹਿ ਅਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – **‘‘ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ’’**ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, **‘‘ਯੇ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਂ…ਪੇ॰… ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਾਮਭਵਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੂਪਪਜ੍ਜਨਕਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਂ ਵਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਤਦਭਾਵਵਚਨਤੋ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਂ ਸਿਦ੍ਧਂ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਚ ਤਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਤਂ ਸੇਸਰੂਪਮ੍ਪਿ ਨ ਜਨੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਸ੍ਸ ਗਬ੍ਭਗਤਤਾਦਿਵਿਬਨ੍ਧਾਭਾਵੇ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੇ ਕਾਰਣਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਨ ਚ ਯੁਤ੍ਤਂ ਚੁਤਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚਸ੍ਸ ਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ, ਨਾਪਿ ‘‘ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀ’’ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚਾਪਿ ਵਟ੍ਟਮੂਲਾਨੁਪਸਮੋ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਕਾਰਣਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿ ਤਤੋ ਪੁਰਿਮਤਰੇਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਵਿਯ ਭਵਨ੍ਤਰੇ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ। ਯਦਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਮੇਵ ਰੂਪਜਨਨਾਰਹਭਾਵਂ ਸਾਧੇਤਿ, ਤਦਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਸਾਤਿਸਯਂ ਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੇਪਿ ਮਰਣਾਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਯ ਪਰਿਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੇ ਵਿਬਨ੍ਧੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਕੁਤੋ ਪਨ ਪਟ੍ਠਾਯ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਯਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਦਾ ਚ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਚੁਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਮਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਤ੍ਤਿਂਸਮਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਸੋਲ਼ਸਕਤੋ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕ.੧੧੩) ਪਞ੍ਹੇ ‘‘ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਤੇਸਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਜ੍ਜਿਤਤ੍ਤਾ ਚੁਤਿਤੋ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਿਤ੍ਤੇਨਾਪਿ ਸਹ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਪਰੇ। **ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **‘‘ਯਸ੍ਸਾ’’**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋਪਿ ਉਦ੍ਧਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਭਾਵਵਚਨੇਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕੋਟਿਯਾ ਚੁਤਿਤੋ ਤਤਿਯਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਸਹ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਏਕੇ।

੧੫੧-੭. ਏਕਂ ਦ੍ਵੇ ਤੀਣਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਠਾਨਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਏਕਦ੍ਵਿਤਿਚਤੁਟ੍ਠਾਨਂ,** ਏਕਦ੍ਵਿਤਿਚਤੁਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਧ ਕਿਚ੍ਚਮਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਟ੍ਠਿਤਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ‘‘ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਚਕ੍ਖੁਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਨਿਮ੍ਮਲਾਨਿ ਲੋਚਨਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਞ੍ਚਨਿਮ੍ਮਲਲੋਚਨੋ**।

ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚੇਨਾਤਿ ਰਾਗਾਦਿਪਪਞ੍ਚਰਹਿਤੇਨ। ਰਾਗਾਦਯੋ ਹਿ ਸਂਸਾਰੇ ਪਪਞ੍ਚਨਤੋ ‘‘ਪਪਞ੍ਚਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਆਵਜ੍ਜਨੇ ਪਟਿਚ੍ਛਨੇ ਠਾਨੇ ਮਨੋਧਾਤੁਤ੍ਤਿਕਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁ ਆਵਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ, ਵਿਪਾਕਦ੍ਵਯਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਟ੍ਠਾਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਸਿਯਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ‘‘ਸਨ੍ਤੀਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਕਾਰਤੋਵ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਸੁਖਤ੍ਥਂ **“ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ**”ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤੀਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਲਬ੍ਭਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਇਮਸ੍ਸੇਵ ਆਵੇਣਿਕਭਾਵੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। **ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਕਿਚ੍ਚਂ ਚਿਤ੍ਤਂ।

੧੫੮-੯. **ਸਬ੍ਬੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਭਵਿਕਸਤ੍ਤਾਨਂ। ਇਮਿਨਾ ਇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਕਿਚ੍ਚਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿਦੇਵ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਰੂਪਭਵੇ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਰੂਪਭਵੇ ਚ ਦ੍ਵਾਰਤ੍ਤਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਮੇਵ ਸਚਿਤ੍ਤਕਸਤ੍ਤਾਨਂ ਕਰੋਤੀਤਿ। **ਦ੍ਵਿਟ੍ਠਾਨਿਕਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਦ੍ਵਯਵਨ੍ਤਤਾਯ ਦ੍ਵਿਟ੍ਠਾਨਿਕਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਕਾਮਸੁਗਤਿਯਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਕਡ੍ਢਤਿ , ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਞ੍ਚਟ੍ਠਾਨਿਕ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ਤਥਾ ਅਦੀਪਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ –

> ‘‘ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੭.੮) ‘‘ਅਹੇਤੁਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਏਕਂ ਖਨ੍ਧਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ, ਤਯੋ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕੋ ਖਨ੍ਧੋ, ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧਾ , ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਏਕਂ ਖਨ੍ਧਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ, ਤਯੋ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕੋ ਖਨ੍ਧੋ, ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧਾ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੭.੮) –

ਏਵਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤ-ਪਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਨਯੋ ਉਦ੍ਧਟੋ। ਪੀਤਿਸਹਗਤਸੁਖਸਹਗਤ-ਪਦਾਨਂ ਪਨ –

> ‘‘ਪੀਤਿਸਹਗਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪੀਤਿਸਹਗਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ। ਅਹੇਤੁਕਂ ਪੀਤਿਸਹਗਤਂ ਏਕਂ ਖਨ੍ਧਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ, ਤਯੋ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕੋ ਖਨ੍ਧੋ, ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧਾ। ਸੁਖਸਹਗਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸੁਖਸਹਗਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ। ਅਹੇਤੁਕਂ ਸੁਖਸਹਗਤਂ ਏਕਂ ਖਨ੍ਧਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ, ਤਯੋ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕੋ ਖਨ੍ਧੋ, ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧਾ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੭.੬) –

ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ ਉਦ੍ਧਟੋ, ਨ ‘‘ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨੇ ਅਵਚਨਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵਮੇਵ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਨ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦ੍ਵਿਟ੍ਠਾਨਿਕਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਤੇ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਾ ਨਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੧੬੨. ਛਦ੍ਵਾਰਾ ਏਵ **ਛਦ੍ਵਾਰਿਕਾ**। ਅਥ ਵਾ **ਛਦ੍ਵਾਰਿਕੇਸੂ**ਤਿ ਛਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੬੪-੬. **“ਪਞ੍ਚਕਿਚ੍ਚ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਨਿਗਮਨਂ। **ਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿਵਿਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਏਕਕਿਚ੍ਚਯੋਗਤੋ, ਏਕਂ ਕਿਚ੍ਚਮਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ ਏਕਂ, ਏਕਮੇਵ **ਏਕਕਂ**। ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਪਟਿਪਾਟਿਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨਾ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਚੁਤਿਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨਂ ਪਨ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭਵਸ੍ਸ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਆਦਿ, ਚੁਤਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਕਟਟ੍ਠਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਪਾਕਟਟ੍ਠਾਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਭਵਙ੍ਗਮੇਵ ਆਦਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਪਾਕਟਂ, ਅਥ ਖੋ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਂ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਭਵੇ ਕਤ੍ਥਚਿ ਜਵਨਵੀਥਿਯਂ

ਅਲਬ੍ਭਨਤੋਤਿ ਏਕਨ੍ਤੁਲਬ੍ਭਮਾਨਪਰਿਦੀਪਨਤ੍ਥੰ ਤੰ ਨ ਵੁੱਤੁੰ। ਅਥ ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿੱਤੁਮ੍ਪਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਭਵਙ੍ਗਨਾਮੰ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਪੁਰਿਮਜਵਨਵੀਥਿਯੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਚ੍ਛਿਮਜਵਨਵੀਥਿਯਾ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪੁਰੇਚਰਭੂਤੰ ਭਵਙ੍ਗ-ਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵਿਸੁੰ ਨ ਵੁੱਤੁੰ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਵੱਤਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਤਾਯ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ 'ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨ'ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਅਪ੍ਪਵੱਤਮਾਨਾਨੰ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਤੰ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਛਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵੱਤਿਵਸੇਨ ਛਬ੍ਬਿਧਤ੍ਤਨਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵੱਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ''ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਵੁੱਤੁੰ, ਏਵੰ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿੰ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਸਵਨਾਦਿੰ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਿਚ੍ਚਪ੍ਪਵੱਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ –

''ਭਵਙ੍ਗੰ ਪਠਮੰ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਆਵਜ੍ਜਨੰ ਮਤੰ।
ਦੁਤਿਯੰ ਤਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ, ਜਵਨੰ ਤਤਿਯੰ ਸਿਯਾ''ਤਿ॥ –

ਯੋਜਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਛਨ੍ਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ। **ਸੱਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤਾਦੀਨੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ, ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਦ੍ਵਯਸ੍ਸਾਤਿ ਸੱਤਨ੍ਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨੰ।

੧੬੯-੭੧. **ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਵਿਵਜ੍ਜਿਤ**ਨ੍ਤਿ –

''ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੰ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤੋ, ਪਰਚਿੱਤਵਿਜਾਨਨਾ।
ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੂਤਿ ਪਞ੍ਚਧਾ''ਤਿ॥ –

ਏਵਮਾਗਤਾਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਯੁੱਤੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਚਿੱਤੇਨ ਵਜ੍ਜਿਤੰ। ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਾਦੀਨੰ ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣੱਤੇਪਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨੰ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਚਿੱਤਸ੍ਸ ਅਵੱਥਾਭੇਦਭਾਵਤੋ ਵੁੱਤੁੰ ''ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਵਿਵਜ੍ਜਿਤ''ਨ੍ਤਿ । ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਇਧ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਿਕਚਿੱਤਾਨਮੇਵ ਵਚਨਤੋ ਪਰਚਿੱਤਵਿਜਾਨਨੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣੇਨ ਸਹ ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਨੰ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ, ਮਨੋਧਾਤੁੱਤਯਸ੍ਸ ਚ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ ਏਕਚੱਤਾਲੀਸ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਚੱਤਾਲੀਸੰ ਤਥੇਕਕ**"ਨ੍ਤਿ। **ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਿ ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਯੁੱਤੋ, ਸੋ ''ਚੱਤਾਲੀਸੰ ਤਥੇਕਕ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਤੇਨ ਪਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿੱਤਦ੍ਵਯੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਹੇਟ੍ਠਾ ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣਿਕੇਸੁ ਵੁੱਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸੇਵ ਅਵੱਥਾਵਿਸੇਸੋਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿੱਤਾਨੰ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਿਕੇਸੁ ਅਗ੍ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੧੭੨-੩. **ਤਿਧਾ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਿਧਾ ਕਰਣਹੇਤੁ। ਹੇਤ੍ਵੱਥੋ ਹਿ ਅਯੰ ਤ੍ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਯਥਾ ''ਸੀਹੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਯੰ ਛਮ੍ਭਿਤੱਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ। "**ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਵਸੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਜਾਤਿਭੂਮਿਹੇਤੁਵੇਦਨਾਦਿਵਸੇਨ ਯਾਵ ਛਸੱਤਤਿਵਿਧੋ ਭੇਦੋ, ਤਾਵ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁੰ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤੰਵਸੇਨ ਚਿੱਤਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਨਯਦਾਨੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੧੭੫. **ਤਿਧਾ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਠਮੰ ਵਿਪਾਕਦ੍ਵਯਕਿਰਿਯਾਭੇਦਤੋ, ਦੁਤਿਯੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਦਿਤੋਤਿ ਏਵੰ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯੰ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਤਿਧਾ ਕਤ੍ਵਾ।

੧੮੦. **ਭੂਮਿ...ਪੇ॰... ਵਿਭਾਵਯੇ**ਤਿ ਤਿੰਸਭੂਮੀਨੰ ਨਾਨੱਤਵਸੇਨ ਪਵੱਤਿਤੋ ਤਿੰਸਵਿਧੰ, ਤੱਥੇਵ ਤਿੰਸਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਨਾਨੱਤਵਸੇਨ ਪਵੱਤਿਤੋ ਚ ਤਿੰਸਵਿਧਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਦੰ ਯਥਾਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਚਿੱਤੰ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤੀਤਿ ਚ ਵਿਭਾਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅੱਥੋ।

੧੮੧. **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ। **ਹਤ੍ਥਗਤਾਮਲਕਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਹਤ੍ਥਗਤਂ ਆਮਲਕਂ ਚਕ੍ਖੁਮਤੋ ਸੁਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਿਮਸ੍ਸ ਮਤਿਮਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਗਤਾ ਅਤ੍ਥਾ ਸੁਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਆਵਜ੍ਜਿਤਾਵਜ੍ਜਿਤਕ੍ਖਣੇ ਸੁਵਿਸਦਾਵ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਏਕਵਿਧਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਪਞ੍ਚਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਭੂਮਿਪੁਗ੍ਗਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੮੨-੮. ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੁਲ੍ਹਿਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਬੁਦ੍ਧਿਵੁਦ੍ਧਿਕਰਂ**। ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਕਥਨਂ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਂ, ਤਂ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਭੂਮੀਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਵਤ੍ਵਾ ਭੂਮੀਨਂ ਆਧਾਰਵਸੇਨ ਪਸਙ੍ਗਾਗਤਂ ਗਤਿਭੇਦਂ, ਭਵਭੇਦਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਦੇਵਾ ਚੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਚਤਸ੍ਸੋਪਾਯਭੂਮਿਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਸੁਰਗਤਿਯਾ ਪੇਤਗਤਿਯਂਯੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ **"ਗਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਮਯਂ ਪਨ ''ਤਿਸ੍ਸੋਵਾਪਾਯਭੂਮਿਯੋ''ਤਿ ਪਾਠੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਾਮ। ਨ ਹਿ ਏਸ ਅਨਾਕੁਲਵਚਨੋ ਆਚਰਿਯੋ ਈਦਿਸਂ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਵਿਯ ਸਮ੍ਮੋਹਜਨਕਂ ਵਚਨਂ ਭਾਸਤਿ। **ਪਾਲ਼ਿਯਮ੍ਪਿ** ਹਿ –

> ''ਪਞ੍ਚ ਖੋ ਇਮਾ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਗਤਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਪਞ੍ਚ? ਨਿਰਯੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦੇਵਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੬੮) –

ਏਵਂ ਤਿਣ੍ਣਮੇਵ ਅਪਾਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਵਸੇਨ **ਤਯੋ ਭਵਾ। ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ। **ਤਿਂਸੇਵਾ**ਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਪਾਯਭੂਮਿਯੋ, ਸਤ੍ਤਵਿਧਾ ਕਾਮਸੁਗਤਿਭੂਮਿ, ਸੋਲ਼ਸ ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਰੂਪਭੂਮਿਯੋਤਿ ਏਕਤਿਂਸਭੂਮੀਨਮਨ੍ਤਰੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਅਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਅਸਞ੍ਞਭੂਮਿਂ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾ ਤਿਂਸੇਵ ਭੂਮਿਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਾਸੁ ਤਿਂਸੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਭੂਮਿਗਣਨਵਸੇਨ ਤਿਂਸੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਭੂਮਿਵਸੇਨ ਤਿਂਸਵਿਧਾਪਿ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਗਣਨਾਯ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਭੂਮੀਸ੍ਵੇਤਾਸੂ"**ਤਿਆਦਿ।

ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਚਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ ਕਾਮਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਇਮੇਸਂ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ। **ਅਸਞ੍ਞੀਨਮਚਿਤ੍ਤਕਾ**ਤਿ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਚਿਤ੍ਤਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

> ''ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾ ਦੇਵਾ ਅਹੇਤੁਕਾ ਅਨਾਹਾਰਕਾ ਅਫਸ੍ਸਕਾ ਅਵੇਦਨਕਾ ਅਸਞ੍ਞਕਾ ਅਚੇਤਨਕਾ ਅਚਿਤ੍ਤਕਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਯਦਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵੀਸਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਕਥਂ ਭੂਮਿਵਸੇਨ ਤਿਂਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਕਤਿਂਸਾਤਿ ਹਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਇਧਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਹੇਤੁ ਇਮੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਹੇਤੂ,** ਦ੍ਵੇ, ਤੀਣਿ ਚ ਹੇਤੂ ਇਮੇਸਨ੍ਤਿ **ਦ੍ਵਿਤਿਹੇਤੂ,** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਅਹੇਤੁਕਾ, ਦੁਹੇਤੁਕਾ, ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ **ਅਹੇਤੁਕਾ** ਆਪਾਯਿਕਾ ਚ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਾ, ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਜਚ੍ਚੁਨ੍ਧਜਚ੍ਚੁਬਧਿਰਜਚ੍ਚੁਮ੍ਮਤ੍ਤਕਨਪੁਂਸਕਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਾਦਯੋ ਚ। ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾ ਕਾਮਸੁਗਤਿਵਾਸਿਨੋਵ **ਦੁਹੇਤੁਕਾ। ਤਿਹੇਤੁਕਾ** ਪਨ ਕਾਮਸੁਗਤਿਵਾਸਿਨੋਵ। **ਅਰਿਯਾ ਪਨ ਅਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗੀਨਂ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਅਰਿਯਫਲਸਮਙ੍ਗੀਨਂ ਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾ। ਨਨੁ ਚ ਅਰਿਯਾਪਿ ਤਿਹੇਤੁਕਾਯੇਵਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਵਿਸੁਂਯੇਵ ਉਦ੍ਧਟਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੮੯-੯੨. **"ਭੂਮੀਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਭਣਤੋ ਮੇ ਨਿਬੋਧਥਾ"**ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਚੋਦਕੋ **"ਤਿਂਸਭੂਮੀਸੂ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਭੂਮੀਨਂ ਸਾਧਾਰਣਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਇਤਰੋ **"ਚੁਦ੍ਦਸੇਵਾ"**ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠ ਪਰਿਤ੍ਤਕੁਸਲਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ,

ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਞ੍ਚਾਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸੇਵ, ਨ ਊਨਾਨਿ ਨਾਧਿਕਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਤਿਂਸਭੂਮੀਸੁ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਭੂਮੀਨਂ ਸਾਧਾਰਣਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਦਾ...ਪੇ॰... ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਦੋਸਮੂਲਾਨਿ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਵਜ੍ਜਿਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਦਾ ਕਾਮੇਯੇਵ ਭਵੇ ਸਿਯੁਂ, ਨ ਕਦਾਚਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮੂਨਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਕਾਮਭਵੇ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਦਯੋ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਤੇਸਂ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਕਾਮਭਵੇਯੇਵ ਨਿਯਮਿਤਾਨਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਭਵੇਯੇਵ ਸਿਯੁਂ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾ ਅਰੂਪੀਸੂਤਿ ਆਹ "**ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਭਵੇ**"ਤਿਆਦਿ।

ਕਾਮ ...ਪੇ॰... ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚੇਵ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਚ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਿ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਜ੍ਜਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਕਾਮਰੂਪਭਵੇਯੇਵ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਰੂਪਭਵੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਵਿਰਹਤੋ, ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਏਕਨ੍ਤਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਪਰਤੋਘੋਸਪਚ੍ਚਯਾਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਪਰਿਤ੍ਤਕੁਸਲਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰੂਪਕੁਸਲਾਨਿ, ਪਠਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਜਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਪਟਿਘਦ੍ਵਯਵਜ੍ਜਿਤਾਨਿ ਚ ਦਸ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਾਦ੍ਵਯਵਜ੍ਜਿਤਾਨਿ ਨਵ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੧੯੩-੨੦੪. ਏਵਂ ਭਵਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਕਾਲਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਸਬ੍ਬਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਿਰਿਯਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਤਿ **ਤੇਰਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ** ਅਪਾਯਰਹਿਤਾਸੁ **ਛਬ੍ਬੀਸਭੂਮੀਸੁ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਅਪਾਯੇਸੁ ਵਿਪਾਕਾਵਰਣਸਬ੍ਭਾਵੇ ਏਤੇਸਂ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਅਪਰਾਨਿ ਛ ਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਰੂਪਭਵਸਾਧਾਰਣਾਨਂ ਪਞ੍ਚਪਰਿਤ੍ਤਵਿਪਾਕਾਨਂ, ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਪਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਭੂਮੀਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਨਾਗਾਮਿਖੀਣਾਸਵਾਨਮੇਵ ਅਧਿਵੁਤ੍ਥਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਤਂ ਆਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ।

ਅਪਰਾਨਿ ਦੁਵੇਤਿ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇਸੁ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ, ਅਪਾਯੇਸੁ ਚ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਤ੍ਤਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਚਤੁਵੀਸਤੀਭੂਮਿਸੁ ਦ੍ਵੇ ਚਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਤੇਵੀਸਭੂਮਿਸੁ ਦ੍ਵੇਯੇਵਾ**ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ।

ਏਕਾਦਸਵਿਧਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਏਕਾਦਸ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਯਾਵ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਅਪਾਯਵਜ੍ਜਾਸੁ ਏਕਵੀਸਤਿਭੂਮੀਸੁ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਕਂ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਅਪਾਯਅਰੂਪਭੂਮਿਵਜ੍ਜੇਸੁ ਸਤ੍ਤਰਸਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਜਾਯਤਿ। ਦ੍ਵੇ ਦੋਸਮੂਲਾਨਿ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਮਹਗ੍ਗਤਭੂਮਿਵਜ੍ਜਾਸੁ ਏਕਾਦਸਸੁ ਕਾਮਭੂਮੀਸੁ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਭੂਮੀਸੁ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਛਸੁ ਭੂਮਿਸੂ**ਤਿ ਵੇਹਪ੍ਫਲਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਸਙ੍ਖਾਤਾਸੁ ਛਸੁ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ।

ਚਤ੍ਤਾਰਿ…ਪੇ॰… ਭੂਮਿਸੂਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕੋ ਪਰਿਤ੍ਤਸੁਭਅਪ੍ਪਮਾਣਸੁਭਸੁਭਕਿਣ੍ਹਵਸੇਨ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਜਾਯਤਿ, ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕੋ, ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕੋ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾਆਭਸ੍ਸਰਵਸੇਨ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਾਰਿਸਜ੍ਜਬ੍ਰਹ੍ਮਪੁਰੋਹਿਤਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਵਸੇਨ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕੇਕਵਸੇਨ ਤੀਸੁ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

੨੦੬-੯. ਏਵਂ ਏਤ੍ਤਕਾਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਏਤ੍ਤਕਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਏਤ੍ਤਕਾਸੁ ਏਵ ਭੂਮੀਸੁ ਏਤ੍ਤਕਾਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਭੂਮਿਨਿਯਮਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਕਾਮੇ**”ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਵੀਸਤਿ, ਤੇਸਂ ਪਨ੍ਨਰਸ ਅਹੇਤੁਕਾ ਪਾਕਾ, ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਞ੍ਚਾਤਿ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸੇਵ ਮਾਨਸਾ ਨਰਕਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁਪਿ ਅਪਾਯੇਸੁ ਜਾਯਰੇ। ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਪਨ ਸਤ੍ਤਰਸ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਪਞ੍ਚਤਿਂਸ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੀਤਿ ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਞਾਸ ਮਾਨਸਾ ਕਦਾਚਿਪਿ ਤੇਸੁ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਭੂਮਿਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਸੀਤਿ ਹਦਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾਨਿ ਅਸੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਘਾਨਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਤ੍ਤਯ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਘਾਨਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਤ੍ਤਯਂ। “**ਅਪੁਞ੍ਞਜਾ ਪਾਕਾ**”ਤਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮੇਵ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਘਾਨਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਤ੍ਤਯਂ ਅਗ੍ਗਹਿਤਵਿਸੇਸਮ੍ਪਿ ਪਾਰਿਸੇਸਞ੍ਞਾਯੇਨ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ।

੨੧੩. **ਦੋਮਨਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ। **ਕ੍ਰਿਯਾ ਚ ਦ੍ਵੇ**ਤਿ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਜ੍ਜਿਤਾ ਦ੍ਵੇ ਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਾ।

੨੧੪. **ਭੂਮਿਵਸੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਭੂਮਿਵਸੇਨ। ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚ ਭੂਮਿਵਸੇਨ ਚ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਵਿਭਾਵਯੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੨੧੬-੮. **ਪਞ੍ਚਭੂਮਿਸੂ**ਤਿ ਚਤੁਰਾਪਾਯਮਨੁਸ੍ਸਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਭੂਮੀਸੁ। ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਦਿਸਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ‘‘ਸਤ੍ਤਤਿਂਸੇਵਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਪਨ ਦ੍ਵਿਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸਾਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਏਕਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਆਚਰਿਯਜੋਤਿਪਾਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ** ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕੇਹਿਪਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਹੀ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਮਾਨਸੇਹਿ ਸਹ। **ਨਵ ਕ੍ਰਿਯਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਿਰਿਯਾ, ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਚਾਤਿ ਇਮਾਨਿ ਅਸਾਧਾਰਣਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨਵ।

੨੨੦-੧. ‘‘ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸ ਮਾਨਸਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਆਹ “**ਦ੍ਵਿਹੇਤੁਕਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਪੁਨ “**ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਾ**”ਤਿਆਦਿ ਪਨ ਨਿਗਮਨਂ।

੨੨੩-੪. **ਪਞ੍ਞਾਸੇਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਵਜ੍ਜਾਨਿ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਅਸ੍ਸ** ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਦੇਹਿਨੋ ਜਾਯਨ੍ਤੇ। **ਨਵਤਿਂਸੇ**ਵਾਤਿ ਏਕੂਨਚਤ੍ਤਾਲੀਸਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਪਠਮਂ ਫਲ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ।

੨੨੫-੮. **ਦੁਤਿਯਞ੍ਚ ਫਲਂ ਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ ਹਿਤ੍ਵਾ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਞ੍ਚ ਹਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ ਸਹ **ਯਾਨਿ** ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸ **ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ,** ਤਾਨਿ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਞ੍ਚ ਚਤ੍ਤਾਰੀ**ਤਿ ਤੇਵੀਸਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਵੀਸਤਿ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਞ੍ਚਾਤਿ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਸਕਂ ਸਕ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤੇਸਂ ਏਕੇਕਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਹਿ ਤੇ**”ਤਿ। **ਪਞ੍ਚਤਿਂਸੇ**ਵਾਤਿ ਸਤ੍ਤਰਸ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਪਟਿਘਦ੍ਵਯਵਜ੍ਜਾਨਿ ਦਸ

ਅਕੁਸਲਾਨਿ, ਰੂਪਭਵੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਕਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾਨਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕੋ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚਤਿਂਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤੀਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

੨੩੨-੫. ਹਿਤ੍ਵਾ ਚਾਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਠਮਫਲਸ੍ਸ ਗਹਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨ ਅਪੁਞ੍ਞਪਞ੍ਚਕਂ ਹਿਤ੍ਵਾ ਪਠਮਂ ਫਲਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਪੁਞ੍ਞਪਞ੍ਚਕ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ। **ਤਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ। ਪੁਞ੍ਞਜਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਞ੍ਚੇਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੨੩੭. ਏਵਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੇਸਮੇਵ ਵਸੇਨ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕਾਨਂ ਏਕਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਸਮ੍ਭਵੇਪਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦਯੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦਿਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ "**ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪਾਕਤੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੨੪੨. ਪਰਿਤ੍ਤਸੁਭਾਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਕਨਿਟ੍ਠਾ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਗਣਨਾਯ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਰਿਤ੍ਤਕਸੁਭਾਦੀਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

੨੪੭. ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਅਟ੍ਠਪਰਿਤ੍ਤਕੁਸਲਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰੂਪਕੁਸਲਾਨਿ, ਪਟਿਘਦ੍ਵਯਵਜ੍ਜਿਤਾਨਿ ਦਸ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਪਾਕੋ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਞ੍ਚਾਤਿ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

੨੫੦-੩. ਦਸ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਿਰਿਯਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਰੂਪਕਿਰਿਯਾ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਂ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਪਾਕੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਞ੍ਚਾਤਿ ਪਨ੍ਨਰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਂ ਅਰਹਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤੇਵੀਸਾਤਿ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਤੁਵੀਸਤਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਜ੍ਜਾ ਬਾਵੀਸਤਿ ਚ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਵਿਪਾਕੋ ਚਾਤਿ ਤੇਵੀਸਤਿ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਿਣ੍ਣਂ ਫਲਟ੍ਠਸੇਖਾਨਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਕੁਸਲਪਞ੍ਚਕਵਜ੍ਜਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ, ਤਂਤਂਫਲਞ੍ਚਾਤਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਕ੍ਰਿਯਾ ਦ੍ਵਾਦਸਾਤਿ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਿਰਿਯਾ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਵਜ੍ਜਿਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਰੂਪਕਿਰਿਯਾ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਪਾਕੇਕੋ**ਤਿ ਏਕੋ ਅਰੂਪਵਿਪਾਕੋ।

ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਜ੍ਜਾਨਿ ਏਕਵੀਸਤਿ , ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਵਿਪਾਕੋ ਚਾਤਿ **ਬਾਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ** ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

੨੫੪-੬੦. ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਪੁਞ੍ਞਪਞ੍ਚਕਵਜ੍ਜਾਨਿ ਸਤ੍ਤਰਸ, ਪਠਮਫਲਞ੍ਚਾਤਿ **ਅਟ੍ਠਾਰਸ** ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਂ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਤਾਨੀ**ਤਿ ਤਾਨੇਵ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਠਮਂ ਫਲ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵਚਨਤੋ ਦੁਤਿਯਫਲਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਅਵੁਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧੋ। ਨ ਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਞ੍ਚ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ । ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਂ ਫਲ**"ਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ ਪਕਰਣਸਿਦ੍ਧਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਿਰਿਯਾ, ਦ੍ਵੇ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਾ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਂ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਵਿਪਾਕੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਨ੍ਤਿ **ਤੇਰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ** ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਂ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਜ੍ਜਾਤਿ ਵੀਸਤਿ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਵਿਪਾਕੋਤਿ **ਏਕਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ**

ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਪੁਵ੍ਵਪਞ੍ਚਕਵਜ੍ਜਾਨਿ ਸੋਲ਼ਸ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਞ੍ਚਾਤਿ **ਸਤ੍ਤਰਸ** ਤਤ੍ਥੇਵ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਿਰਿਯਾ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੰ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਞ੍ਚਾਤਿ **ਦ੍ਵਾਦਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ** ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਰਹਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

੨੬੧-੩. ਅਰੂਪਕੁਸਲਾ ਚੇਵ ਕਿਰਿਯਾਪਿ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਵਿਪਾਕਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਉਦ੍ਧਮੁਦ੍ਧਮਰੂਪੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਅਰੂਪੀਨੰ। **ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਿਕਾਨੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਿਕਾਨੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਅਰੂਪਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਆਹ "**ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਵਤੋ ਕਿਰਾ**"ਤਿ। **ਕਿਰਾ**ਤਿ ਅਨੁਸ੍ਸੁਤਿਯੰ। **ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਵਤੋ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ, ਝਾਨੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਦੋਸਤ੍ਤਾ। **ਕੁਸਲਾਨੁਤ੍ਤਰਾ**ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਾ।

੨੬੬. **ਸਬ੍ਬੋ ਰੂਪੋ ਮਹਗ੍ਗਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੋ ਰੂਪਾਵਚਰਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। **ਮਨੋਧਾਤੂ**ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੂਨੰ ਕਾਮਵਿਪਾਕ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ।

੨੬੯-੭੩. **ਏਵੰ...ਪੇ॰... ਹੇਟ੍ਠਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਯੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਾਕੇਨ ਸਹ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਏਕੂਨਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤਤ੍ਥਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਯੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਾਕੇਨ ਸਹ ਸਤ੍ਤਤਿੰਸਾਤਿ ਏਵੰ ਸੇਸਦ੍ਵਯੇਪਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਹੇਟ੍ਠਿਮੰ ਹਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਗਣਨਾ ਞੇਯ੍ਯਾ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ**ਤਿ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਪਾਕੋ, ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਵਿਪਾਕੋਤਿ ਏਵੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਾਤਿ ਏਵੰ ਚਤੂਸੁ ਅਰੂਪਭੂਮੀਸੁ ਏਕੇਕਾਯ ਭੂਮਿਯਾ ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਯਾ ਕਿਰਿਯਾ ਤੇਰਸੇਵ ਸਿਯੁੰ, ਤਾ ਸਬ੍ਬਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਜਾਯਨ੍ਤੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ **ਦ੍ਵਾਦਸੇ**ਵ **ਕ੍ਰਿਯਾ** ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ **ਏਕਾਦਸ**। ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਭੂਮਿਯੰ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ **ਦਸੇ**ਵ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ।

੨੭੪-੫. ਇਦਾਨਿ ਕੇਵਲੰ ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਤੇਸਮੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਆਵੇਣਿਕਚਿਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਅਰਹਤੋ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਰਹਤੋਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਚਿਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਾਮਿਆਦੀਨੰ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕੰ ਸਕਸਕਫਲਚਿਤ੍ਤੰ ਪਾਕਟਮੇਵਾਤਿ ਸੰਖਿਤ੍ਤੰ। **ਅਰਹਤੋ**ਤਿ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ। ਅਰਹਤੋ ਭਾਵੋ ਅਰਹਤ੍ਤੰ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਞ੍ਹਿ ''ਅਰੀਨੰ ਹਤਤ੍ਤਾ ਅਰਹਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਰਹਨ੍ਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ''ਅਰਹਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਫਲਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੨੯੦. **ਸੁਸਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਫੇਗ੍ਗੁਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਾਰੰ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਾਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਰ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਸਾਰਤ੍ਤਾ ਏਵ ਪਰੰ। ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਇਧਲੋਕਪਰਲੋਕਹਿਤਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਧਮਨਤੋ **ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਪ੍ਪਦੀਪੰ। ਚਿਨ੍ਤੇਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ। **ਵਾਚੇਤੀ**ਤਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਤਿ। ਰਾਗਦੋਸਾਨੰ ਮੋਹੇਨ ਸਹ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਗਮਨੰ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਮੇਵਾਤਿ ''ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਪ੍ਪਦੀਪ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ "**ਨਰੰ...ਪੇ॰... ਨੋਪਯਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਰਾਗਦੋਸਾਨੁਪਗਮਨਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਪ੍ਪਦੀਪ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵਚਨੇਨੇਵ ਮੋਹਸ੍ਸ ਅਨੁਪਗਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਰਾਗਦੋਸਾਨਮੇਵ ਅਨੁਪਗਮਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਮੂਲਭੂਤਾਨੰ ਪਨ ਤਿਣ੍ਣੰ ਅਨੁਪਗਮਨਵਚਨੇਨ ਸੇਸਕਿਲੇਸਾਨਮ੍ਪਿ ਅਨੁਪਗਮਨੰ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਭੂਮਿਪੁਗ੍ਗਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਠਮੋ ਭਾਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।

॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰ-ਅਭਿਨਵਟੀਕਾ

(ਦੁਤਿਯੋ ਭਾਗੋ)

੬. ਛਟ੍ਠੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਭਾਗਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੨੯੧-੩. **ਏਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਭੇਦਾਨਂ। ਨਨੁ ਚ ‘‘ਚਿਤ੍ਤਂ ਚੇਤਸਿਕ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤਾਦੀਨਿਯੇਵ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨੀਤਿ ਤਾਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਅਪ੍ਪਕਤਂ, ਤਂ ਕਸ੍ਮਾ ਇਧ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਆਹ **“ਤੇਨ ਵਿਨਾ ਨਤ੍ਥਿ ਹਿ ਸਮ੍ਭਵੋ”**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਹਿ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਤਯਿਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਂ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ ਇਤੋ ਪਰਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਦਸ੍ਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । ਕਤਿਵਿਧਂ ਪਨ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਕਿਂ ਸਰੂਪਞ੍ਚਾਤਿ ਆਹ **“ਰੂਪਂ ਸਦ੍ਦ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਵਚਨਤ੍ਥਂ ਪਨ ਨੇਸਂ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ। **ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਕੋਵਿਦਾ**ਤਿ ਛਨ੍ਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਬਜਾਕਰਣਕੁਸਲਾ ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ।

ਭੂਤੇਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭੂਤੇ। **ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ। **ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ। ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਕਿਂ ਤਂ? ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਗੋਚਰਭਾਵੋ , ਸਹ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾਤਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੋ। ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਪਟਿਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਟਿਘੋ, ਯੇਨ ਬਜਾਪਾਰਾਦਿਵਿਕਾਰਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਹਿਤੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯੇਸੁ ਵਿਕਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਸੋ ਸਯਂ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਮੁਖਭਾਵੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਤਨਂ ਪਟਿਘੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਯਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਗਨ੍ਧਰਸਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਾਨਂ। ਇਤਰੇਸਂ ਉਭਯਥਾਪਿ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਮੁਖਭਾਵੋ ‘‘ਪਟਿਘੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਹ ਪਟਿਘੇਨਾਤਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘੋ, ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੋ ਚ ਸੋ ਸਪ੍ਪਟਿਘੋ ਚਾਤਿ **ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘੋ**। ਏਤ੍ਥਾਹ – ਯਸ੍ਸ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੋ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਗੋਚਰਭਾਵੋਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੋ। ਤਸ੍ਸ ਚ ਰੂਪਾਯਤਨਤੋ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਕਥਂ ਸਹ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੋਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੇਪਿ ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਵਿਸੇਸੇਤੁਂ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਸਹ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਹਿ ਏਕੀਭੂਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋ ਨਾਨਤ੍ਤਕਰੋ ਵਿਸੇਸੋ, ਸੋ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਚਾਰਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਵਬੋਧੋ ਹੋਤਿ। **ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਸਞ੍ਞਿਤੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਏਵਰੂਪੋ ਵਣ੍ਣੋ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਿਤੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭੂਤੇ ਉਪਾਦਾਯ ਤੇ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਚ ਨੀਲਾਦਿਵਸੇਨ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੋ ਚ ਵਣ੍ਣੋ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮਾਤਿ।

੨੯੪-੭. ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਉਤੁ ਚ ਚਿਤ੍ਤੋਤੁ, ਤੇਹਿ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤੇ ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਚਿਤ੍ਤੋਤੁਸਮ੍ਭਵੋ**। ਸਹ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਦ੍ਦੋ **ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਦ੍ਦੋ,** ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋਵ ਕੁਚ੍ਛਿਸਦ੍ਦਾਦਿਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋ।

ਧਰੀਯਤੀਤਿ ਕਲਾਪਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਸਨ੍ਧਾਰੀਯਤਿ। **ਸੂਚਨਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਸੁਪਾਕਟਕਰਣਤੋ। ਗਨ੍ਧੋ ਹਿ ‘‘ਇਦਂ ਸੁਗਨ੍ਧਂ, ਇਦਂ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਪੁਪ੍ਫਫਲਾਦੀਨਿ ‘‘ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਪੇਸੁਞ੍ਞਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ।

ਰਸਮਾਨਾਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨ ਤੁਸ੍ਸਮਾਨਾ। **ਰਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਸਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਰ-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ‘‘ਰਸਮਾਨਾ ਨਂ ਅਸਨ੍ਤੀਤਿ ਰਸੋ’’ਤਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੋ ਸੁਨ੍ਦਰੋ ਹੋਤਿ। ਇਤਰਥਾ ‘‘ਰਸਨ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ‘‘ਰਸਮਾਨਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਰਤ੍ਥਕਮੇਵ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਰਸਮਾਨਾ’’ਤਿ ਇਤੋ ਰ-ਕਾਰਂ, ‘‘ਰਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਇਤੋ ਸ-ਕਾਰਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਰਸੋ’’ਤਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੨੯੮. **ਫੁਸੀਯਤੀ**ਤਿ ਘਟ੍ਟੀਯਤਿ। ਕਿਂ ਤਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ “**ਪਥਵੀਤੇਜਵਾਯਵੋ**”ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਧਾਤੁਤ੍ਤਯਮੇਵ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨਾਮ, ਨ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਆਪੋਧਾਤੁ ਨ ਗਹਿਤਾ, ਨਨੁ ਸੀਤਤਾ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਸਾ ਚ ਆਪੋਧਾਤੁ ਏਵਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਨ ਪਨ ਆਪੋਧਾਤੁ, ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਏਵ। ਮਨ੍ਦੇ ਹਿ ਉਣ੍ਹਭਾਵੇ ਸੀਤਬੁਦ੍ਧਿ, ਨ ਸੀਤਤਾ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਗੁਣੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਉਣ੍ਹਭਾਵਸ੍ਸ ਮਨ੍ਦਤਾਯ ਸੀਤਤਾਭਿਮਾਨੋ। ਕਥਂ ਪਨੇਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਸੀਤਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਭਾਵਤੋ ਪਾਰਾਪਾਰੇ ਵਿਯ। ਤਥਾ ਹਿ ਘਮ੍ਮਕਾਲੇ ਆਤਪੇ ਠਤ੍ਵਾ ਛਾਯਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾਨਂ ਸੀਤਬੁਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਥਵੀਗਬ੍ਭਤੋ ਉਟ੍ਠਿਤਾਨਂ ਉਣ੍ਹਬੁਦ੍ਧਿ ਚ। ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਹਿਮਪਾਤਸਮਯਾਦੀਸੁ ਸੀਤਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਚਕਤ੍ਤੁਦਸ੍ਸਨਤੋ ਚ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਏਵ ਸੀਤਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਦਿ ਚ ਸੀਤਤਾ ਆਪੋਧਾਤੁ ਸਿਯਾ, ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਉਣ੍ਹਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ, ਨ ਚ ਪਨੇਵਂ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਞਾਯਤਿ ‘‘ਨ ਆਪੋਧਾਤੁ ਸੀਤਤਾ’’ਤਿ । ਇਦਂ ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤਿਤਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਂ ਉਤ੍ਤਰਂ, ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਕਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਭਾਗਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਸਾਧਿਤਾਯ ਇਦਮੇਵ ਉਤ੍ਤਰਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਸੀਤਤਾ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਇਦਮੇਵ ਉਤ੍ਤਰਂ। ਯਦਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਸੀਤਤਾ ਸਿਯਾ, ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਉਣ੍ਹਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਪਨੇਵਂ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ‘‘ਨ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਸੀਤਤਾ’’ਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ‘‘ਦ੍ਰਵਤਾ ਆਪੋਧਾਤੁ, ਸਾ ਚ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤੀ’’ਤਿ, ਤੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ‘‘ਦ੍ਰਵਭਾਵੋਪਿ ਨਾਮ ਫੁਸੀਯਤੀਤਿ ਇਦਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਮਾਨਮਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਾਨੇ ਵਿਯਾ’’ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਪੋਰਾਣੇਹਿ –

‘‘ਦ੍ਰਵਭਾਸਹਵੁਤ੍ਤੀਨਿ , ਤੀਣਿ ਭੂਤਾਨਿ ਸਮ੍ਫੁਸਂ।
ਦ੍ਰਵਤਂ ਸਮ੍ਫੁਸਾਮੀਤਿ, ਲੋਕੋਯਮਭਿਮਞ੍ਞਤਿ॥

‘‘ਭੂਤੇ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਮਨਸਾ ਗਯ੍ਹਤੇ ਯਥਾ।
ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਫੁਸਾਮੀਤਿ, ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਦ੍ਰਵਤਾ ਤਥਾ’’ਤਿ॥

੨੯੯. **ਸਬ੍ਬਂ ਨਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਮਤਂ ਨਾਮਂ। ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਪਤਿ ਨਮਨਤੋ ਨਾਮਂ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਤਿ ਨਾਮਨਤੋ ਨਾਮਂ। **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਂ। ਕਿਂ ਅਵਿਸੇਸੇਨਾਤਿ ਚੇ, ਨੋਤਿ ਆਹ “**ਹਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਕ**”ਨ੍ਤਿ। **ਲਕ੍ਖਣਾਨੀ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਾਮੁਪਾਦਾਯਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ।

੩੦੦. ਇਮਾਨਿ ਪਨ ਛਬ੍ਬਿਧਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਾਨਿਚੀਤਿ ਆਹ “**ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀ**”ਤਿਆਦਿ। **ਤੀਣਿ ਰੂਪੇ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਭੂਮਿਯਂ ਰੂਪਸਦ੍ਦਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਤੀਣਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਘਾਨਾਦਿਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਭਾਵਤੋ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਿਸੁਂ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਅਰੂਪਭਵੇ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ ਏਕਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਅਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਮੇਕਕ**”ਨ੍ਤਿ । ਨਨੁ ਚ ਅਰੂਪਭਵਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ ਅਰੂਪਭਵੇਯੇਵ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਕਾਮਭਵੇਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਉਪਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਭਵਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਣ੍ਣੋ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ।

੩੦੧-੨. ਏਵਂ ਛ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ, ਪਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਤੋ ਚ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੇਸੁ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸੀਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਂ “**ਖਣਵਤ੍ਥੁਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਖਣਵਤ੍ਥੁਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਖਣਸ੍ਸ ਚੇਵ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਰੂਪਾਦਯੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਯੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਸਂ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਲਦ੍ਧਿ। **ਯੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਸਹ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਭਾਵਤੋ, ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਵਤ੍ਥਾਪਕਤ੍ਤਾ ਚ। ਤੇ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹ ਤਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਸਹ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਭਾਵਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ‘‘ਯੇਸ’’ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਿਵਚਨਨ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯੇ ਰੂਪਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਾ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤਅਯੋਗੁਲ਼ੇ ਪਤਿਤਜਲਬਿਨ੍ਦੁ ਵਿਯ ਪਰਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਾ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਗ੍ਗਹਣਾ ਪਰਮਾਣੂ ਵਿਯ ਪਰਿਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁਕਾ, ਤਤੋ

ਚ ਸਕਸਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਆਪਾਥਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਗੋਚਰਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮਾਤਿ ਯੇਸਂ ਲਦ੍ਧਿ, ਤੇ ਯੇਸਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮਾਤਿ। ਏਤੇਨੇਵ ਚ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਭਾਵੇਨ ਅਤਿਦੂਰਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਭਾਵੇਨ, ਕੁਟ੍ਟਾਦਿਅਨ੍ਤਰਿਤਾਭਾਵੇਨ ਚ ਆਪਾਥਂ ਅਨਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵਂਲਦ੍ਧਿਕਾ ਪਨ ਤੇ –

> ''ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਨਾਨਾਵਿਸਯਾਨਂ ਨਾਨਾਗੋਚਰਾਨਂ ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਮਨੋ ਚ ਨੇਸਂ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੫੫) –

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **''ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾ**ਵਾ''ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾ**ਵਾਤਿ ਨ ਅਨੁਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬਾ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞ…ਪੇ॰… ਭੋਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਗੋਚਰਂ ਨ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਤਥਾ ''ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨੇਵ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨੁਭਵਨ੍ਤਾਨਂ ਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾਨਂ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ।

੩੦੩. ਤਞ੍ਚ ਗੋਚਰਂ ਮਨੋ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਂ** ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਮਨੋ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਮਾਪਾਥਗਤਾਨਿ ਵਿਨਾ ਅਵਸੇਸਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਤਂਵਿਸਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਪਨ ਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਮਨੋਵ ਤੇਸਂ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀਤਿ ਦੁਪ੍ਪਰਿਹਾਰਿਯਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਸਕ੍ਕਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮੇਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਅਨਾਪਾਥਗਤਾਪਿ ਮਨੋਗੋਚਰਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ। ਯਦਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯਂ ਨਾਨੁਭੋਤਿ, ਪਰਵਿਸਯਮੇਵ ਅਨੁਭੋਤਿ, ਕਥਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਂ ਨ ਕਰੋਤਿ? ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਕਥਞ੍ਚਰਹਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ ਨਾਮ? ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਕਰਣੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਆਕਾਰਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣਤੋ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ ਨਾਮ। ਯਦਿ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਆਕਾਰਂ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਨੀਲਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਜਾਨਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੀਤਿ ਤਥਾ ਜਾਨਨਮੇਵ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯੇਵੇਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ – ਅਨਾਪਾਥਗਤਰੂਪਾਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯਂ ਨ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ ਨਾਮ। ਅਥ ਖੋ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸਯਮੇਵ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀਤਿ। ਅਥ ਸਿਯਾ, ਨ ਮਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਸਯਾਨੁਭਵਨਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਾਮ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨੁਭਵਨਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਵਿਰਹੇਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਚੇ? ਤਮ੍ਪਿ ਨ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਤਥਾ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਵਿਰਹੇਨ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਸਯਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭਵਮਾਨਾ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਪਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਯੇਵ ਸਿਯਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ''ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਂ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਚ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਪਨ ਅਵਤ੍ਵਾ –

> ''ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਂ ਰਸਾਯਤਨਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਂ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੨),

> ''ਰੂਪਾਯਤਨਂ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਚ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੨) –

ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤੀ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਤਂਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸਯਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਨ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਵਸੇਨਾਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ।

੩੦੪-੫. ਏਵਂ ਏਕੇਨਾਕਾਰੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਪਰੇਨਪਿ ਕਾਰਣੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖਾਦੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਗ੍ਗਹਣਂ। **ਇਤਿਪਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਇਮਿਨਾਪਿ ਕਾਰਣੇਨ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਅਨਾਪਾਥਗਤਰੂਪਾਦੀਨਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਨ ਸਿਯੁਂ ਤੇਸਂ ਪਸਾਦਵਿਸਯਾਨਂ ਰੂਪਸਦ੍ਦਾਨਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਦਿਬ੍ਬਸੋਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤਾਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤਾ, ਵੁਤ੍ਤਾ ਚ ਸਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਅਵਿਸਯਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਰੂਪਾਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ, ਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਚ **ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੇ**ਪਿ –

> ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਰਸਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ, ਯਂ ਯਂ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚ ਅਨਾਪਾਥਗਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਏਵਂ ਸਤੀ**ਤਿ ਯਦਿ ਕਦਾਚਿ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਦਾਚਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਦਾਚਿ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਤੇਸਂ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਨਿਯਮੋਪਿ ਕਥਂ ਭਵੇ ''ਇਦਂ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਇਦਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮੋ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਰੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੩੦੬. ਏਵਂ ਛਬ੍ਬਿਧਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਭੇਦਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਤ੍ਤਿਕਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਸਬ੍ਬਂ ਆਰਮ੍ਮਣ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਛਬ੍ਬਿਧਂ ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕਾਦਿਕਂ ਤਂ ਏਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਾਦੀਨਂ। ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋ ਹਿ ਇਧ ''ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਮਜ੍ਝਪਦਲੋਪਵਸੇਨ। **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋਤਿ ਇਮੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਤਿਕਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਤਤ੍ਥ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਗਤੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋ। ਆਦਿਪਦਵਸੇਨ ''ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਗਤੋ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋ। ''ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਗਤੋ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋ। ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਗਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੩੦੭-੯. **ਕ੍ਰਿਯਾਹੇਤੁਦ੍ਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਦ੍ਵਯਂ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਮਨੋਧਾਤੁ ਇਤਰਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤਾਵਸੇਨਾਪਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ। "**ਇਟ੍ਠਾਦਿਭੇਦਾ**"ਤਿਆਦਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਵਿਭਾਵਨਂ। **ਇਟ੍ਠਾਦਿਭੇਦਾ**ਤਿ ਇਟ੍ਠਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਅਨਿਟ੍ਠਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭੇਦਾ। **ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ**ਤਿ ''ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ, ਸਦ੍ਦੋ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮਤੋ। **ਰੂਪਾਦਿ...ਪੇ॰... ਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਤੂ**ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਚੇਵ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਿਭਾਗਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਮਨੋਧਾਤੂਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਕਗੋਚਰਂ । ਤਾ ਹਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਯਤਾ ਰੂਪਾਦੀਨੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

੩੧੧. **ਕਾਮਧਾਤੁਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਭਵੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਨੇਸਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਉਪਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। **ਚਤ੍ਤਾਰੀ**ਤਿ ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਤਥਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਸੇਸਾਨਿ ਪਨ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਭਾਵੇਨ ਤਤ੍ਥ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਨੇਵ ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਭਾਵਤੋ ਏਤੇਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨ ਜਾਯਤਿ।

੩੧੨-੩. "**ਮਹਾਪਾਕਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਠਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ। **ਪਟੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ।

੩੧੪. ਏਵੰ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤੰ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਾਰਮ੍ਮਣਤੋ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪੰ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣੰ। **ਛਬ੍ਬਿਧ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਤਿਵਿਧਤਾਯ ਛਪ੍ਪਕਾਰੰ।

੩੧੬-੨੦. ਞਾਣੰ ਪਰਿਹੀਨੰ ਏਤੇਸੰ, ਞਾਣਤੋ ਪਰਿਹੀਨਾਤਿ ਵਾ **ਞਾਣਹੀਨਾ। ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ...ਪੇ॰... ਹੋਨ੍ਤਿ ਤੇ**ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਕਦਾਚਿ ਨਿਰੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਭਾਵੇਨ ਆਦਰਾਕਰਣਵਸੇਨ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਸਰੀਰਤਾਅਞ੍ਞਵਿਹਿਤਤਾਹਿ ਵਾ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਦਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਾਦੀਸੁ ਅਤਿਪਗੁਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਅਤਿਪਗੁਣਾਨੰ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਸੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨੰ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ''ਅਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪਰਾਮਸਨਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਤੇਨੇਵਾਕਾਰੇਨ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਲੇ ਸਿਯਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਸੇਨ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਤੇਯੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਵਿਨਾ ਪਰਾਮਾਸੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ, ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਦ੍ਵੇਲ੍ਹਕਭਾਵੇਨ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੰ ਵਿਕ੍ਖਿਪਨਵਸੇਨ, ਅਵੂਪਸਮਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਕ੍ਰਿਯਤੋਪਿ ਚ ਤਥਾ**ਤਿ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਤੋਪਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕ੍ਰਿਯਾਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਰੂਪਕਥਨਮੇਤੰ, ਨ ਪਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ।

ਤਿਵਿਧੋ ਹੋਤਿ ਗੋਚਰੋਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਅਪ੍ਪਮਾਣਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧੋਪਿ ਗੋਚਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਥੰ? ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਦਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦੀਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਕਾਲੇ ਕਾਮਾਵਚਰਾਰਮ੍ਮਣਿਕਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮਕਾਲੇ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਝਾਨਾਦੀਨੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਲਾਭੰ ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਕਾਲੇ ਪਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਾਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਿਕਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਨੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਾਲੇ ਚ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤੰ ਸਤ੍ਤਰਸਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਕਿਰਿਯਾਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤੰਤੰਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ ਪੁਰੇਚਰੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੰ ਤਦੇਵ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੰ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ।

ਵੁ**ਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾਨੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨਿ ਪਨ੍ਨਰਸ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ ਪਠਮਤਤਿਯਾਨਿ, ਛ ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਏਕਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕਸਿਣਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਕਾਸਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ।

ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

੩੨੧-੨. ਏਵੰ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਵਸੇਨ ਵਿਸਯੀਵਿਭਾਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਸਙ੍ਗਹਿਤੋਪਿ ਵਿਸਯੀਵਿਭਾਗੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਪਹਾਯ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤੰ ਅਤੀਤਸ੍ਸ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪੰ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ **ਏਕਨ੍ਤਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣੰ**। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**ਵ **ਗੋਚਰਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਮ੍ਹਿ ਧਰਮਾਨੇਯੇਵ

ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਨਿਯਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥਿ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸਪਿ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਅਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ।

੩੨੪-੬. ਸਿਯਾ…ਪੇ॰… ਨਾਗਤਗੋਚਰਾਤਿ ਅਟ੍ਠ ਤਾਵ ਮਹਾਵਿਪਾਕਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਕਾਲੇ ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਕਾਲੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਕਦਾਚਿ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਆਰਬ੍ਭ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਕਾਲੇ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਭਵਙ੍ਗਕਾਲੇ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤਥਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਜਵਨਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦੀਨਂ, ਅਪਾਯੇਸੁ ਚ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਾਲੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਪਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਵਸੇਨ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠਾਕਾਰਂ ਕੁਰੁਮਾਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦੇ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ। "**ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ**"ਤਿਆਦੀਸੁ ਕੁਸਲੇਸੁ ਤਾਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ, ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਾਨਿ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਿ ਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ, ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ, ਅਤੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਿਕਅਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਾਲੇ ਚ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਕਾਲੇ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਿਕਅਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਕਾਲੇ ਚ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਹਿ ਇਧ ਅਤੀਤਾਦਿਕਾਲਵਸੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਸੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਨ੍ਤੁਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਲੇਪੀ**"ਤਿ, ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਸਨ੍ਤੁਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਕਾਲੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਪਨ ''ਸਨ੍ਤੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਲੇਸੂ''ਤਿ ਲਿਖਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਅਪਾਠੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਪਾਠਭਾਵਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਹਾਨਿਮ੍ਪਿ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਵਚਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਲਸ੍ਮਿਂ ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਲਿਖਨ੍ਤਿ। ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤੇਸਂ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਞਾਣਵਿਰਹੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ।

ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਾਨਂ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਪਰਾਮਸਨਕਾਲੇ ਅਤੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾ। ਤਥੇਵ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਪਰਾਮਾਸਗ੍ਗਹਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਦ੍ਵੇ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦੇ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਦੁਸ੍ਸਨਕਾਲੇ ਅਤੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਦੁਸ੍ਸਨਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤਭਾਵੇਨ ਚ ਅਵੂਪਸਮਵਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਕਿਰਿਯਾਸੁ ਅਟ੍ਠ ਸਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਗਤਿਕਾ ਏਵ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ, ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮਾਨਾ। ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਤੇ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਇਮੇ ਖੀਣਾਸਵਾਨਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਵੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਪਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਂ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਕਾਲੇ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਤੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤਂ ਵਕ੍ਖਤਿ। **ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ…ਪੇ॰… ਆਦਿਨਾ**ਤਿ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਨਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ।

੩੨੭. ਕ੍ਰਿਯਾ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚਤਸ੍ਸੋ, ਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਤਿ ਇਮਾ ਪਞ੍ਚ ਕਿਰਿਯਾ। **ਰੂਪਤੋ ਪਞ੍ਚਮੀ ਕ੍ਰਿਯਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਕਿਰਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ। **ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਗੋਚਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦੇਸੁ, ਕਾਲਵਿਮੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਅਗੋਚਰਂ ਨਾਮ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਨੇਸਂ ਗੋਚਰਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਂ।

ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਸਙ੍ਗਹਿਤੋਪਿ ਵਿਸਯੀਵਿਭਾਗੋ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ ਸੋ ਵਿਸੁਂ ਨ ਉਦ੍ਧਟੋ। ਸਰੂਪਤੋ ਪਨੇਸ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਤਾਵ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਛ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਾਨਿ, ਪਠਮਤਤਿਯਾਰੂਪ੍ਪਾਨਿ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਚ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਤੋ ਬਹਿਭਾਵੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਭੂਤਾਨਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਸਬ੍ਬੇਵ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਰੇਸਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇ, ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਕੁਸਲਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਪਰਾਮਾਸਾਦਿਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਰਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਚੇਵ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਚ ਤਥੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ ਮਨੋਧਾਤੁਯੋਤਿ ਇਮੇ ਤੇਰਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਰਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਞ੍ਚਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਤਂ ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤੀਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਵਸੇਨਾਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਵਿਪਾਕਾਨਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਆਲਮ੍ਬਣਾਨਿ। ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਹਟ੍ਠਾਕਾਰਕਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਰਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਤਕਿਰਿਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਰੇਸਂ ਕਤਕਿਰਿਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਂ ਪਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸੇਨ, ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਿਰਿਯਾ ਕੁਸਲਗਤਿਕਾਯੇਵ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਾ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤਂ ਵਕ੍ਖਤਿ।

੩੨੯. ‘‘ਫਲਂ, ਮਗ੍ਗ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਆਹ “**ਚਤ੍ਤਾਰੋ…ਪੇ॰… ਪੁਞ੍ਞਤੋ**”ਤਿ।

੩੩੨-੪. ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ ਪਨ ਤੇ ਜਾਨਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਕੁਸਲਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ । ਤੇਨਾਹ “**ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚਸਮਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਸੁਖਤ੍ਥਂ “**ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਚਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। “**ਚਤ੍ਤਾਰੋ…ਪੇ॰… ਪੁਞ੍ਞਤੋ**”ਤਿ ਇਦਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਫਲਜਾਨਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ। ਕੁਸਲਾਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਨ ਤਂ ਗੋਚਰਂ ਕਾਤੁਮਸਮਤ੍ਥਮੇਵ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ‘‘ਕ੍ਰਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾ ਮਨੋਧਾਤੂ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੩੫-੮. **ਕਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਪੁਚ੍ਛਾ। “**ਅਰਹਤੋ**”ਤਿਆਦਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ। **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਯਸ੍ਮਾ’’ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੇ। ਯਸ੍ਮਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਵਾ ਸੇਖਾ ਵਾ ਅਰਹਤੋ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ, ਫਲਮਾਨਸਞ੍ਚ ਜਾਨਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਨੇਸਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ ਅਨਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਅਨਧਿਗਤੇ ਚ ਵਿਸਯੇ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਮੋਹੋ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇ ਨ ਜਾਨਾਤੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਾਨਸਨ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕੰ ਮਗ੍ਗਫਲਸਙ੍ਖਾਤਲੋਕੁੱਤਰਮਾਨਸੰ। ਏਵੰ **"ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਮਾਨਸ"**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ। ਲੋਕਿਯਮਾਨਸੰ ਪਨ ਅਰਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਅਥ ਖੋ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ ਭਗਵਤੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਹੇਟ੍ਠਿਮੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮੋ"**ਤਿਆਦਿ। ਯਥੇਵ ਹੇਟ੍ਠਿਮੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਰੂਪਰਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਉਪਰਿਮੋ ਉਪਰਿਮੋਪਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਚੇ? ਨੋ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਗਤਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਜਾਨਾਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਉਪਰੂਪਰੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾ ''ਉਪਰੂਪਰੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ''ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਏਕੰ ਹੇਟ੍ਠਿਮ-ਸਦ੍ਦੰ ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ **"ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਚ ਮਾਨਸ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੩੩੯-੪੧. ਏਵਮ੍ਪਿ ਵਿਸਯੀਪਧਾਨਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਸਯਪ੍ਪਧਾਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕੁਸਲਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ **ਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਕਾਮੇ**ਤਿ ਪਦੰ ਉਭਯਤ੍ਥ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ ''ਕਾਮੇ ਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣੰ ਕਾਮੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਕਾਮਾਵਚਰਤ੍ਤਾ ਨ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਕੁਸਲੰ ਪਨ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ ਤੰ ਅਪੇਕ੍ਖਾਯ **"ਕਾਮੇ"**ਤਿ ਉਪਰਿਪਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਮੇਵ। ਅਥ ਵਾ ਅਕੁਸਲਸਹਚਰਿਯਤੋ ਕੁਸਲਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ''ਕਾਮੇ''ਤਿ ਇਦੰ ਪੁਰਿਮਪਦਸ੍ਸੇਵ ਵਿਸੇਸਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਕਾਮਾਵਚਰਪਾਕਸ੍ਸਾਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਨੰ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਤਦਵਸੇਸਸ੍ਸ ਏਕਾਦਸਵਿਧਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ। **ਕਾਮਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਮਨੋਧਾਤੁਵਜ੍ਜਿਤਸ੍ਸ ਦਸਵਿਧਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਏਤੇਸੰ... ਪੇ॰... ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਤਾਵ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਸ੍ਸ ਦਾਨਾਦਿਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ, ਤਥੇਵ ਪਰੇਹਿ ਕਤਸ੍ਸ ਅਨੁਮੋਦਨਕਾਲੇ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੁਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ , ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਾਦੀਨੰ ਪਰਿਤ੍ਤਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣਿਕਅਭਿਞ੍ਞਾਨੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਕਾਲੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਚ ਚਤੁੰਨ੍ਨੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੰ ਆਰਬ੍ਭ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਪਰਾਮਸਨਕਾਲੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਕੇਵਲੰ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਦਿਕਾਲੇ ਚ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨੰ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਪਰੇਹਿ ਚ ਕਤਕੁਸਲਮਾਰਬ੍ਭ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਦੁਸ੍ਸਨਕਾਲੇ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਅਵੂਪਸਮਵਿਕ੍ਖੇਪਕਾਲੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯੇ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਪਰੇਹਿ ਵਾ ਕਤਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ, ਪਰਚਿਤ੍ਤਵਿਜਾਨਨਕਾਲੇ, ''ਇਮਿਨਾ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇਸੁ ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਜਾਨਨਕਾਲੇ, ''ਅਨਾਗਤੇ ਦਾਨਾਦੀਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਮਿ, ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਜਾਨਨਕਾਲੇ ਚ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਪਰੇਹਿ ਵਾ ਕਤਕਮ੍ਮਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲਾਦੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੇਸੁ ਨਵੰਨ੍ਨੰ ਸੁਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨੰ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਿਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਲੇ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣਿਕਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ। ਦਸਵਿਧਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਸੁ ਚ ਅਟ੍ਠੰਨ੍ਨੰ ਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ, ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਿਕਕਿਰਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾਨੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਕਾਲੇ, ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਦਾਨਾਦਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤੁਸ੍ਸਨਕਾਲੇ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣਿਕਜਵਨਾਨੰ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਕਾਲੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵੰ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੰ ਛੰਨ੍ਨੰ ਰਾਸੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ।

੩੪੨. **ਤਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਰਾਸਿਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਞ੍ਚੰਨ੍ਨੰ ਪਨ ਰਾਸੀਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਤਾਵ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਝਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ, ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣਿਕਅਭਿਞ੍ਞਾਨੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਕਾਲੇ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਰਾਮਸਨਾਦਿਕਾਲੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਕੁਸਲਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਪਰੇਹਿ ਵਾ ਅਤੀਤਭਵੇ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਝਾਨਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ, ਪਰੇਸੰ ਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਕਾਲੇ, ''ਇਮਿਨਾ ਕਮ੍ਮੇਨ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਜਾਨਨਕਾਲੇ ਚ ''ਅਨਾਗਤੇ ਝਾਨੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਵਾ ਜਾਨਨਕਾਲੇ, ਕਿਰਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਚ ਨਵਵਿਧਸ੍ਸ ਪਨ

ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇਤਿ ਏਵਂ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

੩੪੩-੭. ਆਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਞ੍ਚਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲੇਸੁ ਕੁਸਲਾਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲੇਸੁ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਸ੍ਸ। ਏਸ ਨਯੋ **"ਤੇਭੂਮਕਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ''ਚਤੁਤ੍ਥਦ੍ਵਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਤਿਯਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿਯਾ, ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਤਿਯ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ **"ਚਤੁਤ੍ਥਦ੍ਵ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਮੇਸਂ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਤਾਵ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਸ੍ਸ ਪਠਮਤਤਿਯਵਸੇਨਾਤਿ ਏਵਂ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਸ੍ਸ ਤਥਾ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਗਤਸ੍ਸ, ਪਰਸਨ੍ਤਾਨਗਤਸ੍ਸ ਵਾ ਆਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪਜਾਨਨਕਾਲੇ ਕਾਮਾਵਚਰਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇਯੇਵ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ ਪਠਮਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਂ ਆਰਬ੍ਭ ਖੀਣਾਸਵਕਾਲੇ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਅਰੂਪਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਏਵਂ ਤੇਭੂਮਕਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਤਿਯਾਨਞ੍ਚ ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਅਰੂਪਕੁਸਲਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਗਾਹਿਕਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਆਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ, ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਜਾਤਂ, ਨ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ, ਤਦੇਵ ਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚਾਤਿ **ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਪੁਞ੍ਞਂ**। ਕਾਮਾਵਚਰਤੋਪਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਰੂਪਤੋ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਤੋ। **ਚਤੁਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਸਦਾ**ਤਿ ਸੇਖਾਨਂ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਿਕਕੁਸਲਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਕਾਲੇ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਿਕਕਿਰਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਾਲੇ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਜਵਨਾਨਂ ਪੁਰੇਚਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ, ਸੇਖਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰੇਸਂ ਵਾ ਮਗ੍ਗਜਾਨਨਕਾਲੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਦ੍ਵਯਸ੍ਸਾਤਿ ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਕੁਸਲਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

ਤਥੇਵਾਕੁਸਲਂ...ਪੇ॰... ਈਰਿਤਨ੍ਤਿ ਸੇਖਾਨਂ ਪਹੀਨਾਵਸਿਟ੍ਠਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ, ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰੇਸਂ ਵਾ ਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਕੁਸਲਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ, ਅਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣਿਕਕੁਸਲਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਕਾਲੇ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰੇਸਂ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਅਕੁਸਲਾਨੁਸ੍ਸਰਣਾਦੀਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਅਞ੍ਞਸਨ੍ਤਾਨਗਤਅਕੁਸਲਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਕਾਲੇ, ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਤੁਸ੍ਸਨਕਾਲੇ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤਂਤਂਜਵਨਾਨਂ ਪੁਰੇਚਰਕਾਲੇ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਕੁਸਲਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਪਰਾਮਾਸਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਰਹਿਤਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤੀਰਣਸ੍ਸ, ਕਾਮਾਵਚਰਜਵਨਾਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਏਕਾਦਸਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਿਪਾਕਸ੍ਸਾਤਿ ਏਵਂ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਅਕੁਸਲਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

੩੪੮-੫੬. **ਵਿਪਾਕਾਰਮ੍ਮਣਂ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਵਿਪਾਕਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਕਾਲੇ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਾਦੀਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਵਿਪਾਕਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਕਾਲੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਅਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਾਭਾਵਂ ਆਰਬ੍ਭ ਤੁਸ੍ਸਨਕਾਲੇ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਜਵਨਾਨਂ ਪੁਰੇਚਰਕਾਲੇ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਕੁਸਲੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਵਿਪਾਕਂ ਆਰਬ੍ਭ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਵਿਪਾਕਾਰਮ੍ਮਣਿਕਕਮ੍ਮੁਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਞ੍ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ, ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਪਰਾਮਾਸਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸਾਤਿ ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਮਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਰਮ੍ਮਣੇਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਂ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਂ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਨਮਾਰਮ੍ਮਣਕ੍ਕਮੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਮਾਰਮ੍ਮਣਕ੍ਕਮੋ ਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵੁਤ੍ਤੁਸਦਿਸੋਵ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦੇਤਂ ਖੀਣਾਸਵਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸੇਵ ਨਿਯਤਂ ਨਵਵਿਧਂ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਰਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤੁਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਸਸਨ੍ਤਾਨੇਵ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਿਕਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤੁਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ।

ਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕ੍ਕਮੋ ਕੁਸਲਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵੁਤ੍ਤੁਸਦਿਸੋਵ। ਵਿਸੇਸੋਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵੁਤ੍ਤੁਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸਾਪਿ ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਗੋਚਰਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੁਸਦਿਸੋਵ। ਆਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਪਨ ਪਠਮਤਤਿਯਂ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਗੋਚਰੋ ਹੋਤਿ।

੩੫੭-੮. ਏਵਂ ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਵਜ੍ਜਿਤਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਰੂਪਂ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧੋ ਭੂਤੋਪਾਦਾਯਭੇਦਭਿਨ੍ਨੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਮੁਦਿਤੋ ਪਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚਤੂਹਿ ਏਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਕਾਮਪਾਕਕਿਰਿਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ, ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਚ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਤਾਵ ਵਣ੍ਣਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਕਾਲੇ, ਵਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਕਾਲੇ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਪਰਾਮਾਸਾਦਿਕਾਲੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਭੂਤਸ੍ਸ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਦਿਰੂਪਨਿਮ੍ਮਾਨਕਾਲੇ, ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਭੂਤਸ੍ਸ ''ਪੁਰਿਮਭਵੇ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਅਹੋਸਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਭੂਤਸ੍ਸ ਚਵਮਾਨਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਣ੍ਣਦਸ੍ਸਨਕਾਲੇ, ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਭੂਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸਵਨਕਾਲੇ, ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਭੂਤਸ੍ਸ ''ਅਨਾਗਤੇ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਜਾਨਨਕਾਲੇ, ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੇਸੁ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਯਥਾਯੋਗਂ ਰੂਪਾਦਿਵਿਜਾਨਨਕਾਲੇ, ਸੁਖਸਨ੍ਤੀਰਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੁਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ , ਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੁਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ ਚ, ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਸੁ ਪਨ ਕੁਸਲੇ ਵੁਤ੍ਤੁਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਟ੍ਠਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸ, ''ਏਵਰੂਪਂ ਵਣ੍ਣਾਦਿਮਦਾਸਿ''ਨ੍ਤਿ ਤੁਸ੍ਸਨਕਾਲੇ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਵਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਆਵਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਂ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਂ ਰੂਪਂ ਛਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

੩੫੯-੬੦. ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਨ ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਕਾਲੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਿਕਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਕਾਲੇ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਤਿਹੇਤੁਕਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਤੀਤਭਵੇ ਸਚ੍ਛਿਕਤਨਿਰੋਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਆਲਾਦੀਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਵੁਤ੍ਤੁਨਯੇਨੇਵ ਕਾਮਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸ, ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨਂ ਤਦਨਨ੍ਤਰਫਲਵਲਞ੍ਜਨਫਲਕਾਲੇਸੁ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਛਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਭਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਸ੍ਸ।

੩੬੧-੨. **ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕ**ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਵਕ੍ਖਮਾਨਨਯੇਨ ਨਾਨਾਵਿਧਪ੍ਪਕਾਰਂ। **ਨਵਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਮਨੋਧਾਤੁਵਜ੍ਜਿਤਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚੇਵ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਨਂ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਕਾ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਨਂ ਆਕਾਸਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਅਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਵਨ੍ਨਂ ਰਾਸੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ।

੩੬੩-੫. ਏਵਂ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਏਕੇਕੁਦ੍ਧਾਰਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਬ੍ਬੇ ਚਤੁਭੂਮਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਛਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾ ਦ੍ਵੇ**"ਤਿਆਦਿ ਗਾਥਾਤ੍ਤਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ

ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ।

੩੬੬-੯. “**ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮ੍ਪਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਰੂਪਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸੇਖਾਸੇਖਵਸੇਨ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਂ ਪਕਾਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕੁਸਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਸ੍ਸ। ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਪਨ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਭਵੇ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। ਅਰੂਪਭਵੇ ਅਤਿਸਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਆਹ “**ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਪਾਕੋ**”ਤਿਆਦਿ। ਪਠਮਂ ਤੁ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚੇਤਸੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਞ੍ਹਿ ਖੀਣਾਸਵਕਾਲੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ “**ਨ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕਿਰਿਯਾਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ “**ਨ ਪਾਕਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਤ੍ਥਂ, ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਜ੍ਜਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਪਠਮਂ ਤੁ ਕ੍ਰਿਯਾਚਿਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

੩੭੦-੩. ‘‘ਦ੍ਵਿਧਾ’’ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਦੁਵਿਧਤਂ, ਤਿਵਿਧਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਕੁਸਲਂ ਕੁਸਲਸ੍ਸਾ**”ਤਿ, “**ਕ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾਪਿ ਕ੍ਰਿਯਾ ਹੋਤੀ**”ਤਿ ਚ ਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। **ਏਵਮੇਵ ...ਪੇ॰... ਸਿਯਾ**ਤਿ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਦ੍ਵਿਧਾ, ਖੀਣਾਸਵਾਨਞ੍ਚ ਤਿਧਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੩੭੪-੫. **ਯਂ ਯਂ ਗੋਚਰਂ ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਸੁ ਯਂ ਯਂ ਗੋਚਰਂ ਆਰਬ੍ਭ। **ਯੇ ਯੇ**ਤਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ। **ਯੋ ਨਰੋ**ਤਿ ਯੋ ਗਹਟ੍ਠੋ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਾ ਮਾਣਵੋ। **ਕਿਰਾ**ਤਿ ਅਨੁਮਤਿਯਂ। ਤਸ੍ਸ ‘‘ਉਤ੍ਤਰਤੇਵਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਸਾਨਂ। ਤਂ ਇਮਸ੍ਸ ਪਰਮਨਿਪੁਣਗਮ੍ਭੀਰਨਯਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਯਾਥਾਵਤੋ ਓਤਰਨ੍ਤੇਹਿ ਅਕਸਿਰੇਨ ਤਰਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਦੁਪ੍ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ “**ਦੁਤ੍ਤਰ**”ਨ੍ਤਿ। **ਉਤ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਮਂ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸ੍ਸ ਹਿ ਉਤ੍ਤਮਤਾਯ ਤਦੇਕਦੇਸਭੂਤਪਾਰਮ੍ਪਿ ਉਤ੍ਤਮਮੇਵ ਹੋਤਿ। **ਸੋ**ਤਿ ਸੋ ਸਮੁਤ੍ਤਿਣ੍ਣਾਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਪਾਰੋ ਨਰੋ। **ਉਤ੍ਤਰਤੇ**ਵ, ਨ ਪਨ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਤਂ ਉਤ੍ਤਰਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਭਾਗਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਸਤ੍ਤਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੩੭੬. **ਅਨਨ੍ਤਵਾਣੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਵਾਣੇਨ। **ਨਿਰਙ੍ਗਣੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰਾਗਾਦਯੋ ਅਕੁਸਲਾ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਨਿਹੀਨਭਾਵੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਙ੍ਗਣਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹ –

> ''ਰਾਗੋ ਅਙ੍ਗਣੰ, ਦੋਸੋ ਅਙ੍ਗਣੰ, ਮੋਹੋ ਅਙ੍ਗਣੰ, ਪਾਪਕਾਨੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਇਚ੍ਛਾਵਚਰਾਨੰ ਅਧਿਵਚਨੰ ਯਦਿਦੰ ਅਙ੍ਗਣ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਆਦਿ (ਵਿਭੰ॰ ੯੨੪)।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇ ਏਸੀ ਗਵੇਸੀਤਿ ਗੁਣੇਸੀ, ਤੇਨ **ਗੁਣੇਸਿਨਾ**। ਕਰੁਣਾਯੰ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ, ਸਾ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਾ ਕਾਰੁਣਿਕੋ, ਤੇਨ **ਕਾਰੁਣਿਕੇਨ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਅਨਨ੍ਤਵਾਣੇਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵਮਾਹ, ''ਨਿਰਙ੍ਗਣੇਨਾ''ਤਿ ਖੀਣਾਸਵਭਾਵੰ, ''ਗੁਣੇਸਿਨਾ''ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਚਰਿਯੰ, ''ਕਾਰੁਣਿਕੇਨਾ''ਤਿ ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵੰ। ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਪਨ ਥੋਮਨੇਨ ਭਗਵਤੋ ਵਿਪਾਕਦੇਸਨਾਯ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾਦਿਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤਿ। ਅਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਨਾ ਹਿ ਦੇਸਿਤੰ ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੰ ਹੋਤਿ, ਅਖੀਣਾਸਵੇਨ ਦੇਸਿਤੰ ਨ ਪਾਕਟੰ, ਅਪੁਞ੍ਞਵਤਾ ਦੇਸਿਤੰ ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਕਾਰੁਣਿਕੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦਾਯਕੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਭਗਵਤੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵਤੋ ਤੇਨ ਦੇਸਿਤੰ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੰ, ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਤਾ ਪਾਕਟੰ, ਪੁਞ੍ਞਵਨ੍ਤਤਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਸੁਖਦਾਯਕਨ੍ਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਭ**ਵਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ।

੩੭੭-੮੬. ਇਦਾਨਿ ਵਿਪਾਕਕਥਾਯ ਮਾਤਿਕਾਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਠਪਿਤੇ ਦਸਪ੍ਪਕਾਰੇ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਤੁੰ **"ਏਕੂਨਤਿੰਸ ਕਮ੍ਮਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾਰਦ੍ਧਾਯ ਵਿਪਾਕਕਥਾਯ ਮੂਲਕਾਰਣਭਾਵਤੋ **"ਏਕੂਨਤਿੰਸ ਕਮ੍ਮਾਨੀ"**ਤਿ ਪਠਮੰ ਕਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਕਤੰ। ਕਮ੍ਮੇ ਪਨ ਕਥਿਤੇ ਵਿਪਾਕਕਥਾਯ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ ਵਿਪਾਕਾਪਿ ਕਥੇਤਬ੍ਬਾਤਿ **"ਪਾਕਾ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ ਦਸ੍ਸਿਤਾ"**ਤਿ ਦੁਤਿਯੰ ਵਿਪਾਕਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਕਤੰ। ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾਨਞ੍ਚ ਅਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਅਦਿਸ੍ਸਨਤੋ **"ਤੀਸੁ...ਪੇ॰... ਦਿਸ੍ਸਰੇ"**ਤਿ ਤਤਿਯੰ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਿਪਾਕਦ੍ਵਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾਨੰ ਵਚਨਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇਯੇਵ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤੰ ਤੰ ਪਚ੍ਚਯਮਾਗਮ੍ਮ ਅਨੇਕਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਤੁੰ **"ਕੁਸਲੰ...ਪੇ॰... ਵਿਵਿਧੰ ਫਲ"**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀਸੁ ਨਾਨਾਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨੰ ਲਬ੍ਭਮਾਨਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਭਾਵੰ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾ –

> ''ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਵਸੇਸੇਨਾ''ਤਿ।
> ''ਏਕੰ ਪੁਪ੍ਫੰ ਚਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਅਸੀਤਿਕਪ੍ਪਕੋਟਿਯੋ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ॥ ਚ –

ਏਵਮਾਦਿਵਚਨਸ੍ਸ ਬਯ੍ਯਞ੍ਜਨਚ੍ਛਾਯਾਯ ਅਤ੍ਥੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਯਪਿ ਚੇਤਨਾਯ ਪੁਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨੰ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ **"ਏਕਾਯ...ਪੇ॰... ਪਕਾਸਿਤਾ"**ਤਿ ਪਞ੍ਚਮੰ ਏਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਕਿਸ੍ਸਾਯੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਭਵੇ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਸੁਣਨ੍ਤਾ ''ਦਿਸ੍ਵਾ ਕੁਮਾਰੰ ਸਤਪੁਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾ ''ਨਾਨਾਕਮ੍ਮੇਨ ਏਕਾਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ **"ਨਾਨਾ...ਪੇ॰... ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ"**ਤਿ ਛਟ੍ਠੰ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਾਨਾਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਏਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਦ੍ਵਾਦਸਮਗ੍ਗੇ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਮ੍ਪੀਤਿ ਅਯੰ ਵਿਪਾਕਵਿਭਾਗੋ ਹੇਤੁਭੇਦਵਸੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ **"ਤਿਹੇਤੁਕੰ...ਪੇ॰... ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਾ"**ਤਿ ਸਤ੍ਤਮੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਆਗਤਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨੰ ਦਸ੍ਸਿਤੰ। ਤੰ ਪਨ ਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨੰ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ। ਇਦਾਨਿ **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗ**ਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ, **ਮੋਰਵਾਪਿਵਾਸਿਮਹਾਦਤ੍ਤ**ਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ, **ਤਿਪਿਟਕਮਹਾਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤ**ਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸਾਤਿ ਤਿਣ੍ਣੰ ਥੇਰਾਨੰ ਵਾਦੇਸੁ ''ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ

ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਦਸਕਮਗ੍ਗੋ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਮ੍ਪੀ''ਤਿ ਆਗਤਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦਸ੍ਸ, ''ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਦਸ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਮ੍ਪੀ''ਤਿ ਆਗਤਸ੍ਸ ਤਤਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਾਦਸ੍ਸ ਚ ਨ ਸਮ੍ਮਾਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਠਮਤ੍ਥੇਰਵਾਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਵਿਧਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਬਲੇਨ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਕਮ੍ਮਬਲੇਨਾਤਿ ਦੀਪਨਤ੍ਥੰ ਅਟ੍ਠਮੰ, "**ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸਹ ਅਸਮਾਨਮ੍ਪਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਭਾਵੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨੇਵ ਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾਯ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ...ਪੇ॰... ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ**"ਨ੍ਤਿ ਨਵਮੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵੇਦਨਾਪਰਿਵਤ੍ਤਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਚੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚ ਅਨਿਯਤਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਜਵਨਵਸੇਨ ਨਿਯਮਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ "**ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ...ਪੇ॰... ਨਿਯਾਮਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਦਸਮੰ ਜਵਨੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨਿਯਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਏਕੂਨਤਿੰਸ ਕਮ੍ਮਾਨੀਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਸੇਨ ਵੀਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਨਵ ਮਹਗ੍ਗਤਾਨੀਤਿ ਏਕੂਨਤਿੰਸ ਕਮ੍ਮਾਨਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਸਾ ਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਵਿਪਾਕਕਥਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਏਕੂਨਤਿੰਸੇਵ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਏਵੰ "**ਪਾਕਾ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾ**"ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਤੇਵੀਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾ, ਨਵ ਮਹਗ੍ਗਤਾਤਿ ਪਾਕਾ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ। **ਤੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੂ**ਤਿ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਤੀਸੁ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਸੁ। ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨੇਤੰ **ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਾ** ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾਯ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰ), ਤੰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਦਿਤੋ ਚ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਕਾਮੰ ਕਮ੍ਮਾਨਿਪਿ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਪਨ ਅਵਿਪਾਕਾਨਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਦ੍ਵਾਰਤ੍ਤਯਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾਨੰ ਵਿਪਾਕਦਾਯਕਾਨਮੇਵ ਸਙ੍ਗਹਣਤ੍ਥੰ ''ਤੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਛਸੂ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਞ੍ਚਾਤਿ ਛਸੁ ਵਿਪਾਕਦ੍ਵਾਰੇਸੁ।

ਤੰ ਤੰ ਪਚ੍ਚਯਮਾਗਮ੍ਮਾਤਿ ਕਾਲਸਮ੍ਪਦਾਦਿਕੰ ਤੰ ਤੰ ਪਚ੍ਚਯਮਾਗਮ੍ਮ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

''ਕਾਲੋਪਧਿਪ੍ਪਯੋਗਾਨੰ , ਗਤਿਯਾ ਚ ਯਥਾਰਹੰ।
ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਵਿਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ, ਕਮ੍ਮਮਾਗਮ੍ਮ ਪਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥

ਅਥ ਵਾ **ਤੰ ਤੰ ਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦਿਹੇਤੁਭੂਤੰ ਤੰ ਤੰ ਸਹਕਾਰਿਪਚ੍ਚਯੰ। **ਵਿਵਿਧੰ ਫਲ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਫਲੰ। **ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯਾ**ਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਭੂਤਾਯ, ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯਭੂਤਾਯ ਵਾ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਭੂਤਾ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ।

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ "**ਤਿਹੇਤੁਕ**"ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਮੇਵ ਪਨ ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੰ ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਮੇਵ ਦੁਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ। ਓਮਕੰ ਪਨ ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੰ ਦੁਹੇਤੁਕੁਕ੍ਕਟ੍ਠਸਦਿਸੰ, ਦੁਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਮੇਵ ਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ। ਤਥਾ ਦੁਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਕਮੇਵ ਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤੀਤਿ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠੋਮਕਵਿਭਾਗੋ ਚ ਪਨੇਸ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਪਰਿਵਾਰਲਾਭਤੋ, ਆਸੇਵਨਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਾਭਾਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਹਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਰਿਵਾਰਿਤੰ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾ ਆਸੇਵਨਲਾਭੇਨ ਸਮੁਦਾਚਿਣ੍ਣੰ, ਤੰ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠੰ। ਯੰ ਪਨ ਕਰਣਕਾਲੇ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਰਿਵਾਰਿਤੰ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾ ''ਦੁਕ੍ਕਟੰ ਮਯਾ''ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਪਰਿਭਾਵਿਤੰ, ਤੰ ਓਮਕੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਅਥੇਤ੍ਥ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਧਾਨੰ ਕਿੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਨੰ ਅਵਿਸੇਸੇਨ, ਉਦਾਹੁ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਚੇ? ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਪਨ ਅਯੰ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਤਿਹੇਤੁਕੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਤਿਹੇਤੁਕੁਕ੍ਕਟ੍ਠਕਮ੍ਮੇਨੇਵ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਓਮਕੇਨ ਪਨ ਦੁਹੇਤੁਕੁਕ੍ਕਟ੍ਠੇਨ ਚ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਦੁਹੇਤੁਕੋਮਕੇਨ ਪਨ ਅਹੇਤੁਕਾਵਾਤਿ ਅਯੰ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਞਾਣੰ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦਿਵਿਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ, ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦਿਵਿਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕੰ ਅਤਿਦੁਬ੍ਬਲਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨੰ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਮੇਵ ਆਕਡ੍ਢਤਿ, ਨਾਹੇਤੁਕਨ੍ਤਿ ਆਹ

“ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਅਹੇਤੁਕਾ”ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ਸੁਗਤਿਯੰ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਬਧਿਰਾਦਿਵਿਪੱਤਿਯਾ ਅਹੇਤੁਕੂਪਪੱਤਿੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਗਤਿਸਮ੍ਪੱਤਿਯਾ ਅਹੇਤੁਕੂਪਪੱਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ –

> ‘‘ਗਤਿਸਮ੍ਪੱਤਿਯਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁੱਤੇ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪੱਤਿ ਹੋਤਿ, ਗਤਿਸਮ੍ਪੱਤਿਯਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁੱਤੇ ਕਤਮੇਸੰ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪੱਤਿ ਹੋਤਿ? ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋ ਹੇਤੂ ਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਜਾਤਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਵੁੱਚ੍ਚਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਨਿਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਅਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਜਾਤਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਵੁੱਚ੍ਚਤਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋ ਹੇਤੂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਜਾਤਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਵੁੱਚ੍ਚਤਿ ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੩੧-੨੩੨) –

ਏਵੰ ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਤਿਣ੍ਣੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁੱਤਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪੱਤਿ ਵੁੱਤਾ, ਨ ਪਨ ‘‘ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨੇਵ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਨ ਦੁਹੇਤੁਕੇਨਾਤਿ ਆਹ **“ਦੁਹੇਤੁਕੇਨ…ਪੇ॰… ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਾ”**ਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਸਿਯਾ, ਯਥਾ ‘‘ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪੱਤਿ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੱਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਕਤੋ, ਏਵੰ ‘‘ਗਤਿਸਮ੍ਪੱਤਿਯਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁੱਤੇ ਸੱਤਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪੱਤਿ ਹੋਤਿ। ਗਤਿਸਮ੍ਪੱਤਿਯਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁੱਤੇ ਕਤਮੇਸੰ ਸੱਤਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪੱਤਿ ਹੋਤਿ? ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਨਿਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਅਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋ ਹੇਤੂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਸੱਤਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁੱਤੁਪਪੱਤਿੰ ਵੱਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਪਨੇਵੰ ਅੱਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ‘‘ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਯਦਿ ਏਵੰ –

> ‘‘ਗਤਿਸਮ੍ਪੱਤਿਯਾ ਞਾਣਵਿੱਪਯੁੱਤੇ ਛੰਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪੱਤਿ ਹੋਤਿ। ਗਤਿਸਮ੍ਪੱਤਿਯਾ ਞਾਣਵਿੱਪਯੁੱਤੇ ਕਤਮੇਸੰ…ਪੇ॰… ਹੋਤਿ? ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਨਿਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਅਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ –

ਏਵੰ ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕੂਪਪੱਤਿੰ ਉੱਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਗਤਿਸਮ੍ਪੱਤਿਯਾ ਞਾਣਵਿੱਪਯੁੱਤੇ ਸੱਤਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪੱਤਿ ਹੋਤਿ। ਗਤਿਸਮ੍ਪੱਤਿਯਾ ਞਾਣਵਿੱਪਯੁੱਤੇ ਕਤਮੇਸੰ ਸੱਤਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪੱਤਿ ਹੋਤਿ? ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋ ਹੇਤੂ ਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਨਿਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਅਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾਪਿ ਅਨੁੱਦ੍ਧਟੱਤਾ ਸਾਪਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਚੇ? ਨੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਦੁਹੇਤੁਕੋਮਕਕਮ੍ਮੇਨ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਵਿਯ ਤਿਹੇਤੁਕੋਮਕੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾਵ ਦਾਤਬ੍ਬੱਤਾ, ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਵਿਪਾਕਦਸ੍ਸਨੱਥੰ ਪਨ ਮਹਾਥੇਰੇਨ ਪਾਠੋ ਸਾਵਸੇਸੋ ਕਤੋ।

ਯਦਿ ਏਵੰ ਪੁਰਿਮਵੁੱਤੇਹਿ ਇਦੰ ਸਮਾਨੰ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਤਾਭਾਵਤੋਤਿ ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨ ਉੱਦ੍ਧਟਾ, ਨ ਪਨ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋਤਿ? ਤੰ ਨ, ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਲੋਭਸਮ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ, ਅਲੋਭਫਲੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਵਿਯ ਞਾਣਵਿੱਪਯੁੱਤਸ੍ਸ ਞਾਣਫਲੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਅਸਮੱਥਭਾਵਤੋ। ਪਞ੍ਞਾਬਲਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਹਿ ਤੰਞਾਣਫਲੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਸਮੱਥੰ ਹੋਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਕਿਂ ਪਨੇਤਂ ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦੇਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸਵੇਦਨਮੇਵ ਦੇਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਵਿਸਦਿਸਵੇਦਨਮ੍ਪੀਤਿ? ਦੁਹੇਤੁਕੋਮਕਮੇਵ ਵਿਸਦਿਸਵੇਦਨਂ ਦੇਤਿ, ਇਤਰਂ ਪਨ ਸਦਿਸਵੇਦਨਮੇਵ । ਤਥਾ ਹਿ **ਪਪਞ੍ਚਸੂਦਨਿਯਾ** ਮਜ੍ਝਿਮਟ੍ਠਕਥਾਯ ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੇ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਾਦਿਕਮ੍ਮਵਣ੍ਣਨਾਯ –

''ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਚੇਤਨਾ, ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਚੇਤਨਾਤਿ ਏਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਜਨਨਤੋ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਕਾਮਾਵਚਰਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂਯੇਵ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸੁਖਂ ਜਨੇਤਿ, ਪਵਤ੍ਤੇ ਪਨ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਮ੍ਪਿ।

''ਅਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਜਨਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ।

''ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਪਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਚੇਤਨਾ, ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਚੇਤਨਾਤਿ ਏਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਤਤਿਯਵੇਦਨਾਯ ਜਨਨਤੋ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂਯੇਵ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਜਨੇਤਿ, ਪਵਤ੍ਤੇ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸੁਖਮ੍ਪੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੩੦੦) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਨੁ ਚ ''ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਹੋਤੇਵ, ਵੇਦਨਾਪਰਿਵਤ੍ਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਵੇਦਨਾਨਿਯਮੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਕਮਾਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਨਿਯਮੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਕਮ੍ਮੇਨ ਵਾ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਥਂ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਨਾਨਿਯਮੋਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਇਟ੍ਠਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਬਲੇਨੇਵ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਕਾਲੇ ਤਸ੍ਸ ਬਲੇਨ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਮਾਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਕਮ੍ਮੇਨ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਨਿਯਮੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਵੇਦਨਾਨਿਯਮੋਤਿ। ਅਪਿਚ ''ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਹੋਤੇਵ, ਵੇਦਨਾਪਰਿਵਤ੍ਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨ ਤੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਵੇਦਨਾਭਾਵੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਦੁਹੇਤੁਕੋਮਕਂ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਹੀਨਤਾਯ ਦੁਹੇਤੁਕਫਲੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤ੍ਤਾ, ਅਹੇਤੁਕਾਯ ਚ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸਵੇਦਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਨੁਰੂਪਤੋ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮੁਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦੇਤਿ।

ਨਨੁ ਚ ''ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਮੇਤ੍ਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਕਮ੍ਮਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦੇਤੀ''ਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਵੁਤ੍ਤਂ, ਮਹਾਸਿਵਤ੍ਥੇਰੋ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਇਚ੍ਛਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤੇਨ ''ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਬਲਵਤਰਂ, ਤੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਹਿ ਮਹਜ੍ਝਾਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਿਪਿਟਕਚੂਲਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯਾ''ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਕੁਸਲਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ ਯਥਾ ਚ, ਏਵਂ ਤਥਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਪੀਤਿ ਕਥਂ ਕਮ੍ਮਸਦਿਸਵੇਦਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ? ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮੇਵਾਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਸਿਯਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਅਪਿਚਾਯਂ ਵਾਦੋ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਗਹਕਾਰੇਹਿ ''ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਅਯਂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਨੋਰਥੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ''ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤੂਪਚਾਰੋ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮੇਤ੍ਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਿਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਵਾਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨਂ ਚਾਲੇਤੁਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਮੇਵੇਤਂ ਕਮ੍ਮਸਦਿਸਵੇਦਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ। ਅਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤੇਹਿ ਵਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਸਾਧੁਕਂ ਕਥੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਅਸਙ੍ਖਾਰਨ੍ਤਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕਮ੍ਮਂ। ਅਸਙ੍ਖਾਰਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਮ੍ਪਿ ਫਲਂ ਦੇਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਆਰਮ੍ਮਣੇਨਾਤਿ ਇਟ੍ਠਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਨ। **ਵੇਦਨਾਪਰਿਵਤ੍ਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਤੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦਿਵੇਦਨਾਯ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਚੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਿ, ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ। ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਂ ਪਨ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨਿਟ੍ਠੇ, ਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮੇਵ। ਨ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਵੇਦਨਾਭੇਦੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮੇਵ। ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇਸੁ ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਯਂ ਸੇਸਾਨਿ ਇਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਵਸੇਨੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ, ਤਥਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਸੁਖਸਹਗਤਂ, ਅਨਿਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਨ੍ਤਿ। ਜਵਨੇਨ ਨਿਯਮਿਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਹੇਤੁਨਿਯਮਨਮੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਜਵਨਵਸੇਨ ਹੋਤਿ ਵੇਦਨਾਭੇਦਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨੇਵ, ਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਨਿਯਮਿਤਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ ਵਿਭਾਗਾਭਾਵਤੋ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਜਵਨਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਨਿਯਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਸਰੂਪਤੋ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – ਤਿਹੇਤੁਕੁਕ੍ਕਟ੍ਠਕਮ੍ਮੇਨ ਹਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਨਿਯਮਾਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਜਵਨਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ, ਆਰਮ੍ਮਣਜਵਨਵਸੇਨੇਵ ਵਾ ਨਿਯਤਂ ਏਕਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਥਂ? ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਵੇਦਨਾਨਿਯਮੋ ਹੋਤਿ, ਜਵਨਵਸੇਨ ਹੇਤੁਨਿਯਮੋ , ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਯਮੋ। ਅਹੇਤੁਕੇਸੁ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਨਿਯਮਨਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵੇਦਨਾਨਿਯਮਨਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਜਵਨਵਸੇਨ ਹੇਤੁਨਿਯਮਨੇ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਹੇਤੁਵਸੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਾਨਿ ਦੁਹੇਤੁਕਾਨਿ ਅਹੇਤੁਕਾਨੀਤਿ ਤੀਣਿ ਜਵਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਹੇਤੁਵਸੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਨਿ ਨਾਮ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਸੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਜਵਨਾਨਿ, ਦੁਹੇਤੁਕਜਵਨਾਨਿ ਨਾਮ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਜਵਨਾਨਿ, ਅਹੇਤੁਕਾਨਿ ਨਾਮ ਅਕੁਸਲਜਵਨਾਨਿ ਚੇਵ ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਜਵਨਞ੍ਚ। ਅਕੁਸਲਜਵਨਾਨਿਪਿ ਹਿ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਹੇਤੁਵਸੇਨ ਅਹੇਤੁਕਾਨਿ ਕੁਸਲਹੇਤੂਨਂ ਤੇਸੁ ਅਭਾਵਤੋ।

ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜਵਨਸਦਿਸਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇ ਸਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਿਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਦੁਹੇਤੁਕਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਦੁਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਹੇਤੁਕਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਜਵਨਵਸੇਨ ਹੇਤੁਨਿਯਮਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਥਂ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਯਮੋਤਿ? ਕਾਲਸਮ੍ਪਦਾਦੀਨਂ, ਉਤੁਸਮ੍ਪਦਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਬਲਵਭਾਵੇ ਸਤਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵੇ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ। ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਨਿਯਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਿ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਅਨਿਯਮੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇਸੁ ਜਵਨਸ੍ਸ ਤਿਹੇਤੁਕਭਾਵੇ ਦੁਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕੇ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਤਿਹੇਤੁਕਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਤਿਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਅਨਿਯਮੇਨ ਜਵਨਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੇ ਸਤਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਏਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ਸੇਸਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਤਂਤਂਜਵਨਾਨੁਰੂਪਤੋ ਨਿਯਮਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚੇਵ ਜਵਨਵਸੇਨ ਚ ਨਿਯਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਯੇਭੁਯ੍ਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਨਿਯਮਨਂ। ਕਦਾਚਿ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ, ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ, ਪਰਿਚਿਤਵਸੇਨ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨਿਯਮੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚੇਵ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਚ ਨਿਯਮਨਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਪਰਿਚਿਤਵਸੇਨ ਪਨ ਨਿਯਮਨੇ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਤੇਸੁ ਪਰਿਚਿਤਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿ ਦੁਹੇਤੁਕੇ, ਅਹੇਤੁਕੇ ਵਾ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਪਰਿਚਯਵਸੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚ ਦੁਹੇਤੁਕਜਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਚਿਤਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿ ਤਿਹੇਤੁਕੇ, ਅਹੇਤੁਕੇ ਵਾ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਪਰਿਚਯਵਸੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਥੇਵ ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਪਰਿਚਿਤਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿ ਤਿਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕੇਸੁਪਿ ਜਵਨੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ ਪਰਿਚਯਵਸੇਨ ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** –

''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਸਹੇਤੁਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰੰਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਹੇਤੁਕੇ ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਅਹੇਤੁਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰੰਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ –

ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਅਕੁਸਲਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਸਹੇਤੁਕਤਦਾਰੰਮਣਂ, ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰੰਮਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਿਹੇਤੁਕੋਮਕੇਨ, ਪਨ ਦੁਹੇਤੁਕੁਕ੍ਕਟ੍ਠੇਨ ਚ ਕੰਮੇਨ ਤਦਾਰੰਮਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਕੰਮਸ੍ਸ ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨੇਪਿ ਜਵਿਤੇ ਦੁਹੇਤੁਕਤਦਾਰੰਮਣਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਦੁਹੇਤੁਕੋਮਕੇਨ ਪਨ ਕੰਮੇਨ ਤਦਾਰੰਮਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਕੰਮਸ੍ਸ ਸਹੇਤੁਕਤਦਾਰੰਮਣਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਸਹੇਤੁਕਜਵਨੇਪਿ ਜਵਿਤੇ ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰੰਮਣਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

੩੮੭-੯੧. ਤੁਲਜੇਨ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਞਾਣਸੰਪਯੁਤ੍ਤਅਸङ्ਖਾਰਿਕੇਨ ਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨ। **ਬਲਵਾਰੰਮਣੇ**ਤਿ ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਾਰੰਮਣੇ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਞ੍ਹਿ ਆਰੰਮਣਂ ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

''ਤਥਾ ਹਿ ਵਿਸਯਂ ਆਹੁ, ਚਤੁਧਾ ਏਤ੍ਥ ਪਣ੍ਡਿਤਾ।
ਮਹਨ੍ਤਾਤਿਮਹਨ੍ਤਤੋ, ਪਰਿਤ੍ਤਾਤਿਪਰਿਤ੍ਤਤੋ''ਤਿ॥

ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਾਦਿਭਾਵੋ ਚਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਤਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਆਪਾਥਗਤਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਸੋਲ਼ਸਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾ, ਤਾਵ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯੁਕਆਰੰਮਣਂ **ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਂ** ਨਾਮ। ਪਨ੍ਨਰਸਚੁਦ੍ਦਸਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕਂ **ਮਹਨ੍ਤਂ** ਨਾਮ। ਤੇਰਸਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕਂ **ਪਰਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ। ਤਤੋ ਪਰਂ **ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਾਰੰਮਣੇ ਤਦਾਰੰਮਣਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਮਹਨ੍ਤੇ ਜਵਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਦਾਰੰਮਣੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਪਰਿਤ੍ਤੇ ਜਵਨਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮੇਵ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤੇ ਭਵङ्ਗਚਲਨਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਕਥਂ? ਅਤਿਮਹਨ੍ਤੇ ਹਿ ਆਰੰਮਣੇ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਾਨੁਭਾਵੇਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਭਵङ्ਗਸਨ੍ਤਤਿ ਵੋਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਵੋਚ੍ਛਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਚ ਸਹਸਾ ਨ ਓਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਵੇਗੇਨ ਧਾਵਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾ ਠਾਤੁਕਾਮੋਪਿ ਏਕਦ੍ਵੇਪਦਵਾਰੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਵ ਠਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਨ ਪਨ ਠਾਤੁਕਾਮਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ, ਏਵਮੇਵ ਦੀਪਸਿਖਾ ਵਿਯ, ਗङ੍ਗਾਸੋਤੋ ਵਿਯ, ਵੇਗੇਨ ਜਵਮਾਨਾ ਭਵङ्ਗਸਨ੍ਤਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾ ਓਚ੍ਛਿਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਤੋ ਪਰਂ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਵ ਓਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵङ्ਗਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਚਲਨਾਕਾਰੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਭਵङ्ਗਚਲਨਂ** ਨਾਮ, ਦੁਤਿਯਂ ਉਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਭਵङ्ਗੁਪਚ੍ਛੇਦੋ** ਨਾਮ। **ਚਲਨ**ਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਸਦਿਸਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਗਮਨਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

''ਆਰੰਮਣਨ੍ਤਰਾਪਾਥੇ , ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਚਲਿਤੇ ਮਨੋ।
ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਹੇਤੁਤ੍ਤਂ, ਯਾਨਂ ਚਲਨਮੀਰਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥

ਯਦਿ ਏਵਂ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸਪਿ ਤਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਭਵङ्ਗਚਲਨਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਭਵङ्ਗਸ੍ਸ ਪਨ ਉਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਨਾਮਤੋ ਵਿਸਦਿਸਨਾਮਂ ਕਾਤੁਂ ''ਭਵङ्ਗੁਪਚ੍ਛੇਦੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਪਸਾਦੇ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਪਸਾਦਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸੇਵ ਚਲਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਕਥਂ ਪਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯ ਭਵङ्ਗਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਚਲਨਨ੍ਤਿ? ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਏਕਾਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਭੇਰਿਯਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਤਲੇ ਠਿਤਸਕ੍ਖਰਾਯ ਮਕ੍ਖਿਕਾਯ ਨਿਪਨ੍ਨਾਯ ਅਪਰਸ੍ਮਿਂ ਤਲੇ ਦਣ੍ਡਾਦਿਨਾ ਪਹਟੇ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਭੇਰਿਚੰਮਵਰਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਚਲਨੇਨ ਸਕ੍ਖਰਾਯ ਚਲਿਤਾਯ ਮਕ੍ਖਿਕਾਯ ਪਲਾਯਨਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਰੂਪਾਦਿਮ੍ਹਿ ਪਸਾਦੇ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਚਲਿਤੇਸੁ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨਂ ਸੇਸਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ ਚਲਨੇਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਚਲਿਤੇ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਭਵङ्ਗਸ੍ਸ ਚਲਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

''ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਅਞ੍ਞਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ, ਅਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਿਤਕਮ੍ਪਨਂ।

ਏਕਾਬਦ੍ਧੇਨ ਹੋਤੀਤਿ, ਸਕ੍ਖਰੋਪਮਯਾ ਵਦੇ’’ਤਿ॥ (ਸ॰ ਸ॰ ੧੭੬)।

ਏਵਂ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਭਵਙ੍ਗੁਪਚ੍ਛੇਦੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇਸੁ ‘‘ਕਿਂ ਨਾਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਂ ਪਟਿਪਾਦੇਨ੍ਤੀ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰਂ ਯਥਾਰਹਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਤਾਯ ਗਹਿਤਮੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਮਾਨਾ ਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਮਨੋਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਨ੍ਤੀਰਯਮਾਨਾ ਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਤਮੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਵਤ੍ਥਾਪਯਮਾਨਾ ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਜਵਨੇਸੁ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯਂ ਤਦੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਜਵਤਿ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਏਕਾਦਸਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਕਮ੍ਮਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਜਵਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਰਿਚਿਤਤਾਤਿ ਇਮੇਸਂ ਅਨੁਰੂਪਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਭਵਙ੍ਗਪਾਤੋ ਹੋਤਿ।

ਇਧ ਠਤ੍ਵਾ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚਿਤ੍ਤਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ **ਅਮ੍ਬੋਪਮਾ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥਂ? ਏਕੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਸੋ ਫਲਿਤਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਸੀਸਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨੋ ਨਿਦ੍ਦਾਯਤਿ, ਅਥੇਕਂ ਅਮ੍ਬਪਕ੍ਕਂ ਵਣ੍ਟਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਕਣ੍ਣਸਕ੍ਖਲਿਂ ਪੁਞ੍ਛਮਾਨਂ ਵਿਯ ‘‘ਠ’’ਨ੍ਤਿ ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਸੀਸਤੋ ਵਤ੍ਥਂ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਮ੍ਮੀਲੇਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਸਿ, ਤਤੋ ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਫਲਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸਿਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਮੁਖਗਤਂ ਸਹ ਸੇਮ੍ਹੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਥੇਵ ਨਿਦ੍ਦਾਯਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਭਵਙ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਕਾਲੋ, ਅਮ੍ਬਪਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਤਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਕਾਲੋ, ਪਤਨਸਦ੍ਦੇਨ ਪਬੁਦ੍ਧਕਾਲੋ ਵਿਯ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਿਤਕਾਲੋ, ਉਮ੍ਮੀਲੇਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਨਕਾਲੋ, ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਕਾਲੋ, ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਦ੍ਦਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਰਿਤਕਾਲੋ, ਉਪਸਿਙ੍ਘਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਕਾਲੋ, ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਜਵਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਅਨੁਭਵਿਤਕਾਲੋ, ਮੁਖਗਤਂ ਸਹ ਸੇਮ੍ਹੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਜਵਨੇਨ ਅਨੁਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣਅਨੁਭਵਨਕਾਲੋ, ਪੁਨ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨਂ ਵਿਯ ਪੁਨ ਭਵਙ੍ਗਕਾਲੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਯਂ ਪਨ ਉਪਮਾ ਕਿਂ ਦੀਪੇਤਿ? ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਾਵਟ੍ਟਨਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਸਨ੍ਤੀਰਣਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਜਵਨਸ੍ਸੇਵ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਏਤੇਨ ਅਨੁਭੂਤਸ੍ਸੇਵ ਅਨੁਭਵਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਸਂਕਿਣ੍ਣਤਂ ਦੀਪੇਤਿ, ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ‘‘ਤ੍ਵਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਨਾਮ ਹੋਹਿ, ਤ੍ਵਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ, ਤ੍ਵਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ ਨਾਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਯੁਞ੍ਜਕੇ ਕਾਰਕੇ ਅਸਤਿਪਿ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਤੁਨਿਯਾਮਾਦੀਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਵਸਾਨੇ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਨਾ।

ਮਹਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਪਾਥਗਤੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਜਵਨਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਭਵਙ੍ਗਪਾਤੋਵ ਹੋਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਨ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾਯੁਕਤ੍ਤਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਪ੍ਪਮਾਣੇਪਿ ਵਾ ਆਯੁਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਮਾਸਨ੍ਨਮਰਣੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਸੋ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਤੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਪਿਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ ਨਿਯਮਤੋ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਏਕਵਾਰਂ। ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਵਸਿਟ੍ਠੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਹਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਏਕਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਏਕਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ

ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਠਮਮ੍ਪਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਮਜ੍ਝਿਮਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵ◌ੁੱਤਾ। **ਪਰਮਤ੍ਥਵ◌ਿਨਿਚ੍ਛਯੇਪਿ** ਚ ਤਮੇਵ ਵ◌ਾਦਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵ◌ਾ ''ਸਕਿਂ ਦ੍ਵ◌ੇ ਵ◌ਾ ਤਦਾਲਮ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ (ਪਰਮ॰ ਵ◌ਿ॰ ੧੧੬) ਵ◌ੁੱਤਂ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਗਣਨਾਯਂ ਸਬ੍ਬਵ◌ਾਰੇਸੁ ਦ੍ਵ◌ੇ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਵ◌ਾਰਾਨਿ ਆਗਤਾਨੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ਤਂ ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਹਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਭਵਙ੍ਗਪਾਤੋਵ ਹੋਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਅਯਞ੍ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਤੁਚ੍ਛਤਾਯ **''ਮੋਘਵ◌ਾਰੋ''**ਤਿ ਵ◌ੁੱਚਤਿ।

ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਜਵਨੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸਪਿ ਅਭਾਵਤੋ ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਵਸਾਨੇਸੁ ਵ◌ੀਥਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮੇਵ ਆਸੇਵਨਂ ਲਭਿਤ੍ਵ◌ਾ ਜਵਨਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵ◌ਾ ਦ੍ਵ◌ਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਤੋ ਭਵਙ੍ਗਪਾਤੋ ਹੋਤਿ। ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਪਨ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵ◌ਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਕਂ ਪਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵ◌ਿਜ੍ਜਤਿ। ਜਵਨਂ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਰਿਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਤਿਪਯਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕੇ ਪਨ ਪਠਮਜਵਨਮੇਵ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਦਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਞ੍ਚ ਇਤਰਾਨਿਪਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਨਤ੍ਥਿ ਜਵਨੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਮੋਘਵ◌ਾਰੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਵ◌ੁੱਤੋ। ਟੀਕਾਕਾਰੋ ਪਨ ਤਥਾ ਅਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਞ੍ਞਥਾ ਦੁਤਿਯਮੋਘਵ◌ਾਰਂ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਵ◌ੁੱਤਞ੍ਹਿ ਤੇਨ ਤੀਸੁ ਮੋਘਵ◌ਾਰੇਸੁ ਦੁਤਿਯਮੋਘਵ◌ਾਰੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਯਦਿ ਹਿ ਅਨੁਲੋਮੇ ਵ◌ੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇ ਪਟਿਚ੍ਚਵ◌ਾਰਾਦੀਸੁ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਮਗ੍ਗੇ ਦ੍ਵ◌ੇ, ਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਆਸੇਵਨੇ ਦ੍ਵ◌ੇ''ਤਿ ਚ ਵ◌ੁੱਤਂ ਸਿਯਾ, ਸੋਪਿ ਮੋਘਵ◌ਾਰੋ ਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ। ਯਦਿ ਚ ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਯਾ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਮ੍ਪਿ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਂ ਲਦ੍ਧੁਂ ਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੀ ਧਮ੍ਮੋ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਵ◌ੁੱਤੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਪਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਨ ਵ◌ੁੱਤੋ। ''ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ। ਅਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਵ। ਅਥਾਪਿ ਸਿਯਾ ''ਅਸਮਾਨਵ◌ੇਦਨਾਨਂ ਵਸੇਨੇਵ◌ਂ ਵ◌ੁੱਤ''ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਯਥਾ ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ, ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੭) ਵ◌ੁੱਤਂ, ਏਵ◌ਂ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਜਾਤਿਭੇਦਾ ਨ ਵ◌ੁੱਤਨ੍ਤਿ ਚੇ, ''ਭੂਮਿਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦੀਨਂ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ਿਯ ਜਾਤਿਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸਪਿ ਭਵ◌ੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਏਵ ਸਿਯਾ, ਅਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਕਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਯਥਾ ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਸਹੇਤੁਕਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵ◌ੁੱਤਂ, ਏਵ◌ਂ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਤੁ ਵ◌ੁੱਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵ◌ੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾਯ ਗਣਨਾਯ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨਮਗ੍ਗੇ ਏਕਂ, ਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਆਸੇਵਨੇ ਏਕ''ਨ੍ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਗਣਨਾਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਯਮਾਨਾਯ ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵ◌ਾ ਯਥਾਵ◌ੁੱਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਦੁਤਿਯੋ ਮੋਘਵ◌ਾਰੋ ਵ◌ੀਮਂਸਿਤ੍ਵ◌ਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਪਨ ਵ◌ੀਥਿਵ◌ਿਪਾਕਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਆਵਟ੍ਟਨਤੋ ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਵ◌ੁੱਤਂ। ਤਤੋ ਵ◌ਿਸਦਿਸਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਸ ਕਰਣਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ''ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿ ਨ ਵ◌ੁੱਤਂ, ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਵ◌ੁੱਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵ◌ਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵ◌ਾ ਜਵਨਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਂ ਭਵ◌ਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਂ ਰੂਪਾਦਿਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵ◌ਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਯਮੇਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵ◌ੋਤਿ ਜਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਦੁਤਿਯੋ ਮੋਘਵ◌ਾਰੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾਤਿ।

ਅਯਞ੍ਹਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਿ ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਯਾ, ਯਥਾ ''ਸੁਖਾਯ ਵ◌ੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸੁਖਾਯ ਵ◌ੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨਿਯੇ, ਪਚ੍ਚਨਿਯਾਨੁਲੋਮੇ ਚ ''ਸੁਖਾ...ਪੇ॰... ਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਚ ਵ◌ੁੱਤਂ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਸੇਨ ''ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵ◌ੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵ◌ੁੱਤਨਯੇਨ ਪਾਠੋ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਵ◌ਾਰਦ੍ਵਯਵਸੇਨ ਗਣਨਾਯ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨਮਗ੍ਗੇ ਦ੍ਵ◌ੇ, ਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਆਸੇਵਨੇ ਦ੍ਵ◌ੇ''ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਪਨ ਵ◌ੁੱਤਂ, ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨਮਗ੍ਗੇ ਏਕਂ, ਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਆਸੇਵਨੇ ਏਕ''ਨ੍ਤਿਚ੍ਚੇਵ ਵ◌ੁੱਤਂ। ਅਪਿਚ ਯਦਿ ਹਿ ਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ

ਸਿਯਾ, ਦੁਤਿਯਮੋਘਵਾਰੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਵਾਰੇਸੁਪਿ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਅਤੁਨੋ ਵਿਯ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਮ੍ਪਿ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਂ ਲਦ੍ਧੁਂ ਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੀ ਧਮ੍ਮੋ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਿ ''ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਪਨ ਅਵੁਤ੍ਤੋ ''ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਵੁਤ੍ਤੋਵ, ਅਥ ਖੋ ''ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦਿਕੁਸਲਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪਠਮਜਵਨਸ੍ਸ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਤੋ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾਲਾਭਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਨਾਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਵ।

ਅਥਾਪੇਤ੍ਥ ਸਮੋਧਾਨਂ ਸਿਯਾ, ਸਮਾਨਵੇਦਨਾਨਂ ਏਵ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੇਨ ਅਸਮਾਨਵੇਦਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਵਸੇਨਾਯਂ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਤਿ ਯਥਾ ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਸਮਾਨਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਹਿ ਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਕਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਚੇ। ਯਥਾ ਭੂਮਿਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਵਸੇਨ ਠਿਤਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦੀਨਂ ਆਸੇਵਨਭਾਵੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂ ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਬਨ੍ਧੋ, ਅਪਿਚ ਅਭਿਨ੍ਨਵੇਦਨਸ੍ਸ, ਅਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਕਸ੍ਸ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਯਥਾ ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਸਹੇਤੁਕਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਤੁ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਦੁਤਿਯੋ ਮੋਘਵਾਰੋ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਪਨ ਅਨਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭਾਵਤੋ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਚ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਜਵਨਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨੇਵ ਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਨ ਪਨ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਮੁਞ੍ਛਾਮਰਣਾਸਨ੍ਨਵੇਲਾਦੀਸੁ ਜਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਮਨ੍ਦੀਭੂਤਵੇਗਤਾਯ ਅਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਯਂ ਜਵਨਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਰੁਕ੍ਖਪੁਪ੍ਫਂ ਵਿਯਾ''ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਭਾਵੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਵੁਤ੍ਤੋ ਚ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਕਿਰਿਯਾ ਨੇਵਕੁਸਲਾ, ਨਾਕੁਸਲਾ, ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ''ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਜਵਨਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਜਵਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਨ ਜਵਨਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਆਸੇਵਨਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਚ ''ਆਸੇਵਨਂ ਵਿਯ ਆਸੇਵਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋਤਿ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਸਤੋ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵੇਤ੍ਥ ਆਸੇਵਨਸਦਿਸਤਾ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਤਾਯ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਤ੍ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਜਵਨਂ ਵਿਯ ਅਨੇਕਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾਤਿ ਨ ਇਮਸ੍ਸ ਪਾਠੇ ਆਸੇਵਨਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ । ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯਥਾ ਫਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ। ਯਦਿਪਿ ''ਜਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ...ਪੇ॰... ਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ''ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਠਮਮੋਘਵਾਰਤੋ ਏਤਸ੍ਸ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਸੇਸੋਤਿ।

ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਾਪਾਥਮਾਗਤੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਯੋਗ੍ਯਦੇਸਾਵਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਆਪਾਥਮਾਗਤੇ। **ਤਾਯਾ**ਤਿ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਾਵਟ੍ਟਨੇ ਪਾਕਟਤਾਯ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਂ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤੇ, ਪਰਿਣਾਮਿਤੇ ਵਾ। ਜਾਤੇਸੁ ਜਾਯਤੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਗਤੇ**ਤਿ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ। **ਤਦੇਵਾ**ਤਿ ਜਵਨਾਨੁਭੂਤਮੇਵ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ। **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਜਵਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇਨ ਤੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਨ। **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸਞ੍ਞਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਜਵਨਗ੍ਗਹਿਤੇਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ''ਬ੍ਰਹ੍ਮਸ੍ਸਰੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਮਸ੍ਸਾਤਿ ਮਜ੍ਝਪਦਲੋਪਵਸੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਿਤਂ। **ਤੁਲ੍ਯਤੋ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਿਸਦਿਸਭਾਵੇਪਿ

ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਦਿਨਾ ਸਦਿਸਤ੍ਤਾ। ਮੂਲਸਦਿਸਂ ਭਵਙ੍ਗਂ **ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਂ**। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਭਵਙ੍ਗਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ''ਭਵਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ''ਸਹੇਤੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੧੦੨)। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ''ਭਵਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਨ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਵਸੇਨ ਭੇਦੋਤਿ ''ਸਹੇਤੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਨਾਪਿ ਚੇਤਂ ''ਸਹੇਤੁਕਂ ਚੁਤਿਂ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਭਵਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਵੋਹਾਰਾਲਾਭਤੋਤਿ ''ਸਹੇਤੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ''ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸਞ੍ਞਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਾਮਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਇਮਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤਿ।

੩੯੨. **ਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। **ਗਣਨੂਪਗਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਗਣਨੂਪਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ।

੩੯੪. **ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵੇਨ ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾ।

੩੯੬. ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਛ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯੇਭੁਯ੍ਯਤੋ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਜਵਨਸ੍ਸ ਪਨ ਪਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਤਦਭਾਵਤੋ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਜਵਨੇਸੁਪਿ ਜਵਿਤੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

੩੯੯-੪੦੩. **ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ। **ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਭਾਵੇਪਿ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਤਂਵਸੇਨ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਜਵਨੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੂਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ''ਜਵਿਤੇਸੁ ਚਤੂਸ੍ਵਪੀ''ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। **ਜਾਯਰੇ**ਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। **ਵੇਦਨਾਯਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਯ ਕਰਣਭੂਤਾਯ। **ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਸਹ ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਪੁਰਿਮੇਹੀ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਤੁਕ੍ਕਤੋ। ਅਥ ਵਾ ''ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾ'' ਇਚ੍ਚੇਵ ਯੋਜਨਾ। ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਸਹ ਅਸਮਾਨਭਾਵੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤੇਸਂ ਸਨ੍ਧਿਯਾ ਸਹ ਅਸਮਾਨਭਾਵੋਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵ ਹੋਤੀਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਾਮਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਭਵਙ੍ਗਾਨਿ ਚ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗਾਨਿ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਚ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਜਵਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਵਿਧਾਨਂ ਜਵਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾਪਿ ਉਤੁਭੋਜਨਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵੇ ਜਵਨਸ੍ਸੇਵ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਅਸਙ੍ਖਾਰਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮੋ। ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਪਨ ਬਲਵਭਾਵੇ ਸਤਿਪਿ ਪਰੇਸਂ ਉਸ੍ਸਾਹਬਲੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਸਸਙ੍ਖਾਰਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਸਸਙ੍ਖਾਰਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਅਸਙ੍ਖਾਰਮੇਵਾਤਿ ਨਿਯਮੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਅਸਙ੍ਖਾਰਮ੍ਪਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਸਸਙ੍ਖਾਰਮ੍ਪਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

ਪਞ੍ਚਮਾਨੀਤਿ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਾਨਿ। **ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹੀ**ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਵਿਨਿਦ੍ਦਿਸੇ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੪੦੫-੬. **ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯਾ**ਤਿ ਏਕਾਯ ਤਿਹੇਤੁਕਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚੇਤਨਾਯ। ਏਵਂ ਸਮਸਟ੍ਠਿ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ

ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਗਹਿਤਾਨਮੇਵ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨੰ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਗਹਣੇਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਗਹਿਤਾਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਗਹਣਨਯਦਸ੍ਸਨੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁਪਿ ਸਮਸਤ੍ਤਤਿ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਯਪਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਅਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਗਹਿਤਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨੰ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਅਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਨਯਦਸ੍ਸਨੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸ ਵਿਪਾਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਗਹਿਤਾਗ੍ਗਹਣੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ।

੪੦੮-੯. ਤੀਹਿ ਵਿਪਾਕੇਹੀਤਿ ਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮਾਨੇਹਿ ਤੀਹਿ ਵਿਪਾਕੇਹਿ ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਿਤਦ੍ਵਯੇ**ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੁਗਲ਼ੇ। ਇਧ ਠਤ੍ਵਾ ਨਾਲ਼ਿਯਨ੍ਤੂਪਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥੰ? ਉਚ੍ਛੁਪੀਲ਼ਨਸਮਯੇ ਕਿਰ ਏਕਸ੍ਮਾ ਗਾਮਾ ਏਕਾਦਸ ਯਨ੍ਤਵਾਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਉਚ੍ਛੁਵਾਟੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਪਕ੍ਕਭਾਵੰ ਞਤ੍ਵਾ ਉਚ੍ਛੁਸਾਮਿਕੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ''ਯਨ੍ਤਵਾਹਾ ਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਆਰੋਚੇਸੁੰ। ਸੋ ''ਅਹੰ ਤੁਮ੍ਹੇਯੇਵ ਪਰਿਯੇਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਚ੍ਛੁਸਾਲੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਗਮਾਸਿ। ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਨਾਲ਼ਿਯਨ੍ਤੰ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ''ਮਯੰ ਏਕਾਦਸ ਜਨਾ ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਏਕੰ ਲਦ੍ਧੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਵੇਤਨੇਨ ਗਣ੍ਹਥਾ''ਤਿ ਆਹੰਸੁ। ਉਚ੍ਛੁਸਾਮਿਕੋ ''ਅਹਮੇਵ ਸਹਾਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਚ੍ਛੁਸਾਲੰ ਪੂਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਸਹਾਯੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਫਾਣਿਤਪਾਚਕੇਨ ਉਚ੍ਛੁਰਸੇ ਪਕ੍ਕੇ ਗੁਲ਼ੇ ਬਦ੍ਧੇ ਉਚ੍ਛੁਸਾਮਿਕੇਨ ਤੁਲਯਿਤ੍ਵਾ ਭਾਗੇਸੁ ਦਿਨ੍ਨੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਾਗੰ ਆਦਾਯ ਸਾਲੰ ਸਾਲਸਾਮਿਕੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਪੇਤ੍ਵਾ ਏਤੇਨੇਵ ਉਪਾਯੇਨ ਅਪਰਾਸੁਪਿ ਚਤੂਸੁ ਸਾਲਾਸੁ ਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮਿੰਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚ ਯਨ੍ਤਸਾਲਾ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚ ਪਸਾਦਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਪਞ੍ਚ ਉਚ੍ਛੁਵਾਟਾ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ, ਏਕਾਦਸ ਵਿਚਰਣਕਯਨ੍ਤਵਾਹਾ ਵਿਯ ਏਕਾਦਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਉਚ੍ਛੁਸਾਲਸਾਮਿਨੋ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਪਠਮਕਸਾਲਾਯ ਸਾਲਸਾਮਿਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨੰ ਜਨਾਨੰ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਤਕਮ੍ਮਾਨੰ ਭਾਗਗ੍ਗਹਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਕਰਣਕਾਲੋ, ਸਾਲਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਸਾਲਾਯ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਅਕਰਣੰ, ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਸਾਲਾਯ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨੰ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਤਕਮ੍ਮਾਨੰ ਭਾਗਗ੍ਗਹਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਕਰਣਕਾਲੋ, ਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਅਕਰਣੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੪੧੪. ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਬੀਜਸ੍ਸ। **ਹੇਤੁਪਵਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ।

੪੧੫. ਇਦਾਨਿ ਤਿਹੇਤੁਕੋਮਕਕਮ੍ਮੇਨ ਗਹਿਤਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦੁਹੇਤੁਕੁਕ੍ਕਟ੍ਠੇਨ ਗਹਿਤਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਾਨਾਤਿ ਤੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਗਹਿਤਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਦੁਹੇਤੁਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੪੧੮-੯. ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਨੰ ਸਮ੍ਭਵੇਪਿ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਾਨੇਵ ਜਵਨਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸੋਮਨਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਹੇਤੁਕੇ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇਪਿ ਪਨਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਕਕਮ੍ਮੰ ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਭਾਵਤੋ, ਜਵਨਸ੍ਸ ਚ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਹੇਤੁਵਸੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਭਾਵਤੋ ਦੁਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤਿ।

੪੨੪. ਇਮਾਨਿ ਚ ਭਵਙ੍ਗਾਨੀਤਿ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮੂਲਾਗਨ੍ਤੁਕਪਿਟ੍ਠਿਭਵਙ੍ਗਾਨਿ। **ਅਟ੍ਠ ਹੀ**ਤਿ ਅਟ੍ਠੇਵ।

੪੨੬. ਸੋਤਘਾਨਾਦਿਨਾਤਿ ਸੋਤਘਾਨਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਮ੍ਬੋਪਮਾ ਪਾਕਟਿਕਾਵ। ਯਨ੍ਤਵਾਹੋਪਮਾਯ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤ ਯਨ੍ਤਵਾਹਾ ਤੇਹਿ ਹਤ੍ਥਯਨ੍ਤੇ ਨਾਮ ਸਜ੍ਜਿਤੇ ਸਾਲਸਾਮਿਕੰ ਅਟ੍ਠਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੩੪-੬. ਵੁ**ਦ੍ਧਿਮੁਪੇਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਸਂਵਰਾਸਂਵਰੇ ਪਟ੍ਠਪੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਵੁਡ੍ਢਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਜਵਨਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਦੁਹੇਤੂਨਂ...ਪੇ॰... ਵਸਾਨਸ੍ਮਿ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਮ੍ਪਿ ਪਨ ਤੇਸਂ ਜਵਤਿ, ਜਵਨਸ੍ਸ ਦੁਹੇਤੁਕਭਾਵੇਪਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦੁਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ **"ਅਹੇਤੁਕ...ਪੇ॰... ਜਾਯਤੇ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੪੪੩-੮. **"ਅਹੇਤੁਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਆਗਤੋਵ। ਅਪਾਯੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਕਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਹੀਨਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤੋ ਤਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਮਾਨਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸੁਗਤਿਯ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਾਮਾਵਚਰਸੁਗਤਿਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਜਾਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਪਾਕੇਨ। ''ਚਤੂਸੁ ਅਪਾਯੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **"ਥੇਰੋ ਨੇਰਯਿਕਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਥੇਰੋ**ਤਿ ਨਿਰਯਚਾਰਿਕਾਯ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਮਾਹ। ਨਿਰਯੇ ਭਵਾ **ਨੇਰਯਿਕਾ। ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ**ਤਿ ਨਿਰਯੇ ਪਦੁਮਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਦੁਮਕਣ੍ਣਿਕਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ। ਵ**ਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਵਸ੍ਸਾਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਥੇਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ**ਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁ। ਇਮਿਨਾ ਇਨ੍ਦਨੀਲਪਟਿਮਾਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ **"ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ। **ਗਨ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਮਾਪਿਤਗਨ੍ਧਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਚਨ੍ਦਨਵਨੇ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚੀਵਰਗਨ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੯੮ ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰਕਥਾ) ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਘਾਯਤ**ਨ੍ਤਿ ਘਾਯਨ੍ਤਾਨਂ। **ਸਨ੍ਨੀਰਣ੍ਦਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਾਦਿਨੋ ਵਸੇਨ ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਂ। ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ, ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚ ਨਿਰਯੇ ਸਮ੍ਭਵਦੀਪਨੇਨ ਸੇਸਾਪਾਯਤ੍ਤਯੇਪਿ ਸਮ੍ਭਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਵ ਹੋਤਿ।

੪੫੦. ਨਿਯਮੋਯੇਵ **ਨਿਯਮਤ੍ਤਂ,** ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਜਵਨੇਨ ਨਿਯਾਮਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਿਯਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੁਸਲਂ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਜਵਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਦੀਪਿਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਦਿਸਵਿਪਾਕਾਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕੁਸਲਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸੇਵ ਵਚਨਂ। ਜਵਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਹੇਤੁਵਸੇਨ ਸਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ ਜਵਨਾਨੁਰੂਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਿਚਿਤਵਸੇਨ ਪਨ ਅਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨਾਪਿ ਤਂ ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਮੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਜਨੇਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਕਕਮ੍ਮੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਿਸਦਿਸਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ। ਅਕੁਸਲਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਜਵਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ ਤਦਨੁਰੂਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ ਸਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨਤ੍ਥਿ।

੪੫੬-੭. ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰਵਾ**ਦੇ ਸੋਲ਼ਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦ੍ਵਾਦਸਕਮਗ੍ਗੇਨ ਚੇਵ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕੇਨ ਚ ਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ **ਮੋਰਵਾਪਿਵਾਸਿਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਵਾ**ਦੇ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ ਤਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ **ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਵਾ**ਦੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਪਿਣ੍ਡਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਪਿਣ੍ਡਜਵਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਜਵਿਤੇ**ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤਵਸੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤੇਸੁ ਤੇਰਸਸੁ ਜਵਨਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ। **ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ...ਪੇ॰... ਮਾਨਸਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾ...ਪੇ॰... ਜਵਿਤੇਸੂ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਚੁਦ੍ਦਸਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਜਵਨਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ। **ਛ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਨੀ**ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ ਛ ਏਵ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਪਹੀਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤਾਯ ਕਿਰਿਯਾਜਵਨਂ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਕਿਰਿਯਾਜਵਨੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ, ਅਨਿਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਭਾਵਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਕਿਰਿਯਾਜਵਨੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵਾਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਸੇਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਪਨ ਅਪ੍ਪਹੀਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤਾਯ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ, ਅਨਿਟ੍ਠਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਜਵਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਨਾਯਂ ਨਿਯਮੋ। ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

''ਪਰਿਤ੍ਤਕੁਸਲਾਦੋਸ-ਪਾਪਸਾਤਕ੍ਰਿਯਾਜਵਾ।

ਪਞ੍ਚਸ੍ਵੇਕਂ ਤਦਾਲਮ੍ਬਂ, ਸੁਖਿਤੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ॥

''ਪਾਪਾ ਕਾਮਸੁਭਾ ਚੇਵ, ਸੋਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਕ੍ਰਿਯਾਜਵਾ।
ਸੋਪੇਕ੍ਖੇਸੁ ਤਦਾਲਮ੍ਬਂ, ਛਸ੍ਵੇਕਮਨੁਰੂਪਤੋ''ਤਿ॥

੪੫੮-੬੨. ਦੁਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਾਨਂ ਵਿਪਾਕਾਵਰਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਞਾਣੁਪ੍ਪਾਦੋਯੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ "**ਤਿਹੇਤੁਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨਾ**"ਤਿ। **ਞਾਣਤੋ ਪਰਿਹੀਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਤੋ ਪਰਿਹੀਨਸ੍ਸ। **ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ**ਤਿ ''ਮਹਨ੍ਤੇਨ ਵਾਯਾਮੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤੋ ਮੇ ਪਣੀਤਧਮ੍ਮੋ ਨਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਕਿਂ...ਪੇ॰... ਮਾਨਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਅਨੁਮਤਿਪੁਚ੍ਛਾ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮਾਨਸਂ ਜਾਯਤੇ ਕਿਂ, ਨ ਵਾਤਿ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਵਙ੍ਗਪਾਤੋ ਵਾ ਹੋਤੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ, ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਵਿਬਨ੍ਧੋਤਿ ਆਹ "**ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਅਵਚਨਮੇਵ ਪਟਿਸੇਧੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਾ**"ਤਿ । ਯਦਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਦਾ ''ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੨.੪੫) ਵਿਯ ''ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਗਣਨਵਾਰੇ ਏਕੇਕਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮਾਨਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਇਤਰਵੇਦਨਾਦ੍ਵਯਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਅਨਨ੍ਤਰੇ ਨਵਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਪਨੇਵਂ ਪਾਲ਼ਿ ਆਗਤਾ। ਦੋਮਨਸ੍ਸਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਗਣਨਦ੍ਵਯਂ ਪਰਿਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ''ਅਨਨ੍ਤਰੇ ਸਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨੇ ਅਵਚਨਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸੇਧਸਦਿਸਂ ਅਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਦੀਪਨਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਾ''ਤਿ। ਅਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ।

ਏਵਂ ਭਵਙ੍ਗਪਾਤਾਭਾਵੇ ਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਮਹਗ੍ਗਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਚਨਾਭਾਵਤੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਂ। **ਕਿਂ ਨੁ ਕਾਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ''ਅਚਿਤ੍ਤਕੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਦੋਮਨਸ੍ਸਜਵਨਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਪਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸਮ੍ਭਵੋ, ਭਵਙ੍ਗਪਾਤੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ।

੪੬੪-੫. ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ''ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਿਤਾ ਹੇਤੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪੁਨ ਚੋਦਕੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਕਿਮਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। ਆਚਰਿਯੋ ਪਨ ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਆਵਜ੍ਜਨਗਵੇਸਨੇਨ, ਤੇਨ ਵਿਨਾਵ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਨਤ੍ਥਿ ਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਪੁਨ ਚੋਦਕੋ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਵਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਅਵਿਸਹਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਤਂ ਜਾਯਤੇ ਕਥ**"ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਚਰਿਯੋ ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ, ਕਿਞ੍ਚ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਵਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਇਦਂ ਨ ਏਕਨ੍ਤਿਕਨ੍ਤਿ ਦੀਪੇਤੁਂ ਨਿਰਾਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ, ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਕਿਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ, ਨਨੁ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨਨੁ ਚ ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨਾਨਿ ਤਾਵ ਸਕਸਕਵਿਸਯੇਸੁ ਨਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ତਿਯਂ ਬਹੁਲਂ ਚਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਪਨ ਕਥਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਇਦਂ ਅਨੁਯੋਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪੁਨ ਨਿਰਾਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਅਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਾਯ ਕਿਂ ਆਵਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਵਂ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਏਤੇਸਂ, ਏਵਮੇਤਸ੍ਸਾਪਿ ਨਤ੍ਥਿ।

ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ, ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਾਨਿ ਫਲਾਨਿ ਚ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਵਜ੍ਜਨੇਨ ਸਾਵਜ੍ਜਨਾਨਿ ਸਮਾਨਾਨਿ ਅਸਤਿਪਿ ਨਿਰਾਵਜ੍ਜਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਨਿਨ੍ਨਾਦਿਭਾਵੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵਣ੍ਣੇਤਿ। ਅਯਂ ਹਿਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਿ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਵਜ੍ਜਨਾਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਸਿਯੁਂ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਿਯੁਂ ਤੇਹੇਵ ਏਤੇਸਂ ਨਿਰਾਵਜ੍ਜਨਤਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋ, ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਚ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨੁਲੋਮਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਸਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਵਜ੍ਜਨਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਾਨਿ ਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨ ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਿਯੁਂ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਾਨਿ ਪਨ ਯਦਿਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚਿਣ੍ਣਾਨਿ, ਸਮੁਦਾਚਿਤਾਨਿ ਚ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰੇ ਚਿਣ੍ਣਸਮੁਦਾਚਿਤਾਨੇਵ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਮਗ੍ਗਵੀਥਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਤਦਤ੍ਥਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਬ੍ਭਾਵਾਤਿ ਤੇਸਂ ਗਹਣਂ ਨ ਕਤਂ। ਅਨੁਲੋਮਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਣ੍ਣਸਮੁਦਾਚਿਤਂ, ਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਨਨ੍ਤਰਂ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵਿਯ ਤਦਤ੍ਥਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਭਾਵਾਤਿ ''ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਤਞ੍ਚ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ।

੪੬੭. ''ਕਿਮਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਨਿਰਾਵਜ੍ਜਨਭਾਵਂ ਵਿਯ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਮ੍ਪਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਤਬ੍ਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਚਨਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਵਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਰਿਚਿਤਪੁਬ੍ਬਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਆਰਬ੍ਭ। ਨਨੁ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਿਕਂ ਸਿਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਜਵਨਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਇਤਰਥਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਾਯੋਗਤੋਤਿ ਕਥਮਸ੍ਸਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਨਾਸ੍ਸਾ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ''ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਟ੍ਠਾਨੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਸ੍ਸਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਕੇਨ ਚਰਹਿ ਕਿਚ੍ਚੇਨਾਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਂ ਤਾਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਤੋਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਨਾਪਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚੁਤੀਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਾਰਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਭਵਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਭਾਵਤੋ ਭਵਙ੍ਗਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭੂਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲ**ਤ੍ਥੇਰੇਨਾਪਿ ਹਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਵ।

੪੬੮-੭੩. ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਕਾਰਕੇ ਕਥਂ ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਿਰਾਵਜ੍ਜਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਸਾਵਜ੍ਜਨਭਾਵੇਨਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮੇਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਉਤੁਬੀਜਨਿਯਾਮੋ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਤੁਬੀਜਨਿਯਾਮੋ ਚਾ**ਤਿ ਉਤੁਨਿਯਾਮੋ ਚੇਵ ਬੀਜਨਿਯਾਮੋ ਚ, ਉਤੁਸਭਾਵਨਿਯਾਮੋ ਬੀਜਸਭਾਵਨਿਯਾਮੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਕਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਯਾਮੋ ਏਵ **ਕਮ੍ਮਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ**। **ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਤਂ ਤਂ ਉਤੁਸਮਯਮਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕਾਲੇ। **ਫਲਪੁਪ੍ਫਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਲ੍ਲਵਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। **ਸਬ੍ਬੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਲਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ। **ਤਂਤਂਤੁਲ੍ਯਫਲੁਬ੍ਭ**ਵੋਤਿ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਬੀਜੇਹਿ ਸਦਿਸਾਨਂ ਫਲਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਬੀਜਾਨਂ ਅਨੁਰੂਪਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਕੁਲਤ੍ਥਗਚ੍ਛਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਗ੍ਗਭਾਵੋ, ਦਕ੍ਖਿਣਵਲ੍ਲਿਯਾ ਦਕ੍ਖਿਣਰੁਕ੍ਖਪਰਿਹਰਣਂ, ਸੂਰਿਯਾਵਤ੍ਤਪੁਪ੍ਫਾਨਂ ਸੂਰਿਯਾਭਿਮੁਖਭਾਵੋ, ਮਾਲੁਵਲਤਾਯ ਰੁਕ੍ਖਾਭਿਮੁਖਗਮਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਿਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਮੋਧਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਛਿਦ੍ਦਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਛਿਦ੍ਦਵਨ੍ਤਭਾਵੋ, ਛਿਦ੍ਦਂਯੇਵ ਵਾ। **ਬੀਜਜੋ**ਤਿ ਬੀਜਸਮ੍ਭਵੋ ਨਿਯਾਮੋ। **ਯਤੋ ਦੇਤੀ**ਤਿ ਯਤੋ ਯਤੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਨਿਯਾਮਤੋ ਦੇਤਿ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪਸ੍ਸ, ਸਦਿਸਸ੍ਸ, ਵਿਸਦਿਸਸ੍ਸ ਚ ਫਲਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਨਿਯਾਮੋ। ਅਪਿਚ –

''ਨ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਨ ਸਮੁਦ੍ਦਮਜ੍ਝੇ,
ਨ ਪਬ੍ਬਤਾਨਂ ਵਿਵਰਂ ਪਵਿਸ੍ਸ।
ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ ਸੋ ਜਗਤਿਪ੍ਪਦੇਸੋ,
ਯਤ੍ਥਟ੍ਠਿਤੋ ਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੨੭) –

ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਆਗਤਂ ਤਿਣਕਲਾਪਸ੍ਸ ਗਹਿਤਅਗ੍ਗਿਨੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇ ਗਚ੍ਛਤੋ ਕਾਕਸ੍ਸ ਗੀਵਾਯ ਪਟਿਮੁਚ੍ਚਨਂ, ਨਾਵਿਕਸ੍ਸ ਭਰਿਯਾਯ ਵਾਲੁਕਘਟਂ ਕਣ੍ਠੇ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਸਮੁਦ੍ਦੋਦਕੇ ਪਕ੍ਖਿਪਨਂ, ਪਬ੍ਬਤਕੂਟਸ੍ਸ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਲੇਣੇ

ਵਸਨ੍ਤਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਦ੍ਵਾਰਪਿਦਹਨਨ੍ਤਿ ਤਂਤਂਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਵਿਪਾਕਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਨਿਯਾਮੋਯੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਜਾਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣੇ ਚੇਵ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨੇ ਚ, ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਾਦੀਸੁਪਿ ਮੇਦਨੀਕਮ੍ਪਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਮੇਦਨੀਕਮ੍ਪਨਾਦਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀਕਮ੍ਪਨਾਦਿਕਂ ਦ੍ਵਤ੍ତਿਂਸਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। **ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਮਨੇਕਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਤਦਾ ਪਾਤੁਭੂਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ। **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਾਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਤ੍ਵਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਹੋਹਿ, ਤ੍ਵਂ ਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਯੁਞ੍ਜਕਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਪਿ ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ।

੪੭੪. ਹਦਯੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਵਿਯਾਤਿ ਹਦਯਨ੍ਧਕਾਰੋ, ਸਮ੍ਮੋਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ ਪਹਾਨਕਰਣਨ੍ਤਿ **ਹਦਯਨ੍ਧਕਾਰਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ। ਪਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਅਨੋਸਕ੍ਕਮਾਨੇਨ ਵੀਰਿਯੇਨ ਵੀਰਿਯਵਾ। **ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਾਪਗਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਾਹ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਅਟ੍ਠਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਪਕਿਣ੍ਣਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੪੭੫-੬. ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਾਕਟਭਾਵਤ੍ਥਂ –

''ਸੁਤ੍ਤਂ ਦੋਵਾਰਿਕੋ ਚੇਵ,
ਗਾਮਿਲ੍ਲੋ ਅਮ੍ਬਗੋਲ਼ਿਯੋ।
ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ ਪੀਠਸਪ੍ਪੀ ਚ,
ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਮਤ੍ਥਸੋ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੯੮ ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰਕਥਾ) –

ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਆਗਤਮਾਤਿਕਾਯ ਵਸੇਨ ਪਕਿਣ੍ਣਕਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਇਦਾਨਿ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਮਨਸ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ। ''ਮਾਨਸ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਸੁਨ੍ਦਰਂ। **ਪਣ੍ਣਮਕ੍ਕਟਕੋ**ਤਿ ਪਾਣਕਪਟਙ੍ਗਾਦੀਨਂ ਸਞ੍ਚਰਣਟ੍ਠਾਨੇ ਜਾਲਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਮਗ੍ਗਰਕ੍ਖਣਤੋ ''ਪਣ੍ਣਮਕ੍ਕਟਕੋ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਉਣ੍ਣਨਾਭਿ। **ਦਿਸਾਸੁ ਪਨ ਪਞ੍ਚਸੂ**ਤਿ ਉਪਮੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਪਞ੍ਚਪਸਾਦਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗੇ, ਤਤ੍ਥ ਜਾਲਮਜ੍ਝੇਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਜਾਲਬਨ੍ਧਨਮਾਹ।

੪੭੮-੮੦. ਨ੍ਤਿ ਰੁਧਿਰਮਾਹ। ਦਿਸਾਸੁ ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਘਟ੍ਟਿਤੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **"ਪਸਾਦਾ ਪਞ੍ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ"**ਤਿਆਦਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ । **ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਵਿਯਾ**ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਲਮਜ੍ਝੇ ਨਿਪਨ੍ਨਮਕ੍ਕਟਕੋ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੪੮੨-੫. **ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਸਾਦੇ ਘਟ੍ਟਿਤਂ। **ਭਵਙ੍ਗਾਵਟ੍ਟਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਂ ਆਵਟ੍ਟੇਨ੍ਤਂ। ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਾ ਕਾਚਿ ਕਿਰਿਯਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਚਲਨੇਨ ਸਹ ਉਪਮੇਤਿ। **ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰਂ**ਵਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮਨਂ ਵਿਯ। ਜਵਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਤੋ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਯੂਸਪਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪਮੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਵਤ੍ਥੁਂਯੇ**ਵਾਤਿ ਯਥਾ ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਂ ਅਨੁਗਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਭਵਙ੍ਗਂ। ਤਂ ਪਨ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰਰਹਿਤਂ ਕੇਵਲਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। **ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨ ਭਵਙ੍ਗਭਾਵੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ। ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਤੋ ਭੇਦੇਪਿ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਏਕਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕੇਨੇਵ ਮਕ੍ਕਟਕੇਨ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੪੮੬-੯੦. ਉਪਮਾ ਏਵ **ਓਪਮ੍ਮਂ**। ਤਤੋ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਤੋ ਚਿਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਦੀਪਿਤਂ** ਇਮਿਨਾ ਓਪਮ੍ਮੇਨ। **ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਏਕੇਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। **ਸਬ੍ਬਸੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਾਨਿ ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਆਪਾਥਗਮਨਂ ਪਕਾਸੇਤੁਂ **"ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਮ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਖੇ ਆਕਾਸੇ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਖਗੋ,** ਪਕ੍ਖਿ। **ਸਾਖਿਨੋ**ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ।

੪੯੨-੩. **ਰੂਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਘਟ੍ਟਨਂ, ਆਪਾਥਗਮਨਮ੍ਪਿ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਸਹ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਸਾਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਾਥਗਮਨਮ੍ਪਿ ਚਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ, ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨੇਨ ਚ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਆਪਾਥਂ ਵਿਯ ਉਪਗਮਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੪੯੪-੫. **ਤਤੋ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਤੋ ਪਰਂ, **ਕੁਸਲਂ ਜਵਨਂ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਜਵਨਚਿਤ੍ਤਂ । **ਅਕੁਸਲਮੇਵ** ਵਾਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਕੋ ਪਨੇਤਂ ਜਵਨਂ ਕੁਸਲਤਾਯ ਵਾ ਅਕੁਸਲਤਾਯ ਵਾ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ? ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚੇਵ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਚਤੁਚਕ੍ਕਸਮ੍ਪਦਾਵਸੇਨ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਂ,

ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਞ੍ਚ ਯੋਨਿਸੋਵ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ, ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਆਵਜ੍ਜਨੰ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਞ੍ਚ ਅਯੋਨਿਸੋ ਚ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ, ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਜਵਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਕੁਸਲਤਾਯ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਅਕੁਸਲਤਾਯ ਚ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਿਰਿਯਾਜਵਨੰ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤਮੇਵ ਨਿਯਮੇਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਕਿਰਿਯਾਜਵਨੰ ਪਨ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ ਨਿਯਮੇਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਆਵਜ੍ਜਨੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਕਿਰਿਯਾਜਵਨਸ੍ਸਾਪੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੪੯੭. **ਦੋਵਾਰਿਕੋਪਮਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਕੋ ਰਾਜਾ ਸਯਨਗਤੋ ਨਿਦ੍ਦਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਚਾਰਕੋ ਪਾਦੇ ਪਰਿਮਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਿ, ਬਧਿਰਦੋਵਾਰਿਕੋ ਦ੍ਵਾਰੇ ਠਿਤੋ, ਤਯੋ ਪਟਿਹਾਰਾ ਸਯਨਸ੍ਸ, ਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਚ ਮਜ੍ਝੇ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਠਿਤਾ। ਅਥੇਕੋ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਵਾਸੀ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰੰ ਆਦਾਯ ਦ੍ਵਾਰੰ ਆਕੋਟੇਸਿ, ਬਧਿਰਦੋਵਾਰਿਕੋ ਸਦ੍ਦੰ ਨ ਸੁਣਾਤਿ, ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਕੋ ਸਞ੍ਞੰ ਅਕਾਸਿ, ਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਦ੍ਵਾਰੰ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਪਸ੍ਸਿ, ਪਠਮਪਟਿਹਾਰੋ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਅਦਾਸਿ, ਦੁਤਿਯੋ ਤਤਿਯਸ੍ਸ, ਤਤਿਯੋ ਰਞ੍ਞੋ, ਰਾਜਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿ। ਤਤ੍ਥ ਰਾਜਾ ਵਿਯ ਜਵਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਕੋ ਵਿਯ ਆਵਜ੍ਜਨੰ, ਬਧਿਰਦੋਵਾਰਿਕੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਯੋ ਪਟਿਹਾਰਾ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਵਾਸਿਨੋ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰੰ ਆਦਾਯ ਦ੍ਵਾਰਾਕੋਟਨੰ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨੰ, ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਕੇਨ ਸਞ੍ਞਾਯ ਦਿਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਿਤਕਾਲੋ, ਤੇਨ ਦਿਨ੍ਨਸਞ੍ਞਾਯ ਬਧਿਰਦੋਵਾਰਿਕਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਵਿਵਰਕਾਲੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਕਾਲੋ, ਪਠਮਪਟਿਹਾਰੇਨ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰਸ੍ਸ ਗਹਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਕਾਲੋ, ਪਠਮੇਨ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਦਿਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਰਿਤਕਾਲੋ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਦਿਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਕਾਲੋ, ਤਤਿਯੇਨ ਰਞ੍ਞੋ ਦਿਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੇਨ ਜਵਨਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿਤਕਾਲੋ, ਰਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੋਗਕਾਲੋ ਵਿਯ ਜਵਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਕਾਲੋਤਿ ਅਯੰ ਦੋਵਾਰਿਕੋਪਮਾ।

''ਇਦੰ ਪਨ ਓਪਮ੍ਮੰ ਕਿੰ ਦੀਪੇਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਉਚ੍ਛੁਯਨ੍ਤੂਪਮਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਗਾਮਦਾਰਕਾ ਅਨ੍ਤਰਵੀਥਿਯੰ ਪੰਸੁੰ ਕੀਲਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਕਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇ ਕਹਾਪਣੋ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿ। ਸੋ ''ਮਯ੍ਹੰ ਹਤ੍ਥੇ ਪਟਿਹਤੰ, ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਏਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਥੇਕੋ ''ਪਣ੍ਡਰੰ ਏਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਪਰੋ ਸਹ ਪੰਸੁਨਾ ਗਾਲ੍ਹੰ ਗਣ੍ਹਿ। ਅਞ੍ਞੋ ''ਪੁਥੁਲੰ ਚਤੁਰਸ੍ਸੰ ਏਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਪਰੋ ''ਕਹਾਪਣੋ ਏਸੋ''ਤਿ ਆਹ। ਅਥ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁ ਅਦੰਸੁ, ਸਾ ਕਮ੍ਮੇ ਉਪਨੇਸਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨੰ ਦਾਰਕਾਨੰ ਅਨ੍ਤਰਵੀਥਿਯੰ ਕੀਲਨ੍ਤਾਨੰ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਕਹਾਪਣਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇ ਪਟਿਹਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਘਟ੍ਟਿਤਕਾਲੋ, ''ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਏਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਿਤਕਾਲੋ, ''ਪਣ੍ਡਰੰ ਏਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਾਧਿਤਕਾਲੋ, ਸਹ ਪੰਸੁਨਾ ਗਾਲ੍ਹੰ ਗਹਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਕਾਲੋ, ''ਪੁਥੁਲੰ ਚਤੁਰਸ੍ਸੰ ਏਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਰਿਤਕਾਲੋ, ''ਕਹਾਪਣੋ ਏਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਕਾਲੋ, ਮਾਤਰਾ ਕਮ੍ਮੇ ਉਪਨੀਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਜਵਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਗਾਮਦਾਰਕੋਪਮਾ।

ਇਦੰ ਓਪਮ੍ਮੰ ਕਿੰ ਦੀਪੇਤਿ? ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਭਵਙ੍ਗੰ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਤਿ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਸਨ੍ਤੀਰੇਤਿ, ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤਿ, ਜਵਨੰ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸੰ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤੀਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਪੀਠਸਪ੍ਪੀਉਪਮਾ ਉਪਰਿ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ।

੪੯੮-੫੦੯. ਏਤ੍ਤਕਾ ਉਪਮਾ ਸਙ੍ਹੇਤ੍ਵਾ ''ਦੋਵਾਰਿਕੋਪਮਾਦੀਨੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਮਤ੍ਤਸੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਤੁਂ **"ਅਸਮ੍ਭੇਦੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਸਮ੍ਭੇਦੇਨਾ**ਤਿ ਅਵਿਨਟ੍ਠਭਾਵੇਨ, ਵਾਤਪਿਤ੍ਤਾਦੀਹਿ ਅਨੁਪਹਤਭਾਵੇਨ ਚ। ਵਾਤਪਿਤ੍ਤਾਦਿਉਪਹਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਨੁਪਗਮਨਤੋ ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਮੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਨਿਯਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਖਣਵਸੇਨ ਅਸਮ੍ਭੇਦੋਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੋਤਪਸਾਦਾਦੀਸੁਪਿ। **ਰੂਪਾਪਾਥਗਮੇਨਾ**ਤਿ ਦੂਰੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਫਲਿਕਾਦੀਹਿ ਅਨ੍ਤਰਿਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਯੋਗ੍ਯਦੇਸੇ ਅਵਟ੍ਠਿਤਵਸੇਨ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਮਨੇਨ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਦੂਰੇ ਠਿਤਂ, ਪਰਮ੍ਮੁਖੇ ਠਿਤਮ੍ਪਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਤਮੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਆਲੋਕਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾਪੀ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਭਾਸਨਸਮਤ੍ਥਆਲੋਕਸਙ੍ਖਾਤਨਿਸ੍ਸਯੇਨ। ਆਲੋਕੇ ਸਤਿ ਸਮ੍ਭਵੋ ਚੇਤ੍ਥ ਆਲੋਕਨਿਸ੍ਸਯਤਾ, ਨ ਆਲੋਕਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ। ਮਨਕ੍ਕਾਰੋਵ ਹੇਤੁ ਮਨਕ੍ਕਾਰਹੇਤੁ, ਤੇਨ ਸਹ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਸਮਨਕ੍ਕਾਰਹੇਤੁ**। ਤੇਨ ਆਲੋਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਮੇਤੇਹੀ**ਤਿ ਸਂਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਏਕੀਭੂਤੇਹਿ, ਨ ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਵਿਰਹੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਆਕਾਸਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾਤਿ ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਸਙ੍ਖਾਤਆਕਾਸਨਿਸ੍ਸਯੇਨ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਨ ਹਿ ਪਿਹਿਤਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਬਾਹਿਰਾਕਾਸਮ੍ਪਿ ਪਨ ਇਚ੍ਛਿਤਮੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਵਿਵਰੇ ਗੇਹੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨਂ ਬਹਿ ਠਿਤਾ ਨ ਸੁਣਨ੍ਤਿ। **ਵਾਯੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾ**ਤਿ ਨਾਸਿਕਚ੍ਛਿਦ੍ਦਂ ਪਵਿਸਨਵਾਯੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ। **ਆਪੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾ**ਤਿ ਖੇਲਸਙ੍ਖਾਤਆਪੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ। **ਪਥਵੀਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਯਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਪਥਵੀਧਾਤੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ। **ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਜਵਨਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ।

੫੧੦-੧੧. ਮਨੋ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ''ਅਸਮ੍ਭੇਦਾ ਮਨਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਨੋ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਂ ਪਨ ਚੁਤਿਵਸੇਨ ਨਿਰੁਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਕਿਰਿਯਾਮਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਅਨੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਭਵਙ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਮਨ੍ਥਾਮਗਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਨਾਯਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਚਤੁਵੋਕਾਰੇ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਭਵਂ ਤੁ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵੋਕਾਰੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੋ**। ਹੋਤਿ ਹਿ ਭਿਨ੍ਨਾਧਿਕਰਣਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਪਦਤ੍ਥਸਮਾਸੋ ਯਥਾ ''ਉਰਸਿਲੋਮੋ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵੋਕਰੀਯਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੋ**। ''ਅਤ੍ਥਤੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ ਪਦਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਸੇਸਨਨ੍ਤਿ ਨ ਤਤ੍ਥ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

੫੧੨-੪. ਸਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭੇਦਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਾਨਿ। **ਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਾ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਭੂਤਾ, ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯਭੂਤਾ ਵਾ ਚੇਤਨਾ। **ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਯੂਹਨਕਾਲੇ ਕਮ੍ਮਂ ਆਯੂਹਤਿ, ਤਂ ਦਾਨੂਪਕਰਣਾਦਿਕਂ, ਪਾਣਘਾਤੋਪਕਰਣਾਦਿਕਞ੍ਚ। **ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਭਵਨ੍ਤਰਮੁਪਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਵਣ੍ਣਾਯਤਨਂ, ਤਂ ਪਨ ਸੁਗਤਿਯਂ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਸ੍ਸ ਰਤ੍ਤਕਮ੍ਬਲਸਦਿਸਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਵਣ੍ਣਵਸੇਨ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਯ੍ਯਾਨਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਵਣ੍ਣਵਸੇਨ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਾਦਿਵਣ੍ਣਵਸੇਨ, ਪੇਤਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨੀਸੁ ਪੇਤਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਨਂ ਨਿਬਦ੍ਧਸਞ੍ਚਰਣਟ੍ਠਾਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **"ਤਿਵਿਧਾ"**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਰੂਪਾਰੂਪਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਨਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਸਦਿਸਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮਤੀਤਂ ਵਾਤਿ ਖਣਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮਤੀਤਂ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ, ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮਤੀਤਂ ਵਾ, ਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਅਤੀਤਮੇਵ। ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਅਨਾਪਾਥਗਤਤ੍ਤਾ, ਅਤੀਤਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਅਨਨੁਭੂਤਤ੍ਤਾ ਚ ਵਿਭੂਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨੋਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਅਤਿਸਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨਤ੍ਥਿ ਅਨਾਗਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਮਹਗ੍ਗਤਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ

ਕਮ੍ਮਸਦਿਸਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਤੀਤਨਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਨ ਤਾਸੰ ਵਿਸੁੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਉਦ੍ਧਟੰ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਰੂਪਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨੰ ਅਤੀਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਇਤਰਾਸੰ ਨਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੫੧੭-੨੦. ਮਹਾਵਿਪਾਕਾਨੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਦਿਚਤੁਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਵਸੇਨ ਤੰਤੰਵਿਪਾਕਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵੇਨ ਤਤ੍ਥ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਮਹਾਪਾਕਾ…ਪੇ॰… ਦ੍ਵਯੇ"**ਤਿ। ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਨੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਅਸਮ੍ਭਵੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਠਤ੍ਵਾ ਇਧ ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਰੂਪਭਵੇਪਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤ੍ਤਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹਸਚ੍ਚਸਙ੍ਖੇਪਾਦੀਸੁਪਿ ਹਿ ਇਮਿਨਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਰੂਪਲੋਕੇ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਕਾਮਭਵੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤ੍ਤਯੰ, ਰੂਪਭਵੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਨ੍ਤਿ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਕਦਾਚਿਪੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਰਿਤ੍ਤਜਵਨਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਪਿ। ''ਬੀਜਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਦ੍ਵਯੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਪਕਾਸੇਤੁੰ **"ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਬੀਜ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੇਵ ਬੀਜਭੂਤਨ੍ਤਿ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਬੀਜੰ। ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ।

੫੨੧. ਯਦਿ ਏਵੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿਬੀਜਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਅਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੋਦੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਭੂਤਾਨੰ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਮਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ। **ਪਵਤ੍ਤਾਨੁਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਤੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿਤਾਨੁਭਾਵਤੋ । ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸੰ ਪਵਤ੍ਤਿਆਨੁਭਾਵਤੋ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸਤਿ ਚ ਤੇਸੰ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਨਿਯਤੋਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਭਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ।

੫੨੩-੪. **ਅਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞੇ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ। **ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤੀ**ਤਿ ਨਾਨੁਵਤ੍ਤਤਿ। **ਜਨਕੰ… ਪੇ॰… ਅਨੁਬਨ੍ਧਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਗੇਹਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਤਰੁਣਦਾਰਕੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਨਕੰ ਪਿਤਰੰ ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਵਾ ਪਿਤੁਸਦਿਸੰ ਹਿਤਕਾਮੰ ਞਾਤਿੰ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞੰ ਰਾਜਪੁਰਿਸਾਦਿੰ, ਤਥਾ ਏਤਮ੍ਪਿ ਭਵਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤੁਕਾਮਸਭਾਗਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਨਕੰ ਪਠਮਕੁਸਲਾਦਿਕੰ ਸਦਿਸੰ ਵਾ ਦੁਤਿਯਕੁਸਲਾਦਿਕਾਮਾਵਚਰਜਵਨਮੇਵ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞੰ ਮਹਗ੍ਗਤੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਦਿ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯੋ** ਪਨ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੯੮) ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵਾਨਨ੍ਤਰੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਵਞ੍ਹਿ ਜਵਨੰ ਨਾਵੰ ਵਿਯ ਨਦੀਸੋਤੋ ਭਵਙ੍ਗੰ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਪਨ ਛਲਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾਵਤੋ ਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿੰ ਕਿਰਿਯਾਜਵਨੰ ਪਣ੍ਣਪੁਟੰ ਵਿਯ ਨਦੀਸੋਤੋਤਿ ਕਿਰਿਯਾਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, **ਆਚਰਿਯਜੋਤਿਪਾਲਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ** ਪਨ ''ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸਪਿ ਕੇਨਚਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਵਚਨੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਥਾ ਤੰ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੇ ਅਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਅਧਿਪਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਤਦਾ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਨਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਪਨ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਪਣ੍ਣਪੁਟੰ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤੰ, ਤੰ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੇਨ ਸਮਾਨੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਨਾਵਾਪਣ੍ਣਪੁਟਾਨਞ੍ਹਿ ਨਦੀਸੋਤਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਨੰ ਗਤਿ ਚ ਵਿਸਦਿਸੀਤਿ ਨਾਵਾਯੰ ਨਦੀਸੋਤਸ੍ਸ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨੰ, ਪਣ੍ਣਪੁਟਸ੍ਸ ਅਨਨੁਬਨ੍ਧਨਞ੍ਚ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਕਿਰਿਯਾਜਵਨੇਤਰਜਵਨਾਨੰ ਭਵਙ੍ਗਸੋਤਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਨੰ ਗਤਿ ਚ ਸਦਿਸੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਨਨੁਬਨ੍ਧਨੰ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨਞ੍ਚ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਮੇਵ ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੫੨੫-੬. ਯਥਾ ਚੇਤੰ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁੱਤਰਧਮ੍ਮੇ ਨਾਨੁਵੱਤਤਿ, ਤਥਾ ਯਦਾ ਏਤੇ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਪਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾਨੁੱਤਰਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵੱਤੰਤਿ, ਤਦਾ ਤੇਪਿ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤੀਤਿ ਆਹ "**ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਮਹਗ੍ਗਤਾ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇੱਥ ਲੋਕੁੱਤਰਾਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦੱਟਬ੍ਬੋ। **ਤੇ ਚਾਪੀ**ਤਿ **ਚ**-ਸੱਦੇਨ ਲੋਕੁੱਤਰਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਗਹਣੰ। ਕਸ੍ਮਾ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤੀਤਿ ਆਹ "**ਪਰਿੱਤਾਰਮ੍ਮਣੱਤਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਪਰਿੱਤਾਰਮ੍ਮਣੱਤਾ**ਤਿ ਹੇੱਠਾ ਵੁੱਤਨਯੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨੰ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਰਿੱਤਾਰਮ੍ਮਣੱਤਾ। **ਤਥਾਪਰਿਚਿਤੱਤਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਜਵਨੰ, ਏਵੰ ਅਪਰਿਚਿਤੱਤਾ। ਇਦੰ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਹਿ ਸੋ ਪਿਤਰੰ, ਪਿਤੁਸਦਿਸੰ ਵਾ ਕਞ੍ਚਿ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨ੍ਤੋ ਤਰੁਣਦਾਰਕੋ ਘਰਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਵੀਥਿਚਤੁੱਕਾਦਿਮ੍ਹਿ ਪਰਿਚਿਤੇਯੇਵ ਦੇਸੇ ਅਨੁਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਅਰਞ੍ਞੰ ਵਾ ਰੱਖਸਭੂਮਿੰ ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਰਿੱਤਮ੍ਹਿ ਪਰਿਚਿਤੇਯੇਵ ਦੇਸੇ ਪਵੱਤਮਾਨੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁੱਤਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵੱਤਮਾਨੇਪਿ।

੫੨੭-੩੨. ਇਦਾਨਿ ਕਿੰ ਇਮਾਯ ਯੁੱਤਿਕਥਾਯ, ਅੱਟਕਥਾਪਮਾਣਤੋ ਚੇਤੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਕਿੰ ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਜਵਨੇ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਜਵਨੇ। **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿੱਤਾਨਿ** ''ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਨਿ ਚਿੱਤਾਨਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੰ ਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਨ ਪਵੱਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅੱਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਨਾਮਗੋੱਤੰ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ** ਤਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ **ਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ** ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਅੱਥੋ। **ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ** ਵਾਤਿ **ਵਾ**-ਸੱਦੇਨ ''ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਆਕਡ੍ਢਤਿ। **ਪਣ੍ਣੱਤਿੰ ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਕਾਮਭਵੇਪਿ ਪਣ੍ਣੱਤਿੰ ਆਰਬ੍ਭ। **ਲੱਖਣਾਰਮ੍ਮਣਾਯਾ**ਤਿ ਅਨਿੱਚਾਦਿਲੱਖਣੱਤਯਾਰਮ੍ਮਣਾਯ, ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਤਿ ਅੱਥੋ। ''ਤੀਣਿ ਲੱਖਣਾਨਿ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ ਪਞ੍ਞੱਤਿਯੋ ਕੁਸਲੱਤਿਕੇ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ''ਤਿ **ਅੱਠਕਥਾਯ** ਵੁੱਤੱਤਾ ਤਿਣ੍ਣੰ ਲੱਖਣਾਨੰ ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਭਾਵੇਨ ਤੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵੱਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। **ਪੱਠਾਨੇ** ਪਨ ''ਸੇਖਾ ਵਾ ਪੁਥੁੱਜਨਾ ਵਾ ਕੁਸਲੰ ਅਨਿੱਚਤੋ ਦੁੱਖਤੋ ਅਨੱਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁੱਧੇ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪੱਜਤੀ''ਤਿ (ਪੱਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੬) ਵਚਨਤੋ ਖਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਿਕਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਦੱਟਬ੍ਬੰ। **ਮਿੱਛੱਤਨਿਯਤੇਸੂ**ਤਿ ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਿੱਛੱਤਨਿਯਤਾ? ਚੱਤਾਰੋ ਦਿੱਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁੱਤਚਿੱਤੁੱਪਾਦਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੨੬) ਏਵਮਾਗਤੇਸੁ ਮਿੱਛਾਗਾਹਵਸੇਨ ਪਵੱਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਜਵਨੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜਵਿਤੇਸੁ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਞ੍ਹਿ ਨਿਯਤਮਿੱਛਾਦਿੱਠਿ ਵਿਯ ''ਅੱਤਾ ਉੱਛਿੱਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅੱਤਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਵੱਤਨਤੋ ਨਿਯਤਮਿੱਛਾਦਿੱਠਿਵਸਪ੍ਪਵੱਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਨ ਉਪ੍ਪੱਜਨ੍ਤਿ, ਅਨਿਯਤਮਿੱਛਾਦਿੱਠਿਵਸਪ੍ਪਵੱਤੇਸੁ ਪਨ ਜਵਿਤੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨੁਪ੍ਪੱਜਤੀਤਿ ਨੱਥਿ। ਅਥ ਵਾ **ਮਿੱਛੱਤਨਿਯਤੇਸੂ**ਤਿ ਮਿੱਛਾਭਾਵਨਿਯਤਸਭਾਵੇਸੁ ਤੰਵਿਸਯੇਸੂਤਿ ਅੱਥੋ। ਮਿੱਛੱਤਨਿਯਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੰ ਅੱਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਿੱਛੱਤਨਿਯਤਸਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਅਵਿਭੂਤੱਤਾ ਮਿੱਛੱਤਨਿਯਤਸਭਾਵੰ ਆਰਬ੍ਭ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। **ਪਿ**-ਸੱਦੇਨ ਸਮ੍ਮੱਤਨਿਯਤੇਸੁਪੀਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ, ''ਲੋਕੁੱਤਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭਾ''ਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨ ਸਿਦ੍ਧੱਤਾ ਨ ਤੇਸੰ ਵਿਸੁੰ ਉਦ੍ਧਰਣੰ ਕਤੰ। ਅੱਟਕਥਾਯੰ ਪਨ ਮਿੱਛੱਤਨਿਯਤਸਮ੍ਮੱਤਨਿਯਤਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਟਿਪੱਖਭਾਵੇਨ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਵੱਥੁਭਾਵਦਸ੍ਸਨੱਥੰ ਮਿੱਛੱਤਨਿਯਤਾਨਨ੍ਤਰੰ ਸਮ੍ਮੱਤਨਿਯਤਾਪਿ ਉਦ੍ਧਟਾ। ਮਿੱਛੱਤਨਿਯਤਸਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਯ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸਭਾਵਸ੍ਸਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨੰ ਅਵਿਭੂਤਭਾਵੇਨ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ "**ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪੀ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲੰ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਸੁਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ। **ਸਬ੍ਬੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਾਦੀਨੰ ਸਬ੍ਬੇਸੰ। **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ**ਤਿ ਹੇੱਠਾ ਵੁੱਤਅਨੁੱਕਮਤੋ।

੫੩੩. **ਨ ਵਿੱਜਤੀ**ਤਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਘਭਾਵੇਨ ਨ ਵਿੱਜਤਿ। **ਭਵਙ੍ਗਤੋ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਸਨ੍ਤਾਨਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਾ। **ਵੁੱਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਸਨ੍ਤਾਨੇ, ਤਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵਾ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵੁੱਠਾਨੰ।

੫੩੫-੬. **ਸੱਤ ਸੱਤਾ**ਤਿ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਸੱਤ ਸੱਤਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਪਾਪਪਾਕਾ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ। ''ਦ੍ਵਾਦਸਾਪੁਞ੍ਞਚਿੱਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਪਾਪਪਾਕਾ''ਤਿ ਵਚਨੰ ''ਤਤ੍ਰਿਦੰ ਸੁਗਤਸ੍ਸ ਸੁਗਤਚੀਵਰਪ੍ਪਮਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਸਞ੍ਞਾਸੱਦ੍ਦਵਸੇਨ ਵੁੱਤੰ। ਏਵੰ

ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਏਕਾਦਸਵਿਧਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਚੇਤਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਦਾਨਮਤ੍ਤੰ ਵਿਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਾਭਾਵਤੋ ਆਹ **“ਹਿਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਮਾਨਸ”**ਨ੍ਤਿ। ਕਿੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣੰ, ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਵਿਰਹੇਨ ਸਬ੍ਬਦੁਬ੍ਬਲਮ੍ਪਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਆਕਡ੍ਢਤਿ, ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਸਭਾਵਤੋ ਤਤੋ ਬਲਵਤਰਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੰ ਨਾਕਡ੍ਢਤੀਤਿ? ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਸਭਾਵਾਭਾਵਤੋ। ‘‘ਬਲਵੰ ਆਕਡ੍ਢਤਿ, ਦੁਬ੍ਬਲੰ ਨਾਕਡ੍ਢਤੀ’’ਤਿ ਹਿ ਅਯੰ ਵਿਚਾਰਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਸਭਾਵੇਸੁਯੇਵ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਸਭਾਵੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਕਡ੍ਢਨੇ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ।

ਕਥੰ ਪਨੇਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੰ ‘‘ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਸਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ? ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ। ਤਿਵਿਧਾ ਹਿ ਅਕੁਸਲਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਸਿਯਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ** ਨਾਮ। ਯਥਾਹ ‘‘ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ? ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੦੮)। ਤੇ ਹਿ ਪਠਮੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਦਸ੍ਸਨਤੋ ‘‘ਦਸ੍ਸਨ’’ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੇਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ‘‘ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ **ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬੋ** ਨਾਮ। ਯਥਾਹ ‘‘ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ? ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ’’ਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ‘‘ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਞ੍ਹਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਭਾਵਨਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਪਨ **ਸਿਯਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ** ਨਾਮ। ਯਥਾਹ ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਦ੍ਵੇ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਿਯਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੦੯)। ਤੇ ਹਿ ਅਪਾਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਾਵਤ੍ਥਾਯ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ, ਸੇਸਾਵਤ੍ਥਾਯ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਹੀਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਸਿਯਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਇਧ ‘‘ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤ੍ਵੇਵ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਤਦਾ ਅਕੁਸਲਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਸੁਗਤਿਯੰ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਪਾਯੇਸ੍ਵੇਵ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਞ੍ਚ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ, ਇਤਰਥਾ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਸੇਖਾਨੰ ਅਪਾਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚ ਪਨੇਤੰ ਯੁਤ੍ਤੰ, ‘‘ਚਤੂਹਪਾਯੇਹਿ ਚ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੬.੧੧; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੩੪), ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਹਿ ਸਹ ਵਿਰੁਜ੍ਝਨਤੋ, ਸਤਿ ਚ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇ ‘‘ਸਿਯਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਸਿਯਾ ‘‘ਅਪਾਯਗਮਨੀਯੋ ਰਾਗੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ’’ਤਿ ਏਵੰ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਹੋ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁਨ੍ਤਿ? ਤੰ ਨ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਯਾਮਤੋ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਅਵਚਨਮੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਾਭਾਵੰ ਸਾਧੇਤੀਤਿ।

ਨਨੁ ਚ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗੇ** –

> ‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਕੁਸਲੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ, ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਾ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਾ ਯੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤਿ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ। ਇਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਞਾਣੰ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਤੇਸੰ ਵਿਪਾਕੇ ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੩੧) –

ਏਵੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋਪਿ ਉਦ੍ਧਟੋਤਿ ਕਥਮਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਾਭਾਵੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਨ ਇਦੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਉਦ੍ਧਟੰ, ਅਥ ਖੋ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕੰ ਸਨ੍ਧਾਯ। **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ਪਨ –

‘‘ਸਹਜਾਤਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਚੇਤਨਾ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੮.੮੯) –

ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਚੇਤਨਾਯ ਏਵ ਸਹਜਾਤਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾਵ ‘‘ਸਹਜਾਤਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਵ ਉਦ੍ਧਟੋ, ਨ ਪਨ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। ਤਥਾ **ਪਚ੍ਚਨੀਯਨਯੇ**ਪਿ –

‘‘ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਹਜਾਤ... ਉਪਨਿਸ੍ਸਯ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਛਾਜਾਤ... ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੮.੯੮) –

ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ –

‘‘ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਹਜਾਤ... ਉਪਨਿਸ੍ਸਯ... ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੮.੯੯) –

ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਵ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਪਨ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਨ ਚ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਂ ਵਿਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਕਡ੍ਢਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਂ। ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ ਪਨਸ੍ਸ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਵਾਰੇਤੁਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ, ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਪਾਕਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ਯਦੇਕੇ ਆਚਰਿਯਾ ਵਦਨ੍ਤਿ ‘‘ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਚੇਤਨਾ ਉਭਯਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਨ ਦੇਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ’’ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਅਭਿਨਿਵੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਯਦਿ ਚ ਤੇ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ – ਯਥਾ ‘‘ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਪਾਕ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਪਾਕਾਰਹਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਇਧਾਪਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਾਨਂ ਵਿਪਾਕਾਰਹਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕੇ ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਪਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਸਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਧਮ੍ਮੋ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਧਮ੍ਮਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਰਹਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਪਿ ਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵ ਵਿਪਾਕਾਰਹਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਦਿ ਚ ਤੇ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ ਦਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਯਥਾ –

‘‘ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਾ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੨.੫੭) –

ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਸ੍ਸਪਿ ਵਸੇਨ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਮੇਤ੍ਥਾਪਿ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਅਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨੇ ਅਵਚਨਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵਮੇਵ ਦੀਪੇਤਿ। ਅਪਿਚ ਯਦਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਸਿਯਾ, ਤਦਾ ‘‘ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਪਟਿਸੇਧੋ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ, ਤਯਿਦਮੇਤੇਸਂ ਅਭਿਲਾਪਮਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਯਂ ਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਵਿਪਾਕਾਰਹਭਾਵਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ, ਤਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸਬ੍ਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਵਿਪਾਕਾਰਹਭਾਵੇ ਸਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਪਾਕਤਾਯ ਕਾਰਣਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਵਚਨਂ ਵਿਪਾਕਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤੀ’’ਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਸੁਨ੍ਦਰਂ, ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕੇਨਚਿ

ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਅਵਚਨਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਤਦਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਪਾਕਦਾਨਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਂ ਪਤਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਚਨਂ, ਤਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕੁਸਲਾਦਿਕੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਤਿ ਨ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਯਥਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾ, ਏਵਮੁਦ੍ਧਚ੍ਚਚੇਤਨਾਪਿ 'ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਪਨੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਚੇਤਨਾਯ ਤਤ੍ਥ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨਾਯ ਯਥਾ ਇਤਰਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਸ੍ਸਪਿ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਏਵਮੁਦ੍ਧਚ੍ਚਚੇਤਨਾਪੀਤਿ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਾਭਾਵਤੋਤਿ।

ਆਚਰਿਯਬੁਦ੍ਧਮਿਤ੍ਤਾਦਯੋ ਪਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਸ ਉਭਯਵਿਪਾਕਦਾਨਂ, ਏਕਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਵਿਪਾਕਾਭਾਵਂ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਅਯਂ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ – ਅਤ੍ਥਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ। ਤੇਸੁ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਂ ਸੇਖਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ, ਇਤਰਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ। ਫਲਦਾਨਞ੍ਚ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ, ਨੇਤਰਸ੍ਸ। ਤਥਾ ਹਿ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਨਂ ਅਭਾਵੇਪਿ ਯੇਸਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ, ਸੇਖਾਨਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਤੇਸਂ ਤਦੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਤਾਹਿ ਪਹਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾ ਅਕੁਸਲਾ ''ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਪਨ ਭਾਵਨਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਚਿਨ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਤੇ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਪਿ ''ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ, ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਕੇਚਿ ਕਦਾਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ਸਕਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਾਦਯੋ ਕੇਚਿ ਅਤੀਤਾਦੀਸੁ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ''ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਮਕੁਸਲਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਪਰਿਯਾਯੋ। ਯਦਿ ਤਤ੍ਥ ਅਵਚਨਮੇਵ ਪਮਾਣਂ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਸੇਖਸਨ੍ਤਾਨਪਵਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਪਰਿਯਾਯੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੇਖਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੇਖਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਹੀਨਤਾਯ ਏਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਾ, ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਹੇਤੁਭੂਤਾ ਚ ਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਰਿਯਾ ਰਾਗਦੋਸਵਿਕ੍ਖੇਪੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ''ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਯੇ ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਨਾ, ਤੇ ਕਿਲੇਸੇ ਨ ਪੁਨੇਤਿ, ਨ ਪਚ੍ਚੇਤਿ, ਨ ਪਚ੍ਚਾਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸੁਗਤੋ, ਸਕਦਾਗਾਮਿ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ...ਪੇ॰... ਸੁਗਤੋ''ਤਿ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਪਨ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਨਂ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ''ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਆਰਬ੍ਭ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੭) ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਚੇਤਸਿਕਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** ''ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੫) ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੇਖਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਮਕੁਸਲਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਮਕੁਸਲਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਨੁਦ੍ਧਰਣਂ ਸੇਖਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਪਰਿਯਾਯਭਾਵਂ ਸਾਧੇਤਿ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਨ੍ਤਾਨੇਯੇਵ ਨਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਮਕੁਸਲਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਪਰਿਯਾਯਭਾਵਂ ਨ ਸਾਧੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ

ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨੰ ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇਪਿ ਯਾਦਿਸਾਨੰ ਤਾਹਿ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾ ਆਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਾ ਦਸ੍ਸਨਮਗ੍ਗਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਤਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨਾਮ। ਸੇਖੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਾ ਤਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਤਦਪੇਕ੍ਖਾਯ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨਾਮ। ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਾ ਪਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਤੇਸੁ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਹਾਯਵਿਰਹਤੋ ਵਿਪਾਕੰ ਨ ਜਨੇਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੇਸੰ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣੰ ਸਹਾਯਭੂਤੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਚੇਤਨਾਯ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਰਹਿਤਾਨੰ ਪਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਸਕਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦੀਨੰ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਚ ਸੰਯੋਜਨਤ੍ਤਯਤਦੇਕਟ੍ਠਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਸਹਾਯਾਨੰ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਯਦਿ ਏਵੰ, ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਰਹਿਤਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ''ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਸਭਾਵਾਨੰ ਕੁਸਲਾਦੀਨੰ ''ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਚ ਅਕੁਸਲਾਨੰ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਤਿਕੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨੰ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ତਿਕੇ ਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਕਾਲਵਸੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾਪਿ ਅਤੀਤਾ ''ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨੁਰੂਪੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਸੁ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ, ਏਵੰ ਇਧਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਸੁ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ''ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਤਿਕਦੁਕੇਸੁ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਪਤ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਕੋਚਿ ਨਿਯੋਗਤੋ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੰ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਦੇਸੁ ਵਿਯ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਭਾਜੇਤਬ੍ਬੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਭਾਜੇਤਿ ''ਸਿਯਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ਤਦਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ, ਇਧ ਚ ਤਥਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਯਥਾ ਸਪ੍ਪਟਿਘੇਹਿ ਸਮਾਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਧਾਤੁਯੰ ''ਤਯੋ ਮਹਾਭੂਤਾ ਸਪ੍ਪਟਿਘਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਯਥਾਹ ''ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘੰ ਏਕੰ ਮਹਾਭੂਤ''ਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਸਮਾਨਸਭਾਵਾ ''ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਪਸਙ੍ਗੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਕਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦਯੋ ਪਰਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦੀਨੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ, ਰਾਗੋ ਚ ਰਾਗਦਿਟ੍ਠੀਨੰ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਲਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ –

> ''ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੮.੮੪) –

ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੀਧਮ੍ਮੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ –

> ''ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ – ਪਤ੍ਥਨੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਾਣੰ ਹਨਤਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੰ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਰਾਗੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ ਮਾਨੋ ਪਤ੍ਥਨਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਮਾਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਤ੍ਥਨਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਸਕਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਰਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਸ੍ਸ ਉਪ...ਪੇ॰... ਸਕਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੮.੮੪) –

ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਤ੍ਥਨਾਦਯੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ।

ਏਵਮ੍ਪਿ ਯਥਾ ਅਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਤਯੋ ਮਹਾਭੂਤਾ ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਪ੍ਪਟਿਘਾ, ਏਵਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਭਾਵਨਾਰਹਿਤਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਸਕਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦਯੋ ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਚ ''ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਾ ਕਿਲੇਸਾ, ਨ ਤੇ ਦਸ੍ਸਨਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸਾਪਿ ਪਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਸਹਾਯਵੇਕਲ੍ਲਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਕਤਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਕੋਚਿ ਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਂ ਆਪਾਦਿਤੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਏਕਸਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਤਿ ਸਹਾਯੇ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਵਚਨਂ, ਅਸਤਿ ਚ ਵਿਪਾਕਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਵਚਨਂ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਸਬ੍ਬਮੇਤੇਸਂ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਅਹੋਪੁਰਿਸਿਕਾਰਮਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੦੬)। ਯਦਿ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਯਥਾ **ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ତਿਕੇ** ''ਨਿਯੋਗਾ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੩੩) ਵਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜ੍ਜ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ''ਨਿਯੋਗਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਸਿਯਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ 'ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬੋ'ਤਿਪਿ 'ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬੋ'ਤਿਪੀ''ਤਿਆਦਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ , ਨ ਚ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਾ ਚ ''ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪਾਦੇਨ੍ਤੇਹਿ ਯਦਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੁਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾਪਿ ਅਯੁਤ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਰਾਗਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨਂ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵਵਸੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਞ੍ਚ ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨੁਦ੍ਧਰਣਂ ਕਾਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਕਾਰਣਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਸਾਵਸੇਸਪਾਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਅਤੀਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਅਨਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਗਹਿਤਂ। ਯਮ੍ਪਿ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਦਾਨਮ੍ਹਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਹਾਯਭਾਵੂਪਗਮਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ – ਕਿਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿ ਵਿਯ ਦਾਨਸੀਲਾਦੀਨਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਂਯੇਵ ਵਿਪਾਕਦਾਨਸਾਮਤ੍ਥਿਯਾ ਠਾਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਕਿਲੇਸੋ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਮ੍ਹੀਤਿ ? ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ – ਯਦਿ ਤਾਵ ਪੁਰਿਮੋ ਨਯੋ, ਸੇਖਸਨ੍ਤਾਨੇ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਕਿਰਿਯਾਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਹੀਨਾਵਿਜ੍ਜਾਮਾਨਤਣ੍ਹਾਨੁਸਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਦਾਨਾਦਿ ਵਿਯ ਸਹਾਯਵੇਕਲ੍ਲੇਨ ਅਵਿਪਾਕਸਭਾਵਤਂ ਆਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਦੁਤਿਯੋ, ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ ਅਭਿਮਤਸ੍ਸਾਪਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨੇ ਸਤਿ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਵਚਨਂ। ਪਟ੍ਠਾਨਾਨੁਸਾਰੀਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

੫੩੭-੮. ਯਨ੍ਤਿ ਯਂ ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ। **ਕਰਣਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਕਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਫਲਦਾਨਾਭਾਵਤੋ। **ਵਾਤਪੁਪ੍ਫਸਮ**ਨ੍ਤਿ ਮੋਘਪੁਪ੍ਫਸਮਂ, ਯਥਾ ਤਂ ਪਠਮਸਞ੍ਜਾਤਂ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੇਪਿ ਰੁਕ੍ਖੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਅਦਿਨ੍ਨਫਲਤ੍ਤਾ ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਿਦਂ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲੇਪਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਅਨਾਸੇਵਨਭਾਵੇਨ ਫਲਦਾਯਕਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਜਵਨਤ੍ਤਂ ਤੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਿਧਂ ਖੀਣਾਸਵਾਵੇਣਿਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮਾਹ। **ਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਤੋ**ਤਿ ਭਵਤਣ੍ਹਾਮੂਲਸ੍ਸ ਅਵੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਾਵੇ ਸਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਾਧਨਤੋ, ਦਾਨਾਦਿਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ ਵਾ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਹਿ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫਂ ਪੁਪ੍ਫਨਮਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਫਲਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਤਮ੍ਪਿ ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਮਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਤਣ੍ਹਾਮੂਲੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਫਲਮੇਵਾਤਿ।

੫੩੯-੪੦. ਪਟਿਚ੍ਚਾਤਿ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਟਿਮੁਖਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਂ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ। **ਏਤੀ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ''ਏਤੀ''ਤਿ ਹਿ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤੀਨਂ ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਪਰਿਦੀਪਕਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਠਿਤਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ** ਵਾ"ਤਿ।

ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਠਿਤਿਯਾ ਏਵ ਉਪਕਾਰਕੋ ਹੋਤਿ ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ ਏਵ ਯਥਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਕੋ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਉਭਯਸ੍ਸ ਯਥਾ ਹੇਤੁਆਦਯੋ। ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਯੋਤਿ** ਹੇਤੁਧਮ੍ਮੋ। **ਯਸ੍ਸਾਤਿ** ਯਸ੍ਸ ਫਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਠਿਤਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ** ਵਾਤਿ ਠਿਤਿਤ੍ਥਂ, ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤ੍ਥਂ ਵਾ। **ਠਿਤਿਯਾ**ਤਿ ਵਾ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ, **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ। ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰੋ, ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **"ਉਪਕਾਰੋ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਧਮ੍ਮੇਨ ਧਮ੍ਮਸਤ੍ਤਿਉਪਕਾਰਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਸਮ੍ਭਵੋ"**ਤਿਆਦਿ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਯਾਯਦਸ੍ਸਨਂ। ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਸਮ੍ਭਵੋ**। ਤਥਾ **ਪਭਵੋ**। ਹਿਨੋਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਹੇਤੁ**। ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਾਨਂ **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਮੂਲ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਪਤਿਟ੍ਠਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ । ਹਿਨੋਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨ ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਭੂਤੇਨ ਉਦ੍ਧਂ ਓਜਂ ਅਭਿਹਰਨ੍ਤੇਨ ਮੂਲੇਨ ਵਿਯ ਪਾਦਪੋ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਫਲਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੁਲ੍ਹਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਹੇਤੁ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਕਾਰਣਂ। ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਤੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋਵ ''ਸਮ੍ਭਵੋ''ਤਿਆਦਿਤੋ ਮਤੋ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਤੇ ਸਮਾਨਾ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਨੇਸਂ ਨਾਨਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

੫੪੧-੫. ਏਵਂ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਆਗਤਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਤ੍ਵਾ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸੇਵ ਸਰੂਪਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਲੋਭਾਦਿ ਪਨ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਮੂਲਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨਸਙ੍ਖਾਤਮੂਲਟ੍ਠੇਨ। **ਛਲ਼ੇਵਾ**ਤਿ ਮੂਲਟ੍ਠੇਨੂਪਕਾਰਕਭਾਵਸ੍ਸ ਤੇਸਮੇਵ ਆਵੇਣਿਕਭਾਵੇਨ ਏਤੇ ਛਲ਼ੇਵ। **ਜਾਤਿਤੋ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਜਾਤਿਤੋ। **ਨਵਧਾ**ਤਿ ਤਯੋ ਕੁਸਲਹੇਤੂ, ਤਯੋ ਅਕੁਸਲਹੇਤੂ, ਤਯੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਹੇਤੂਤਿ ਨਵਧਾ। **ਧਮ੍ਮਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਾਧਕੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਸਾਲਿਵੀਹਿਬੀਜਾਦੀਨਿ ਸਾਲਿਵੀਹਿਆਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਸਾਧਕਾਨਿ, ਮਣਿਆਦਿਪਭਾਵਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਨੀਲਾਦਿਵਣ੍ਣਾਨਿ ਨੀਲਾਦਿਮਣਿਪਭਾਯ ਸਾਧਕਾਨਿ, ਏਵਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਯਥਾਰਹਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਤ੍ਤਸਾਧਕੋਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵਸਾਧਕੋ ਮੂਲਟ੍ਠੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕੇ ਆਚਰਿਯਾ**ਤਿ ਰੇਵਤਾਚਰਿਯਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਿਸ੍ਸਾਨੁਸਿਸ੍ਸੇ ਚ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਅਥ ਵਾ ਗਰੁਮ੍ਹਿ ਬਹੁਵਚਨਮ੍ਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਰੇਵਤਾਚਰਿਯਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਏਕੇ ਆਚਰਿਯਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਤਿ ਯਦਿ ਮੂਲਟ੍ਠੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਸਾਧਕੋ, ਏਵਂ ਸਤਿ। ਯਥਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪੀਤਿ ਆਹ **"ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਿਸੂ"**ਤਿ, ਹੇਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨੇਵ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ''ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਹੇਤੂ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਾਯ ਨ ਪਰਿਯਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋਪਿ ਹੇਤੁ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵਾਯ ਨ ਪਰਿਯਤ੍ਤੋ। ਸਭਾਵੇਨ ਹਿ ਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਂ ਨ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਹ **"ਨ ਤੇਸ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ''ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧) ਵਚਨਤੋ ਤੇ ਅਲੋਭਾਦਯੋ ਤੇਸਂ ਰੂਪਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਭਵਨ੍ਤੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੪੬-੭. ਨ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਨ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਦਿ ਕੁਸਲਾਦਿਹੇਤੁਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਹੇਤੁਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਪਿ ਤੇ ਵਿਯ ਕੁਸਲਾਦਯੋ ਸਿਯੁਂ, ਹੇਤੁਯੋ ਵਾ ਰੂਪਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਸਿਯੁਂ, ਨ ਚ ਪਨੇਤਂ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਸਾਧਕੋ ਮੂਲਟ੍ਠੋਤਿ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਅਪਿਚ ਯਦਿ ਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ, ਤਦਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵੋਪਿ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਸਿਯਾ, ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵੋ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਯਦਿ ਚ ਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ, ਹੇਤੂਨਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਸੇਸਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧੋ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਮੋਮੂਹਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਨੋ ਅਕੁਸਲਭਾਵੋ ਨ ਸਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਅਞ੍ਞਹੇਤੁਕੋ ਸਿਯਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਸੇਸਹੇਤੂਨਮ੍ਪਿ ਤਂਹੇਤੁਕੋਵ ਸਿਯਾ। ਯਥਾ ਚ ਸੇਸਹੇਤੂਨਂ, ਏਵਂ ਅਵਸੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਂਹੇਤੁਕੋਵ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਸਿਯਾ ਹੇਤੂਨਂ ਸਭਾਵਤੋਵ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਅਲੋਭੋ ਕੁਸਲੋ ਵਾ ਸਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਵਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਸੋ ਸਭਾਵਤੋ ਕੁਸਲੋ, ਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ, ਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲੋ ਨ ਸਿਯਾ ਅਲੋਭਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਦੋਸਤ੍ਤਾਭਾਵੋ ਵਿਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਉਭਯਥਾਪਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਉਭਯਥਾ ਹੋਨ੍ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਂ ਪਰਿਯੇਸਥ,

ਨ ਸਭਾਵਤੋ, ਏਵੰ ਹੇਤੂਸੁਪਿ ਕੁਸਲਾਦਿਤਾ ਅਞ੍ਞਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਸਭਾਵਤੋ। ਸਾ ਪਨ ਪਰਿਯੇਸਿਯਮਾਨਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਹੋਤੀਤਿ ਹੇਤੂਸੁ ਵਿਯ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ, ਨ ਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧੋਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ –

''ਯੋਨਿਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੭)।

ਸਮਯਞ੍ਞੁਨਾਤਿ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਮਤਵੇਦਿਨਾ। **ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਸਾਧਨੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤੁਹੇਤੁਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਥਿਰਭਾਵਸ੍ਸ ਸਾਧਨੇਨ। ਲਦ੍ਧਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰੁਲ੍ਹਮੂਲਾ ਵਿਯ ਪਾਦਪਾ ਥਿਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ, ਅਹੇਤੁਕਾ ਤਿਲਬੀਜਾਦਿਸੇਵਾਲਾ ਵਿਯ ਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਤਿ।

੫੪੮. **ਸਬ੍ਬਸੋ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਸਬ੍ਬਭਾਗੇਨ।

੫੫੦-੧. ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ, ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਮੇਵ ਚ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਆਹ **''ਅਤ੍ਤਨਾ...ਪੇ॰... ਜਾਤਾਨ''**ਨ੍ਤਿ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਚ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਨ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਹੇਤੁਨੋ ਸਮ੍ਭੂਤਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਿ, ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ , ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨੇਵ ਜਾਤਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੀਤਿ **ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਜਾਤਾਨਿ। ਤਥੇਵਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ, ਏਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਞ੍ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਆਕਡ੍ਢਤਿ।

੫੫੩. ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਆਹ **''ਚਿਤ੍ਤਜਾਨ''**ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

੫੫੫. **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭਵੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਧਮ੍ਮੋ, ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਾਕਾਰੋ ਵਾ। **ਸਞ੍ਜਾਤਸੁਖਹੇਤੁਨਾ**ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਞਾਣੇਨ, ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਞਾਣਞ੍ਹਿ ''ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਸੁਖਂ ਹੇਤੁ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ,

''ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ,
ਯੋ ਚਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੋ।
ਅਤ੍ਥਾਭਿਸਮਯਾ ਧੀਰੋ,
ਪਣ੍ਡਿਤੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੨੯) –

ਆਦਿਵਚਨਤੋ ਸੁਖਸ੍ਸ ਹੇਤੂਤਿ ਵਾ ''ਸੁਖਹੇਤੂ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੫੫੬. ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਧਿਪਤਿ **ਲੋਕਾਧਿਪਤਿ,** ਸਕਲਲੋਕਨਾਯਕੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤ੍ਤਾਧੀਨਾਨਂ ਪਤਿਨੋਤਿ **ਅਧਿਪਤੀ। ਛਨ੍ਦਂ ਤੁ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਛਨ੍ਦਵਤੋ ਕਿਂ ਨਾਮ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਪੁਰਿਮਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਛਨ੍ਦੋ ਜੇਟ੍ਠਕਭੂਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਹੀਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ ਆਹ ''ਛਨ੍ਦਂ ਤੁ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿ। **ਕਤ੍ਵਾ ਧੁਰ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਜਾਤਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਵਸੇਨ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿ ਨਾਮ ਸੋ** ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿ ਨਾਮ ''ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਪਤਿ ਇਮਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਏਸੇਵਾ**ਤਿ ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਕਾਲਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿ ਨਾਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋਵ ਨਯੋ। **ਸੇਸੇਸੂ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਛਨ੍ਦਂ...ਪੇ॰... ਕਾਲਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਲਸ੍ਸ ਨਿਯਮਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪੇਤੇ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਅਧਿਪਤੀ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ**

‘‘ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੩) ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਧਿਪਤੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂਯੇਵ ਉਦ੍ਧਟੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਤੇ ਏਕਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਸਿਯੁਂ, ਤਦਾ ਯਥਾ **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** ‘‘ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮੂਲਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕਾਰਕਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਹੇਤੂਨਂ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ, ਏਵਂ ਏਕਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਬਹੂਨਂ ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਵੇ ਸਤਿ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ‘‘ਅਧਿਪਤੀ ਅਧਿਪਤਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਏਵਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕੇਕਧਮ੍ਮੋਯੇਵ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਜੇਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਪਮੁਖਭਾਵੇਨ।

ਸੋਭਨਾ ਮਤਿ, ਸੋਭਨਂ ਵਾ ਮਤਂ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸੁਮਤਿਨੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਸਂ ਮਤਿਂ ਵਿਬੋਧੇਤਿ ਪਬੋਧੇਤੀਤਿ **ਸੁਮਤਿਮਤਿਵਿਬੋਧਨਂ**। ਕੁਚ੍ਛਿਤਾ ਮਤਿ, ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਵਾ ਮਤਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਕੁਮਤਿਨੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ, ਤੇਸਂ ਮਤਿਭੂਤਾ ਮਤਿਭਾਵੇਨ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਕੁਮਤਿਮਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਾਯੇਵ ਇਨ੍ਧਨਸਦਿਸਤਾਯ ਇਨ੍ਧਨਂ ਤਸ੍ਸ ਪਾਵਕਂ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯਾਤਿ **ਕੁਮਤਿ...ਪੇ॰... ਪਾਵਕਂ। ਅਤਿਮਧੁਰ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪੁਣਗਮ੍ਭੀਰੇਨ ਅਤ੍ਥਰਸੇਨ ਚੇਵ ਸੁਵਿਮਲਸਖਿਲੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਰਸੇਨ ਚ ਮਧੁਰਂ। **ਅਵੇਦੀ**ਤਿ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਜਾਨਾਤਿ। **ਯੋ ਯੋ**ਤਿ ਥੇਰਨਵਮਜ੍ਝਿਮੇਸੁ ਯੋ ਕੋਚਿ। **ਜਿਨਵਚਨਂ ਸਕਲਂ ਅਵੇਦੀ**ਤਿ ਤੇਪਿਟਕਸ੍ਸਪਿ ਸਕਲਜਿਨਵਚਨਸ੍ਸ ਗਹਣਸਮਤ੍ਥਤਾਪਟਿਲਾਭੇਨ ਤਂ ਅਵਗਚ੍ਛਤਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਪਕਿਣ੍ਣਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਨਵਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੬੦-੧. ਵਟ੍ਟਕਥਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋ **“ਲੋਕਿਯਾਨੇਵਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਦਿਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਤਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਨਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਅਪੁਞ੍ਞਫਲਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਸਂਕਿਲੇਸਤੋ ਚ ਸੋਧੇਤਿ, ਪੁਜ੍ਜਂ ਭਵਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਟ੍ਠੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚਾਤਿ **ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**, ਪੁਞ੍ਞਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਅਪੁਞ੍ਞਂ, ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚਾਤਿ **ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਸਮਾਧਿਪਚ੍ਚਨੀਕਾਨਂ ਅਤਿਦੂਰਤਾਯ ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ ਆਨੇਞ੍ਜਂ, ਤਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ **ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਤਤ੍ਥ ਦਾਨਸੀਲਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚੇਤਨਾ, ਭਾਵਨਾਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਚਾਤਿ ਤੇਰਸ ਚੇਤਨਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਾਮ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਾਮ। ਭਾਵਨਾਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਾਮ। ਭਵਾਦੀਸੁ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਤਥਾ ਯੇਸਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਤੇਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ **“ਤੇਪੀ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਗਹਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਸਤਿ ‘‘ਯੇਸ’’ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਯਮਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਨਿਯਮਕਵਚਨਾਭਾਵਤੋ।

੫੬੨. ਕਤਮੇ ਪਨ ਤੇ ਭਵਾਦਯੋਤਿ ਆਹ **“ਤਯੋ ਭਵਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਵਸੇਨ **ਤਯੋ ਭਵਾ**। ਸਞ੍ਞੀਭਵਅਸਞ੍ਞੀਭਵਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਭਵਵਸੇਨ, ਪਨ ਏਕਵੋਕਾਰਭਵਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵਵਸੇਨ ਚ ਤਯੋ ਭਵਾ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਮੋਧਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਚਤਸ੍ਸੋ ਯੋਨਿਯੋ**ਤਿ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਸਂਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਾ। ਤਤ੍ਥ ਬੀਜਕਪਾਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ **ਅਣ੍ਡਜਯੋਨਿ** ਨਾਮ। ਮਾਤੁਗਬ੍ਭੇ ਜਲਾਬੁਜੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ **ਜਲਾਬੁਜਯੋਨਿ** ਨਾਮ। ਪਦੁਮਗਬ੍ਭਮਾਨੁਸਕਗਬ੍ਭਮਲਾਦਿਸਂਸੇਦੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ **ਸਂਸੇਦਜਯੋਨਿ** ਨਾਮ। ਕੁਤੋਚਿ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ **ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿ** ਨਾਮ। **ਗਤਿਪਞ੍ਚਕਂ** ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਭਾਵਿਤਮੇਵ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ ਨਾਮ। ਤਾ ਪਨ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਾਦਿਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਵਿਧਾਤਿ ਆਹ **“ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ ਸਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

> ‘‘ਸਤ੍ਤਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਸਤ੍ਤ? ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਏਕਚ੍ਚੇ ਚ ਦੇਵਾ ਏਕਚ੍ਚੇ ਚ ਵਿਨਿਪਾਤਿਕਾ, ਅਯਂ ਪਠਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਾ ਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਦੇਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾ ਪਠਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਅਯਂ ਦੁਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਏਕਤ੍ਤਕਾਯਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਦੇਵਾ ਆਭਸ੍ਸਰਾ, ਅਯਂ ਤਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਏਕਤ੍ਤਕਾਯਾ ਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਦੇਵਾ ਸੁਭਕਿਣ੍ਹਾ, ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੀ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ‘ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ’ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੂਪਗਾ, ਅਯਂ ਪਞ੍ਚਮੀ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੂਪਗਾ, ਅਯਂ ਛਟ੍ਠੀ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ’ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੂਪਗਾ, ਅਯਂ ਸਤ੍ਤਮੀ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੪੪)।

ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਅਪਰਿਮਾਣਚਕ੍ਕਵਾਲਵਾਸਿਨੋ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਾ ਪੁਨਬ੍ਬਸੁਮਾਤੁਪਿਯਙ੍ਕਰਮਾਤਾਦਯੋ ਵਿਨਿਪਾਤਿਕਾਸੁਰਾ ਚ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਵੇਮਾਨਿਕਪੇਤਾ ਚੇਤਿ ਇਮੇ

ਦੀਘਰਸ੍ਸਕਿਸਥੂਲਕਾਲਓਦਾਤਾਦਿਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ, ਅਹੇਤੁਦੁਹੇਤੁਤਿਹੇਤੁਵਸੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਞ੍ਞਾਯ ਚ ਨਾਨਾਭਾਵਤੋ **ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ** ਨਾਮ, ਅਯਂ ਪਠਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਤਲਵਾਸਿਨੋ ਪਨ ਤਯੋ ਦੇਵਾ ਉਪਰੂਪਰਿਵਾਸੀਨਂ ਵਣ੍ਣਾਦਿਕਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਨਿਹੀਨਤਾਯ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਨਾਨਾਭਾਵਤੋ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ ਸਮਾਨਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਚ **ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ** ਨਾਮ, ਅਯਂ ਦੁਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ, ਚਤੁਰਾਪਾਯਵਾਸਿਨੋਪਿ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਨਾਨਾਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਸਞ੍ਞਾਯ ਏਕਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਚ ਦੁਤਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯਂਯੇਵ ਸਮੋਧਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤਲਵਾਸਿਨੋ ਤਯੋ ਦੇਵਾ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਞ੍ਞਾਯ ਨਾਨਾਭਾਵਤੋ **ਏਕਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ** ਨਾਮ, ਅਯਂ ਤਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ। ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤਲਵਾਸਿਨੋ ਪਨ ਤਯੋ ਦੇਵਾ ਰੂਪਕਾਯਵਸੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕਸਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਞ੍ਞਾਯ ਚ ਏਕਤ੍ਤਾ **ਏਕਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ** ਨਾਮ, ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੀ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ। ਵੇਹਪ੍ਫਲਵਾਸਿਨੋ ਚੇਵ ਪਞ੍ਚ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਵਾਸਿਨੋ ਚ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕਸਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਞ੍ਞਾਯ ਚ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਚਤੁਤ੍ਥਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਮੇਵ ਭਜਨ੍ਤਿ। ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾਦਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨੇਵ ਪਾਕਟਾ। ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵੇਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਵਾਸਿਨੋ ਚ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸੁਖੁਮਭਾਵੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ ਨ ਗਹਿਤਾ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਵਾਸਤਾਯ ਪਨ "**ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਾ**"ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਸਤ੍ਤ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਨਵ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੫੬੩-੪. ਇਦਾਨਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਭਵਾਦੀਸੁ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਵਿਪਾਕਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕਾਮੇ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸਞ੍ਞਿਤਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਨਵਨ੍ਨਂ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਵਸੇਨ ਨਵਨ੍ਨਂ ਸੁਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ। **ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤੀਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਤਨਾ ਜਨੇਤਬ੍ਬਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ, ਤੇਸਮੇਵ ਬਲਵਕਾਰਣਭਾਵਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਂ ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੩)। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਬਲਵਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਦੁਬ੍ਬਲਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਪਟ੍ਠਾਨਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਤਂ।

੫੬੬-੮. **ਪਞ੍ਚਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਦ੍ਵਯਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ। ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਆਹ "**ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ**"ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਨਂ ਅਸਙ੍ਕਰਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਹੋਨ੍ਤੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਨਵਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

੫੬੯-੭੪. **ਰੂਪੇ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਵਜ੍ਜਿਤਾ ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ? ਵਿਪਾਕਦਾਨਾਭਾਵਤੋ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸਾ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ , ਨ ਪਨ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਭਾਵਾਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾ ਵਿਪਾਕਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞਭੂਮਿਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਭੂਮਿਕਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਾਯੋਗਤੋ ਸਭੂਮਿਕਮੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਪਨ ਕਿਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ? ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ – ਯਦਿ ਤਾਵ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਤਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਸਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾਯ ਚ ਸਯਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ –

> ''ਰੂਪਾਵਚਰਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਾ ਕੁਸਲਤੋ ਚ ਵਿਪਾਕਤੋ ਚ ਕਿਰਿਯਤੋ ਚ ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ 'ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ'ਤਿਪਿ 'ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ'ਤਿਪਿ

‘ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ’ਤਿਪੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੨੨)।

ਅਪਿਚ ਸਮਾਧਿਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਭਾਰਭੂਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਆਨਿਸੰਸਮਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਫਲਸਦਿਸਾ। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਿਕੁਬ੍ਬਨਦਿਬ੍ਬਸਦ੍ਦਸਵਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਮਤ੍ਤਫਲਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਸੋ ਏਵੰ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ’’ਤਿਆਦਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੨-੧੩) ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਫਲਸਦਿਸਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾ ਨ ਚ ਫਲੰ ਦੇਤਿ, ਦਾਨਸੀਲਾਨਿਸੰਸਭੂਤੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਭਵੇ ਪਚ੍ਚਯਲਾਭੋ ਵਿਯ ਨਤ੍ਥਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਸਮਾਨਭੂਮਿਕਤੋ ਆਸੇਵਨਲਾਭੇਨ ਬਲਵਨ੍ਤਾਨਿ ਝਾਨਾਨਿ ਵਿਪਾਕੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ, ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਨ ਸਤਿਪਿ ਝਾਨਭਾਵੇ ਤਦਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾਯੇਵਾਤਿ ਦੁਬ੍ਬਲਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪਾਕੰ ਨ ਦੇਤੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾਚਰਿਯੇਨ –

‘‘ਸਮਾਨਾਸੇਵਨੇ ਲਦ੍ਧੇ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਮਹਬ੍ਬਲੇ।
ਅਲਦ੍ਧਾ ਤਾਦਿਸੰ ਹੇਤੁੰ, ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ॥ (ਨਾਮ॰ ਪਰਿ॰ ੪੭੪)।

ਤਯਿਦਮਕਾਰਣੰ, ਪਰਿਤ੍ਤਝਾਨਸ੍ਸ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਾਰਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਵਿਪਾਕਦਾਨਵਚਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਮੇਵ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨਾਸੇਵਨੇ ਲਦ੍ਧੇਯੇਵ ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਦਾਨੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ। ਅਪਿਚ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯਪਿ ਵਸਿਭਾਵਸਬ੍ਭਾਵਾ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਚ ਬਲਵਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਵਿਪਾਕੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ।

ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੰ। **ਮਾਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਅਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ। ‘‘ਇਮੇ ਅਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਵਾ ਪਦਚ੍ਛੇਦੋ। **ਏਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤੀਰਣਸ੍ਸ। **ਛਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਵਜ੍ਜਾਨੰ ਛਨ੍ਨੰ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨੰ। **ਪਵਤ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਦਿਆਪਾਥਾਗਤੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸੁਗਤਿਯੰ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਆਹ **‘‘ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯ’’**ਨ੍ਤਿ। **ਚਤੁਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਵਸੇਨ ਚਤੁਨ੍ਨੰ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਰੂਪਭਵੇ ਚ ਕਥੰ ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸਮਾਯੋਗੋਤਿ ਆਹ **‘‘ਸੋ ਚਾ’’**ਤਿਆਦਿ। **ਸੋ**ਤਿ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। **‘‘ਕਾਮਭਵੇ’’**ਤਿ ਇਦੰ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਦੀਨੰ ਵਿਸੇਸਨੰ, ਨ ਪਨ ‘‘ਉਪਲਦ੍ਧਿਯ’’ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਅਨਿਟ੍ਠ…ਪੇ॰… ਨ ਵਿਜ੍ਜਰੇ’’**ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਉਪਲਦ੍ਧਿਯਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸੇਵ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੂਨੰ ਕਾਮਭਵੰ ਆਗਤਕ੍ਖਣੇ ਰੂਪਾਦਿਉਪਲਦ੍ਧਿਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਨਿਟ੍ਠ…ਪੇ॰… ਨ ਵਿਜ੍ਜਰੇ** ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਵਤ੍ਥੁਭੂਤੇ ਤਤ੍ਥ ਵੋਕਿਣ੍ਣਸੁਖਦੁਕ੍ਖਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ।

੫੭੬. **‘‘ਏਵੰ ਤਾਵਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨੰ। **ਯਥਾ ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਯੇਸਞ੍ਚਾ’’ਤਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ‘‘ਤੇ’’ਤਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤਬ੍ਬੰ।

੫੭੭-੮੧. ਯਤ੍ਥ ਵਿਤ੍ਥਾਰਪ੍ਪਕਾਸਨੰ ਕਤੰ, ਤਤੋ ਭਵਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮੁਖਮਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਸਨੰ ਕਾਤੁਕਾਮੋ ਆਹ **‘‘ਤਤ੍ਰਿਦ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਭਵਾਦੀਸੁ। **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਆਸਨ੍ਨਪਚ੍ਚਕ੍ਖਮਾਹ। **ਆਦਿਤੋ ਪਨ ਪਟ੍ਠਾਯਾ**ਤਿ ਭਵਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਰੂਪਾਵਚਰਵਸੇਨ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇਨ ਤੇਰਸ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ। **ਦ੍ਵੀਭਵੇਸੂ**ਤਿ ਕਾਮਰੂਪਭਵੇਸੁ। ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ, ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਾਨਞ੍ਚ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤਦਪੇਕ੍ਖਾਯ **‘‘ਚਤੂਸੁ…ਪੇ॰… ਯੋਨਿਸੂ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਨਾਨਤ੍ਤ…ਪੇ॰… ਠਿਤੀਸੁਪੀ**ਤਿ ਅਲੁਤ੍ਤਸਮਾਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੁ**ਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਾਦਿਕੇ, ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਭਵਾਦੀਸੁ ਏਕਵੀਸਤਿਵਿਪਾਕਾਨੰ ਏਕਾਵਤ੍ਥਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਭਵਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਅਦਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇਯੇਵ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ, ਕਾਮਾਵਚਰਸੁਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਦਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ, ਰੂਪਾਵਚਰਭੂਮਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਦਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਦਸਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ **‘‘ਯਥਾਰਹ’’**ਨ੍ਤਿ।

੫੮੨-੩. ਕਾਮੇ ਭਵੇ, ਰੂਪੇ ਭਵੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤੀਸੁ ਗਤੀਸੂ**ਤਿ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਵਜ੍ਜੇਸੁ ਤੀਸੁ ਗਤੀਸੁ। **ਏਕਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯਾ। **ਏਕਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਸਙ੍ਖਾਤੇਯੇਵ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ।

੫੮੪-੬. **ਏਕਾਰੂਪਭਵੇ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਰੂਪਭਵੇ। **ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਯੋਨਿਯਾ**ਤਿ ਏਕਿਸ੍ਸਾਯੇਵ ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਯਾ। **ਤੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤੀਸੂ**ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ। **ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇ**ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾਦਿਕੇਯੇਵ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ। **ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਯੇਸਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਤਥਾ ਤੇਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੮੭-੯੦. ਨਨੁ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਸੁਪਿ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੇਵ ਤਾਵ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਯਦਿ ਹਿ ਪੁਰਿਮਭਵਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਧਾਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੇਸਗ੍ਗਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਦੇਸਨ੍ਤਰਸਙ੍ਕਮਨਾਭਾਵਤੋ। ਅਥ ਅਤੀਤਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਹੇਤੁਕਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਚੋਦੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਆਚਰਿਯੋ ਤਸ੍ਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਆਹ "**ਨਤ੍ਥਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤਤੋ ਹੇਤੁਂ ਵਿਨਾ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਹੇਤੁਂ ਵਿਨਾ, ਅਤੀਤਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਰਨਿਕਨ੍ਤਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਸੁਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਸਹਿਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਵੇਕਲ੍ਲਤੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯਂ। **ਰੂਪਾਰੂਪਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਬਾਹਿਰਕਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਿਤਕਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਜੀਵਾਦਿਨੋ ਅਭਾਵਤੋ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਚ ਸਤ੍ਤੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਭਵਨ੍ਤਰ...ਪੇ॰... ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤੇਨ ਭਵਨ੍ਤਰਮੁਪੇਤੀਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਭਵਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੫੯੧. ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮਂ ਪਾਕਟਾਯ ਮਨੁਸ੍ਸਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਵਸੇਨ ਪਕਾਸੇਤੁਂ ਸਮਾਰਭਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਤਯਿਦ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਸੁਦੁਬ੍ਬੁਧ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਦੁਬ੍ਬਿਜਾਨਿਯਂ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

''ਸਚ੍ਚਂ ਸਤ੍ਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਮੇਵ ਚ।
ਦੁਦ੍ਦਸਾ ਚਤੁਰੋ ਧਮ੍ਮਾ, ਦੇਸੇਤੁਞ੍ਚ ਸੁਦੁਕ੍ਕਰਾ''ਤਿ॥

੫੯੨-੩. **ਆਸਨ੍ਨਮਰਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਰੂਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਆਯੁਕ੍ਖਯਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਸਮਾਸਨ੍ਨਮਰਣਸ੍ਸ। **ਸੁਸ੍ਸਮਾਨੇ**ਤਿ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਉਪਸੁਸ੍ਸਮਾਨੇ। ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਨਿਰੋਧੋਪਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਨਟ੍ਠੇ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਕੇ**"ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਨਾਨਾਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਸੁ ਨਟ੍ਠੇਸੂ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। "**ਹਦਯ...ਪੇ॰... ਕੇ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੇਸਕਾਯੇ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਰੁਦ੍ਧਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਏਕਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਿਤਮ੍ਪਿ ਨਸ੍ਸਤੇਵਾਤਿ ਅਪਰੇ। **ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯੋ** ਪਨ "**ਯਮਕੇ**" ਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਮਨਾਯਤਨਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ। ਆਮਨ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਮਨਾਯਤਨਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ। ਸਚਿਤ੍ਤਕਾਨਂ ਅਚਕ੍ਖੁਕਾਨਂ ਚਵਨ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਮਨਾਯਤਨਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਨੋ ਚ ਤੇਸਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਸਚਕ੍ਖੁਕਾਨਂ ਚਵਨ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਮਨਾਯਤਨਞ੍ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਞ੍ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ (ਯਮ॰ ੧.ਆਯਤਨਯਮਕ.੧੨੦) ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਨਿਰੋਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਚੁਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨ ਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਅਤਿਮਨ੍ਦਭਾਵੂਪਗਮਨਂ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ 'ਨਿਰੁਦ੍ਧੇਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੂ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਨਵਸੇਸਨਿਰੋਧਂ ਸਨ੍ਧਾਯ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਦਸ੍ਸਿਤਾ''ਤਿ ਵਦਤਿ। **ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਦੇਸਮਤ੍ਤੇ। ਨ ਹਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ।

੫੯੪-੭. **ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੇਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੂਪਗਮਨਸਾਮਤ੍ਥਿਯਾਯੋਗੇਨ ਮਨੂਭਾਵਤੋ ਵਾ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ। **ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਦਾ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤੁਜਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਂ ਪਨ ਸੁਗਤਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਕੁਸਲਂ ਹੋਤਿ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਂ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

''ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਚੇ ਸਮਯੇ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ''ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੫)।

ਯਦਿ ਏਵਂ –

''ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਕਤਮੇਸਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਹੇਤੂਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋ ਹੇਤੂ ਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਜਾਤਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਨਿਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਅਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਜਾਤਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋ ਹੇਤੂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਜਾਤਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਨਾਮਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੩੨) –

ਨਿਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਹੇਤੁਦ੍ਵਯਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਸੁਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਕਥਂ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ? ਨਯਿਦਂ ਮਰਣਾਸਨ੍ਨਜਵਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੁਯੋ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਕਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਆਰਬ੍ਭ ਅਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੁਜਵਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੁਯੋ ਸਨ੍ਧਾਯ। ਕਤੂਪਚਿਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦਿਤਂ ਵਿਪਾਕਾਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ ਸਮਤ੍ਥਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਕਮ੍ਮਕਰਣਕਾਲੇ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਵਤ੍ਥਾਯ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੁਸਯਿਤਹੇਤੁਯੋ ਸਨ੍ਧਾਯ ਨਿਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਸਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਯੋਗਤੋ। ਪੁਬ੍ਬਾਨੁਸੇਵਿਤਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਵਾ ਅਪੁਞ੍ਞਮੇਵ ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ, ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪੁਬ੍ਬਾਨੁਸੇਵਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਆਸੇਵਿਤਂ। ''ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਨੁਸੇਵਿਤਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਾ "**ਪੁਬ੍ਬਾਨੁਸੇਵਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸੇਵਿਤ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਆਸੇਵਿਤਂ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਮ੍ਪਿ ਪਨ ਅਪਰਜਾਤੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਗ੍ਗਹਣੇਨ ਯਥਾਕਮ੍ਮਂ ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਵਾਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਂ, ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਯੇਵ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ, ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਪਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਗ੍ਗਹਿਤੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਛਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਸਚ੍ਚਸਙ੍ਖੇਪੇ** –

''ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਿਯਾ ਸਨ੍ਧਿ, ਵਿਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਦ੍ਵਿਗੋਚਰੇ''ਤਿ। (ਸ॰ ਸ॰ ੧੭੩)।

ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ''ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ, **ਮੂਲਟੀਕਾ**ਦੀਸੁ ਚ ''ਕਮ੍ਮਬਲੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਪਿਤਂ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਂ ਸੁਪਿਨਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ਚ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਏਵ ਗੋਚਰਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਵਚਨਂ ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਚੁਤਿਕਾਲਾਸਨ੍ਨੇ ਕਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਂਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਇਤਰਥਾ ਤਦੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਟ੍ਠਾਪਕਂ ਤਦੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਉਪਚਾਰਭੂਤਾਨਿ ਵਿਯ, ''ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਤਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨੁਪ੍ਪਦੇਨ੍ਤਾਨਿ ਵਿਯ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਚੁਤਿਆਸਨ੍ਨਜਵਨਾਨਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਾਨਿ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ''ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਦਾ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਏਕਵੀਥਿਯਂ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਿ ਕਥਂ ਕਤੂਪਚਿਤਾਨਿ ਸਿਯੁਂ, ਅਸ੍ਸਾਦਨਭੂਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਾਨਿ ਕਥਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਾਨਿ, ਨ ਚ ਲੋਕਿਯਾਨਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਵਿਯ ਸਮਾਨਵੀਥਿਫਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਜਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਏਕਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤਦਾਸਨ੍ਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਞ੍ਹਿ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਉਪਨੀਤੇਕਤ੍ਤਂ ਇਧ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਦੀਨਵੇਤਿ ਅਨੁਸਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ, ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਛਾਦਿਤਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਵੇ। ਤਥਾਭੂਤੇ ਪਨ ਕਮ੍ਮਾਦਿਵਿਸਯੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਏਵ ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਤਥਾਪਰਿਣਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਮੁਖਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ "**ਤਣ੍ਹਾ ਨਮੇਤੀ**"ਤਿ। **ਸਹਜਾ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਚੁਤਿਆਸਨ੍ਨਜਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਜਾਤਚੇਤਨਾ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਾ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ। **ਖਿਪਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਖਿਪਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸਯੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਤਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। "**ਸਨ੍ਤਤਿਵਸਾ**"ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਤਦੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਿ ਸਂਸਰਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਇਮਞ੍ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਦਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਸਤਿ ਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤਨਯੇ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਏਕਤ੍ਤਨਯੋ ਹੋਤੀਤਿ।

੫੯੯. **ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿ...ਪੇ॰... ਪਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾਦੀਹਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਥਂ ? ਆਸਨ੍ਨਮਰਣਸ੍ਸ ਹਿ ਕਮ੍ਮਬਲੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪਟ੍ਠਾਪਿਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਦੀਨਵਂ ਕਮ੍ਮਾਦਿਵਿਸਯਂ ਆਰਬ੍ਭ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤੋ ਮਰਣਾਸਨ੍ਨਵੀਥਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵੇਨ ਮਨ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤਿ, ਅਸਤਿ ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਵਿਸਯਮਾਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਭਵਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇ ਪਨ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਤਦੇਵ ਆਪਾਥਗਤਂ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਬਲਵਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸਹਜਾਤਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਕਮ੍ਮਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇ ਖਿਪਿਯਮਾਨਂ ਓਰਿਮਤੀਰਰੁਕ੍ਖਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਰਜ੍ਜੁਂ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤਿਕਾਤਿਕ੍ਕਾਮਕੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਜਹਤਿ, ਅਪਰਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨਂ ਵਾ ਅਨਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਓਰਿਮਤੀਰਂ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਭਵੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਤਤ੍ਥ ਠਿਤਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਭਵੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਰਜ੍ਜੁ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਰਜ੍ਜੁ ਵਿਯ ਹਦਯਵਤ੍ਥੂ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ''ਰਜ੍ਜੁ ਵਿਯ ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿਪਿ ਅਪਰੇ। ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਸ੍ਸ ਰਜ੍ਜੁਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਨਮਨਂ, ਪਯੋਗੋ ਵਿਯ ਖਿਪਨਕਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਮਾਤਿਕਾ ਵਿਯ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਪਰਤੀਰਂ ਵਿਯ ਪਰਲੋਕੋ।

੬੦੦. ਯਥਾ ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਤੀਰੇ ਪਤਿਟ੍ਠਹਮਾਨੋ ਪਰਤੀਰਰੁਕ੍ਖਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨੋ ਵਾ ਅਨਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨੋ ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਪਥਵਿਯਂ ਸਕਬਲਪ੍ਪਯੋਗੇਹੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ , ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਭਵਨ੍ਤਰਤ੍ਤਭਾਵਵਿਨਿਬਨ੍ਧਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨਂ ਵਾ ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇ ਅਨਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨਂ ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਆਰਮ੍ਮਣਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਤਂ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ **ਨਾਪਿ ਇਧਾਗਤਂ** ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਕਮ੍ਮਾਦਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਮ੍ਮਾਦਿਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਖਿਪਨਕਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ, ਨਮਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਣ੍ਹਾਯ, ਕਮ੍ਮਾਦਿਵਿਸਯਾਯ ਆਦੀਨਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਕਾਯ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ, ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹਾਦਿਕਰਾਨਂ ਉਪਾਦਾਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਭੂਤਂ, ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯਭੂਤਂ ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮਂ। ਖਿਪਨਕਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਾਮ ਚੁਤਿਆਸਨ੍ਨਜਵਨਸਹਜਾਤਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਕਮ੍ਮਸਹਗਤਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਾ, ਤਤੋ ਪੁਰਿਮਜਵਨਸਹਗਤਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਵਾ ਕੇਚਿ। ਨਮਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮ ਅਨੁਸਯਾਵਤ੍ਥਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤਣ੍ਹਾ। ਏਸ ਨਯੋ ਆਦੀਨਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਅਵਿਜ੍ਜਾਯਪਿ। ਕਮ੍ਮਾਦਿਵਿਸਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਾਯੇਵ। ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹਕਰਉਪਾਦਾਨਾ ਨਾਮ ਮਣ੍ਡੂਕਂ ਪਨ੍ਨਗੋ ਵਿਯ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਾਦਯੋ।

੬੦੧-੫. ਸਦ੍ਦਪਟਿਘੋਸਾਦੀਨਂ ਸਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇ ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੋ ਨ ਪਾਕਟੋਤਿ ਤੇਸਂ ਏਕਤ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤਭਾਵੇ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਤਮਤੀਤਹੇਤੁਸਮੁਪ੍ਪਾਦਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਏਤ੍ਥ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਾਧਿਕਾਰੇ। **ਪਟਿਘੋਸਦੀਪਮੁਦ੍ਦਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਦਾਸਤਲਗਤਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਗਹਣਂ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਾਦਿਪਚ੍ਚਯਦੇਸਂ ਅਨੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਸਦ੍ਦਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਦੇਸਂ ਅਨੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਟਿਘੋਸੋ ਸਦ੍ਦਹੇਤੁਕੋ, ਪਦੀਪੋ ਪਦੀਪਨ੍ਤਰਾਦਿਹੇਤੁਕੋ, ਮੁਦ੍ਦਾ ਲਞ੍ਛਨਹੇਤੁਕੋ, ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਕਂ ਆਦਾਸਾਦਿਅਭਿਮੁਖਾਦਿਹੇਤੁਕਂ ਹੋਤਿ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਭਾਵਾ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਹੇਤੁਦੇਸਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਂਹੇਤੁਕਂ ਹੋਤਿ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਭਾਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਇਦਂ ਹੇਤੁਦੇਸਤੋ ਪੁਰਿਮਭਵਤੋ ਇਧਾਗਤਂ ਪਟਿਘੋਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਸਦ੍ਦਾਦਿਦੇਸਤੋ, ਨਾਪਿ ਤਤੋ ਹੇਤੁਂ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਦ੍ਦਾਦੀਹਿ ਵਿਨਾ ਪਟਿਘੋਸਾਦਯੋ ਵਿਯਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਚ੍ਚਯਪਦੇਸੇ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਭਾਵਾ, ਨਾਪਿ ਸਦ੍ਦਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਇਦਮ੍ਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧਤੋ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਾਨਪ੍ਪਬਨ੍ਧਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਏਕਤਾ ਸਨ੍ਤਾਨੇਕਤ੍ਤੇਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਵਨਤੋ, ਨਾਪਿ ਨਾਨਤਾ ਅਪੁਬ੍ਬਾਨਂ ਅਪੁਬ੍ਬਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਪਿ ਪਠਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਨਾ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਵਿਯ ਨਾਨਤਾ ਨ ਸਿਯਾ। ਖਣਿਕਾਪਿ ਹਿ ਪਦੀਪਜਾਲਾ ਸਨ੍ਤਾਨੇਕਤ੍ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਸਾ ਏਵਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚ ਸਾਧੇਤਿ। **"ਸਤਿ ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੇ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੇ ਏਕਨ੍ਤਂ ਏਕਤ੍ਤਾਯ ਚ ਨਾਨਤ੍ਤਾਯ ਚ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਂ, ਗਹਣੇ ਚ ਦੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੇ ਸਤਿ ਯਦਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਏਕਤਾ ਸਿਯਾ, ਖੀਰਦਧੀਨਮ੍ਪਿ ਅਨਞ੍ਞਭਾਵਤੋ, ਅਤ੍ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਸਯਂ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਖੀਰਤੋ ਦਧਿਸਮ੍ਭੂਤਂ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਅਥਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੇ ਸਤਿ ਏਕਨ੍ਤਂ ਨਾਨਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਖੀਰਦਧੀਨਮ੍ਪਿ ਨਾਨਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਸਾਮਿਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨ ਅਪਰਸ੍ਸ ਸਾਮਿਭਾਵਾਯੋਗਤੋ ਖੀਰਸਾਮਿ ਨਰੋ ਦਧਿਸਾਮਿ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਪਨੇਵਂ ਲੋਕੇ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ।

੬੦੬. **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਲੋਕਵੋਹਾਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤਂ ਏਕਤਾ, ਨਾਨਤਾਪਿ ਵਾ ਨ ਚੇਵ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਏਕਤ੍ਤੇ ਪਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੇ ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਾਨਤੋਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੇ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਤੋਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

''ਦਿਟ੍ਠਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧਸ੍ਮਿਂ , ਏਕਞ੍ਞਤ੍ਤਵਿਚਾਰਣੇ।
ਸਭਾਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਕਤ੍ਤ-ਮਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਖਣਭੇਦਤੋ''ਤਿ॥

ਏਤ੍ਥ ਚ ਏਕਨ੍ਤਂ ਏਕਤਾਪਟਿਸੇਧੇਨ ''ਸਯਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ, ਏਕਨ੍ਤਂ ਨਾਨਤਾਪਟਿਸੇਧੇਨ ''ਪਰਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ।

੬੦੭-੯. ਨਨੁ ਨ ਸੁਨ੍ਦਰਂ, ਨਨੁ ਸਿਯਾਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਪਾਤੁਭਾਵੇ**ਤਿ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਪਾਤੁਭਾਵਰਹਿਤੇ, ਅਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ਪਾਤੁਭਾਵੇ, ਅਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਵ ਪਾਤੁਭਾਵੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਖਨ੍ਧਾਭਿਸਮ੍ਭਵਾ**ਤਿ ਅਭਿਸਮ੍ਭੂਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਅਥ ਵਾ ਅਭਿਸਮ੍ਭਵਤਿ ਕਮ੍ਮਂ ਏਤੇਸੂਤਿ **ਅਭਿਸਮ੍ਭਵਾ,** ਖਨ੍ਧਾ, ਏਵਂ ਅਭਿਸਮ੍ਭਵਾ ਕਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਧ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਫਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ ਪਰਲੋਕਂ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਇਧੇਵ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। **ਪਰਤ੍ਥਾਗਮਤੋ**ਤਿ ਪਰਲੋਕਂ ਅਗਮਨਤੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ। **ਅਞ੍ਞਤੋ**ਤਿ ਯਂ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤੋ। **ਏਤਂ ਵਿਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਧਲੋਕਤੋ ਪਰਲੋਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਥ ''ਅਞ੍ਞੇਵ ਖਨ੍ਧਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਧਾਨਂ।

੬੧੧-੪. ''ਸਨ੍ਤਾਨੇ...ਪੇ॰... ਸਾਧਕੋ''ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਤੁਂ **"ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜੇ ਕਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਨ੍ਤਾਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾਤਿਪਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਨ੍ਤਂ ਏਕਤ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਫਲਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੇਪਿ ਤੇਨੇਵ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਤਂ ਫਲਂ

ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ, ਅਞ੍ਞਤੋਤਿ ਵਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ। **ਬੀਜਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਮਾਤੁਲੁਙ੍ਗਬੀਜਾਨਂ। **ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**ਤਿ ਮਧੁਆਦਿਪਰਿਭਾਵਨਂ। **ਮਧੁਆਦਿਨਾ**ਤਿ ਮਧੁਚਤੁਮਧੁਰਅਲਤ੍ਤਕਰਸਾਦਿਨਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਭਾਵਿਤਬੀਜਸ੍ਸ। **ਪਠਮਂ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਮਧੁਰਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਪਠਮਮੇਵ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯੋ। **ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਫਲਕਾਲੇ। **ਏਵਂ ਞੇਯਜਮਿਦਮ੍ਪਿ ਚਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਏਤਂ, ਏਵਂ ਇਦਮ੍ਪਿ ਞਾਤਬ੍ਬਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਹਿ ਅਮ੍ਬਬੀਜਾਦੀਸੁ ਮਧੁਨਾ, ਚਤੁਮਧੁਰੇਨ ਵਾ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਰੋਪਿਤੇਸੁ ਫਲਰਸੋ ਮਧੁਰੋ ਹੋਤਿ, ਮਾਤੁਲੁਙ੍ਗਬੀਜੇ ਚ ਅਲਤ੍ਤਕਰਸੇਨ ਰਜਿਤ੍ਵਾ ਰੋਪਿਤੇ ਅਮ੍ਬਿਲਭਣ੍ਡੋ ਰਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਤਂ ਬੀਜਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਂ ਵਾ ਫਲਟ੍ਠਾਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਫਲਵਿਸੇਸੋ ਨ ਅਞ੍ਞਬੀਜਸਨ੍ਤਾਨੇ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਬੀਜੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਤੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਯੇ ਇਧ ਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਤੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਪਰਲੋਕਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਤੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਬੀਜਂ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤੋ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਂ, ਬੀਜਸ੍ਸ ਅਙ੍ਕੁਰਾਦਿਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਧੁਰਰਸਸ੍ਸ ਅਮ੍ਬਿਲਭਣ੍ਡੇ ਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਤਸ੍ਸੇਵ ਬੀਜਸ੍ਸ ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਭਾਵੋ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਕਾਰਕਸ੍ਸੇਵ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਤੋ ਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੧੫. ਬਾਲਕਾਲੇ…ਪੇ॰… ਫਲਦਾਯਿਨਾਤਿ ਬਾਲਸਰੀਰੇ ਕਤਂ ਵਿਜ੍ਜਾਪਰਿਯਾਪੁਣਨਂ, ਸਿਪ੍ਪਸਿਕ੍ਖਨਂ, ਓਸਧੂਪਯੋਗੋ ਚ ਨ ਵੁਡ੍ਢਸਰੀਰਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਥ ਚ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਜ੍ਜਾਪਾਟਵਂ, ਸਿਪ੍ਪਜਾਨਨਂ, ਅਨਾਮਯਤਾਦਿ ਚ ਵੁਡ੍ਢਸਰੀਰੇ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਂਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਏਵ ਸਦਿਸੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਨ ਚ ਯਥਾ ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਜ੍ਜਾਪਰਿਯਾਪੁਣਨਾਦਿਨਾ ਵਿਨਾ ਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਦਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ, ਏਵਂ ਇਧਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਯਂ ਫਲਂ, ਏਤਂ ਨਾਞ੍ਞਸ੍ਸ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਤੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਤੇਨ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਭਾਵੇ ਫਲਾਭਾਵਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਨਿਵਾਰਣਂ ਕਰੋਤਿ।

੬੧੬-੮. ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪੀਤਿ ਅਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਪਾਤੁਭਾਵੇ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਪਰਿਹਰਣੇ ਸਤਿ ਸਿਦ੍ਧੇਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਜ੍ਜਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਵਟ੍ਟਿਕਾਸ੍ਨੇਹੋ ਵਿਯ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਅਨਿਰੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਾਭਾਵਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ। ਤੇਨਾਹ “**ਸਦ੍ਧਿਮੇਵ ਚ ਹੇਤੁਨਾ**”ਤਿ। **ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਂ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਂ। **ਨਿਰੁਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਖਣਤ੍ਤਯਂ ਪਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ। ਤੇਨਾਹ –

‘‘ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਨਿਚ੍ਚਫਲਂ ਸਿਯਾ’’ਤਿ।

ਪੁਬ੍ਬੇਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ। ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਹੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਚ।

੬੧੯-੨੦. ਕਟਤ੍ਤਾਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਕਟਤ੍ਤਾ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਯ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੩੧)। ਯਦਿ ਏਵਂ ਅਰਹਤਾ ਕਤਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਕਟਤ੍ਤਾਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਯਾਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖੇ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਬੀਜਸਮਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਕੁਸੁਮਂ ਮੂਲੇ ਛਿਨ੍ਨਮਤ੍ਤੇ ਫਲਦਾਯਕਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਅਰਹਤੋਪਿ ਕਿਲੇਸਮੂਲਸ੍ਸ ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਕਿਲੇਸਮੂਲਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਫਲਦਾਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵਂ ਆਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

‘‘ਬਾਲਜਨਜ੍ਝਾਰੁਲ੍ਹੋ ,
ਜਾਤਿਰਥੋ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਚਕ੍ਕੋਯਂ।
ਕਿਲੇਸਚਕ੍ਕਵਿਧਮਨੋ,

ਨ ਯਾਤਿ ਕਮ੍ਮੇਕਚਕ੍ਕੇਪੀ''ਤਿ॥

ਕਟਤ੍ਤਾ ਚੇ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨਿਚ੍ਚਫਲਦਾਯਕੋ ਵਿਬਨ੍ਧੋਤਿ ਆਹ "**ਪਾਟਿਭੋਗਾਦਿਕ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਪਾਟਿਭੋਗਾਦਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਮੂਲਭਾਵੂਪਗਮਨਾਦਿਕਂ। **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ''ਪਚ੍ਛਾ ਮੂਲਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਭਣ੍ਡਗ੍ਗਹਣਂ, ਇਣਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਪਾਟਿਭੋਗਕਿਰਿਯਾਦੀਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤਨੇ, ਪਟਿਭਣ੍ਡਦਾਨੇ, ਇਣਦਾਨੇ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਕਰਣਮਤ੍ਤਂ, ਨ ਚ ਤਂ ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਾਦੀਨਂ ਨਿਚ੍ਚਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਾਦਿਮ੍ਹਿ ਕਤੇ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ, ਏਵਮੇਵ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨੇਪਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਕਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਕਰਣਮਤ੍ਤੇ ਚ ਸਤਿ ਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ।

੬੨੧. ਪਰਮਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਤੋ **ਪਰਮਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨੇ। ਪੀਤਿਬੁਦ੍ਧਿਵਿਵਡ੍ਢਨੇ**ਤਿ ਪੀਤਿਯਾ, ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ, ਪੀਤਿਸਹਗਤਸ੍ਸ ਵਾ ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਵਡ੍ਢਨੇ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਰੂਪਵਿਭਾਗਵਣ੍ਣਨਾ

੬੨੨. **ਆਦਿਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਗਾਥਾਯਂ। **ਇਦਾਨੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਵਿਭਾਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ। **ਵਿਭਾਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਸਰੂਪਤੋ ਪਕਾਸਨਂ।

੬੨੩. **ਰੁਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਸੀਤੁਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਵਿਕਾਰਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਆਪਾਦੀਯਤੀਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਕਾਰਾਪਤ੍ਤਿ ਚ ਸੀਤਾਦਿਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ। ਨ ਹਿ ਯਥਾਸਕਂ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਕੇਨਚਿ ਵਿਕਾਰਾਪਾਦਨਂ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ ਵਿਯ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਵਿਸਭਾਗਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇਨ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਇਧ ''ਰੁਪ੍ਪਨ''ਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਿਯਾਨਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਹੋਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਪਨ ਵਿਭੂਤਤਰਾ। ਵਿਭੂਤਤਰਾ ਹੇਤ੍ਥ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਗਤਿਵਸੇਨ ਯਥਾ ''ਅਭਿਰੂਪਸ੍ਸ ਕਞ੍ਞਾ ਦਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੮)।

ਕੁਤੋ ਏਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਚੇ? ਸੀਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ –

> ''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਵਦੇਥ, ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕੇਨ ਰੁਪ੍ਪਤਿ? ਸੀਤੇਨਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਉਣ੍ਹੇਨਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਜਿਘਚ੍ਛਾਯਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਪਿਪਾਸਾਯਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਡਂਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਸਰੀਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਨਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯)।

ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਸੀਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ ਸੀਤਾਦਿਨਾ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਵਿਭੂਤਤਰਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੇਵੇਤ੍ਥ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ। ਇਤਰਥਾ ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧੇ ਸੀਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ ਸਿਯਾਤਿ।

ਯਦਿ ਏਵਂ, ਕਥਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਰੂਪਸਮਞ੍ਞਾ? ਨ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਉਪਘਾਤਕੋ ਸੀਤਾਦਿਫਸ੍ਸਵਿਸੇਸੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਤਂਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਅਰੁਪ੍ਪਨਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਰੂਪਸਮਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਅਦੁਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਖੀਰਂ ਤਂਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ''ਦੁਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਉਪਘਾਤਕੋ ਸੀਤਾਦਿਫਸ੍ਸਵਿਸੇਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਨੁਗ੍ਗਾਹਕੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਉਤੁਜਰੂਪਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥੇਵ ਤਤ੍ਥ ਰੁਪ੍ਪਨਨ੍ਤਿ ਨ ਕੋਚਿ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਸਮਞ੍ਞਾਯ ਵਿਬਨ੍ਧੋਤਿ।

ਰੂਪਯਤੀਤਿ ਵਾਤਿ ਸਯਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਵਿਕਾਰਮਾਪਾਦਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਤਿ ਪੁਰਿਮਵਿਗ੍ਗਹੇਨ ਵਿਕਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ''ਰੁਪ੍ਪਨ''ਨ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਂ। ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੋ, ਤਂ ਰੁਪ੍ਪਨਨ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ਅਰੂਪਸ੍ਸ ਰੂਪਸਮਞ੍ਞਾਪਸਙ੍ਗੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਨਿਰੁਦ੍ਧਮੇਵ ਹਿ ਤਂ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਨ੍ਤਿ। ਘਟ੍ਟਨੇ ਵਿਕਾਰਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਰੂਪ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਰੁਲ੍ਹੀ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਘਟ੍ਟਨਾਭਾਵਤੋ ਨ ਤੇਸੁ ਰੂਪਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਕੇਚਿ। ਪਟਿਘਾਤੋ ਰੁਪ੍ਪਨਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ, ਤੇਸਂ ਮਤੇਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘਰੂਪਾਨਮੇਵ ਰੂਪਸਮਞ੍ਞਾਪਸਙ੍ਗੋ, ਅਥ ਖੋ ਅਵਯਵਵੋਹਾਰੇਨ ਸਮੁਦਾਯੋਪਿ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਰੂਪਂ ਰੂਪਸਮਞ੍ਞਂ ਲਭਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਰੂਪਯਤੀਤਿ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਰੂਪਯਤਿ, ਹਦਯਙ੍ਗਤਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਉਪਰਿ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਿਸੁਂਯੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਨ ਤਸ੍ਸ ਇਧ ਸਂਵਣ੍ਣਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਅਤ੍ਥਿ।

ਸੁਰੂਪੋਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣਅਸੀਤਿਅਨੁਬਜਞ੍ਜਨਬ੍ਯਾਮਪ੍ਪਭਾਕੇਤੁਮਾਲਾਦੀਹਿ ਅਲਙ੍ਕਤਤ੍ਤਾ ਸੋਭਨਰੂਪਕਾਯੋ, ਸਭਾਵਤ੍ਥੋ ਵਾ ਰੂਪ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਯਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੧੪) ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ **ਸੁਰੂਪੋ**ਤਿ ਸੋਭਨਸਭਾਵੋ, ਤੇਨ ਦਸਬਲਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਾਦਿਅਸਾਧਾਰਣਗੁਣਵਿਸੇਸਸਮਾਯੋਗਦੀਪਨਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਕਾਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਸੋਭਨਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

੬੨੪. **ਭੂਤੋਪਾਦਾਯਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਭਵਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਰੂਪਨ੍ਤਿ ਭੂਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਮਹਾਭੂਤਾਯੇਵ ਇਧ ਪੁਰਿਮਪਦਲੋਪਵਸੇਨ ਭੂਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ ''ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਮਹਾਭੂਤਾ''ਤਿ। ਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਿਯਤੇਵ, ਨ ਪਨ ਸਯਂ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ **ਉਪਾਦਾਯਂ**। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਤਾਪਸਙ੍ਗੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਕੇਵਲਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਸਯਂ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪੇਹਿ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਾਦਾਯ-ਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ ਨ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਤਾਪਸਙ੍ਗੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੮੪) ਵਚਨਤੋ ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤਾਵ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਲਕ੍ਖਣਂ, ਨ ਭੂਤਤ੍ਤਯਾਦਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤਾਪੀਤਿ ਨ ਤੇਸਂ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਤਾਤਿ। ਭੂਤਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯਞ੍ਚ **ਭੂਤੋਪਾਦਾਯਂ,** ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਭੇਦਤੋਤਿ **ਭੂਤੋਪਾਦਾਯਭੇਦਤੋ**। ਭੂਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਭਯਲਿਙ੍ਗਤ੍ਤਾ ਆਹ **"ਮਹਾਭੂਤਾ"**ਤਿ। **ਉਪਾਦਾ**ਤਿ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਾਨਿ ''ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਯੋਨਿਸੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਏਤ੍ਥ ਯ-ਕਾਰਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੬੨੫. ਕਤਮੇ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭੂਤਾ, ਕਥਞ੍ਚ ਤੇ ਮਹਾਭੂਤਸਞ੍ਞਿਤਾ, ਕਾਨਿ ਚ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਾਨਿ, ਕਥਞ੍ਚ ਤਾਨਿ ''ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਇਦਂ ਚੋਦਨਂ ਹਦਯੇ ਕਤ੍ਵਾ ਕਮੇਨ ਸੋਧੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਪਥਵੀਧਾਤੂ"**ਤਿਆਦਿ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਮੇ। ਮਹਾ ਚ ਸੋ ਭੂਤੋ ਚਾਤਿ ਮਹਾਭੂਤੋ, ਤੇਨ **ਮਹਾਭੂਤੇਨ** ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਪਾਤੁਭੂਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ –

''ਕਾਲੋ ਘਸਤਿ ਭੂਤਾਨਿ,
ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਸਹਤ੍ਤਨਾ।
ਯੋ ਚ ਕਾਲਘਸੋ ਭੂਤੋ,
ਸ ਭੂਤਪਚਨਿਂ ਪਚੀ''ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੧.੨.੧੯੦) –

ਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਭੂਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤੇਸੁ, ਖੀਣਾਸਵੇਸੁ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਮਹਾਭੂਤੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਤਾ ਸਤ੍ਤੇਨ, ਮਹਾਖੀਣਾਸਵੇਨਾਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਖੀਣਾਸਵੋਪਿ ਹਿ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਤ੍ਤਾ ਭੂਤੋਯੇਵ ਨ ਭਵਤਿ, ਨ ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਭੂਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੬੨੬. **ਮਹਨ੍ਤਾ ਪਾਤੁਭੂਤਾ**ਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਨ੍ਤਾਨੇਪਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਨ੍ਤਾਨੇਪਿ ਸਸਮ੍ਭਾਰਧਾਤੁਵਸੇਨ ਮਹਨ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭੂਤਾ ਜਾਤਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਸਂ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਨ੍ਤਾਨੇ –

''ਦੁਵੇ ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਹੁਤਾਨਿ ਚ।
ਏਤ੍ਤਕਂ ਬਹਲਤ੍ਤੇਨ, ਸਙ੍ਖਾਤਾਯਂ ਵਸੁਨ੍ਧਰਾ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੮੪) –

ਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਮਹਨ੍ਤਪਾਤੁਭੂਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਨ੍ਤਾਨੇਪਿ ਅਨੇਕਯੋਜਨਸਤਿਕਮਚ੍ਛਕਚ੍ਛਪਤਿਗਾਵੁਤਪ੍ਪਮਾਣਦੇਵਦਾਨਵਾਦਿਸਰੀਰਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੨੦; ਚੂਲਵ॰ ੩੮੫; ਉਦਾ॰ ੪੫)।

ਮਹਾਭੂਤਸਮਾਤਿ ਅਨੇਕਬ੍ਭੁਤਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨੇਨ, ਅਨੇਕਭੂਤਦਸ੍ਸਨੇਨ ਚ ਮਹਨ੍ਤਾ ਭੂਤਾ, ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ ਅਬ੍ਭੁਤਾਨਿ ਵਾ ਏਤੇਸੂਤਿ ਮਹਾਭੂਤਾ, ਮਾਯਾਕਾਰਾ, ਯਕ੍ਖਾਦਯੋ ਵਾ ਜਾਤਿਵਸੇਨੇਵ ਮਹਨ੍ਤਾ ਭੂਤਾਤਿ ਮਹਾਭੂਤਾ, ਤੇਹਿ ਏਤੇ ਸਮਾਤਿ ਮਹਾਭੂਤਸਮਾ। ਏਤੇ ਹਿ ਯਥਾ

ਮਾਯਾਕਾਰਾ ਅਮਣਿੰ ਏਵ ਉਦਕੰ ਮਣਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਿ, ਅਸੁਵਣ੍ਣੰਯੇਵ ਲੇਡ੍ਡੁਆਦਿਕੰ ਸੁਵਣ੍ਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਸਯੰ ਨੇਵ ਯਕ੍ਖਾ ਨ ਪਕ੍ਖਿਨੋ ਸਮਾਨਾ ਯਕ੍ਖਾਦਿਭਾਵਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਸਯੰ ਅਨੀਲਾਨੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨੀਲੰ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਿ, ਸਯੰ ਅਪੀਤਾਯੇਵ...ਪੇ॰... ਸਯੰ ਅਨੋਦਾਤਾਯੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਓਦਾਤੰ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੀਤਿ ਮਾਯਾਕਾਰਮਹਾਭੂਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਮਹਾਭੂਤਾ।

ਯਥਾ ਚ ਯਕ੍ਖਾ ਮਹਾਭੂਤਾ ਯੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨੇਵਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਸਰੀਰੇ ਠਾਨੰ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਰੀਰਤੋ ਬਹਿ, ਨ ਚ ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਠਿਤਾ, ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਬ੍ਯਾਪਨੰ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਬਹਿ ਠਿਤਾ, ਯਕ੍ਖਗ੍ਗਹਿਤਕੇਨ ਕਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲੰ ਯਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨ ਸਿਯਾ। ਯਦਿ ਚਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨ ਠਿਤਾ, ਯਕ੍ਖਗ੍ਗਹਿਤਕੇ ਪਹਟੇ ਯਕ੍ਖਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਸਰੀਰੇ ਰਾਜਿਉਟ੍ਠਾਨੰ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਅਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਾ, ਏਵਮੇਤੇਪਿ ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਨ ਬਹਿ ਠਿਤਾ ਉਪਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਤੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਠਿਤਾ, ਨ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਕਰਾ ਸਿਯੁੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਨੁਪਵੇਸਨਤੋ। ਅਥ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਤੋ ਬਹਿ ਠਿਤਾ, ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਾ ਸਿਯੁੰ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਵਾਦੋ ਪਰਿਹਾਯੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਾਤਿ। ਯਕ੍ਖਮਹਾਭੂਤਸਮਾਨਤਾਯ ਮਹਾਭੂਤਸਮਾ। ਅਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਾਪਿ ਚੇਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਦਿਨਾ ਯਥਾਸਕਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸੇਨ ਸੇਸਾਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਉਪਕਾਰਕਾ ਹੋਨ੍ਤਾ ਸਹਜਾਤਾਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ।

ਵਞ੍ਚਕਤ੍ਤਾ ਅਭੂਤੇਨਾਤਿ ਯਕ੍ਖਿਨੀਆਦਯੋ ਵਿਯ ਅਭੂਤੇਨ ਅਤਚ੍ਛੇਨ ਮਨਾਪਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਨਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵਞ੍ਚਕਤ੍ਤਾ ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ ਅਭੂਤਾਨਿ ਏਤੇਸੂਤਿ ਮਹਾਭੂਤਾਤਿ ਸਮ੍ਮਤਾ । ਯਥਾ ਹਿ ਯਕ੍ਖਿਨੀਆਦਯੋ ਮਨਾਪੇਹਿ ਕਾਲਸਾਮਾਦਿਵਣ੍ਣੇਹਿ, ਪੁਥੁਲਪੀਵਰਕਿਸਾਦਿਸਣ੍ਠਾਨੇਹਿ, ਹਤ੍ਥਭਮੁਆਦਿਵਿਕ੍ਖੇਪੇਹਿ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਯਾਨਕਭਾਵੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਵਞ੍ਚੇਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੰ ਨੇਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਪਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਦੀਸੁ ਮਨਾਪੇਨ ਛਵਿਵਣ੍ਣੇਨ, ਮਨਾਪੇਨ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਸਣ੍ਠਾਨੇਨ, ਮਨਾਪੇਨ ਚ ਹਤ੍ਥਪਾਦਅਙ੍ਗੁਲਿਭਮੁਕਵਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਕ੍ਖਲਤ੍ਤਾਦਿਸਰੀਰਲਕ੍ਖਣੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਬਾਲਜਨੰ ਵਞ੍ਚੇਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੰ ਦਟ੍ਠੁੰ ਨ ਦੇਨ੍ਤਾ ਤੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੰ ਨੇਨ੍ਤਿ।

੬੨੭-੩੦. **ਚਕ੍ਖੁਸੋਤ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਰੂਪਮੇਵ ਰੂਪਤਾ। ਹਦਯਞ੍ਚ ਤੰ ਵਤ੍ਥੁ ਚ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ, ਹਦਯਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ, ਪੁਰਿਮਪਦਲੋਪੇਨ ਪਨ "**ਵਤ੍ਥੂ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਬਲੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋਯੇਵ **ਆਹਾਰਤਾ**। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ **ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯੰ** ਰੂਪਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਬਲੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਓਸਾਨੇ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਇਧ ਪਨ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਾਨੰ ਏਕਟ੍ਠਾਨੇ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਅਨਨ੍ਤਰੰ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ। ਲਹੁਤਾ ਆਦਿ ਯਾਸੰ ਮੁਦੁਤਾਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਨਨ੍ਤਿ ਲਹੁਤਾਦਯੋ, ਤਾਸੰ ਤਯੰ **ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯੰ,** ਤਤ੍ਥ ਲਹੁਭਾਵੋ ਲਹੁਤਾ, ਤਥਾ ਮੁਦੁਤਾਪਿ। ਕਮ੍ਮਨਿ ਸਾਧੁ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞੰ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ। ਲਹੁਤਾਦੀਨੰ ਸਯੰ ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਵਿਕਾਰਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਰੂਪਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਵਿਸੇਸਨੰ ਕਤੰ। **ਚਤੁਵੀਸਤੀ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਬਲਵਰੂਪਾਦੀਨੰ ਨਿਸੇਧਨਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ । **ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਏਵ, ਨ ਪਨ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨਪਿ। ਚਤੂਹਿ ਉਪਾਦਾਨੇਹਿ ਨਿਮੁਤ੍ਤਤਾਯ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੰ ਉਪਾਦਾਨਤੋ ਮਾਨਸੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਨਿਰੁਪਾਦਾਨਮਾਨਸੋ**।

੬੩੧-੨. **ਪਤ੍ਥਟਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪੁਥੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਨ ਪੁਥੁਭਾਵਤੋ ਪੁਥਵੀ, ਪੁਥਵੀ ਏਵ ਪਥਵੀਤਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਸਦ੍ਦਸਿਦ੍ਧਿ ਦੀਪਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਪਨ ਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵਿਯਾ ਵਸੇਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਸਾ ਹਿ ਪੁਥੁਭੂਤਾ ਪਤ੍ਥਟਾਤਿ। ਲਕ੍ਖਣਪਥਵਿਯਾ ਵਸੇਨ ਪਨ ਪਥਨਟ੍ਠੇਨ ਪਥਵੀ, ਸਹਜਰੂਪਾਨੰ ਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵੇਨ ਪਕ੍ਖਾਯਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਰਿਮੋਪਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਲਕ੍ਖਣਪਥਵਿਯਾ ਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। **ਵਾਯਨਤੋ**ਤਿ ਸਮੁਦੀਰਣਤੋ, ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਭੂਤਸਙ੍ਘਾਟਸ੍ਸ ਪਾਪਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਜੇਤਿ** ਪਰਿਪਾਚੇਤਿ, ਨਿਸੇਤਿ ਵਾ, ਤਿਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਸੇਸਭੂਤਤ੍ਤਯੰ ਉਸ੍ਮਾਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦਲੋਪਤੋ ''ਤੇਜੇਤਿ''ਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵੰ ''ਆਪੇਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਜੇਤੀਤਿ **ਤੇਜੋ,** ਆਪੇਤੀਤਿ **ਆਪੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਆਪੇਤਿ ਪਾਲਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਰੂਪਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਆਪੇਤਿ ਪਤ੍ਥਰਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਤੰ ''ਆਬਨ੍ਧਨਕਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਆਪੀਯਤੀਤਿ **ਆਪੋ**। ਸੋਸੀਯਤਿ

ਪਿਵ਼ੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਕੇਚਿ। ਅਯਂ ਪਨਤ੍ਥੋ ਸਸਮ੍ਭਾਰਾਪੇ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵ਼ਦਨ੍ਤਿ, ਲਕ੍ਖਣਾਪੇਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ਼। ਸੋਪਿ ਹਿ ਫਰੁਸਪਾਚਨਵ਼ਿਸੋਸਨਾਕਾਰੇਨ ਸੇਸਭੂਤਤ੍ਤਯੇਨ ਪੀਯਮਾਨੋ ਵ਼ਿਯ ਪਵ਼ਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਆਪਾਯਤੀਤਿ ਵ਼ਾ **ਆਪੋ**, ਬ੍ਰੂਹੇਤਿ ਵ਼ਡ੍ਢੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹੇਸ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨਰਸੋ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵ਼ੁਤ੍ਤਾਨਂ ਭੂਤੋਪਾਦਾਯਭੇਦਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ। ਵ਼**ਕ੍ਖਾਮੀ**ਤਿ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਾਤਿ ਆਹ "**ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਸੂ**"ਤਿਆਦਿ। **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਸੁ ਞਾਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾ ਆਵ਼ਿ ਭਵ਼ਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਪਰਤੋ ਆਵ਼ਿਭਾਵ਼ਹੇਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੩੩-੪. ਕਾਨਿ ਪਨ ਤਾਨਿ ਲਕ੍ਖਣਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਨਾਮ, ਯੇਸੁ ਞਾਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾ ਆਵ਼ਿ ਭਵ਼ਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਂ ਚੋਦਨਂ ਸੋਧੇਤੁਂ ਲਕ੍ਖਣਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਸਾਮਞ੍ਞਂ** ਵ਼ਾ"ਤਿਆਦਿ। **ਸਾਮਞ੍ਞਂ** ਸਾਧਾਰਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਕੋ। **ਸਭਾਵ਼ੋ** ਕਕ੍ਖਲ਼ਾਦਿਫੁਸਨਾਦਿਕੋ ਅਸਾਧਾਰਣਭਾਵ਼ੋ। **ਕਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਧਾਰਣਾਦਿਕਿਚ੍ਚਂ। **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵ਼ੋ। ''ਸੁਰਸੋ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਹਿ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਰਸ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵ਼ੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਰਸੋ**ਤਿ। **ਫਲ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਜਾਤਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਵ਼ਸੇਨ ਠਿਤਂ ਫਲਂ। **ਉਪਟ੍ਠਾਨਨਯੋ**ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਭਾਵ਼ੇਨ ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੋ। **ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਧਾਨਕਾਰਣਂ।

ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ, ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਮੇਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾ**। ਨਨੁ ਚ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਮੇਵ਼ ਪਥਵ਼ੀਧਾਤੂਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਤਾਵ਼ਿਞ੍ਞਾਤਸਦ੍ਦਤ੍ਥਤਾਵ਼ਸੇਨ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੇਪਿ ਧਮ੍ਮੇ ਕਪ੍ਪਨਾਸਿਦ੍ਧੇਨ ਭੇਦੇਨ ਏਵ਼ਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। ਏਵ਼ਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥਵ਼ਿਸੇਸਾਵ਼ਬੋਧੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਥ ਵ਼ਾ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ, ਕਕ੍ਖਲ਼ਾ ਹੁਤ੍ਵ਼ਾ ਲਕ੍ਖਿਯਮਾਨਾ ਧਾਤੁ **ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਏਵ਼ਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੇਸਾਸੁਪਿ ਏਸੇਵ਼ ਨਯੋ। **ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਰਸਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵ਼ਕਿਚ੍ਚਾ। ਅਸਹਜਾਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਤਤਿਵ਼ਸੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵ਼ੋ ਹੋਤੇਵ਼। ਤਤੋ ਏਵ਼ ਨੇਸਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਕਾਰੇਨ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਇਮਿਨਾ ਕਿਚ੍ਚਵ਼ਸੇਨੇਵ਼ੇਤ੍ਥ ''ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਪਨੇਤ੍ਥ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵ਼ਾ ਵ਼ਕ੍ਖਤਿ।

ਪਗ੍ਘਰਣਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਦ੍ਵ਼ਤਾਭਾਵ਼ਤੋ ਵ਼ਿਸ੍ਸਨ੍ਦਨਲਕ੍ਖਣਾ। **ਬ੍ਰੂਹਨਰਸਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਿਲਾਤਭਾਵ਼ੂਪਗਮਨਂ ਅਦਤ੍ਵ਼ਾ ਵ਼ਡ੍ਢਨਕਿਚ੍ਚਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਾ ਤੇਸਂ ਪੀਣਿਤਭਾਵ਼ਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਵ਼ੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਙ੍ਗਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਬਾਹਿਰਕਉਦਕਂ ਵ਼ਿਯ ਨਹਾਨਿਯਚੁਣ੍ਣਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵ਼ਿਪ੍ਪਕਿਰਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵ਼ਾ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਵ਼ਸੇਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। **ਪਰਿਪਾਚਨਰਸਾ**ਤਿ ਪਰਿਣਤਭਾਵ਼ਕਰਣਰਸਾ। **ਮਦ੍ਦਵ਼ਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਬਾਹਿਰਗ੍ਗਿ ਵ਼ਿਯ ਜਤੁਲੋਹਾਦੀਨਂ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮੁਦੁਭਾਵ਼ਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। **ਵ਼ਿਤ੍ਥਮ੍ਭਨਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਪੂਰਣਲਕ੍ਖਣਾ। **ਸਮੁਦੀਰਣਰਸਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਪਨਰਸਾ। **ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ** ਭੂਤਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵ਼ੋ, ਨੀਹਰਣਂ ਵ਼ਾ ਬੀਜਤੋ ਅਙ੍ਕੁਰਾਦਿਕਸ੍ਸ ਵ਼ਿਯ। **ਏਕੇਕਾ...ਪੇ॰... ਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਪਥਵ਼ੀਧਾਤੁ ਆਪਾਦਿਭੂਤਤ੍ਤਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾ, ਆਪੋਧਾਤੁ ਪਥਵ਼ੀਤੇਜਾਦਿਭੂਤਤ੍ਤਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਏਵ਼ਂ ਏਕੇਕਾ ਧਾਤੁ ਅਵ਼ਸਿਟ੍ਠਭੂਤਤ੍ਤਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾ।

ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹਵ਼ਸੇਨ ਹਿ ਮਜ੍ਝਿਮੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ ਪਰਮਾਣੁਭੇਦਸਞ੍ਚੁਣ੍ਣਾ ਸੁਖੁਮਰਜਭੂਤਾ ਪਥਵ਼ੀਧਾਤੁ ਦੋਣਮਤ੍ਤਾ ਸਿਯਾ। ਸਾ ਚ ਤਤੋ ਉਪਡ੍ਢਪ੍ਪਮਾਣਾਯ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਯਥਾ ਨ ਵ਼ਿਕਿਰਤਿ, ਏਵ਼ਂ ਆਬਨ੍ਧਨਵ਼ਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਯਥਾ ਪਨ ਪਗ੍ਘਰਣਸਭਾਵ਼ਾਯ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਵ਼ਸੇਨ ਕਿਲਿਨ੍ਨਭਾਵ਼ਂ ਪਿਚ੍ਛਲਭਾਵ਼ਂ ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵ਼ਂ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ ਅਨੁਪਾਲਿਤਾ। ਯਥਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸਾ ਵ਼ਸੇਨ ਨ ਵ਼ਿਕਿਰੀਯਤਿ, ਏਵ਼ਂ ਵ਼ਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਵ਼ਿਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਾ ਸਙ੍ਘਾਤਭਾਵ਼ਂ ਪਾਪਿਤਾ। ਏਵ਼ਂ ਸੁਖੁਮਰਜਭੂਤਾਪਿ ਆਬਨ੍ਧਨਪਰਿਪਾਚਨਸਮੁਦੀਰਣਕਿਚ੍ਚਾਹਿ ਆਪੋਤੇਜੋਵ਼ਾਯੋਧਾਤੂਹਿ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯਾ ਸਿਨੇਹੇਨ ਤੇਮਿਤਾ, ਤੇਜਸਾ ਪਰਿਪਕ੍ਕਾ, ਵ਼ਾਯੁਨਾ ਵ਼ਿਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਾ ਪਿਟ੍ਠਚੁਣ੍ਣਾਨਿ ਵ਼ਿਯ ਨ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਵ਼ਿਕਿਰੀਯਤਿ ਵ਼ਿਦ੍ਧਂਸੀਯਤਿ, ਅਵ਼ਿਕਿਰਿਯਮਾਨਾ ਅਵ਼ਿਦ੍ਧਂਸਿਯਮਾਨਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕਂ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਾਦਿਭਾਵ਼ਵ਼ਿਭਾਗਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਣੁਥੂਲਦੀਘਰਸ੍ਸਥਿਰਕਥਿਨਾਦਿਭਾਵ਼ਞ੍ਚ ਪਕਾਸੇਤਿ।

ਯੂਸਗਤਾ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰਭੂਤਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਆਪੋਧਾਤੁ ਪਥਵੀਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਤੇਜਾਨੁਪਾਲਿਤਾ ਵਾਯੋਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਾ ਨ ਗਲ਼ਤਿ , ਨ ਪਗ੍ਘਰਤਿ, ਨ ਪਰਿਸ੍ਸਵਤਿ। ਏਵਂ ਤੀਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਅਨੁਪਾਲਿਤਾ ਅਪਗ੍ਘਰਮਾਨਾ ਅਪਰਿਸ੍ਸਵਮਾਨਾ ਪਿਣ੍ਡਿਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਸਾ ਹਿ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹਨਰਸਾ।

ਅਸਿਤਪੀਤਾਦਿਪਰਿਪਾਚਿਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਉਸੁਮਾਕਾਰਭੂਤਾ ਉਣ੍ਹਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਪਥਵੀਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਆਪੋਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਵਾਯੋਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਾ ਇਮਂ ਕਾਯਂ ਪਰਿਪਾਚੇਤਿ, ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚਸ੍ਸ ਆਵਹਤਿ। ਸਾ ਹਿ ਯਥਾਨੁਭੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਣਾਮਨੇਨ ਰਸਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਇਮਂ ਕਾਯਂ ਪਰਿਪਾਚੇਤਿ, ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਆਵਹਤਿ। ਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਯ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਪਸਾਦਹੇਤੁਕਾਯ ਚ ਸਰੀਰੇ ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਦਾਯ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ, ਪਗੇਵ ਉਤੁਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਯ ਰੂਪਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ। ਤਾਯ ਚ ਪਨ ਪਰਿਪਾਚਿਤੋ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਨ ਪੂਤਿਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨੁਸਟਾ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮੁਦੀਰਣਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਨਲਕ੍ਖਣਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੀਯਤਿ। ਯਥਾ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਸੁਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। ਯਥਾ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨ ਪਰਿਸ੍ਸਵਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ ਅਨੁਪਾਲੀਯਤਿ। ਸਾ ਏਵਂ ਤੀਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਯਥਾਰਹਂ ਅਨੁਪਾਲਿਯਮਾਨਾ ਇਮਂ ਕਾਯਂ ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ। ਤਾਯ ਪਨ ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤੋ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਨ ਪਰਿਪਤਤਿ, ਉਜੁਕਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਇਚ੍ਚੇਵਂ ਏਕੇਕਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਏਕੇਕਾ ਚੇਤ੍ਥ ਸੇਸਭੂਤਤ੍ਤਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਭੂਤਰੂਪਾਨਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਚਨਤ੍ਥੇਹਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦਯੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਚਕ੍ਖਤੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੂਨਂ ਚਕ੍ਖਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਤਾਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਵਿਭਾਵੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। **ਚਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸਮਵਿਸਮਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਵਿਯ, ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਂ ਵਦਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਚਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਰੂਪਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਕ੍ਖਤੀਤਿ ਹਿ ਅਯਂ ਸਦ੍ਦੋ ''ਮਧੁਂ ਚਕ੍ਖਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਚਕ੍ਖਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਅਸ੍ਸਾਦਤ੍ਥੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਚਕ੍ਖੁਂ ਖੋ, ਮਾਗਣ੍ਡਿਯ, ਰੂਪਾਰਾਮਂ ਰੂਪਰਤਂ ਰੂਪਸਮੁਦਿਤ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦੯)। ਵਕ੍ਖਤਿ ਚ ''ਰੂਪੇਸੁ ਆਵਿਞ੍ਛਨਰਸ''ਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਸੋਤਂ ਖੋ, ਮਾਗਣ੍ਡਿਯ, ਸਦ੍ਦਾਰਾਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦੯) ਸੋਤਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਦ੍ਦਾਦਿਅਸ੍ਸਾਦਕਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ। ਨਿਰੁਲ੍ਹੋ ਹਿ ਏਸ ਚਕ੍ਖੁ-ਸਦ੍ਦੋ ਲੋਚਨੇਯੇਵ ਪਦੁਮਾਦੀਸੁ ਪਙ੍ਕਜਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਵਿਯਾਤਿ।

੬੩੫-੬. ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪ੍ਪਕਰਣੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁ-ਸਦ੍ਦਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਆਗਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁਂ ਪਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੂ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚਕ੍ਖੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। **ਪਞ੍ਞਾਮਂਸਪ੍ਪਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁ ਮਂਸਚਕ੍ਖੂਤਿ ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਾਮਂਸਾਨਂ ਵਸੇਨ ਪਭੇਦਤੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਦੁਵਿਧੇ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ। ਪਞ੍ਞਾਯੇਵ **ਪਞ੍ਞਾਮਯਂ**। **ਨਾਮਤੋ**ਤਿ ਨਾਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਨਾਮੇਹੀਤਿ ਆਹ "**ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਤੇਹੀ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁ ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੂਤਿ ਇਮੇਹਿ ਨਾਮੇਹਿ। **ਞਾਣਦਿਬ੍ਬੇਹੀ**ਤਿ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੂਤਿ ਚ ਨਾਮੇਹਿ। **ਯਥਾਨੁਕ੍ਕਮਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਅਨੁਕ੍ਕਮਤੋ। **ਨਾਨਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਭੇਦਂ। **ਮੇ**ਤਿ ਮਯ੍ਹਂ ਸਨ੍ਤਿਕਾ, ਮਯ੍ਹਂ ਵਚਨਤੋਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਬੋਧਥ** ਜਾਨਾਥ।

੬੩੭. ਤਤ੍ਥ ''ਅਦ੍ਦਸਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਨਾ ਲੋਕਂ ਵੋਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਰਜਕ੍ਖੇ ਮਹਾਰਜਕ੍ਖੇ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੩) ਆਗਤਂ ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਆਸਯਾਨੁਸਯੇ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਆਸਯਾਨੁਸਯੇ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯੇ ਚੇਵ ਅਨੁਸਯੇ ਚ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । ਤਤ੍ਥ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੇਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਆਸਯੋ। ਬ੍ਯਗ੍ਘਾਸਯੋ ਵਿਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਬ੍ਯਗ੍ਘੋ ਗੋਚਰਤ੍ਥਾਯ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋਪਿ ਪੁਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਨਗਹਨੇਯੇਵ ਸਯਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਚ ਤਂ ਤਸ੍ਸ

ਆਸਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵੰ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਪਵਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਸਯਤਿ, ਤੰ ਤਸ੍ਸ ਆਸਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਸੋ ਪਨ ਸਸ੍ਸਤਦਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ –

> ''ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠੀ ਚ, ਖਨ੍ਤਿ ਚੇਵਾਨੁਲੋਮਿਕਾ।
> ਯਥਾਭੂਤਞ੍ਚ ਯਂ ਞਾਣਂ, ਏਤਂ ਆਸਯਸਞ੍ਞਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਮਹਾ॰ ੧.੧੩੬; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰
> ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ; ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧. ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਵਣ੍ਣਨਾ; ਵਿ॰ ਵਿ॰ ਟੀ॰
> ੧.ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ)

ਅਨੁਸਯਕਥਾ ਉਪਰਿ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰੋਪਰੇ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਚਕਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਤਿਕ੍ਖਮੁਦੁਭਾਵੇ। ਤਿਕ੍ਖਞ੍ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਗਤਤ੍ਤਾ ਪਰਂ, ਮੁਦੁ ਅਪਰਂ ਅਨੁਕ੍ਕਟ੍ਠਗਤਤ੍ਤਾ। ਇਦਂ ਪਨ **ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁ** ਛਸੁ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣੇਸੁ ਪੁਰਿਮਦ੍ਵਯਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੬੩੮. ਹੇਟ੍ਠਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਿਤਨ੍ਤਿ ''ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਆਸਨੇ ਵਿਰਜਂ ਵੀਤਮਲਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤੀਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਿਤਂ। **ਞਾਣਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਞਾਣਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂਤਿ ਅਭਿਧਾਨਸ੍ਸ, ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਞੇਯਜਂ ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਨ੍ਤਿ ਞੇਯਜਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ –

> ''ਨ ਤਸ੍ਸ ਅਦ੍ਦਿਟ੍ਠਮਿਧਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ,
> ਅਥੋ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਮਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ।
> ਸਬ੍ਬਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਿ ਯਦਤ੍ਥਿ ਞੇਯਜਂ,
> ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੂ''ਤਿ॥ (ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੫)।

੬੩੯. ਯਂ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦੀਤਿ ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਯਂ ਞਾਣਂ ''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦੀ''ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧੫) ਏਵਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਆਗਤਂ, ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ''ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯਜਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਇਦਂ **ਞਾਣਚਕ੍ਖੁ**। ਯਾ ਪਨ ''ਅਦ੍ਦਸਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੪) ਆਗਤਾ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਤਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾ, ਅਯਂ **ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਜਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਠਮਤਤਿਯਞਾਣਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿਯੇਵ। ਚਤੁਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਪਨ ਪੁਰਿਮਦ੍ਵਯਮਿਵ ਕਾਮਾਵਚਰਨ੍ਤਿ **ਆਨਨ੍ਤਰਿਯੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਂ ਸਹਅਰਿਯਮਗ੍ਗਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਨ੍ਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਪਰੇ। ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਸਹ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਨ੍ਤਿ ਪਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ।

੬੪੦-੪. ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਾਪਿ ਪਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਪੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਸਾਦਤੋ**ਤਿ ਸਸਮ੍ਭਾਰਚਕ੍ਖੁ ਪਸਾਦਚਕ੍ਖੂਤਿ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਸੇਨ ਸਮ੍ਭਰੀਯਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ ਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਅਵਯਵਾ। ਤੇ ਪਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਭੂਤਾ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸਹ ਸਮ੍ਭਾਰੇਹੀਤਿ **ਸਸਮ੍ਭਾਰਂ**। ਸਸਮ੍ਭਾਰਞ੍ਚ ਨਾਮ ਮਂਸਪਿਣ੍ਡੋ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਟ੍ਠਿਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾਗਤਅਕ੍ਖਿਕੂਪਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਿਨਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਉਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਤੋ ਉਦ੍ਧਂ। **ਉਭਤੋ ਅਕ੍ਖਿਕੋਟੀਹੀ**ਤਿ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਸ੍ਸ ਉਭਯਭਾਗੇ ਅਕ੍ਖਿਕੋਟੀਹਿ। **ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗੇਨ ਅਨ੍ਤਤੋ**ਤਿ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤੇਨ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗੇਨ। **ਨ੍ਹਾਰੁਸੁਤ੍ਤੇਨ ਆਬਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਨਹਾਰੁਰਜ੍ਜੂਹਿ ਅਨ੍ਤੋ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗੇਨ ਸਹ ਆਬਨ੍ਧੋ। **ਸਕਲੋਪਿ ਚ ਲੋਕੋ**ਤਿ ਸਕਲੋਪਿ ਬਾਲਪੁਥੁਜ੍ਜਨਲੋਕੋ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਮਂਸਪਿਣ੍ਡਂ। **ਕਮਲਸ੍ਸ ਦਲਂ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਪੁਥੁਲਵਿਪੁਲਨੀਲਤਾਯ ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਦਲਂ ਵਿਯ।

ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ ਨ ਤੰ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਤਥਾ ਗਯ੍ਹਮਾਨੰ ਤੰ ਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਵਤ੍ਥੁ ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**”ਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਚਕ੍ਖੁਨੋ। **ਇਦੰ ਪਨਾ**ਤਿ ਨਿਗਮਨੰ।

੬੪੫-੭. ਤੰ ਪਨ ਸਸਮ੍ਭਾਰਚਕ੍ਖੁ ਯੇਹਿ ਸਮ੍ਭਾਰੇਹਿ ਸਮ੍ਭਰੀਯਤਿ, ਤੇ ਸਰੂਪਤੋ, ਗਣਨਤੋ ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਵਣ੍ਣੋ ਗਨ੍ਧੋ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਭਾਵੋ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਇਤ੍ਥਿਭਾਵੋ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪੁਮ੍ਭਾਵੋਤਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਕਭਾਵੋ। **ਸਮ੍ਭਵੋ**ਤਿ ਆਪੋਧਾਤੁਮੇਵ ਸਮ੍ਭਵਭੂਤਮਾਹ। **ਸਣ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਤੇਨ ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਸਨ੍ਨਿਵਿਟ੍ਠੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਤੰਤੰਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੰ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਮਾਹ। ਆਪੋਧਾਤੁਵਣ੍ਣਾਯਤਨੇਹਿ ਚ ਅਨਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭੂਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵਸਣ੍ਠਾਨਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਵਚਨੰ ਤਥਾਭੂਤਾਨੰ, ਅਤਥਾਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਆਪਾਦੀਨੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੰਸਪਿਣ੍ਡੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਆਪੋਧਾਤੁਵਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਞ੍ਹਿ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੋ ਸਮ੍ਭਵੋ ਸਣ੍ਠਾਨਞ੍ਚਾਤਿ। **ਦਸੇਤੇ**ਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋ ਧਾਤುਯੋ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਵਣ੍ਣਾਦਯੋ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਦਸ। **ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਗਤਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥਮਿਦੰ ਵਿਸੇਸਨੰ, ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

੬੪੮. ਚਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਜੀਵਿਤਮੇਵ ਚਾਤਿ ਇਮਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨੀਤਿ **ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਞ੍ਚ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ** ਰੂਪਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਰੂਪਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੪੯-੫੨. **ਇਮੇਸੰ ਪਨ ਰੂਪਾਨੰ ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਚੁਦ੍ਦਸਨ੍ਨੰ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ ਵਸੇਨ। **ਪਰਿਪਿਣ੍ਡਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਪਿਣ੍ਡਿਤੰ। ਯਤ੍ਥ ਸੇਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਣ੍ਹਮ੍ਪਿ ਲੋਹਿਤਮ੍ਪਿ ਪਥਵੀਪਿ ਆਪੋਪਿ ਤੇਜੋਪਿ ਵਾਯੋਪਿ, ਇਦੰ ਪਨ ਸੇਮ੍ਹੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਸੇਤੰ ਹੋਤਿ, ਪਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਕਣ੍ਹੰ, ਰੁਹਿਰੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਲੋਹਿਤਕੰ, ਪਥਵੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਪਤ੍ਥਿਨੰ ਹੋਤਿ, ਆਪੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਪਗ੍ਘਰਤਿ, ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤਿ, ਵਾਯੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਭਮਤਿ। ਇਦੰ ਸਮ੍ਭਾਰਵਨ੍ਤਤਾਯ ਸਮ੍ਭਾਰਚਕ੍ਖੂਤਿ **ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ** ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ **ਪਕਾਸਿਤੰ** ਪਰਿਦੀਪਿਤੰ। **ਏਤ੍ਥ ਸਿਤੋ**ਤਿ ਏਤੰ ਸਸਮ੍ਭਾਰਚਕ੍ਖੁੰ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਤਦਾਯਤ੍ਤਭੂਤੋ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਏਤ੍ਥ ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ’’ਤਿ। **ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪਨ ਭੂਤਾਨੰ ਪਸਾਦੋ**ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਭੂਤਾਨੰ ਪਸਨ੍ਨਤਾਸਭਾਵੋ ਪਸਾਦੋ, ‘‘ਸੇਤੇਨ ਮਣ੍ਡਲੇਨਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਪਾਠੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਪਨ ‘‘ਸੇਤੇ ਤੁ ਮਣ੍ਡਲੇ ਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਲਿਖਨ੍ਤਿ। **ਕਣ੍ਹਮਣ੍ਡਲਮਜ੍ਝੇ**ਤਿ ਇਧਾਪਿ ‘‘ਕਣ੍ਹਮਣ੍ਡਲਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ‘‘ਚਤ੍ਤਤ੍ਥਦ੍ਦੂ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਛਨ੍ਦਾਨੁਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥੰ ਵਿਭਤ੍ਤਿਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਣ੍ਹਮਣ੍ਡਲਮਜ੍ਝੇ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਯੋਜਨਾ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ** ਹਿ ‘‘ਸੇਤਮਣ੍ਡਲਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਣ੍ਹਮਣ੍ਡਲਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੯੬) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਯਥਾਠਿਤਵਸੇਨੇਵ ਪਾਠੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਸਮ੍ਭਾਰਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨੋ ਮਜ੍ਝੇ ਸੇਤਮਣ੍ਡਲੇ ਕਣ੍ਹਮਣ੍ਡਲੇ ਮਜ੍ਝੇ’’ਤਿ ਯੋਜੇਨ੍ਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠਮਣ੍ਡਲੇ**ਤਿ ਅਭਿਮੁਖੇ ਠਿਤਾਨੰ ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੇਸਭੂਤੇ ਦਿਟ੍ਠਮਣ੍ਡਲੇ।

੬੫੩-੫. **ਸਨ੍ਧਾਰਣਾ...ਪੇ॰... ਹੁਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਧਾਰਣਨਹਾਪਨਮਣ੍ਡਨਬੀਜਨਕਿਚ੍ਚਾਹਿ ਚਤੂਹਿ ਧਾਤੀਹਿ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਮਾਰੋ ਵਿਯ ਸਨ੍ਧਾਰਣਾਬਨ੍ਧਨਪਰਿਪਾਚਨਸਮੁਦੀਰਣਕਿਚ੍ਚਾਹਿ ਅਤ੍ਤਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਹਿ ਚਤੂਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਕਤੂਪਕਾਰੰ ਹੁਤ੍ਵਾ। **ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਦਿਨਾ**ਤਿ ਤੀਹਿ ਸਨ੍ਤਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੇਹਿ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰੇਹਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਗਤਾ ਉਤੁਆਹਾਰਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਆਯੁਨਾ ਕਤਪਾਲਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨੇਵ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਰਕ੍ਖਿਯਮਾਨੰ। ਤਥਾ ਹੇਤੰ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਪਰਿਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣੰ। **ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਰਸਾਦੀਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਓਜੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ‘‘ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਰਸੋਜਾਹੀ’’ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। **ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਞ੍ਚ ਸਾਧਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਯੋਗੰ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਭਾਵੰ ਸਾਧਯਮਾਨੰ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੰ, ਪਵਤ੍ਤਿਮੁਖਭਾਵਤੋ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵਞ੍ਚ ਸਾਧੇਤਿ। ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨੰ ਪਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਵਸਾਨਾਨੰ ਅਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵਮੇਵ ਸਾਧੇਤਿ, ਨ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੰ। **ਊਕਾਸਿਰਸਮਾਨੇਨ ਪਮਾਣੇਨਾ**ਤਿ ਊਕਾਸਿਰਸਮਾਨੇਨ ਪਦੇਸਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਲਕ੍ਖਿਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਊਕਾਸਿਰਸਮਾਨਪ੍ਪਮਾਣੇ ਠਾਨੇਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤ ਅਕ੍ਖਿਪਟਲਾਨਿ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਸੁ ਪਿਚੁਪਟਲੇਸੁ ਆਸਿਤ੍ਤਤੇਲੰ ਵਿਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਅਨੇਕਕਲਾਪਗਤਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਉਪਦ੍ਦਵਾਨੰ ਪਟਲਨਿਰਾਕਰਣੇਪਿ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਜ੍ਜਤੇਵਾਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਚਕ੍ਖੁ, ਏਵਮਿਮਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋ, ਆਯੁਵਣ੍ਣਾਦੀਨਿ ਚ ਸਤ੍ਤ ਅਕ੍ਖਿਪਟਲਾਨਿ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਨੇਵ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ।

੬੫੬. ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਰੂਪਾਨਿ ਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਮ-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ ''ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਮਣਮਚਲੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਅਥ ਵਾ **ਮਨੂ**ਤਿ ਮਚ੍ਚੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਮਞ੍ਚਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਨਿਸ੍ਸਿਤਕਿਰਿਯਂ ਨਿਸ੍ਸਯੇ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਵੋਹਾਰਸਮ੍ਭਵਤੋ ''ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੇਨ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਚਰਿਯਜੋਤਿਪਾਲ**ਤ੍ਥੇਰੇਨਾਪਿ ਹਿ ਇਮਿਨਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਕਿਂ ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ, ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ – ਯਦਿ ਚਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮਙ੍ਗਿਨੋਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਕੁਟ੍ਟਾਦਿਅਨ੍ਤਰਿਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤਤ੍ਤਾ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। ਯਸ੍ਸ ''ਚਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਮਤਂ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਨ ਸਬ੍ਬਂ ਚਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਧਿਟ੍ਠਿਤਮੇਵ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਮਤਂ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਨ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਚਕ੍ਖੁਨਿਸ੍ਸਿਤਮੇਵ, ਤਞ੍ਚ ਅਨ੍ਤਰਿਤੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਆਲੋਕਸ੍ਸ ਕੁਟ੍ਟਾਦੀਹਿ ਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ, ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ ਫਲਿਕਅਬ੍ਭਪਟਲਾਦਿਮ੍ਹਿ, ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਰਿਤੇਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਨ੍ਤਰਿਤਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਇਦਮੇਵ ਚ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਯਂ ਖੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾਤਿ। ਤੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਭਿਸਨ੍ਧਿ। ਅਥ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਿਤਕਿਰਿਯਾ ਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ''ਮਞ੍ਚਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ। **ਊਕਾਸਿਰਸਮੂਪਮ**ਨ੍ਤਿ ਊਕਾਸਿਰਸਮਾਨੂਪਮਂ, ਊਕਾਸਿਰਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਦਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੋਕਾਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਮਾਣਵਸੇਨ। ਤਞ੍ਹਿ ਪਰਮਾਣੁਪਰਿਯਨ੍ਤੇਨ ਪਮਾਣੇਨ ਅਤਿਸੁਖੁਮਮੇਵਾਤਿ। ਊਕਾਸਿਰਪ੍ਪਮਾਣੇ ਪਨ ਪਦੇਸੇ ਇਦਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਇਦਮੇਵ, ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਸਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇਵ। ਇਦਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਤਂ ਪਦੇਸਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਏਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਏਕੂਨਪਣ੍ਣਾਸਕਲਾਪਵਸੇਨ ਚ ਸਹੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸਤ੍ਤਰਸਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਨਂ, ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤੀਸੁ ਤੀਸੁ ਖਣੇਸੁ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ।

੬੫੭. **ਸੁਣਾਤੀਤਿ ਸੋਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਂ ਸੋਤਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਤਨੁਤਮ੍ਬਲੋਮਾਚਿਤੇ**ਤਿ ਸਸਮ੍ਭਾਰਸੋਤਬਿਲਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਸੁਖੁਮੇਹਿ ਤਮ੍ਬਵਣ੍ਣਲੋਮੇਹਿ ਸਞ੍ਛਿਤੇ। **ਅਙ੍ਗੁਲਿਵੇਧਕਸਣ੍ਠਾਨੇ ਪਦੇਸੇ**ਤਿ ਅਙ੍ਗੁਲਿਮੁਦ੍ਦਿਕਾਸਣ੍ਠਾਨਮਂਸਯੁਤ੍ਤੇ ਪਦੇਸੇ। **ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਹੀ**ਤਿ ਸਨ੍ਧਾਰਣਾਦਿਕਿਚ੍ਚਾਹਿ। **ਆਯੁਨਾ ਪਰਿਪਾਲਿਯਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਣ੍ਣਾਦੀਹਿ ਪਰਿਵਾਰਿਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। **ਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਤਂ ਪਦੇਸਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਘਾਯਤੀ**ਤਿ ਗਨ੍ਧੋਪਾਦਾਨਂ ਕਰੋਤਿ। **ਸਾਯਤੀ**ਤਿ ਰਸਂ ਵਿਨ੍ਦਤਿ। **ਜੀਵਿਤਮਵ੍ਹਾਯਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰਸਗ੍ਗਹਣਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਰਸੋ ਜੀਵਿਤਂ, ਤਂ ਅਵ੍ਹਾਯਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਅਵ੍ਹਾਯਨ੍ਤਮਿਵ ਹੋਤਿ। **ਉਪ੍ਪਲਦਲਗ੍ਗਸਣ੍ਠਾਨੇ ਪਦੇਸੇ**ਤਿ ਮਜ੍ਝੇ ਛਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਲਦਲਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਭਾਗਸਣ੍ਠਾਨੇ ਪਦੇਸੇ। **ਮਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਦਿਮਲਾਨਞ੍ਚੇਵ ਮਲਵਿਸਯਾਨਞ੍ਚ ਸਾਸਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਿਯਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਸੁ ਕਾਮਰਾਗਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਜਨਿਤੇਸੁ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯੇਸੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਤੋ ਸਾਸਵਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਸੋਯੇਵ ਤੇਸਂ ਆਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸੁਖਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮੇਥੁਨਮ੍ਪਿ ਸੇਵਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਤ੍ਥੁਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਬਲਵਕਾਮਰਾਗਾਦਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸਤੋ ਮਲਾ, ਤੇਸਮਯਂ ਆਯੋ ਹੇਤੂਤਿ ਕਾਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਸਮ੍ਭਾਰਕਾਯੇ। ਸੋਪਿ ਹਿ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਕੇਸਾਦਿਮਲਾਨਂ ਆਯਭਾਵਤੋ ਕਾਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਯਾਵਤਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਂ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕੇਸਗ੍ਗਨਖਗ੍ਗਾਦੀਸੁ ਕਾਯਪਸਾਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵਮਾਹ। **ਕਪ੍ਪਾਸਪਟਲੇ ਸ੍ਨੇਹੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਸ੍ਸ ਨਿਰਨ੍ਤਰਭਾਵਂ। ਇਮੇ ਚ ਪਨ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਰੂਪਾਦਿਗੋਚਰਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਵਮ੍ਮਿਕਉਦਕਆਕਾਸਗਾਮਸਿਵਥਿਕਾਸਙ੍ਖਾਤਗੋਚਰਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਅਹਿਸੁਂਸੁਮਾਰਪਕ੍ਖਿਕੁਕ੍ਕੁਰਸਿਗਾਲਾ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵਮ੍ਮਿਕਚ੍ਛਿਦ੍ਦਾਭਿਰਤਸਪ੍ਪੋ ਵਿਯ, ਬਿਲਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਸੋਤਂ ਉਦਕਬਿਲਾਭਿਰਤਸੁਂਸੁਮਾਰੋ ਵਿਯ, ਆਕਾਸਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਘਾਨਂ ਅਜਟਾਕਾਸਾਭਿਰਤਪਕ੍ਖਿ ਵਿਯ, ਗਾਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਜਿਵ੍ਹਾ ਗਾਮਾਭਿਰਤਕੁਕ੍ਕੁਰੋ ਵਿਯ, ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਕਾਯੋ ਆਮਕਸੁਸਾਨਾਭਿਰਤਸਿਗਾਲੋ ਵਿਯਾਤਿ। **ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਚਕ੍ਖੁਮਤੋ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ।

ਦਟ੍ਠੁ...ਪੇ॰... ਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਟ੍ਠੁਂ ਕਾਮੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾ, ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸਾ ਪਨ ਅਨਾਗਤੇ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਆਦੀਨਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਕਾਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਪਤ੍ਥਨਾਸਭਾਵਾ ਪਾਕਟਾ ਅਪਾਕਟਾਤਿ ਦੁਵਿਧਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਅਯਂ ''ਈਦਿਸਂ ਈਦਿਸਞ੍ਚ ਸੁਖੁਮਤਮਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਸਮਤ੍ਥਂ ਚਕ੍ਖੁ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਕਟਾ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਸੇਸਂ ਪਨ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ, ਅਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਅਨੁਸਯਿਤਾ ਅਪਿ ਕਮ੍ਮਸਾਮਤ੍ਥਿਯਵਿਚਿਤ੍ਤਹੇਤੁਭੂਤਾ ਅਪਾਕਟਾ। ਸਾ ਦੁਵਿਧਾਪਿ ਨਿਦਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਯਸ੍ਸ ਤਂ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਂ, ਤਦੇਵ ਕਮ੍ਮਂ, ਤਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮੇਤੇਸਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਏਵਂਵਿਧਾਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦੋ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾ...ਪੇ॰... ਪਸਾਦੋ, ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਮਸ੍ਸ, ਤਥਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਵਾ **ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਂ**।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨਂ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇਵ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਮੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਕਲਮਤ੍ਤਭਾਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਥਂ ਪਨ ਏਕਕਮ੍ਮੁਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ? ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਤਂਤਂਭਵਪਤ੍ਥਨਾਭੂਤਾ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾ ਤਂਤਂਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਯਤਨਾਭਿਲਾਸਤਾਯ ਸਯਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਰੂਪਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਤਂਤਂਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸਪਿ ਵਿਚਿਤ੍ਤਭੇਦਤਂ ਵਿਦਹਤਿ। ਯਤੋ ਤਦਾਹਿਤਵਿਸੇਸਂ ਤਥਾਵਿਧਸਮਤ੍ਥਤਾਯੋਗੇਨ ਅਨੇਕਰੂਪਾਪਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਅਨੇਕਵਿਸਿਟ੍ਠਸਭਾਵਂ ਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮਤ੍ਥਤਾਸਮਤ੍ਥਤਾਸਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਾਰਣਵਿਸੇਸੇਨ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵਿਸਿਟ੍ਠਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਭਾਵਤੋ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸਾਦਿਵਿਪਾਕਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਚ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ। ਲੋਕੇਪਿ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਸਾਲਿਬੀਜਸ੍ਸ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਣ੍ਡੁਲਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤਾ ਦਿਸ੍ਸਤੇਵ। ਕਿਂ ਵਾ ਏਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਚਿਨ੍ਤਾਯ, ਨ ਚਿਨ੍ਤਿਤਬ੍ਬਮੇਵੇਤਂ। ਯਤੋ ਕਮ੍ਮਫਲਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ, ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਚ ਸਬ੍ਬਸੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਤਕ੍ਕਾਵਚਰਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵ ਭਗਵਤਾ ''ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ, ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ, ਯੋ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਉਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦੀਨਵਂ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੭) ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ।

ਰੂਪੇਸੁ ਆਵਿਞ੍ਛਨਰਸਨ੍ਤਿ ਆਵਿਞ੍ਛਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ, ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਾ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁਭਾਵੋ। **ਆਧਾਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਆਲੋਕਾਦਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਕਦਾਚਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਚਕ੍ਖੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਹ – ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਯੇ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੇਸੁ ਮਨ੍ਦਾਮਨ੍ਦਮਜ੍ਝਿਮਾਯੁਕੇਸੁ ਏਕੂਨਪਣ੍ਣਾਸਚਕ੍ਖੁਸੁ ਕਤਮਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਧਾਰਭਾਵਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ –

> ''ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਦੁਤਿਯਭਵਙ੍ਗਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਤਿਯਭਵਙ੍ਗਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੧੦੦) –

ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਤੀਤਂ ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪੇ ਘਟ੍ਟਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨੇਸੁ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਇਧ ਸੀਹਲ਼ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯਂ, ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸੀਹਲ਼ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਤਲ਼ਾਕਗਾਮਮੂਲਵਾਸਿਦਾਠਾਨਾਗਤ੍ਥੇਰੇਨ ਪਨ ''ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ, ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨ ਭਵਙ੍ਗੇਨ ਵਾ ਸਹ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਚਕ੍ਖੁ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਦੁਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਅਞ੍ਞਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥੇਹਿ ਯਾਵ ਤੇਰਸਮਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨ ਚੇਤਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ,

ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ , ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਨਿਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸੇਵ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ ''ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਦੁਤਿਯਭਵਙ੍ਗਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ''ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਤੀਤਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਤੀਤਂ ਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ''ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨ ਭਵਙ੍ਗੇਨ ਵਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤੇਨ ਹਿ ''ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਦ੍ਵਯਾਤੀਤਮ੍ਪਿ ਨਿਸ੍ਸਯੋ''ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਂ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਯਂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ''ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਤਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ ਚ ਅਨਤੀਤੇਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਤਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਪਨ ਦ੍ਵਿਤਿਚਤੁਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਤੀਤਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਾਭਾਵਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ''ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨਿ ਚੁਤਿਆਸਨ੍ਨਾਨਿ ਤਦੁਦ੍ਧਂ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਨੋਰਥਮੇਵਾਤਿ ਨ ਸਾਰਤੋ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬਂ।

ਸਹਜਾਤੇਸੁ ਬਹੂਸੁ ਪਸਾਦੇਸੁ ਕਿਂ ਏਕੋ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਸਬ੍ਬੇਯੇਵਾਤਿ? ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪੁਬ੍ਬੇ ਏਕਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ, ਕਤਮਂ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿ? ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਵਿਸਦਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾਭਿਘਟ੍ਟਨਾਰਹਂ। ਵਿ**ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਸੀਹਲ਼ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ਪਨ ''ਸਬ੍ਬੇਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਯਦਿ ਏਵਂ 'ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ 'ਰੂਪੇ ਚਾ'ਤਿ ਵਚਨਂ ਵਿਯ 'ਚਕ੍ਖੂਨੀ'ਤਿਪਿ ਬਹੁਵਚਨਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਂਵਿਸੋਧਨਤ੍ਥਂ 'ਸਸਮ੍ਭਾਰਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਯਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਪਸਾਦਦ੍ਵਯਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਏਕਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਇਮਂ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਰਾਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਵਚਨਮਕਤ੍ਵਾ 'ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ'ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੨) ਵਿਯ ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਏਕਵਚਨਂ ਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਪਨ ਤਦੇਵ ਸੀਹਲ਼ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਚਨਂ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨ ''ਏਕਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਰੂਪਂ ਪਨ ਅਨੇਕਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਅਮ੍ਹੇਹਿਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਭਾਵਿਤਨ੍ਤਿ। ਯੇਸਂ ਭੂਤਾਨਮਯਂ ਪਸਾਦੋ, ਤੇਯੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਦਟ੍ਠੁ...ਪੇ॰... ਪਦਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਸੋਤਪਸਾਦਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ।

੬੫੮. **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਮਹਾਸਙ੍ਘਿਯੇਸੁ ਏਕਚ੍ਚੇ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਤੇਜਾਦਿਅਧਿਕਤਾ ਨਾਮ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਂ ਤਦਧਿਕਤਾਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤੇਜਾਧਿਕਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਜਾਧਿਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਮਾਣਵਸੇਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਸਮਾਨਭਾਵੇਪਿ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਤੇਜੋਧਾਤੁਅਧਿਕਾਨਂ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਆਕਾਸ ...ਪੇ॰... ਸੇਸਕਾ**ਤਿ ਆਕਾਸਾਧਿਕਾਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦੋ ਸੋਤਂ, ਵਾਯੁਅਧਿਕਾਨਂ ਘਾਨਂ, ਤੋਯਾਧਿਕਾਨਂ ਜਿਵ੍ਹਾ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਤਪਥਵਾਧਿਕਾਨਂ ਕਾਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੫੯. ਏਵਂ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਾਨਂ ਕਿਂ ਉਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤੇ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਥਾ**ਤਿ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਵਚਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਕ੍ਕਾ ਸਦ੍ਧਾਤੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਪਰਿਦੀਪਕਂ ਸੁਤ੍ਤਮਾਹਰਥ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਹਿ ਆਹਟੇ ਤਸ੍ਸ ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥਤਂ ਨੀਤਤ੍ਥਤਂ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯਦਿ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ , ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਾਮ ਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸੁਤ੍ਤਮੇਵ...ਪੇ॰... ਕਿਞ੍ਚਿਪੀ**ਤਿ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ ਗਵੇਸਮਾਨਾਪਿ ਅਦ੍ਧਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਿਞ੍ਚਿਪਿ ਏਕਗਾਥਾਪਦਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਦਤ੍ਥਪਰਿਦੀਪਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤੇਵ ਤੇਪਿਟਕੇ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੇ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸੇਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ।

੬੬੦. ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਵਸੇਨ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਪਨ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਚੇ, ਤਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਵਿਸੇਸੇ ਸਤੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਭੂਤਾਨਞ੍ਹਿ ਵਿਸੇਸੇ ਸਤਿ ਪਸਾਦੋ ਕਥਂ ਭਵੇ, ਨੇਵ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਕਿਂ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸਮਾਨਾਨਞ੍ਹਿ ਭੂਤਾਨਂ, ਪਸਾਦੋ ਪਰਿਦੀਪਿਤੋ"**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨਾਨਮੇਵ ਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦੋ ਪੋਰਾਣੇਹਿ ਪਰਿਦੀਪਿਤੋ, ਨ ਵਿਸਮਾਨਾਨਂ। ਪਥਵੀਧਾਤੁਅਧਿਕਕਲਾਪਸ੍ਸ ਹਿ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਾ, ਆਪੋਧਾਤੁਅਧਿਕਕਲਾਪਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਨ੍ਦਨਤੋ, ਤੇਜੋਧਾਤੁਅਧਿਕਕਲਾਪਸ੍ਸ

ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਅਧਿਕਕਲਾਪਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਨ ਤੇਸੁ ਪਸਾਦੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਸਮਾਨਾਨਂਯੇਵ ਪਸਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨ ਵਿਸਮਾਨਾਨਨ੍ਤਿ।

੬੬੧-੨. ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ਪਸਾਦਾਨਂ ਵਿਸੇਸਤਾਤਿ ਆਹ “**ਤਸ੍ਮਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਾਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸੇਨ ਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ **ਏਤੇਸਂ** ਪਸਾਦਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਂ ਇਦਮੂਨਂ, ਇਦਮਧਿਕਨ੍ਤਿ ਏਤਂ **ਵਿਸੇਸਪਰਿਕਪ੍ਪਨਂ ਸਬ੍ਬਸੋ** ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ **ਪਹਾਯ ਵੇਯਜਾ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇਨ ਪਸਾਦਾਨਂ ਵਿਸੇਸਤਾ**। ਯਥਾ ਅਵਿਸੇਸੇਪਿ ਭੂਤਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਰਸਾਦਯੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਦਿਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋਪਿ ਭੂਤਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਦਿਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਪਨਾਯਂ ਵਿਸਿਟ੍ਠਭਾਵੋ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ। ਏਕਮ੍ਪਿ ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਿਕਤ੍ਤਭਾਵਪਤ੍ਥਨਾਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਿਸੇਸਹੇਤੁਤਾਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਵਿਸੇਸਤੋ। ਨ ਹਿ ਯੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤੇਨੇਵ ਸੋਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ‘‘ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤਨਾ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਏਕਾ ਚੇਤਨਾ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਨਾਨਾਚੇਤਨਾਯ ਹਿ ਤਦਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਚ ਕਮ੍ਮੇਨ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨ ਚੇਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਨੇਕਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧਮੇਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਅਨੇਕਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ। “**ਨ ਹਿ ਭੂਤਵਿਸੇਸੇਨ, ਹੋਤਿ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸਤਾ**”ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੬੬੩. ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਸਿਟ੍ਠੇਸੁ ਚ ਏਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੇਪਿ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਏਵਮੇਤੇਸੂ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਗਾਹਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਸਹ ਅਨਲ੍ਲੀਯਨਨਿਸ੍ਸਯੇ ਏਵ ਰੂਪਾਦਿਵਿਸਯੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਤਮ੍ਪਿ ‘‘ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕਮੇਵਾ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਸੁਨ੍ਦਰਂ ਸਾਨ੍ਤਰੇ ਅਧਿਕੇ ਚ ਵਿਸਯੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਸਯਮੇਵ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਤੋ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸੇ ਠਿਤੇਸੁ ਤਾਰਕਾਦੀਸੁ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਚ ਪਮਾਣਤੋ ਅਧਿਕੇਸੁ ਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲਾਦੀਸੁ ਰੂਪਾਯਤਨੇਸੁ ਸੋਤਪਸਾਦਤੋ ਚ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸਸਮ੍ਭੂਤੇਸੁ ਉਦਰਚਮ੍ਮਸਨ੍ਧਿਚਮ੍ਮਾਦਿਅਨ੍ਤਰਿਤੇਸੁ ਕੁਚ੍ਛਿਸਦ੍ਦਸਨ੍ਧਿਸਦ੍ਦਾਦੀਸੁ ਪੁਥੁਲੇਸੁ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਸਦ੍ਦਾਦੀਸੁ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੇਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਸਿਯਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਤਥਾ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਦੇਯ੍ਯ – ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ਬਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਸਯਮੇਵ ਯਤ੍ਤਕਂ ਵਿਸਯਂ, ਤਤ੍ਤਕਂ ਵਿਸਯਂ ਗਹਣਾਕਾਰਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ ‘‘ਸਾਨ੍ਤਰੇ ਅਧਿਕੇ ਚ ਵਿਸਯੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ’’ਤਿ? ਤਂ ਨ, ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ਬਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਅਭਾਵਾ। ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਦੇਸੇ ਏਵ ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਤਤ੍ਥ ਕਿਚ੍ਚਾਦਿਪ੍ਪਯੋਗਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਸਤਿ ਚ ਏਤਸ੍ਸ ਬਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇ ਪਿਹਿਤੇਪਿ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਂ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਦੇਸੇ ਠਿਤਾਨਂਯੇਵ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨਂ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਸਯਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣਤੋ ਨਾਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ ‘‘ਸਾਨ੍ਤਰੇ ਅਧਿਕੇ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ’’ਤਿ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

‘‘ਸਬ੍ਬਗੋਚਰਯੋਗੇਪਿ, ਦਿਟ੍ਠਂ ਰੂਪਰਵੇਸੁ ਯਂ।
ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪੁਥੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਬਾਧਕ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਗੋਚਰੇਨ ਰੂਪਾਦਿਨਾ ਯੋਗੇ ਏਕਕਾਰਿਯਸਾਧਕਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਘਟ੍ਟਨੇ ਵਾ ਸਮਾਨੇ ਸਤਿ **ਰੂਪਰਵੇਸੁ** ਰੂਪਸਦ੍ਦਾਯਤਨੇਸੁ ਵਿਸਯਭੂਤੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦਿਤੋ ਦੂਰਭਾਵੇਨ ਚੇਵ ਕੇਨਚਿ ਅਨ੍ਤਰਿਤਭਾਵੇਨ ਚ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਸੁ ਪਮਾਣਤੋ ਪੁਥੁਲੇਸੁ ਚ ਵਿਸਯੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਂ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਬਾਧਕਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚ ਯਦਿ ਚਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕਂ ਸਿਯਾ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਣ੍ਡਲੇ ਠਿਤਂ ਵਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਤਥਾ ਅਕ੍ਖਿਪੁਟੇ ਅਞ੍ਜਨਂ ਪਖੁਮਮੂਲੇ ਅਕ੍ਖਿਵਣ੍ਣਂ ਪਖੁਮਮੂਲੇ ਘਟ੍ਟਿਯਮਾਨਂ ਅਞ੍ਜਨਸਲਾਕਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਪਨੇਤਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇ ਦੇਸੇ ਠਿਤਮੇਵ

ਵਿਸਯੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸੋਤਾਯਤਨਮ੍ਪਿ ਯਦਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕੰ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੰ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ। **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ਚ ''ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੰ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੨) ਅਵਿਸੇਸੇਨੇਵ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ । ਕਿਞ੍ਚ ਯਦਿ ਸੋਤੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕੰ ਸਿਯਾ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯਪਦੇਸੇਯੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ਗਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸਾਪਿ ਦਿਸਾਦੇਸਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਨ ਸਿਯਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਦ੍ਦਾਨੁਸਾਰੇਨ ਕਣ੍ਡੰ ਪਾਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਵੇਧਿਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਣ੍ਣਬਿਲੇਯੇਵ ਸਰਪਾਤਨੰ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਦ੍ਦੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਠਿਤੋ ਸੋਤਪਥੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ।

ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਥੰ ਦੂਰੇ ਠਿਤੇਹਿ ਰਜਕਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਚਿਰੇਨ ਸੁਯ੍ਯਨ੍ਤਿ। ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤੇ ਹਿ ਦੂਰਾਸਨ੍ਨਦੇਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਸਮਕਮੇਵ ਸਵਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵੰ ਦੂਰਾਸਨ੍ਨਾਨੰ ਯਥਾਪਾਕਟੇ ਸਦ੍ਦੇ ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਦੂਰਾਸਨ੍ਨਾਨੰ ਵਚਨਸਦ੍ਦੇ ਯਥਾਪਾਕਟੇਵ ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ ਅਕ੍ਖਰਵਿਸੇਸਨੰ ਗਹਣੰ, ਅਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਰਜਕਾਦਿਸਦ੍ਦੇਪਿ ਆਸਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਦਿਤੋ ਪਭੁਤਿ ਯਾਵ ਅਵਸਾਨਾ ਕਮੇਨ ਪਾਕਟੀਭੂਤੇ, ਦੂਰਸ੍ਸ ਚ ਅਵਸਾਨੇ, ਮਜ੍ਝੇ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਪਾਕਟੀਭੂਤੇ ਯਥਾਪਾਕਟੰ ਨਿਚ੍ਛਯਗ੍ਗਾਹਕਾਨੰ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਪਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਾਨੰ ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ ਲਹੁਕੰ ਸੁਤੋ, ਚਿਰੇਨ ਸੁਤੋਤਿ ਅਭਿਮਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਪਨ ਉਭਯਤ੍ਥ ਸਮਾਨਾ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਦੇਸੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਸੋਤਾਪਾਥਗਮਨਤੋ। ਯਦਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਭੂਤਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਥੰ ਪਟਿਘੋਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ? ਦੂਰੇ ਠਿਤੋਪਿ ਸਦ੍ਦੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਟਿਘੋਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਭਾਜਨਾਦਿਚਲਨਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਅਯੋਕਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਯੋਚਲਨਸ੍ਸਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਸੇਸੰ...ਪੇ॰... ਗਾਹਕਨ੍ਤਿ ਯੰ ਪਨ ਅਵਸੇਸੰ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਪਸਾਦਤ੍ਤਯੰ, ਤੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕੰ ਹੋਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਚੇਵ ਸਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯੇ ਅਲ੍ਲੀਨੇਯੇਵ ਵਿਸਯੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। ਗਨ੍ਧਰਸਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯੇਸੁ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਸਹ ਅਲ੍ਲੀਨਾਯੇਵ ਗਨ੍ਧਰਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ । ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਞ੍ਚ ਭੂਤਤ੍ਤਯਰੂਪੰ ਕਾਯਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਅਲ੍ਲੀਨਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ।

ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰਮਾਪਜ੍ਜਮਾਨਨ੍ਤਿ ਦੋਸਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਮਨਾਪਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰੰ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨੰ। **ਹਦਯਙ੍ਗਤਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਗਤੰ ਅਜ੍ਝਾਸਯੰ। **ਪਕਾਸੇਤੀ**ਤਿ ਰੂਪਮਿਵ ਪਕਾਸੰ ਕਰੋਤਿ, ਸਵਿਗ੍ਗਹਮਿਵ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਹਿ ਧਾਤੂਨੰ ਪਕਾਸਨਤ੍ਥੋ ਏਵ ਰੂਪ-ਸਦ੍ਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤੰ ਪਨ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਪਟਿਹਨਨੰ ਲਕ੍ਖਣਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਪਟਿਹਨਨਲਕ੍ਖਣੰ**। ਏਵੰ **ਸੋਤਪਟਿਹਨਨਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ। ਪਟਿਹਨਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਭਿਮੁਖਭਾਵੋ ਯੋਗ੍ਯਦੇਸਾਵਟ੍ਠਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤੋ ਵਿਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਯਥਾ ਪਟਿਘਾਤੇ ਸਤਿ ਦੁਬ੍ਬਲਸ੍ਸ ਚਲਨੰ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਵਿਸਯਾਭਿਮੁਖਭਾਵੇ ਸਤਿ ਵਿਸਯਿਨੋ ਤੰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਚ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਸ੍ਸ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਚਲਨੰ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਰੂਪੇ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਯਮ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਮ੍ਹਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘਮ੍ਹਿ ਰੂਪੰ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਸਪ੍ਪਟਿਘੰ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿ ਵਾ, ਯੰ ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਸਪ੍ਪਟਿਘੰ ਰੂਪਮ੍ਹਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਮ੍ਹਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘਮ੍ਹਿ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿ ਵਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੯੭) ਚ ਆਦਿ। **ਵਿਸਯਭਾਵੋ** ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤਾ। **ਗੋਚਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਨਞ੍ਞਥਾਭਾਵੋ ਵਿਸਯਤਾ, ਤਬ੍ਬਹੁਲਤਾ ਗੋਚਰਭਾਵੋਤਿ ਅਯੰ ਵਿਸਯਗੋਚਰਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋ। **ਸਦ੍ਦਾਯਤੀ**ਤਿ ਉਦਾਹਰੀਯਤਿ, ਸਕੇਹਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵੰ ਉਪਨੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਗਨ੍ਧਯਤੀ**ਤਿ ਸੁਗਨ੍ਧੰ, ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਸੂਚਯਤੀ**"ਤਿ।

੬੬੪. ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਏਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ **ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ**। ਯਥਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਯਿਦੰ ਤਥਾ। ਇਦੰ ਪਨ ਨਿਯਮੇਨ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵੰ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਪਿ। ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਭਾਵੋ, ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਭਵਤਿ ਏਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ , ਅਭਿਧਾਨੰ ਵਾਤਿ **ਇਤ੍ਥਿਭਾਵੋ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰਯੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ। ਏਤੇਨ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਲਿਙ੍ਗਪਰਿਵਤ੍ਤਨੰ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸ ਅਪਾਤੁਭਾਵਮਾਹ। **ਯਞ੍ਚੇਤੰ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀ**ਤਿ ਯੰ ਪਨੇਤੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਫਲਭੂਤੰ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿ। **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਇਤ੍ਥਿਨਿਮਿਤ੍ਤਇਤ੍ਥਿਕੁਤ੍ਤਇਤ੍ਥਾਕਪ੍ਪਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਸਦਅਵਿਸਦਹਤ੍ਥਪਾਦਾਦਿਤਾ

ਸਣ੍ਠਾਨਂ **ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ**। ਇਤ੍ਥੀਨਞ੍ਹਿ ਹਤ੍ਥਪਾਦਗੀਵਾਉਰਆਦਿਸਣ੍ਠਾਨਂ ਨ ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਾਸਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕਾਯੋ ਵਿਸਦੋ, ਉਪਰਿਮਕਾਯੋ ਅਵਿਸਦੋ, ਹਤ੍ਥਪਾਦਾ ਖੁਦ੍ਦਕਾ, ਮੁਖਂ ਖੁਦ੍ਦਕਂ, ਥਨਮਂਸਾ ਅਵਿਸਦਾ, ਤਾ ਨਿਮ੍ਮਸ੍ਸੁਦਾਠਿਕਾ। ਕੇਸਬਨ੍ਧਵਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ **ਇਤ੍ਥਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ**। ਦਹਰਕਾਲੇਪਿ ਸੁਪ੍ਪਕਮੁਸਲਕਾਦੀਹਿ ਕੀਲ਼ਾ ਮਕਚਿਵਾਕੇਨ ਸੁਤ੍ਤਕਨ੍ਤਨਞ੍ਚ ਏਵਮਾਦਿ **ਇਤ੍ਥਿਕੁਤ੍ਤਂ**, ਇਤ੍ਥਿਕਿਰਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਵਿਸਦਟ੍ਠਾਨਗਮਨਾਦਿਆਕਾਰੋ **ਇਤ੍ਥਾਕਪ੍ਪੋ**। ਪੁਰਿਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਵਿਸਦਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਵਿਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਸੀਦਤਿ ਖਾਦਤਿ ਭੁਞ੍ਜਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਪਨ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਪਰਿਦੀਪਨਂ ਅਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਕਥਂ? ਯੋਨਿਪਦੇਸੋ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ, ਸਰਾਧਿਪ੍ਪਾਯਾ ਇਤ੍ਥਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਅਵਿਸਦਟ੍ਠਾਨਗਮਨਾਦਯੋ ਇਤ੍ਥਿਕੁਤ੍ਤਂ, ਇਤ੍ਥਿਸਣ੍ਠਾਨਂ ਇਤ੍ਥਾਕਪ੍ਪੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਨਾਮ ਪੁਰਿਸਸ੍ਮਿਂ ਮੇਥੁਨਤਣ੍ਹਾ। ਸਾ ਹਿ ਤਾਸਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਬਲਵਤਰਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਤੋ ਸਾਪਿ ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ''ਇਤ੍ਥਿਨਿਮਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਸਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਕੁਤ੍ਤਾਕਪ੍ਪਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਯੇਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਤੇਸਂ ਵਿਸੁਂ ਗਹਣਤੋ ਸਰਾਧਿਪ੍ਪਾਯਾ ਏਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

੬੬੫. ਕਿਂ ਪਨੇਤਂ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਿਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚੇ**ਵਾ"ਤਿਆਦਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਯਥਾਸਕਂ ਕਮ੍ਮਾਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ , ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਨ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਿਤੇਯੇਵ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਤਂਤਦਾਕਾਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਇਤਰਤ੍ਥ ਚ ਨ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਤਬ੍ਭਾਵਭਾਵਿਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ''ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚੇਵ ਜਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਇਤ੍ਥਿ...ਪੇ॰... ਕਾਰਣਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਈਦਿਸੇਨੇਵ ਕਾਰਣਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਿਤੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਆਕਾਰਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ, ਨ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਤਥਾ ਹੇਤਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਿਯ ਏਕਕਲਾਪਗਤਾਨਂ ਆਹਾਰੋ ਵਿਯ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਰੂਪਾਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਮਨੁਪਾਲਕਂ ਵਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਆਹਾਰਾਨਂ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਾਧੀਨਾਨਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਆਧਿਪਚ੍ਚਂ, ਤਂਸਦਿਸੇਸੁ ਮਤਚਿਤ੍ਤਕਤਰੂਪੇਸੁਪਿ ਤਂਸਣ੍ਠਾਨਤਾ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੇ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਜਾਯਨ੍ਤਾਪਿ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਪਵਤ੍ਤੇਯੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ "**ਪਵਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯ**"ਨ੍ਤਿ।

੬੬੬-੭. ਸਂਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਹ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। **ਨ ਚਾ**ਤਿ ਚ-ਕਾਰੋ ਵਚਨੀਯਨ੍ਤਰਸਮੁਚ੍ਚਯੇ। ''ਕਿਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਲਿਙ੍ਗਾਦਿਆਕਾਰੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ "**ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਯੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਯਥਾਯੋਗਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿ ਚੇਵ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਨ ਵਾ**"ਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਪਪਞ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤਿਦੇਸਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਏਸੇ**ਵਾ"ਤਿਆਦਿ। **ਸੇਸੇਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤੇ ਇਤੋ ਸੇਸੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁਪੀਤਿ ਕਦਾਚਿ ਕੋਚਿ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਹ "**ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ**"ਤਿ । **ਪਠਮਕਪ੍ਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕਨਰਾਨਂ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਆਭਸ੍ਸਰਲੋਕਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨਾਨਂ ਦੀਘਸ੍ਸ ਕਾਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਆਹਾਰਂ ਆਹਰਤਂ ਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸੇਸੁ ਸਞ੍ਜਾਤੇਸੁ ਤੇਸਂ ਨਿਕ੍ਖਮਨਤ੍ਥਾਯ ਵਣਮੁਖਾਨਿ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਭਾਵੋ, ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਚ ਇਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਪੁਰਿਮਤ੍ਤਭਾਵੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਉਪਚਾਰਝਾਨਾਨੁਭਾਵੇਨ ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਾਮਰਾਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵੇਗੋ ਨ ਪਟਿਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਤਾਵ ਬਲਵਕਾਮਰਾਗੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਾਤੁਰਹੇਸੁਂ। ਯਦਾ ਪਨਸ੍ਸ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਬਲਵਕਾਮਰਾਗੋ ਲਦ੍ਧਾਵਸਰੋ ਅਹੋਸਿ, ਤਦਾ ਤਦੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਞ੍ਜਾਯਨ੍ਤਿ।

੬੬੮. **ਪਰਤੋ**ਤਿ ਪਠਮਕਪ੍ਪਤੋ ਅਪਰਭਾਗੇ। **ਪਵਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਪਰਿਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਸੋਰੇਯ੍ਯਕਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਪਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਠਮਪਾਰਾਜਿਕਾਯਂ ਵਿਨੀਤਵਤ੍ਥੁਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਿਯ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਪਿ ਪਵਤ੍ਤੇ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ ਪਾਤੁਭੂਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰਿਸ੍ਸਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਂ ਪਾਤੁਭੂਤਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੬੯)।

ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਏਕਮ੍ਪਿ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ, ਸੋ ਅਭਾਵਕੋ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੬੬੯. ਕਿਂ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਉਭਯਸ੍ਸਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ, ਵਿਨਾਸਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਰਣਂ, ਯਤੋ ਇਦਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਪਰਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਇਮਂ ਅਨੁਯੋਗਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **“ਮਹਤਾ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਮਹਤਾ**ਤਿ ਪਰਦਾਰਿਕਕਮ੍ਮਾਦਿਨਾ ਮਹਾਬਲੇਨ। **ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੇਨ । **ਮਹਤਾ ਕੁਸਲੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਇਦਂ ਸੁਗਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਪਨ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮੇਨੇਵ ਜਾਯਤਿ।

੬੭੦. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਵਿਨਟ੍ਠੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਲਿਙ੍ਗਮ੍ਪਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤੇਵਾਤਿ ਆਹ **“ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ ਵਿਨਸ੍ਸਤੀ”**ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ – ਇਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਤ੍ਤਮਂ, ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੀਨਂ, ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਂ ਮਹਨ੍ਤੇਨ ਅਕੁਸਲੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਹੋਤਿ, ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਮਹਨ੍ਤੇਨ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮੇਨ, ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਂ ਦੁਬ੍ਬਲਾਕੁਸਲੇਨ, ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਦੁਬ੍ਬਲਕੁਸਲੇਨ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਪਨ ਉਭਯਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਂ, ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਨੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਯਦਿ ਸੁਗਤਿਯਂ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲੇਨੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਕਥਞ੍ਚਰਹਿ ‘‘ਪਰਦਾਰਿਕਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਪਞ੍ਚਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਇਤ੍ਥੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਨ੍ਤਿ? ਨਾਯਂ ਵਿਰੋਧੋ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਫਲਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਤਾਵ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਾਰਹਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਕਦਾਚਿ ਪਰਦਾਰਿਕਾਦਿਨਾ ਬਲਵਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਬਾਹਿਤਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ ਅਸ੍ਸ, ਤਦਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਲਵਭਾਵੇਨ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪਰਦਾਰਿਕਮਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਂ ਕਦਾਚਿ ਲਦ੍ਧਸਾਮਗ੍ਗਿਤਾਸਞ੍ਜਾਤਬਲਵਿਸੇਸੇਨ ਪਰਦਾਰਿਕਾਦਿਨਾ ਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਬਾਹਿਤਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਦਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ , ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। ਏਵਂ ਪਰਦਾਰਿਕਾਦਿਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ ਤਂ ਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੬੭੧-੨. ਯਦਾ ਪਨ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਪੁਨ ਸਾਮਗ੍ਗਿਪਟਿਲਾਭਤੋ, ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਪਾਪਕਮ੍ਮਤਾਯ ਵਾ ਬਲਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਤਦਾ ਦਿਨ੍ਨਵੇਧਂ ਵਿਯ ਰੁਕ੍ਖਂ ਤਦਪਗਮੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਲਾਨੁਰੂਪਂ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣਾਭਾਵਤੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਭਯਸ੍ਸ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਵਿਸਦਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ ਪੁਰੇ ਸਤ੍ਤਰਸਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕਾਲਮੁਪਾਦਾਯ ਤਂਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਕਮ੍ਮਂ ਤਂ ਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨ ਜਨੇਤਿ। ਸਤ੍ਤਰਸਮਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਿਸਦਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਸਤ੍ਤਰਸਮਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਇਤਰਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ (ਯਮ॰ ੩.ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕ.੧੮੮) ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਹੇ ‘‘ਨੋ’’ਤਿ (ਯਮ॰ ੩.ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕ.੧੮੮) ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵਕ੍ਖਤਿ **“ਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸਾਪੀ”**ਤਿਆਦਿ । ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਾਨਿ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਕਤਿਪਯਦਿਵਸੇਹਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੁ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇਸੁ ਇਤਰਾਨਿ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਇਤ੍ਥਿਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਕਮ੍ਮਤੋ, ਪੁਰਿਸਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਕਮ੍ਮਤੋ ਵਾਤਿ ਉਭਤੋ ਦੁਵਿਧਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮਸ੍ਸਾਤਿ ਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨੋ। **ਤਸ੍ਸਾਪੀ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਦੁਵਿਧਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਏਕਮੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਿਯਾ, ਕਿਂ ਪਨ ਇਤਰਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਨਨੁ ਚ ਦੁਵਿਧੇ ਬਜਵ੍ਜਨੇ ਸਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦ੍ਵਯੇਨਾਪਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਬਜਵ੍ਜਨਵ੍ਹਿ ਤਂ ਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਜਾਯਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਜਾਯਤਿ, ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਇਤ੍ਥਿਉਭਤੋਬਜਵ੍ਜਨਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਇਤ੍ਥਿਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਵ ਯਾਵਜੀਵਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਪੁਰਿਸਉਭਤੋਬਜਵ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪੁਰਿਸਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਵ, ਇਤਰਂ ਪਨ ਨ ਤਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਹੇਤੁਤੋ ਜਾਯਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ **"ਨ ਚਾਭਾਵੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੋਧਨਂ ਤੁ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਤਿ। **ਅਭਾਵੋ ਚਾ**ਤਿ ਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਪੁਰਿਸਉਭਤੋਬਜਵ੍ਜਨਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਬਜਵ੍ਜਨਾਭਾਵੋ, ਇਤ੍ਥਿਉਭਤੋਬਜਵ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਬਜਵ੍ਜਨਾਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਨ ਚਾਭਾਵੋ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਨੇਵ ਦੁਤਿਯਬਜਵ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਸਿਯਾ। **ਨ ਤਂ ਬਜਵ੍ਜਨਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦੁਤਿਯਬਜਵ੍ਜਨਕਾਰਣਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਸਦਾ ਅਭਾਵਤੋ। ਇਤ੍ਥਿਉਭਤੋਬਜਵ੍ਜਨਸ੍ਸ ਹਿ ਯਦਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਰਾਗਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਪੁਰਿਸਬਜਵ੍ਜਨਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ, ਇਤ੍ਥਿਬਜਵ੍ਜਨਂ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਗੁਲ੍ਹਂ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਇਤਰਸ੍ਸ ਇਤਰਂ। ਯਦਿ ਚ ਤੇਸਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦੁਤਿਯਬਜਵ੍ਜਨਕਾਰਣਂ ਭਵੇਯਜ, ਸਦਾਪਿ ਬਜਵ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯਜ, ਨ ਪਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ ''ਨ ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਬਜਵ੍ਜਨਕਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ। ਕਿਵ੍ਚਰਹਿ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਆਹ **"ਤਸ੍ਸਾ...ਪੇ॰... ਕਾਰਣ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਕਮ੍ਮਸਹਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਭਵਸਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਹਾਯਂ। **ਰਾਗਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਪੁਰਿਸਸ੍ਮਿਂ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਯਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮੇਥੁਨਰਾਗਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਿਵ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਤਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਿਮਸ੍ਸ ਏਕਮੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਤ੍ਥਿਉਭਤੋਬਜਵ੍ਜਨਕੋ ਸਯਮ੍ਪਿ ਪਰਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਰਮ੍ਪਿ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਨ੍ਤਤਾਯ ਸਯਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਪਰੇਸੁ ਉਪਕ੍ਕਮਕਰਣਤੋ ਪਰਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤਿ। ਪੁਰਿਸਉਭਤੋਬਜਵ੍ਜਨਕੋ ਪਰੇਸੁ ਉਪਕ੍ਕਮਕਰਣਤੋ ਪਰਂ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤਿ, ਸਯਂ ਪਨ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਨ੍ਤਤਾਯ ਗਬ੍ਭਂ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਤਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੁ ਚ ਸਨ੍ਤੇਸੁ ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਪਕਾਸੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਪਕਾਸਨਰਸ"**ਨ੍ਤਿ। ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਪਨੇਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਕਾਯਪਸਾਦੋ ਵਿਯ ਸਕਲਸਰੀਰਬਜਾਪਕਮੇਵ, ਨ ਚਸ੍ਸ ਕਾਯਪਸਾਦੇਨ ਸਙ੍ਕਰੋ ਲਕ੍ਖਣਭੇਦਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਯਭੇਦਤੋ ਚ।

੬੭੩. ਸਹਜਰੂਪਪਰਿਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਰੂਪਾਨਿ ਤੀਸੁ ਖਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਂ। ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਕਮ੍ਮਜਤ੍ਤਾ ਸਹਜਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਜਭਾਵੋਵ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਕਮ੍ਮਜਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਕਤਂ। ਯਥਾਸਕਂ ਖਣਤ੍ਤਯਮਤ੍ਤਟ੍ਠਾਯੀਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨੇਵ ਤਂ ਅਨੁਪਾਲਕਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਨਰਸ"**ਨ੍ਤਿ। ਪਵਤ੍ਤਨਵ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਤੇਸਂ ਯਾਪਨਂ ਠਪਨਂ ਠਿਤਿਹੇਤੁਕਤਾ। ਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮਜਾਨਂ ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਠਿਤਿਹੇਤੁ ਭਵਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਆਹਾਰਜਾਦੀਨਂ ਆਹਾਰਾਦਿ ਵਿਯ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਂ? ਤਙ੍ਖਣਾਭਾਵਤੋ। ਕਮ੍ਮਵ੍ਹਿ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਿ ਮਤਪਿਤਿਕਾ ਵਿਯ ਪੁਤ੍ਤਾ ਚੂਲ਼ਪਿਤੁਆਦਿਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਅਵ੍ਵਨਿਸ੍ਸਯੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਵ੍ਵਵ੍ਚ ਤੇਸਂ ਯਾਪਨਸਮਤ੍ਥਂ ਨਤ੍ਥਿ ਅਵ੍ਵਤ੍ਰ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨਾਤਿ ਤਦੇਵ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਨਰਸਂ। ਆਹਾਰਜਾਦਯੋ ਪਨ ਧਰਮਾਨਕਪਿਤਿਕਾ ਵਿਯ ਪੁਤ੍ਤਾ ਅਵ੍ਵਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾ ਸਕਸਕਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਆਹਾਰਾਦਯੋ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਠਿਤਿਪਵਤ੍ਤਿਯਾਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾਨਿ। ਸੇਸਾਨਿਪਿ ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਅਵ੍ਵਂ ਠਪਨਕਾਰਣਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਨ੍ਤਿ। ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯੇਵ ਅਨੁਪਾਲਕਂ। ਯਾਪੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਹਜਾਤਭੂਤਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਯਾਪੇਤਬ੍ਬਭੂਤਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

੬੭੪. ਮਨੋਵਿਵ੍ਵਾਣਧਾਤੂਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਵ੍ਵਾਣਧਾਤੁਂ ਅਵਸੇਸਾ ਮਨੋਵਿਵ੍ਵਾਣਧਾਤੁ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਵ੍ਚਵੋਕਾਰੇ"**ਤਿ। ਪਵ੍ਚਵੋਕਾਰੇ ਮਨੋਧਾਤੁ, ਮਨੋਵਿਵ੍ਵਾਣਧਾਤੁਯੋ ਚ ਯਂ ਰੂਪਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਂ ''ਵਤ੍ਥੂ''ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਵ੍ਚਵੋਕਾਰੇ**ਤਿ ਚ ਵਿਸੇਸਨਂ ਮਨੋਵਿਵ੍ਵਾਣਧਾਤੁਵਸੇਨ ਕਤਂ, ਮਨੋਧਾਤੁ ਪਨ ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇ ਨਤ੍ਥੇਵ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨਾਗਤਸ੍ਸਾਪਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਆਗਮਤੋ, ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਵਿਵ੍ਵਾਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਆਗਮੋ ਤਾਵ –

‘‘ਯਂ ਰੂਪਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਨੋਧਾਤੁ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਰੂਪਂ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਚ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੮) –

ਏਵਮਾਦਿ ਪਟ੍ਠਾਨਵਚਨਂ। ਯੁਤ੍ਤਿ ਪਨ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਉਪਾਦਾਯਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਰੂਪਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ। ਯਂ ਯਞ੍ਹਿ ਰੂਪਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿ, ਤਂ ਤਂ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਉਪਾਦਾਯਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਤਤ੍ਥ ਨ ਤਾਵ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਂ, ਓਜਾਯ ਚ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਬਦ੍ਧਤੋ ਬਹਿਪਿ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਨਾਪਿ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਤਦੁਭਯਵਿਰਹਿਤੇ ਅਭਾਵਕਸਨ੍ਤਾਨੇਪਿ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾਪਿ ਸਹਜਪਰਿਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਰਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਰੇ ਪਸੁਤਂ ਨ ਇਮਾਸਂ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਰਿਸੇਸਤੋ ਤੇਸਂ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ। ਹੋਤੁ ਤਾਵ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਤ੍ਥੁ, ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਞ੍ਚ, ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਟਿਨਿਯਤਕਿਚ੍ਚਂ ਹਦਯਪ੍ਪਦੇਸੇ ਠਿਤਮੇਕਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਥਮੇਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਭਾਵਤੋ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਯ। ਯਞ੍ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਂ ਰੂਪਂ, ਤਂ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਪਟਿਨਿਯਤਕਿਚ੍ਚਂ ਅਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਦਯਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਖਿਜ੍ਜਨਤੋ ਤਤ੍ਥੇਦਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਥਾਹੁ ਆਚਰਿਯਾ –

‘‘ਕਮ੍ਮਜਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵਾ ਤਂ, ਚਕ੍ਖੁਂਵ ਨਿਯਤਕ੍ਰਿਯਂ।
ਚਿਨ੍ਤਾਯ ਚ ਉਰੋਖੇਦਾ, ਤਤ੍ਰ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਵਿਜਾਨਿਯ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਯਦਿ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ਰੂਪਕਣ੍ਡੇ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਅਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ? ਨੋ ਨਤ੍ਥਿ ਕਾਰਣਨ੍ਤਰਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ ਕਾਰਣਂ? ਦੇਸਨਾਭੇਦੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ, ਨ ਏਵਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇਯੇਵ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ, ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਸੇਨੇਵ ਚ ਵਤ੍ਥੁਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਵਤ੍ਥੁ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੮੪) ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਨਿਸ੍ਸਿਤੇਹਿ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਮ੍ਪਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਯਂ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਕਾਦੀਸੁ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਸੁ ਨ ਤਦਨੁਗੁਣਾ ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾਦਯੋ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣ’’ਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾ ਭਿਨ੍ਨਗਤਿਕਾ ਸਿਯੁਂ, ਨ ਏਕਰਸਾ ਦੇਸਨਾ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਏਕਰਸਞ੍ਚ ਦੇਸਨਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਤੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਏਸਾ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਪਕਤਿ, ਯਂ ਏਕਰਸੇਨੇਵ ਦੇਸਨਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਗ੍ਗਹਣਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇਪਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਾਗੇਨ ਅਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਚਾਰਪਦਵਿਸਜ੍ਜਨੇ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਚਾਰੋ ਚਾਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਪਦਵਿਸਜ੍ਜਨੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨ ਉਦ੍ਧਟੋ, ਅਞ੍ਞਥਾ ‘‘ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ। ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਉਪਰਿ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵਹਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਉਬ੍ਬਾਹਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**।

੬੭੫. ਚਤੂਸੁ ਆਹਾਰੇਸੁ ਇਧ ਰੂਪਾਧਿਕਾਰਤੋ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ **‘‘ਆਹਾਰਤਾਤਿ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ’’**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਬਲ਼ਂ ਕਰੀਯਤੀਤਿ **ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ**। ਆਹਰੀਯਤੀਤਿ **ਆਹਾਰੋ,** ਕਬਲ਼ਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਞ੍ਚ ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਪਨ ਓਜਾ ਇਧ ਆਹਾਰੋ ਨਾਮ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਯਾਯ ਓਜਾਯਾ’’**ਤਿਆਦਿ। ਸੋ ਚ ਰੂਪਾਹਰਣਸਭਾਵੋ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਬਲਕਰੋ ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨੁਸਾਰੀਰਸਾਹਰਣਭੂਤੋ ਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਏਕੋ ਵਿਸੇਸੋ। ਬਾਹਿਰਾਹਾਰਪਚ੍ਚਯਂ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾ ਏਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਹਾਰੋ ਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਅਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਹਾਰਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨਾਪਿ ਰੂਪਂ ਆਹਰਤੀਤਿ ਆਹ **‘‘ਓਜਟ੍ਠਮਕਂ ਰੂਪਂ ਆਹਰਤੀ’’**ਤਿ। ਓਜਾ ਅਟ੍ਠਮੀ ਯਸ੍ਸ ਤਂ **ਓਜਟ੍ਠਮਕਂ**। **ਯਾਯ ਓਜਾਯਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਦਯਾਨਨ੍ਤਰਂ ਰੂਪਜਨਨਤੋ

ਓਜਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਓਦਨਕੁਮ੍ਮਾਸਾਦਿਵਤ੍ਥੁਗਤਾਯ ਯਾਯ ਫਰਣਓਜਾਯ। **ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਜਨਪਦੇ, ਨਗਰਾਦੀਸੁ ਚ। **“ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ”ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਤਬ੍ਬਤ੍ਥੁਕਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੬੭੬. ਕਿਂ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਕਿਂ ਓਜਾਯਾਤਿ ਚੇ? ਪਰਿਸ੍ਸਯਹਰਣਂ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਪਾਲਨਂ ਓਜਾਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਅਨ੍ਨਪਾਨਾਦਿਕ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਅਗ੍ਗਿਂ ਹਰਤਿ ਕਮ੍ਮਜ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਨ੍ਤੋਕੁਚ੍ਛਿਯਞ੍ਹਿ ਓਦਨਾਦਿਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਉਦਰਪਟਲਸਙ੍ਖਾਤਮੁਪਾਦਿਨ੍ਨਰੂਪਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ‘‘ਛਾਤੋਸ੍ਮਿ, ਆਹਾਰਂ ਮੇ ਦੇਥਾ’’ਤਿ ਵਦਾਪੇਤਿ, ਭੁਤ੍ਤਕਾਲੇ ਉਦਰਪਟਲਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਵਤ੍ਥੁਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਥ ਸਤ੍ਤੋ ਏਕਗ੍ਗੋ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਛਾਯਾਰਕ੍ਖਸੋ ਛਾਯਾਪਵਿਟ੍ਠਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੇਵਸਙ੍ਖਲਿਕਾਯ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਵਨੇ ਮੋਦਨ੍ਤੋ ਛਾਤਕਾਲੇ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੀਸੇ ਦਂਸਤਿ, ਸੋ ਦਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਵਿਰਵਤਿ, ਤਂ ਵਿਰਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਚੇ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਆਗਤਾਗਤੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ ਸਕਭਵਨੇ ਮੋਦਤਿ , ਏਵਂ ਯਂ ਯਂ ਅਨ੍ਨਪਾਨਾਦਿਕਂ ਵਤ੍ਥੁ, ਤਂ ਤਂ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਜੀਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਉਦਰਪਟਲਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨ੍ਨਪਾਨਾਦਿਕਂ ਵਤ੍ਥੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਦਰਪਟਲਂ ਪਵਿਟ੍ਠਕਾਲੇ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਾਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ ਤਤੋ ਮੋਚੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਗਣ੍ਹਾਪਨਵਸੇਨ ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਹਰਤਿ। **ਕੇਵਲ**ਨ੍ਤਿ ਓਜਾਵਿਯੁਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਥੁ ਜੀਵਿਤਂ ਕਮ੍ਮਜਭੂਤਂ ਤਂ ਪਾਲੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

੬੭੭. **ਓਜਾ...ਪੇ॰... ਪਾਚਕ**ਨ੍ਤਿ ਓਜਾ ਜੀਵਿਤਂ ਪਾਲੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਕਮ੍ਮਜਂ ਤੇਜਂ ਹਰਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਆਮਾਸਯਸ੍ਸ ਅਪੁਣ੍ਣਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪਹਰਣਵਸੇਨੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤਿ। **ਕਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਕਾਯੇਨ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ। **ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰੇਸਂ ਸਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਾਨਂ। **ਕਾਯਗ੍ਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਫਨ੍ਦਮਾਨਕਾਯਗਤਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਗਹਣਭੂਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਚ੍ਛਯਗ੍ਗਹਣਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਾਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣੇਨ ਤੇਸਂ ਅਨਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਹਿ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਜਵਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਿਣ੍ਣੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਂ ਤਦੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਤਿ, ਪੁਨ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਦ੍ਵਾਰੇ ਵਿਸਯਂ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਜਵਨਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਜਵਨਵਾਰਾਨਮਨਨ੍ਤਰਂ ਤਤਿਯਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਜਵਨਵੀਥਿਯਾ ਏਵ **ਗਹਿਤਾਯ ਏਤਾਯ** ਕਰਣਭੂਤਾਯ ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਜਵਨੇਨੇਵ ਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਏਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਰਣਸਾਧਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸਯਂ** ਵਾਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨਤ੍ਤਮਾਹ।

ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਾਰਕਦ੍ਵਯੇ ਸਮ੍ਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਕਾਯ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਕਮ੍ਮਧਾਰਯਸਮਾਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ, ‘‘ਕਾਯੋ’’ਤਿ ਵੋਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਕਾਯੇਨ ਸਂਵਰੋ”**ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਮਾਹ। **ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਞ੍ਞਾਪਨਹੇਤੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨਕਾਯੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਞ੍ਞਾਪਨਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਕਾਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿਪਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਤਂਹੇਤੁਕਂ ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕਾਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਜਾਨਨਤੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਕਾਯੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੀਤਿ। ਤਥਾ ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਗਯ੍ਹਮਾਨਤ੍ਤਾ ਸਯਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿਪਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ।

੬੭੮. **ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਿਲਧਾਤੁਯਾ**ਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦਿਪਵਤ੍ਤਕਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ। **ਆਕਾਰਵਿਕਾਰਤਾ**ਤਿ ਆਕਾਰਭੂਤੋ ਵਿਕਾਰੋ। ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਸਾ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰਤਾਤਿ? ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਅਧਿਕਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਜਮਹਾਭੂਤਾਨਂ। ਕਿਂ ਤਂ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ? ਚਲਨਹੇਤੁਤਾ, ਚਿਤ੍ਤਜਤਾ, ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਤਾ ਚ। ਅਥ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਿਲਧਾਤੁਯਾ ਏਕਾ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਸਾਮਿਵਚਨਂ ਚਲਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਏਵ, ਅਥ ਖੋ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਪੇਕ੍ਖਾਯਪੀਤਿ।

ਯਦਿ ਏਵੰ, ਕਥੰ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਤ੍ਤੰ। ‘‘ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਿਲਧਾਤੁਯਾ’’ਤਿ ਹਿ ਵਚਨੇਨ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾਵ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰਤਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚ ਏਕਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੮੪) ਵਚਨਤੋਤਿ? ਨਾਯੰ ਦੋਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਵਿਕਾਰਤਾ ਚਤੂਸੁ ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਹੋਤਿ ਚਤੁਸਾਧਾਰਣਧਨੰ ਵਿਯ। ਅਨਿਲਧਾਤੁਅਧਿਕਕਲਾਪੋ ਵਾ ਇਧ ‘‘ਅਨਿਲਧਾਤੂ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਦਧਿਕੇ ਤੰਵੋਹਾਰਤੋ ਯਥਾ ਸਮ੍ਭਾਰਧਾਤੁਯਾ ਅਧਿਕਭਾਵੇਨ ਪਥਵੀਵੋਹਾਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਅਧਿਕਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਜਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਏਕਾ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰਤਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ। ਅਧਿਕਤਾ ਚਸ੍ਸਾ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਨ ਪਮਾਣਤੋ। ਇਤਰਥਾ ਹਿ ਤੇਸੰ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤਿਤਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਅਧਿਕਤਾ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਕਵਸੇਨ ਇਤਰੇਹਿ ਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਾਧਿਕਞ੍ਚ ਕਾਰਣਾਨੁਕਾਰਿਤਾਯ। ਕਾਰਣਞ੍ਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦਿਪਵਤ੍ਤਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਚਲਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯਸਭਾਵੰ ਤਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇ ਕਲਾਪੇ ਅਨੁਕਰੋਨ੍ਤੇ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਏਵ ਅਧਿਕਤ੍ਤੰ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਏਵ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰਤਾ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਮਤੇਨ ਉਪਾਦਾਰੂਪਤ੍ਤੰ ਦੁਰੂਪਪਨ੍ਨੰ। ਨ ਹਿ ਏਕਸ੍ਸ ਵਿਕਾਰੋ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਉਪਾਦਾਰੂਪਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ।

ਕੀਦਿਸੀ ਪਨਾਯੰ ਵਿਕਾਰਤਾਤਿ ਆਹ **‘‘ਸਹਜਾਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਚਲਨੇ ਹੇਤੂ**’’ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਹਜਾਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਸ੍ਸ। ਯਸ੍ਮਾ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰਜਾਨੰ ਚਲਨੰ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨਦੀਸੋਤਚਲਨੇਨ ਤਤ੍ਥ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸੁਕ੍ਖਗੋਮਯਪਿਣ੍ਡਾਦੀਨੰ ਵਿਯ। ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਮੇਵ ਚਲਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਸਹਜਾਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। **ਰੂਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ। **ਚਲਨੇ**ਤਿ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਸਨ੍ਧਾਰਣਚਲਨਸਙ੍ਖਾਤੇ ਚਲਿਤਭਾਵੇ। ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਾਦਿਕਮ੍ਪਿ ਹਿ ਚਲਨਾਭਿਮੁਖਤਾਯ ਚਲਨਨ੍ਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਹੇਤੂ**ਤਿ ਹੇਤੁਭੂਤਾ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭੂਤਾ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਕਿੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ? ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨੇਵ ਫਨ੍ਦਮਾਨਰੂਪਕਾਯੋ, ਨ ਚ ਫਨ੍ਦਮਾਨਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ, ਅਥ ਖੋ ਮਹਨ੍ਤੰ ਪਾਸਾਣੰ ਉਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਥਾਮੇਨ ਗਹਣਕਾਲੇ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸਾਹਨਵਿਕਾਰੋ ਵਿਯ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਏਕੋ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

ਨਨੁ ਚ ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਾਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਕੋਚਿ ਵਿਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰੰ ਗਹਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਕਥਮੇਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਤੋ। ਨ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਰਹਿਤੇਸੁ ਰੁਕ੍ਖਚਲਨਾਦੀਸੁ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣੰ ਦਿਟ੍ਠੰ, ਹਤ੍ਥਚਲਨਾਦੀਸੁ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਾਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਕੋਚਿ ਵਿਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਕੋਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਮੇਤੰ ਏਕਨ੍ਤੇਨ। ਞਾਪਕੋ ਚ ਹੇਤੁ ਸਯੰ ਗਹਿਤੋਯੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥੰ ਞਾਪੇਤਿ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮਤ੍ਤੇਨਾਤਿ। ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰੰ ਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਅਨੁਮਾਨਤੋ ਸਿਦ੍ਧੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਦਨ੍ਤਿ –

‘‘ਵਿਸਯਤ੍ਤਮਨਾਪਨ੍ਨਾ,
ਸਦ੍ਦਾ ਨੇਵਤ੍ਥਬੋਧਕਾ।
ਨ ਸਤ੍ਤਾਮਤ੍ਤਤੋ ਅਤ੍ਥੇ,
ਤੇ ਅਞ੍ਞਾਤਾ ਪਕਾਸਕਾ’’ਤਿ॥

ਯਦਿ ਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਕਾਰਣਮਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ, ਕਸ੍ਮਾ ਅਗ੍ਗਹਿਤਸਙ੍ਕੇਤਾਨੰ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਕੇਵਲੰ ਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸ੍ਸ ਗਹਣਸ੍ਸ ਕਾਰਣੰ, ਅਥ ਖੋ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਸਮ੍ਬਨ੍ਧਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਇਮਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਰਞ੍ਞੇ ਉਦਕਤਿਤ੍ਥੇ ਉਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਗੋਸੀਸਾਦੀਨਿ ਉਦਕਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਨ੍ਤਰਾਯ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਜਵਨਵੀਥਿਯਾ ਗੋਸੀਸਾਦੀਨੰ ਉਦਕਸਹਚਾਰੀਪਕਾਰਸਞ੍ਞਾਣਾਕਾਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਉਦਕਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਜਾਨਨੰ, ਏਵੰ ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਨ੍ਤਰਾਯ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਵੀਥਿਯਾ ਪੁਰਿਮਗ੍ਗਹਿਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸਹਿਤਾਯ ਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣੰ ਹੋਤੀਤਿ।

੬੮੧-੨. ਸਹਜਰੂਪਚਲਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਸਹਿਤਾਯ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਕਿਂ ਸਬ੍ਬਾ ਏਵ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਸਹਜਰੂਪਂ ਚਾਲੇਤੀਤਿ ਇਮਂ ਚੋਦਨਂ ਸੋਧੇਤੁਂ **"ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਨੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਾ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤੀਤਿ **ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਂ,** ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਵੀਥਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਵੀਥਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ। **ਹੇਟ੍ਠਾਹਿ ਛਹਿ ਚ ਚਿਤ੍ਤੇਹੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਸੁ ਜਵਨੇਸੁ ਹੇਟ੍ਠਿਮੇਹਿ ਛਹਿ ਜਵਨੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਵਾਯੋਧਾਤੁਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ''ਵਾਯੋਧਾਤੁਸਮੁਟ੍ਠਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਠਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨ੍ਤਿ ਭਾਵਸਾਧਨਵਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਛਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਾਯੋਧਾਤੁਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾਤਿ ਯੋਜੇਨ੍ਤਿ। **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਹਿਤਤ੍ਤਨਾ**ਤਿ ਸਯਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਹਿਤਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਂ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਂ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਚਲਯਤਿ, ਨ ਇਤਰਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਥਾ ਨਾਮ ਸਤ੍ਤਹਿ ਯੁਗੇਹਿ ਆਕਡ੍ਢਿਤਬ੍ਬਸਕਟੇ ਸਤ੍ਤਮਯੁਗਯੁਤ੍ਤਾ ਏਵ ਗੋਣਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਛਸੁ ਯੁਗੇਸੁ ਯੁਤ੍ਤਗੋਣੇਹਿ ਲਦ੍ਧੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਾ ਸਕਟਂ ਚਾਲੇਨ੍ਤਿ, ਪਠਮਯੁਗਾਦਿਯੁਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਸਨ੍ਧਾਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵ ਸਾਧੇਨ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵਂ ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਹੇਟ੍ਠਾ ਛਹਿ ਜਵਨੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਵਾਯੋਧਾਤੁਤੋ ਲਦ੍ਧੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਾ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਂ ਚਾਲੇਤਿ। ਪਠਮਜਵਨਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਸਨ੍ਧਾਰਣਮਤ੍ਤਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਚਲਨਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਦੇਸਤੋ ਕੇਸਗ੍ਗਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਚਲਨਾਭਾਵਤੋ, ਇਤਰਥਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਤਾ, ਖਣਿਕਤਾ ਚ ਨ ਸਿਯਾ। ਕਥਂ ਪਨਸ੍ਸ ਸਹਜਰੂਪਾਨਂ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁਭਾਵੋਤਿ? ਯਥਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਰੂਪਾਨਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਜਵਨਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਿਤਰੂਪੇਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਤੇਹਿ ਸਹ ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵਸ੍ਸ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਥ ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਹਿਤਾਤਿ ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਏਵ ਚ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਚਲਨਾਕਾਰਸਹਿਤਾਯੇਵ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਵਿਕਾਰਸਹਿਤਾਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਚਲਯਿਤੁਮਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿਯੋਪਿ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਸਨ੍ਧਾਰਣਮਤ੍ਤਕਰਣੇਨ ਪਠਮਜਵਨਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਵਾਯੋਧਾਤੁਯੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਸਹਿਤਾ ਏਵ। ਯੇਨ ਦਿਸਾਭਾਗੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀਨਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤੁਕਾਮੋ ਤਦਭਿਮੁਖਭਾਵਵਿਕਾਰਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸਹਭਾਵਿਨਞ੍ਹਿ ਵਿਕਾਰਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਭਗਵਤਾ ''ਕਤਮਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ? ਯਾ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਬ੍ਯਾਕਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ...ਪੇ॰... ਪਸਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਥਮ੍ਭਨਾ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਾ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਪਿਤਤ੍ਤਂ। ਇਦਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੭੨੦) ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਸਨ੍ਧਾਰਣਾਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਕਾਰੋ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਤਾਵਚਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ।

੬੮੩-੪. ਚਿਤ੍ਤਜਾਤਾਯ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਘਟ੍ਟਨੇ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੋ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋ, ਅਯਂ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ **ਚਿਤ੍ਤਜਾਤਾਯਾ**ਤਿ ਵਚੀਭੇਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਕਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਯ । **ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਘਟ੍ਟਨੇ**ਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਕਲਾਪਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਘਟ੍ਟਨਸਞ੍ਞਿਤੇ ਕਿਚ੍ਚੇ ਘਟ੍ਟਨਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭੂਤੋ। **ਏਕੋ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋ**ਤਿ ਘਟ੍ਟਿਯਮਾਨਉਪਾਦਿਨ੍ਨਰੂਪਤੋ, ਘਟ੍ਟਨ੍ਤਿ ਯਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਤੋ ਚ ਵਿਨਿਵਟ੍ਟੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਘਟ੍ਟਨਪਚ੍ਚਯਸਭਾਵਰੂਪੋ ਏਕੋ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰਵਿਸੇਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਥਵਿਧਾਤੁਯਾ**ਤਿ ਸਾਮਿਵਚਨਂ ''ਉਭਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਪੇਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਏਵਮਿਧ ਸੁਯ੍ਯਮਾਨਸਦ੍ਦਸਵਨਾਨਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਇਧਞ੍ਚ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵੇਨ ਘਟ੍ਟਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ''ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਨੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਯੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਘਟ੍ਟਨਞ੍ਹਿ ਪਠਮਜਵਨਾਦੀਸੁਪਿ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਦ੍ਦਵਸਾ"**ਤਿ। ਅਥ ਘਟ੍ਟਨਚਲਨਾਨਂ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ? ਘਟ੍ਟਨਂ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਭੂਤਕਲਾਪਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਸਨ੍ਨਤਰੁਪ੍ਪਾਦਤਾ, ਚਲਨਂ ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਨਪਰਮ੍ਪਰਤਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਗੋਸੀਸਾਦਿਉਪਮਾਪੇਤ੍ਥ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਸਾਵਾ**ਤਿ ਸਾ ਏਵ ਸਹਸਦ੍ਦਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। **ਸਕ੍ਯਕੁਲਿਨ੍ਦੁਨਾ**ਤਿ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਗਗਨਤਲਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਰਾਜਕੁਲਸ੍ਸ ਅਵਭਾਸਕਟ੍ਠੇਨ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸਾਕਰਭੂਤੇਨ। ਅਥ ਵਾ ਇਨ੍ਦਤਿ ਪਰਮਿਸ੍ਸਰਿਯਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦੁ। ਇਨ੍ਦੁ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਮਵਾਚਕਤ੍ਤਾ ਸਕ੍ਕਕੁਲੁਤ੍ਤਮੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੮੫. ਅਥ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਤਾਵ ਸਹਸਦ੍ਦਾਵ, ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਜੋ ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਚੇ? ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਚਿਤ੍ਤਜੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਘਟ੍ਟਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਘਟ੍ਟਨਂ। **ਧਾਤੁਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੇਨੇਵਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਧਾਤੁਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੇਨੇਵ ਸਦ੍ਦੋ ਜਾਯਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਵਿਨਾ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨੇਨ ਚ ਯੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦੋ ਨ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਨਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। 'ਯਾ ਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾ'ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੩੬) ਹਿ ਵਚਨਤੋ ਅਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤੋਵ ਚਿਤ੍ਤਜੋਪਿ ਸਦ੍ਦਨਵਕੋ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਾਦਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦੋਪਿ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ ਵਿਰੁਦ੍ਧਮੇਤਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਕਾਰੇਹਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਵ। ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯੋ ਪਨ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦਂ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾਵ ਤਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਵਣ੍ਣੇਤਿ। ਕਥਂ? ''ਜਿਵ੍ਹਾਤਾਲੁਚਲਨਾਦਿਕਰਵਿਤਕ੍ਕਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਹਜਮੇਵ ਸੁਖੁਮਸਦ੍ਦਂ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤੇਨ ਸੁਤ੍ਵਾ ਆਦਿਸਤੀ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤੇ, ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਓਲਾਰਿਕਂ ਸਦ੍ਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

੬੮੬-੭. **ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤੋ**ਤਿ ਵਚੀਘੋਸੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਞ੍ਞਾਪਨਹੇਤੁਤ੍ਤਾ। **ਸਯਂ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤੋ**ਤਿ ਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਚੀਘੋਸੇਨ ਵਾ ਹੇਤੁਨਾ ਸਯਂ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ। **ਸਮ੍ਭਵੋ ਕਾਰਕਦ੍ਵਯੇ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਯਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ, ਕਮ੍ਮਨਿ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਂ ਪਨੇਤਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਉਦਾਹੁ ਕਮ੍ਮਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਸਕਸਕਕਲਾਪਗਤਅਟ੍ਠਰੂਪਾਨਿ ਵਿਯ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਏਕਤੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਹਜਕਲਾਪੇ ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਲਾਪੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਂ ਹਿਤ੍ਵਾ ''ਅਟ੍ਠ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮੁਖੇਨ ''ਅਯਂ ਇਦਂ ਨਾਮ ਕਾਤੁਕਾਮੋ''ਤਿ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਪ੍ਪਕਾਸਨਰਸਾ"**ਤਿ। ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਹੇਤੁਭੂਤਾਯ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਵਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸਾ ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਕਾਯ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ"**ਤਿ। ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਕਿਚ੍ਚਾਧਿਕਤਾਯ ਆਹ **"ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਵਾਯੋਧਾਤੁਪਦਟ੍ਠਾਨਾ"**ਤਿ। **ਵਚੀਘੋਸਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਚੀਘੋਸਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਜਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ।

ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਘਟ੍ਟਨੇ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਘਟ੍ਟਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਪਥਵੀਧਾਤੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਘਟ੍ਟਨਮਤ੍ਤਂ ਕਰੋਤਿ, ਘਟ੍ਟਿਤਕ੍ਖਣੇ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋਵ ਸਦ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਮਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਜਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਦਕਤਾਪਨਕਾਲੇ ਅਨ੍ਤੋਉਦਕੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੇ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਕਾਲਮੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਨਵਮਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤੋਯੇਵ ਭੂਤਿਕਸਦ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਦ੍ਦੋਪਿ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਚ੍ਛਰਾਪਹਰਣਾਦਿਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋਯੇਵਾਤਿ।

੬੮੮. ਵਿਗ੍ਗਹਾਭਾਵਤੋ ਨ ਕਸ੍ਸਤਿ, ਕਸਿਤੁਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਅਕਾਸੋ, ਸੋਯੇਵ ਆਕਾਸੋਤਿ ਆਹ **"ਨ ਕਸ੍ਸਤੀਤਿ ਆਕਾਸੋ"**ਤਿ, ਕੋ ਪਨੇਸੋਤਿ ਆਹ **"ਰੂਪਾਨਂ ਵਿਵਰੋ"**ਤਿ, ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਾਦਿਰੂਪਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨੇਨ ਅਜਟਾਕਾਸਮਾਹ। **ਯੋ...ਪੇ॰... ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ**ਤਿ ਪਨ ਇਮਿਨਾ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਮਾਕਾਸਂ, ਸੋ ਪਨ ਰੁਲ੍ਹੀਵਸੇਨ ਆਕਾਸੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਰੂਪਾਨਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਯਂ ਵਾ ਤੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਲਕ੍ਖਣੋ**। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਂ ਤਂ ਰੂਪਕਲਾਪਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਰੂਪਪਰਿਯਨ੍ਤਪ੍ਪਕਾਸਨਰਸੋ**"ਤਿ। ''ਅਯਂ ਰੂਪਾਨਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮੋ ਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਅਯਂ ਉਪਰਿਮੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਭਾਵਨਕਿਚ੍ਚੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤ੍ਤਤੋ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮਤ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਰੂਪਮਰਿਯਾਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**"ਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਹ – ਕਿਂ ਪਨੇਸ ਰੂਪੇ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਕਲਾਪਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਅਥ ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਬਹੁਕਲਾਪਤੋ, ਉਦਾਹੁ ਏਕੇਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਏਕੇਕਕਲਾਪਤੋ, ਏਕੇਕਰੂਪਤੋ ਵਾਤਿ? ਏਕੇਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਏਕੇਕਕਲਾਪਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਯਦਿ ਹਿ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਕਲਾਪਤੋ, ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਬਹੁਕਲਾਪਤੋ ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਏਕਕਲਾਪਗਤਰੂਪਾਨਂ ਵਿਯ ਨਾਨਾਕਲਾਪਗਤਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤਿਤਾ ਵਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਵਾ ਏਕੇਕਰੂਪਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਏਕੇਕਕਲਾਪਗਤਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ ਨਾਨਾਕਲਾਪਗਤਰੂਪਾਨਂ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤਿਤਾਪਸਙ੍ਗੋ ਸਿਯਾ, ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਪਨੇਤਂ ਅਨਿਟ੍ਠਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕੇਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਏਕੇਕਕਲਾਪਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵਛਿਦ੍ਦਵਿਵਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਵਾਤਿ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਵਾ ਛਿਦ੍ਦਵਿਵਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਭੂਤਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤੇਹੇਵ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤਾ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤੇਹਿ ਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਾਵ ਏਕਘਨਪਿਣ੍ਡਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਵਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਾ ਏਵ। ਤੇਸਂ ਯਾ ਵਿਵਿਤ੍ਤਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਤਾ, ਅਯਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਭੂਤਨ੍ਤਰੇਹਿ ਵਿਯ ਤੇਹਿ ਸੋ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੋਵ, ਇਤਰਥਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾ ਨ ਸਿਯਾ ਤੇਸਂ ਭੂਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਪਿਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਅਬ੍ਯਾਪਿਭਾਵੋ ਹਿ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਤਾ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਂ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੩੭)।

ਅਥ ਵਾ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਮੁਖਵਿਵਰਾਦਿਵਸੇਨ ਛਿਦ੍ਦਵਿਵਰਭਾਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਛਿਦ੍ਦਵਿਵਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਹਿ ਸਤਿ ਛਿਦ੍ਦਵਿਵਰਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਯੇਸਂ ਰੂਪਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਤੇਸਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਭਾਵੇਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨੋ**"ਤਿ।

੬੮੯-੯੧. ਰੂਪਸ੍ਸਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸਲਹੁਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸਮੁਦੁਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਰੂਪਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਅਰੂਪਸ੍ਸ ਲਹੁਤਾਦੀਸੁ ''ਕਾਯਲਹੁਭਾਵੋ ਕਾਯਲਹੁਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ''ਰੂਪਸ੍ਸ ਲਹੁਭਾਵੋ ਲਹੁਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਰੂਪਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਭਾਵੇਨ ਰੂਪਵਿਕਾਰਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ। ਰੂਪਸ੍ਸ ਲਹੁਭਾਵੋ ਲਹੁਤਾ, ਸਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਗਰੁਭਾਵਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਾ, ਗਰੁਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ, ਅਦਨ੍ਧਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਲਹੁਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਰੂਪਸ੍ਸ ਮੁਦੁਭਾਵੋ ਮੁਦੁਤਾ, ਸਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਥਦ੍ਧਭਾਵਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਾ, ਥਦ੍ਧਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ, ਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਸੁ ਅਵਿਰੋਧਿਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਮੁਦੁਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਰੂਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੋ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ, ਸਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਾ, ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ, ਸਰੀਰਕਿਰਿਯਾਸੁ ਅਨੁਕੂਲਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਾ ਪਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਰੂਪਾਨਂ ਵਿਕਾਰਭਾਵਤੋ ''ਰੂਪਵਿਕਾਰਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਿਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਵਿਭਾਵਿਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪਨੇਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਦਨ੍ਧਤ੍ਤਕਰਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ, ਥਦ੍ਧਤ੍ਤਕਰਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ, ਰੂਪਾਨਂ ਸਰੀਰਕਿਰਿਯਾਸੁ

ਅਨਨੁਕੂਲਭਾਵਕਰਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ **ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭੋ**ਤਿ ਵਾਤਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਕੋਪੋ, ਰਸਾਦਿਧਾਤੂਨਂ ਵਾ ਵਿਕਾਰਾਵਤ੍ਥਾ, ਦ੍ਵਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਆਦੀਨਂਯੇਵ ਵਿਕਾਰੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਾ ਸਪ੍ਪਾਯਉਤੁਆਹਾਰਾਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾ, ਸਾ ਚ ਤਂਤਂਵਿਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਤਥਾ ਹਿ ਤੇ ਕਦਾਚਿਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨ ਵਿਜਹਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਅਵਿਜਹਨ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਦੁਬ੍ਬਿਜਾਨੀਯਂ ਨਾਨਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਂਪਕਾਸਨਤ੍ਥਂ **“ਏਤਾਸ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਮਤੋਵ ਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਲਹੁਤਾਯ ਹਿ **ਅਰੋਗੀ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ**, ਮੁਦੁਤਾਯ **ਮਦ੍ਦਿਤਚਮ੍ਮਂ**, ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਯ **ਸੁਧਨ੍ਤਸੁਵਣ੍ਣਂ**।

ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਅਰੋਗਿਨੋ ਤਾਵ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨਤ੍ਤਾ, ਸੁਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਚਮ੍ਮਸੁਧਨ੍ਤਸੁਵਣ੍ਣਾਨਂ ਪਨ ਕਥਂ। ਨ ਹਿ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨੇ ਲਹੁਤਾਦੀਨਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਾਭਾਵਤੋ? ਸਚ੍ਚਂ, ਮੁਦੁਕਮ੍ਮਞ੍ਞਸਦਿਸਰੂਪਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਤਂ, ਨ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਮੁਦੁਤਾਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਸਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਕਥਂ ਤੂਲਪਿਚੁਆਦੀਸੁ ਲਹੁਭਾਵਾਦਿਕਨ੍ਤਿ? ਨ ਤਤ੍ਥ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਲਹੁਭਾਵਾਦਿਕਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਗਰੁਭਾਵਾਦਿਹੇਤੂਨਂ ਪਨ ਅਭਾਵਤੋ ਤਤ੍ਥ ਲਹੁਭਾਵਾਦਿਵੋਹਾਰੋ।

ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਤਾਸਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਚ੍ਚਯਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ, ਇਤਰਥਾ ਸਬ੍ਬਦਾਭਾਵਿਨੀਹਿ ਲਹੁਤਾਦੀਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ। **ਅਦਨ੍ਧਤਾਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਅਗਰੁਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾ। ਗਰੁਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਨੋਦਨਂ ਖਿਪਨਂ ਅਪਨਯਨਂ ਕਿਚ੍ਚਮੇਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਗਰੁਭਾਵਵਿਨੋਦਨਰਸਾ**। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਅਯਂ ਰੂਪਾਨਂ ਗਰੁਭਾਵਂ ਵਿਨੋਦੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਗਰੁਰੂਪਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ ਪਨ ਅਦਨ੍ਧਰੂਪਾਨਂ ਵਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ‘‘ਜਾਤਿ ਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਗਰੁਭਾਵਂ ਵਿਨੋਦੇਤਿ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸਞ੍ਹਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪਾਨਂ ਅਗਰੁਭਾਵੋਯੇਵਾਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ **ਮੁਦੁਤਾਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਸੁ**। ਚੇਤਸਿਕਲਹੁਤਾਦਯੋ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਨੀਕਾਨਂ ਤਂਤਂਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਕਾਰਮਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਤਾਸਂ ਤਂਕਿਚ੍ਚਤਾ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਅਦਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਰੋਗੀਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਵਿਯ ਅਦਨ੍ਧਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਲਹੁਤਾ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਿਕਾਰਭਾਵੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਨਤੋ **ਲਹੁਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**। ਏਵਮਿਤਰਾਸੁਪਿ। **ਅਥਦ੍ਧਤਾ**ਤਿ ਅਕਥਿਨਤਾ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੁਦੁਭਾਵੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਸੁ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਅਵਿਰੋਧਿਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਮੁਦੁ ਹਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤੀਸੁਪਿ ਠਾਨੇਸੁ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਥੋ ਅ-ਕਾਰੋ। ਦਨ੍ਧਤਾਦਿਹੇਤੂਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਲਹੁਤਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਸਤ੍ਤਾਪਟਿਸੇਧੇਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸਰੀਰੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਨਂ ਅਨੁਕੂਲਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖਣਮੇਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਰੀਰਕਿਰਿਯਾਨੁਕੂਲਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾ**। ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਂ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ **ਅਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ।

੬੯੨. **ਰੂਪਾਨਮਾਚਯੋ ਯੋ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯੋ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਾਨਂ ਆਦਿਤੋ ਚਯੋ, ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਤਤੋ ਤਤੋ ਆਗਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਚਯੋਤਿ ਵਾ ਆਚਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਰੂਪਾਨਂ ਪਠਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵਡ੍ਢਿ ਚ, ਸੋ **ਉਪਚਯੋ**ਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤੋ ‘‘ਉਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਉਪਸਿਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਉਪ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਠਮੂਪਰਿਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਯਾ ਪਨ **ਤੇਸਂ**ਯੇਵ ਰੂਪਾਨਂ **ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਤਾ** ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਸਾ **ਸਨ੍ਤਤੀਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ**। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਰੂਪੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦਿਚਯਭਾਵਤੋ ਆਚਯੋ ਨਾਮ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਰਸਮਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵਡ੍ਢਿਭਾਵਤੋ ਉਪਚਯੋ ਨਾਮ। ਤਦਾ ਹਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਉਤੂਹਿ ਚਯੋਯੇਵ, ਨ ਹਾਨਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਾਵ ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਚਕ੍ਖਾਦਿਉਪ੍ਪਾਦੋ ਵਾ, ਤਾਵ ਉਪਚਯੋ ਨਾਮ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਨ ਚੁਤਿਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਸਨ੍ਤਤਿ ਨਾਮ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ –

> ‘‘ਯੋ ਆਯਤਨਾਨਂ ਆਚਯੋ, ਸੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ। ਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ, ਸਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੪੧-੬੪੨) –

ਏਵਂ ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤੀਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਾਯ **ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** –

> ''ਆਚਯੋ ਨਾਮ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਉਪਚਯੋ ਨਾਮ ਵਡ੍ਢਿ, ਸਨ੍ਤਤਿ ਨਾਮ ਪਵਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਨਦੀਤੀਰੇ ਖਤਕੂਪਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਉਦਕੁਗ੍ਗਮਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਆਚਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਉਪਚਯੋ ਵਡ੍ਢਿ, ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਗਮਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸਨ੍ਤਤਿ ਪਵਤ੍ਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੪੧; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੪੪) –

ਉਪਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ''ਰੂਪਾਨਮਾਚਯੋ''ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਵਿਕਾਰੋ। ਵਿਕਾਰਤ੍ਤੇ ਚ ਸਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਕਾਰਵਨ੍ਤਧਮ੍ਮਭੇਦਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਬਹੂਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਾਨਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂਯੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਵਿਕਾਰਭਾਵੋ, ਨ ਪਿਣ੍ਡਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਮੇਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਈਦਿਸੀ, ਅਥ ਖੋ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਜਰਤਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਲਹੁਮੁਦੁਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਚਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੬੯੩. ਜਾਤਿਰੂਪਨ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਉਭਯਸ੍ਸਪਿ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦਸਭਾਵਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਕਸ੍ਮਾ ਵਿਭਜ੍ਜ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਭਗਵਤਾ ਤਥੇਵ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਭਗਵਤਾਪਿ ਕਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਦੇਸਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਵੁਤ੍ਤਮਾਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਆਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਭਾਵਿਤਮੇਵ। ਅਕ੍ਖਰਸ੍ਸ ਪਠਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਉਪਚਯੋ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿ। ਏਵਂ ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਤੇਸਂ ਆਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। **ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਵਸੇਨ** ਵਾਤਿ ਤਦਾ ਕਿਰ ਸੋਤੂਨਂ ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਅਯਂ ਜਾਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਭਵੋ, ਸਯਂ ਪਨ ਨ ਕੁਤੋਚਿ ਜਾਯਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ''ਪਕਤਿਵਾਦੀਨਂ ਪਕਤੀ''ਤਿ। ਤੇਸਂ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਂ ਵਿਧਮੇਨ੍ਤੋ ''ਜਾਤਿ ਨਾਮ ਨ ਅਞ੍ਞਾ, ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਠਿਤਾ ਰੂਪੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਪਨ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਾ ਚ ਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ , ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੇਹੇਵ ਜਾਤਪਰਿਯਾਯਂ ਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਉਪਚਯੋ ਸਨ੍ਤਤੀਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਆਚਰਿਯਾ।

ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ, ਅਨਾਗਤਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਅਨਾਗਤਕ੍ਖਣਤੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਾਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਾਪਨਰਸੋ**"ਤਿ। ''ਇਮੇ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਥ ਨੇ''ਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**"ਤਿ। **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਾ** ਉਪਰਿ ਚਯੋ ਉਪਚਯੋਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਥਾ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਆਦਿਕਮ੍ਮੇ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ, ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਗਤਂ ਉਪਚਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਉਪਚਿਤਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨੋ**"ਤਿ।

ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਰੂਪਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ। **ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਨਰਸਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਨਕਿਚ੍ਚਾ। ਅਸਤਿ ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਰਸਤ੍ਤਾਯੇਵ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ਆਹ "**ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**"ਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਸੇਨ ਘਟਿਤਰੂਪੇਸੁ ਉਪਲਬ੍ਭਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**"ਤਿ।

੬੯੪. ਜੀਰਣਨ੍ਤਿ ਜਿਣ੍ਣਭਾਵੋ, ਅਭਿਨਵਭਾਵਹਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਾਕਟਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦਿਭਾਵੇਨ ਦਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਵਿਕਾਰਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਇਤਰਾ ਤਦਭਾਵਤੋ **ਅਪਾਕਟਾ**। ਕਾਮਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਖਣਿਕਜਰਾ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾ ਏਵ, ਯਾ ''ਅਵੀਚਿਜਰਾ''ਤਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਨ ਜਰਾਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਪਾਕਟਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਕਾਰੋ ਪਨ ਖਣਿਕਜਰਾਯ ਨਤ੍ਥਿ। ਰੂਪਪਰਿਪਾਕੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਜਿਣ੍ਣਤਾ, ਜਰਂ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗੋ ਅਵਸ੍ਸਂਭਾਵੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਉਪਨਯਨਰਸਾ**"ਤਿ, ਭਙ੍ਗੁਪਨਯਨਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਭਾਵਾਨਪਗਮੇਪੀ**ਤਿਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਾਦਿਸਭਾਵਾਨਪਗਮੇਪਿ, ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਜਰਾ ਨਾਮ, ਨ ਚ ਤਦਾ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਵਿਜਹਤਿ। ਨਵਭਾਵੋ ਉਪ੍ਪਾਦਾਵਤ੍ਥਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਅਪਗਮਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਆਹ "**ਨਵਭਾਵਾਪਗਮਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**"ਤਿ। **ਵੀਹਿਪੁਰਾਣਭਾਵੋ**

ਵਿਯਾਤਿ ਵੀਹਿਭਾਵਾਨਪਗਮੇਪਿ ਅਭਿਨਵਭਾਵਾਪਗਮਨਕਰੋ ਵੀਹਿਪੁਰਾਣਭਾਵੋ ਵਿਯ। ਵੀਹਿਪੁਰਾਣਭਾਵੋ ਸਬ੍ਬਾਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਪਨੇਤਿ, ਅਯਂ ਪਨ ਕੇਵਲਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਵਤ੍ਥਮੇਵ ਅਪਨੇਤਿ। ਪਰਿਤੋ ਸਬ੍ਬਤੋ ਭਿਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਪਰਿਭੇਦਲਕ੍ਖਣਾ** । ਨਿਚ੍ਚਂ ਨਾਮ ਧੁਵਂ, ਰੂਪਂ ਪਨ ਖਣਭਙ੍ਗਿਤਾਯ ਨ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ**। ਸਾ ਪਨ ਠਿਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤਰੂਪਂ ਠਿਤਿਯਮੇਵ ਵਿਨਾਸਨਭਾਵੇਨ ਸਂਸੀਦੇਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ **ਸਂਸੀਦਨਰਸਾ**। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾ ਭਙ੍ਗਭਾਵਤੋ ਖਯਵਯਾਕਾਰੇਨੇਵ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਖਯਵਯਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**"ਤਿ। ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਨਾਸੋ **ਖਯੋ** ਨਾਮ, ਦੀਪਵਟ੍ਟਿਕਾਯ ਸਹ ਤੇਲਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਹ ਨਿਰੋਧੋ **ਵਯੋ**ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੬੯੬-੭. **ਸਮੋਧਾਨਤੋ**ਤਿ ਰਾਸਿਤੋ। **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ। ਮਿਦ੍ਧਰੂਪਸ੍ਸ ਵਦਨਸੀਲਾ, ਮਿਦ੍ਧਵਾਦੋ ਵਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਮਿਦ੍ਧਵਾਦਿਨੋ। ਮਿਦ੍ਧਰੂਪਂ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰਵਸੇਨ ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਮਿਦ੍ਧਂ ਨਾਮ ਰੂਪਂ। ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕਥਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਆਹ "**ਮੁਨੀਸੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਨੀਵਰਣਾ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੀਵਰਣਸ੍ਸ, ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਬ੍ਯਾਪਾਦਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨੀਵਰਣਾਨਂ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਾਨਞ੍ਚ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਿ ਮਿਦ੍ਧਂ ਰੂਪਂ ਸਿਯਾ, ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ। ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ। ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲਂ, ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਵਿਪਾਕੋ, ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਂ, ਰੂਪਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੦੭) ਵਚਨੇਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਭਾਵਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨੀਵਰਣਭਾਵੋ ਵਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯ ਨੀਵਰਣਾਨਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਨੀਵਰਣਾਨਂ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇ –

> ''ਯਾ ਮੇ ਕਙ੍ਖਾ ਪੁਰੇ ਆਸਿ, ਤਂ ਮੇ ਅਕ੍ਖਾਸਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ।
> ਅਦ੍ਧਾ ਮੁਨੀਸਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਨੀਵਰਣਾ ਤਵਾ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੫੪੬) –

ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਂ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ''ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥਾਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩-੩੪) ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ਤਂ ਨ, ਤਬ੍ਬਿਸਯਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਪਹਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਨ ਚ ਪਨੇਤਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਤਬ੍ਬਿਸਯਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਸਾਧਕਵਚਨਭਾਵਤੋ, ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਤਤ੍ਥ ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਨਤ੍ਥਿ ਨੀਵਰਣਾ ਤਵਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਹਿ ਵਿਰੁਜ੍ਝਨਤੋ ਨ ਮਿਦ੍ਧਂ ਰੂਪਨ੍ਤਿ।

ਯਦਿ ਪਨ ਪਰੋ ਦਲ੍ਹਮੂਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹਿਤਾਯ ਤਂਵਿਸਯਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨੇਵ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਸਕਵਾਦਂ ਓਡ੍ਡੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਤਨ੍ਨਿਸੇਧਨਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਨ ਸਹ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਚਨਞ੍ਚ ਆਹਰਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਞ੍ਹੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ''ਚਤੂਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ''ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੩) ਵਚਨਤੋ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਰੂਪੇਨ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਿ ਮਿਦ੍ਧਂ ਰੂਪਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਤਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਚਨਮਰਹਤੀਤਿ। ਅਥ ਸਿਯਾ – ਯਥਾਲਾਭਵਚਨਮੇਤ੍ਥ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ, ''ਸਕ੍ਖਰਕਥਲਮ੍ਪਿ ਮਚ੍ਛਗੁਮ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਮ੍ਪੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੯) ਵਿਯ। ਯਥਾ ਹਿ ''ਸਕ੍ਖਰਕਥਲਿਕਂ ਮਚ੍ਛਗੁਮ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਮ੍ਪੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਕ੍ਖਰਕਥਲਿਕਸ੍ਸ ਚਰਣਾਯੋਗਤੋ ਮਚ੍ਛਗੁਮ੍ਬਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਚਰਣਂ, ਉਭਯਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਯਥਾਲਾਭੋ ਯੋਜੀਯਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਥਿਨਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਚਨਂ, ਉਭਯਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਨੀਵਰਣਵਚਨਨ੍ਤਿ? ਤਮ੍ਪਿ ਨ, ਰੂਪਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਸਿਦ੍ਧੇ ਹਿ ਰੂਪਭਾਵੇ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯਥਾਲਾਭਯੋਜਨਾ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਏਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਰੂਪਭਾਵੇ ਸਿਦ੍ਧੇਪਿ ਯਥਾ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਬਨ੍ਧਂ ਸੁਬਨ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਨੇਕਸੁਤ੍ਤਸਾਧਿਤਂ ਅਪ੍ਪਧਂਸਿਯਂ ਹੋਤੀਤਿ **ਪਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਕਰਣੇ** ''ਨੀਵਰਣਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੮.੮) ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ

‘‘ਅਰੂਪੇ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੮.੮) ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਭਵੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮ੍ਪਿ ਆਹਰਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਮਹਾਪਕਰਣਪਟ੍ਠਾਨੇ**”ਤਿਆਦਿ। ਝਾਨਨਿਕਨ੍ਤਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਤੋ ਲੋਭਾਦਿਭਾਵਤੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਾਦੀਹਿ ਅਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਏਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੫੧) ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਨੀਵਰਣਭਾਵੇਨ ਏਕਤੋ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਇਧਾਪਿ ‘‘ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਏਕਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਥਿਨਮੇਵ ਚ ਪਨ ਅਰੂਪਭਵੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ? ਤਯਿਦਮਸਾਰੰ, ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਏਕਤੋ ਗਹਿਤਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਇਧਾਪਿ ਏਕਤੋ ਗਹਣੰ ਸਿਯਾ, ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸਪਿ ਤਤ੍ਥ ਏਕਤੋ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਧ ਗਹਣੰ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਪਨੇਵੰ ਅਤ੍ਥਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨੀਵਰਣਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਸ੍ਸ ਅਰੂਪਭਵੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਬਾਹਿਤੁਨ੍ਤਿ। ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਕੇਵਲੋ ਹਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਰਾਸਿ, ਯਦਿਦੰ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੫੨), ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ, ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋਤਿ, ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਇਮਮ੍ਹਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਮ੍ਹਾ ਸੋਧੇਤਿ ਵਿਸੋਧੇਤਿ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ ਮੋਚੇਤਿ ਵਿਮੋਚੇਤਿ ਪਰਿਮੋਚੇਤਿ ਵਾ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੫੧) ਏਵਮਾਦਿੰ ਪਾਲ਼ਿੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਯਦਿਪਿ ਸਿਯਾ ਦੁਵਿਧੰ ਮਿਦ੍ਧੰ ਰੂਪੰ, ਅਰੂਪਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਅਰੂਪੰ, ਤੰ ਨੀਵਰਣੇਸੁ ਦੇਸਿਤੰ, ਨ ਰੂਪਨ੍ਤਿ? ਤਮ੍ਪਿ ਨ, ਵਿਸੇਸਵਚਨਾਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਮਿਦ੍ਧੰ ਨੀਵਰਣੇਸੁ ਦੇਸਿਤੰ ‘‘ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਥਿਨੰ, ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣੰ, ਯਦਪਿ ਮਿਦ੍ਧੰ, ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣੰ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ ਨੀਵਰਣਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਆਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦੁਵਿਧਤੰ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨੀਵਰਣਭਾਵੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁੰ। ਸਕ੍ਕਾ ਹਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਯੰ ਤੰ ਅਰੂਪਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਮਿਦ੍ਧੰ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਨੀਵਰਣੰ ਮਿਦ੍ਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਇਤਰੰ ਨੀਵਰਣੰ ਵਿਯਾਤਿ। ਯਦਿ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਰੂਪਭਾਵੰ ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਥ, ਕਥੰ ਭਗਵਤੋ ਨਿਦ੍ਦਾ ਹੋਤਿ, ਨਨੁ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ‘‘ਨਿਦ੍ਦਾ ਪਚਲਾਯਿਕਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਦ੍ਦਾਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵੰ, ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਨਿਦ੍ਦਾਹੇਤੁਨੋ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦਾਭਾਵੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਨਿਦ੍ਦਾਹੇਤੁਨੋ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਕਥੰ ਭਗਵਤੋ ਨਿਦ੍ਦਾਤਿ ਚੇ? ਸਾ ਭਗਵਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ‘‘ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਖੋ ਪਨਾਹੰ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ...ਪੇ॰... ਦਿਵਾ ਸੁਪਿਤਾ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੮੭) ਨ ਨਿਦ੍ਦਾ ਭਗਵਤੋ ਮਿਦ੍ਧੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਸਰੀਰਗੇਲਞ੍ਞੇਨ, ਤਞ੍ਚ ਭਗਵਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ‘‘ਪਿਟ੍ਠਿ ਮੇ ਆਗਿਲਾਯਤਿ, ਤਮਹੰ ਆਯਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੩) ਵਚਨਤੋ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵਮਵਧਾਰਣੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ‘‘ਮਿਦ੍ਧਮੇਵ ਨਿਦ੍ਦਾਹੇਤੂ’’ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਦ੍ਦਾਹੇਤੁ। ਕੋ ਪਨ ਸੋਤਿ? ਸਰੀਰਗੇਲਞ੍ਞੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਭਗਵਤੋ ਨਿਦ੍ਦਾ ਮਿਦ੍ਧਹੇਤੁਕਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੬੯੮. ਵਿ**ਸੁੰ** ਵਿ**ਸੁੰ ਅਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍**ਵਾਤਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁਆਦਿਤੋ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ। ਕਥੰ ਪਨ ਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ “ਵ**ਾਯੋਧਾਤੁਯਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਬਲੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਪ੍ਫਾਰਭਾਵਤੋ। ਯਤੋ ਬਾਲਾਨੰ ਬਲਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “ਵ**ਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਗਹਿਤਾਯ ਬਲਰੂਪੰ ਗਹਿਤਮੇ**ਵਾ”ਤਿ। ਸਮ੍ਭਵੋ ਕਾਮਧਾਤੁਯੰ ਏਕਚ੍ਚਸਤ੍ਤਾਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੋ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋਤਿ ਆਹ “**ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਸਮ੍ਭਵਰੂਪਾ**”ਨ੍ਤਿ। ਗਹਿਤਾਯ ਗਹਿਤਮੇਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਾਵਤ੍ਥਾਯ ਚ ਅਞ੍ਞਾ ਜਾਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤੀਹਿ ਜਾਤਿਰੂਪਾ**”ਨ੍ਤਿ। ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸਪਿ ਰੋਗਸ੍ਸ ਵਿਸਭਾਗਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭੋ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣੰ , ਪਗੇਵ ਇਤਰਸ੍ਸ। ਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਾਕਾਵਤ੍ਥਾ ਠਿਤਿਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਸੁ ਏਵ ਸਿਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦੀਹਿ ਰੋਗਰੂਪੰ ਗਹਿਤ**”ਨ੍ਤਿ।

੬੯੯-੭੦੪. ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ **ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ**। ਕਾਨਿ ਪਨ ਤਾਨੀਤਿ ਆਹ “**ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰਕਮ੍ਮਾਨੀ**”ਤਿ।

ਆਹਾਰੋ ਰੂਪਹੇਤੁਯੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬੋ, ਕਮ੍ਮਂ, ਉਤੁ ਚ ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਆਹਾਰੋਤਿ ਇਮੇ ਰੂਪਹੇਤੁਯੋਤਿ। **ਰੂਪਹੇਤੁਯੋ**ਤਿ ਚ ਰੂਪਸ੍ਸ ਜਨਕਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਏਤੇਹੇਵ◌ਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਏਕਮੇਕਂਯੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ**। ਨਨੁ ਏਕਤੋ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਰੂਪਜਨਕਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਏਕਤੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਭਿਸਨ੍ਧਿ। **ਅਟ੍ਠਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ, ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦ੍ਵਯਂ, ਜੀਵ◌ਿਤਞ੍ਚਾਤਿ ਅਟ੍ਠਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਾਯਵਚੀਵ◌ਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨ **ਵ◌ਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਂ**।

ਦ੍ਵ◌ੀਹੀਤਿ ਕੋਚਿ **ਚਿਤ੍ਤੇਨ,** ਕੋਚਿ **ਉਤੁਨਾ ਚਾ**ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਦ੍ਵ◌ੀਹਿ। ਨ ਹਿ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਦ੍ਵ◌ੇ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵ◌ਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਉਤੁਆਹਾਰ...ਪੇ॰... ਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਕੇਕਂ ਉਤੁਨਾ, ਆਹਾਰੇਨ, ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚਾਤਿ ਤੀਹਿ ਕਤਂ। **ਚਤਸ੍ਸੋ ਚਾਪਿ ਧਾਤੁਯੋ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਿਜ੍ਜੀਵਟ੍ਠੇਨ ਧਾਤੂਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਕਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਚਤੂਹਿ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ **ਚਤੁਬ੍ਭਵ◌ਾ। ਦ੍ਵ◌ੇ**ਤਿ ਜਰਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ।

੧੦੫-੬. ਇਦਾਨਿ ਮਿਸ੍ਸਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿਪਿ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯਜਾਤਾਨਂ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕਮ੍ਮੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥੁ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਂ ਸਨ੍ਤਤੂਪਚਯਾਕਾਸਾਤਿ **ਵ◌ੀਸਤਿ** ਕਮ੍ਮਜਾ। ਵ◌ਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਂ ਸਦ੍ਦੋ ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਾਦਯੋ ਏਕਾਦਸਾਤਿ **ਸਤ੍ਤਰਸ ਚੇਤਸਾ** ਜਾਯਰੇ, ਚਿਤ੍ਤਜਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਦ੍ਦੋ ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਾਦਯੋ ਏਕਾਦਸਾਤਿ **ਦਸਪਞ੍ਚੇ**ਵ ਪਨ੍ਨਰਸ **ਉਤੁਨਾ** ਜਾਯਰੇ। ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਾਦਯੋ ਏਕਾਦਸਾਤਿ **ਚੁਦ੍ਦਸ ਆਹਾਰਤੋ**। ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਹਿ ਤੇ **ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿ ਚ** ਹੋਨ੍ਤੇਵ◌ਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੧੦੭-੮. ''ਜਰਤਾ...ਪੇ॰... ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ਪੁਨ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਜਾਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਜਾਤਸ੍ਸ ਪਾਕਭੇਦਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਜਰਤਾਯ ਜਾਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਾਕਤ੍ਤਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਚ ਭੇਦਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ। ਯਦਿ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਸਿਯੁਂ, ਤਦਾ ਤਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਯਮਾਨਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੋ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਨ ਜਾਤਿਤੋ ਪਰਂ ਇਮਾਸਂ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ। ਯਦਿ ਪਨ ਕੋਚਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਭਾਵ◌ੇ ਕੋ ਵ◌ਿਰੋਧੋਤਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਦੁਗ੍ਗਾਹਂ ਵ◌ਿਧਮੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਜਾਯੇਯ੍ਯੁ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਹੋਨ੍ਤੁ ਨਾਮ **ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਪਾਕਭੇਦਾ** , ਤਦਾਪਿ ਕੋ ਵ◌ਿਰੋਧੋਤਿ ਆਹ "**ਨ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਪਾਕੋ ਨ ਪਰਿਪਚ੍ਚਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਏਤੇਨ ਨ ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਪਕ੍ਕਸ੍ਸ ਹਿ ਭਙ੍ਗੋ ਨਿਯਤੋ। **ਭੇਦੋ ਵ◌ਾ ਨ ਚ ਭਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਪਾਕਭਾਵ◌ੋਪਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਵ। ਨ ਹਿ ਅਪਕ੍ਕਂ ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਉਪ੍ਪਾਦਭਙ੍ਗਾਨਂ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। **ਨਤ੍ਥਿ ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਕਭੇਦਾਨਂ ਪਚ੍ਚਨਂ ਭਿਜ੍ਜਨਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਆਹ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਕਿਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ? ਯਦਿ ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਜਾਯੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਦਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਾਮ ਜਰਾਯ, ਭਙ੍ਗੇਨ ਚ ਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਪਿ ਸਿਯੁਂ, ਨ ਚ ਪਨੇਤਾ ਉਪਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਜਰਤਾ ਅਞ੍ਞਜਰਾਯ ਜੀਰਤਿ, ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਵ◌ਾ, ਨ ਚ ਭਙ੍ਗੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਭਙ੍ਗੇਨ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਜੀਰਤਿ ਵ◌ਾ, ਇਤਰਥਾ ਸਾਪਿ ਜਰਾ ਅਪਰਾਯ ਜਰਾਯ, ਭਙ੍ਗੇਨ ਚ ਜੀਰਤਿ, ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਚ ਭਙ੍ਗੋ ਅਞ੍ਞਾਯ ਜਰਾਯ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਭਙ੍ਗੇਨ ਜੀਰਤਿ, ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

੧੦੯-੧੦. "**ਜਾਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਨਿਗਮਨਂ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਉਤ੍ਤਰਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਚੋਦਨਾਯ ਫਲਠਪਨਂ। "**ਸਿਯਾ ਕਤ੍ਥਚੀ**"ਤਿਆਦਿ ਪਰਮਤਾਸਙ੍ਕਨਂ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ''ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦ੍ਵਯਂ ਨ ਪਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਵ◌ਾ''ਤਿ ਅਧਿਕਾਰੇ। **ਰੂਪਸ੍ਸੂਪਚਯੋਤੀ**ਤਿ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ''ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ ਸਨ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਵਚਨੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵ◌ਂ ਪਾਕੋਪਿ ਪਚ੍ਚਤੁ, ਭੇਦੋਪਿ ਪਰਿਭਿਜ੍ਜਤੂਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਥਾ ਕਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਰੂਪਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਕਤਮਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ? ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ... ਪੇ॰... ਕਾਯਾਯਤਨਂ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਜੀਵ◌ਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਯਂ ਵ◌ਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਯਤਨਂ...ਪੇ॰... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਂ ਆਕਾਸਧਾਤੁ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਤਿ ਕਬਲੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੫੨) ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤੀਨਂ

ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿ ਜਾਯਤੀਤਿ ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਅਪਰਜਾਤਿਯਾ ਅਭਾਵੇਪਿ। ਏਵਂ ਜਰਾਭਙ੍ਗਾਨਂ ਅਪਰਜਰਾਭਙ੍ਗਾਭਾਵੇਪਿ ਜੀਰਣਂ, ਭਿਜ੍ਜਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਇਤਰਥਾ ਜਾਤਿਯਾਪਿ ਭੇਦਨਾ ਤਦਵਤ੍ਥਾਯੇਵਾਤਿ।

੨੧੧. “**ਨ ਚੇਵਂ**”ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਸਙ੍ਕਿਤਪਰਮਤਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨਂ। ਯਦਿ ਜਾਯਤੀਤਿ ਨ ਵਿਵ੍ਵਾਤਬ੍ਬਂ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਅਸਤਿਪਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਾਯਮਾਨਤ੍ਤੇ ਜਾਯਮਾਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵੋਹਾਰੋ ਅਨੁਮਤੋਤਿ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਜਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ ਜਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਸਿਦ੍ਧੇਨ ਅਸਿਦ੍ਧਸਾਧਨਮੇਤਨ੍ਤਿ।

੨੧੨-੭. “**ਤਤ੍ਥਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਨਪਿ ਪਰਮਤਾਸਙ੍ਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਾ ਜਾਤਿ, ਸਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਵੋਹਾਰਂ, ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸਮ੍ਮੁਤਿਞ੍ਚ ਲਭਤੇਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਲਭਤੇਵ, ਤਥਾ। ਯਂਤਂ-ਸਦ੍ਦਾ ਹਿ ਅਬ੍ਯਭਿਚਾਰਿਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ। ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਭਾਵੋ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਂ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵੋਹਾਰੋ **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਵੋਹਾਰੋ,** ਤਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਦਿਵੋਹਾਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸਮ੍ਮੁਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ ਜਾਯਤੀਤਿ ਏਵਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸਮ੍ਮੁਤਿਂ। **ਕਮ੍ਮਾਦਿਸਮ੍ਭਵ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਦਿਚਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ। ਜਨਕਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਆਨੁਭਾਵਕ੍ਖਣੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਯੇ ਤੇ ਰੂਪਾਨਂ ਜਨਕਪਚ੍ਚਯਾ, ਤੇਸਂ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਪਤਿ ਅਨੁਪਰਤਬ੍ਯਾਪਾਰਾਨਂ ਯੋ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪਲਕ੍ਖਣਿਯੋ ਕਿਚ੍ਚਾਨੁਭਾਵਕ੍ਖਣੋ, ਤਦਾ ਜਾਯਮਾਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਕਾਰਭਾਵੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਿਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਜਾਤਤ੍ਤਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਤਤੋ ਪੁਰੇ , ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਜਾਤਿਯਾ ਪਨ ਲਬ੍ਭਤੀ**”ਤਿ। ਜਰਾਭਙ੍ਗਾਨਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਭਾਵਕ੍ਖਣਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਠਿਤਿਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨ ਏਵਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ, ਜਾਤਿਯਾ ਪਨ ਲਬ੍ਭਤਿ ਸੋ ਵੋਹਾਰੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਵੋਹਾਰਨ੍ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੨੧੮-੯. ਅਥ ਕਿਂ ਇਮਾਯ ਗੀਵਾਕਣ੍ਡੂਯਾਯ, ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ‘‘ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦), ਤਸ੍ਮਾ ਕਥਮੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਜਰਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਚੇਵ ਨ ਕੇਹਿਚਿ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਂ “**ਅਨਿਚ੍ਚ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਸਾ ਹਿ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ**”ਤਿ। ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ “**ਅਨਿਚ੍ਚਾਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਥਾ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਸਙ੍ਖਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

੨੨੦-੩. **ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਅਨਿਚ੍ਚਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਜਰਾਮਰਣਤ੍ਤਾ ਤੇਸੁ ਸਨ੍ਤੇਸੁ ਹੋਤਿ, ਅਸਨ੍ਤੇਸੁ ਨ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਜਾਤਂ ਪਰਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਜਰਾਮਰਣਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਂ। ਯਥਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਭਾਵੇਪਿ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਂ ਵਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋਤਿ। **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਚ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਲਹੁਤਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਜਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸੇਵ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨੀਤਿ। **ਤਯ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਜਰਾਭਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਰੂਪਤ੍ਤਯਂ।

ਖਂਪੁਪ੍ਫਂਵਾਤਿ ਆਕਾਸਕੁਸੁਮਂ ਵਿਯ। ਯਥਾ ਆਕਾਸਕੁਸੁਮਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਜਾਤਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾਸਙ੍ਖਤਂ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਕੇਨਚਿ ਅਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਕੇਨਚਿ ਅਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ ਨਿਚ੍ਚਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨੋਭਯਂ ਪਨਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਖਂਪੁਪ੍ਫਂ ਵਿਯ ਨੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਯ ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਸ੍ਸਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਜਾਯਮਾਨਪਰਿਪਚ੍ਚਮਾਨਭਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਜਾਤਿਆਦਿਮਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਜਾਯਮਾਨਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ। ਤਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁਂ “**ਭਾਵੇ ਪਥਵਿਯਾਦੀਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ

ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਭਾਵੋ ਜਾਤਿਆਦਿਤ੍ਤਯਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਨੇ ਨਤ੍ਥਿ,** ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਤੇਸਂ ਅਭਾਵੇ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, **ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਨਿਚ੍ਚਾ**ਨਿ ਇਮਮੇਵ ਚ ਅਭਿਨਿਵੇਸਂ ਨਿਸੇਧੇਤੁਂ ਭਗਵਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਚਤੁਜਤ੍ਤਂ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਪਰਿਯਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੨੪-੫. ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨਿ ਨਾਮਾਤਿ ''ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਕਾਰੋ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਦਿਭਾਵਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਕ੍ਖਲਤ੍ਤਾਦਿਨਾ ਸਭਾਵੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਅਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵਾ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨਿ ਨਾਮ। ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤਤੋ **ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ**।

ਸੇਸਕਾ ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਰੋ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਯਦਿ ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿਆਦਿ। **"ਤੇਸਮੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਕਾਯਵਿਕਾਰੋ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ, ਵਚੀਵਿਕਾਰੋ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ, ਛਿਦ੍ਦਂ ਵਿਵਰਂ ਆਕਾਸਧਾਤੁ ਨਾਮ, ਲਹੁਭਾਵੋ ਲਹੁਤਾ ਨਾਮ, ਮੁਦੁਭਾਵੋ ਮੁਦੁਤਾ ਨਾਮ , ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੋ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਨਾਮ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਉਪਚਯੋ ਨਾਮ, ਪਵਤ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿ ਨਾਮ, ਜੀਰਣਾਕਾਰੋ ਜਰਤਾ ਨਾਮ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਾਕਾਰੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਨਾਮਾਤਿ ਏਵਂ ਤੇਸਂਯੇਵ ਅਟ੍ਠਾਰਸਨ੍ਨਂ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਾਨਂ ਵਿਕਾਰਭੂਤਤ੍ਤਾ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਸਙ੍ਖਤਾ ਚ, ਤੇਸਂਯੇਵ ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਵਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਤੇ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਨਾਮ ਕਥਂ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਸਙ੍ਖਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਦਿ ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਾ ਸਙ੍ਖਤਾ, ਤੇਸਂ ਪਨ ਵਿਕਾਰਭੂਤਾ ਕਥਂ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਚੇਵਾਤਿ ਵ-ਕਾਰੋ ਆਗਮਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੨੬-੭. ਇਤ੍ਥਿਭਾਵੋ…ਪੇ॰… ਵਣ੍ਣਿਤਾਤਿ ਫਲਠਪਨਂ। **"ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ"**ਤਿਆਦਿ ਚੋਦਨਾ। **"ਅਞ੍ਞਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਪਰਿਹਾਰੋ। ਤਤ੍ਥ **ਚਕ੍ਖੁਕਾਯਪਸਾਦਾਨਂ, ਏਕਤ੍ਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੇ ਕਾਯਪਸਾਦਭਾਵਸ੍ਸ, ਕਾਯਪਸਾਦੇ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਭਾਵਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਵਭਾਸਨਂ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਚ ਰੂਪਾਵਭਾਸਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਚਕ੍ਖੁਕਾਯਪਸਾਦਾਨਂ ਏਕੀਭਾਵੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ। ਸੋਤਕਾਯਪਸਾਦਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਏਕਤ੍ਤਂਯੇਵਾਤਿ।

੧੨੮-੩੦. ਅਞ੍ਞਂ ਪਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਨ ਚਤ੍ਥੀਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਰੂਪੇ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨੇਵਤ੍ਥਿ ਭਿਨ੍ਨਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਗਤਤ੍ਤਾ। ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋ ਹਿ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਿਤਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤੋ, ਕਾਯਪਸਾਦੋ ਫੁਸਿਤੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਜਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤੋ। **ਅਸਙ੍ਕਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਾਯਾਯਤਨਾਦਿਕਨ੍ਤਿ? ਤਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ। ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਹਿ ਨੇਸਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵਸੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾ…ਪੇ॰… ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਅਵਿਸਂਸਟ੍ਠਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਵਸੇਨਾਤਿ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਕਾਯਪਸਾਦਾਨਂ ਏਕਕਲਾਪਗਤਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵਤ੍ਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ । ਯਥਾ ਰੂਪਰਸਾਦੀਨਂ ਵਿਵੇਚੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਬ੍ਯਾਪਿਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਰੂਪੇ ਰਸੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਰਸਗ੍ਗਹਣਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਏਵਂ ਕਾਯਾਯਤਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿਤਾ, ''ਇਦਂ ਏਤ੍ਥ, ਇਦਂ ਏਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਨ ਸਮਯਞ੍ਞੂਨਾ ਕੇਨਚਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ। **ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਯਪਸਾਦੋਤੀ**ਤਿ ਇਤਿਸਦ੍ਦੋ ''ਤਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ ''ਤਸ੍ਮਾ''ਤਿ। **ਏਵਮੁਦੀਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਿਕਨ੍ਤਿ ਏਵਮੁਦੀਰਿਤਂ।

੧੩੧-੨. ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਸੇਨਾਪੀਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨਾਪਿ। **ਧਜਾਨਂ …ਪੇ॰… ਗਤਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣਾਨਂ ਨੀਲਾਦਿਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣਸੁਤ੍ਤਮਯਾਨਂ ਏਕਮੇਕਸ੍ਸ ਵਾ ਏਕੇਕਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਧਜਾਨਂ ਛਾਯਾ ਤੇਸਂ ਉਪਮਤਂ ਉਪਮਾਭਾਵਂ ਗਤਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਛਾਯਾ ਉਪਮਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਛਾਯਾਉਪਮਾ, ਛਾਯਾਉਪਮਾਨਂ ਭਾਵੋ ਛਾਯਾਉਪਮਤਾ, ਤਂ ਗਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਤੇਹਿ ''ਛਾਯਾਉਪਮਤਂ ਗਤਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਬਹੁਬ੍ਬੀਹਿਵਸੇਨੇਵ ਰਸ੍ਸਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਤ੍ਥਂ ਪਨ ਰਸ੍ਸਤ੍ਤਨ੍ਤਿ

ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ‘‘ਚਤੁਤ੍ਥਦੁ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਲੋਪਮ੍ਪਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਚਰਿਯੋ ਨ ਈਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਬਞ੍ਜਨੇ ਆਦਰਂ ਜਨੇਤਿ। ਯਂ ਪਨ ‘‘ਤੇਸ’’ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾਪਦਂ, ‘‘ਧਮ੍ਮਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਉਪਰਿਪਦਂ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤੁਂ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਤ੍ਥ **“ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਸਮੁਪਾਗਤ”**ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਏਤ੍ਥ ਅਕਾਮਾਪਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਮੇਵ। ਨ ਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਸਮੁਪਾਗਤਂ ਤੇਸਨ੍ਤਿ ਨਾਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ। ਅਥਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ‘‘ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਸਮੁਪਾਗਤਾ’’ਤਿ ਪਾਠਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਯ੍ਯੁਂ, ਹੋਤੁ ਤਾਵ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨਮ੍ਪਿ ਪਾਠਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਤੁਟ੍ਠਿ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਥਾ ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣਾਨਂ ਧਜਾਨਂ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਉਸ੍ਸਾਪਿਤਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਛਾਯਾ ਏਕਾਬਦ੍ਧਾ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਵ, ਏਵਮੇਵ ਇਮੇ ਸਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਕਾਬਦ੍ਧਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਯੇਵ। ਏਕਕਲਾਪਟ੍ਠਾਪਿ ਹਿ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾ, ਕਿਂ ਪਨ ਨਾਨਾਕਲਾਪਟ੍ਠਾਤਿ।

੧੩੩. ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਲੋਕੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਂ, ਵਿਦਿਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਲੋਕਿਕਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਲੋਕਿਕਤ੍ਤਂ**। ਹਿਨੋਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਰਾਸਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਹੇਤੁ, ਮੂਲਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਲੋਭਾਦਿਕੋ ਚ ਅਲੋਭਾਦਿਕੋ ਚ, ਤਾਦਿਸੋ ਹੇਤੁ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਨਹੇਤੁ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਙ੍ਖਤਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਨ੍ਤਿ **ਸਙ੍ਖਤਂ**। ਆਭਵਗ੍ਗਾ, ਆਗੋਤ੍ਰਭੁ ਵਾ ਸਵਨ੍ਤੀਤਿ ਆਸਵਾ, ਸਹ ਆਸਵੇਹੀਤਿ **ਸਾਸਵਂ**, ਆਸਵੇਹਿ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਾਧੀਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤਾਯ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਤਂ। ਕਾਮਾਵਚਰਤ੍ਤਾ ਅਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਂਯੋਜਨਿਯਤ੍ਤਾ ਗਨ੍ਥਨਿਯਤ੍ਤਾ ਉਪਾਦਾਨਿਯਤ੍ਤਾ ਓਘਨਿਯਤ੍ਤਾ ਯੋਗਨਿਯਤ੍ਤਾ ਨੀਵਰਣਿਯਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਤ੍ਤਾ ਪਰਾਮਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਅਚੇਤਸਿਕਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਰੂਪਾਵਚਰਤ੍ਤਾ ਨ ਅਰੂਪਾਵਚਰਤ੍ਤਾ ਨ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤ੍ਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾਪਿ ਕਾਰਣੇਨ ਏਕਵਿਧਮੇਵਾਤਿ।

੧੩੪-੮. ਏਵਂ ਏਕਵਿਧਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਦੁਵਿਧਤਾਦਿਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਹਿਦ੍ਧਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਦੁਕਾਦਯੋ ਆਰਦ੍ਧਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਦੁਕੇ ਤਾਵ ਆਹਿਤੋ ਅਹਂ ਮਾਨੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਅਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ, ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਕਿਚ੍ਚ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ, ਤੇਸੁ ਭਵਾਨਿ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਭਵਾਨਿ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ**। ਕਾਮਂ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮ੍ਭੂਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਰੁਲ੍ਹੀਵਸੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੇਵ ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਯਦਿ ਮਯਂ ਨ ਹੋਮ, ਤ੍ਵਂ ਕਟ੍ਠਕਲਿਙ੍ਗਰੂਪਮੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਸਾਤਿਸਯਂ ਉਪਕਾਰਕਾਨੀਤਿ ਤਾਨੇਵ ਵਿਸੇਸਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ**ਤਿ ਆਧਿਪਚ੍ਚਟ੍ਠੇਨ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ,** ਸੇਸਂ ਤਦਭਾਵਤੋ **ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਅਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ ਤੇਸਂ ਪਟੁਮਨ੍ਦਭਾਵਾਦਿਅਨੁਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਹੇਤੁਭਾਵੋ, ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਸਹਜਰੂਪਾਨੁਪਾਲਨੇਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਭਾਵਤੋ ਘਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ,** ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤਤ੍ਤਾ **ਸੁਖੁਮਂ। ਉਪਾਦਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਗਹਿਤਂ। ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਮਮੇਤਂ ਫਲ’’ਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਗਹਿਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ।

ਏਕਾਦਸ...ਪੇ॰... ਸਪ੍ਪਟਿਘਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਂ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਤਨਵਸੇਨ ਪਨ ਪਟਿਘਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਸਪ੍ਪਟਿਘਂ, ਉਭਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ **ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਅਪ੍ਪਟਿਘਂ**। **ਕਮ੍ਮਤੋ ਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਟ੍ਠਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਵਤ੍ਥੁ ਚਾਤਿ ਨਵਵਿਧਂ ਰੂਪਂ। ਯਞ੍ਚ ਏਕਾਦਸਵਿਧੇ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਕਾਦਸਵਿਧਮੇਵ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵੀਸਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਕਮ੍ਮਜਂ**। ਯਞ੍ਹਿ ਜਾਤਂ, ਯਞ੍ਚ ਜਾਯਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਜਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ‘‘ਕਮ੍ਮਜ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ‘‘ਦੁਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ। ਕਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਅਕਮ੍ਮਂ, ਅਕਮ੍ਮਤੋ ਜਾਤਂ **ਅਕਮ੍ਮਜਂ**। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੇ ਹਿ ਅਯਂ **ਅ**-ਕਾਰੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਤਦਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਾਜਾਤ”**ਨ੍ਤਿ। ਕਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤੋ ਜਾਤਂ, ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰਜਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਿਤ੍ਤਜਤ੍ਤਿਕਾਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਯੋਜੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ।

ਦਿਟ੍ਠਚਤੁਕ੍ਕੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਂ। ਯਂ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਅਦਕ੍ਖਿ, ਯਞ੍ਚ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਦਕ੍ਖਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ **ਦਿਟ੍ਠਂ** ਨਾਮ ਤਂਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਯਥਾ ‘‘ਇਟ੍ਠ’’ਨ੍ਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ **ਸੁਤਾ**ਦੀਸੁਪਿ। **ਦਿਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਰੂਪਾਯਤਨਂ** ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ।

ਸੁਤੰ ਨਾਮ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੰ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯਜਤ੍ਤਾ। **ਮੁਤੰ ਨਾਮ ਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਤ੍ਤਯੰ** ਮੁਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ , ਪਸਾਦੇਨ ਸਹ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨਤੋ ਵਾ। ਤਥਾ ਹੇਤੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕਵਿਸਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਵਿਞ੍ਞਾਤੰ ਨਾਮ ਅਵਸੇਸੰ** ਕੇਵਲੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯਜਤ੍ਤਾ।

ਦ੍ਵਾਰਞ੍ਚੇਵ ਵਤ੍ਥੁ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ, ਅਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਮੁਖਭਾਵਤੋ ਦ੍ਵਾਰਞ੍ਚੇਵ ਅਤ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਆਧਾਰਭਾਵਤੋ ਵਤ੍ਥੁ ਚ। **ਦ੍ਵਾਰਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਵਤ੍ਥੂ**ਤਿ ਕੇਵਲੰ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਭਾਵਤੋ ਦ੍ਵਾਰਮੇਵ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਨ ਵਤ੍ਥੁ। **ਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਦ੍ਵਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਵਤ੍ਥੁਮੇਵ, ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਵਿਯ ਸਪਰਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਦ੍ਵਾਰਾਭਾਵਤੋ ਨ ਦ੍ਵਾਰੰ। ਸੇਸੰ ਏਕਵੀਸਤਿਵਿਧੰ ਰੂਪੰ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯਤੋ **ਨੇਵ ਦ੍ਵਾਰੰ ਨ ਵਤ੍ਥੁ ਚ। ਚਤੁਤ੍ਥਚਤੁਕ੍ਕੇ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਚਤੁਕ੍ਕੇ। **ਤਤਿਯਪਦ**ਨ੍ਤਿ ''ਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨੇਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੰ।

੧੩੯-੪੦. ਪੁਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਚਤੁਜ**ਨ੍ਤਿ ਪਕਾਸਿਤੰ ਚਤੂਹਿਯੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤੋ।

ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯਜੰ ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਤੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ, ਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਤੋ। ਤਥਾ ਹੇਤੰ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਹਿ ਚੇਵ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨੇਹਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾਦੀਸੁਪਿ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯਜੰ ਪਨ ਕੇਵਲੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੰ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਛਵਤ੍ਥੁਅਵਤ੍ਥੁਭੇਦਤੋਤਿ ਛਨ੍ਨੰ ਵਤ੍ਥੂਨੰ, ਅਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਤੋ। ਮਨੋਧਾਤੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜੰ ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਕੰ।

ਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਰੂਪਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚ ਏਕਦੇਸਤੋ ਰੂਪਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਆਯਤਨਭੇਦਤੋ ਏਕਾਦਸਵਿਧਾ**"ਨ੍ਤਿ।

੧੪੩-੫. ਅਰੂਪਭਵੇ ਰੂਪੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ, ਅਸਞ੍ਞੀਭਵਸ੍ਸ ਚ ਰੂਪਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਕਾਮਰੂਪਭਵਦ੍ਵਯੇ**"ਤਿ। **ਭੁਮ੍ਮਵਜ੍ਜੇਸੂ**ਤਿ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਾਨੰ ਵਜ੍ਜਨੰ ਯੋਨਿਵਿਭਾਗੰ ਪਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਮਨੁਸ੍ਸਸਦਿਸਤ੍ਤਾ। **ਪੁਰਿਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਸੰਸੇਦਜਯੋਨਿਯੋ। ਤਾ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੇਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤਾਸਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨਿਰਯੇ**ਤਿ ਉਸ੍ਸਦਾਨਮ੍ਪਿ ਗਹਣਤੋ ਅਵੀਚਿਮਹਾਨਿਰਯੇ ਕੀਟਪਾਣਕਾਨਮ੍ਪਿ ਸਰੀਰੰ ਪਚ੍ਛਾ ਵਡ੍ਢਨਕੰ ਹੁਤ੍ਵਾਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਨਿਜ੍ਝਾਮਤਣ੍ਹਿਕਪੇਤਾਨੰ ਨਿਚ੍ਚਾਤੁਰਤਾਯ ਕਾਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਗਬ੍ਭਗ੍ਗਹਣੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਯੋਨਿਯੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਆਦਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕੁਚ੍ਛਿਯੰ ਗਬ੍ਭੰ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਕੇਚਿ। ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਾਨਞ੍ਚ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਨੁਭਾਵੇਨ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਮਹਨ੍ਤੇਨੇਵ ਸਰੀਰੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸੰਸੇਦਜਯੋਨਿਪਿ ਤੇਸੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਾਯ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਮਾਨਸਰੀਰਤ੍ਤਾ ਤੇਸੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਾਲੇ ਅਲ੍ਲਟ੍ਠਾਨੇ ਪੁਪ੍ਫਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਭਵਾਭਾਵਤੋ ਸੰਸੇਦਜਤਾ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਤੇਸੰ ਓਪਪਾਤਿਕਾਵ ਯੋਨੀਤਿ ਆਹ "**ਨਿਜ੍ਝਾਮਤਣ੍ਹਿਕੇ**"ਤਿ। ਅਥ ਸੰਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨੀਨੰ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ? ਸੰਸੇਦਜੋ ਤਾਵ ਖੁਦ੍ਦਕਸਰੀਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਦੁਮਗਬ੍ਭਾਦਿੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਕਮੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ। ਇਤਰੋ ਪਨ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪ੍ਪਮਾਣਸਰੀਰੋਵ ਸੋਲ਼ਸਵਸ੍ਸੁਦ੍ਦੇਸਿਕੋ ਵਿਯ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

ਸੇਸੇ ਗਤਿਤ੍ਤਯੇਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦੇਵਗਤਿੰ, ਨਿਰਯਗਤਿਞ੍ਚ ਅਵਸੇਸਮਨੁਸ੍ਸਪੇਤਤਿਰਚ੍ਛਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇ ਗਤਿਤ੍ਤਯੇ। ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਹਿ ਕੇਚਿ ਅਣ੍ਡਜਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕੁਨ੍ਤਪੁਤ੍ਤਦ੍ਵੇਭਾਤਿਕਤ੍ਥੇਰਾ ਵਿਯ, ਕੇਚਿ ਸੰਸੇਦਜਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਦੁਮਗਬ੍ਭੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਪੋਕ੍ਖਰਸਾਤਿਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਦਯੋ ਵਿਯ, ਕੇਚਿ ਓਪਪਾਤਿਕਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਗਣਿਕਾਦਯੋ ਵਿਯ। ਨਿਜ੍ਝਾਮਤਣ੍ਹਿਕਾਵਸੇਸਪੇਤਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਚਤੁਪ੍ਪਦਪਕ੍ਖਿਜਾਤਿਦੀਘਜਾਤਿਆਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾ ਚ ਚਤੁਯੋਨਿਕਾਵਾਤਿ।

੧੪੬-੭. ਗਬ੍ਭੇ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਯਂ ਸੇਤੀਤਿ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕੋ, ਸੋਯੇਵ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਸਤ੍ਤਤਾਯ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਸਤ੍ਤੋ। ਤਸ੍ਸ **ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਸਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਤਿਂਸ ਰੂਪਾਨੀ**ਤਿ ਕਾਯਭਾਵਵਤ੍ਥੁਦਸਕਵਸੇਨ ਸਮਤਿਂਸ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਿਯੇਵ। ਤਦਾ ਹਿ ਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਮਤ੍ਥਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ, ਨਾਪਿ ਉਤੁਜਂ ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਉਤੁਨੋ ਅਭਾਵਾ। ਉਤੁ ਹਿ ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੁਂ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਨ ਚ ਆਹਾਰਜਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਅਜ੍ਝੋਹਟਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿਯੇਵ ਤਿਂਸ ਰੂਪਾਨਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਯਾਨੀ ''ਕਲਲਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਪਰਿਪਿਣ੍ਡਿਤਾਨਿ ਚ ਤਾਨਿ ਜਾਤਿਉਣ੍ਣਾਯ ਏਕਸ੍ਸ ਅਂਸੁਨੋ ਪਸਨ੍ਨਤਿਲਤੇਲੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਟਸ੍ਸ ਪਗ੍ਘਰਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗੇ ਠਿਤਬਿਨ੍ਦੁਮਤ੍ਤਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਨਿ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਪਸਨ੍ਨਤੇਲਬਿਨ੍ਦੁਸਮਾਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹੁ –

''ਤਿਲਤੇਲਸ੍ਸ ਯਥਾ ਬਿਨ੍ਦੁ,
ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ ਅਨਾਵਿਲੋ।
ਏਵਂ ਵਣ੍ਣਪਟਿਭਾਗਂ,
ਕਲਲਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੬)।

ਸਭਾਵਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਅਭਾਵਕਸ੍ਸ ਭਾਵਦਸਕਾਭਾਵਤੋ ਤਿਂਸਰੂਪਾਨਂ ਅਸਮ੍ਭਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਭਾਵ...ਪੇ॰... ਕਾਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਤੂ"**ਤਿ। **ਅਭਾਵਗਬ੍ਭਸੇਯਜਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਭਾਵਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨ ਏਵਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਕੇਚਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਭਾਵਕਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਸ੍ਸ ਪਨ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ''ਅਭਾਵਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਸਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਣ੍ਡਜਾਨਮ੍ਪਿ ਗਹਣੇ ਇਧ ਵਿਸੁਂ ਵਚਨਂ ਗੋਬਲੀਬਦ੍ਦਞਾਯਵਸੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਨ ਪਨ ਤੇਸਂ ਅਭਾਵਕਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ। ਇਤਰਥਾ ਹਿ ਵੀਸਤਿਰੂਪਾਨਂ ਵਚਨਂ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਭਾਵਕਭਾਵੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਪਕਰਣਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਸਭੂਤਂ ਅਭਾਵ-ਸਦ੍ਦਂ ਇਧ ਆਨੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ।

੧੪੮. **ਗਹਿਤਾਗਹਣੇਨੇਤ੍ਥ, ਏਕਾਦਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਗਹਿਤਰੂਪਾਨਂ ਅਪਰਕਲਾਪੇ ਅਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਂ, ਜੀਵਿਤਂ, ਕਾਯਪਸਾਦੋ, ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਭਾਵਕਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਏਕਾਦਸ ਰੂਪਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸਭਾਵਕਸ੍ਸ ਪਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਾਵੇਸੁ ਏਕੇਨ ਸਹ ਦ੍ਵਾਦਸ ਰੂਪਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਏਸੇਵ ਚ ਨਯੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ, ਵਕ੍ਖਮਾਨੇਸੁ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣਿਕਕਲਾਪੇਸੁ ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇ ਨਯੋ ਏਸੇਵ ਞੇਯ੍ਯੋ।

੧੪੯. ਨਨੁ ਚ ''ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਦਸਕੇਸੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਥਂ ਪਨ ਤੇ ਦਸਕਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਆਹ **"ਜੀਵਿਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਸੁਦ੍ਧਕਮਟ੍ਠਕ**ਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਚ ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਰਸਓਜਾਤਿ ਇਦਂ ਜੀਵਿਤਾਦਿਨਾ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਂ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਂ। ਇਮਾਨਿਯੇਵ ਹਿ ਅਟ੍ਠ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵਸੇਨਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਾਨਿ ਅਵਕਂਸਤੋ ਏਕੋ ਕਲਾਪੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਆਚਰਿਯਜੋਤਿਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਪਨ ''ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਵਸੇਨ ਦਸ ਰੂਪਾਨਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਏਕੋ ਕਲਾਪੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਂਸਮਤ੍ਥਨਤ੍ਥਂ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ –

''ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤੀਨਿ, ਚਤੁਜਾਨੇਕਲਕ੍ਖਣਾ।
ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨਟ੍ਠ ਵਾ ਤੇਸੁ, ਹਿਤ੍ਵਾਨ ਕਾਯਲਕ੍ਖਣੇ''ਤਿ॥

੧੫੦. **ਕਾਯਦਸਕ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯੋ ਦਸਮੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਕਾਯਦਸਕਂ, ਅਸਾਧਾਰਣੇਨ ਵਾ ਕਾਯੇਨ ਲਕ੍ਖਿਤਂ ਦਸਕਂ ਕਾਯਦਸਕਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਦੀਸੁ। **ਪਰਿਯਾਪੁਟਂ** ਞਾਤਂ, ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੫੨-੩. ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇਸੁ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਸੁ ਸਤ੍ਤਤਿਯਾ ਰੂਪਾਨਂ ਲਬ੍ਭਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪਾਨਿ ਸਤ੍ਤਤੀ"**ਤਿ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਕਦਾਚਿਪਿ ਵਿਕਲਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ, ਅਭਾਵਕਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ''ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਓਪਪਾਤਿਕਸਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ

ਆਦਿਕਪ੍ਪਿਕਾਨੰ ਭਾਵਦਸਕਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਅਭਾਵਤੋ ਤੇਸੰ ਸਟ੍ਠਿ ਰੂਪਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਜੀਵਿਤਨਵਕਮ੍ਪਿ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨੰ, ਸੰਸੇਦਜਾਨਞ੍ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇਯੇਵ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਾਚਕਗ੍ਗਿਨਾ ਸਹਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਜ੍ਝੋਹਟਾਹਾਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਸੰਸੇਦਜਾਨਮ੍ਪਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ ਓਪਪਾਤਿਕੇਹਿ ਵਿਸੇਸੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤੇਸੰ ਵਿਸੁੰ ਅਗ੍ਗਹਣੰ। **ਵਿਭਙ੍ਗੇਪਿ** ਹਿ –

> ''ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਕਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਪਰਾਨਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਵਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਤ੍ਤਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੧੦੦੯) –

ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਓਪਪਾਤਿਕਸਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਓਪਪਾਤਿਕ-ਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਕਤੰ, ਨ ਸੰਸੇਦਜ-ਗ੍ਗਹਣੰ। ਤਞ੍ਚ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨੰ ਸੰਸੇਦਜਾਨੰ ਓਪਪਾਤਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ''ਸੰਸੇਦਜਯੋਨਿਕਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਭਾਵੇਨ ਓਪਪਾਤਿਕਸਙ੍ਗਹੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਪਧਾਨਾਯ ਵਾ ਯੋਨਿਯਾ ਸਬ੍ਬਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਯੋਨਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **''ਓਪਪਾਤਿਕਸਤ੍ਤਾਨ''**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੭੫੪-੫. ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਤ੍ਥੂਵਸਾਤਿ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਸੋਤਦਸਕਵਤ੍ਥੁਦਸਕਵਸਾ। **ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯੋ** ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਰੂਪਧਾਤੁਯੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਹ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਤ੍ਥੁਸਤ੍ਤਕਾਨੰ ਜੀਵਿਤਛਕ੍ਕਸ੍ਸਾਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਕਲਾਪਾਨੰ ਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ ਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਧਰਸਾਹਾਰਾਨੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤੰ ਸਮਤ੍ਥੇਨ੍ਤੋ **''ਪਾਲ਼ਿਯ**ਞ੍ਹਿ 'ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਧਾਤੁਯੋ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ'ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੧੦੧੫) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾ 'ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਛ ਆਯਤਨਾਨਿ ਨਵ ਧਾਤੁਯੋ'ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੯੯੪) ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨ ਤਤ੍ਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯਤਨਧਾਤੁਯੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ** ਚ ਘਾਨਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਵਿਯ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਭਾਵੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ 'ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਘਾਨਾਯਤਨਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਨ੍ਤਿ? ਨ ਹੇਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ'ਤਿਆਦਿਨਾ (ਕਥਾ॰ ੫੨੦)। ਨ ਚ ਅਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਾਨੰ ਪਥਵੀਧਾਤੁਆਦੀਨੰ ਵਿਯ ਅਗਨ੍ਧਰਸਾਯਤਨਾਨੰ ਗਨ੍ਧਰਸਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਭਾਵੋ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ਫੁਸਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਥਵੀਆਦਿਸਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਯ ਗਨ੍ਧਰਸਾਯਤਨਭਾਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਰਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਯਦਿ ਚ ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਕਾਰਣਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨੀਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁੰ, ਧਾਤੁਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਿਜ੍ਜੀਵਵਿਭਾਵਕੋਤਿ ਗਨ੍ਧਧਾਤੁਰਸਧਾਤੂਤਿ ਅਵਚਨੇ ਕਾਰਣੰ ਨਤ੍ਥਿ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਚ ਨੇਸੰ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਲਕ੍ਖਣਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਆਯਤਨਭਾਵੋ ਏਕਨ੍ਤਤੋ **ਯਮਕੇ** ਵੁਤ੍ਤੋ 'ਧਮ੍ਮੋ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ'ਤਿ (ਯਮ॰ ੧.ਆਯਤਨਯਮਕ.੧੩), ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੰ ਗਨ੍ਧਰਸਾਯਤਨਭਾਵਾਭਾਵੇਪਿ ਕੋਚਿ ਆਯਤਨਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਯਦਿ ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਪਥਵੀਆਦਿਭਾਵੋ ਵਿਯ ਗਨ੍ਧਰਸਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਤੇਸੰ ਕੋਚਿ ਸਭਾਵੋ ਸਿਯਾ, ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਸਙ੍ਗਹੋ। ਗਨ੍ਧਰਸਭਾਵੇ, ਪਨ ਆਯਤਨਭਾਵੇ ਚ ਸਤਿ ਗਨ੍ਧੋ ਚ ਸੋ ਆਯਤਨਞ੍ਚ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨੰ, ਰਸੋ ਚ ਸੋ ਆਯਤਨਞ੍ਚ ਰਸਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਇਦਮਾਪਨ੍ਨਮੇਵਾਤਿ ਗਨ੍ਧਰਸਾਯਤਨਭਾਵੋ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਵਾਰੇਤੁੰ, 'ਤਯੋ ਆਹਾਰਾ'ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੧੦੧੫) ਵਚਨਤੋ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਅਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਵਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਗਨ੍ਧਰਸੋਜਾ ਹਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਗਣਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਤਾ ਨ ਵਿਲੋਮਤਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਦਤਿ।

ਆਚਰਿਯਜੋਤਿਪਾਲਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰਾ ਪਨ ਤੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ ਤੇਹਿ ''ਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨੰ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਯਤਨਾਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਗਨ੍ਧਰਸਾ ਆਯਤਨਕਿਚ੍ਚੰ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਤੇ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ **ਪਾਲ਼ਿਯੰ** ''ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ''ਛ ਆਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੯੯੩-੯੯੪) ਚ ਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਤਯੋ ਆਹਾਰਾ''ਤਿ ਚ ਅਜ੍ਝੋਹਰਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਆਹਾਰਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਕਰਣਤੋ, ਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਗਨ੍ਧਰਸਾਨੰ, ਓਜਾਯ ਚ ਅਭਾਵਤੋ। ਇਤਿ ਵਿਸਯਿਨੋ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ ਵਿਸਯੋ ਕਿਚ੍ਚਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਭਵੇ ਵਿਸਯੀ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਤੰਹੇਤੁਕੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਆਯਤਨਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਵਚਨੰ, ਯਥਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਰੂਪਭਵੇ ਪਥਵੀਤੇਜੋਵਾਯੋਧਾਤੂਨੰ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਭਾਵੇਨ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਯਤ੍ਥ ਵਚਨੰ, ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਵਿਸਯੀਸਬ੍ਭਾਵਹੇਤੁਕੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ

ਆਯਤਨਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਯਥਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ। ਯਦਿ ਵਿਸਯੀਸਬ੍ਭਾਵਹੇਤੁਕੋ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਆਯਤਨਭਾਵੋ, ਕਥਮਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦ੍ਵੇ ਆਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਥ ਤਦਭਾਵੇਨ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਵਿਸਯੋਤਿ? ਨਾਯਂ ਵਿਰੋਧੋ। ਯੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਸਞ੍ਞੀਨਂ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਅਵਚਨਂ, ਤੇਨ ਨ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਸਞ੍ਞੀਨਂ ਏਕਂ ਆਯਤਨਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾਸਕਞ੍ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗੋਚਰਭਾਵਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਯੇਸਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਆਯਤਨਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੇਸੁ ਤਦਭਾਵਤੋ ਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਸਞ੍ਞੀਨਂ ਗਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਵਿਸੁਂ ਆਯਤਨਭਾਵੇਨ ਅਵਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਨ੍ਤੋਗਧੇ ਕਤ੍ਵਾ ''ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤਦਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਨਾਮਕਰਣਂ ਪਿਟ੍ਠਿਵਟ੍ਟਕਾਨਿ ਵਾ ਤਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਚ ਪਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਅਸਞ੍ਞੀਨਂ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਸਞ੍ਞੀਨਂ, ਅਸਞ੍ਞੀਨਮ੍ਪਿ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਵਿਸੁਂ ਗਹਣਂ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਦ੍ਵੇ ਆਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੧੦੧੭) ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਸਤਿਪਿ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਸਭਾਵਾਤਿਕ੍ਕਮੋ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਤਂ ਰੂਪਾਯਤਨਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਚ ਨਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਗਨ੍ਧਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਞੀਨਂ ਅਟ੍ਠ ਆਯਤਨਾਨਿ, ਅਸਞ੍ਞੀਨਂ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚੇਤਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਰੂਪਲੋਕੇ ਫੁਸਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮੂਨਂ ਵਚੀਘੋਸੋ ਏਵ ਚ ਨ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਨਿਘਂਸਨਮਨ੍ਤਰੇਨ ਸਦ੍ਦੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਫੁਸਨਸਭਾਵਾਨਂ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਫੁਸਨਸਭਾਵਤਾ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚ ਭੂਤਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇ ਰੂਪਭਵੇ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਫੁਸਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯਪਿ ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਤੇਸਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਤੇਸਂ ਸਪ੍ਪਟਿਘਤਾਵਚਨਞ੍ਚ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਂ ਏਕਂ ਮਹਾਭੂਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਦ੍ਵੇ ਮਹਾਭੂਤਾ''ਤਿਆਦਿ।

ਪਟਿਘੋ ਚ ਨਾਮ ਭੂਤਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਕਾਯਪਸਾਦਂ ਪਤਿ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਘਟ੍ਟਨਂ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵੋ, ਇਧ ਪਨ ਤਂਸਭਾਵਤਾ, ਸੋ ਚ ਫੁਸਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਭਾਵੋ ਘਟ੍ਟਨਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਤਤ੍ਥ ਅਸਤਿਪਿ ਵਿਸਯਿਮ੍ਹਿ ਰੂਪਾਯਤਨਮ੍ਪਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਦ੍ਵੇ ਆਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸੇਵ ਵਚਨਂ ਕਦਾਚਿ ਅਞ੍ਞਭੂਮਿਕਾਨਂ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ, ਨ ਪਨ ਇਤਰੇਸਂ ਅਭਾਵਤੋ, ਨਾਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਆਯਤਨਭਾਵਾਭਾਵਤੋ।

ਅਸਞ੍ਞੀਨਞ੍ਹਿ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਸਮਾਨਤਲਵਾਸੀਨਂ ਵੇਹਪ੍ਫਲਾਨਂ, ਉਪਰਿਭੂਮਿਕਾਨਞ੍ਚ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾਨਂ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਪਨ ਗਨ੍ਧਰਸਾਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਤਤ੍ਥ ਅਵਚਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ। **ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ** ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਸੇਧੋ ਕਤੋ। ਯਦਿਪਿ ਚੇਤਂ ਵਚਨਂ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵਵਿਭਾਵਨਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਦੀਪਨਮ੍ਪਿ ਪਨ ਅਞ੍ਞਵਚਨਂ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯਞ੍ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨਂ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਂ ਪਾਲ਼ਿ ਵਿਯ ਪਮਾਣਭੂਤਂ ਅਵਿਗਰਹਿਤਾਯ ਆਚਰਿਯਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਯਾਵਜ੍ਜਤਨਾ ਆਗਤਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ ''ਯਂ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨਂ, ਤਂ ਪਮਾਣਂ, ਇਦਂ ਪਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ, ਯਥਾ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਥਾ ਪਟਿਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤੋ ਧਾਤੁਦੇਸਨਾਤਿ ਆਯਤਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਧਾਤੁਭਾਵਦੀਪਨਤੋ ਧਾਤੁਭਾਵਸ੍ਸਾਪਿ ਤੇਸਂ ਅਵਚਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਵਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਦਿਵਸੇਨ ਇਧ ਰੂਪਗਣਨਾ ਕਤਾਤਿ ਨ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਤਾਵਿਲੋਮਨਾਸਙ੍ਕਾਯ ਓਕਾਸੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

੨੫੬. ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਬਧਿਰਾਤਿ ਛਨ੍ਨਾਨੁਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥੰ ਦੀਘਕਰਣੰ। ਨ ਹਿ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਬਧਿਰਅਘਾਨਰਹਿਤੇ ਨਪੁੰਸਕੇ ਵ**ਤ੍ਥੁਕਾਯਜਿਵ੍ਹਾ**ਦਸਕਵਸੇਨ ਇਧ **ਤਿੰਸਾ**ਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਇਦਞ੍ਹਿ ''ਓਪਪਾਤਿਕਸ੍ਸ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਬਧਿਰਘਾਨਰਹਿਤੇ ਨਪੁੰਸਕੇ ਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਤ੍ਥੁਦਸਕਾਨੰ ਵਸੇਨ ਤਿੰਸ ਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯੋ** ਪਨ ਤੰ ''ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਨ ਸਮੇਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਤਥਾ ਚਾਹ ''ਨੇਤੰ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਮੇਤੀ''ਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨੰ ਸੰਸੇਦਜੋਪਪਾਤਿਕਾਨੰ ਅਘਾਨਕਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਹਿ –

> ''ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਕਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਪਰਾਨਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਵਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਤ੍ਤਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭੰ॰ ੧੦੦੯) –

ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਅਟ੍ਠਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਅਘਾਨਕਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ''ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ ''ਨਵਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਨ ਚੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯਮਕੇ** ਚ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਨੰ ਸਹਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਤੰ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – **ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗਪਾਲ਼ਿਯ**ਞ੍ਹਿ ''ਏਕਾਦਸਾ''ਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਵਜ੍ਜਾਨਿ ਏਕਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ''ਕਸ੍ਸਚਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਅਨ੍ਧਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਵਜ੍ਜਾਨਿ, ''ਅਪਰਾਨਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਬਧਿਰਸ੍ਸ ਸੋਤਾਯਤਨਵਜ੍ਜਾਨਿ, ''ਨਵਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਅਨ੍ਧਬਧਿਰਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਜ੍ਜਾਨਿ, ''ਸਤ੍ਤਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਰੂਪਗਨ੍ਧਰਸਕਾਯਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਮਨਧਮ੍ਮਾਯਤਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਦਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਵਿਕਲੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠੇਵਾਯਤਨਾਨਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਿਯੁੰ, ਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਅਟ੍ਠਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥੇਵ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਵਿਕਲੋ। ਸਤਿ ਅਘਾਨਕਉਪਪਤ੍ਤਿਯੰ ਪੁਨਪਿ ''ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਪਰਾਨਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਯਥਾ ਅਨ੍ਧਬਧਿਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ''ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਵਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਕਵਾਰੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਅਨ੍ਧਾਘਾਨਕਸ੍ਸ, ਬਧਿਰਾਘਾਨਕਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ''ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਪਰਾਨਿ ਨਵਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਪਰਾਨਿ ਨਵਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ। ਕਾਮਭਵੇ ਅਜਿਵ੍ਹਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋ, ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਯਤਨਾਨੰ ਸਹਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਚਨਤੋ ਚ ਤਤ੍ਥੇਵ ਕਾਮਧਾਤੁਯੰ ਅਘਾਨਕਸ੍ਸਾਸਮ੍ਭਵੋਤਿ।

ਜੋਤਿਪਾਲਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ ਪਨ ''ਸੰਸੇਦਜਸ੍ਸ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਬਧਿਰਅਘਾਨਕਨਪੁੰਸਕਸ੍ਸ ਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਤ੍ਥੁਦਸਕਾਨੰ ਵਸੇਨ ਤਿੰਸਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਓਪਪਾਤਿਕਸ੍ਸ। **ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਚ** 'ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ ਨਯੋ ਨੀਤੋ। **ਯਮਕਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ** ਵੁਤ੍ਤੰ 'ਕਾਮਧਾਤੁਯੰ ਅਘਾਨਕੋ ਓਪਪਾਤਿਕੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਟ੍ਠਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ, ਯਮ੍ਪਿ **ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੇ** 'ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਕਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ'ਤਿਆਦੀਨੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ 'ਓਪਪਾਤਿਕਾਨੰ ਪੇਤਾਨ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਓਪਪਾਤਿਕ-ਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਕਤੰ, ਨ ਪਨ ਸੰਸੇਦਜ-ਗ੍ਗਹਣੰ, ਤੰ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨੰਯੇਵ ਸੰਸੇਦਜਾਨੰ ਓਪਪਾਤਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** 'ਸੰਸੇਦਜਯੋਨਿਕਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਭਾਵੇਨ ਓਪਪਾਤਿਕਸਙ੍ਗਹੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ'ਤਿ, ਪਧਾਨਾਯ ਵਾ ਯੋਨਿਯਾ ਸਬ੍ਬੰ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨੰ ਯੋਨਿੰ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ 'ਓਪਪਾਤਿਕਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਕੋਚਿ ਪਾਲ਼ਿਵਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਅਪਰੇ ਪਨਾਹੁ – ''ਕਾਮਧਾਤੁਯੰ ਅਘਾਨਕੋ ਓਪਪਾਤਿਕੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਟ੍ਠਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਇਦੰ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸੇਦਜੋਪਪਾਤਿਕਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੇ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਵ । ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਪਨ ਅਘਾਨਕਕੀਟਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ ਅਪਾਯੇਸੁ ਸੰਸੇਦਜੋਪਪਾਤਿਕੇ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੰ **ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯਾਦੀਨੰ** ਮਤੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਾਰਹਮੇਵਾਤਿ।

੧੫੭-੮. **ਉਕ੍ਕਂਸਸ੍ਸਾਵਕਂਸਸ੍ਸ ਅਨੁਰੇ**ਤਿ ''ਸਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਵ◌ੁੱਤੁਉਕ੍ਕਂਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ, ''ਤਿਂਸਾ''ਤਿ ਵ◌ੁੱਤੁਅਵਕਂਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਚ ਮਜ੍ਝੇ। **ਅਨੁਰੂਪਤੋ...ਪੇ॰... ਵ◌ਿਭਾਵ◌ਿਨਾ**ਤਿ ਜਾਤਿਅਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਟ੍ਠਿ ਰੂਪਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਭਾਵਤੋ, ਤਥਾ ਬਧਿਰਸ੍ਸ ਸੋਤਦਸਕਾਭਾਵਤੋ, ਅਨ੍ਧਬਧਿਰਸ੍ਸ ਪਨ ਪਣ੍ਣਾਸ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਦਸਕਾਭਾਵਤੋਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਪਾਣੀਨਂ ਵਸੇਨ ਰੂਪਾਨਂ ਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ** ਵ◌ਿਵ੍ਵਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਵ◌ੁੱਤੁਮੇਵ◌ਾਤਿ।

੧੫੯-੬੦. ਏਵ◌ਂ ਤੀਸੁ ਭਵ◌ੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਇਦਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਤ੍ਤਵ◌ੀਸਤਿ ਰੂਪਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁੱਤੁਂ। ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਸਤਿ ਅਨ੍ਧਬਧਿਰਾਦਿਪਸਾਦਵ◌ਿਘਾਤੇ ਯਾਵ ਮਰਣਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਤ੍ਤਰਸਮਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਾਵ ਸਤ੍ਤਵ◌ੀਸਤਿ ਰੂਪਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਸ੍ਸ ਪਨ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦਿਕਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁੱਤੁਨਯੇਨ ਰੂਪਾਨਂ ਹਾਯਨਵਡ੍ਢਨਾਨਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਨਨੁ ਅਟ੍ਠਵ◌ੀਸਤਿਯੇਵ ਰੂਪਾਨਿ ਕਾਮਭਵ◌ੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ**"ਤਿਆਦਿ।

ਘਾਨਂ...ਪੇ॰... ਨ ਵ◌ਿਜ੍ਜਰੇਤਿ ਕਾਮਵ◌ਿਰਾਗਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਗਨ੍ਧਾਦਿਗ੍ਗਾਹਕੇਸੁ ਪਸਾਦੇਸੁ ਵ◌ਿਰਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਘਾਨਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਚਕ੍ਖੁਸੋਤੇਸੁ ਪਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨਾਦਿਅਤ੍ਥਂ ਵ◌ਿਰਤ੍ਤਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਾਨਿ ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਭਾਵਦ੍ਵਯਂ** ਕਾਮਰਾਗੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਰੂਪਭਵ◌ੇ ਨਤ੍ਥਿ ਦਨ੍ਧਤ੍ਤਕਰਾਦਿਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਾਭਾਵਤੋ। ਸਤਿ ਹਿ ਤਾਦਿਸੇ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭੇ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਲਹੁਤਾਦੀਹਿ ਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਅਕਾਰਣਂ। ਨ ਹਿ ਵ◌ੂਪਸਮੇਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚਨੀਕਾਪੇਕ੍ਖੋ ਤਬ੍ਬਿਰੋਧਿਧਮ੍ਮੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਸਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਕਾਯਲਹੁਤਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵ◌ੋ ਏਵ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚੇਵ ਰੂਪਾਨਿ ਸਵ੍ਵੀਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਤੇਵ◌ੀਸਤਿ ਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਸਵ੍ਵੀਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਪਨ ਪਞ੍ਚ ਪਸਾਦਰੂਪਾਨਿ, ਭਾਵਦ੍ਵਯਂ, ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ, ਵ◌ਿਵ੍ਵਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਂ, ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਨ੍ਤਿ ਤੇਰਸ ਰੂਪਾਨਿ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵ◌ਾ ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਪਨ੍ਨਰਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

੧੬੧. **ਚਤੁਸਨ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਾਨਿ। **ਰੂਪੇ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਿਸਨ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਅਨਾਹਾਰਭਾਵ◌ੇਨ ਆਹਾਰਜਰੂਪਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਨ੍ਤਤਿਯੋ। **ਦ੍ਵਿ◌ਸਨ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਜਾਹਾਰਜਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ ਦ੍ਵ◌ੇ ਸਨ੍ਤਤਿਯੋ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਏਕਸਨ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਜਾਦੀਨਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵਤੋ ਉਤੁਜਸਨ੍ਤਤਿਯੇਵ।

੧੬੨-੪. ਏਵ◌ਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਸੁ ਰੂਪਾਨਂ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ਇਦਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਨੇਸਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਰੂਪਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁੱਤੁਂ। **ਸਬ੍ਬੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਰੂਪਭਵ◌ਿਕਾਨਂ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਸਕਤ੍ਤਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਪਾਠਸੇਸੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਯਥੇਵ◌ਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਦਸਕਤ੍ਤਯਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁੱਤੁਮ੍ਪਿ "**ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿਕਂ ਵ◌ਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ ਵ◌ੁੱਤੁਂ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤੀਸੁ ਖਣੇਸੁ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਂ ਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਆਹ "**ਤਥੇਵ◌ਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤਿਂਸ ਤਿਂਸੇਵ◌ਾ**ਤਿ ਤਿਂਸ ਤਿਂਸੇਵ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਿ।

ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯੋ ਪਨ ''ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਾਨਿਪਿ ਰੂਪਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਆਹ। ਵ◌ੁੱਤੁਞ੍ਹਿ ਤੇਨ – ਯੋ ਚੇਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੋ ਵ◌ੁੱਤੋ, ਸੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵ◌ਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। **ਚਿਤ੍ਤਯਮਕੇ** ਹਿ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਚਿਤ੍ਤਯਮਕ.੮੧) ਏਤਸ੍ਸ ਵ◌ਿਭਙ੍ਗੇ ''ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨੋ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਚਿਤ੍ਤਯਮਕ.੮੧) ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵ◌ੁੱਤੁਂ, ਨ ਵ◌ੁੱਤੁਂ ''ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚਾ''ਤਿ। ਤਥਾ''ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਨੋ ਚ ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵ◌ੁੱਤੁਂ, ਨ ਵ◌ੁੱਤੁਂ ''ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚਾ''ਤਿ। ਏਵ◌ਂ ''ਨ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ''ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਅਨਾਗਤਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ''ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ''ਤਿ ਅਵਚਨਂ, ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਕਾਲਵ◌ਾਰੇ ਚ ''ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਂ ਵ◌ੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਯਮ॰

੨.ਚਿਤ੍ਤਯਮਕ.੮੩) ਵਤ੍ਵਾ ''ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ''ਤਿ ਅਵਚਨਂ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਾਭਾਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੀਪੇਤਿ। **ਸੁਤ੍ਤੇ**ਪਿ ਹਿ ''ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੭) ਤਸ੍ਸੇਵ ਏਕਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਯਸ੍ਸਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਸਾ ਸਨ੍ਤਤਿਟ੍ਠਿਤੀਤਿ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਤਂਖਣਦ੍ਵਯਸਮਙ੍ਗੀ ਠਿਤਨ੍ਤਿ। ਯੋ ਚੇਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਕ੍ਖਣੇ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਚ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ''ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨੋ''ਤਿ (ਯਮ॰ ੧.ਸਚ੍ਚਯਮਕ.੧੩੬) ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਧਿਕਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾਤਿ।

ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਹਿ ਅਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਵਾਰਾਦੀਸੁ ''ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ''ਤਿ ਅਵਚਨਂ ''ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਅਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਵਚਨਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਭਾਵਜੋਤਕਂ, ਅਪਿਚ ਖੋ ''ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਗਤਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਾਲ਼ਿਪਿ। ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਸੇਸੋ। ਅਪਿਚ ਯਥਾ ਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਿਂ ਤਥਾ ਭੂਤੋਵ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞਥਾ ਭੂਤੋ। ਯਦਿ ਤਥਾ ਭੂਤੋਵ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਜਰਤਾਯ ਸਮ੍ਭਵੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਭੂਤੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਏਵ ਸੋਤਿ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋਯੇਵ। ਯਦਿ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਨੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ''ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਕ੍ਖਣੇ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ।

ਆਚਰਿਯਜੋਤਿਪਾਲਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰਾਨਂ ਪਨੇਤਂ ਨਕ੍ਖਮਤਿ। ਤੇਹਿ ''ਏਕਧਮ੍ਮਾਧਾਰਭਾਵੇਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਨਂ ਅਞ੍ਞੋ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਰੋਧਕ੍ਖਣੋ। ਉਪ੍ਪਾਦਾਵਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਉਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੋ, ਨਿਰੋਧਾਵਤ੍ਥਂ ਉਪਾਦਾਯ ਨਿਰੋਧਕ੍ਖਣੋ। ਉਪ੍ਪਾਦਾਵਤ੍ਥਾਯ ਚ ਭਿਨ੍ਨਾ ਨਿਰੋਧਾਵਤ੍ਥਾਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਚ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇ ਯਥਾ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਞ੍ਞੋਯੇਵ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਨਿਰੋਧਾਵਤ੍ਥਾਯ ਵਿਯ ਨਿਰੋਧਾਭਿਮੁਖਾਵਤ੍ਥਾਯਪਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਸਾ ਠਿਤਿ ਜਰਤਾ ਚਾ''ਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ।

ਯਦਿ ਏਵਂ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਵਿਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੋਧੇਨ ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਗਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਪਿ ਹਿ ਕਦਾਚਿ ਵਿਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੋਧੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਯਥਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ''ਉਪਚਯੋ ਸਨ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤੋ। ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕਾਦਿਦੇਸਨਾ ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨਾ''ਤਿਆਦਿਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਚ ਅਰੂਪਲੋਕਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਨੋ''ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਯਮਕਦੇਸਨਾਯ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਯੋਜਨਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪਚ੍ਚਾਸਤ੍ਤਿਞਾਯੇਨ ਯਂ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤੇਨ ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਤਦਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ''ਨੋ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ, ਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਚਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ, ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਉਤੁਜਰੂਪਾਨਿ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਟ੍ਠਕਨਵਕਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਸਹੁਪ੍ਪਾਦਏਕਨਿਰੋਧਤੇਜੋਧਾਤੁ ਠਾਨਂ ਪਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ, ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਠਮਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਅਟ੍ਠਕਂ, ਕਦਾਚਿ ਸਦ੍ਦੁਪ੍ਪਾਤੁਭਾਵਕਾਲੇ ਤੇਨ ਸਹ ਸਦ੍ਦਨਵਕਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਿ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਪਠਮਭਵਙ੍ਗਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਰੂਪਜਨਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਅਟ੍ਠਕਵਸੇਨ, ਸਦ੍ਦੁਪ੍ਪਾਤੁਭਾਵਾਦਿਕਾਲੇ ਸਦ੍ਦਨਵਕਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਆਹਾਰਜਾਨਿ ਪਨ ਏਕਸ੍ਸ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹਾਨਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਅਜ੍ਝੋਹਟਾਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਆਹਾਰੋ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਗਬ੍ਭੇ ਸਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਕੁਤੋ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਾਹਾਰੋਤਿ? ਸਮਾਤਿਤੋ। ਮਾਤਰਾ ਹਿ ਭੁਤ੍ਤਂ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰੇ ਅਬ੍ਭਞ੍ਜਨਂ ਵਿਯ ਆਹਾਰਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਤਿ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

‘‘ਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਭੁਞ੍ਜਤੀ ਮਾਤਾ,
ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਞ੍ਚ ਭੋਜਨਂ।
ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਪੇਤਿ,
ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਗਤੋ ਨਰੋ’’ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੫)।

ਤਸ੍ਮਾ ਮਾਤਰਾ ਅਜ੍ਝੋਹਟਾਹਾਰੇਨ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੇ ਸਰੀਰੇ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਿਕਾ ਓਜਾ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਦਸਕਾ ਪਨ ਪਞ੍ਚਪਸਾਦਾਵਤ੍ਥਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਪਚ੍ਛਾ ਸਤ੍ਤਮੇ ਸਤ੍ਤਾਹੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ‘‘ਏਕਾਦਸਮੇ ਸਤ੍ਤਾਹੇ’’ਤਿ (ਯਮ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ਆਯਤਨਯਮਕ ੨੨-੨੫੪) **ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯੋ** ਅਵੋਚ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨਂ ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨਯੋ।

ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਤ੍ਤਤਿ ਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਥੇਵਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ, ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚ ਸਤ੍ਤਤਿ ਸਤ੍ਤਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਕ੍ਕਂਸਾਵਕਂਸਤੋ ਕਾਮਭਵਿਕਸਤ੍ਤਾਨਂ, ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ, ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਆਹਾਰਜਰੂਪਂ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੁਖਗਤਖੇਲ਼ਂ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਞ੍ਞੀਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਤਂ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਸਞ੍ਞੀਨਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਜਾਹਾਰਜਾਨਿ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਚ ਪਨੇਤੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਰਸਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਕ੍ਖਣੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਇਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ, ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਞ੍ਚ ਯਾਵ ਮਰਣਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਤ੍ਤਰਸਮਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਾਵ ਯਥਾਰਹਂ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਆਸਨ੍ਨਮਰਣਸ੍ਸ ਪਨ ਚੁਤਿਤੋ ਸਤ੍ਤਰਸਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਮਾਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਯਦਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਮਰਣਂ ਨ ਸਿਯਾ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਂ। ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਸਮੁਚ੍ਛੇਦੇ ਹਿ ‘‘ਮਤੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ –

‘‘ਆਯੁ ਉਸ੍ਮਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਯਦਾ ਕਾਯਂ ਜਹਨ੍ਤਿਮਂ।
ਅਪਵਿਦ੍ਧੋ ਤਦਾ ਸੇਤਿ, ਨਿਰਤ੍ਥਂਵ ਕਲਿਙ੍ਗਰ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੯੫)।

ਸਤ੍ਤਰਸਮੇਨ ਸਹ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਤਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਅਪਰਞ੍ਚ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਆਯੁਕ੍ਖਯਾ, ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ, ਉਭਯਕ੍ਖਯਾ, ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਕਸ੍ਸਚੀਤਿ ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਹਿ ਮਰਣਂ ਹੋਤਿ ਸਤਿਪਿ ਆਹਾਰਜੇ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਮਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਜੇ ਚ। ਤਮ੍ਪਿ ਅਪਗਤਜੀਵਸ੍ਸ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਤੁਜਰੂਪਂ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਏਵ। ਤਥਾ ਸਂਸੇਦਜਾਨਂ, ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਪਨ ਸਰੀਰਨਿਕ੍ਖੇਪਾਭਾਵਤੋ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ।

੭੬੫-੬. ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਵਨ੍ਤਤਾਯ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਨਿਚ੍ਚੋ,** ਨਿਚ੍ਚਖਣਿਕਤਾਯ ਵਾ ਨ ਇਚ੍ਚੋ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੁਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਅਨਿਚ੍ਚੋ**। ਅਯਞ੍ਹਿ ਵਿਨਾਸੋ ਜਨਕਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਞ੍ਞਹੇਤੁਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਨਿਚ੍ਚਖਣਿਕੋਵ ਹੋਤਿ। ਧੁਵਸਾਰਵਿਰਹਿਤਤ੍ਤਾ **ਅਦ੍ਧੁਵੋ**। ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ **ਅਨਤ੍ਤਾ**। ਉਦਯਵਯਪਟਿਪੀਲ਼ਨੇਨ, ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਤਾਯ ਚ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਖਨ੍ਧੋ ਸਮੂਹੋਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**। ਏਵਂਵਿਧੋ ਪਨ ਸੁਖੇਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸੋਯੇਵਾਤਿ ਆਹ **“ਕੇਵਲੋ”**ਤਿ। ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਵਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸੁਖਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਸਕਲੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚ ਕੇਵਲੋ’’ਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਯਾਪਨਿਯਤਾਯ ਚ ਰੋਗਮੂਲਤਾਯ ਚ **ਰੋਗਤੋ**। ਸੋ ਹਿ ਯਥਾਰਹਂ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਯਾਪੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਯਾਪ੍ਯਰੋਗੋ ਵਿਯਾਤਿ ਰੋਗਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਾਪ੍ਯਬ੍ਯਾਧਿ ਹਿ ਰੋਗੋ, ਇਤਰੋ ਆਬਾਧੋ, ਮੂਲਬ੍ਯਾਧਿ ਵਿਯ ਚੇਸ ਅਨੁਬਦ੍ਧਬ੍ਯਾਧੀਨਂ ਕਿਲੇਸਰੋਗਾਦੀਨਂ ਮੂਲਭਾਵਤੋ ਰੋਗਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਦੁਕ੍ਖਤਾਸੂਲਯੋਗਿਤਾਯ, ਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਪਗ੍ਘਰਣਤਾਯ , ਉਪ੍ਪਾਦਜਰਾਭਙ੍ਗੇਹਿ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਪਰਿਪਕ੍ਕਪਭਿਨ੍ਨਤਾਯ ਚ **ਗਣ੍ਡਤੋ**। ਸੋ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾਤਿ ਤਿਵਿਧਦੁਕ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਰੁਜ੍ਜਨੇਨ ਯੁਤ੍ਤਤਾਯ, ਯਥਾਰਹਮਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਵਸੇਨ ਚ

ਰਾਗਾਦਿਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਵਿਸ੍ਸਨੂਨਤੋ, ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਨਤੋ, ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਤ੍ਤਾ ਜਰਾਭਙ੍ਗੇਹਿ ਚ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪਰਿਪਕ੍ਕਪਭਿਨ੍ਨਭਾਵਤੋ ਗਣ੍ਡਸਦਿਸੋਤਿ ਗਣ੍ਡਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਤਾਯ, ਅਵਿਧੇਯਜਤਾਯ ਚ **ਪਰਤੋ**। ਯਥਾ ਹਿ ਪਰੋ ਪਤਨ੍ਤੋ ਪਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਮੇਤਂ ਸੁਭਸੁਖਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਤੋ ''ਮਾ ਜੀਰਥ, ਮਾ ਮਰਥਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਧਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਅਵਿਧੇਯਜਭਾਵਤੋ ਪਰਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਬ੍ਯਾਧਿਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਪਲੁਜ੍ਜਨਤੋ, ਆਬਜਾਸਨਤੋ ਚ **ਪਲੋਕਤੋ**। ਇਦਂ ਬ੍ਯਾਧਿਆਦੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਭਿਜ੍ਜਨਤੋ, ਵਿਨਸ੍ਸਨਤੋ, ਏਤੇਹਿ ਏਵ ਵਾ ਆਬਜਾਸਨਤੋ ਬਜਸਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਲੋਕ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਆਬਜਾਸਨਤ੍ਥਤਾਯ ਪਲੋਕਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਛਨ੍ਦੂ**ਨ੍ਤਿ ਰਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦਂ।

੧੬੧. **ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਯ ਪਤਿ ਨਾਯਕੋਤਿ **ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ,** ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ, ਤੇਨ। ਹਿਤਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਹਿਤਤ੍ਥਿ,** ਤੇਨ। **ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਹਣਧਾਰਣਾਦੀਸੁ ਅਤਨ੍ਦਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਰੂਪਵਿਭਾਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੧. ਏਕਾਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੮-੯. ਆਦਿਤੋ ਰੂਪਾਨਨ੍ਤਰਮੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਯੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨੰ ਯਥਾਬਲੰ ਪਵਕ੍ਖਾਮੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਭਵਾਭਵਨ੍ਤਿ ਭਵਤੋ ਭਵੰ, ਖੁਦ੍ਦਕੰ, ਮਹਨ੍ਤੰ ਵਾ ਭਵੰ। **ਵਿਨਨਤੋ**ਤਿ ਸੰਸਿਬ੍ਬਨਤੋ। ਤਣ੍ਹਾ ਹਿ ਸੰਸਾਰਨਾਯਿਕਭਾਵੇਨ ਭਵਤੋ ਭਵੰ, ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤਿਵਸੇਨ ਖੁਦ੍ਦਕਮਹਨ੍ਤੰ ਭਵੰ ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਭਾਵਾਯ ਸੰਸਿਬ੍ਬਤਿ, ਤੁਨ੍ਨਕਰਣੰ ਵਿਯ ਕਰੋਤਿ। **ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵਿਸੰਯੋਗਵਸੇਨ ਨਿਸ੍ਸਟਤ੍ਤਾ। ਮਰਣਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ, ਅਮਤਸਦਿਸਤਾਯ ਵਾ **ਅਮਤੰ**। ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਨਿਸ੍ਸਟਤ੍ਤਾ **ਪਰਮੰ ਸੁਖੰ**। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਮਨ੍ਤਿ ਉਪਸਮਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤੰ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ**। ਖਨ੍ਧੂਪਧਿਆਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਉਪਧੀ ਉਪਦ੍ਦਵਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ**। ਯਸ੍ਮਾ ਤੰ ਆਗਮ੍ਮ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦਿਭੇਦਾ ਤਣ੍ਹਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ **ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯੋ ਵਿਰਾਗੋ ਨਿਰੋਧੋ**ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਪਿਚ ਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਕਿਲੇਸਨਿਗਲ਼ਬਨ੍ਧਾਤਿ ਰੋਧੋ, ਸੰਸਾਰਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ, ਤਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋਤਿ **ਨਿਰੋਧੋ**।

੧੭੦. ਅਧਿਗਮਾਤਿ ਤਦਨੁਰੂਪਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ।

ਰਾਗਕ੍ਖਯਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਸਨ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ, ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਤਾਪਾਭਾਵੇਨ ਚ **ਸਨ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣੰ। ਅਚ੍ਚੁਤਿਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਾਪਰਿਚ੍ਚਜਨਤੋ ਅਚਵਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੰ। **ਅਸ੍ਸਾਸਕਰਣਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਸਕਰਣਕਿਚ੍ਚੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਪਾਨਭੋਜਨਾਦਿਸੁਞ੍ਞੇ ਸਭਯਕਨ੍ਤਾਰੇ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨੇਨ ਪਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧਿਕਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਜਨਕਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤੰ ਵਨਨ੍ਤੋਦਕੰ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਾਨਮ੍ਪਿ ਵਚਨਪਥਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਹਾਦੁਕ੍ਖਭੇਰਵੇ ਸੰਸਾਰਕਨ੍ਤਾਰੇ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨੇਨ ਪਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਨੁਰੂਪੰ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਅਨਾਦਿਮਤਿ ਸੰਸਾਰੇ ਸੁਪਿਨਨ੍ਤੇਨਪਿ ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਤਾਯ ਦਸ੍ਸਨਸਮਕਾਲਮੇਵ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸੰ ਜਨੇਤਿ। ਖਨ੍ਧਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਅਵਿਗ੍ਗਹੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ**। ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਨਿਸ੍ਸਰਣੂਪਾਯਭਾਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ **ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ**।

ਏਵੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਤਣ੍ਡਵਾਦਿਪਕ੍ਖੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਏਤ੍ਥਾਹਾ**"ਤਿਆਦਿ, ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤ੍ਥਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਕੁਤੋ ਪਨਾਯਮਭਿਨਿਵੇਸੋਤਿ ਆਹ "**ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ... ਪੇ॰... ਨੀਯਤੋ**"ਤਿ। **ਯਥਾਨੁਰੂਪਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਚੇਤੋਞਾਣਲਾਭਿਨੋ ਏਵ ਅਰਿਯਾ ਪਰੇਸੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਅਰਹਾ ਏਵ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਸੀਲਾਦਿਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਭੂਤੇਨ ਉਪਾਯੇਨੇਵ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ''ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਅਰਿਯੇਹਿ ਉਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਤੇਮਿਰਿਕਾਦੀਨੰ ਅਦਸ੍ਸਨੇਨ ''ਸੂਰਿਯਾਦਯੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤਾਨੰ ਗੋਚਰਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਏਵਮੇਤਮ੍ਪਿ ਬਾਲਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨ ''ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਅਰਿਯਾਨੰ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨੋ ਪਦੇਸੇਨੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ ''ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਖਯਮਤ੍ਤਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਚੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਆਯਸ੍ਮਤਾ...ਪੇ॰... ਥੇਰੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਰਾਗਕ੍ਖਯਾਦਿਦੀਪਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਤੰ ਨ**"ਇਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੰ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕੰਸੇਨ ਚੇਤੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਇਤਰਥਾ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਬਹੁਦੋਸਾ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪੁਟ੍ਠੇਨ ਤੇਨੇਵਾਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਵ ਮਤੇਨਾ**ਤਿ ਸਾਸਨਯੁਤ੍ਤਿੰ ਅਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵਿਪ੍ਪਲਪਤੋ ਤਵਜ੍ਝਾਸਯੇਨ। ਨ ਚ ਪਨੇਤੰ ਯੁਤ੍ਤੰ, ਤਥਾਪੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਫਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਖਯਮਤ੍ਤਤਾਪਜ੍ਜਨੰ ਨ ਯੁਤ੍ਤੰ ਤਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਫਲਸ੍ਸ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਤ੍ਤਾ।

ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿੰ ਅਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵੋਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। **ਬਜਵ੍ਜਨਚ੍ਛਾਯਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਮਦ੍ਦਾਸਹਭੂਤਾਯ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਮਤ੍ਤਚ੍ਛਾਯਾਯ। **ਉਭਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ, ਅਰਹਤ੍ਤਵਸੇਨ ਚ ਆਗਤਾਨਂ ਉਭਿਨ੍ਨਂ **ਸੁਤ੍ਤਾਨਂ**। **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਤ੍ਥੋ।

ਕੋ ਪਨ ਸੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ **"ਯਸ੍ਸ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਖਯੋ**ਤਿ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੋ। ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕ੍ਖਯੋਪਿ ਸਮਾਨੋ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਖਯਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ ਖਯੋਪਚਾਰੇਨ ''ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਖਯੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ''ਤਿਪੁਸਂ ਜਰੋ, ਗੁਲ਼ੋ ਸੇਮ੍ਹੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ''ਖਯਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਖਯਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਖਯੋਪਚਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਿਯਭੂਤਸ੍ਸ ਖਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਿ ਉਪਚਾਰੇਨ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਵਸੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਜਰਕਾਰਣਂ ਤਿਪੁਸਂ ਜਰੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੇਮ੍ਹਕਾਰਣਂ ਗੁਲ਼ੋ ਸੇਮ੍ਹੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਖਯਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਵਸਾਨੇ। **ਖਯੋ**ਤਿ ਵਾ ਮਗ੍ਗੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਖਯੇ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੪੨) ਵਿਯ, ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੇ ਨਿਰੋਧਾਵਸਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ **ਖਯੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ, ਸਮੀਪੂਪਚਾਰੇਨ ਵਾ।

ਸਬ੍ਬੇ ਬਾਲਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਪੀਤਿ ਸੋਣਸਿਗਾਲਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਬਾਲਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਸਮਧਿਗਤ...ਪੇ॰... ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ ਖਣਵਸੇਨ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਖਯਸ੍ਸ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਰਤ੍ਥਕਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਰਾਗਾਦਿਕ੍ਖਯਾਨਂ ਬਹੁਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਤੇਸਂ ਖਯਾਨਮ੍ਪਿ ਤਬ੍ਬਿਕਾਰਭਾਵੇਨ ਬਹੁਭਾਵਤੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਰਾਗਸ੍ਸ ਖਯੋ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਨ ਦੋਸਾਦੀਨਂ, ਤਥਾ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋਪੀਤਿ ਅਞ੍ਞੋ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਂ ਖਯਭੂਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਖਯਭੂਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿਆਦਿਨਾ ਬਹੂਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦਸਙ੍ਗਹਿਤੇ ਦੋਸੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿ, ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੭) ਵਚਨਤੋ ਵਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਖਯੋ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾ"**ਤਿ। ''ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਵਚਨਤੋ ਆਹ **"ਸਙ੍ਖਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ"**ਨ੍ਤਿ । ਯਂ ਪਨ ਸਙ੍ਖਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ, ਤਂ ਇਤਰਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੋ ਵਿਯ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਹੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਆਹ **"ਸਙ੍ਖਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿ। ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਤ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨੧) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਕਿਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ? ਯਦਿ ਭਵਤੋ ਮਨੋਰਥਪਰਿਪੂਰਣਤ੍ਥਂ ਖਯਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮ, ਅਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ, ਸਙ੍ਖਤਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕਭਾਵੇਨ ਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ, ਤਤੋ ਚ ਪਰਮਸੁਖਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਚ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਦੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਤਬ੍ਭਾਵਂ ਨਿਸੇਧੇਤੁਂ **"ਯਦਿ ਖਯੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਠਮਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਞਾਣਂ **ਗੋਤ੍ਰਭੁ** ਨਾਮ। ਸੇਸਮਗ੍ਗਪੁਰੇਚਰਂ **ਵੋਦਾਨਂ** ਨਾਮ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪੁਰੇਚਰਂ **ਅਨੁਲੋਮਂ** ਨਾਮ। ਤਂ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵਾਤਿ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤਂ। **ਭਦ੍ਰਮੁਖਾ**ਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਅਨੁਨਯਵਚਨਂ। **"ਖੀਯਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਇਦਾਨਿ ਖੀਯਮਾਨਤਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਉਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ। ''ਗੋਤ੍ਰਭੁ...ਪੇ॰... ਮੁਖਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ''ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਖਯਮੇਵ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ ਤਯਾ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਵਚਨਸ੍ਸ ਅਵਿਰੁਜ੍ਝਨਵਸੇਨ ਸਤਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਂ ਕਥੇਹੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਗੋਤ੍ਰਭੁਚਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ** ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਮਗ੍ਗਾਨਂ। ਗੋਤ੍ਰਭੁਕ੍ਖਣੇ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਆਹ **"ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੀਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। **ਫਲਮੇ**ਵਾਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਖੀਣਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਫਲਚਿਤ੍ਤਮੇਵ। **ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਆਦੀਨਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਇਤਰੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ ਸਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ।

"ਅਪਿਚਾ"ਤਿਆਦਿ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰੇਨਪਿ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਵਨਿਸੇਧਨਂ। ''ਉਪ੍ਪਾਦੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਪਨ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੋਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਇਤਰਥਾ ਖਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ।

ਅਥ ਵਾ ''ਅਦ੍ਧਾ ਸੋ...ਪੇ॰... ਨਿਰੁਤ੍ਤਰੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਗਨ੍ਥੇਨ ਖਣਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਚੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਵੇ ਦੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ''ਖਯੇ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੪੨) ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾਪਿ ਖਯਪਰਿਯਾਯਤ੍ਤਾ ''ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਸਮਾਨਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਂ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਅਪਿਚਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ''ਉਪ੍ਪਾਦੀਯਤੀ''ਤਿ ਮਗ੍ਗਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਯਦਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਇਧ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦਿਦੋਸਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਏਤ੍ਤਕੇਨਾਪਿ ਪਨ ਪਰਸ੍ਸ ਵਚਨਪਟਿਬਾਹਨਂ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁਨ੍ਤਿ ਪਰਿਹਾਰਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨੇ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ ਕਤੋਤਿ। **ਯਥਾਨੁਰੂਪਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਛਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਰਮ੍ਪਰਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਯਥਾਨੁਲੋਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ।

੨੨੧. ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋਤਿ ਪਬੁਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ, ਮਗ੍ਗਾਗਤਾਯ ਅਚਲਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਮਗ੍ਗਾਗਤਸਦ੍ਧਾਯ ਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਕਾਸੇ ਬੁਦ੍ਧਵੇਸਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾਪਿ ''ਨਿਚ੍ਚਂ ਸੁਖਂ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੂਰਮ੍ਬਟ੍ਠੋਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੫)। **ਅਕਤਞ੍ਞੂ**ਤਿ ਅਕਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਅਕਤਞ੍ਞੂ। **ਸਨ੍ਧਿਚ੍ਛੇਦੋ**ਤਿ ਭਵਸਨ੍ਧਾਨਕਰਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਪਾਪਸ੍ਸ ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤੇਨ ਪੁਨ ਭਵਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾਪਿ ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਖੇਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ। **ਹਤਾਵਕਾਸੋ**ਤਿ ਖੀਣਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਤ੍ਤਾਯੇਵ ਆਯਤਿਂ ਕਤ੍ਥਚਿ ਓਕਾਸਲੋਕੇ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵਿਹਤਾਵਕਾਸੋ। **ਵਨ੍ਤਾਸੋ**ਤਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਭਿਸਙ੍ਗਾਭਾਵਤੋ ਛਡ੍ਡਿਤਤਣ੍ਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਤ੍ਤਮਪੋਰਿਸੋ**ਤਿ ਸਦੇਵਲੋਕੇ ਅਗ੍ਗਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਪੋਰਿਸੋ।

ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾਤਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ, ਪਟਿਲਭਿਤੁਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਕਰਾ। ਕਾਮਾਦੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣੀਯਤਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣੀਯਾ, ਯਦਿਦਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ, ਏਤਂ ਕਾਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ **ਕਾਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮੇਹਿ ਨਿਗ੍ਗਮਨਂ, ਅਥ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ ਨਿਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਾ **ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ,** ਕਾਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਟ੍ਠਾਨਂ, ਨਿਸ੍ਸਰਣੂਪਾਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਕਾਮੇਹਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ''ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਇਧ ਗਹਿਤਂ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਦਯੋਪਿ ''ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ –

> ''ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਪਠਮਂ ਞਾਣਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ।
> ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, 'ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਰੇ''ਤਿ॥ (ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੦੯; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੩੬੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੩.੬੬; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਮਹਾ॰ ੧.੫੬; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਟੀ॰ ੭੬ ਮਿਸ੍ਸਕਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਣ੍ਣਨਾ)।

ਅਰੂਪਂ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ। **ਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ, ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਭੂਤਮਿਦਨ੍ਤਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ''ਭੂਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਮਂ, ਸਮ੍ਮਾ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਪਠਮ...ਪੇ॰... ਭਵੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਨਿਸ੍ਸਰਣਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਤਦੇਕਯੋਗਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਕਾਮਰੂਪਨਿਸ੍ਸਰਣਾਨਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵੋਯੇਵ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਮਤ੍ਥਂ ਆਗਮੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨ ਤੁ ਖਯੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

''ਅਤ੍ਥਿ...ਪੇ॰... ਸੁਫੁਸਿਤਨ੍ਤਿ ਚਾ''ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਲੋਕੇ, ਕਿਂ ਵਿਵੇਕੇਨ ਕਾਮਾਪੀਤਿ ਏਵਂ ਮਾਰੇਨ ਪਟਿਬਾਹਿਤੇ। ''ਅਤ੍ਥਿ...ਪੇ॰... ਸੁਫੁਸਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤੇਨ ਆਲਵਕਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੁਫੁਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਫੁਸਿਤਂ, ਸਚ੍ਛਿਕਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਅਜਾਤ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਦਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵੇਵਚਨਾਨਿ। ਅਥ ਵਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਵਿਯ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਕਾਰਣਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਨ ਜਾਤਂ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਅਜਾਤਂ** । ਕਾਰਣੇਨ ਵਿਨਾ ਸਯਮੇਵ ਚ ਨ ਭੂਤਂ ਨ ਪਾਤੁਭੂਤਂ ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ **ਅਭੂਤਂ**। ਏਵਂ ਅਜਾਤਤ੍ਤਾ ਅਭੂਤਤ੍ਤਾ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਾਰਣੇਨ ਨ ਕਤਨ੍ਤਿ **ਅਕਤਂ**। ਜਾਤਭੂਤਕਤਭਾਵੋ ਚ ਨਾਮ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਸਙ੍ਖਤਸਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **ਅਸਙ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਵਾ ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੂਯ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਤਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਂ, ਨ ਤਥਾ ਸਙ੍ਖਤਂ, ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਰਹਿਤਨ੍ਤਿ ਚ **ਅਸਙ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਅਨੇਕੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਭਾਵੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੇ

ਪਕਤਿਵਾਦੀਨਂ ਪਕਤਿ ਵਿਯ ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਏਕੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ ਏਤਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਨ ਕੇਨਚਿ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਅਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਅਪਚ੍ਚਯਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਸਯਮੇਵ ਨੁ ਖੋ ਇਦਂ ਭੂਤਂ ਪਾਤੁਭੂਤਨ੍ਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਤਨ੍ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ''ਅਭੂਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਞ੍ਚੇਤਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਤਾਕਤਾਭੂਤਭਾਵੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਜਾਤਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਅਜਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਸਙ੍ਖਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ –

> ''ਨੋ ਚੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਅਜਾਤਂ ਅਭੂਤਂ ਅਕਤਂ ਅਸਙ੍ਖਤਂ। ਨਯਿਧ ਜਾਤਸ੍ਸ ਭੂਤਸ੍ਸ ਕਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਜਾਤਂ ਅਭੂਤਂ ਅਕਤਂ ਅਸਙ੍ਖਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਤਸ੍ਸ ਭੂਤਸ੍ਸ ਕਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੭੩) –

ਏਵਮਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਦਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਨੇਕੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੂ**"ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਾਮੀ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਂ ਦੇਸਨਤੋ ਸਾਮੀ ਇਸ੍ਸਰੋਤਿ **ਧਮ੍ਮਸਾਮੀ**। ਤਥਾਗਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਥਿਤੋਵ। ਸਮ੍ਮਾ ਸਾਮਂ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਸਯਮੇਵ ਸਮ੍ਮੋਹਨਿਦ੍ਦਾਵਿਗਮੇਨ ਪਟਿਬੁਦ੍ਧੋ, ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਵਿਕਸਿਤਵਾਤਿ ਵਾ **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ**।

ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇਤਿ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੧੨) ਏਵਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਆਗਤੇ ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ।

ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਤਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਪਕ੍ਖਂ ਭਜੇਯ੍ਯਾ**"ਨ੍ਤਿ। **ਰੂਪਾਵਚਰਤ੍ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਾ**ਤਿ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇਨ ਤਿਕਜ੍ਝਾਨਾ, ਪਞ੍ਚਕਨਯੇਨ ਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਾ। ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਕੇਪਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ "**ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ**"ਤਿ ਆਹ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਚੇਵ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਚ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ – ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ, ਅਪਿਚ ਅਨੁਲੋਮਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਕਿਲੇਸੇ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਜਹਤਿ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਜਹਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਥਾ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਕੁਸਲਞਾਣਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨੇਵ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ। ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚ ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ ਤੇਸਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਕਰਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

> ''ਞਾਣਂ ਯਂ ਸਙ੍ਖਤਾਲਮ੍ਬਂ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਲਮ੍ਬਮੇਵ ਵਾ।
> ਪਾਪੇ ਹਨ੍ਤਿ ਨ ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ, ਤਦਞ੍ਞਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਯ''ਨ੍ਤਿ॥

ਰੂਪਸਭਾਵਾਭਾਵਤੋਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੋ, ਪਟਿਘਾਤਵਨ੍ਤਤਾ ਕਲਾਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਦੇਸਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਸਭਾਵੋ, ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਟਿਘਾਤੋ, ਸਪ੍ਪਦੇਸਤਾ ਚ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ''ਅਸੁਕਦਿਸਾਯ, ਅਸੁਕਪਦੇਸੇ''ਤਿ ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸੀਯਤਿ। **ਪਪਞ੍ਚਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਪਪਞ੍ਚੇਹਿ ਸਹ ਅਵਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਅਭਾਵਤੋ, ਤੇਸਂ ਅਭਾਵਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਚ। ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾ ਹਿ ਸਂਸਾਰੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਪਞ੍ਚੇਨ੍ਤੀਤਿ ਪਪਞ੍ਚਾ ਨਾਮ।

੭੭੨-੫. ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ, ਸੁਤ੍ਤਤੋ ਚ ਸਾਧੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ "**ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮਨਨ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਸਂਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਭੂਤਤ੍ਤਾ **ਅਨ੍ਤਂ**। ਇਮਿਨਾ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ ਕਥਿਤਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਸੋਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਅਕਤਨ੍ਤਿਪਿ ਪਠਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋਵ। ਸਉਪ੍ਪਾਦਵਯਨ੍ਤਾਭਾਵੇਨ **ਅਨਨ੍ਤਂ**। ਕਿਲੇਸਪਰਿਲ਼ਾਹਾਭਾਵੇਨ, ਕਿਲੇਸਕ੍ਖੋਭਾਭਾਵੇਨ ਚ **ਸਨ੍ਤਂ**। ਪਲੋਕਿਤਾਭਾਵੇਨ **ਅਪਲੋਕਿਤਂ**। ਅਤਿਤ੍ਤਿਕਰਭਾਵੇਨ **ਪਣੀਤਂ**।

ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਹਨਨਤੋ **ਸਰਣਂ**। ਕਿਲੇਸਚੋਰੇਹਿ ਅਨੁਪਦ੍ਦੁਤਤ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਭਯਤਾਯ **ਖੇਮਂ**। ਸਬ੍ਬੁਪਦ੍ਦਵਨਿਵਾਰਣਤੋ **ਤਾਣਂ**। ਜਾਤਿਆਦਿਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਅਨੁਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਲ੍ਲੀਯਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਤਾਯ **ਲੇਣਂ**। ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਦਾਯਕਤ੍ਤੇਨ ਪਰਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵਤੋ **ਪਰਾਯਣਂ**।

ਸਬ੍ਬਪੀਲ਼ਾਵਿਮੁਤ੍ਤਤਾਯ **ਸਿਵਂ**। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਹੀਨਾਨਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਮੁਖਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾਪਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਗੁਣਵਸੇਨ ਸਭਾਵਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ ਦੁਕ੍ਕਰਤਾਯ **ਨਿਪੁਣਂ**। ਅਵਿਪਰੀਤਤਾਯ **ਸਚ੍ਚਂ**। ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਪਰਿਕ੍ਖਯਕਰਤ੍ਤਾ **ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਂ**। ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਤਾਯ ਸਨ੍ਤੁਤ੍ਤਅਯੋਗੁਲ਼ੇ ਮਕ੍ਖਿਕਾਹਿ ਵਿਯ ਚਤੂਹਿ ਆਸਵੇਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ **ਅਨਾਸਵਂ**। ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕਸ੍ਸਾਪਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ ਦੁਕ੍ਕਰਤਾਯ **ਸੁਦੁਦ੍ਦਸਂ**। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਅਸਙ੍ਖਤਗੁਣੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠਤਾਯ **ਪਰਂ**। ਸਂਸਾਰਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸ ਤੀਰਭੂਤਤ੍ਤਾ **ਪਾਰਂ**। ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਨੋ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨੋ ਵਾ ਅਗੋਚਰਤਾਯ **ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਂ**। ਨਿਦਸ੍ਸਨਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਉਪਮਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਵਾ **ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਂ**।

ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ **ਧੁਵਂ**। ਤਤੋਯੇਵ ਪਰਮਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵਤੋ **ਦੀਪਂ**। ਰੋਗਾਦਿਪੀਲ਼ਾਭਾਵਤੋ **ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਂ**। ਤਤੋਯੇਵ **ਅਨੀਤਿਕਂ**। ਤਣ੍ਹਾਲਯਾਭਾਵਤੋ **ਅਨਾਲਯਂ**। ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤੇਸੁ ਅਸਙ੍ਖਤਕੋਟ੍ਠਾਸਭੂਤਤ੍ਤਾ, ਪਰਮਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵਤੋ ਵਾ **ਪਦਂ**। ਅਵਿਨਾਸਭਾਵੇਨ **ਅਚ੍ਚੁਤਂ**। ਅਕ੍ਖਰਣਤੋ ਅਵਿਨਸ੍ਸਨਤੋ **ਅਕ੍ਖਰਂ**।

ਸਙ੍ਖਤਨਿਸ੍ਸਟਤ੍ਤਾ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**। ਭਵਬਨ੍ਧਨਵਿਮੁਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤਾਯ **ਮੋਕ੍ਖਂ**।

੧੧੬-੭. ਏਵਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। **ਵਿਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਹਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ। **ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੋ**ਤਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੂਪਾਯਭੂਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾ। **ਕਾਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸਦ੍ਧਂ, ਬੁਦ੍ਧਿਞ੍ਚ ਕਰੋਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤੀਤਿ **ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਕਰਂ। ਤਥਾਗਤਮਤੇ**ਤਿ ਤਿਪਿਟਕਬੁਦ੍ਧਵਚਨੇ, ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਵਾ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਭੂਤਂ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਭਵਂ, ਤਦੇਵ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਂ, ਤਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਭਵਸਮ੍ਪਸਾਦਨਕਰਂ। ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਾਲਿਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਮਧੁਰੇਹਿ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ, ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਾਰਵਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਰ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਸਾਰਂ ਜਾਨਨ੍ਤੀਤਿ ਸਾਰਞ੍ਞੂ, ਤੇ ਵਿਮ੍ਹਾਪੇਤੀਤਿ **ਸਾਰਞ੍ਞੂਵਿਮ੍ਹਾਪਨਂ। ਨਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ, ਸੁਤਮਯਮੂਲਕਂ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੨. ਦ੍ਵਾਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਯਥਾਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਰਿਯੋਸਾਨੇ। **ਏਤ੍ਤਕਮੇਵਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਮਤ੍ਤਮੇਵ। **ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਤੋ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ ਸਕਸਕਸਭਾਵਵਸੇਨ ਅਪਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਵਿਜ੍ਜਮਾਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਕਾਸਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਤੋ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤਿ ਪਕਾਰੇਨ ਞਾਪੀਯਤੀਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੂਤਾ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ‘‘ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ ਪਕਾਰੇਨ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਕਤ੍ਤੁਸਾਧਨਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਅਭਿਧਾਯਕਭੂਤਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ‘‘ਸਙ੍ਖਾ...ਪੇ॰... ਵੋਹਾਰੋ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੩੧੩-੧੩੧੪) ਚਤੂਹਿ ਪਦੇਹਿ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ‘‘ਨਾਮਂ...ਪੇ॰... ਅਭਿਲਾਪੋ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੩੧੩-੧੩੧੪) ਛਹਿ ਪਦੇਹਿ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਕਥਿਤਾਤਿ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਤੇਨੇਵਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ। **ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਾਤਿਕਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਸਙ੍ਖਾ**ਤਿ ‘‘ਅਹਂ ਮਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਙ੍ਖਾਯਮਾਨਤਾ। **ਸਮਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਕੇਤਵਸੇਨ ਞਾਯਮਾਨਤਾ। **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਸਙ੍ਕਰਵਸੇਨ ਅਨੇਕਧਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨਤਾ। **ਵੋਹਾਰੋ**ਤਿ ਪਾਕਟਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤਾ, ਕਥਨਵਸੇਨ ਉਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਵਾ। ਅਤ੍ਥਾਭਿਮੁਖਂ ਨਮਤੀਤਿ **ਨਾਮਂ**। ਤਂ ਪਨ ਅਨ੍ਵਤ੍ਥਰੂਲ਼੍ਹੀਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਂ, ਸਾਮਞ੍ਞਗੁਣਕਿਤ੍ਤਿਮਓਪਪਾਤਿਕਨਾਮਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ। **ਨਾਮਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਕਰਣਂ। **ਨਾਮਧੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਠਪਨਂ, **ਨਾਮਧੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸੇਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮਂ। ਅਕ੍ਖਰਦ੍ਵਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਿ ਕਥਨਂ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ**। **ਬ੍ਯਞ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟਕਰਣਂ। **ਅਭਿਲਾਪੋ**ਤਿ ਅਭਿਲਾਪਨਂ।

ਅਹਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਅਹਂਕਾਰਬੁਦ੍ਧਿਵਿਸਯਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਸਮੂਹਸਨ੍ਤਾਨਮੁਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਦਞ੍ਞਾਨਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਅਨਿਬ੍ਬਚਨੀਯਂ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਵਦਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਹਨ੍ਤਿ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ। ‘‘ਅਹਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਕਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ **ਯਥਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਂ ਪਕਾਸੇਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ‘‘ਸਮਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵੋਹਾਰੋ’’ਤਿ ‘‘ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾ’’ਤਿ ਇਮਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਇਦਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਤਦਨੁਰੂਪਾ ਜਾਤਾਤਿ **ਤਜ੍ਜਾ**, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਕੇਵਲਂ ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਵਸੇਨੇਵ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਿ ਵਚਨਤ੍ਥਸਙ੍ਖਾਤਕਾਰਣਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵੋਹਾਰਂ ਲਭਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਰਿਯਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਗਣ੍ਠਿਪਦਕਾਰੇਨਾਪਿ ਹਿ ਇਮਿਨਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਪਾਦਾਨਵਤੀ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਕਾਰਣਵਤਿਂ ਕਾਰਣਭੂਤਮਤ੍ਥਮੁਪਾਦਾਯ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤਿ, ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਅਨੇਨ ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮੇਵ ਭਜਤਿ। ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਹਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਪਨਿਧਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਂ ਏਕਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁਸੋਤ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, **ਰੂਪਸਦ੍ਦ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਾਨਿ। **ਪਥਵੀਤੇਜੋਵਾਯੁ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਂ ਪਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਤੇਨੇਵ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਪਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਭੇਦੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਥਵਾਦਿਕਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵਿਯਂ ਏਕਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮੂਹਮੇਵੋਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤਿ, ਘਟਾਦਿਕਾ ਚ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਮੂਹੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸਮੇਵ ਨਾਮਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮੂਹਮੇਵੋਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਏਕਸ੍ਸ ਵਾ’’ਤਿਆਦਿ । ਤਤ੍ਥ ਏਕਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮੂਹਮੁਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨਾਯ ਪਥਵਾਦਿਵਸੇਨ ਪਾਕਟਭਾਵਤੋ ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ

ਇਤਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਕਥ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। **ਅਯੰ ਸਮੂਹਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ** ਸਮੂਹਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ। **ਦਿਸਾਕਾਸਾ**ਦੀਸੁ **ਦਿਸਾ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਨ੍ਦਸੂਰਿਯਾਵਤ੍ਤਨਮੁਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨੰ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਦਿਦਿਸਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਆਕਾਸ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਧਮ੍ਮੇ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨੰ ਕੂਪਗੁਹਾਦਿਆਕਾਸਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਕਾਲ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਨ੍ਦਾਵਤ੍ਤਨਾਦਿਕਮੁਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਾਦਿਕਾਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਥਵੀਮਣ੍ਡਲਾਦਿਕੰ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਞ੍ਚ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨੰ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਭਾਵ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਸਭਾਵੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਞ੍ਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣੰ ਅਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨਿਰੋਧ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਨਿਰੋਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਖਯਾਦਿਸਭਾਵੰ ਤੰ ਤੰ ਧਮ੍ਮਮੁਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨੰ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਾਦਿਕੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸਾਪਿ ਹਿ ਦਿਸਾਕਾਸਾਦਿਕਾ ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਸਮੂਹਮੁਪਾਦਾਯ ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਭਾਵਤੋ **ਅਸਮੂਹਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**ਯੇਵਾਤਿ।

ਸਾਤਿ ਅਯੰ ਦ੍ਵਿਧਾ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਤਜ੍ਜਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥੰ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੰਯੇਵ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਵੁੱਤੰ “**ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੰ ਪਰਮਤ੍ਥੰ ਜੋਤਯਤੀ**”ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ‘‘ਛ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਹੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵੁੱਤੰ। **ਵਿਜ੍ਜਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨੰ। **ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤੰ ਸਭਾਵਵਸੇਨ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨੰ। **ਨਾਮਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਮਤ੍ਤਵਨ੍ਤੰ। **ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਜਵਨਵੀਥਿਯਾ, ਤਦਨੁਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਤੀਤਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਜਵਨਵੀਥਿਯਾ ਚ ਅਨਨ੍ਤਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ । ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਜਵਨਵੀਥਿਪਿ ਹਿ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਇਧ ਗਹਿਤਾ। **ਗਹਿਤਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਕੇਤੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਅਯੰ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਦਮਿਮਸ੍ਸ ਵਾਚਕ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਵਚਨਵਚਨਤ੍ਥਸਮ੍ਬਨ੍ਧਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਗਹਿਤਪੁਬ੍ਬਭਾਵਸਙ੍ਕੇਤੇਨ। **ਯਾਯਾ**ਤਿ ਯਾਯ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਰਣਭੂਤਾਯ। **ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਜਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ** ਕਤ੍ਤੁਭੂਤੇਨ। **ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਜਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ** ਵਾ ਕਰਣਭੂਤੇਨ, ਯਾਯ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਤ੍ਤੁਭੂਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਪਰਮਤ੍ਥਵਸੇਨ ਪਨ ਦੁਵਿਧੰ ਅਤ੍ਥਜਾਤੰ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪੀਯਤੀਤਿ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

> ‘‘ਅਤ੍ਥਾ ਯਸ੍ਸਾਨੁਸਾਰੇਨ, ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਪਰੰ।
> ਸਾਯੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਨਿਮ੍ਮਿਤਾ’’ਤਿ॥

ਕਤਰਜਵਨਵੀਥਿਯੰ ਪਨਾਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ‘‘ਘਟੋ’’ਤਿਆਦਿਸਦ੍ਦੰ ਸੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਮੇਕੰ ਸਦ੍ਦੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਜਵਨਵਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਸਦ੍ਦਸਮੁਦਾਯਮਾਰਬ੍ਭ ਏਕੋ, ਤਤੋ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਾਰਬ੍ਭ ਏਕੋਤਿ ਏਵੰ ਸਦ੍ਦਸਮੁਦਾਯਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਜਵਨਵੀਥਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਅਤ੍ਥਾਵਬੋਧੋਤਿ ਆਚਰਿਯਾ।

ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਛਕ੍ਕਨਯੋ ਵੁੱਤੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਥਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ। **ਕੇਨਚਿ ਆਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ, ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਤੋ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਪਕਾਰੇਨ। **ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨੰ ਪਞ੍ਚਮਸਚ੍ਚਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਕਾਸਾਦਿਪਞ੍ਚਮਸਚ੍ਚਾਦੀਨੰ। **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਟ੍ਠਮਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਪਕਤਿਪੁਰਿਸਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਵਰਜਤਮਾਨੰ ਸਮਾਨਾਵਤ੍ਥਾ ਪਕਤਿਅਙ੍ਗੁਟ੍ਠਾਦਿਪਰਿਮਾਣੋ ਕਾਰਕੋ ਵੇਦਕੋ ਅਤ੍ਤਾ ਪੁਰਿਸੋਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਾਨੰ ਪਕਤਿਪੁਰਿਸਾਦੀਨੰ। **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਆਕਾਸਕੁਸੁਮਾਦਿੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਹਿ ਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਏਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਮੇਵ।

> ‘‘ਕੁਸਗ੍ਗੇਨੁਦਕਮਾਦਾਯ, ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕੰ ਮਿਨੇ।

ਏਵਂ ਮਾਨੁਸਕਾ ਕਾਮਾ, ਦਿਬ੍ਬਕਾਮਾਨ ਸਨ੍ਤਿਕੇ''ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੨.੨੧.੩੯੯) –

ਵਚਨਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਦਿਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਨਿਹੀਨਾਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਕਪਣਂ...ਪੇ॰... ਨਿਧਾਯਾ"**ਤਿ। **ਮਾਨੁਸਕ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਭਵਂ। ਪਰਮਤ੍ਥੋ ਚ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਪਾਠਸੇਸੋ।

੧੧੮. **ਤਤਿਯਾ ਕੋਟਿ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ** ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ **ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** –

''ਦੁਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਕ੍ਖਾਸਿ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਦਤਂ ਵਰੋ।
ਸਮ੍ਮੁਤਿਂ ਪਰਮਤ੍ਥਞ੍ਚ, ਤਤਿਯਂ ਨੋਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੪੩੯-੪੪੩)।

ਪਰਵਾਦੇਸੁ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ ਪਕਤਿਪੁਰਿਸਨ੍ਤਰਾਦਿਵਾਦੀਨਂ ਪਰੇਸਂ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਵਾਦੇਸੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇਸੁ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇਸੁ ਵਾ ਨ ਕਮ੍ਪਤਿ ਨ ਪਵੇਧਤਿ ਨ ਚਲਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੩. ਤੇਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਕਾਰਕਪਟਿਵੇਧਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦਿਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਕੁਸਲਾਦਯੋ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ। ਏਤੇਸਂ ਪਨ ਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ । ਪੁਬ੍ਬੇ ‘‘ਕਾਰਕੋ’’ਤਿ ਵਚਨਂ ਵਿਯ ‘‘ਵੇਦਕੋ’’ਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ ਕਾਰਕੋ ਵੇਦਕੋ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਲਦ੍ਧਿਤਾਯ ‘‘ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਕਾਰਕਸ੍ਸ ਵੇਦਕਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਮਭਾਵੋਪਿ ਸਿਯਾ, ਇਤਰਥਾ ਅਹੇਤੁਕਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤੇਸਂ** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਆਯਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਿ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ। ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਦੀਨਂ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਕਾਰਕਾਭਾਵੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ, ਤਬ੍ਬਿਪਾਕਾਨਞ੍ਚ ਅਭਾਵਤੋ। **ਨਿਰਤ੍ਥਿਕਾ**ਤਿ ਦੇਸੇਤ੍ਵਾਪਿ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਨਿਰਤ੍ਥਿਕਾ। ‘‘ਨਾਯਂ ਨਿਰਤ੍ਥਿਕਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ‘‘ਸਾਤ੍ਥਿਕਾ’’ਤਿ ਵਚਨਂ ਪਨ ਪਰਸ੍ਸ ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹਤ੍ਥਂ। ਲੋਕੇਪਿ ਹਿ ਏਵਂ ਵੋਹਾਰਂ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਭਵਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਥਾਤਿਆਦਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਕਾਰਕਾਭਾਵੇਪਿ ਅਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਗਹਣੇ। **ਅਨੁਰੋਧੋ**ਤਿ ਅਨੁਕੂਲਪਕ੍ਖਪਾਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਕਾਰਕਾਭਾਵੇਪਿ ਕੁਸਲਾਦਯੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਗਹਣੇ। **ਵਿਰੋਧੋ**ਤਿ ਪਟਿਘੋ।

ਏਵਂ ਕਾਰਕਾਭਾਵੇਪਿ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਸਬ੍ਭਾਵਂ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਸਾਧੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਲੋਕਸਿਦ੍ਧੇਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਾਧੇਤੁਂ **“ਅਥਾਪੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਥਾਪੀ**ਤਿ ਕਾਰਕਾਭਾਵੇਪਿ। ਪਥਵਿ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਥਵੋਜਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਆਪ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਆਪੋਜਂ। **ਤੇਜੋ**ਤਿ ਸੀਤੁਣ੍ਹਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ। **ਉਤੂ**ਤਿ ਹੇਮਨ੍ਤਾਦਿਉਤੁ। **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਬੀਜਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਜਨਕਪਚ੍ਚਯੋ ਹੇਤੁ, ਅਨੁਪਾਲਨਕਪਚ੍ਚਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ **“ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ”**ਤਿ। ‘‘ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਹੇਤੁ, ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨੁਪਾਲਨਕੋ’’ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਏਵਂ ਕਾਰਕਾਭਾਵੇਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਾਧੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਰਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਤਾਵ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਂ **“ਅਥਾਪਿ ਚੇਤ੍ਥਾ”**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਕਾਮਂ ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਬਾਹਿਰਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਏਵ ਅਤ੍ਤਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪੀਯਤਿ, ਪਰੋ ਪਨ ‘‘ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਮੀ’’ਤਿ ਮਞ੍ਞਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨ **“ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮ ਤਾਵਾ**ਤਿ ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਤਾਵ ਚੇਸਾ ਕਾਰਕਾਭਾਵੇਪਿ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਭਾਵਾਭਾਵਵਿਚਾਰਣਾ ਪਠਮਂ ਤਮੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੋਸਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ਪੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਪਟਿਞ੍ਞਂ ਅਦਤ੍ਵਾਵ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥਾ”**ਤਿ। **ਸਚੇਤਨੋ ਵਾ ਉਦਾਹੁ ਅਚੇਤਨੋ** ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੋ ਦੋਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਤਰੋ ਉਭਯਥਾਪਿ ਦੋਸੋਯੇਵ। ਯਞ੍ਹਿ ਅਚੇਤਨਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਨ ਤਂ ਕਾਰਕਂ, ਵੇਦਕਞ੍ਚ, ਯਥਾ ਤਂ ਪਾਕਾਰਤਰੁਆਦਯੋ। ‘‘ਅਚੇਤਨੋਵਾਯਂ ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਅਨੁਮਾਨੇਨ ਕਾਰਕਵੇਦਕਤ੍ਤਾਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਯਦਿ ਅਚੇਤਨੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨਞ੍ਞੋ**ਤਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵਸੇਨ ਅਨਞ੍ਞੋ। ਇਤਰਥਾ ‘‘ਸਚੇਤਨੋ’’ਤਿ ਵਚਨਮੇਵ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਸਹਭਾਵੀ ਨਾਮ ਅਞ੍ਞੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨੋਪਿ ਨਾਸੋ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤਿਰੂਪੇਸੁ ਏਕਸ੍ਸ ਨਾਸੇ ਇਤਰਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਨਾਸੋ ਵਿਯ। **ਚੇਤਨਾਯਪਿ ਨਾਸੋ ਨ ਭਵਤਿ** ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪੇਸੁ ਏਕਸ੍ਸ ਅਵਿਨਾਸੇ ਇਤਰਸ੍ਸਾਪਿ ਅਵਿਨਾਸੋ ਵਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

‘‘ਚੇਤਨਾਯ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁਂ **“ਚੇਤਨਤ੍ਤਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਾਸੇ ਸਤਿ ਚੇਤਨਾਯਪਿ ਵਿਨਾਸੋ ਨ ਭਵਤੀ’’ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾਪਿ ਪਰਸ੍ਸ ਨਿਰੁਤ੍ਤਰਭਾਵੇ, ਚੇਤਨਾਯ ਨਾਸੇ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਾਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **“ਅਥ ਚੇਤਨਾਯੇਵਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਅਤ੍ਤਾਵ ਨਸ੍ਸਤੁ, ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਚੇਤਨਾ। ਕੋ ਹਿ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਾਭਾਵੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਨੁਰੋਧੋ, ਚੇਤਨਾਯ ਵਿਰੋਧੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਹੀਨਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਹੀਨਾ। ਅਥ ਨ ਭਵਤਿ, ‘‘ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਹੀਨਾ’’ਤਿ ਯਦਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਨਾਸੇ ਚੇਤਨਾਯ ਅਵਿਨਾਸੋ ਨ ਭਵਤਿ। ਚੇਤਨਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਚੇਤਨਾਯ ਨਾਸੇ ਅਤ੍ਤਨੋਪਿ ਵਿਨਾਸਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਨ ਨਸ੍ਸਤੀਤਿ ਤਵ ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਹੀਨਾ। **ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਵਿਪਰੀਤਂ** ਵਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਵਿਪਰੀਤਂ। ਚੇਤਨਾਯ ਵਿਨਾਸੇਪਿ ਅਤ੍ਤਾ ਨ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਅਵਿਨਾਸੇਪਿ ਚੇਤਨਾ ਨਸ੍ਸਤੀਤਿ ਏਵਂ ਵਾ ਤਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਤ੍ਤਾ ਨਸ੍ਸਤੁ, ਚੇਤਨਾ**

ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਅਵ੍ਵਭਾਵੇ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਸਮਾਨਯੋਗਕ੍ਖਮਤਾਯ ਭਵਿਤਬ੍ਬਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਪਟਿਵ੍ਵਾਹੀਨੋ ਭਵਸੀ**ਤਿ ਚੇਤਨਾਯੇਵ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਨ ਨਸ੍ਸਤਿ ਪਟਿਵ੍ਵਾਯ ਹੀਨੋ ਭਵਸਿ।

ਇਧਾਤਿ ਅਵ੍ਵਤ੍ਥ ਪਕ੍ਖੇ। **ਲਕ੍ਖਣਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਵਿਸਦਿਸੇਹਿ ਭਿਨ੍ਨਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਕਤੰ। **ਦੇਸਨ੍ਤਰਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਭਿਨ੍ਨਦੇਸਕਤੰ। ਜਾਤੋ ਵੇਦੀਯਤਿ ਞਾਯਤੀਤਿ **ਜਾਤਵੇਦੋ,** ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। **ਡਯ੍ਹਮਾਨੇ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਨੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਮਾਨੇ। ਏਕੋ ਪਵਤ੍ਤਿਪਦੇਸੋ ਇਮੇਸਨ੍ਤਿ ਏਕਦੇਸਾ, ਤੇਸੰ ਭਾਵੋਤਿ **ਏਕਦੇਸਤ੍ਤੰ**।

ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਤੋਤਿ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਭੇਦੇਪਿ ਠਾਨਵਸੇਨ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜ੍ਜਨਤੋ ਅਵਿਸੰਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ''ਏਕਦੇਸਤ੍ਤੇ''ਤਿਇਮਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਵਸੇਨ "**ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਭਾਵੇਪੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੰ ਅਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ''ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਏਕਦੇਸਤਾ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਹ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਪਟਿਵ੍ਵਾ ਹੀਨਾਤਿ** ਯਦਿ ਪੁਬ੍ਬਪਟਿਵ੍ਵਾ ਪਮਾਣੰ, ਅਯੰ ਪਟਿਵ੍ਵਾ ਹੀਨਾ। ਯਦਿ ਵਾ ਪਨ ਅਯੰ ਪਮਾਣੰ, ਇਤਰਾ ਹੀਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਚੇਤਨਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਦੇਸਵਸੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਚੇਤਨਤ੍ਤਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ''ਸਚੇਤਨੋ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਯਾ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਵ੍ਵਾ ਪਰਿਹੀਨਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਚੇਤਨੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਤਾ ਅਚੇਤਨੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸਤੋ**ਤਿ ''ਯਦਿ ਅਚੇਤਨੋ ਸਿਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਦਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸਤੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਵੰ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਯਮਾਨੋ ਵਿਮਦ੍ਦਨਸਹੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ।

੧੭੯. **ਯਦਿ ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨੰ ਕਾਰਕੋ, ਤਬ੍ਬਿਪਾਕਾਨਞ੍ਚ ਵੇਦਕੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਸਨ੍ਧਾਵਤੀਤਿ ਸੰਸਰਤਿ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਭੂਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਮੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਸਯੰਕਤ**"ਨ੍ਤਿ।

੧੮੦. **ਸੰਸਾਰਮਾਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ –

''ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਪਾਟਿ, ਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨ ਚ।
ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ, 'ਸੰਸਾਰੋ'ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੧੯) –

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਖਨ੍ਧਪਟਿਪਾਟਿਆਦਿਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਸੰਸਾਰੰ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। **ਦੁਕ੍ਖਮਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸ ਸੰਸਾਰਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਿਆਦਿਦੁਕ੍ਖੰ ਮਹਬ੍ਭਯੰ ਮਹਾਭਯਸੰਵਤ੍ਤਨਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਓਪਪਾਤਿਕੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ।

੧੮੧. **ਭਾਰਾ ਹਵੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਭਾਰਭੂਤਾ, ਸੀਸੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਭਾਰਸਦਿਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਭਾਰਹਾਰੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਰਸ੍ਸ ਹਾਰਕੋ। **ਭਾਰਾਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਰਗ੍ਗਹਣੰ। **ਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾਪਾਦਨੇਨ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ ਭਾਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖਿਪਨੰ।

੧੮੨. **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮੰ। **ਸਕ**ਨ੍ਤਿ ਆਯਤ੍ਤੰ।

੧੮੩. ਏਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਕੇਨ ਕਪ੍ਪੇਨਾ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਕਪ੍ਪੇ।

੧੮੪. **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ**ਤਿਆਦਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥੰ।

‘‘ਤਥ੍ਹ ਖੋ ਸਮ੍ਮੁਤਿਵਸੇਨ, ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ **“ਨਨੁ ਭਗਵਤਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁੰ। ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਸਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਗਾਥਾ ਵਜਿਰਾਯ ਥੇਰਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੁੰ **“ਭਗਵਤਾ ਇਦਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿ।

੧੮੫. ਕਿਂ ਨੁ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਪਚ੍ਚੇਸੀਤਿ ਰੂਪਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਕਿਂ ਨਾਮ ਸਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਗਣ੍ਹਾਸਿ।

੧੮੬. ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਾਤਿ ਚਕ੍ਕਾਦਿਅਵਯਵਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ, ਚਕ੍ਕਾਦਿਅਵਯਵਾਨਂ ਸਮੋਧਾਨੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਵੋਹਾਰੋ।

ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ। ਨ ਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਪਹਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦਲ੍ਹਮੂਲ੍ਹੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਦਲ੍ਹਮੂਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹੀ,** ਕਾਰਣੇ ਦਸ੍ਸਿਤੇਪਿ ਅਪਰਿਚ੍ਚਜਨਵਸੇਨ ਗਹਣਂ ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਹਣਂ। ਕਾਰਣਸ੍ਸੇਵ ਦਟ੍ਠਮਸਮਤ੍ਥਤਾਵਸੇਨ ਗਹਣਂ ਮੂਲ੍ਹਗ੍ਗਹਣਂ। ਤਾਦਿਸੇਨ ਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਨ ਚ...ਪੇ॰... ਭਵਿਤਬ੍ਬ”**ਨ੍ਤਿ। **ਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨੇਯਜਤ੍ਥਨੀਤਤ੍ਥਵਸੇਨ ਉਭਯਥਾ ਠਿਤਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ।

ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਨੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯੇਸਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਦੇਸਨਾਯ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਸਂ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਵਸੇਨ ਦੇਸੇਤਿ। ਯੇਸਞ੍ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਯ, ਤੇਸਂ ਪਰਮਤ੍ਥਵਸੇਨ ਦੇਸੇਤਿ। ਦੇਸਭਾਸਾਕੁਸਲੋ ਵਿਯ ਆਚਰਿਯੋ ਤਂਤਂਦੇਸਵਾਸਿਮਾਣਵਾਨਂ ਤਾਯ ਤਾਯ ਭਾਸਾਯ। **ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਂ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਤ੍ਤੋ ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸੋ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਦੇਵੋ’’ਤਿਏਵਮਾਦਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਲੋਕੇ ਕਤਸਙ੍ਕੇਤਵਸੇਨ ਤਥਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਂ। ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਤਿਏਵਮਾਦਿ ਪਰਮਤ੍ਥਵਸੇਨੇਵ ਤਥਤ੍ਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਂ। ਤੇਨਾਹੁ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ –

> ‘‘ਸਙ੍ਕੇਤਵਚਨਂ ਸਚ੍ਚਂ, ਲੋਕਸਮ੍ਮੁਤਿਕਾਰਣਂ।
> ਪਰਮਤ੍ਥਵਚਨਂ ਸਚ੍ਚਂ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭੂਤਕਾਰਣਂ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੪੩੯-੪੪੩)।

> ‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਵੋਹਾਰਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
> ਸਮ੍ਮੁਤਿਂ ਵੋਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਨ ਜਾਯਤੀ’’ਤਿ॥

੧੮੭-੮. ਯੋ ਸੋ ਇਮਂ ਗਨ੍ਥਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਸਤਤਮ੍ਪਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਤੋ ਸਿਦ੍ਧਾ ਪਰਮਾ ਪਞ੍ਞਾ ਵੇਪੁਲ੍ਲਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਧਿਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਪਂ ਨੀਹਰਤਿ ਅਪਨੇਤੀਤਿ **ਅਧਿਨੀਹਰਂ**। ਵਿਮਤਿਯਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ, ਮੋਹਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਨਾਸਂ ਕਰੋਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋਤਿ **ਵਿਮਤਿਵਿਨਾਸਕਰਂ**। ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਮ੍ਪਦਾਯ ਮਨਵਡ੍ਢਨਤੋ **ਪਿਯਕਰਂ। ਵਿਕਸਤੀ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਤਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵਾ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਕਾਰਕਪਟਿਵੇਧਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੪. ਚੁਦ੍ਦਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੮੯. ਏਵੰ ਪਰਮਤ੍ਥਸਮ੍ਮੁਤਿਵਸੇਨ ਉਭਯਥਾਪਿ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤੇਸੁ ਉਗ੍ਗਹਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਦਿਵਸੇਨ ਕਤਪਰਿਚਯੇਨ ਅਤ੍ਥਕਾਮੇਨ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇਨ ਏਕੰਸਤੋ ਭਾਵਨਾਯ ਅਭਿਯੋਗੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਨਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਮਾਰਭਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਭਾਵਨਾਨਯ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਭਾਵਨਾਨਯ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵਨਾਨਯਂ, ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਡ੍ਢਨਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਹਿਤਂ ਆਨਯਤਿ ਉਪਨੇਤੀਤਿ ਹਿਤਾਨਯੋ, ਤਂ **ਹਿਤਾਨਯਂ। ਮਾਨਯ**ਨ੍ਤਿ ਮਾਨੇਨ੍ਤੋ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਤ੍ਥੇਹਿ ਅਨੁਸਾਸਨਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖਂ ਆਨੇਤੀਤਿ ਸੁਖਾਨਯੋ, ਤਂ **ਸੁਖਾਨਯਂ**। ਪਰਮਂ ਬਜਾਕਰੋਮਿ, ਪਰਮਂ ਭਾਵਨਾਨਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯੋਜਨਾ।

੧੯੦. ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਧਮ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਰਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਪਕਤਿਧਮ੍ਮਭੂਤਾ ਦਸ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ, ਤਤੋ **ਉਤ੍ਤਰਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ** ਨਾਮ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ। ਤੇ ਹਿ ਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਞਾਣਂ, ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਵਿਯ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ''ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਠਿਤਵਸੇਨੇਵ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਬਾਲਮਨੁਸ੍ਸਾਦਿਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਝਾਯੀਨਞ੍ਚੇਵ ਅਰਿਯਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੯੧. **ਸਙ੍ਕਸ੍ਸਰਸਮਾਚਾਰੇ**ਤਿਆਦੀਹਿ ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਪਯੋਜਨਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਕਾਯ ਸਰਿਤਬ੍ਬੋ ਸਮਾਚਾਰੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਙ੍ਕਸ੍ਸਰਸਮਾਚਾਰੋ**। ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲਾਮਕਕਮ੍ਮਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਇਦਂ ਅਸੁਕੇਨ ਕਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਯ ਸਙ੍ਕਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਪਰੇ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਮਨ੍ਤੇਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਮਮ ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਅਸਾਰੁਪ੍ਪਂ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਮਨ੍ਤੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਸਙ੍ਕਾਯ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਸਮਾਚਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੁਸ੍ਸੀਲੇ**ਤਿ ਏਤਦੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਸੀਲਵਜ੍ਜਿਤੇ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦੁਸ੍ਸੀਲੇ**ਤਿ ਵਾ ਦੂਸਿਤਸੀਲੇ ਖਣ੍ਡਾਦਿਭਾਵਂ ਉਪਗਤਸੀਲੇ। **ਸੀਲਵਜ੍ਜਿਤੇ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਸੀਲਵਿਰਹਿਤੇ। **ਨਤ੍ਥਿ ਝਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਤਾਵ ਨਤ੍ਥਿ। **ਕੁਤੋ ਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਕੁਤੋ, ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁਯੇਵ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੯੨. ਚਰਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੀਲੇ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ**। ਵਾਰਿਤਂ ਤਾਯਨ੍ਤਿ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਤੇਨ, ਵਾਰਿਤਤੋ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਤਾਯਤੀਤਿ **ਵਾਰਿਤ੍ਤਂ**। ਯਂ ਭਗਵਤਾ ''ਇਦਂ ਕਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪੂਰਣਂ, ਇਦਂ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਯਂ ''ਨ ਕਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ ਵਾਰਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। **ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸੁ ਆਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਮਜ੍ਝੇ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਭਿਨ੍ਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਸੀਲਂ ਛਿਦ੍ਦਸਾਟਕੋ ਵਿਯ ਛਿਦ੍ਦਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤਂ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦਂ। ਯਸ੍ਸ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਵਾ ਅਨ੍ਤੇ ਵਾ ਭਿਨ੍ਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਛਿਨ੍ਨਸਾਟਕੋ ਵਿਯ ਖਣ੍ਡਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਦਞ੍ਞਂ **ਅਕ੍ਖਣ੍ਡਂ**। ਕਮਸ੍ਸ ਆਦਰਕਰਣਵਸੇਨ ਅਕ੍ਖਣ੍ਡਨ੍ਤਿ, ਕਮਵਿਲਙ੍ਘਨਵਸੇਨ ''ਅਕ੍ਖਣ੍ਡਮਚ੍ਛਿਦ੍ਦ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। **ਅਕਮ੍ਮਾਸ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਸਬਲਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਸਬਲਕਮ੍ਮਾਸਾਨਂ ਭੇਦਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਭਾਵਤੋ। ਏਤ੍ਤਕੋ ਹਿ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਯਸ੍ਸ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਦ੍ਵੇ ਤੀਣਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਭਿਨ੍ਨਾਨਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਿਟ੍ਠਿਯਾ, ਕੁਚ੍ਛਿਯਾ ਵਾ ਉਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਿਸਭਾਗਵਣ੍ਣੇਨ ਕਾਲਰਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਸਬਲਵਣ੍ਣਾ ਗਾਵੀ ਵਿਯ ਸਬਲਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਭਿਨ੍ਨਾਨਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਵਿਸਭਾਗਵਣ੍ਣਬਿਨ੍ਦੁਚਿਤ੍ਰਗਾਵੀ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਾਸਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਤਥਾਵਿਧਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ **"ਅਸਬਲਂ ਅਕਮ੍ਮਾਸ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਨਿਨ੍ਦਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਭੁਜਿਸ੍ਸਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥਅਪਰਾਮਟ੍ਠਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਭਾਵੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ''ਇਮਿਨਾਹਂ ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਵਤੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਵਾ ਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਂ ਤਣ੍ਹਾਦਾਸਬ੍ਯਤੋ ਮੋਚਿਤਤ੍ਤਾ **ਭੁਜਿਸ੍ਸਂ** ਨਾਮ। ਅਦਾਸਞ੍ਹਿ ਲੋਕੇ ਭੁਜਿਸ੍ਸੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਗੁਣਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ ਪਸਂਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥਂ**। ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਂ ਠਿਤਿਭਾਗਿਯਂ **ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਂ** ਨਾਮ। ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਂ ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਯਂ **ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ** ਨਾਮ।

੧੯੩-੭. **ਵਿਵੇਕਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤੁਪਧਿਵਿਵੇਕਸੁਖਂ। ਕਾਯਵਿਵੇਕਸੁਖਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲਸ੍ਸੇਵ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਦੀਸੁ ਵਸਤੋਪਿ ਭੇਰਵਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਆਪਾਥਗਮਨੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਵ ਵਿਸੇਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। **ਅਲਙ੍ਕਾਰੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ**ਤਿ ਦੇਵਬ੍ਰਹ੍ਮਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਮਜ੍ਝੇ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਸੋਭਾਪਟਿਲਾਭਹੇਤੁਤਾਯ ਨਿਰੁਤ੍ਤਰੋ ਅਲਙ੍ਕਾਰਵਿਸੇਸੋ। **ਰਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀਨਂ ਚਕ੍ਕਰਤਨਾਦਿਤੋਪਿ ਸਵਿਸੇਸਂ ਰਤਿਜਨਨਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਰਤਨਂ। ਚਕ੍ਕਰਤਨਾਦਿਕਞ੍ਹਿ ਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਮੇਵ ਰਤਿਂ ਜਨੇਤਿ, ਇਦਂ ਪਨ ਵਿਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਮ੍ਪਿ ਜਨੇਤੀਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਰਤਿਜਨਕਂ ਹੋਤਿ। ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਚਿਨ੍ਤਾਮਣਿਸਮਨ੍ਤਿ **ਚਿਨ੍ਤਾਮਣਿ। ਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਸਾਰਕਨ੍ਤਾਰਤਰਣੇ ਯਾਨਂ। **ਸੀਤਲ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸੀਤਿਭਾਵਕਰਣੇਨ ਸੀਤਲਂ। **ਕਿਲੇਸਮਲਧੋਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਗਙ੍ਗਾਯਮੁਨਾਦੀਹਿਪਿ ਦੁਬ੍ਬਿਸੋਧਨੀਯਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਕਾਲੁਸਿਯਸ੍ਸ ਧੋਵਨਂ। **ਗੁਣਾਨਂ ਮੂਲਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਾਨਂ ਮੂਲਭੂਤਂ। ''ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩), ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੬੯) ਚ ਆਦਿਵਚਨਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਦੋਸਾਨਂ** ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਵਤ੍ਥੁਭੂਤਸ੍ਸ ਬਲਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਨਤੋ ਦੋਸਾਨਂ **ਬਲਘਾਤਿ**।

ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂਵਿਧਾਨਿਸਂਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੀਲਂ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਦੁਵਿਧਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਓਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਕ੍ਖੁਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਾਦਿਵਸੇਨ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਤਾਸਾਧਨਤੋ ਸਮਾਧਾਨਲਕ੍ਖਣਂ, ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮੂਲਭਾਵਤੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਦੁਵਿਧਲਕ੍ਖਣਂ, ਚਾਰਿਤ੍ਤਵਾਰਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵਾ ਦੁਵਿਧਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਕਾਮੇਤਿ ਤਸ੍ਸ ਹਿਤਾਸੀਸਨਵਸੇਨਾਤਿ **ਅਤ੍ਥਕਾਮੋ**। ਪਿਯਂ ਸੀਲਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਿਯਸੀਲੋ**।

੧੯੮-੯. ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਪਲਿਬੋਧਸ੍ਸੁਪਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕਤਿਵਿਧੋ ਪਨਾਯਂ ਪਲਿਬੋਧੋ, ਕਿਂ ਸਰੂਪੋ ਚਾਤਿ ਆਹ **"ਪਲਿਬੋਧਾ ਦਸਾ**''ਤਿਆਦਿ, ''ਆਹ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯ''ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਤ੍ਥ **ਆਵਾਸੋ**ਤਿ ਏਕਮ੍ਪਿ ਓਵਰਕਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਸਕਲੋਪਿ ਸਙ੍ਘਾਰਾਮੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਬਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਪਲਿਬੋਧੋ,** ਨ ਇਤਰਸ੍ਸ। **ਕੁਲ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਤਿਕੁਲਂ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕਕੁਲਂ ਵਾ, ਤਂ ਤੇਹਿ ਸਂਸਟ੍ਠਵਿਹਰਤੋਵ ਪਲਿਬੋਧੋ। **ਲਾਭੋ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਤੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਾਪੇਕ੍ਖਸ੍ਸੇਵ ਪਲਿਬੋਧਾ। **ਗਣੋ**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਗਣੋ ਵਾ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਗਣੋ ਵਾ। ਸੋ ਉਦ੍ਦੇਸਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਦਾਨੇਨ ਸਮਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਓਕਾਸਾਲਾਭਿਨੋ ਪਲਿਬੋਧੋ। **ਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਨਵਕਮ੍ਮਂ, ਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਵਡ੍ਢਕਿਆਦੀਹਿ ਲਦ੍ਧਾਲਦ੍ਧਂ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ, ਕਤਾਕਤੇ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਪਲਿਬੋਧੋ। **ਅਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਗਮਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਿਨੋਦਨੀਯਤਾਯ ਤਂ ਸਮਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਲਿਬੋਧੋ। **ਞਾਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੁਲ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਞਾਤਿਕੁਲਸ੍ਸਪਿ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਏਕੇਕਾ ਞਾਤਿ ਇਧ ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਯੇ ਪਨ ਵਿਹਾਰੇ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾਦਯੋ, ਘਰੇ ਮਾਤਾਦਯੋ, ਤੇ ਗਿਲਾਨਾ ਪਲਿਬੋਧਾ। **ਆਬਾਧੋ**ਤਿ ਯੋ ਕੋਚਿ ਰੋਗੋ, ਸੋ ਬਾਧਯਮਾਨੋ ਪਲਿਬੋਧੋ। **ਗਨ੍ਥੋ**ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਪਰਿਹਰਣਂ, ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਾਦੀਹਿ ਨਿਚ੍ਚਬ੍ਯਾਵਟਸ੍ਸੇਵ ਪਲਿਬੋਧੋ। **ਇਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਇਦ੍ਧਿ। ਸਾ ਹਿ ਦੁਪ੍ਪਰਿਹਾਰਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਲਿਬੋਧੋ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਭਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। **ਤੇ**ਤਿ ਤੇ ਪਲਿਬੋਧਾ।

੮੦੦-੨. **ਪਲਿਬੋਧਸ੍ਸੁਪਚ੍ਛੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਠਮੋ ਤਤ੍ਥ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਚਿਤ੍ਤਤਾਯ, ਦੁਤਿਯੋ ਅਸਂਸਗ੍ਗੇਨ, ਤਤਿਯੋ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਗਮਨੇਨ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਯਥਾਰਦ੍ਧਗਨ੍ਥਸਮਾਪਨੇਨ , ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਾਹਣੇਨ ਵਾ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਯਥਾਰਦ੍ਧਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਟ੍ਠਾਪਨੇਨ, ਸਙ੍ਘਾਦੀਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਤਨੇਨ ਵਾ, ਛਟ੍ਠੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਿਚ੍ਚਤੀਰਣੇਨ, ਸਤ੍ਤਮੋ ਉਪਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਞਾਤੀਨਂ ਪਾਕਤਿਕਕਰਣੇਨ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਭੇਸਜ੍ਜਕਰਣੇਨ, ਵੀਰਿਯਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਵਾ, ਨਵਮਦਸਮਾ ਤਤ੍ਥ ਅਬ੍ਯਾਵਟਤਾਯ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬਾ। **ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਸੋ ਵਸਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਵਿਧਿਞ੍ਚੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਵਿਧਾਨਞ੍ਚ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਤੋ ਪਰਞ੍ਹਿ ਗਨ੍ਥਵਿਤ੍ਥਾਰਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਆਗਤਵਿਤ੍ਥਾਰਂ ਪਹਾਯ ਪਦਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਮਤ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ। **ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੋਗਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ, ਉਪਰੂਪਰਿਭਾਵਨਾਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵਤੋ ਚ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਪਾਰਿਹਾਰਿਯਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਮੇਤ੍ਤਾ, ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ, ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਯਿਤਬ੍ਬਤੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ। ਚਰਿਯਾਨੁਕੂਲਂ ਪਨ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਪਰਿਹਰਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਾਰਿਹਾਰਿਯਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ। ਇਮਂ ਦੁਵਿਧਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਯੋ ਦੇਤਿ, ਅਯਂ **ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਦਾਯਕੋ,** ਸੋਪਿ ਈਦਿਸੋ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ

ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਪਿਯੋ ਗਰੂ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁੰ। **ਪਿਯੋ**ਤਿ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਦੀਹਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬੋ। **ਗਰੂ**ਤਿ ਤਤੋਯੇਵ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬੋ ਪਾਸਾਣਚ੍ਛਤ੍ਤੁੰ ਵਿਯ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਭਾਵਨੀਯੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵਨੀਯੋ। **ਵਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਲਸਿਯਮ੍ਪਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਚੋਦੇਤ੍ਵਾ ਓਵਾਦਵਸੇਨ ਵਦਨਸੀਲੋ। **ਵਚਨਕ੍ਖਮੋ**ਤਿ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਕ੍ਖਮੋ, ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਸਂਹੀਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਾਸਨਕ੍ਖਮੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੁੰ ਹੋਤਿ। **ਗਮ੍ਭੀਰਞ੍ਚ ਕਥਂ ਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਂ ਅਕਥੇਤ੍ਵਾ ਦਸਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੁੰ ਗਮ੍ਭੀਰਮੇਵ ਕਥਂ ਕਤ੍ਤਾ। **ਨੋ ਚਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਯੋਜਕੋ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ ਅਹਿਤੇ ਨ ਨਿਯੋਜਕੋ। **ਏਵਮਾਦਿਗੁਣੋਪੇਤ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾਦਿਗੁਣਯੋਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਕਾਲੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਲੇਨ।

੮੦੩. **ਵਤ੍ਤੁੰ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਨਵਕਮਹਲ੍ਲਕਭਾਵਾਨੁਰੂਪੇਨ **ਖਨ੍ਧਕੇ** ਆਗਤਂ ਆਚਰਿਯਵਤ੍ਤੁੰ ਕਤ੍ਵਾ। ਇਦਾਨਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਤੇਨਾਪੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁੰ। **ਤੇਨਾਪੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਦਾਯਕੇਨਪਿ। **ਚਰਿਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਦਾਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਲਾਭਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਚਾਰਂ, ਹਦਯਲੋਹਿਤਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਇਤਰੇਨ ‘‘ਤ੍ਵਂ ਕਿਂਚਰਿਤੋਸਿ, ਕੇ ਵਾ ਪਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਲਂ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਚਰਿਤਂ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਰੂਪੇਨ ਦਾਤਬ੍ਬਂ।

੮੦੪. ਇਰਿਯਾਪਥਾਦਿਤੋਪਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਚਰਿਤਂ ਜਾਨਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਂ ਪਨ ਨ ਏਕਨ੍ਤਿਕਂ, ‘‘ਚਰਿਤਂ ਞਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੁੰ, ਕਤਮਂ ਪਨ ਤਂ, ਕਤਿਵਿਧਾ ਵਾਤਿ ਆਹ “**ਚਰਿਤਂ ਪਨਿਦਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਵਸੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿ । ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਚਰਤੀਤਿ **ਚਰਿਤਂ,** ਅਸਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਨਾਯਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਨਾਰਹਾ ਰਾਗਾਦਯੋ।

੮੦੫. **ਵੋਮਿਸ੍ਸਕਨਯਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ, ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਵਸੇਨ ਚ ਨੇਸਂ ਸਂਸਗ੍ਗਭੇਦਾ। **ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ ਭਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ –

‘‘ਰਾਗਾਦਿਕੇ ਤਿਕੇ ਸਤ੍ਤ, ਸਤ੍ਤ ਸਦ੍ਧਾਦਿਕੇ ਤਿਕੇ।
ਏਕਦ੍ਵਿਤਿਕਮੂਲਮ੍ਹਿ, ਮਿਸ੍ਸਤੋ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਕ’’ਨ੍ਤਿ –

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਨਵਹਿ ਸਤ੍ਤਕੇਹਿ ਯਥਾਰਹਂ ਵਿਭਜਿਯਮਾਨਾ ਤੇਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੁੰ **ਉਪਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ** –

‘‘ਰਾਗੋ ਦੋਸੋ ਚ ਮੋਹੋ ਚ, ਰਾਗੇਨ ਪਟਿਘੋਪਿ ਚ।
ਸਦ੍ਧਿਂ ਰਾਗੇਨ ਮੋਹੋ ਚ, ਮੋਹੋਪਿ ਪਟਿਘੇਨ ਚ॥

‘‘ਰਾਗਾਦਿਤ੍ਤਯਮੇਕਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਰਾਗਾਦਿਕੇ ਤਿਕੇ।
ਸਦ੍ਧਾ ਬੁਦ੍ਧਿ ਚ ਤਕ੍ਕੋ ਚ, ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਦ੍ਧਾਯ ਬੁਦ੍ਧਿ ਚ॥

‘‘ਸਦ੍ਧਾਯ ਤਕ੍ਕਨਞ੍ਚੇਵ, ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਤਕ੍ਕਨਮ੍ਪਿ ਚ।
ਸਦ੍ਧਾਦਿਤ੍ਤਯਮੇਕਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਸਦ੍ਧਾਦਿਕੇ ਤਿਕੇ॥

‘‘ਰਾਗਾਦਿਕਂ ਤਿਕਞ੍ਚੇਕ-ਮੇਕਦ੍ਵਿਤਿਕਭੇਦਤੋ।
ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ, ਯਥਾਯੋਗਂ ਵਿਮਿਸ੍ਸਿਯ॥

‘‘ਏਕਮੂਲੇ ਦ੍ਵਿਮੂਲੇ ਚ, ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਸਤ੍ਤਕਤ੍ਤਯਂ।
ਤਿਮੂਲੇ ਸਤ੍ਤਕਞ੍ਚੇਕਂ, ਞੇਯਜਂ ਤਂ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਕਂ॥

‘‘ਸਦ੍ਧਿਂ ਰਾਗੇਨ ਸਦ੍ਧਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਿਂ ਤੇਨੇਵ ਬੁਦ੍ਧਿ ਚ।
ਤੇਨੇਵ ਤਕ੍ਕਨਂ ਤੇਨ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿ ਚ ਤੇਨ ਚ॥

‘‘ਸਦ੍ਧਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਨ, ਬੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਮ੍ਪਿ ਚ।
ਵਿਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾਨ ਤੇਨੇਵ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ॥

‘‘ਰਾਗਮੂਲਨਯੇ ਚੇਵ-ਮੇਕਂ ਸਤ੍ਤੁਕਮੁਦ੍ਦਿਸੇ।
ਸਦ੍ਧਿਂ ਦੋਸੇਨ ਸਦ੍ਧਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਿਂ ਤੇਨੇਵ ਬੁਦ੍ਧਿ ਚ॥

‘‘ਤੇਨੇਵ ਤਕ੍ਕਨਂ ਤੇਨ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿ ਚ ਤੇਨ ਚ।
ਸਦ੍ਧਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਨ, ਬੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਮ੍ਪਿ ਚ॥

‘‘ਵਿਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾਨ ਤੇਨੇਵ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ।
ਦੋਸਮੂਲਨਯੇ ਚੇਵ-ਮੇਕਂ ਸਤ੍ਤੁਕਮੁਦ੍ਦਿਸੇ॥

‘‘ਸਦ੍ਧਿਂ ਮੋਹੇਨ ਸਦ੍ਧਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਿਂ ਤੇਨੇਵ ਬੁਦ੍ਧਿ ਚ।
ਤੇਨੇਵ ਤਕ੍ਕਨਂ ਤੇਨ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿ ਚ ਤੇਨ ਚ॥

‘‘ਸਦ੍ਧਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਨ, ਬੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਮ੍ਪਿ ਚ।
ਵਿਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾਨ ਤੇਨੇਵ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ॥

‘‘ਮੋਹਮੂਲਨਯੇ ਚੇਵ-ਮੇਕਂ ਸਤ੍ਤੁਕਮੁਦ੍ਦਿਸੇ।
ਏਕਮੂਲੇ ਨਯੇ ਚੇਵਂ, ਵੇਯ੍ਯਜਂ ਤਂ ਸਤ੍ਤੁਕਤ੍ਤਯਂ॥

‘‘ਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਰਾਗਦੋਸੇਹਿ, ਸਦ੍ਧਾ ਤੇਹੇਵ ਬੁਦ੍ਧਿ ਚ।
ਤੇਹਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਹਿ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿ ਚ ਤੇਹਿ ਚ॥

‘‘ਸਦ੍ਧਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਹਿ, ਬੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਮ੍ਪਿ ਚ।
ਤੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹੇਵ ਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ॥

‘‘ਰਾਗਦੋਸਨਯੇ ਚੇਵ-ਮੇਕਂ ਸਤ੍ਤੁਕਮੁਦ੍ਦਿਸੇ।
ਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਰਾਗਮੋਹੇਹਿ, ਸਦ੍ਧਾ ਤੇਹੇਵ ਬੁਦ੍ਧਿ ਚ॥

‘‘ਤੇਹਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਹਿ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿ ਚ ਤੇਹਿ ਚ।
ਸਦ੍ਧਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਹਿ, ਬੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਮ੍ਪਿ ਚ॥

‘‘ਤੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹੇਵ ਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ।
ਰਾਗਮੋਹਨਯੇ ਚੇਵ-ਮੇਕਂ ਸਤ੍ਤੁਕਮੁਦ੍ਦਿਸੇ॥

‘‘ਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਦੋਸਮੋਹੇਹਿ, ਸਦ੍ਧਾ ਤੇਹੇਵ ਬੁਦ੍ਧਿ ਚ।

ਤੇਹਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਹਿ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿ ਚ ਤੇਹਿ ਚ॥

''ਸਦ੍ਧਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਹਿ, ਬੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਮ੍ਪਿ ਚ।
ਤੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹੇਵ ਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ॥

''ਦੋਸਮੋਹਨਯੇ ਚੇਵ-ਮੇਕਂ ਸਤ੍ਤਕਮੁਦ੍ਦਿਸੇ।
ਦ੍ਵਿਮੂਲਮ੍ਹਿ ਨਯੇ ਚੇਵਂ, ਵੇਯਜਂ ਤਂ ਸਤ੍ਤਕਤ੍ਤਯਂ॥

''ਰਾਗਪ੍ਪਟਿਘਮੋਹੇਹਿ, ਸਦ੍ਧਾ ਤੇਹੇਵ ਬੁਦ੍ਧਿ ਚ।
ਤੇਹਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਹਿ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿ ਚ ਤੇਹਿ ਚ॥

''ਸਦ੍ਧਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਂ ਤੇਹਿ, ਬੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਮ੍ਪਿ ਚ।
ਤੇਹਿ ਤੀਹੇਵ ਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ॥

''ਤਿਮੂਲਮ੍ਹਿ ਨਯੇ ਚੇਵ-ਮੇਕਂ ਸਤ੍ਤਕਮੁਦ੍ਦਿਸੇ।
ਏਵਂ ਤੇਸਟ੍ਠਿ ਹੋਤੀਤਿ, ਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਨਵਸਤ੍ਤਕਂ।
ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਚ ਹੋਤੇਵ, ਚਤੁਸਟ੍ਠੀਤਿ ਕੇਚਨਾ''ਤਿ॥

੮੦੬-੭. ਨਨੁ ਚ ''ਚਰਿਤਂ ਵਤ੍ਵਾ ਦਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਿਂਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪਨ ਕਿਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨੁਕੂਲਨ੍ਤਿ ਇਮਂ ਅਨੁਯੋਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਂਤਂਚਰਿਤਾਨੁਕੂਲਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਸ੍ਸ ਗਣਨਤੋ ਅਪ੍ਪਨਾਵਹਤੋ ਝਾਨਪ੍ਪਭੇਦਤੋ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਵਡ੍ਢਨਾਵਡ੍ਢਨਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਭੂਮਿਤੋ ਗਹਣਤੋ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਸੁਭਾ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਦਸ ਅਸੁਭਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਂ ਵਿਨੀਲਕਂ ਵਿਪੁਬ੍ਬਕਂ ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕਂ ਵਿਕ੍ਖਾਯਿਤਕਂ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਂ ਹਤਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਂ ਲੋਹਿਤਕਂ ਪੁਲ਼ਵਕਂ ਅਟ੍ਠਿਕਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਦਸ। **ਤਥਾ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਚਾ**ਤਿ ਇਮੇ ਏਕਾਦਸ ਰਾਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸ੍ਸ ਉਪਾਯਭਾਵਤੋ ਰਾਗਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲਾ। ਅਸੁਭ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸਮਾਧਿਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹਿਤਂ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਪ੍ਪਮਾਣਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ **ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾ,** ਮੇਤ੍ਤਾ ਕਰੁਣਾ ਮੁਦਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤੇ ਪਨ **ਸਵਣ੍ਣਕਸਿਣਾ** ਨੀਲਕਸਿਣਂ ਪੀਤਕਸਿਣਂ ਲੋਹਿਤਕਸਿਣਂ ਓਦਾਤਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣੇਹਿ ਸਹਿਤਾ **ਅਟ੍ਠ** ਦੋਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੁਪਾਯਭਾਵਤੋ, ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਚ **ਦੋਸਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲਾ।**

੮੦੮. ਤਂ...ਪੇ॰... ਪਨੇਕਕਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਏਕਕ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਅਨੁਸ੍ਸਤਿਅਪੇਕ੍ਖਂ, ਅਨੁਸ੍ਸਤੀਸੁ ਏਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਨ ਮੋਹਚਰਿਤਵਿਤਕ੍ਕਚਰਿਤਾਪੇਕ੍ਖਂ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨੁਕੂਲਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਤਂ ਪਨ ਮੋਹਚਰਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਤਕ੍ਕਚਰਿਤਸ੍ਸ ਚ ਗਣਨਬਲੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਤੋ **ਅਨੁਕੂਲਂ।**

੮੦੯-੧੧. ਪੁਰਿਮਾ...ਪੇ॰... ਦੇਹਿਨੇਤਿ ''ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਸਙ੍ਘਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਸੀਲਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਚਾਗਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਦੇਵਤਾਨੁਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਇਦਂ ਪਾਲ਼ਿਕ੍ਕਮੇਨ **ਪੁਰਿਮਂ ਅਨੁਸ੍ਸਤਿਛਕ੍ਕਂ** ਸਦ੍ਧਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਤਿਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ **ਅਨੁਕੂਲਂ। ਮਰਣੂਪਸਮਾਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤੀ**ਤਿ ਮਰਣੇ, ਉਪਸਮੇ ਚ ਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤਿ, ਮਰਣਾਨੁਸ੍ਸਤਿ, ਉਪਸਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਆਹਾਰਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞਾ। **ਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨਂ। **ਬੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਕਤਿਜਨ੍ਤੁਨੋ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਸੇਸਾਨਿ ਕਸਿਣਾਨੀ**ਤਿ ਦੋਸਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣੇਹਿ ਅਵਸੇਸਾਨਿ

ਪਥਵੀਆਪੋਤੇਜੋਵਾਯੋਆਲੋਕਾਕਾਸਕਸਿਣਾਨਿ, ਏਵੰ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਇਮਾਨਿ ਛਾਤਿ ਦਸ ਇਮਸ੍ਸੇਵ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਾ, ਇਮਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਰਾਗਾਦਿ**ਸਬ੍ਬਚਰਿਤਾਨੰ** ਅਨੁਕੂਲਾਤਿ ਵਣ੍ਣਿਤਾ।

੮੧੨. **ਏਕਨ੍ਤਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਰਾਗਚਰਿਤਾਦੀਨੰ ਅਸੁਭਾਦਿਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਤਾਯ। **ਅਤਿਸਪ੍ਪਾਯਤੋ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਚਰਿਤਾਦੀਨੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਆਦਿਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਤਿਸਪ੍ਪਾਯਤੋ। ਏਵੰ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਵਸੇਨ, ਅਤਿਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਚ ਇਦੰ ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਤੇਸੰ ਅਨੁਕੂਲਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਪਨ ਇਤਰਸ੍ਸ ਅਨਨੁਕੂਲਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਕਾ, ਸਦ੍ਧਾਦੀਨੰ ਵਾ ਅਨੁਪਕਾਰਿਕਾ ਕੁਸਲਭਾਵਨਾ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਮੇਘਿਯਸੁਤ੍ਤੇ** –

> ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ, ਅਸੁਭਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ, ਮੇਤ੍ਤਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਵਿਤਕ੍ਕੁਪਚ੍ਛੇਦਾਯ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯਾ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੩; ਉਦਾ॰ ੩੧) –

ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ **ਰਾਹੁਲੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤੇਪਿ** ‘‘ਮੇਤ੍ਤੰ, ਰਾਹੁਲ, ਭਾਵਨੰ ਭਾਵੇਹੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੨੦) ਸਤ੍ਤ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਨ ਚਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮੇਘਿਯਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਚਰਿਤਾਨਿ ਸਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਰਾਹੁਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਚਰਿਤਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਚਨਮਤ੍ਤੇ ਅਭਿਨਿਵੇਸੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

੮੧੩-੪. ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਞਾਤੁੰ, ਸਙ੍ਕਰਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸੁਖੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਤੇਸੰ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ, ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਜਾਤਿਤੋ ਚ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **‘‘ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨੀ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਤੋ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਤੋ ਚ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾ’’ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇਯ੍ਯ। ਕਥੰ? ਕਸਿਣਾਨਿ ਦਸ... ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ ਚਾਹਾਰਤਾ ਇਤਿ। **ਅਸੁਭਾਨੁਸ੍ਸਤੀ ਦਸਾ**ਤਿ **ਦਸ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ‘‘ਦਸ ਅਸੁਭਾ , ਦਸ ਅਨੁਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ਦਸ ਅਸੁਭਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਥਿਤਾਵ। ‘‘ਪੁਰਿਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿਛਕ੍ਕ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਾ ਛ, ਮਰਣਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਉਪਸਮਾਨੁਸ੍ਸਤੀਤਿ ਇਮਾ ਦਸ ਅਨੁਸ੍ਸਤਿਯੋ। **ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵਾਦੀਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਧਾਤੂਨੰ ਵਵਤ੍ਥਾਨੰ। **ਸਞ੍ਞਾ ਚਾਹਾਰਤਾ**ਤਿ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਗ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹਾਰਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾ ‘‘ਆਹਾਰਤਾ ਸਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਆਹਾਰੋਯੇਵ ਵਾ ਆਹਾਰਤਾ, ਤਗ੍ਗਤਾ ਚ ਸਞ੍ਞਾ ਉਪਚਾਰਤੋ ‘‘ਆਹਾਰਤਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੮੧੫-੬. ਕਿੰ ਇਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁਯੇਵ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਝਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ? ਆਮ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸ੍ਵੇਵ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੰ, ਅਪ੍ਪਨਾਝਾਨੰ ਪਨ ਕੇਸੁਚਿ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਨਿਚਿ ਉਪਚਾਰਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ, ਕਾਨਿਚਿ ਅਪ੍ਪਨਮ੍ਪਿ। ਕਥੰ ਪਨੇਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **‘‘ਏਤੇਸੂ’’**ਤਿਆਦਿ। ਉਪਚਾਰਮੇਵ ਆਵਹਨ੍ਤੀਤਿ **ਉਪਚਾਰਾਵਹਾ** ‘‘ਅਪੇਕ੍ਖੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਹੇਤ੍ਥ ਅਵਧਾਰਣੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿੰ, ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਞ੍ਚ ਹਿਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਆਦਯੋ ਅਟ੍ਠ **ਅਨੁਸ੍ਸਤਿਯੋ,** ਸਞ੍ਞਾ, ਵਵਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਏਤੇ ਦਸ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ, ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਚ ਅਸਤਿ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੇ ਉਪਚਾਰਾਵਹਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੮੧੭-੮. ਏਵੰ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਵਹਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਝਾਨਪ੍ਪਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **‘‘ਅਪ੍ਪਨਾਯਾਵਹੇਸੂ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਿਕਾ**ਤਿ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਵਨ੍ਤੋ, ਤੇਸੰ ਏਕੇਕਸ੍ਸੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਞ੍ਚਕਨਯਵਸੇਨ ਪਨ ‘‘ਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਿਕਾ’’ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ, ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਭਾਵਤੋ ਪਨ ਇਤਰੇਸੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਕ੍ਕੂਲੇਪਿ ਹਿ ਵਿਸਯੇ ਵਿਤਕ੍ਕਬਲੇਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੰ ਅਪ੍ਪੇਤਿ ਚਣ੍ਡਸੋਤਨਦਿਯੰ ਅਰਿਤ੍ਤਬਲੇਨ ਨਾਵਾ ਵਿਯ। ਸੇਸਾਨਿ ਪਨ ਤਦਭਾਵਤੋ ਨ ਤੇਸੁ ਅਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ।

੮੧੯. **ਤਿਕਜ੍ਝਾਨਵਹਾ**ਤਿ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇਨ ਤਿਕਜ੍ਝਾਨਵਹਾ, ਪਞ੍ਚਕਨਯੇਨ ਪਨ ਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਵਹਾ, ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਹਿ ਮੇਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਹਿ ਮੇਤ੍ਤਾਦਯੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਵਿਨਾ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੋਪਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਉਤ੍ਤਮਾਨਂ ਵਿਹਾਰੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ ਵਾ ਵਿਹਾਰੋਤਿ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ,** ਸੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕੋ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਚਤੁਕ੍ਕਸ੍ਸੇਵੇਤਂ ਅਪ੍ਪੇਤਿ, ਨੇਤਰਸ੍ਸ। ਕਸ੍ਮਾ? ਮੇਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਕਸਿਣਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਾ ਆਰੁਪ੍ਪਾ, ਯਥਾ ਚ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਾ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ। **ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਾ**ਤਿ ਅਙ੍ਗਸਮਤਾਵਸੇਨ ਆਰੁਪ੍ਪਾਪਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸੇਵ ਪਭੇਦਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੮੨੦. ਏਵਂ ਝਾਨਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਵਸੇਨਾਰਮ੍ਮਣਙ੍ਗਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਰਮ੍ਮਣਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਅਙ੍ਗਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ, ਅਙ੍ਗਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਦੁਵਿਧੋ। ਕਿਂ ਸਬ੍ਬੇਸ੍ਵੇਵ ਦੁਵਿਧੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨੋਤਿ ਆਹ "**ਗੋਚਰਾ...ਪੇ॰... ਤਿਕ੍ਕਮੋ**"ਤਿ। ਚਤੂਸੁ ਹਿ ਆਰੁਪ੍ਪੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋਵ ਹੋਤਿ ਆਕਾਸਕਸਿਣਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ ਨਵਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸ੍ਸ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਚ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਅਙ੍ਗਾਤਿਕ੍ਕਮੋ ਪਨ ਅਰੂਪੇ ਨਤ੍ਥਿ ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚਾਪਿ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਰੂਪੇ ਝਾਨਙ੍ਗਾਤਿਕ੍ਕਮੋ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਿਕਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮੋ, ਇਦਞ੍ਚ ਲਬ੍ਭਮਾਨਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕੇਸੁ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਨੀਵਰਣਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਇਧ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਨ ਗਹਿਤੋ।

੮੨੧. ਏਵਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਵਡ੍ਢਨਾਵਡ੍ਢਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਦਸੇਵ ਕਸਿਣਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਇਮੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਦਸ ਕਸਿਣਾਨੇਵ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਨ ਚ...ਪੇ॰... ਅਸੁਭਾਦਯੋ**ਤਿ ਸੇਸਾ ਅਸੁਭਾਦਯੋ ਪਨ ਨੇਵ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਆਨਿਸਂਸਾਭਾਵਤੋ ਚ। ਤਥਾ ਹਿ ਦਸ ਅਸੁਭਾਨਿ, ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਠਿਤੋਕਾਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਵਡ੍ਢਿਤੇਸੁਪਿ ਕੁਣਪਰਾਸਿ ਏਵ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਨ ਕੋਚਿ ਆਨਿਸਂਸੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਅਵਡ੍ਢਿਤੇਸੁਪਿ ਹਿ ਤੇਸੁ ਕਾਮਰਾਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਾ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਅਸੁਭਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾਵਚਨਂ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ? ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕੇ ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਕੇ ਵਾ ਮਹਨ੍ਤੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਪ੍ਪਕੇਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਜ੍ਝਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਯੋ ਵਾ ਏਤਂ ਆਨਿਸਂਸਾਭਾਵਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਵਡ੍ਢੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਆਨਾਪਾਨਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨਾਸਿਕਗ੍ਗਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਵਡ੍ਢਯਤੋਪਿ ਚ ਵਾਤਰਾਸਿਯੇਵ ਵਡ੍ਢਤਿ। ਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾਤਸਙ੍ਘਾਟਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਤਥਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਰਾਸਿਯੇਵ ਵਡ੍ਢੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਨ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਂ। ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਵਿਭ॰ ੬੬੩), ਤਮ੍ਪਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਵਡ੍ਢਨਵਸੇਨ। ਕਿਞ੍ਚਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੇ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਿਮਯਂ ਵਡ੍ਢੇਯ੍ਯ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਮਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਆਰੁਪ੍ਪਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਆਕਾਸਂ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਸਿਣਾਪਗਮਵਸੇਨੇਵ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਵਡ੍ਢਯਤੋ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਹੋਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਡ੍ਢੇਤੁਂ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹਿ ਵਡ੍ਢੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਪਗਮੋ ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾਯੇਵ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਡ੍ਢੇਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿਪਿ ਨ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਆਰੁਪ੍ਪਾਨਂ ਵਿਪੁਲਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਆਦਯੋ ਚ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਾ । ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਅਯਂ ਵਡ੍ਢੇਯ੍ਯ, ਤਞ੍ਚ ਨੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਮੇ ਅਸੁਭਾਦਯੋ ਤਿਂਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋਕਾਸਤ੍ਤਾ, ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਤੋ, ਅਵਡ੍ਢਨਤੋ ਚ ਨ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੮੨੨-੩. ਏਵਂ ਵਡ੍ਢਨਾਵਡ੍ਢਨਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਦਸੇਵ ਕਸਿਣਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੀ**ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵਾਵੀਸ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਸੇਸਾ**ਤਿ

ਅᩅਸੇਸਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ **ਨੇᩅ** ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਸਿਯੁੰ।

੮੨੪-੫. ਇਦਾਨਿ ਭੂਮਿਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਅਸੁਭਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ ᩅੁਤ੍ਤੰ। **ਦੇᩅੇਸੁ ਨਪ੍ਪᩅਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ਤਤ੍ਥ ਅਸੁਭਾਨੰ, ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸ੍ਸ ਚ ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾᩅਤੋ। ਤਚਪਞ੍ਚਕਮ੍ਪਿ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਪᩅਤ੍ਤਮਾਨੰ ਦਿਬ੍ਬਾਨੁਭਾᩅੇਨ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾਕਾਰੇਨ ਨੋਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਨੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਅਭਾᩅਤੋ "**ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ᩅੁਤ੍ਤੰ। ਝਾਨਾਨੁਭਾᩅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾᩅਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ।

੮੨੭. ਇਦਾਨਿ ਗਹਣਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਚਤੁਤ੍ਥ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ᩅੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਚਤੁਤ੍ਥੰ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠੇਨੇᩅ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ᩅਾਯੋਕਸਿਣੰ ᩅਜ੍ਜੇਤ੍ᩅਾ ਸੇਸਾ ਨᩅ **ਕਸਿਣਾ,** ਦਸ ਅਸੁਭਾਨੀਤਿ ਇਮਾਨਿ ਏਕੂਨᩅੀਸਤਿ **ਦਿਟ੍ਠੇਨੇ**ᩅ ᩅਤ੍ਥੁਨਾ ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਥਾ ਚ ᩅੁਤ੍ਤੰ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ''ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ᩅਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਨੇਸੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ (ᩅਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੪੭)।

੮੨੮-੩੧. **ਸਤਿਯਮ੍ਪਿ ਚ ਕਾਯਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਯਮ੍ਪਿ। **ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਤਚਪਞ੍ਚਕ**ਨ੍ਤਿ ਤਚਪਞ੍ਚਕਮਤ੍ਤਮੇᩅ ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। **ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਸੁਤੇਨੇ**ᩅਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਯੰ ਸੇਸੰ ᩅਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਾਦਿ ਸੁਤੇਨੇᩅ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਇਤਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਦਿਟ੍ਠਸੁਤੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਉਤ੍ਤਰੋਟ੍ਠਨਾਸਿਕਗ੍ਗੇਸੁ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ᩅੁਤ੍ਤੰ "**ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਫੁਟ੍ਠੇਨ ਪਰਿਦੀਪਿਤਾ**"ਤਿ। ਉਚ੍ਛੁਸਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਪਤ੍ਤੇਸੁ ਚਲਮਾਨᩅਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਮੁਖੇਨ, ਸਰੀਰਸਮ੍ਫਸ੍ਸᩅਸੇਨ ਚ ᩅਾਤਸ੍ਸ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ᩅੁਤ੍ਤੰ "**ᩅਾਯੋਕਸਿਣਮੇᩅੇਤ੍ਥ, ਦਿਟ੍ਠਫੁਟ੍ਠੇਨ ਗਯ੍ਹਤੀ**"ਤਿ। **ਆਦਿਤੋᩅ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕੇਨ ਭਾᩅਨਾਰਮ੍ਭᩅਸੇਨ ਨ ਪਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਹੇਟ੍ਠਿਮੇ ਤਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮᩅਿਹਾਰੇ, ਕਸਿਣੇਸੁ ਰੂਪਾᩅਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਞ੍ਚ ਅਨਧਿਗਨ੍ਤ੍ᩅਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਤ੍ਤਾ।

੮੩੨-੫. ਏᩅੰ ਗਹਣᩅਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ᩅਾ ਇਦਾਨਿ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਹੇਤੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ ᩅੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਏਤੇਸੁ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਥਾਰਹੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੰ, ਝਾਨਾਨਞ੍ਚ ਗਹਣੰ ᩅੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਆਕਾਸਕਸਿਣਸ੍ਸ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਤ੍ਤਾ ᩅੁਤ੍ਤੰ "**ਆਕਾਸਕਸਿਣੰ ᩅਿਨਾ**"ਤਿ। ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮᩅਿਹਾਰੇ ਤੀਣਿ ਤੀਣਿ ਝਾਨਾਨਿ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ᩅਾ ਠਿਤਸ੍ਸੇᩅ ਉਪੇਕ੍ਖਾਬ੍ਰਹ੍ਮᩅਿਹਾਰᩅਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ᩅੁਤ੍ਤੰ "**ਤਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮᩅਿਹਾਰਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਦ੍ᩅਿਨ੍ਨੰ ਨੇᩅਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਜᩅਨਾਨੰ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਨਿਰੋਧੰ ਫੁਸਤੀਤਿ ਕਤ੍ᩅਾ ᩅੁਤ੍ਤੰ "**ਚਤੁਤ੍ਥਮਾਰੁਪ੍ਪ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ᩅਿਪਸ੍ਸਨਾਭᩅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸੁਖਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ᩅਿਪਸ੍ਸਨਾਯ, ਭᩅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖᩅਿਹਾਰਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੮੩੬-੯. ਏᩅੰ ਪਸਙ੍ਗੇਨ ਆਗਤੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨᩅਿਭਾਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ᩅਾ ਪੁਨ ਆਚਰਿਯੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬᩅਿਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ᩅਾ**"ਤਿਆਦਿ ᩅੁਤ੍ਤੰ। **ਸਨ੍ਤਿਕੇ ᩅਸਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਗੇਹੇ, ਏਕᩅਿਹਾਰੇ ᩅਾ ᩅਸਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਕਥੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਪᩅਤ੍ਤਿੰ ਸੁਤ੍ᩅਾ ਸੁਤ੍ᩅਾ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ। **ਆਗਤਸ੍ਸਾਗਤਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਸ-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਮਤ੍ਤਕਰੋ, ਆਗਤਾਗਤਕ੍ਖਣੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ᩅਾ ਆਗਤਸ੍ਸ ਆਗਤਕ੍ਖਣੇ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ। ਈਦਿਸੇਸੁ ਹਿ ਠਾਨੇਸੁ ਆਮੇਡਿਤਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋᩅ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਨ ਹਿ ਏਕᩅਾਰਮੇᩅ ਆਗਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਨ ਕਥੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

ਨਾਤਿਸਙ੍ਖੇਪᩅਿਤ੍ਥਾਰਨ੍ਤਿ ਅਤਿਸੰਖਿਤ੍ਤੰ, ਅਤਿᩅਿਤ੍ਥਾਰਞ੍ਚ ਅਕਤ੍ᩅਾ ਤਸ੍ਸ ਸੁਖੇਨ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨਪ੍ਪਮਾਣੰ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ। ਸਚੇ ਪਨ ਸੋ ਪਕਤਿਯਾᩅ ਉਗ੍ਗਹਿਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਜ੍ਝਾਯᩅਸੇਨ ᩅਾ ਮਨਸਿਕਾਰᩅਸੇਨ ᩅਾ ਕਤਪਰਿਚਯੋ, ਤਸ੍ਸ ਏਕੰ, ਦ੍ᩅੇ ᩅਾ ਨਿਸਜ੍ਜਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾᩅ ਸਜ੍ਝਾਯੰ ਕਾਰੇਤ੍ᩅਾ ਦਾਤਬ੍ਬੰ। ਏᩅੰ ਆਚਰਿਯੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬᩅਿਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ᩅਾ ਪੁਨ ਗਹਿਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਨ ਤੇਨ ਯੋਗਿਨਾ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਾਤਬ੍ਬᩅਿਧਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਤੇਨਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਪਹਟੋ ਸਮਤਿ, ਤੰ ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ, ਇਦੰ ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ᩅਿਯਾਤਿ ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਗਹਿਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ᩅੇਰੀ ਅਭਿਭᩅਿਤੁੰ ਨ

ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਗਹਿਤੇ ਮਨੋਭੁਸਙ੍ਖਾਤੋ ਕਾਮਰਾਗੋ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲਂ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯਾਤਿ ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਮਨੋ ਅਭਿਭਵਤੀਤਿ ਮਨੋਭੂ, ਤਸ੍ਸ **ਮਨੋਭੁਨੋ**। **ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਿ…ਪੇ॰… ਵਿਵਜ੍ਜਿਤੇ**ਤਿ –

> ''ਮਹਾਵਾਸਂ ਨਵਾਵਾਸਂ, ਜਰਾਵਾਸਞ੍ਚ ਪਨ੍ਥਨਿਂ।
> ਸੋਣ੍ਡਿਂ ਪਣ੍ਣਞ੍ਚ ਪੁਪ੍ਫਞ੍ਚ, ਫਲਂ ਪਤ੍ਥਿਤਮੇਵ ਚ॥
>
> ''ਨਗਰਂ ਦਾਰੁਨਾ ਖੇਤ੍ਤਂ, ਵਿਸਭਾਗੇਨ ਪਟ੍ਟਨਂ।
> ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਸੀਮਾਸਪ੍ਪਾਯਂ, ਯਤ੍ਥ ਮਿਤ੍ਤੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ॥
>
> ''ਅਟ੍ਠਾਰਸੇਤਾਨਿ ਠਾਨਾਨਿ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਪਣ੍ਡਿਤੋ।
> ਆਰਕਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਮਗ੍ਗਂ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਂ ਯਥਾ''ਤਿ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੫੨) –

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਿ ਵਿਹਾਰਦੋਸੇਹਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਵਿਯੁਤ੍ਤੇ। **ਅਨੁਰੂਪੇ**ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਦੋਸੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨਪਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਨਨੁਰੂਪੋ ਨਾਮ, ਤਦਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਯੋਗਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲੇ। ਮਹਾਵਿਹਾਰਾਦਯੋ ਹਿ ਯੋਗਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਹਾਵਿਹਾਰੇ ਤਾਵ ਵਤ੍ਤਕਰਣਾਦਿਨਾ ਪਲਿਬੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਸਬ੍ਬਂ ਕਤਮੇਵ, ਅਵਸੇਸਾਪਿ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਰੂਪੋ **ਮਹਾਵਿਹਾਰੋ**ਪਿ ਅਨੁਰੂਪੋਵ। **ਨਵਵਿਹਾਰੇ** ਬਹੁਂ ਨਵਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਅਸਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਅਨੁਕੂਲੇ ਕਾਰਣੇ ਅਨਨੁਰੂਪੋ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ **ਜਿਣ੍ਣਵਿਹਾਰੋ**ਪਿ ਬਹੁਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਰਾਯਿਕੋ। **ਪਨ੍ਥਨਿਸ੍ਸਿਤਕੋ** ਆਗਨ੍ਤੁਕੇਹਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਸਮੋਕਿਣ੍ਣਤਾਯ। ਯਤ੍ਥ ਸੋਣ੍ਡੀ ਨਾਮ ਪਾਸਾਣਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਹੋਤਿ, ਸੋ **ਸੋਣ੍ਡਿਵਿਹਾਰੋ**। ਤਤ੍ਥ ਬਹੂ ਪਾਨੀਯਤ੍ਥਾਯ ਸਮੋਸਰਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ **ਪਣ੍ਣਪੁਪ੍ਫਫਲਵਤਿ** ਵਿਹਾਰੇ ਤਂਤਦਤ੍ਥਾਯ। **ਪਤ੍ਥਨੀਯੇ** ਲੋਕਸਮ੍ਮਤੇ ਵਿਹਾਰੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ''ਅਰਹਾ''ਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤਾ ਬਹੂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਨਗਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇਪਿ** ਵਿਹਾਰੇ ਵਿਸਭਾਗਾਰਮ੍ਮਣਾਪਾਥਗਮਨਾਦੀਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਦਾਰੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇ** ਕਟ੍ਠਹਾਰਿਕਾਦੀਹਿ ਅਫਾਸੁ ਹੋਤਿ। **ਖੇਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇ** ਵਿਹਾਰਮਜ੍ਝੇਯੇਵ ਖਲਮਣ੍ਡਲਕਰਣਾਦਿਨਾ ਅਫਾਸੁ ਹੋਤਿ। **ਵਿਸਭਾਗਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਵੁਤ੍ਥੇਪਿ** ਕਲਹਨਿਵਾਰਣਾਦੀਸੁ ਤੇ ਉਪਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਟ੍ਟਨਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇ** ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਨਾਵਾਸਤ੍ਥੇਹਿ ਆਗਤਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਅਫਾਸੁ ਹੋਤਿ। **ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤੇ** ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਰਜ੍ਜਸੀਮਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇ** ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਰਾਜੂਨਂ ਕਲਹੇ ਸਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਿਜਿਤੇਸੁ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਵਿਚਰਨ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ''ਅਯਂ ਚਰਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬਨ੍ਧਨਾਦਿਕਂ ਪਾਪੇਯ੍ਯੁਂ, **ਅਸਪ੍ਪਾਯੇ** ਅਮਨੁਸ੍ਸਾਦਿਉਪਦ੍ਦਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਾਨਧਿਵੁਤ੍ਥੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਙ੍ਖਾਯ ਵਿਨੋਦਕੇ ਅਸਤਿ ਮਹਾਦੋਸੋਯੇਵਾਤਿ ਏਤੇਪਿ ਵਿਹਾਰਾ ਅਨਨੁਰੂਪਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਦਿਸੇ ਵਿਹਾਰੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸਵਿਰਹਿਤੇ ਅਨੁਰੂਪੇ ਵਿਹਾਰੇ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ।

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਭਾਵੋ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਗਾਮਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਗਾਮਤੋ**ਤਿ ਗੋਚਰਗਾਮਤੋ। **ਨਾਤਿਦੂਰੇ**ਤਿ ਗੋਚਰਗਾਮਸ੍ਸ ਅਡ੍ਢਗਾਵੁਤਤੋ ਓਰਭਾਗਤਾਯ ਨ ਅਤਿਦੂਰੇ। **ਨਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨੇ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਪਮਾਣੇਨ ਗੋਚਰਗਾਮਤੋ ਪਞ੍ਚਧਨੁਸਤਿਕਤਾਯ ਨ ਅਤਿਸਨ੍ਨੇ। ਇਮਿਨਾ ਗਮਨਾਗਮਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਗੋਚਰਗਾਮਸ੍ਸ ਪਨ ਉਤ੍ਤਰਦਿਸਾਯ ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਦਿਸਾਯ ਵਾ ਨਾਤਿਦੂਰਂ ਨਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਵਿਸੇਸੇਨ ਗਮਨਾਗਮਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਨਾਤਿਦੂਰਨਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ। **ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਂਯੁਤੇ**ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਾਤਿਦੂਰਨਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਤਾਯ ਸਹ ਦਿਵਾ ਅਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਤਾਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ –

> ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਨਾਸਨਂ ਨਾਤਿਦੂਰਂ ਹੋਤਿ ਨਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਂ ਗਮਨਾਗਮਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦਿਵਾ ਅਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਂ ਰਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਂ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਂ ਅਪ੍ਪਡਂਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਸਰੀਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ ਸੇਨਾਸਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ ਸੇਨਾਸਨੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ

ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਆਗਤਾਗਮਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਵਿਨਯਧਰਾ ਮਾਤਿਕਾਧਰਾ, ਤੇ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਤਿ ਪਞ੍ਹਂ 'ਇਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਥਂ; ਇਮਸ੍ਸ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਵਿਵਟਞ੍ਚੇਵ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਤਞ੍ਚ ਉਤ੍ਤਾਨਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੇਸੁ ਚ ਕਙ੍ਖਾਟ੍ਠਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਙ੍ਖਂ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੧)।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਨਾਤਿਦੂਰਨਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਗਮਨਾਗਮਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਪਠਮਂ ਅਙ੍ਗਂ, ਦਿਵਾ ਮਹਾਜਨਸਂਕਿਣ੍ਣਤਾਭਾਵੇਨ, ਰਤ੍ਤਿਯਂ ਜਨਾਲਾਪਸਦ੍ਦਾਭਾਵੇਨ, ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਜਨਸਨ੍ਨਿਪਾਤਨਿਗ੍ਘੋਸਾਭਾਵੇਨ ਅਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਭਾਵੋ ਦੁਤਿਯਂ, ਡਂਸਮਕਸਾਦਿਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵੋ ਤਤਿਯਂ, ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਲਾਭੋ ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਤਾਦਿਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾਨਂ ਥੇਰਾਨਂ ਵਸਨਭਾਵੋ ਪਞ੍ਚਮਨ੍ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਂਯੁਤ੍ਤੇ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ ਵਿਹਾਰਸ੍ਮਿਂ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ।

੮੪੦-੧. ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਆਵਾਸਾਦਿਮਹਾਪਲਿਬੋਧੇ ਉਪਾਦਾਯ ਖੁਦ੍ਦਕਪਲਿਬੋਧੋ, ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਪਲਿਬੋਧਂ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਕਾਰਂ ਆਵਿ ਕਾਤੁਂ "**ਦੀਘਾ ਕੇਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੋ ਪਤ੍ਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਚਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੮੪੨-੫. **ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਜਨਵਿਵਿਤ੍ਤੇ ਓਕਾਸੇ। ਵ**ਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਲੋਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਸਿਣਦੋਸਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਰੂਪਾ ਮਤ੍ਤਿਕਾ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ। **ਸਣ੍ਹਾਯਾ**ਤਿ ਅਪਨੀਤਤਿਣਮੂਲਸਕ੍ਖਰਵਾਲੁਕਾਯ ਸੁਮਦ੍ਦਿਤਾਯ ਸੁਖੁਮਾਯ। **ਅਰੁਣਵਣ੍ਣਾਯਾ**ਤਿ ਅਰੁਣਨਿਭਾਯ, ਅਰੁਣਵਣ੍ਣਪ੍ਪਭਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾਪਿ ਤਾਦਿਸੇ**ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਵਿਹਾਰਪਚ੍ਚਨ੍ਤੇ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨੇ। **ਸਂਹਾਰਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਹਰਿਤਬ੍ਬਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਰਣਯੋਗਜਂ। **ਤਤ੍ਰਟ੍ਠਕ**ਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਕਤਂ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਿਟ੍ਠਨਕਂ।

੮੪੭-੫੦. **ਪਮਾਣਤੋ**ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਪ੍ਪਮਾਣਤੋ। **ਵਟ੍ਟਂ ਆਕੋਟੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਕੋਟੇਤ੍ਵਾ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਚਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਟਸਾਰਂ ਵਾ ਦੁਸ੍ਸਪਟ੍ਟਂ ਵਾ। **ਕਣ੍ਣਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਕਣ੍ਣਿਕਾਸਦਿਸਂ, ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਤੋ ਪਦੁਮਕਣ੍ਣਿਕਾਕਾਰਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਮ**"ਨ੍ਤਿ। ''ਕਣ੍ਣਿਕਾਸਮ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। **ਵਿਦਤ੍ਥਿਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਾਧਿਕਵਿਦਤ੍ਥਿਪ੍ਪਮਾਣਂ। ਏਤਦੇਵ ਹਿ ਪਮਾਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਸੁਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇ ਵਾ ਸਰਾਵਮਤ੍ਤੇ ਵਾ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੫੫) ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਵਟ੍ਟ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਹਿ ਏਤ੍ਤਕੇਯੇਵ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਾਯੇਵ ਵਾਯਮਤਿ। **ਭੇਰੀਤਲਸਮਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਾਣਿਕਾਯ ਘਂਸੇਤ੍ਵਾ ਨਿਨ੍ਨਤੁਨ੍ਨਤਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵੇਨ ਭੇਰੀਤਲਂ ਵਿਯ ਸਮਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਨ ਤਂ ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਕਸਿਣਂ ਓਲੋਕੇਤਿ, ਤਂ ਠਾਨਂ ਸਚੇ ਉਕ੍ਲਾਪਂ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ। **ਨ੍ਹਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਰੀਰਦਰਥਵਿਨੋਦਨਤ੍ਥਂ ਨ੍ਹਤ੍ਵਾ।

੮੫੧-੨. **ਤਮ੍ਹਾ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਾ ਹਤ੍ਥਪਾਸਪ੍ਪਮਾਣਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ**ਤਿ ਤਮ੍ਹਾ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਸ੍ਸ, ਠਪਿਤਟ੍ਠਾਨਮ੍ਹਾ ਅਡ੍ਢਤੇਯ੍ਯਹਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਦੇਸੇ, ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਸ੍ਸ, ਪੀਠਸ੍ਸ ਚ ਮਜ੍ਝੇ ਹਤ੍ਥਪਾਸਪ੍ਪਮਾਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਵਿਦਤ੍ਥਿਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲੇ ਉਚ੍ਚੇ**ਤਿ ਵਿਦਤ੍ਥਿਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਚ੍ਚੇ, ਵਿਦਤ੍ਥਿਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਪਾਦਕੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਦੂਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਿ ਕਸਿਣਂ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਆਸਨ੍ਨਤਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਪਾਣਿਕਾਪਦਾਦਯੋ ਕਸਿਣਦੋਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। ਉਚ੍ਚਤਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨ ਚ ਗੀਵਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ, ਨੀਚਤਰੇ ਜਣ੍ਣੁਕਾਨਿ ਰੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਹਤ੍ਥਪਾਸਪ੍ਪਮਾਣੇ ਪਦੇਸੇ ਵਿਦਤ੍ਥਿਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਪਾਦਕੇ ਪੀਠੇ ਨਿਸੀਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚਤੂਸੁ ਇਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਸਯਨਂ ਕੋਸਜ੍ਜਪਕ੍ਖਿਯਂ, ਠਾਨਚਙ੍ਕਮਨਾਨਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪਕ੍ਖਿਯਾਨਿ, ਨਿਸਜ੍ਜਾ ਪਨ ਅਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਪਕ੍ਖਿਯਾ, ਸਨ੍ਤੋ ਇਰਿਯਾਪਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿ, ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਊਰੁਬਦ੍ਧਾਸਨਂ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੇਨਾਕਾਰੇਨ ਨਿਸੀਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਸਜ੍ਜਾ ਸੁਖਾ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯਾ**"ਤਿ। ਉਪਰਿਮਂ ਸਰੀਰਂ ਉਜੁਕਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੇ ਕੋਟਿਯਾ ਕੋਟਿਂ ਪਟਿਪਾਦੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਮ੍ਮਮਂਸਨਹਾਰੂਨਿ ਨ ਓਣਮਨ੍ਤਿ, ਅਥਸ੍ਸ ਯਾ ਤੇਸਂ ਓਣਮਨਪਚ੍ਚਯਾ ਖਣੇ ਖਣੇ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਾਸੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਗ੍ਗਂ ਹੋਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਪਰਿਪਤਤਿ। ਤਤੋ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਂ ਵਿਸੇਸਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਫਾਤਿਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ। ਇਦਾਨਿ

ਆਰਮ੍ਮਣਪਰਿਗ੍ਗਹੁਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿ**"ਨ੍ਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਭਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹਿ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋ ਇਧ **ਪਰਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਅਥ ਵਾ ਸਮੀਪਤ੍ਥੇਨ **ਪਰਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮੁਖਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇ ਸਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾਹ – ''ਅਯਂ ਸਤਿ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ ਸੁਪਟ੍ਠਿਤਾ ਨਾਸਿਕਗ੍ਗੇ ਵਾ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਵਾ। ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੩੭)। ਅਥ ਵਾ "**ਪਰੀ**ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠੋ, **ਮੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੋ, **ਸਤੀ**ਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੋ। ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੬੪) ਵਚਨਤੋ ''ਪਰਿਣਾਯਿਕਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਪਰਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠੋ, ''ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਮੁਖ-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਨਿਯ੍ਯਾਨਸਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਥਾ ਗਹਿਤਾਸਮ੍ਮੋਸਂ ਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਸਮ੍ਮੋਸਂ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

੮੫੩-੫. **ਕਾਮੇਸ੍ਵਾਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਕਾਮਾ ਨਾਮੇਤੇ ਅਟ੍ਠਿਕਙ੍ਖਲਿਕੂਪਮਾ ਨਿਰਸ੍ਸਾਦਟ੍ਠੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਕਿਲੇਸਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ। **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਦਟ੍ਠੁ ਖੇਮਤੋ**ਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਖੇਮਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਾਮਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਸਮਤਿਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਉਪਾਯਭੂਤਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਾ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਖੇਮਤੋ ਨਿਬ੍ਭਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਾਭਿਲਾਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਪਰਮਂ...ਪੇ॰... ਰਤਨਤ੍ਤਯੇ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਰਤਨਤ੍ਤਯੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਾਨੁਸ੍ਸਰਣੇਨ ਬਲਵਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਨਯਿਤ੍ਵਾ। **ਭਾਗੀ...ਪੇ॰... ਮੁਤ੍ਤਮ**ਨ੍ਤਿ ''ਅਹਂ ਇਮਾਯ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਅਰਿਯਸਾਵਕੇਹਿ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾਯ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਾਦਿਪ੍ਪਵਿਵੇਕਜਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸਂ, ਲਾਭੀ ਭਵੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਆਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਬ੍ਬਿਸਯਂ ਉਤ੍ਤਮਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਆਕਾਰੇਨ ਸਮੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਅਤਿਉਮ੍ਮੀਲਿਤਅਤਿਮਨ੍ਦਾਲੋਚਨਾਨਿ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਨਾਤਿਉਮ੍ਮੀਲਿਤਨਾਤਿਮਨ੍ਦਾਲੋਚਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਮੇਨ ਆਲੋਚਨਾਕਾਰੇਨ। ਅਤਿਉਮ੍ਮੀਲਯਤੋ ਹਿ ਅਤਿਸੁਖੁਮਂ, ਅਵਿਭੂਤਞ੍ਚ ਰੂਪਗਤਂ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁ ਕਿਲਮਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਵਿਭਾਵਨਤੋ ਚ ਮਣ੍ਡਲਂ ਅਤਿਵਿਭੂਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਵਣ੍ਣਤੋ, ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਵਾ ਉਪਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਤਿਮਨ੍ਦਂ ਉਮ੍ਮੀਲਯਤੋ ਚ ਗਜਨਿਮੀਲਕੇਨ ਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਰੂਪਗਤਂ ਮਣ੍ਡਲਂ ਅਵਿਭੂਤਂ ਹੋਤਿ। ਦਸ੍ਸਨੇ ਮਨ੍ਦਬ੍ਯਾਪਾਰਤਾਯ ਕੋਸਜ੍ਜਪਾਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਲੀਨਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਨਾਮ ਆਦਾਸਤਲੇ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਨ ਤਤ੍ਥ ਅਤਿਗਾਲ੍ਹਂ ਉਮ੍ਮੀਲਤਿ, ਨ ਅਤਿਮਨ੍ਦਂ, ਅਥ ਖੋ ਸਮੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨਾਤਿਉਮ੍ਮੀਲਨਾਦਿਨਾ ਸਮੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਤਾ**ਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਗਹਿਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇਨ।

੮੫੬-੭. ਇਦਾਨਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੂਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਨ ਵਣ੍ਣੋ ਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨ ਵਣ੍ਣੋ ਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ ਸੋ**ਤਿ ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਅਰੁਣਵਣ੍ਣੋ, ਸੋ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਨ ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਾਰੇਤੁਂ, ਤੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ''ਨ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਮਨਸਾ ਚਿਨ੍ਤਨਵਸੇਨ ਪੇਕ੍ਖਨਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ। **ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨ ਚ ਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਥਦ੍ਧਲਕ੍ਖਣਂ ਨ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ ਤਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਾਰੇ ਧਾਤੁਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਵਣ੍ਣਂ ਪਨ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਨ ਵਣ੍ਣਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ। **ਉਸ੍ਸਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਸਤ੍ਤਿਤੋ ਅਧਿਕਭਾਵੇਨ ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵਿਯਾ ''ਪਥਵੀ''ਤਿ ਵੋਹਾਰੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵਿਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇ ਆਦਾਸਤਲਗਤਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ। **ਏਕਗ੍ਗਮਾਨਸੋ**ਤਿ ਪੁਨ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਗ੍ਗਮਾਨਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ। **ਪਥਵੀ ਪਥਵਿਚ੍ਚੇਵਂ ਵਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਠਮਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਵਚੀਭੇਦੋਪਿ ਸਿਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇ**ਰੋ ਆਹ।

੮੫੮. ਯਦਿ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ, ਨਾਮਨ੍ਤਰਵਸੇਨ ਪਥਵੀ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਹੋਤੁ, ਕੋ ਦੋਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਪਥਵੀ ਮੇਦਨੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਅਥ ਵਾ ਕਿਂ ਪਥਵੀਨਾਮੇਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਹੋਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਮ੍ਪੀਤਿ ਆਹ "**ਪਥਵੀ ਮੇਦਨੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਏਕਂ ਵਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਯਂ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਗੁਣਤਾਯ ਵਾ ਪਚੁਰਤਾਯ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਏਕਂ ਵਤ੍ਤੁਂ

ਵਟ੍ਟਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਵੰ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਅਪਿਚ ''ਪਥਵੀ''ਤਿ ਏਤਦੇਵ ਨਾਮੰ ਪਾਕਟੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਕਟਵਸੇਨੇਵ ''ਪਥਵੀ ਪਥਵੀ''ਤਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ।

੮੫੯-੬੦. **ਉਮ੍ਮੀਲਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਤਾਵ ਸੋ**ਤਿ ਯਾਵ ਵਕ੍ਖਮਾਨਾਕਾਰੇਨ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਾਵ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੰ ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਮ੍ਮੀਲਿਤ੍ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਪਥਵੀਮਣ੍ਡਲੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੰ ਚਕ੍ਖੂਨਿ ਨਿਮੀਲਿਤ੍ਵਾਤਿ ਏਵੰ ਵਾਰਸਤਮ੍ਪਿ ਵਾਰਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਤਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਉਮ੍ਮੀਲਿਤ੍ਵਾ ਸੋ ਯੋਗੀ ਆਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਯੇਨਾਕਾਰੇਨ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤੰ, ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਤੰ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੮੬੧-੩. **ਆਪਾਥੰ ਤੁ ਯਾਤਿ ਚੇ**ਤਿ ਯਦਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਾਨੰ ਗੋਚਰਭਾਵੰ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਤੰ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਤਦਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਦਿ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤੇਪਿ ਪਥਵੀਮਣ੍ਡਲੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਭਾਵੇਤਿ, ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਸਿਯਾ। ਸਮੀਪਟ੍ਠੇਨ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਨੋਲੋਕੇਤੁਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਨਿਸੀਦਿਤਬ੍ਬੰ ਨੋ ਚੇਵ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਯਥਾਸੁਖੰ** ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨ, ਯਥਾਸੁਖੰ ਵਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੮੬੪-੫. **ਪਪਞ੍ਚ...ਪੇ॰... ਧੋਵਨੇ**ਤਿ ਪਸ੍ਸਾਵਾਦਿਨਾ ਕੇਨਚਿ ਕਰਣੀਯੇਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਆਗਮ੍ਮ ਨਿਸੀਦਨ੍ਤੇਨ ਪਾਦਾ ਧੋਵਿਤਬ੍ਬਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਧੋਤਪਾਦੇਨ ਹਿ ਸੇਨਾਸਨੰ ਅਕ੍ਕਮਤੋ ਆਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਖਣੇ ਖਣੇ ਪਾਦਧੋਵਨੇ ਚ ਪਪਞ੍ਚੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਰਤ੍ਥੰ ਦ੍ਵੇ ਉਪਾਹਨਾਯੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਾਵ ਬਹੁਤਲਿਕਾ ਸਦ੍ਦਮ੍ਪਿ ਜਨੇਯ੍ਯੁੰ, ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਝਾਨਕਣ੍ਟਕੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਏਕਤਲਿਕਾ**"ਤਿ। ਤਥਾ ''ਪਰਿਸ੍ਸਯਵਿਨੋਦਨਤ੍ਥੰ ਕਤ੍ਤਰਦਣ੍ਡੋ ਚ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੫੭) **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਸਪ੍ਪਾਯੇਨ ਕੇਨਚੀ**ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨੇਨ ਆਵਾਸਾਦਿਅਸਪ੍ਪਾਯੇਸੁ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਅਸਪ੍ਪਾਯੇਨ । **ਤੰ ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਸ੍ਸ ਠਿਤਟ੍ਠਾਨੰ। **ਆਦਾਯ ਤੰ ਪੁਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਜਾਤੰ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪੁਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਪੁਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

੮੬੬-੭. **ਪੀਠੇ ਸੁਖਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਨ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੰ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨ ਪੀਠੇ ਸੁਖਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨ। **ਭਾਵੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬੰ। **ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਅਨੁ ਆਹਰਿਤਬ੍ਬੰ। **ਤਕ੍ਕਾਹਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਤਕ੍ਕਨਤੋ ਤਕ੍ਕੋ''ਤਿ ਏਵੰ ਲਦ੍ਧਨਾਮੇਨ ਭਾਵਨਾਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੇਨ ਆਹਨਨਪਰਿਯਾਹਨਨਕਿਚ੍ਚੇਨ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪਵਤ੍ਤਨੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਆਹਤੰ, ਪਰਿਯਾਹਤਞ੍ਚ ਕਾਤਬ੍ਬੰ, ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਵਿਤਕ੍ਕੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਬਹੁਲੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੮੬੮-੭੦. **ਤੰ ਇਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਤੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਮਨਸਿਕਾਤੁੰ ਇਚ੍ਛਤਿ। **ਏਵੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਵੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਤਕ੍ਕਾਹਤੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਯਥਾ ਭਾਵਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰੰ ਵਿਸੇਸੰ ਆਵਹਤਿ, ਏਵੰ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਏਵੰ ਕਰੋਤੋ ਪਨ ਯਦਾ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸੁਵਿਸਦਾਨਿ ਤਿਕ੍ਖਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ , ਤਦਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦੀਨੰ ਦੂਰੀਭਾਵੇਨ ਸਾਤਿਸਯੰ ਥਾਮਪ੍ਪਤ੍ਤੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਬਲੇਹਿ ਲਦ੍ਧੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਾਨਿ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨੇਵ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਚ ਤੇਸੰ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭੂਤਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤਦੇਕਟ੍ਠੇਹਿ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਦੂਰੀਭਵਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾਨਿਪੀ**"ਤਿ। **ਸਮਾਧਿਯਤਿ...ਪੇ॰... ਯੋਗਿਨੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿਨਾ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਤੇਨ ਵਿਨਾ ਅਭਾਵਤੋ।

੮੭੧-੪. **ਇਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਪੁਰਿਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਥਵਿਕਾ**ਤਿ ਆਦਾਸਥਵਿਕਤੋ। **ਬਲਾਕਾ ਵਿਯ ਤੋਯਦੇ**ਤਿ ਮੇਘਸਮੀਪੇ ਬਲਾਕਾ ਵਿਯ। ਸਾ ਹਿ ਮੇਘਸ੍ਸ ਨੀਲਤ੍ਤਾ ਸਯੰ ਅਤਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਾ ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਵੰ ਆਦਾਸਮਣ੍ਡਲੂਪਮਾਦੀਹਿ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਤੰ, ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਤੋਧਿਕਤਰ**"ਨ੍ਤਿ। ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਅਙ੍ਗੁਲਿਪਦਪਾਣਿਕਾਪਦਾਦਯੋ ਕਸਿਣਦੋਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਇਦੰ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਤਤੋਪਿ ਸਤਗੁਣੰ

ਸਹਸ੍ਸਗੁਣਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਨੁਸਣ੍ਠਾਨਵਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਅਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਿ ਹਿ ਤਂ ਏਦਿਸਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਸਿਯਾ, ਓਲਾਰਿਕਂ ਸਮ੍ਮਸਨੂਪਗਂ ਤਿਲਕ੍ਖਣਾਹਟਂ, ਨ ਪਨੇਤਂ ਤਾਦਿਸਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਪਨੇਤਂ ਨ ਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਵਨ੍ਤਂ, ਕਥਂ ਝਾਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋਤਿ ਆਹ **"ਉਪਟ੍ਠਾ...ਪੇ॰... ਮਯ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਞਜ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਪਞ੍ਞਾਜਨਿਤਂ, ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਸਞ੍ਜਾਨਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੁਤੋਚਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਮਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ, ਕੇਵਲਂ ਸਮਾਧਿਲਾਭਿਨੋ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸਜਨਿਤਂ ਤਮ੍ਮਯਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਮਤ੍ਤਮੇਵ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸਾਨੁਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੮੭੫-੮. ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾਨੇਵ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨੇਵ ਨ ਪੁਨ ਤਦਤ੍ਥਂ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਯੇਵ ਤਂਵਿਸਯਂ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਂ ਨੀਵਰਣੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਨ੍ਤਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਕਿਲੇਸਾ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ**ਵਾਤਿ ਅਵਸੇਸਾ ਤਦੇਕਟ੍ਠਕਿਲੇਸਾ ਚ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ, ਉਪਸਨ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਇਤਰੋਪਿ ਸਮਾਧਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਆਕਾਰੇਹਿ ਪਨ ਦ੍ਵੀਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦ੍ਵੀਹਿ ਆਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਝਾਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਦੂਰੀਭਾਵੋ, ਥਿਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਾਨਿ ਕਾਰਣਾਨਿ ਸਮਾਧਿਅਵਤ੍ਥਾਮੁਖੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਉਪਚਾਰਭੂਮਿਯਂ ਉਪਚਾਰਾਵਤ੍ਥਾਯਂ । **ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭੇ**ਤਿ ਯਦਤ੍ਥਾਯ ਅਯਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭੇ ਅਧਿਗਮਾਵਤ੍ਥਾਯਂ। ਕਥਂ ਉਪਚਾਰਭੂਮਿਯਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਕਥਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਨਾਭੂਮਿਯਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨੀਵਾਰਣਪ੍ਪਹਾਨੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇ ਯਦਿਪਿ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਟੁਤਰਾਨਿ ਮਹਗ੍ਗਤਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਪਟਿਲਾਭਭੂਮਿਯਮ੍ਪਿ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਾਨਂ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੇਨ ਸਮਾਧਿਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੮੭੯-੮੦. **ਅਙ੍ਗਾਨਿ...ਪੇ॰... ਨ ਚਾ**ਤਿ ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਚ ਥਾਮਜਾਤਾਨਿ ਨੇਵ ਭਾਵਨਾਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਪ੍ਪਨਾਯਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਕ੍ਖਣੇ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਥਾਮਜਾਤਾਨਿ ਜਾਯਰੇ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਅਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤਂ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਆਸਨਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵਂ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਸਕਿਂ ਭਵਙ੍ਗਵਾਰਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕੇਵਲਂ ਰਤ੍ਤਿਮ੍ਪਿ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਜਵਨਪਟਿਪਾਟਿਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਂ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਵਦਤਾ ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇ ਨ ਤਥਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਅਥਾਮਜਾਤਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਨਾਮ ਦਹਰੋ ਕੁਮਾਰੋ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਯਮਾਨੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਤਿ, ਏਵਮੇਵਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਾਲੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਤਿ।

੮੮੧-੪. **ਤੇਨੇਵ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਿ, ਤੇਨੇਵ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨ, ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਵਾ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ। ਉਪਚਾਰਭੂਮਿਯਞ੍ਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਵਡ੍ਢਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ। **ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਯਗਬ੍ਭੋ**ਵਾਤਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿ ਭਵਿਤੁਂ ਪੁਞ੍ਞਵਾ ਗਬ੍ਭੋ ਵਿਯ। **ਪਰਿਹਾਨਿ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਲਦ੍ਧੂਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਨਿ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਹਿ ਅਪਰਿਹੀਨੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਝਾਨਂ ਅਪਰਿਹੀਨਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪਨ ਆਰਕ੍ਖਾਭਾਵੇਨ ਵਿਨਟ੍ਠੇ ਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਆਰਕ੍ਖਣੇ"**ਤਿਆਦਿ।

੮੮੫. **ਆਵਾਸੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਆਵਾਸੇ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਾ ਚ ਸਤਿ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਸਮਾਹਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਅਯਂ ਅਸਪ੍ਪਾਯੋ ਆਵਾਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਵਿਹਾਰੇ ਬਹੂ ਆਵਾਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਤੀਣਿ ਤੀਣਿ ਦਿਵਸਾਨਿ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਗ੍ਗਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਪਹਾਯ ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤੇ ਵਸਿਤਬ੍ਬਂ। **ਗੋਚਰੋ**ਤਿ ਗੋਚਰਗਾਮੋ, ਸੋ ਸੇਨਾਸਨਤੋ ਅਤਿਦੂਰੇ ਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨੇ ਪੁਬ੍ਬਦਿਸਾਯ ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਦਿਸਾਯ ਵਾ ਅਸੁਲਭਭਿਕ੍ਖੋ ਅਸਪ੍ਪਾਯੋ। **ਭਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਅਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾ। ਸਾ ਹਿਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। **ਪੁਗ੍ਗਲੋ**ਤਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਿਕੋ,

ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਵਿਰਹਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਯੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਸਮਾਹਿਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਸਮਾਹਿਤੰ ਵਾ ਥਿਰੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ। ਸੋ ਹਿ ਤੰ ਕਦ੍ਦਮੋਦਕਮਿਵ ਅਚ੍ਛੰ ਉਦਕੰ ਮਲੀਨਮੇਵ ਕਰੋਤਿ। **ਭੋਜਨੰ** ਪਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਮ੍ਬਿਲੰ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਮਧੁਰੰ ਅਸਪ੍ਪਾਯੰ ਹੋਤਿ। **ਉਤੁਪਿ** ਕਸ੍ਸਚਿ ਸੀਤੋ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਉਣ੍ਹੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਯੰ ਭੋਜਨੰ ਵਾ ਉਤੁੰ ਵਾ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਫਾਸੁ ਨ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਭੋਜਨੰ ਸੋ ਚ ਉਤੁ ਅਸਪ੍ਪਾਯੋ। **ਇਰਿਯਾਪਥੋ**ਤਿ ਠਾਨਚਙ੍ਕਮਨਾਦੀਸੁ ਯੋ ਇਮਸ੍ਸ ਅਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਾਨਾਯ, ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਥਿਰਭਾਵਾਯ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਯੰ ਅਸਪ੍ਪਾਯੋ ਇਰਿਯਾਪਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਮ੍ਪਿ ਆਵਾਸੰ ਵਿਯ ਤੀਣਿ ਦਿਵਸਾਨਿ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬੰ।

੮੮੬. **ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਸਤ੍ਤ ਸੇਵੇਯਜਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰੀਤਵਸੇਨ ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਆਵਾਸਾਦਿਕੇ ਸਤ੍ਤ ਸੇਵੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਥ ਭਸ੍ਸਸਪ੍ਪਾਯੰ ਨਾਮ ਦਸਕਥਾਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਮਤ੍ਤਾਯ ਭਾਸਿਤਬ੍ਬੰ। **ਏਵਞ੍ਹਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੋ**ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਸਤ੍ਤ ਅਸਪ੍ਪਾਯੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਸੇਵਨਵਸੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਸੇਵਨਬਹੁਲਸ੍ਸ।

੮੮੮-੯. ਯੇਨ ਵਿਨਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਕੁਸਲੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਦਸਵਿਧੋ ਵਿਧਿ, ਅਪ੍ਪਨਾਕੋਸਲ੍ਲੰ, ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਵਾ ਞਾਣੰ ਗਨ੍ਥਵਿਤ੍ਥਾਰਭਯੇਨ ਇਧ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤੰ, ਅਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਨ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਤੋ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੬੦) ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਟਿਲਦ੍ਧੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ, ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਪਾਦਯਤੋ ਅਪ੍ਪਨਾਕੋਸਲ੍ਲੰ ਅਪ੍ਪਨਾ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੮੯੦-੨. **ਸਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾ। **ਏਵਞ੍ਚੀਤਿ ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ, ਯਸ੍ਮਾ ਠਾਨਮੇਤੰ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, **ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੰ** ਭਾਵਨਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲੀਨੁਦ੍ਧਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੰ **ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਯੰ** ਉਪਧਾਰੇਨ੍ਤੋ **ਸਮਤੰ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸੇਵ** ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਤੰਯੇਵ **ਯੋਜਯੇਥ,** ਕਥੰ ਪਨ ਯੋਜਯੇਥਾਤਿ ਆਹ **"ਈਸਕਮ੍ਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਲਯ**ਨ੍ਤਿ ਲੀਨਭਾਵੰ, ਸਙ੍ਕੋਚਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ, **ਪਗ੍ਗਣ੍ਹੇਥੇਵ** ਸਮਭਾਵਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧੰ ਨਿਸੇਧੇਤ੍ਵਾ ਸਮਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਯੇ"**ਤਿ। ਤੰ ਮਾਨਸਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੮੯੪-੯. **ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਵੀਰਿਯਸਮਤਾਯੋਜਨਵਸੇਨ, ਪਟਿਪਨ੍ਨਭਾਵਨਾਮਾਨਸੰ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੇਯੇਵ ਠਪਨਵਸੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਭਿਮੁਖੰ ਪਟਿਪਾਦਯਤੋ **ਤਸ੍ਸ** ਯੋਗਿਨੋ। **ਸਮਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ । **ਪਥਵੀਕਸਿਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀਤਿ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤੰ ਤਦੇਵ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। **ਜਵਨਾਨੀ**ਤਿ ਕਾਮਰੂਪਾਵਚਰਜਵਨਾਨਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਕੰ ਤੁ ਰੂਪਾਵਚਰਿਕੰ ਭਵੇ"**ਤਿ। **ਅਞ੍ਞੇਹੀ**ਤਿ ਪਾਕਤਿਕੇਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਹਿ। **ਬਲਵਤਰਾ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਪਟੁਤਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਬਲਵਨ੍ਤੋ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮੋਪਚਾਰਤੋ**ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਤ੍ਤਾ, ਉਪਚਾਰਤ੍ਤਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਕਮ੍ਮਤ੍ਤਾਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਰਣਤ੍ਤਾ। ਉਪਚਾਰਤ੍ਤਾਤਿ ਯਥਾ ਗਾਮਾਦੀਨੰ ਆਸਨ੍ਨਦੇਸੋ ''ਗਾਮੂਪਚਾਰੋ, ਨਗਰੂਪਚਾਰੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵੰ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਆਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਸਮੀਪਚਾਰਿਤ੍ਤਾ। **ਉਪਚਾਰਾਨਿ** ਅਪ੍ਪਨੰ ਉਪੇਚ੍ਚ ਚਰਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਅਪ੍ਪਨਾਯਾਨੁਲੋਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਯੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਤੋਪਿ ਲਹੁਕੰ ਅਪ੍ਪਨਾਨਿਪ੍ਫਾਦਕਵਸੇਨ, ਗੁਣਵਸੇਨ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਅਨੁਕੂਲਤ੍ਤਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਪਰਿਕਮ੍ਮੋਪਚਾਰਾਨੁਲੋਮਸਞ੍ਞਿਤੇਸੁ। **ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿਮੰ** ਤਤਿਯੰ, ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਵਾ **ਗੋਤ੍ਰਭੂ**ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਭਵਨਤੋ, ਮਹਗ੍ਗਤਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਨਤੋ ਚ।

੯੦੦-੩. ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਬ੍ਬਾ ਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਪਠਮੇ ਨਯੇ ਗਹਿਤਾਗਹਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਗਹਿਤਾਗਹਣੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਗਹਿਤਨਾਮੰ ਇਤਰੇਸੰ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ, ਏਕੇਕਨਾਮਵਸੇਨ ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਇਤਰਨਾਮਵਸੇਨ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ ਵਾ ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਮੇਵ ਪਰਿਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਪਠਮੰ ਉਪਚਾਰੰ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਪਞ੍ਚਮੰ** ਵਾਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨਿਯਮੋ, ਸੋ ਪਨ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਸ੍ਸ ਹਿ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਅਪ੍ਪੇਤਿ, ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਮੰ। **ਤਤੋ ਪਰ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਮਤੋ ਪਰੰ। ਤੇਨਾਹ **"ਛਟ੍ਠੇ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਜਾਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਆਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸਾ"**ਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮਵਸੇਨ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸੁ ਜਵਨੇਸੁ ਛਟ੍ਠਸਤ੍ਤਮਜਵਨਵਾਰਗਲ਼ਨਟ੍ਠਾਨਭੂਤਤ੍ਤਾ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨੰ ਜਵਨੰ ਪਤਤਿ। **ਤਾਵਦੇ**ਤਿ ਤਾਵਦੇਵ। ਛਟ੍ਠੰ, ਸਤ੍ਤਮੰ ਵਾ ਜਵਨੰ ਪਤਨ੍ਤੰ ਵਿਯ ਹੋਤਿ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਜਵਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੯੦੪-੬. ਅਥ ਕਿਮੇਤੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ‘‘ਛਟ੍ਠੇ ਸਤ੍ਤਮੇ ਵਾਪਿ ਅਪ੍ਪਨਾ ਨ ਜਾਯਤੀ’’ਤਿ? **ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਗੋਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ** ਹਿ ‘‘ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧੨) ਇਮੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਵਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਅਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨੰ ਪਠਮਜਵਨੰ ਗੋਤ੍ਰਭੁੰ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨੰ ਪਨ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਦੁਤਿਯੰ, ਤਤਿਯੰ ਵਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਏਵੰ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਤਾਯ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਛਟ੍ਠੰ, ਸਤ੍ਤਮਮ੍ਪਿ ਵਾ ਅਪ੍ਪੇਤੀਤਿ ਛਟ੍ਠੰ, ਸਤ੍ਤਮਮ੍ਪਿ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵਦਤੀ’’ਤਿ ਇਮੰ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਨਿਧਾਯ ਥੇਰਸ੍ਸ ਤੰ ਮਤੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤਮੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ “**ਪੁਰਿਮੇਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਠਾਤੁੰ ਨੇਵ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਪਪਾਤੇ ਏਵ ਪਤਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਪ੍ਪੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੁੰ ਅਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ‘‘ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ’’ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਪਦੰ ਸਾਧਕੰ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਲਾਭਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੇ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਾਪਿ ਪਠਮਚੇਤਨਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾ ਹੋਤਿ, ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਾ ਦੁਤਿਯਚੇਤਨਾ ਯਾਵ ਛਟ੍ਠਚੇਤਨਾ ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨੇਪਿ ਛਟ੍ਠਸਤ੍ਤਮੇ ਅਪ੍ਪਨਾ ਨ ਹੋਤਿ ਆਸਨ੍ਨਭਵਙ੍ਗਤਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਥੰ ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਚੇਤਨਾ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਾ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਾ ਹੋਤਿ? ਨਾਯੰ ਵਿਸੇਸੋ, ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਲਾਭੇਨ ਬਲਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਕਿਰਿਯਾਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਤੋ। **ਕਿਰਿਯਾਵਤ੍ਥਾ** ਹਿ ਆਰਮ੍ਭਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਾ। ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯੋਸਾਨਾਵਤ੍ਥਾਯ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਕਚੇਤਨਾਭਾਵੇਨ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਾਦਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਬਲਵਭਾਵੇਨਾਤਿ ਆਚਰਿਯਾ।

੯੦੭. **ਏਕ...ਪੇ॰... ਪਨਾ**ਤਿ ਅਯੰ ਅਪ੍ਪਨਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੇਵ ਏਕਵਾਰਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਨ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੀਥਿਯੰ ਵਿਯ ਯਥਿਚ੍ਛਕੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਸਤ੍ਤਸੁ ਹਿ ਠਾਨੇਸੁ ਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਪਠਮਪ੍ਪਨਾਯੰ, ਲੋਕਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾਸੁ, ਚਤੂਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ, ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰੇ ਫਲੇ, ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਭਵਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੇ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਤਿਇਤ੍ਤਰਾ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਮ੍ਪੁਣ੍ਣਜਵਨਵੀਥਿ ਅਦ੍ਧਾ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰੰ ਫਲੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਉਪਰਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਉਪਰਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਪਰਿਮਾਣੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੇਸੇਸੁ ਪਨ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਏਕਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਾਯੇਵ ਅਪ੍ਪਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੯੦੮. **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁੰ ਕਤ੍ਵਾ। ਨਨੁ ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੰ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਹਿ, ਨ ਪਨ ਤੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਥੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁਕੰ ਹੋਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ? ਨਾਯੰ ਦੋਸੋ ਭਵਨਕਿਰਿਯਾਯ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਅਸਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇ ਸਾ ਹੋਤਿ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਞਾਣਨ੍ਤਰਮਿਵ, ਸਤਿ ਪਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇ ਸਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਯਬ੍ਯਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁਕਤਾਤਿ ਨ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ‘‘ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁਕ’’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੰ। ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁਕੰ ਆਵਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਆਵਜ੍ਜਨ**ਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਕਾਰਣੰ ਹੋਤਿ।

੯੧੧-੩. ਨਾਨਾਵਿਸਯਲੁਦ੍ਧਸ੍ਸ , ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਭਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਸੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਸਮਾਧਾਨੇਵਾ**ਤਿ ਸਮਾਧਾਨਾ ਏਵ, ਸਮਾਧਾਨਕਰਣਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਾਮੋਜ੍ਜਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਸਮਾਨਯੋਗਕ੍ਖਮਤਾਯ ਤਸ੍ਸਾ ਤਬ੍ਭਾਵਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ ਘਟ੍ਟਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਮੁਦਿਤਭਾਵਕਰਣਤੋ ਪੀਤਿਯੇਵ ‘‘ਪਾਮੋਜ੍ਜ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਮੋਜ੍ਜਸਭਾਵਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੀਤਲਤ੍ਤਸਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਗ੍ਗਿਨਾ ਸਨ੍ਤਾਪਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਵਸੇਨ ਸੀਤਲਤ੍ਤਸਭਾਵਤ੍ਤਾ।

੯੧੪-੬. **ਸਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਯੋਨਿਸੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਵਸੇਨ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿੰ ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਸਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਸਭਾਵੇਨ। **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਦਿਪਵਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਵਜ੍ਜੰ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੰ ਗਹਿਤੰ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤੀਸੁ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੇਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੰ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਰੂਪਕਥਨੇਨ ਤੰਸਹਵਤ੍ਤਿਨੋ

ਅਨੁਤਾਪਸਭਾਵਸ੍ਸ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸਾਪਿ ਸਰੂਪੰ ਕਥਿਤਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤਥਾ **ਸਯਞ੍ਚੇਵਾਤਿਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪਟਿਪਕ੍ਖਸਭਾਵਵਚਨੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਪੀਤਿਭਾਵੋਪਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਸੁਖੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਦ੍ਵਯਸ੍ਸਾ”**ਤਿ। **ਮਤਿਯਾ ਅਨੁਰੂਪਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਰੂਪਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲ**ਤ੍ਥੇਰੇਨ ‘‘ਵਿਚਾਰੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨੁਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪਤਿਰੂਪਕਸਭਾਵਤ੍ਤਾ’’ਤਿ। ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਪਨ ‘‘ਪੀਤਿਯਾ ਅਨੁਰੂਪਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਪਾਠੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਅਨੁਮਜ੍ਜਨਸਭਾਵਵਨ੍ਤਤਾਯ ਪੀਤਿ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਪੀਤਿਯਾ ਅਨੁਰੂਪਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਨੇਹਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਨਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੯੧੭. ਤਿਵਿਧਕਲ੍ਯਾਣਨ੍ਤਿ ਆਦਿਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾਹਿ ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਆਦੀਹਿ ਤਿਵਿਧਕਲ੍ਯਾਣਤਾਹਿ ਯੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾਹ ‘‘ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਆਦਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਬ੍ਰੂਹਨਾ ਮਜ੍ਝੇ, ਸਮ੍ਪਹੰਸਨਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੫੮)। ਤਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਵਸੇਨ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਪਨ੍ਥਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨੰ ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਨਾਮ, ਸਾ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਆਦੀ’’ਤਿ। ਵਿਸੋਧੇਤਬ੍ਬਤਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵਤੋ ਝਾਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਯ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹਨਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਬ੍ਰੂਹਨਾ ਨਾਮ। ਸਾ ਪਨਾਯੰ ਵਿਸੇਸਤੋ ਝਾਨਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਬ੍ਰੂਹਨਾ ਮਜ੍ਝੇ’’ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਾਦਿਸਾਧਕਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾ ਸਮ੍ਪਹੰਸਨਾ ਨਾਮ। ਸਾ ਝਾਨਸ੍ਸ ਓਸਾਨਕ੍ਖਣੇ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਸਮ੍ਪਹੰਸਨਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ ‘‘ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਨਾਮ ਸਸਮ੍ਭਾਰਿਕੋ ਉਪਚਾਰੋ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਬ੍ਰੂਹਨਾ ਨਾਮ ਅਪ੍ਪਨਾ, ਸਮ੍ਪਹੰਸਨਾ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ’’ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੭੫) ਏਵੰ ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਆਦਿਕੇ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਅਯੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਅਞ੍ਞਾਨਧਮ੍ਮੇਹਿ ਞਾਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਗੁਣਸੰਕਿਤ੍ਤਨੰ ਨਾਮ ਕਤੰ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਭੂਮਨ੍ਤਰੰ ਭੂਮਨ੍ਤਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ, ਅਨ੍ਤੋਅਪ੍ਪਨਾਯਮੇਵ ਆਗਮਨਵਸੇਨ ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿ, ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਬ੍ਰੂਹਨਾਦਯੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ‘‘ਏਕਤ੍ਤਗਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਕ੍ਖਨ੍ਦਞ੍ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਬ੍ਰੂਹਿਤਞ੍ਚ ਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਪਹੰਸਿਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੫੮)। ਏਤ੍ਥ ਹਿ **ਏਕਤ੍ਤਗਤੰ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਏਕਰਸਭਾਵੇਨ, ਏਕਗ੍ਗਤਾਯ ਚ ਸਿਖਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤਦਨੁਗੁਣਏਕਤ੍ਤਗਤੰ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਾਦਿ ਪਕ੍ਖਨ੍ਤਰੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਦਸਲਕ੍ਖਣਸੰਯੁਤਨ੍ਤਿ ‘‘ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ, ਮਜ੍ਝੇ ਤੀਣਿ, ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚਤ੍ਤਾਰੀ’’ਤਿ ਏਵੰ ਦਸਪਰਿਮਾਣੇਹਿ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਪਰਿਪਨ੍ਥਤੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਞਾਨਾਦੀਹਿ ਸੰਯੁਤ੍ਤੰ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ –

‘‘ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਆਦਿ। ਆਦਿਸ੍ਸ ਕਤਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ? ਆਦਿਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਯੋ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ, ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਮਜ੍ਝਿਮੰ ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਟਿਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਪਰਿਪਨ੍ਥਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਮਜ੍ਝਿਮੰ ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ, ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਆਦਿ, ਆਦਿਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਞ੍ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ।

‘‘ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਬ੍ਰੂਹਨਾ ਮਜ੍ਝੇ, ਮਜ੍ਝਸ੍ਸ ਕਤਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ? ਮਜ੍ਝਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਵਿਸੁਦ੍ਧੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਸਮਥਪਟਿਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ , ਏਕਤ੍ਤੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਵਿਸੁਦ੍ਧੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਸਮਥਪਟਿਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ

ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਬ੍ਰੂਹਨਾ ਮਜ੍ਝੇ, ਮਜ੍ਝਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਞ੍ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ।

''ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਪਰਿਯੋਸਾਨਸ੍ਸ ਕਤਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ? ਪਰਿਯੋਸਾਨਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਏਕਰਸਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾ, ਤਦੁਪਗਵੀਰਿਯਵਾਹਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾ, ਆਸੇਵਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾ, ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ, ਪਰਿਯੋਸਾਨਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਞ੍ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚਾ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੫੮)।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਗੋਤ੍ਰਭੁਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਪਰਿਪਨ੍ਥਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨਤੋ ਤਦਾਗਮਨਵਸੇਨ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨਾਕਾਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਯੋ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਗੋਤ੍ਰਭੁਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਤਥਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਆਵਰਣਵਿਰਹਿਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਤ੍ਤਨਯੇਨ ਮਜ੍ਝਿਮਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਪਟਿਪਜ੍ਜਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਜ੍ਝਿਮਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਖੀਰਸ੍ਸੇਵ ਦਧਿਭਾਵਾਭਾਵੇਪਿ ਤਦੇਵ ਖੀਰਂ ਦਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਭਾਵਾਭਾਵੇਪਿ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਣਾਮੂਪਗਮਨਵਸੇਨ ਤਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਙ੍ਖਾਤਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਾਨੁਪਗਮਨੇਨ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਪਚ੍ਚਨੀਕਵੂਪਸਮਨਤੋ ਯਥਾ ਸਮਥਸਙ੍ਖਾਤਂ ਯੋਗਿਨੋ ਸੁਖਵਿਸੇਸਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵਤੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਂ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮ, ਤਥਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸਮਾਹਿਤਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ ਏਕਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨੇਵ ਤਤ੍ਥ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਪਟਿਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਕਤ੍ਤਨਯਞ੍ਹਿ ਵਿਨਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ਇਧ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਤਿਵਿਧਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। ਯਥਾ ਹਿ ਲੋਕਿਯਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ''ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਪੁਨ ਵਿਸੋਧਨੇ ਬ੍ਯਾਪਾਰਾਕਰਣਤੋ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤੀ''ਤਿ। ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ ਸਮਥਵਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਨ ਸਮਾਧਾਨੇ ਬ੍ਯਾਪਾਰਾਕਰਣਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਮਥਪਟਿਪਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤੀ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਸਮਥਪਟਿਪਨ੍ਨਭਾਵਤੋਯੇਵ ਪੁਬ੍ਬੇ ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਕਿਲੇਸਸਂਸਗ੍ਗਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਸਮਥਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਸਂਸਗ੍ਗਂ ਪਹਾਯ ਏਕਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਿਯ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਨ ਏਕਤ੍ਤੁਪਟ੍ਠਾਨੇ ਬ੍ਯਾਪਾਰਾਕਰਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਏਕਤ੍ਤੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਝਾਨਂ ਮਜ੍ਝੇ ਤਿਵਿਧਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਪਾਰਿਹਾਰਿਯਞਾਣੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਕਰਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨਿਸਂਸਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਭਾਵਨਾਯ ਸਮ੍ਪਹਂਸਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਸੋਧਿਤਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਸੇਨ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਯੁਗਨਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨਤਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾ''ਤਿ। ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਚਮਕਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਨਾਨਾਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਏਕਰਸਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਏਕਰਸਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾ''ਤਿ। ਤੇਸਂ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾਨਂ ਅਨੁਰੂਪਵਸੇਨ ਅਲੀਨਂ ਅਨੁਦ੍ਧਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਤਦੁਪਗਵੀਰਿਯਵਾਹਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਾ ਪਨਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਆਸੇਵਨਾ, ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਠਿਤਿਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਂ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਕਾਰੋ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਆਸੇਵਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਾਦਿਭਾਵਸਾਧਨੇਨ ਪਰਿਯੋਦਾਪਕਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਝਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚਤੂਹਿ ਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੯੧੯-੨੦. ਵਿਸੋਧੇਤ੍ਵਾਨ ਪਾਪਕੇਤਿ ਪਾਰਿਪਨ੍ਥਿਕੇ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਸੇਸੇਨ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਸਯਂ ਪਹਾਨਮਤ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ਅਤਿਸਯਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪੁਨ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਵੇਪੁਲ੍ਲ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਯ ਵਿਪੁਲਭਾਵਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਏਵਮਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਨਮ੍ਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਙ੍ਗੁਲਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਡ੍ਢਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਬਹੁਲੀਕਾਰੇਨ ਝਾਨਭਾਵਨਾਪਿ ਵੁਡ੍ਢਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ, ਅਭਿਵੁਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਚ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਵੇਪੁਲ੍ਲਂ...ਪੇ॰... ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ।

੯੨੧-੩. ਵਡ੍ਢਨਾਭੂਮਿਯੋ ਦ੍ਵੇਵਾਤਿ ਵਡ੍ਢਨਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਦ੍ਵੇਯੇਵ। ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਵਸ੍ਸਂ ਏਕਤ੍ਤਂ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਸਾਮਿਅਤ੍ਥੇ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਵਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ। **ਕਸਿਤਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਯਥਿਚ੍ਛਕ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਕਸ੍ਸਕੋ ਕਸਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਂ ਨਙ੍ਗਲੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਬ੍ਭਨ੍ਤਰਂ ਕਸਿਤ੍ਤਂ ਤਂ ਠਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਏਵਮੇਵਂ ਏਕਙ੍ਗੁਲਦ੍ਵਙ੍ਗੁਲਤਿਵਙ੍ਗੁਲਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਮਤ੍ਤਂ ਮਨਸਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਤੋ ਵਿਦਤ੍ਥਿਰਤਨਪ੍ਪਮੁਖਪਰਿਵੇਣਵਿਹਾਰਸੀਮਾਨਂ, ਗਾਮਨਿਗਮਜਨਪਦਰਜ੍ਜਸਮੁਦ੍ਦਸੀਮਾਨਞ੍ਚ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਯਨ੍ਤੇਨ ਚਕ੍ਕਵਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਾ ਤਤੋ ਵਾਪਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਯਥਿਚ੍ਛਕਂ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ। ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਨ ਨ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਅਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਭਾਵਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਨ੍ਤਕੇ ਨੋ ਅਨਨ੍ਤਕੇ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵਡ੍ਢਿਤਞ੍ਚ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਡ੍ਢਿਤਵਡ੍ਢਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਪਥਵਿਯਾ ਉਕ੍ਕੂਲਵਿਕ੍ਕੂਲਨਦੀਵਿਦੁਗ੍ਗਪਬ੍ਬਤਵਿਸਮੇਸੁ ਸਙ੍ਕੁਸਤਸਮਬ੍ਭਾਹਤਂ ਉਸਭਚਮ੍ਮਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ।

੯੨੪-੬. ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪਤ੍ਤਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇਨ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕੇਨ ਇਦਾਨੇਵ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਅਧਿਗਮਾਯ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਸੁਚਿਣ੍ਣਵਸਿਨਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਪਤ੍ਤੇਪੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਚਿਣ੍ਣੋ ਵਸੋ ਵਸਿਭਾਵੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸੁਚਿਣ੍ਣਵਸਿਨਾ,** ਸੁਟ੍ਠੁ ਆਸੇਵਿਤਵਸਿਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਤਮਾ ਤਾ ਵਸਿਯੋ, ਯਾਸਂ ਵਸੇਨਾਯਂ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਸੁਚਿਣ੍ਣਵਸੀਤਿ ਆਹ "**ਆਵਜ੍ਜਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਆਵਜ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਆਵਜ੍ਜਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸਿਤਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਪਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਜਵਨੇਹਿਪਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਾਨਿ ਚ ਖੋ ਆਵਜ੍ਜਨਕਪ੍ਪਰਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਾਭਿਨੀਹਾਰਸ੍ਸ ਯਥਾਵਜ੍ਜਿਤਵਸੇਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਧਿਗਮੇਨ ਸਮਂ, ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਆਪਜ੍ਜਨਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਂ **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ**। ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਠਪਨਂ, ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯਾਤਿ ਵਾ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਵਸਿਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਸੁ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ , ਯਤ੍ਥਿਚ੍ਛਕਂ, ਯਦਿਚ੍ਛਕਂ, ਯਾਵਤਿਚ੍ਛਕਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਭਾਵੋ।

ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪਠਮਂ ਵਿਤਕ੍ਕਂ ਆਵਜ੍ਜਯਤੋ ਭਵਙ੍ਗਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵਿਤਕ੍ਕਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ ਜਵਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਦ੍ਵੇ ਭਵਙ੍ਗਾਨਿ, ਤਤੋ ਪੁਨ ਵਿਚਾਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਜਵਨਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਝਾਨਙ੍ਗੇਸੁ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪੇਸੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਭਾਵੋ, ਤਤ੍ਥ ਅਦਨ੍ਧਾਯਿਤਤ੍ਤਂ **ਆਵਜ੍ਜਨਵਸਿਤਾ** ਨਾਮ। ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਨਨ੍ਤਰਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵਙ੍ਗੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਭਵਙ੍ਗਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਤਾ **ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਵਸਿਤਾ** ਨਾਮ। ਅਯਞ੍ਚ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਆਵਜ੍ਜਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਾ ਸਤ੍ਥੁ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਕਾਲਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਦੀਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਯਕ੍ਖੇਨ ਸੀਸੇ ਪਹਾਰਦਾਨਸਮਯੇ, ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਨਨ੍ਦੋਪਨਨ੍ਦਦਮਨਸਮਯੇ ਵਾ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ ਤਤੋ ਦਨ੍ਧਾਯੇਵ, ਸੇਤੁ ਵਿਯ ਸੀਘਸੋਤਾਯ ਨਦਿਯਾ ਓਘਂ ਭਵਙ੍ਗਵੇਗਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਂ ਝਾਨਂ ਠਪੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਤਾ, ਭਵਙ੍ਗਪਾਤਤੋ ਰਕ੍ਖਣਯੋਗ੍ਯਤਾ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸਿਤਾ** ਨਾਮ। ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਸਮਤ੍ਥਤਾ **ਵੁਟ੍ਠਾਨਵਸਿਤਾ** ਨਾਮ।

ਅਥ ਵਾ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਤੋ ਉਪਰਿ ਗਨ੍ਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਠਪਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸਿਤਾ ਨਾਮ। ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਤੋ ਅਨ੍ਤੋ ਅਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਕਾਲਵਸੇਨੇਵ ਵੁਟ੍ਠਾਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਵਸਿਤਾ ਨਾਮ। ਅਥ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਤੋ ਅਨੂਨਂ

ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਠਪੇਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਤਾਵ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸਿਤਾ ਨਾਮ। ਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਪਿ ਨਿਦ੍ਦਾਲੁਕਸ੍ਸ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਨਿਦ੍ਦੋਕ੍ਕਮਨੰ ਵਿਯ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੇਵ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਸਮਤ੍ਥਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਆਲਯਾਕਰਣਯੋਗਜਤਾ ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਨਵਸਿਤਾ ਨਾਮ।

ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸਿਤਾ ਪਨ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸਿਤਾਯ ਏਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਜਵਨਾਨੇਵ ਹਿ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨੰ ਆਵਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸਿਯਾ ਸਿਦ੍ਧਿ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸਿਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨੰ ਅਪਾਕਟਭਾਵੇਪਿ ਤੇਸੁ ਨਿਰਨ੍ਤਰੰ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸਿਤਾ ਨਾਮ, ਤੇਸੰ ਯਥਾਸਭਾਵਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਜਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸਿਤਾ ਨਾਮ। ਅਥ ਵਾ ਸਤਿਪਿ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਜਵਨਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਨਿਰਨ੍ਤਰੰ ਆਵਜ੍ਜਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸਿਤਾ ਨਾਮ, ਵਸਿਤਾਬਲੇਨ ਸਤ੍ਤਮਜਵਨੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਚਤੁਪਞ੍ਚਜਵਨੇਹੇਵ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਸਮਤ੍ਥਤਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸਿਤਾ ਨਾਮ। ਅਥ ਵਾ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵੇਪਿ ''ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਆਵਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਭਵਙ੍ਗੇਸੁ ਕਾਲੰ ਅਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਸੀਘਮੇਵ ਆਵਜ੍ਜਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸਿਤਾ ਨਾਮ, ਵਸਿਤਾਬਲੇਨ, ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਬਲੇਨ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਹਿਪਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸਿਤਾ ਨਾਮਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਨਾ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿ।

੯੨੭. ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕੇਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਬਹੁਲੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਬਹੁਲੇਨ। ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਬਹੁਲਸ੍ਸ ਹਿ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਥੂਲਾਨਿ ਦੁਬ੍ਬਲਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਅਥਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਏਵ ਉਪਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਉਪਰਿ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯਤੰ ਨਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਅਪ੍ਪਗੁਣੇ ਝਾਨੇ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਮਾਨੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਵ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਨ ਚ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਦੁਤਿਯੰ ਅਧਿਗਨ੍ਤੁੰ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਪਠਮੇ ਅਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੇ**"ਤਿਆਦਿ। **ਉਭਤੋ ਭਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਪੁਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ਭਗਵਤਾ –

> ''ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਾਲੋ ਅਬਜਤ੍ਤੋ ਅਖੇਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਅਕੁਸਲੋ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕੰ ਸਵਿਚਾਰੰ ਵਿਵੇਕਜੰ ਪੀਤਿਸੁਖੰ ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਸੋ ਤੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਨਾਸੇਵਤਿ, ਨ ਭਾਵੇਤਿ, ਨ ਬਹੁਲਿਂ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਸ੍ਵਾਧਿਟ੍ਠਿਤੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ 'ਯਂਨੂਨਾਹੰ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨੰ ਵੂਪਸਮਾ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯਜ'ਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨੰ ਵੂਪਸਮਾ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁੰ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ 'ਯਂਨੂਨਾਹੰ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯਜ'ਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁੰ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਭਤੋ ਭਟ੍ਠੋ ਉਭਤੋ ਪਰਿਹੀਨੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੩੫)।

੯੨੮-੩੧. **ਕਾਮਸ੍ਸਹਗਤਾ...ਪੇ॰... ਚਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਕਾਮਸਹਗਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਵ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਚ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਤੰਸਹਗਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਗਹਿਤੋ, ਮਨਕ੍ਕਾਰ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਾਮਾਨੁਪਕ੍ਖਨ੍ਦਾਨੰ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾਨੰ ਵਸੇਨ ਹਾਨੰ ਪਰਿਹਾਨਿਂ ਭਜਤੀਤਿ **ਹਾਨਭਾਗਿਯੰ**। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਸੰਕਿਲੇਸਨ੍ਤਿ ਹਾਨਭਾਗਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੮੨੮) ਵਚਨਤੋ ਹਾਨਭਾਗਿਯਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾਦਿਕਾਤਿ ਤੇਹਿ ਪਰਿਹਾਪਿਯਮਾਨੰ ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ ਹਾਨਭਾਗਿਯੰ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਤਾ ਸਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਝਾਨਸ੍ਸ ਅਨੁਧਮ੍ਮਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਤਦਨੁਗਤਾ ਸਤਿਪਤਿਰੂਪਕਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿ। **ਅਤਕ੍ਕਸਹਿਤਾ**ਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕੰ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੰ ਪਤ੍ਥਕਾਮਸ੍ਸ ਤੰ ਸਨ੍ਤਤੋ, ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਤੰਸਹਗਤਾ। **ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਤੰ ਭਜਤੀਤਿ ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਯੰ। **ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਸੰਯੁਤਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਰਮ੍ਮਣਾ।

੯੩੨-੫. **ਪਗੁਣਤੋ**ਤਿ ਵਸਿਤਪ੍ਪਤ੍ਤੋ। **ਆਸਨ੍ਨਾਕੁਸਲਾਰਿਕਾ**ਤਿ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਤਂਪਠਮਤਾਯ ਆਸਨ੍ਨਨੀਵਰਣਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ। ਥੂਲਂ ਨਾਮ ਵਿਪੁਲਮ੍ਪਿ ਫੇਗ੍ਗੁ ਵਿਯ ਸੁਖਭਞ੍ਜਨੀਯਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਥੂਲਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਦੁਬ੍ਬਲਾ**"ਤਿ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤੋ। ਦੁਬ੍ਬਲਾਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਙ੍ਗਦੁਬ੍ਬਲਾ। ਸਨ੍ਤੋ ਚਿਨ੍ਤਯਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇ ਵਿਯ ਓਲਾਰਿਕਙ੍ਗਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ, ਸਨ੍ਤਧਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਚ ਸਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਸਨ੍ਤਵਸੇਨ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ ਪੀਤਿਸੁਖਾਦਯੋ, ਤੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇਪਿ ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਪਨ ਤੇ ਸਨ੍ਤਤਰਾ, ਪਣੀਤਤਰਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਨਿਕਨ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਕਾਮਨਂ ਅਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਰਿਯਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਖੇਪੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੯੪੩-੪. **ਸਮ੍ਪਸਾਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ ਯੋਗਤੋ ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਨੀਲਵਣ੍ਣਯੋਗਤੋ ਨੀਲਵਤ੍ਥਂ ਵਿਯ। ਨਨੁ ਚਾਯਂ ਸਦ੍ਧਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਇਦਮੇਵ ''ਸਮ੍ਪਸਾਦਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਕ੍ਖੋਭੇਨ ਵੀਚਿਤਰਙ੍ਗਸਮਾਕੁਲਮਿਵ ਜਲਂ ਨ ਸੁਪ੍ਪਸਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤਿਪਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਕ੍ਖੋਭਾਭਾਵੇਨ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਾ ਬਲਵਤੀ ਸਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਬਲਵਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਇਦਮੇਵ ''ਸਮ੍ਪਸਾਦਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਂ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਜਾਤਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੀਣਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਂ। ਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪੀਤਿਆਦੀਨਂ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਬਲਵਭਾਵੋ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਾ ਜਵਨਾਨਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮੋਪਚਾਰਾਨੁਲੋਮਗੋਤ੍ਰਭੁਭਾਵੋ, ਛਟ੍ਠੇ ਸਤ੍ਤਮੇ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਤਾ, ਤਤੋ ਭਵਙ੍ਗਪਾਤੋ, ਪੁਨ ਭਵਙ੍ਗਂ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤ੍ਥਾਯ ਆਵਜ੍ਜਨਂ, ਤਤੋ ਝਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਂ **ਹੇਟ੍ਠਾ** ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸਮੁਪਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

੯੪੮-੯. **ਪਿਯਤੋ**ਤਿ ਕਾਮਯਤੋ। **ਉਪ੍ਪਿਲਾਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਞ੍ਚਾਯਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਸੁ ਅਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਪੇਮਸ੍ਸ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਿਨੋ ਤਣ੍ਹਾਸਹਗਤਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋ, ਇਧ ਚ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪੀਤਿਯਂ ਅਵਿਰਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨੁਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯਾਤਿ ਉਪ੍ਪਿਲਾਪਨਂ ਇਧ ਆਦੀਨਵਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸੇਵ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਵਿਯ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਿਲਾਪਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਿਲਾਪਨਂ ਵਿਯਾਤਿ ਉਪ੍ਪਿਲਾਪਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤਿਯਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੯੫੭-੮. **ਸਤਿਯਾ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਰਣਲਕ੍ਖਣਾਯ ਸਤਿਯਾ, ਅਸਮ੍ਮੋਹਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਕਾਮਂ ਪੁਰਿਮਜ੍ਝਾਨੇਸੁਪਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਹਿ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ, ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਤੋ ਚ ਉਪਚਾਰਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਪ੍ਪਨਾ, ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਨ ਅਵਿਪ੍ਪਯੋਗੀਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਪੀਤਿਸੁਖੇਸੁ ਪੀਤਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਓਲਾਰਿਕਙ੍ਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨੇ ਸੁਖੁਮਤਾਯ ਇਧ ਸਾਤਿਸਯੋ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਬ੍ਯਾਪਾਰੋਤਿ ਇਧੇਵ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਏਕਙ੍ਗਹੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੀਤਿਯਾ ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਏਕਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨਂ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਨਾਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਪਹੀਯਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਸਾ ''ਪਹਾਨਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੯੭੨. ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਏਕਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਏਕਵੀਥਿਯਂ ਪੁਰਿਮਜਵਨੇਸੁਯੇਵ ਪਹੀਯਤਿ।

੯੭੪. ਪੁਰਿਮਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਜਵਨਾਨਂ ਏਕਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਇਧ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਕਞ੍ਚਿ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਯਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਸੇਵਨਂ ਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਸ੍ਮਾ ਪਦਨ੍ਤਰਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਗ੍ਗਾਹਾਪਨਸਙ੍ਖਾਤਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਯ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਯ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ ਸਾਤਿਸਯਂ ਸੁਖਵਿਰਾਗਭਾਵਨਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਅਪ੍ਪਨਾਵੀਥਿਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਜਵਨੇਹੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

੯੭੬. ਏਵਂ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਵਸੇਨ ਝਾਨਪ੍ਪਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਞ੍ਚਕਨਯਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਂ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਪਹਾਨਙ੍ਗਵਸੇਨ ਗਣਨਤੋ ਦ੍ਵਿਧਾ ਕਤ੍ਵਾ। **ਦੁਤਿਯਂ ਤਤਿਯਂ ਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਞ੍ਚੇਵ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਞ੍ਚ ਕਤਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਹਿ ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ ਸਰੂਪਤੋ ਨ ਗਹਿਤੋ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਗਹਿਤੋਤਿ? ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯਤੋ, ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਦੇਵਪਰਿਸਾਯ ਹਿ ਯੇਸਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਏਵ ਓਲ਼ਾਰਿਕਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਇਤਰੇ ਸਨ੍ਤਤੋ, ਤੇਸਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਕਨਯੇਨ ਦੇਸੇਸਿ। ਯੇਸਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਤੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ, ਤਤੋ ਤੇਸਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਂ ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇਨ ਦੇਸੇਸਿ। ਯੇਸਂ ਵਿਤਕ੍ਕੋਵ ਓਲ਼ਾਰਿਕਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੇਹਿ ਤਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ। ਯੇਸਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ, ਤੇਹਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਏਕਤੋ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ।

੯੭੯. ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਮਧੁਰਂ, ਤਤੋਯੇਵ ਵਰਤਰਂ ਵਚਨਂ ਯਸ੍ਸ ਸੋਯਂ **ਸੁਮਧੁਰਵਰਤਰਵਚਨੋ। ਕਂ ਨੁ ਜਨਂ ਨੇਵ ਰਞ੍ਜਯਤਿ,** ਨ ਹਿ ਏਕਮ੍ਪਿ ਨ ਰਞ੍ਜਯਤਿ। **ਅਤਿਨਿਸਿਤ ...ਪੇ॰... ਨੀਯੋਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਤਿਖਿਣਬੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਸਾਦੇਹਿ ਜਨੇਹਿ ਵੇਦਨੀਯੋ ਅਯਂ ਗਨ੍ਥੋ, ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੫. ਪਨ੍ਨਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਅਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੮੦. ਏਵੰ ਪਥਵੀਕਸਿਣਵਸੇਨ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਮਾ ਸੇਸਕਸਿਣਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੇ ਗਨ੍ਥਗਾਰਵੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰੰ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ "**ਰੂਪਾਰੂਪ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। **ਰੂਪਾਰੂਪਮਤੀਤੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੰ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਨ, ਪੁਨਾਨੂਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੰ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਨ, ਪਗੇਵ ਕਾਮਾਵਚਰਭਵੰ। **ਰੂਪਾਰੂਪਾਦਿਵੇਦਿਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਾਦਿਭੂਮਨ੍ਤਰਵੇਦਿਨਾ।

੯੮੨-੪. ਯਸ੍ਮਾ ਅਯੰ ਅਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿ ਨਾਮ ਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾ ਰੂਪਵਿਰਾਗਵਸੇਨੇਵ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬਾਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਰੂਪੇ ਵਿਰਜ੍ਜਨਾਕਾਰੰ, ਵਿਰਤ੍ਤੁਮਾਨਸੇਨ ਚ ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਵਿਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਰੂਪੇ ਖੋ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਦਣ੍ਡਨਟ੍ਠੇਨ ਦਣ੍ਡੋ, ਮੁਗ੍ਗਰਾਦਿ, ਪਰਪੀਲ਼ਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਤਸ੍ਸ ਆਦਾਨੰ **ਦਣ੍ਡਾਦਾਨੰ**। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਤ੍ਥਾਦਾਨਕਲਹਵਿਗ੍ਗਹਵਿਵਾਦਤੁਵੰਤੁਵੰਪੇਸੁਞ੍ਞਵਾਦੀਨੰ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਗਹਣੰ। **ਚਕ੍ਖੁਰੋਗਾਦਯੋ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸੋਤਰੋਗਾਦੀਨੰ। **ਰੂਪੇ ਆਦੀਨਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਰਜਰੂਪਾਦਿਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪੇ ਤਨ੍ਨਿਦਾਨੰ ਦੋਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ। **ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਮਾਨਸੋ**ਤਿ ਵਿਰਤ੍ਤੁਮਾਨਸੋ। **ਅਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਭਾਵਨੰ। **ਤਮ੍ਹਾ ਕਸਿਣਰੂਪਾ**ਤਿ ਤਮ੍ਹਾ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾ ਕਸਿਣਰੂਪਾ। ਨਨੁ ਚਾਯੰ ਰੂਪੇ ਆਦੀਨਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ , ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਰੂਪੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਕਥੰ ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਨੁਯੋਗੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਓਪਮ੍ਮਵਸੇਨ ਤਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਸੂਕਰਾਭਿਹਤੋਵ ਸਾ**"ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਵਨੇ ਸੂਕਰੇਨ ਪਹਤਮਤ੍ਤੋ ਸੁਨਖੋ ਤਤੋ ਭੀਤੋ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਵੇਲਾਯੰ ਭਤ੍ਤਪਚਨਉਕ੍ਖਲਿੰ ਦੂਰਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੂਕਰਪਟਿਭਾਗਤਾਯ ਤਸ੍ਸੰ ਸੂਕਰਾਸਙ੍ਕੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਰਸ੍ਤੋ ਪਲਾਯਤੇਵ, ਏਵਮੇਵ ਰੂਪੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਤੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁਕਾਮੋ ਤਪ੍ਪਟਿਭਾਗੇ ਕਸਿਣਰੂਪੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਜਤਿ, ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁਕਾਮੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੯੮੫-੬. **ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਪਨ ਝਾਨਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਕਾਸਕਸਿਣੰ ਨਵਸੁ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿੰ ਪਟਿਲਦ੍ਧਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਆਲੋਕਕਸਿਣਮ੍ਪਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਸੂਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਠਪਨੇ ਕਾਰਣੰ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਸੁਟ੍ਠੁ ਚਿਣ੍ਣੋ ਚਰਿਤੋ ਅਤਿਪ੍ਪਗੁਣਿਕਤੋ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਲਕ੍ਖਣੋ ਵਸੀਭਾਵੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸੁਚਿਣ੍ਣਵਸੀ**। **ਕਰੋਤਿ…ਪੇ॰… ਯਤੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਇਦੰ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਮਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਕਸਿਣਰੂਪੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ। **ਆਸਨ੍ਨਸੋਮਨਸ੍ਸਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਯਤੋ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਤਾਯ ਆਸਨ੍ਨਸੋਮਨਸ੍ਸਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਞ੍ਚ। **ਥੂਲਸਨ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਤੋ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਤੋ ਏਤੰ ਯਤੋ ਥੂਲੰ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ। ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਞ੍ਹਿ ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਆਰੁਪ੍ਪਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ''ਸਨ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਨ੍ਤਤਾਸਿਦ੍ਧਿ ਚਸ੍ਸ ਅਨੁਸ੍ਸਤਿਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

੯੮੭-੯੧. **ਚਤੁਤ੍ਥੇ**ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ। ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਞ੍ਚ ਸਨ੍ਤਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਸਨ੍ਤਵਸੇਨ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਨ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿਕਰਣੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਪਣੀਤਤੋ, ਸੁਖੁਮਤੋ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਸਿਦ੍ਧੋਵ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਤੇ ਵਿਸੁੰ ਗਹਿਤਾ। **ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਪਗੇਵ ਵਡ੍ਢਿਤੰ, ਤਦਾ ਵਡ੍ਢਨਵਸੇਨ ਵਾ ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ। ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਵਸੇਨ ਚੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨ ਨੰ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਨ ਵਡ੍ਢਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਤੰ ਪਚ੍ਛਾ ਵਡ੍ਢਨਤ੍ਥਾਯ ਵਾਯਮਿਯਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵਡ੍ਢਤੀਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਕਸਿਣਰੂਪੇਨ।

ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਉਗ੍ਘਾਟਨਾਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਆਕਾਸੋ ਇਤਿ ਵਾ**"ਤਿਆਦਿੰ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤੰ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁੰ "**ਉਗ੍ਘਾਟੇਨ੍ਤੋ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਉਦਯਵਸੇਨ, ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਫਰਣਵਸੇਨ ਚ ਅਨੁਭਾਵਤੋ **ਅਨਨ੍ਤੋ। ਨ ਸੰਵੇਲ੍ਲਤੀ**ਤਿ ਕਟਸਾਰਕਕਿਲਞ੍ਜਾਦਯੋ ਵਿਯ ਨ ਪਟਿਸੰਹਰਤਿ। **ਨਾਵਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਨ ਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਅਨਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋ। ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋਕਾਸੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋਯੇਵਾਤਿ

ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਂ ਕਸਿਣਰੂਪਂ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਮਨਸਿਕਰੋਤੋ, ਤੇਨ ਚ ਫੁਟ੍ਠੋਕਾਸਂ ''ਆਕਾਸੋ ਆਕਾਸੋ''ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਯਦਾ ਤਂ ਭਾਵਨਾਨੁਭਾਵ◌ੇਨ ਆਕਾਸਂ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਾ ਸੋ ਕਸਿਣਂ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤਿ ਨਾਮਾਤਿ।

੯੯੨-੫. ਏਵ◌ਂ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਨਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧੇ ਆਕਾਸਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪੁਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਵ◌ਿਧਿਂ, ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਯੇਸਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਆਕਾਸਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵ◌ੇਪਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋਕਾਸਭਾਵਤੋ ''ਨਿਮਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਪਞ੍ਚ...ਪੇ॰... ਵ◌ਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਨੁ ਰੂਪਾਵਚਰਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਵ◌ਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾਨਿ, ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਚ ਨ ਤੇਸਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਝਾਨਤੋ ਪਰਿਹਾਯੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਭਣਨਵਸੇਨੇਤਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਹੀਨਾਨਂ ਉਪਰਿ ਪਹਾਨਵਚਨਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਪਨ ''ਸਬ੍ਬੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੂਪਚਾਰਾਦੀਸੁ ਨੀਵਰਣਵ◌ਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਾਵਚਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ ਚੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਸਨ੍ਤੇਵ ਸੁਖੁਮਾਨਿ ਰੂਪਾਵਚਰਅਵ◌ਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੀਯਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਮਹਗ੍ਗਤਕੁਸਲੇਸੁ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਂ ਵ◌ਿਯ ਓਧਿਸੋ ਪਹਾਨਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਯੋ ਪਨ ਰੂਪਾਵਚਰੇਹਿ ਅਰੂਪਾਨਂ ਉਲ਼ਾਰਫਲਤਾਦਿਵ◌ਿਸੇਸੋ, ਸੋ ਭਾਵਨਾਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਸਨ੍ਤਤਰਪ੍ਪਣੀਤਤਰਭਾਵ◌ੇਨ ਤੇਸੁਯੇਵ ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮੇਹਿ ਪਚ੍ਛਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਵ◌ਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਇਧਾਪੀ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ, ''ਸੇਸਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਇਧ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੯੯੭-੧੦੦੧. ''ਪੁਨ ਭਾਵ◌ੇਤੁਕਾਮੇਨਾ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਪਠਮਮੇਵ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਸ੍ਸ ਭਾਵ◌ਿਤਤ੍ਤਾ ਕਿਂ ਭਾਵ◌ੇਤੁਕਾਮੇਨਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇ **"ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਮਾਨਸ"**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ''ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਮਾਨਸਂ ਭਾਵ◌ੇਤੁਕਾਮੇਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯੇਨ। ਨ ਹਿ ਪਠਮਂ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਂ ਭਾਵ◌ਿਤਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਨਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਤਂ ਮਨਸਿਕਾਰਸਮੁਦਾਚਾਰਸ੍ਸ ਹਾਨਭਾਗਿਯਭਾਵ◌ਾਵਹਨਤੋ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਮੇਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ **"ਆਸਨ੍ਨ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਨ੍ਤਿ ਚਾ"**ਤਿ। ਵ◌ੀਥਿਪਟਿਪਨ੍ਨਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਉਪਰੂਪਰਿਵ◌ਿਸੇਸਾਵਹਭਾਵਤੋ, ਪਣੀਤਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਚ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਤੋ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਂ ਸਨ੍ਤਤਰਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪ...ਪੇ॰... ਪਨਾ"**ਤਿ। ਵਕ੍ਖਤਿ ਹਿ ''ਸੁਪਣੀਤਤਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਇਧਾ''ਤਿ (ਅਭਿਧ॰ ੧੦੪੦)। **ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਮਿਚ੍ਚੇਵ◌ਂ ਮਨਸਾ ਕਾਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਚ੍ਚੇਵ◌ਂ ਮਨਸਾ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਕੇਵਲਂ ਅਨਨ੍ਤਂ ਅਨਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਨਨ੍ਤਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਨਿਧਾ"**ਤਿ। ਅਨਨ੍ਤਂ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਨ੍ਤਂ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਪਨ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ।

੧੦੦੨-੬. **ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਨਿਮਿਤ੍ਤੇ। **ਵ◌ਿਚਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਾਨਸ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਾਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਆਕਾਸਫੁਟਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇ**ਤਿ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇ। **ਅਪ੍ਪੇਤੀ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮਤਿਕ੍ਕਮਭਾਵਨਾਵ◌ਿਸੇਸਭਾਵਤੋ ਇਦਂ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਂ ਵ◌ਿਯ। **ਅਪ੍ਪਨਾ...ਪੇ॰... ਨਯੋ**ਵ◌ਾਤਿ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਜ੍ਝਾਨੇ ਪੁਰਿਮਭਾਗੇ ਤੀਣਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵ◌ਾ ਜਵਨਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵ◌ੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਵ◌ਾ ਆਰੁਪ੍ਪਮਾਨਸਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਪ੍ਪਨਾਨਯੋ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਜ੍ਝਾਨੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੋਵ। **ਫਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਤੁਲ੍ਯਸਦ੍ਦਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਭਾਵਮੇਵ ਪਕਾਸੇਤੁਂ **"ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾ...ਪੇ॰... ਸਿਯਾ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਕਾਸਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਅਨਨ੍ਤਤਾਯ ''ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਪੁਨ ਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਵ◌ਾ ਅਨਨ੍ਤਤਾਯ ਤਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਮਨਕ੍ਕਾਰਵਸੇਨਾਪੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਂ ਭਾਵ◌ੇਨ੍ਤੋ ਹਿ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਂ ਅਨਨ੍ਤਤੋ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਨਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ।

੧੦੧੦. ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵੋਤਿ ਕਸਿਣੰ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੋ ਵਿਯ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਪਹਾਯ ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵੰ ਅਮਨਸਿਕਤ੍ਵਾ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਤਯਿਦੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਤਿਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਪਨ ਅਙ੍ਗਾਤਿਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਸਾਤਿਸਯੰ ਦੋਸਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੰ, ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਸ੍ਸ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਸਿਣੇ ਆਦੀਨਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੰ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਤਬ੍ਬਿਵਿਤ੍ਤਾਕਾਸਸ੍ਸ ਵਿਯ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਆਦੀਨਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੰ ਪਹਾਯ ਤਦਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਮਨਸਿਕਰਣੰ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ** ਪਨ ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਾਭਾਵੋਯੇਵ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪਨ ਇਮੇਸੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਤਿਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵੰ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਦੋਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੇ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਦੋਸਤੋ ਨ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਅਥਾਪਿ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਤੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਤੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਸਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤਞ੍ਞੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਭਾਵੇਤੀ'ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਾਭਾਵੋਯੇਵ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ, ਤਯਿਦੰ ਪਾਲਿਅਤ੍ਥੰ ਵਿਰੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਗਹਣਵਸੇਨ ਚਿਨ੍ਤਿਤੰ। ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਤਞ੍ਞੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਯਦਿ ਹਿ ਤੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ ਸਿਯਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਤਞ੍ਞੇਵਾਤਿ ਵਚਨੇਨੇਵ ਪਰਿਯਤ੍ਤੰ, ਕਿੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ। ਅਥ ਸਰੂਪਨਿਦ੍ਦੇਸਤ੍ਥੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਚਨੰ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਤਞ੍ਞੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਯੰ ਆਰਬ੍ਭ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਪਵਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸ੍ਸ ਗਹਣੰ, ਨ ਇਤਰਸ੍ਸਾਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੦੧੧-੨. ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵੋਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿਕਾਰਵਿਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਤੰ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾ**ਤਿ ਮਨਸਾ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਅਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ। ''ਆਕਾਸੰ ਆਕਾਸ''ਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਸਿਣਵਿਵਿਤ੍ਤਾਕਾਸੰ ਵਿਯ ''ਨਤ੍ਥਿ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ, ''ਸੁਞ੍ਞੰ ਸੁਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਮੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਆਹ **“ਨਤ੍ਥੀ”**ਤਿਆਦਿ। ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਕਾਰੇਸੁ ਏਕੇਨਪਿ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਵੁਤ੍ਤਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੋ ਵਾ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ, ਤੇਨ ''ਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਵਿਵਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਨਿਯਮੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਪਰਿਯਾਯਭਾਵਤੋਵ ਸਿਦ੍ਧੋ। ਪਰਿਯਾਯਸਦ੍ਦਾ ਹਿ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰਯੇਵ ਅਤ੍ਥੰ ਸਾਧੇਨ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯਾਤਿ ਲੋਕੇ ਨਿਰੁਲ੍ਹਾ। ਯਥਾਹੁ –

''ਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਤੇ ਯਸ੍ਮਾ, ਵਦਨ੍ਤਤ੍ਥੰ ਨ ਸੰਹਤਾ।
ਪਰਿਯਾਯਤ੍ਥੰ ਤਤੋ ਸਬ੍ਬੰ, ਪਰਿਯਾਯੇਸੁ ਵਵਤ੍ਥਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥

੧੦੧੩-੬. ਤਸ੍ਮਿੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਤਿ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇ ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਭੂਤੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ। **ਸਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਅਭਾਵਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸਤਿਸੀਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਾਨੁਗੁਣਾਨੰ ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਚਮਾਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਸਕਿਚ੍ਚਯੋਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੰ ਪਨ ''ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਸਮਾਧਿਯਤਿ ਮਾਨਸ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾ...ਪੇ॰... ਅਭਾਵਕੇ**ਤਿ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵਿਨਾਸਾਭਾਵਕੇ ਨ ਪੁਰੇ ਅਭਾਵਾਦਿਕੇ। ਅਪ੍ਪਨਾਨਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ **“ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਨਯੋ”**ਤਿਆਦਿ।

੧੦੧੭-੯. ਏਵੰ ਯੰ ਤਤ੍ਥ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ, ਤੰ ਅਤਿਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਆਕਾਸਗਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਮਨਕ੍ਕਾਰੇ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇ**ਤਿ ''ਨਤ੍ਥਿ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਪਰਿਕਮ੍ਮਮਨਸਿਕਾਰੇ ਅਮਨਸਿਕਰਣੇਨ ਅਸ੍ਮਿੰ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇ, ਨ ਪਨ ਖਣਭਙ੍ਗਵਸੇਨ, ਞਾਣਪਰਿਹਾਨਿਵਸੇਨ ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇ। ਖਣਭਙ੍ਗਵਸੇਨ ਹਿ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਖਣੇ ਖਣੇ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਪਰਿਹਾਨਿਵਸੇਨ ਚ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੇ ਪੁਨ ਤੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਿ ਞਾਣਾਧਿਗਮੋਯੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾਪਗਮਮਤ੍ਤੰਵ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਵਸਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਸ੍ਸ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਸੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਯਥਾ ਕਥੰ

ਵਿਯਾਤਿ ਆਹ "**ਸਨ੍ਨਿਪਾਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਪੁਰਿਸੋ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲ਼ਾਦੀਸੁ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਤ੍ਥਚਿ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਕਿਚ੍ਚਾਵਸਾਨੇ ਉਟ੍ਠਾਯ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਪੁਨ ਤਂ ਠਾਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਸੁਞ੍ਞਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਓਪਮ੍ਮਸਂਸਨ੍ਦਨਂ – ਯਥਾ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਗਤੋ, ਤਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਅਪਗਤੇਸੁ ਤਂ ਠਾਨਂ ਤੇਹਿ ਸੁਞ੍ਞਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਪਨ ਤੇਸਂ ਕੁਤੋਚਿ ਅਪਗਤਕਾਰਣਂ, ਏਵਮਯਂ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਜ੍ਝਾਨਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਪਗਤੇ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਚਕ੍ਖੁਨਾ ਤਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਅਪਗਤਕਾਰਣਂ ਵੀਮਂਸਤਿ ਝਾਨਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਾਭੋਗਾਭਾਵਤੋਤਿ।

੧੦੨੦-੪. ਚਤੁਤ੍ਥਾ...ਪੇ॰... ਨ ਚ ਸਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਚਿਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸੁਖੁਮਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਵਿਸੇਸਂ ਸਨ੍ਤਂ, ਏਵਮਯਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਨ ਚ ਸਨ੍ਤਾ ਤਦਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਵੁਤ੍ਤਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ''ਸਞ੍ਞਾ ਰੋਗੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਗਣ੍ਡੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਸਲ੍ਲਂ, ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ, ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ, ਯਦਿਦਂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਤਤੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸੁਖੁਮਭਾਵੇਨੇਵ ਸਵਿਸੇਸਂ ਸਨ੍ਤਤਾਯ, ਅਸਨ੍ਤਭਾਵਕਰਰੋਗਾਦਿਸਰਿਕ੍ਖਕਸਞ੍ਞਾਵਿਰਹਤੋ ਚ ਸਨ੍ਤਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ। "**ਸਨ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਮਿਦਂ ਚਿਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਭਾਵਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਵਿਭਙ੍ਗੇਪਿ** ਹਿ ਤਂਯੇਵ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਯਮੇਵ ਭਾਵਨਾਕਾਰੋ ਗਹਿਤੋ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਇਮਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਕਾਰੋ ਨ ਗਹਿਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਸਂਵਣ੍ਣਨਾਦਿਤੋ** ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

੧੦੨੭. ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਸਙ੍ਖਾਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਚ ਚਤੂਸੁਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇਸੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੧੦੨੯-੩੧. **ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਏਵਂ ਸੁਖੁਮਮ੍ਪੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤਬ੍ਭਾਵੋ ਸਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ, ਤਾਯ, ਨ ਝਾਨਸਨ੍ਤਤਾਯ। ਨ ਹਿ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਤੋ ਸਨ੍ਤਤਰਾ। ਚੋਦਕੋ ਯਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਂ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਅਸਤਿ ਚ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨੇ ਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਏਵ ਸਿਯਾਤਿ "**ਸਨ੍ਤਤੋ ਚੇ ਮਨਕ੍ਕਾਰੋ ਕਥਞ੍ਚ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ**"ਤਿ ਆਹ। ਇਤਰੋ "**ਅਨਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤ੍ਤਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਹਾਰਮਾਹ। ਤੇਨ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਝਾਨੇ ਅਭਿਰਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਆਵਜ੍ਜਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਾਦਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਾ ਪਨਸ੍ਸ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪੇ ਸਬ੍ਬਸੋਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਕੇਵਲ਼ਂ ਸੁਞ੍ਞਭਾਵਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਤਥਾ ਹੇਸ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ''ਅਹਮੇਤਂ ਆਵਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ **ਆਭੋਗੋ** ਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਤੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਣੀਤਤਰਤਾਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਰਾਜਾ ਮਹਤਾ ਰਾਜਾਨੁਭਾਵੇਨ ਨਗਰਵੀਥਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤੋ ਦਨ੍ਤਕਾਰਾਦਯੋ ਕਮ੍ਮਕਾਰੇ ਛੇਕੇ ਅਨੇਕਾਨਿ ਦਨ੍ਤਵਿਕਤਿਆਦੀਨਿ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਹੋ ਵਤ ਰੇ ਛੇਕਾ ਆਚਰਿਯਾ, ਈਦਿਸਾਨਿ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਤੇਸਂ ਛੇਕਤਾਯ ਤੁਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ ''ਅਹੋ ਵਤਾਹਮ੍ਪਿ ਰਜ੍ਜਂ ਪਹਾਯ ਏਵਰੂਪੋ ਸਿਪ੍ਪਿਕੋ ਭਵੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਰਜ੍ਜਸਿਰਿਯਾ ਮਹਾਨਿਸਂਸਤਾਯ, ਸੋ ਤੇਸਂ ਜੀਵਿਤਂ ਤਿਣਾਯਪਿ ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਤੇ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੦੩੨. ਸੁਖੁਮਂ ਪਰਨ੍ਤਿ ਉਕ੍ਕਂਸਤੋ ਸੁਖੁਮਂ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੂਪਚਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹਿ ਤਚ੍ਛੇਨ੍ਤਿਯਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਿਮਕੋਟ੍ਟਾਸਤਂ ਪਾਪਿਤਾਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ਭਾਵਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਤਿ, ਨਨੁ ਚੇਸਾ ਤਦਵਤ੍ਥਂ ਪਾਪਿਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਤੀਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਸੁਖੁਮਭਾਵਂ ਪਾਪਿਤਾਪਿ ਚੇਸਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚੇ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਂ ਨ ਪਾਪਿਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਤਾਭਾਵਂ ਗਮਿਤਾ, ਤੇਨ ਤਥਾ ਸੁਖੁਮਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚੇ ਨ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਏਵਾਤਿ ਨ ਤਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸਾ ਅਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ ਹੋਤਿ।

੧੦੩੩-੪. **ਯਾਯ ਸਵ੍ਵਾਯਾ**ਤਿ ਯਾਦਿਸਾਯ ਸਵ੍ਵਾਯ ਸਦ੍ਦੂਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਾਯ। **ਸੋ** ਨੇਵਸਵ੍ਵਾਨਾਸਵ੍ਵਾਯਤਨਸਮਙ੍ਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ। **ਨੇਵਸਵ੍ਵੀ ਚ ਨਾਸਵ੍ਵੀ ਹੋਤਿ** ਨੇਵਸਵ੍ਵਾਨਾਸਵ੍ਵਾਸਮਙ੍ਗੀ ਹੋਤਿ। **ਨ ਕੇਵਲਂ ਤੁ ਸਵ੍ਵਾਵ ਏਦਿਸੀ** ਸੁਖੁਮਾ ਨੇਵਸਵ੍ਵਾਨਾਸਵ੍ਵਾ ਹੋਤਿ, **ਅਥ ਖੋ ਪਨ ਵੇਦਨਾਦਯੋਪਿ** ਸੁਖੁਮਾ, ਵੇਦਨਾਪਿ ਨੇਵਵੇਦਨਾਨਾਵੇਦਨਾ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨੇਵਚਿਤ੍ਤਂਨਾਚਿਤ੍ਤਂ, ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਨੇਵਫਸ੍ਸੋਨਾਫਸ੍ਸੋ । ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਸਵ੍ਵਾਸੀਸੇਨ ਪਨ ''ਨੇਵਸਵ੍ਵਾਨਾਸਵ੍ਵਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਵ੍ਵਿਨੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੨, ੩੪੧, ੩੫੭, ੩੫੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੪੪; ੯.੨੪) ਵਿਯ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਯਦਿ ਸਵ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਥਂ ਨੇਵਸਵ੍ਵਾਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਯਦਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਥਂ ਨਾਸਵ੍ਵਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਉਪਮਾਹਿ ਸਾਧੇਤੁਂ **"ਪਤ੍ਤਮਕ੍ਖਨਤੇਲੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪਤ੍ਤਮਕ੍ਖਣਤੇਲੇਨਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਵੁਤ੍ਥਤਾਯ ਯਾਗੁਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਕਪ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਤੇਲਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ, ਨਾਲ਼ਿਪੂਰਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਨ ਪਤ੍ਤੇ ਮਕ੍ਖਿਤਤੇਲੇਨ। **ਮਗ੍ਗਸ੍ਮਿਂ ਉਦਕੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਉਪਾਹਨਤੇਮਨਮਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਉਦਕਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ, ਨਹਾਨਵਸੇਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਨ ਮਗ੍ਗਸ੍ਮਿਂ ਉਦਕੇਨ।

੧੦੩੫-੭. **ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਸੇਸਂ ਉਪਾਦਾਯ ਸਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸੇਵ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਸੇਸਂ ਉਪਾਦਾਯ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਯਮਤ੍ਥੋ। ਪਟੁਸਵ੍ਵਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਹਿ ਨੇਵਸਵ੍ਵਤਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸੁਖੁਮਭਾਵੇਨ ਨਾਸਵ੍ਵਤਾ ਚ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਟੁਸਵ੍ਵਾਯ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਆਰਮ੍ਮਣਸਵ੍ਜਾਨਨਞ੍ਚੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਜਨਨਞ੍ਚ ਪਟੁਸਵ੍ਵਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਥਮਯਂ ਸਵ੍ਵਾਵ ਸਮਾਨਾ ਸਵ੍ਵਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਯਥਾ ਦਹਨਕਿਚ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਨ੍ਹਾਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਉਣ੍ਹਸੀਤਭਾਵਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸੁਖਜਨਨਤਾਯ **ਸੁਖੋਦਕਂ,** ਤਸ੍ਮਿਂ। ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਯਥਾ ਦਹਨਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਮੇਸਾ ਅਤਿਸਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਵ੍ਜਾਨਨਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਪਰਮਸੁਖੁਮਤ੍ਤਂ ਗਤਾਵ। ਤੇਨੇਵ ਹੇਸਾ ਅਕਤਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਾਣੇਨ ਸੁਖਗ੍ਗਯ੍ਹਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸੇਸਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਸਵ੍ਵਾ ਵਿਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਜਨਨਮ੍ਪਿ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਵ੍ਵੇਸੁ ਹਿ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਕਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੇਵਸਵ੍ਵਾਨਾਸਵ੍ਵਾਯਤਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਂ ਪਤ੍ਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਪਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ। ਪਕਤਿਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਪਨ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸਦਿਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਨ੍ਧਾਦਿਮੁਖੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ ਤਬ੍ਬਿਸਯਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਾਣਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ, ਸੋਪਿ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨੇਵ, ਨੋ ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ। ਨ ਹਿ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸਦਿਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਫਸ੍ਸਾਦਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਸਰੂਪਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜ੍ਜ ਏਕਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਲਾਪਤੋ ਸਮੂਹਤੋਯੇਵ ਸਮ੍ਮਸਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸੁਖੁਮਤ੍ਤੇਨੇਸਾ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

੧੦੩੮-੪੦. **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਕਸਿਣਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। **ਆਕਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਂ। **ਵਿਵ੍ਵਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਆਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਵਿਵ੍ਵਾਣਂ । **ਤਦਭਾਵਕ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਆਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਵਿਵ੍ਵਾਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਕਂ। **ਕਮਤੋ**ਤਿ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਹੋਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮਤੋ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ **"ਆਹ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਾਸੁ ਚਤੂਸੁ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ। **ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾ** ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਹਿ ਪੁਰਿਮਾਪੁਰਿਮਾਹਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਹਿ **ਸੁਪਣੀਤਤਰਾ** ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਣੀਤਤਰਾ, ਸੁਨ੍ਦਰਪਣੀਤਤਰਾਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਾਸਾਦਤਲਸਾਟਿਕਾ**ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਕਪਾਸਾਦਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਹੇਟ੍ਠਿਮਤੋ ਉਪਰੂਪਰਿ ਸਵਿਸੇਸਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਾਸਾਦਤਲਾ ਚ ਥੂਲਸਣ੍ਹਸਣ੍ਹਤਰਸਣ੍ਹਤਮਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਹਿਤਾ ਆਯਾਮਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਸਮਪ੍ਪਮਾਣਾ ਸਾਟਿਕਾ ਚ।

੧੦੪੨. ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਯਾਤਿ, ਅਥ ਵਾ ਨੀਵਰਣੇ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਂ ਯਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਅਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੬. ਸੋਲ਼ਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੪੩-੭. ਪਰਨ੍ਤਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਵਿਸੇਸਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਮਤ੍ਤੇਪੀ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਮਤ੍ਤੇਪਿ, ਨਾਵਸ੍ਸਂ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇਹੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧੋਪਿ ਹਿ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤੀਣਿ ਝਾਨਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਅਚਿਣ੍ਣਵਸੀ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਮ੍ਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਅਨੁਯੋਗਂ ਕਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤਾ**ਤਿ ਅਧਿਗਤਾਨਿਸਂਸਤਾਯ ਚੇਵ ਭਾਵਨਾਸੁਖਤਾਯ ਚ ਨਿਟ੍ਠਂ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤਾ। ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਯ ਹਿ ਲੋਕਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾ ਉਦਯਫਲਭਾਵੇਨ ਪਾਕਟਾ। ਸੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਸਮਾਧਿਨਾ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਖੇਨੇਵ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤਿ।

੧੦੪੮-੯. ਦਿਬ੍ਬਾਨੀਤਿਆਦਿ ਲੋਕਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਸਰੂਪਤੋ ਉਦ੍ਦਿਸਨਂ। **ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨੀ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਂ, ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਞ੍ਚਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਇਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਂ। ਇਮਾ ਪਨ **ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਪਤ੍ਤੁਕਾਮੇਨ** ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕੇਨ ਯੋਗਿਨਾ ਯਸ੍ਮਾ ਓਦਾਤਕਸਿਣਪਰਿਯਨ੍ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ, ਤਬ੍ਬਸੇਨ ਚ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਨ ਵਾ ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਤਾਦੀਹਿ ਚੁਦ੍ਦਸਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਮੇਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਏਵਂ ਅਦਮੇਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਭਾਵਿਤਭਾਵਨੋ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਪਞ੍ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸ੍ਸਤੀਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨਂ ਅਵਸ੍ਸਂ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਤਾਦੀਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਤਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਤਾ ਕਸਿਣਪਟਿਲੋਮਤਾ ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤਾ ਝਾਨਾਨੁਲੋਮਤਾ ਝਾਨਪਟਿਲੋਮਤਾ ਝਾਨਾਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤਾ ਝਾਨੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ ਕਸਿਣੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ ਝਾਨਕਸਿਣੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ ਅਙ੍ਗਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ ਅਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ ਅਙ੍ਗਵਵਤ੍ਥਾਪਨਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਵਵਤ੍ਥਾਪਨਤਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚੁਦ੍ਦਸਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ।

ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ, ਤਥੇਵ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ, ਪਟਿਪਾਟਿਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਵਸੇਨ ਚ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਆਕਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ **ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਤਾਦਯੋ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ, ਅਯਂ **ਝਾਨਾਨੁਲੋਮਤਾ** ਨਾਮ। ਤੇਸਂ ਪਟਿਲੋਮਤੋ **ਝਾਨਪਟਿਲੋਮਤਾ** ਨਾਮ। ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤੋ **ਝਾਨਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤਾ** ਨਾਮ।

ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਤਿਯਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤੋ ਤਦੇਵ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ, ਤਤੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਕਸਿਣਂ ਅਨੋਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਝਾਨਸ੍ਸੇਵ ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਭਾਵੇਨ ਉਕ੍ਕਮਨਂ **ਝਾਨੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ** ਨਾਮ। ਏਵਂ ਆਪੋਕਸਿਣਾਦਿਮੂਲਿਕਾਪਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਦੇਵ ਤੇਜੋਕਸਿਣੇ, ਤਤੋ ਨੀਲਕਸਿਣੇ, ਤਤੋ ਲੋਹਿਤਕਸਿਣੇਤਿ ਝਾਨਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਕਸਿਣਸ੍ਸੇਵ ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਭਾਵੇਨ ਉਕ੍ਕਮਨਂ **ਕਸਿਣੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ** ਨਾਮ। ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਤੇਜੋਕਸਿਣੇ ਤਤਿਯਂ , ਨੀਲਕਸਿਣਂ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ, ਲੋਹਿਤਕਸਿਣਤੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਝਾਨਸ੍ਸ ਚੇਵ ਕਸਿਣਸ੍ਸ ਚ ਉਕ੍ਕਮਨਂ **ਝਾਨਕਸਿਣੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ** ਨਾਮ।

ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ **ਅਙ੍ਗਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ** ਨਾਮ। ਸਬ੍ਬਕਸਿਣੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਸੇਵ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ **ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ** ਨਾਮ। ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਆਪੋਕਸਿਣੇ ਦੁਤਿਯਂ, ਤੇਜੋਕਸਿਣੇ ਤਤਿਯਂ, ਵਾਯੋਕਸਿਣੇ ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਨੀਲਕਸਿਣਂ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ, ਪੀਤਕਸਿਣਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ,

ਲੋਹਿਤਕਸਿਣਤੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ, ਓਦਾਤਕਸਿਣਤੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਂ **ਅਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤਾ** ਨਾਮ।

ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਨਾਮ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਨ੍ਤਿ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਂ, ਤਤਿਯਂ ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਂ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਦੁਵਙ੍ਗਿਕਂ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ... ਪੇ॰... ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਝਾਨਙ੍ਗਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ **ਅਙ੍ਗਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ** ਨਾਮ। ਤਥਾ ''ਇਦਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਂ, ਇਦਂ ਆਪੋਕਸਿਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ **ਆਰਮ੍ਮਣਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ** ਨਾਮ। ਅਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਵਵਤ੍ਥਾਪਨਮ੍ਪਿ ਏਕੇ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਪਨ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਅਦ੍ਧਾ ਤਂ ਭਾਵਨਾਸੁਖਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਚੁਦ੍ਦਸਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨਂ ਕਾਤੁਂ ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀਨਂ ਸਤੇਸੁ, ਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਵਾ ਏਕੋਵ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

੧੦੫੦-੧. **ਦਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਦਨ੍ਤੇ। **ਸਮਾਹਿਤੇ**ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਾਹਿਤੇ। **ਸੁਦ੍ਧੇ**ਤਿ ਨੀਵਰਣਦੂਰੀਭਾਵੇਨ, ਪਚ੍ਚਨੀਕਸਮਨੇਪਿ ਅਬਜਾਵਟਾਯ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਸਮ੍ਪਾਦਿਤਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸਬ੍ਭਾਵੇਨ ਵਾ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ। **ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ**ਤਿ ਸੁਧਨ੍ਤਸੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਨਿਘਂਸਨੇਨ ਵਿਯ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾਯੇਵ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ, ਪਭਸ੍ਸਰੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਕ੍ਖੋਭਵਿਰਹਵਸੇਨ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਅਨਙ੍ਗਣੇ**ਤਿ ''ਮਾਦਿਸਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਈਦਿਸੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਝਾਨਪਟਿਲਾਭਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ''ਅਹੋ ਵਤ ਮਮੇਵ ਸਤ੍ਥਾ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਇਚ੍ਛਾਵਚਰਾਨਂ ਅਭਾਵੇਨ ਅਨਙ੍ਗਣੇ। **ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ**ਤਿ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਿਲਿਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਰਾਗਾਦੀਨਂ, ''ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਕੋਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਤਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਾ ਵਿਗਤਤ੍ਤਾ ਵਿਗਤੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ। **ਮੁਦੁਭੂਤੇ**ਤਿ ਪਗੁਣਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਸੁਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਮੁਦੁਭੂਤੇ, ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਂ ਵਿਯ ਚਮ੍ਮਂ ਸੁਪਰਿਕਮ੍ਮਕਤਾ ਵਿਯ ਚ ਲਾਖਾ ਮੁਦੂਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਕਮ੍ਮਨੀਯੇ**ਤਿ ਮੁਦੁਤ੍ਤਾਯੇਵ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਮੇ, ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਾਦਿਇਦ੍ਧਿਕਮ੍ਮਯੋਗ੍ਗੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਮੁਦੁਜਾਤਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਮਂ ਹੋਤਿ, ਸੁਧਨ੍ਤਮਿਵ ਸੁਵਣ੍ਣਂ, ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਂ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਮੁਦੁਞ੍ਚ ਹੋਤਿ ਕਮ੍ਮਨਿਯਞ੍ਚ, ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੭)। **ਠਿਤੇ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਭਾਵਾਦੀਸੁ ਨਿਚ੍ਚਲਂ ਅਵਟ੍ਠਿਤੇ, ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਵਾ ਪਣੀਤਭਾਵਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇ। **ਅਚਲੇ**ਤਿ ਠਿਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ਅਕਮ੍ਪੇ, ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਮੁਦੁਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੇਹਿ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਠਿਤੇ, ਸਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦੀਹਿ ਅਕਮ੍ਪਨਤੋ ਅਚਲੇ।

ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇਤਿ ਠਿਤਿਅਚਲਤਾਨਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਅਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਮਾਹਿਤੇਤਿ ਵਿਸੁਂ ਏਕਙ੍ਗਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਤਾਸਂ ਪਨ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਗਹਣੇ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਤਾਦੀਨਂ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਭੂਤਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤੇਤਿ ਇਮਂ ਅਙ੍ਗਭਾਵੇਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਤਾਦੀਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਯਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਕੋਟ੍ਠਾਸਤ੍ਥਾਯ, ਇਦ੍ਧਿਪ੍ਪਭੇਦਾਯ ਵਾ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ **ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾ** ਨਾਮ ਏਕਸ੍ਸ ਬਹੁਭਾਵਾਦਿਅਨੇਕਵਿਧਾਨਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਂ। **ਅਭਿਨੀਹਰਤੀ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਧਿਗਮਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਂ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਭਿਮੁਖਂ ਪੇਸੇਤਿ। **ਇਦ੍ਧਿਵਿਕੁਬ੍ਬਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਇਦ੍ਧਿ, ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ ਪਟਿਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ, ਪਟਿਲਬ੍ਭਤਿ ਚ, ਤਂ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾਹ –

''ਕਾਮਂ ਕਾਮਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਂ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿਆਦਿ। (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭੨; ਮਹਾਨਿ॰ ੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੫,੪੪)।

ਇਦ੍ਧਿਯੇਵ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਂ ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਵਿਜਹਨਕਿਰਿਯਨ੍ਤਿ **ਇਦ੍ਧਿਵਿਕੁਬ੍ਬਨਂ,** ਇਦਂ ਇਦ੍ਧੀਸੁ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਿਦ੍ਧਿਯਾ ਪਧਾਨਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦ੍ਧਿ ਚ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਞ੍ਚਾਤਿ ਵਾ **ਇਦ੍ਧਿਵਿਕੁਬ੍ਬਨਂ**। ਵਿਸੁਂ ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣੇਨੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੦੫੨-੪. ਯਥਾ ਪਨ ਤੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਵਿਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯਾ''ਤਿ ਕੇਚਿ, ਤੰ ਅਯੁਤ੍ਤੰ। ਯਦਿਚ੍ਛਕੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨੰ, ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕੰ, ਨ ਇਤਰਾਨਿ। **ਸਤੰ...ਪੇ॰... ਮਾਨਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਚੇ ਸਤੰ ਇਚ੍ਛਤਿ, ''ਸਤੰ ਹੋਮਿ, ਸਤੰ ਹੋਮੀ''ਤਿ, ਸਚੇ ਸਹਸ੍ਸੰ ਇਚ੍ਛਤਿ, ''ਸਹਸ੍ਸੰ ਹੋਮਿ, ਸਹਸ੍ਸੰ ਹੋਮੀ''ਤਿ ਏਵੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮ**ਮਾਨਸੰ** ਕਤ੍ਵਾ। ''ਪਰਿਕਮ੍ਮਮਾਨਸ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ''ਸਤੰ ਹੋਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੰ, ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਞ੍ਚ। **ਅਭਿ...ਪੇ॰... ਪੁਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਾਨਤ੍ਥੰ, ਪੁਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬਲਗ੍ਗਾਹਤ੍ਥੰ। **ਅਧਿਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਸਤੰ ਆਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਰੰ ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣੇਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੰ ਕਰੋਤਿ, ਸਤੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਅਧਿਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੧੦੫੫-੭. **ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਮਨਾਨੇਤ੍ਥ ਸਤਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਤੇਸੁ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਪਰਿਕਮ੍ਮਮਾਨਸਾਨਿ ''ਸਤੰ ਹੋਮੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਮਾਨਸਾਨਿ ਸਤਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾਨਿ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਤਾਰਮ੍ਮਣਿਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ''ਸਤੰ ਹੋਮੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਸਹਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਤਦਾਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਤਾਦਿਕਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ। ਸਤਾਰਮ੍ਮਣਿਕਤਾ ਚ ਪਨ ਨੇਸੰ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ, ਨੋ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨ। ਰੂਪਞ੍ਹਿ ਸਤੰ ਵਾ ਸਹਸ੍ਸੰ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਦਿ ਨੀਲਵਣ੍ਣਮੇਵ ਸਤੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ, ਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਤੰਤੰਸਨ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤੇਪਿ ਨੀਲਵਸੇਨ ਏਕਤ੍ਤਾ ਏਕਮੇਕੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਨੀਲਜਾਤੰ ਆਲਮ੍ਬਤਿ।

ਯਦਿ ਪਨ ਨਾਨਾਵਣ੍ਣਨਾਨਾਕਿਰਿਯਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਬਹੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਏਕਮੇਕੰ ਏਕੇਕਵਣ੍ਣੰ, ਏਕੇਕਵਣ੍ਣੇਸੁ ਚ ਨਾਨਾਕਿਰਿਯੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ। ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਪਨ ਵਣ੍ਣਸਾਮਞ੍ਞੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨਾਨਾਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਜਾਨੁਭਾਵਤ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯਸ੍ਸ। **ਅਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਯਾ**ਤਿ **ਵਿਯ**-ਗ੍ਗਹਣੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਠਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਸਦਿਸਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਭਾਵਤੋ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਨ੍ਤਿ। **ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਵਨ੍ਤੰ, ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ, ਇਮਸ੍ਸ ਚ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਆਹ **"ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ**ਵਾ"ਤਿ। ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੰ ਵਿਨਾ ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਤੀਣਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਜਵਨਾਨਿ ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ, ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮੋਪਚਾਰਾਨੁਲੋਮਾਨਿ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮੰ ਗੋਤ੍ਰਭੁਨਾਮਕਨ੍ਤਿਆਦਿ ਸੇਸੰ ਸਮਾਨਮੇਵ। ਤੇਨਾਹ **"ਸੇਸੰ ਪੁਬ੍ਬਸਮੰ ਇਧਾ"**ਤਿ। ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੦੫੮. **ਦਿਬ੍ਬਸੋਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਵਤਾਨੰ ਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਾਦੀਹਿ ਅਪਲਿਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਦੂਰੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਸਮਤ੍ਥੇਹਿ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਪਸਾਦੇਹਿ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਦਿਬ੍ਬੰ, ਸਵਨਟ੍ਠੇਨ ਸੋਤਕਿਚ੍ਚਕਰਣਤੋ, ਤੰਸਦਿਸਤਾਯ ਚ ਸੋਤੰ। **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ''ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨੀ''ਤਿ (ਅਭਿਧ॰ ੧੦੪੮) ਦਿਬ੍ਬਸੋਤੰ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ, ਤੰ ਇਦਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੦੫੯-੬੪. ਪਠਮੰ ਓਲਾਰਿਕਸਦ੍ਦੰ ਆਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਸੁਖੁਮਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ ਆਹ **"ਮਹਨ੍ਤੋ ਸੁਖੁਮੋਪਿ ਚਾ"**ਤਿ। ਪਰਿਚਯਕਰਣਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਪਠਮੰ ਅਰਞ੍ਞੇ ਸੀਹਾਦੀਨੰ ਸਦ੍ਦੇ ਆਦਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਓਲਾਰਿਕਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਥਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸੁਖੁਮਸਦ੍ਦਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਥਾ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਦੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਓਲਾਰਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਸੁਖੁਮਾਨਮ੍ਪਿ ਸਦ੍ਦਾਨੰ ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੰ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਦ੍ਦਾ ਪਕਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤਿਵਿਯ ਪਾਕਟਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ। **ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਓਲਾਰਿਕਸ੍ਸ, ਸੁਖੁਮਸ੍ਸ ਵਾ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨਓਲਾਰਿਕਸੁਖੁਮਾਕਾਰੰ। **ਮਨਸਿ ਕੁਬ੍ਬਤੋ**ਤਿ ''ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦਿਸਾਯ ਅਯੰ ਸਦ੍ਦੋ ਓਲਾਰਿਕੋ, ਸੁਖੁਮੋ ਵਾ''ਤਿ ਏਵੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤੇਨ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਸਦ੍ਦੇਸੂ**ਤਿ ਯੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭੂਤਾ ਓਲਾਰਿਕਾ, ਸੁਖੁਮਾ ਵਾ ਸਦ੍ਦਾ, ਤੇਸੁ। **ਅਞ੍ਞਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਵਸੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ

ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਏਕਂ ਸਦ੍ਦਂ। ਯਦਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨ ਗਹਿਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਕੋ ਪਨ ਤਸ੍ਸ, ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਸੇਸੋਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸੁਤਸ੍ਸ ਗਹਣਤੋ ਸਦ੍ਦਮਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਅਸੁਤਮ੍ਪਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਂ ਸਵਨਾਕਾਰੇਨ ਗਹਣਤੋ ਅਤ੍ਥਾਵਬੋਧਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। **ਸੁਤਕੋਵਿਦਾ**ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਂ ਛੇਕਾ।

੧੦੬੫-੬. ਥਾਮਜਾਤਨ੍ਤਿ ਜਾਤਥਾਮਂ, ਦਲ੍ਹਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਿਤ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰਗਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਂ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ''ਏਤ੍ਤਕਂ ਠਾਨਂ ਫਰਤੂ''ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਤਤ੍ਤਕਂ ਠਾਨਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪੁਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਪਿ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦੇਪਿ ਸਦ੍ਦੇ ਆਵਜ੍ਜਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਭਾਵਨਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਸਦ੍ਦਂ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਯਤ੍ਤਕਂ ਸਦ੍ਦਂ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤਤ੍ਤਕਂ ਤਤ੍ਥ ਗਤਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣੇਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਯੇਨ ਪਨ ਏਵਂ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਵਡ੍ਢਿਤਂ, ਤੇਨ ਪੁਨਪਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਮੇਵ। ਸੋ ਹਿ ਤਂ ਠਾਨਗਤਸਦ੍ਦਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਵ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸੁਣਾਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ ਹਿ ''ਪਾਦਕਾਰਮ੍ਮਣੇਨ...ਪੇ॰... ਸੁਣਾਤੀਤਿ ਸਾਸਙ੍ਕਂ ਵਦਤੀ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਮਹਾ॰ ੨.੪੦੦) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਲਾਭੀ ਪਨ ਸੇਸਾਭਿਞ੍ਞਲਾਭਿਨੋ ਵਿਯ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸਦ੍ਦਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਕਤ੍ਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕਰੂਪਨਿਮ੍ਮਾਪਨਤੋ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਵ ਤਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ। **ਏਕਙ੍ਗੁਲਦ੍ਵਙ੍ਗੁਲ**-ਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸੁਖੁਮਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਕਤਂ।

੧੦੬੮. ਸੁਣਨ੍ਤੋਤਿ ਏਵਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਵਨੇਨ ਵਸਿਕਤਾਭਿਞ੍ਞੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵਜ੍ਜਿਤੇ ਸੁਣਨ੍ਤੋ। **ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਪਿ ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਏਕਕੋਲਾਹਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਿਤੇ ਸਙ੍ਖਭੇਰੀਪਣਵਾਦਿਸਦ੍ਦੇ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਵਤ੍ਥੁਭੇਦੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ਸਤਿ ''ਅਯਂ ਸਙ੍ਖਸਦ੍ਦੋ, ਅਯਂ ਭੇਰੀਸਦ੍ਦੋ, ਅਯਂ ਪਣਵਸਦ੍ਦੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚੇਕਂਯੇਵ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿਯੇਵਾਤਿ। ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੦੬੯-੭੩. ਚੇਤੋਪਰਿਯਮਾਨਸਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਤੀਤਿ ਪਰਿਯਂ, ਸਰਾਗਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੇਸਞ੍ਹਿ ਧਾਤੂਨਂ ਗਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਬੁਦ੍ਧਿਪਿ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਂ, ਮਨਸਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਮਾਨਸਂ, ਞਾਣਂ, ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਚ ਤਂ ਮਾਨਸਞ੍ਚਾਤਿ **ਚੇਤੋਪਰਿਯਮਾਨਸਂ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਵਸੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨੇਵ। ਤਞ੍ਹਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸਦਿਸਤਾਦੀਹਿ ''ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਵੋਹਾਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੇਨ ਦਿਸ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਹਦਯ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ, ਅਥ ਖੋ ਹਦਯਮਂਸਪੇਸਿ। ਯਂ ਬਹਿ ਕਮਲਮਕੁਲ਼ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਅਨ੍ਤੋ ਕੋਸਾਤਕੀਫਲਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਲੋਹਿਤਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਪਨ ਇਮਂ ਲੋਹਿਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਲੋਹਿਤਂ ਦਿਸ੍**ਵਾਤਿ ਲੋਹਿਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਦਿਸ੍ਵਾ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨੋਪਿ ਹਿ ਵਣ੍ਣਮੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਤਂ ਚਕ੍ਖੁਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ''ਚਕ੍ਖੁ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਪਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ। ਯਥਾ ਹਿ ਯੋ ਪਰੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਯੋ ਅਤ੍ਤਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪਰੋ। ਕਥਂ ਪਨ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਲੋਹਿਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤੇ"**ਤਿਆਦਿ। **ਲੋਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਰਤ੍ਤਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਫਲਸਮਾਨਵਣ੍ਣਂ। **ਕਾਲ਼ਕ**ਨ੍ਤਿ ਜਮ੍ਬੁਸਦਿਸਵਣ੍ਣਂ। **ਤਿਲਤੇਲੂਪਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੇਨ ਪਸਨ੍ਨਭਾਵਮਾਹ।

ਕਥਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸ ਸਹਗਤਾਦਿਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਜਸ੍ਸ ਲੋਹਿਤਸ੍ਸ ਵਿਵਿਧਵਣ੍ਣਭਾਵਾਪਤ੍ਤੀਤਿ? ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਭੂਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਜਾਨੇਵ, ਤਂ ਪਨ ਲੋਹਿਤਂ ਕਮ੍ਮਜਮੇਵਾਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਸ੍ਸਪਿ ਤਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਇਦਂ ਰੂਪਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਇਦਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਇਦਂ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਹਦਯਲੋਹਿਤਵਣ੍ਣਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੦੧) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਅਚਿਤ੍ਤਜਂ, ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਭੇਦੇਨ ਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ ਸੇਸਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਾਨਂ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਗਮਨਾਦੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਿ ਉਤੁਜਕਮ੍ਮਜਾਹਾਰਜਰੂਪੇਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਨ ਸਿਯਾਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਂ ਸੇਸਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪੇਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤੀਯਤਿ,

ਪਸਾਦਕੋਧਵੇਲਾਸੁ ਚ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਭੇਦਾਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦਿਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨੁਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਵਸੇਨ ਸੇਸਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ ਨਾਨਾਵਣ੍ਣਤਾ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਲੋਹਿਤਂ ਲੋਹਿਤਂ ਸਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਦਿਸ੍ਵਾ ਹਦਯਲੋਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਅਨੁਮਾਨਞਾਣੇਨ ਲੋਹਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ। **ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਥਾਮਤਂ ਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਥਾਮਭਾਵਂ ਗਤਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ।

ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਯੋਗਿਨਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਲਾਭਿਨਾ ਏਵ ਸਤਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕ੍ਖਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਲੋਕਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰਸ੍ਸ ਹਦਯਮਂਸਪੇਸਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਲੋਹਿਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਇਦਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ''ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨਯਗ੍ਗਾਹਵਸੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ''ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਕਾਲਸਤਮ੍ਪਿ ਕਾਲਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਤਥੇਵ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਹਦਯਲੋਹਿਤਵਣ੍ਣਦਸ੍ਸਨਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ''ਇਦਾਨਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਯਂ ਤਦਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਂ ਤੀਣਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ ਜਵਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਂ । ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਤੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ, ਇਦਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਤ੍ਥ ਅਨੇਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਰੂਪਂ ਵਿਯ ਚ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਂ, ਸਦ੍ਦਂ ਵਿਯ ਚ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਂ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਰਾਗਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ ਹੋਤਿ ਨੀਲਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ ਵਿਯ।

੧੦੭੪-੫. ਏਵਮਧਿਗਤਸ੍ਸ ਪਨ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਥਾਮਗਮਨਵਿਧਾਨਮ੍ਪਿ ਅਧਿਗਮਵਿਧਾਨਸਦਿਸਮੇਵ, ਤਦੇਵੇਤ੍ਥ ਆਚਰਿਯੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। **ਏਵਂ ਥਾਮਗਤੇ**ਤਿਆਦਿ ਥਾਮਗਮਨਾਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਨਂ। **ਸਬ੍ਬਮੇ**ਵਾਤਿ ਇਦਂ ''ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਂ, ਰੂਪਾਰੂਪੇਸੁ ਮਾਨਸ''ਨ੍ਤਿ ਉਭਯਪਦੇਨਪਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ, ਚਤੁਪਣ੍ਣਾਸਵਿਧਂ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਂ, ਪਞ੍ਚਦਸਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਂ, ਦ੍ਵਾਦਸਅਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵ, ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਸਰਾਗਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਕਂ ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕਥਾਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਂ ਇਧ ਅਨੁਦ੍ਧਟਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਉਪਰਿਮੋ, ਸਦਿਸੋ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ, ਸਦਿਸਸ੍ਸ ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਹੇਟ੍ਠਿਮੋ ਪਨ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਯਥਾ ਚੇਤਂ, ਏਵਂ ਅਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨੇ ਅਕਤਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ, ਸੇਖੋਪਿ ਵਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਵਸੇਨ ਇਧਾਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਜਾਨਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਰਹਾ ਪਨ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਅਕਤਾਭਿਨਿਵੇਸੋਪਿ ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵਿਹਤਤ੍ਤਾ ਤਮ੍ਪਿ ਜਾਨਾਤਿਯੇਵ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੦੭੬-੭. ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤੀਤਜਾਤੀਸੁ ਨਿਵਾਸਾ ਨਿਵੁਤ੍ਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਸਪਰਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਗੋਚਰਾਸੇਵਨਾਯ ਆਸੇਵਿਤਾ ਚ ਖਨ੍ਧਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾ। ਪਰਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਾਪਿ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵਸਿਂਸੁ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪਨ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮਕਾਨੁਸ੍ਸਰਣਾਦੀਸੁ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਵਿਸਯਾ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵਾਸੇਸੁ ਸਰੂਪਵਿਭਾਵਕਂ ਞਾਣਂ **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਂ**। ਤੇਨ। **ਤਦਨੁਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਤਿ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਤੀਸੁ ਝਾਨੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਪੀਤਿਸੁਖੇਹਿ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਪੀਣਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਆਹ **"ਝਾਨਾਨਿ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ਯਾਯ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਾਰਮ੍ਭੋ, ਸਾ ਇਧ **ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਾ ਨਿਸਜ੍ਜਾ**।

੧੦੭੮-੮੦. **ਤਤੋ ਪਭੁਤਿ...ਪੇ॰... ਕ੍ਕਮਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਪੁਰਿਮਭਵਾਦੀਸੁ ਕਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਸਬ੍ਬਮਾਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਦਿਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਦਿਵਸੇ ਰਤ੍ਤਿਯਂ ਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਨਿਸਜ੍ਜਾਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਆਸਨਪਞ੍ਞਾਪਨਂ ਸੇਨਾਸਨਪ੍ਪਵੇਸਨਨ੍ਤਿ ਪਟਿਲੋਮੇਨ ਸਕਲਂ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਕਤਕਿਚ੍ਚਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। **ਕਤਮਾਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਕਤਕਿਚ੍ਚਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪਟਿਲੋਮਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਤਕਂ ਪਨ ਪਕਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਪਾਕਟਂ,

ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤਿਪਾਕਟਮੇਵ। ਸਚੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ, ਪੁਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ, ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਦੀਪੇ ਜਲਿਤੇ ਵਿਯ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਞ੍ਹਿ ਸਤ੍ਥਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ਨਿਸਾਨਸਿਲਾ ਸਤਿਪਞ੍ਞਾਨਂ ਨਿਸਿਤਭਾਵਾਵਹਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾ ਤਂਸਮਾਪਜ੍ਜਨੇਨ ਪਰਮਨੇਪਕ੍ਕਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਾ ਭਵਾ ਅਨਨ੍ਤਰੇ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ।

੧੦੮੧. **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਾਮਰੂਪਂ। **ਸਾਧੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਪਰਿਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਹੋਤਿ ਹਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਠਮਵਾਰੇਨੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਚੁਤਿਕ੍ਖਣੇ ਨਾਮਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਾਤੁਂ, ਤਥਾ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੇਨਾਪਿ ਧੁਰਨਿਕ੍ਖੇਪਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਤੋ ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤੇਨ ਚ ਪਨ ਪਠਮਂ ਰੂਪਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਨਾਮਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਛਿਮਨਿਸਜ੍ਜਾਤੋ ਪਭੁਤਿ ਯਾਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਜਾਤੀਸੁ ਨਿਵੁਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਭਾਵਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਞ੍ਞਾਣਮੇਵ। ਯਦਾ ਪਨਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਚੁਤਿਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਮ। ਤੇਨਾਹ "**ਯਦਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਕਿਂ ਏਕੇਨੇਵ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚੁਤਿਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਨਾਮਰੂਪਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਞ੍ਞੇਨਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਦਿ ਏਕੇਨੇਵ, ਦੂਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਪਟਂ ਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਨਿਰੂਪਿਤਰੂਪੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਿ ਚ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਞ੍ਞੇਨ, ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਾਦਿਨਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਉਭਯਥਾਪਿ ਨ ਦੋਸੋ। ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯਸ੍ਸ ਹਿ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਏਕੇਨਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨਾਮਰੂਪੇ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਨਿਰੂਪਿਤਰੂਪੇਨੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਨਿਰੂਪਿਤਰੂਪੇਨੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨਪਿ ਵਾ ਪਠਮਮੇਵ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਤਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ ਪੁਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ ਵਿਨਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿਯੇਵਾਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੦੮੬-੮. **ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸਦਿਸਤ੍ਤਾ, ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਵਸੇਨ ਪਟਿਲਭਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਜੁਤਿਕਤਾਦੀਹਿ ਵਾ **ਦਿਬ੍ਬਂ,** ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਚਕ੍ਖੁਮਿਵਾਤਿ **ਚਕ੍ਖੁ**। ਯਥਾ ਹਿ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸਮਵਿਸਮਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਇਦਂ ਪਨ ਤਤੋ ਸਾਤਿਸਯਂ ਚਕ੍ਖੁਕਿਚ੍ਚਕਾਰੀਤਿ ਦਿਬ੍ਬਞ੍ਚ ਤਂ ਚਕ੍ਖੁ ਚਾਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ, ਤੇਨ **ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ। ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਕਸਿਣਾਨਂ ਵਸੇਨ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਂ। **ਅਭਿਨੀਹਾਰਕ੍ਖਮਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨੇਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਕਰਣੇਨ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕ੍ਖਮਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਾਭਿਮੁਖਂ ਪੇਸਨਾਰਹਂ ਪੇਸਨਯੋਗ੍ਗਂ ਕਤ੍ਵਾ। ''ਤੇਜੋ...ਪੇ॰... ਕਸਿਣਮ੍ਪਿ ਵਾ ਆਸਨ੍ਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਠਸੇਸੋ। **ਆਸਨ੍ਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮੀਪਭੂਤਂ ਕਾਰਣਭੂਤਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਤਤ੍ਥ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਂ ਪਗੁਣਤਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਇਚ੍ਛਿਤਕ੍ਖਣੇ ਉਪਟ੍ਠਾਨਯੋਗ੍ਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਵਿਸਯੇ। **ਸੇਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਪਰਿਦੀਪਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਲੋਕਕਸਿਣਸ੍ਸੇਵ ਪਭਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸਭਾਵੇਨ ਆਲੋਕਕਰਣੇਨ ਇਤਰੇਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਵਿਸਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਪਰਿਦੀਪਿਤਂ।

੧੦੮੯-੯੦. **ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ। ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਯੇਵ ਆਲੋਕੇ ਅਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ ਵਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਲੇਨ ਆਲੋਕਂ ਫਰਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਯਥਾਪਤ੍ਥਟਂ ਥਾਵਰਂ ਕਾਤੁਂ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਕਾਤੁਂ

ਸਮਤ੍ਥਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਚਾਰਭੂਮਿਯਂਯੇਵ ਤਂ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਉਪਚਾਰਭੂਮਿਯ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਉਪਚਾਰਭੂਮੀ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਆਲੋਕਸ੍ਸ ਥਾਵਰਕਰਣਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਅਪ੍ਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਝਾਨਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਨਂ। ਨ ਹਿ ਅਕਤਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਸ੍ਸਿਤ**”ਨ੍ਤਿ। **ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਆਲੋਕਵਡ੍ਢਨਾਭਾਵਤੋ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੧੦੯੧-੩. **ਅਨ੍ਤੋ…ਪੇ॰… ਭਵ**ੇਤਿ ਅਨ੍ਤੋਗਤਮੇਵ ਰੂਪਗਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਭਵੇ, ਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਆਲੋਕੇ ਫਰਿਤੇਪਿ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਹੋਤਿ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾਰੋ ਹਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਤਿ ਤਾਵਦੇ**ਤਿ ਇਧ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਂ, ਤਂ ਰੂਪਗਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਕਸਿਣਾਲੋਕਵਸੇਨ ਚ ਰੂਪਗਤਦਸ੍ਸਨਂ ਕਸਿਣਾਲੋਕੋ ਚ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨਾਤਿ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਆਲੋਕੋਪੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇ ਰੂਪਗਤਮ੍ਪਿ ਨ ਚ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਗਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾਰੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਪਸੁਤਸ੍ਸ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਰੂਪਗਤਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਕਥਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਤੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿ।

੧੦੯੪-੯. **ਏਵਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਆਲੋਕਫਰਣੇਨ। **ਆਲੋਕੋ ਥਾਮ**ਵਾਤਿ ਆਲੋਕਗਤੋ ਚਿਰਟ੍ਠਾਯੀ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਤਤ੍ਥ ਸੁਚਿਰਮ੍ਪਿ ਰੂਪਗਤਂ ਪਸ੍ਸਤੇਵ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਆਲੋਕੋ ਏਤ੍ਥਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਤਿਣੁਕ੍ਕੂਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਤਿਣੁਕ੍ਕਾਯਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਏਕੋ ਕਿਰ ਰਤ੍ਤਿਯਂ ਤਿਣੁਕ੍ਕਾਯ ਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਤਿਣੁਕ੍ਕਾ ਵਿਜ੍ਝਾਯਿ, ਅਥਸ੍ਸ ਸਮਵਿਸਮਾਨਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਂਸੁ, ਸੋ ਤਂ ਤਿਣੁਕ੍ਕਂ ਭੂਮਿਯਂ ਘਂਸਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਉਜ੍ਜਾਲੇਸਿ, ਸਾ ਪਜ੍ਜਲਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਾਲੋਕਤੋ ਮਹਨ੍ਤਰਮਾਲੋਕਂ ਅਕਾਸਿ, ਏਵਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਵਿਜ੍ਝਾਤਂ ਉਜ੍ਜਾਲਯਤੋ ਕਮੇਨ ਸੂਰਿਯੋ ਉਟ੍ਠਾਸਿ, ਸੂਰਿਯੇ ਉਟ੍ਠਿਤੇ ‘‘ਉਕ੍ਕਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਤਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਅਗਮਾਸਿ। ਤਤ੍ਥ ਉਕ੍ਕਾਲੋਕੋ ਵਿਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਾਲੇ ਕਸਿਣਾਲੋਕੋ, ਉਕ੍ਕਾਯ ਵਿਜ੍ਝਾਤਾਯ ਸਮਵਿਸਮਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪਗਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾਰਾਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਆਲੋਕੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇ ਰੂਪਗਤਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਂ, ਉਕ੍ਕਾਯ ਘਂਸਨਂ ਵਿਯ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ, ਉਕ੍ਕਾਯ ਪੁਰਿਮਾਲੋਕਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰਾਲੋਕਕਰਣਂ ਵਿਯ ਪੁਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤੋ ਬਲਵਤਰਾਲੋਕਫਰਣਂ, ਸੂਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਥਾਮਗਤਾਲੋਕਸ੍ਸ ਯਥਾਵਡ੍ਢਿਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਵਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਿਣੁਕ੍ਕਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਗਮਨਂ ਵਿਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾਲੋਕਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਥਾਮਗਤੇਨਾਲੋਕੇਨ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਞ੍ਚੇਵ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਉਪ੍ਪਾਦਨਕ੍ਕਮੋਪੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ। **ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਞ੍ਚ** ਵਾਤਿ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਲਿਖਨ੍ਤਿ। ‘‘ਤੀਣਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਾ ਪਨਾ’’ਤਿ ਪਾਠੋ।

੧੧੦੦. ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥਸਾਧਕਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਤ੍ਥਾਯੇਸ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਸਾਧਨਤੋ ਅਤ੍ਥਸਾਧਕਭੂਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਅਨਾਪਾਥਯੋਗਂ ਅਨ੍ਤੋਕੁਚ੍ਛਿਗਤਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾਪਥਵੀਤਲਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਪਬ੍ਬਤਪਾਕਾਰਗਤਂ ਪਰਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਗਤਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਰੂਪਂ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤਦੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਂ ਸਰੂਪਤੋ ਵਿਭਾਵਨਸਮਤ੍ਥਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਯ। ਨ ਪਨ ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾਨਿਪਿ ਨ ਯਾਥਾਵਤੋ ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਯਾਤਿ।

੧੧੦੧-੨. ਨਨੁ ਚ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਂ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ ਇਧ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨੀਤਿ ਆਹ “**ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ**ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ

ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਪਟਿਲਾਭੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਵਾਰਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤੋਯੇਵ ਹਿ ਤਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਭਣ੍ਡਞਾਣਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਪਰਿਵਾਰਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨਿ ਤੰਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਸਿਦ੍ਧਾਨਿ ਮੇਖਲਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਪਰਿਭਣ੍ਡਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਇਮਾਨਿਪਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਸਿਦ੍ਧਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਭਣ੍ਡਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਹੋਤੁ ਤਾਵ ਏਵਮੇਤੰ, ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣੰ ਪਨ ਕਿੰ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਮ੍ਪੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਮੇਵ ਹਿ ਚੁਤਿਯੰ, ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਞ੍ਚ ਰੂਪੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੰ ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਵਸੇਸਰੂਪਵਿਭਾਵਨਕਾਲੇ ‘‘ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਾਮਦ੍ਵਯੇਨ ਆਗਤੰ ਏਕਮੇਵ ਞਾਣੰ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੰ ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਨ੍ਤਿ ਪਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋਯੇਵ ਨਾਨਨ੍ਤਿ। ਕਤ੍ਥਚਿ ਮਨੋਮਯਞਾਣਨ੍ਤਿਪਿ ਵਿਸੁੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣੰ ਆਗਤੰ, ਤੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਮੇਵ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੧੦੩. **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਾਸਨੇ। **ਅਨੇਨ ਤਰੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਨਾਮਕੇਨ ਤਰੇਨ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੭. ਸਤ੍ਤਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਅਭਿਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧੦੪-੫. ਪਞ੍ਞ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਦੀਨੀਤਿ –

‘‘ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਂ, ਪਰਚਿਤ੍ਤਵਿਜਾਨਨਾ।
ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੂਤਿ ਪਞ੍ਚਧਾ’’ਤਿ॥ –

ਏਵਮਾਗਤਾ ਪਞ੍ਚ। **ਸਤ੍ਤਾਭਿਞ੍ਞਾ ਇਮਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਅਤੀਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇ, ਮਨੋਮਯਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤੀਤਂਸਞਾਣਂ ਨਾਮ ਪਰੇਸਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵੇ ਯਾਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਞਾਣਂ। ਮਨੋਮਯਞਾਣਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਮਨੋਮਯਕਾਯਾਭਿਨਿਮ੍ਮਾਨਾਦਿਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਂ।

੧੧੦੬. ਇਦਾਨਿ ਇਮੇਸਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਨਿਚ੍ਛਯੇ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤ੍ਥਂ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਮਾਰਭਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਸਤ੍ਤਨ੍ਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ । **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਾ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋਤਿ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨਂ ਕਿਂ ਤਿਕਾਨਂ, ਉਦਾਹੁ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਨ੍ਤਿ, ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ – ਯਦਿ ਤਿਕਾਨਂ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਤਿਕੇਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਯੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਇਚ੍ਛਸਿ, ਤਥਾ ਹੋਤੁ। ਭਵਤੁ ਤਾਵ ਤਿਕਾਨਂ, ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਤਿਕੇਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ਨਾਯਂ ਵਿਰੋਧੋ ਤਿਕਵੋਹਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂਯੇਵ ਗਯ੍ਹਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਪਨ ਹੋਤੁ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ, ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਅਞ੍ਞਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨਂ ਅਯੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਨ ਦੋਸੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣੇਨੇਵਾਤਿ।

੧੧੦੭-੧੦. ਪਰਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਸਤ੍ਤਸੂਤਿ ਅਸਤਿਪਿ ਵਤ੍ਥੁਭੇਦੇ ਭੂਮਿਕਾਲਸਨ੍ਤਾਨਭੇਦਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਸੁ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਵਿਭਾਗੇਸੁ। ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਇਧ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਕਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਕਰਣਞ੍ਚ ਤਂ ਵਿਯ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨਸੀਘਗਤਿਕਤਾਵਸੇਨ ਤਗ੍ਗਤਿਕਤਾਪਾਦਨਂ। ਯਥਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਸੀਘਗਮਨਞ੍ਚ, ਏਵਂ ਕਾਯਮ੍ਪਿ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨਂ, ਸੀਘਗਮਨਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋਤਿ ਅਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਰਿਣਾਮੇਤੀਤਿ ਪਾਠਸੇਸੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਤਂ ਮਹਗ੍ਗਤੇ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਰੋਪੇਤੀ**”ਤਿ। ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਞ੍ਹਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ‘‘ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇ, ਸੀਘਗਮਨੇ ਚ ਹੋਤੂ’’ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਤਥੇਵ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਾਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਹਗ੍ਗਤੇ ਪਾਦਕਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮਾਰੋਪੇਤਿ, ਤਗ੍ਗਤਿਕਂ ਕਰੋਤਿ ਵਿਯ, ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨਂ, ਸੀਘਗਮਨਞ੍ਚ ਕਰੋਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਸੀਘਗਮਨਤ੍ਥਂ ਅਭਾਵਿਤਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਵਿਯ ਦਨ੍ਧਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਕਤਿਪਯਚਿਤ੍ਤਵਾਰੇਹੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਨੇਵ। ‘‘ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਂ ਏਵਂ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਂ, ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੮) ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞ-ਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚ, ਨ ਚ ਇਦ੍ਧਿਬਲੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੇਨਚਿ ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁਨ੍ਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਰੂਪਕਾਯਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨੇ ਸਮਾਰੋਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਕਾਯਾਰਮ੍ਮਣਤੋ**”ਤਿ, ਕਾਯੇ ਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਕਾਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਾਯਂ ਵਿਯ ਦਨ੍ਧਂ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਦਨ੍ਧਦਿਸ੍ਸਮਾਨਗਤਿਕਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੧੧੨-੩. ਅਨਾਗਤਮਤੀਤਞ੍ਚ ਕਰੋਤਿ ਵਿਸਯਂ **ਯਦਾ**ਤਿ ਮਹਾਧਾਤੁਨਿਧਾਨੇ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਅਨਾਗਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਾਨਂ ਅਨਾਗਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਣਾਮਨਕਾਲੇ ਤਦੇਵ ਚਿਰਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾਨਂ ਅਤੀਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਦਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਨਾਗਤਗੋਚਰਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਗੋਚਰੋ** ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ। ਹਤ੍ਥਿਆਦਯੋ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਿਨਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਉਪਚਾਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਯ ਹਿ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਤੇਨ ਸਹ ਪਾਤੁਭੂਤਮੇਵ ਤਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

੧੧੧੪-੫. ਕਾਯਂ ...ਪੇ॰... ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਰਿਣਾਮਨਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਾਯਵਸੇਨ ਪਰਿਣਾਮਨਕਾਲੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ। ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੇਨ ਗਹਿਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਮਾਰਵਣ੍ਣਾਦਿਅਭਿਨਿਮ੍ਮਾਨਕਾਲੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਿਯਾ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇ**ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਾਦਿਰੂਪਦਸ੍ਸਨਕਾਲੇ।

੧੧੧੬-੮. ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਰਿਤ੍ਤੇ ਚਾਤਿ ਸਰੂਪਵਿਭਾਵਨਮੇਤਂ। ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋਵ ਸਦ੍ਦੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਚ ਸਭਾਵਤੋ ਪਰਿਤ੍ਤੋਵ। **ਕੁਚ੍ਛਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕੁਚ੍ਛਿਯਂ ਵਾਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ। ਤਤ੍ਥ ਪਾਣਕਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਨ ਸਵਨੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਵਸਿਤਾਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦਸਵਨੇਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਏਕਾਦਸਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਤੋ ਉਪਰਿ ਭਵਙ੍ਗਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਮਦਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਆਵਜ੍ਜਨਸਮਤ੍ਥਤਾਵਸੇਨ ਵਸਿਤਾਪਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ''ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਪਰਸ੍ਸ ਕੁਚ੍ਛਿਸਦ੍ਦਸਵਨੇਯੇਵ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਦ੍ਦਸਵਨੇਪੀਤਿ।

੧੧੧੯-੨੨. ਪਰਿਤ੍ਤਾਦੀਸੂਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਅਪ੍ਪਮਾਣਮਗ੍ਗਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ। **ਪਰਿਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਾਨਂ। **ਮਜ੍ਝਿਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਂ ਮਜ੍ਝੇ ਭਵਤ੍ਤਾ ਮਜ੍ਝਿਮਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਾਨਂ। ਮਜ੍ਝੇਭਵਤਾ ਚ ਦੇਸਨਾਵਸੇਨ, ਨ ਸਭਾਵਵਸੇਨ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਵਸੇਸਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਂ ਪਨ ਨ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਇਮਂ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਨਨੇ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤਿ , ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਤੋ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤਾ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਤਿ। **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ਪਨ –

''ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੪) –

ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਖਨ੍ਧਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਹਕਾਰਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ।

੧੧੨੩-੫. ਅਤੀਤਸਤ੍ਤਦਿਵਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ, ਅਨਾਗਤਸਤ੍ਤਦਿਵਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇਯੇਵ ਚ ਪਵਤ੍ਤਂ ਪਰਚਿਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਰਿਯੋਸਾਨਂ, ਚੁਤਿਪਰਿਯੋਸਾਨਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਤੀਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ, ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਗੋਚਰਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਅਤੀਤੇ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਤੀਤਸ੍ਸ, ਅਨਾਗਤਸ੍ਸ ਚ ਪਰਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਨਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ **"ਕਥਞ੍ਚ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਇਤਰੋ ਯਤ੍ਥ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਾਵ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਖਣਸਨ੍ਤਤਿਅਦ੍ਧਤੋ**ਤਿ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਖਣਸਨ੍ਤਤਿਅਦ੍ਧਾਵਸੇਨ ਤਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੧੨੬. **ਤਿਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿਭਙ੍ਗਵਸੇਨ ਖਣਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਖਣਾਦਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਖਣ-ਸਦ੍ਦਾਦਿਕੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਆਲੋਕਟ੍ਠਾਨੰ ਗਤਸ੍ਸ ਨ ਚ ਤਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ, ਯਾਵ ਪਨ ਤੰ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ, ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ, ਅਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ ਵਾ ''ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਆਲੋਕਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਚਰਿਤ੍ਵਾ ਓਵਰਕੰ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸਾਪਿ ਨ ਤਾਵ ਸਹਸਾ ਰੂਪੰ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ, ਯਾਵ ਤੰ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ, ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਤਤ੍ਥ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਦੂਰੇ ਠਤ੍ਵਾ ਪਨ ਰਜਕਾਦੀਨੰ ਹਤ੍ਥਵਿਕਾਰੰ, ਘਣ੍ਟਿਭੇਰੀਆਦਿਆਕੋਟਨਹਤ੍ਥਵਿਕਾਰਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਨ ਤਾਵ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਣਾਤਿ, ਯਾਵ ਪਨ ਤੰ ਸੁਣਾਤਿ, ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੧੬) ਏਵੰ ਤਾਵ **ਮਜ੍ਝਿਮਭਾਣਕਤ੍ਥੇਰਾ** ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਸੰਯੁਤ੍ਤਭਾਣਕਾ ਪਨ ''ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ ਅਰੂਪਸਨ੍ਤਤੀਤਿ ਦ੍ਵੇ ਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਵਤ੍ਵਾ ਉਦਕੰ ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਤਸ੍ਸ ਯਾਵ ਤੀਰੇ ਅਕ੍ਕਨ੍ਤਉਦਕਲੇਖਾ ਨ ਵਿਪ੍ਪਸੀਦਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਤੋ ਆਗਤਸ੍ਸ ਯਾਵ ਕਾਯੇ ਉਸੁਮਭਾਵੋ ਨ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ, ਆਤਪਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਗਬ੍ਭੰ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਯਾਵ ਅਨ੍ਧਕਾਰਭਾਵੋ ਨ ਵਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਨ੍ਤੋਗਬ੍ਭੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਮਨਸਿਕਤ੍ਵਾ ਦਿਵਾ ਵਾਤਪਾਨੰ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾਵ ਅਕ੍ਖੀਨੰ ਫਨ੍ਦਨਭਾਵੋ ਨ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ, ਅਯੰ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ ਨਾਮ। ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਜਵਨਵਾਰਾ ਅਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮਾ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੧੬) ਏਵੰ ਏਕਮੇਵ ਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰੰ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਜ੍ਝਿਮਭਾਣਕਵਾਦੇ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸੀਘਮ੍ਪਿ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤੀਤਿ ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾਤਿ ਏਕ-ਗ੍ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਕਤੰ। **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲ**ਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨ ''ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਸਭਾਵਉਤੁਆਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿਪਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਮਹਾ॰ ੨.੪੧੬) ਆਹ।

੧੧੨੭-੮. **ਏਕਬ੍ਭਵਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਭਵੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚੁਤਿਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ ਏਕਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ। ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ ਮਨੋ, ਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮਾ, ਉਭਯਮੇਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਚੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪਟਿਬਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ, ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਆਗਤੰ, ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੁਤ੍ਤੇ। **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ।

੧੧੨੯-੩੦. **ਯਥਾ ਚਾ**ਤਿਆਦਿ ਏਤ੍ਥ ਤੇਸੰ ਉਪਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨੰ। ਏਕਪੁਪ੍ਫੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਣ੍ਣੇਨ ਏਕਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੰ ਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਮਹਾਜਨਸ੍ਸਾਪਿ…ਪੇ॰… ਵਿਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ''ਅਤੀਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਅਨਾਗਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਵਿਭਾਗੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਮਿਚ੍ਚੇਵ ਰਾਸਿਵਸੇਨ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇ ਏਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੧੩੧-੨. ਤੰ ਪਨ ਤੇਸੰ ਵਚਨੰ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯੇਨਾਵਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਏਵੰ ਆਵਜ੍ਜਯਤੋ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨੰ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਠਾਨੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸਚੇ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਸਹ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਮੇਵ ਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾ, ਤਸ੍ਮਾ **ਤੇਸੰ** ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨੰ **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸਹ** ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇ **ਅਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ ਤੰ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ**। ਭਵਤੁ ਤਾਵ ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਦੋਸੋਤਿ ਚੇ ਆਹ **"ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਫਲਵੀਥਿਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਅਨਿਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨੰ। ਮਗ੍ਗਫਲਵੀਥਿਯਞ੍ਹਿ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਆਦੀਨਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਇਟ੍ਠਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ ਅਨਿਟ੍ਠਾ, ਤਸ੍ਮਾ **ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਠਾਨੇ ਜਵਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨੰ** ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਪਤ੍ਤਿਦੋਸੋ ਅਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਤੰ ਤੇਸੰ ਵਚਨੰ **ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਕਾਸਿਤੰ** ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੧੧੩੩-੪. ਯਦਿ ਏਵੰ, ਕਥੰ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਏਵੰ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਕਾਸਿਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਜਵਨਵਾਰਤੋ**ਤਿ ਏਕਜਵਨਵਾਰਵਸੇਨ । ਇਦੰ ਪਨ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਨ੍ਤਰੰ ਲਹੁਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਯੰ ਪਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਜਵਨਵੀਥਿਤੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਤਿਜਵਨਵੀਥਿਪਰਿਮਾਣਕਾਲੇ ਪਵਤ੍ਤੰ ਪਰਚਿਤ੍ਤੰ , ਤੰ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ

‘‘ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮਾ’’ਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੧੬) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ **ਜਵਨਵਾਰਤੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਜਵਨਵਾਰਵਸੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਸਕਲੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧੁਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ** ਸਂਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਯਂ। **ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਦੀਪਨਾ**ਤਿਆਦਿ ਜਵਨਵਾਰਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਦੀਪਨਮੁਖੇਨ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਦੀਪਨਂ।

੧੧੩੯-੪੧. ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹ “**ਅਦ੍ਧਾਵਸਾ...ਪੇ॰... ਪਨਾ**”ਤਿ। **ਆਨਨ੍ਦਾਚਰਿਯੋ** ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਾਤਿਕਾਯ ਆਗਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਦਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਦਤ੍ਥਤਾ ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਜ੍ਜਯਮਾਨਂ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਿ ਚ ਤਂ ਤਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਂ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਂ ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਤਾਨਗ੍ਗਹਣਤੋ ਏਕਤ੍ਤਵਸੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ, ਯਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨ ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਠਾਨੇ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਂ ਇਚ੍ਛਤਿ। **ਇਤਰਾਨੀ**ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ।

੧੧੪੩-੭. **ਪਰਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਅਟ੍ਠਸੂ**ਤਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹਿਤ੍ਵਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁ। **ਅਤੀਤੇ...ਪੇ॰... ਫਲਮ੍ਪਿ ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਤਨਾ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ। ਪਰੇਹਿਪਿ ਭਾਵਿਤਮਗ੍ਗਂ, ਸਚ੍ਛਿਕਤਫਲਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਤਿ। ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਅਵੁਤ੍ਤਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਭਾਵਿਤਂ ਮਗ੍ਗਂ, ਫਲਮ੍ਪਿ ਵਾ ਪਰੇਹਿ ਭਾਵਿਤਂ ਮਗ੍ਗਂ, ਫਲਮ੍ਪਿ ਵਾਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ‘‘ਅਤ੍ਤਨਾ, ਪਰੇਹਿ ਭਾਵਿਤਮਗ੍ਗਂ, ਸਚ੍ਛਿਕਤਫਲਞ੍ਚ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ’’ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੧੭)। **ਏ**ਵ-ਕਾਰਂ ਪਨ ਪਦਪੂਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵ। **ਫਲਮ੍ਪਿ ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਭਾਵਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਫਲਂ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ। **ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਤੋ ਮਗ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ‘‘ਅਤ੍ਤਨਾ, ਪਰੇਹਿ ਵਾ ਭਾਵਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। **ਏਕਨ੍ਤਤੋ**ਤਿ ਨਿਯਮਤੋ।

੧੧੪੮-੫੦. ਨਨੁ ਚ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞ੍ਞਾਣਾਨਿਪਿ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ, ਕਿਂ ਪਨ ਤੇਸਂ, ਇਮਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਾਨਾਕਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪੀ**”ਤਿਆਦਿ। **ਕਿਞ੍ਚਾਪੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਨਿਪਾਤਸਮੁਦਾਯੋ, ਏਕੋ ਵਾ ਨਿਪਾਤੋ ਵਿਸੇਸਾਨਭਿਧਾਨਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਉਪਗਮਨੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਥ ਖੋ**ਤਿ ਵਿਸੇਸਾਭਿਧਾਨਸਮਾਰਮ੍ਭੇ। **ਚਿਤ੍ਤਮੇ**ਵਾਤਿ ਇਦਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਚਾਰਿਤਮੇਵ। **ਅਤੀਤੇ ਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਨਾਪਿ ਇਤਰੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਯਤੋ ਤਂ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਖਨ੍ਧਾ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਕਾਰਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ। **ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਗੋਚਰ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਦਿਂ ਵਾ ਅਗੋਚਰਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਤੀਤਕ੍ਖਨ੍ਧਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸਮਾਨਗਤਿਕਮੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੧੧੫੧-੨. **ਅਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ। **ਸਰਣੇ...ਪੇ॰... ਗੋਚਰ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਅਤੀਤੇ ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ ਅਹੋਸਿ, ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ਬਨ੍ਧੁਮਤੀ, ਪਿਤਾ ਬਨ੍ਧੁਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਦਿਂ, ਪਥਵੀਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਞ੍ਚ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਗੋਚਰ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਵਸੇਨ ਪਨ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਅਵਸੇਸਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਨਾਮਗੋਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਿਦ੍ਧੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥੋ, ਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ। ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਞ੍ਹਿ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ ‘‘ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੪੯)।

੧੧੫੪. **ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਸਮ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਪਰਿਤ੍ਤੁਞ੍ਚ ਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇ, ਪਰਸ੍ਸ ਹਦਯਨਿਸ੍ਸਿਤਲੋਹਿਤਦਸ੍ਸਨਾਦੀਸੁ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਹੋਤਿ।

੧੧੫੫-੬. **ਪਰਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਅਟ੍ਠਸੂ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਸੁ। **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਤੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਜਾਨਨਮਾਹ । ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਮਗੋਚਰਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਨਾਗਤਕ੍ਖਨ੍ਧਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸਮਾਨਗਤਿਕਮੇਵ।

੧੧੬੩. **ਜਾਨਨੇ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਅਨਾਗਤੇ ਮੇਤ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੁਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਨਾਮ ਪਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਤੀ ਨਾਮ ਮਾਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਦਿਜਾਨਨਕਾਲੇ।

੧੧੬੪-੫. **ਪਰਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਸੂ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਅਤੀਤਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ। **ਕਾਮਕਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮਸ੍ਸ।

੧੧੬੯. **ਵਿਵਿਧਤ੍ਥਵਣ੍ਣਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਅਤ੍ਥਪਦੇਹਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦੇਹਿ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ। **ਮਧੁਰਤ੍ਥਮਤਿਨੀਹਰ**ਨ੍ਤਿ ਮਧੁਰਤ੍ਥਂ ਅਤਿਨੀਹਰਞ੍ਚਾਤਿ ਪਦਚ੍ਛੇਦੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਅਭਿਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੮. ਅਟ੍ਠਾਰਸਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧੭੦-੨. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਅਭਿਣ੍ਹਵਸੇਨ ਅਧਿਗਤਾਨਿਸਂਸਾਯ ਥਿਰਤਰਾਯ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਾ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਥਿਰਤਰਾ ਸਿਖਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਾ ਭਾਵਨਾਨਯਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਮਾਰਭਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸਮਾਧਿਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ । **ਕਾ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਸਰੂਪਪੁਚ੍ਛਾ। **ਕੋ ਚਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਪਦਂ ਕਂ ਅਭਿਧੇਯ੍ਯਤ੍ਥਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੧੧੭੩-੪. ਪਞ੍ਞਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਤਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਮੇਵ ਪਞ੍ਞਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ ਬਹੁਵਿਧੋ ਪਞ੍ਞਾਪਭੇਦੋ ਹੋਤਿ। **ਪੁਞ੍ਞਚਿਤ੍ਤਸਮਾਯੁਤਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਪੁਞ੍ਞ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਤਥਾ ''ਅਤ੍ਥਿ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਂ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਦਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ। **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਦਿਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਸੇਸਕੁਸਲਪਞ੍ਞਂ। **ਜਾਨਨਾ ਵਾ ਪਕਾਰਤੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਕਿਮਿਦਂ ਪਕਾਰਤੋ ਜਾਨਨਂ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਮਨਸਿ ਨਿਧਾਯ ਸਞ੍ਜਾਨਨਵਿਜਾਨਨਾਕਾਰਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਜਾਨਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਸਞ੍ਞਾਵਿਞ੍ਞਾਣਪਞ੍ਞਾਨਂ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ ਕਿਮਨ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਮਾਹ **"ਸਞ੍ਞਾਵਿਞ੍ਞਾਣਪਞ੍ਞਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਜਾਨਨਤ੍ਤੇ ਸਮੇਪਿ ਚਾ**ਤਿ ਵਿਸਯਵਿਜਾਨਨਾਕਾਰੇ ਸਮਾਨੇਪਿ।

੧੧੭੫. ਸਞ੍ਜਾਨਨਮਤ੍ਤਂਵਾਤਿ ''ਨੀਲਪੀਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜਾਨਨਂ। ਤਥਾ ਹੇਸਾ ਪੁਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯਕਰਣਰਸਾ। **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੇਨ ਵਿਜਾਨਨਪ੍ਪਜਾਨਨਾਕਾਰੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, **ਏਵ**-ਕਾਰੇਨ ਕਦਾਚਿਪਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਤੇ ਵਿਸੇਸਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਟਿਵੇਧ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਂ ਕਾਤੁਂ ਨੇਵ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾ ਕੁਤੋ ਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੇਯ੍ਯਾਤਿ ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਮਗ੍ਗਂ ਪਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ''ਤਿ।

੧੧੭੬. ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਨ ਤਤ੍ਥ ਸਞ੍ਞਾ ਵਿਯ ਨੀਲਪੀਤਾਦਿਕਸ੍ਸ ਸਞ੍ਜਾਨਨਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਵਿਸੇਸਂ, ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਤਾਦਿਸਂ ਵਿਸੇਸਂ ਜਾਨਨ੍ਤਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ **"ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਂ ਕਰੋਤੀਤਿ? ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਸ੍ਸਿਤਮਗ੍ਗੇਨ। ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਿਕਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹਿ ਅਨੇਕਵਾਰਂ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਪਗੁਣਭਾਵਤੋ ਪਰਿਚਯਵਸੇਨ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ਪਗੁਣਸ੍ਸ ਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਸਜ੍ਝਾਯਨੇ ਞਾਯਾਗਤਾਪਿ ਵਾਰਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। **ਲਕ੍ਖਣਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ।

੧੧੭੭. ਉਸ੍ਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾਤਿ ੨੨੦ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਦਿਞਾਣਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਪਾਪੇਤੁਮੇਵ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਅਸਮ੍ਬੋਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਂ। ਸਾ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਜਾਨਾਤਿ, ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੇਨ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਮਗ੍ਗਂ ਪਾਪੇਤੁਞ੍ਚ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਬਾਲਗਾਮਿਕਹੇਰਞ੍ਞਿਕਾਨਂ ਕਹਾਪਣਜਾਨਨਮਿਵ ਚ ਨੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਜਾਨਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਹੇਰਞ੍ਞਿਕਫਲਕੇ ਠਪਿਤਂ ਕਹਾਪਣਰਾਸਿਂ ਏਕੋ ਅਸਞ੍ਜਾਤਵੋਹਾਰਬੁਦ੍ਧਿ ਬਾਲਦਾਰਕੋ, ਏਕੋ ਗਾਮਿਕਪੁਰਿਸੋ, ਏਕੋ ਹੇਰਞ੍ਞਿਕੋਤਿ ਤੀਸੁ ਜਨੇਸੁ ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਸੁ ਬਾਲਦਾਰਕੋ ਕਹਾਪਣਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਦੀਘਰਸ੍ਸਚਤੁਰਸ੍ਸਪਰਿਮਣ੍ਡਲਭਾਵਮਤ੍ਤਮੇਵ ਜਾਨਾਤਿ, ''ਇਦਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਉਪਭੋਗਪਰਿਭੋਗਾਵਹਂ ਰਤਨਸਮ੍ਮਤ''ਨ੍ਤਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਗਾਮਿਕਪੁਰਿਸੋ ਤਦੁਭਯਂ ਜਾਨਾਤਿ, ''ਅਯਂ ਛੇਕੋ ਮਹਾਸਾਰੋ, ਅਯਂ ਕੂਟੋ, ਅਯਂ ਅਡ੍ਢਸਾਰੋ, ਅਯਂ ਪਾਦਸਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਪਨ

ਵਿਭਾਗਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਹੇਰਞ੍ਞਿਕੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇ ਪਕਾਰੇ ਜਾਨਾਤਿ, ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਚ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾਪਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਆਕੋਟਿਤਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾਪਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾਪਿ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾਪਿ ਹਤ੍ਥੇਨ ਧਾਰਯਿਤ੍ਵਾਪਿ ''ਅਸੁਕਸ੍ਮਿਂ ਗਾਮੇ ਵਾ ਨਿਗਮੇ ਵਾ ਨਗਰੇ ਵਾ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਾ ਨਦੀਤੀਰੇ ਵਾ ਕਤੋ''ਤਿਪਿ ''ਅਸੁਕਆਚਰਿਯੇਨ ਕਤੋ''ਤਿਪਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਞ੍ਞਾ** ਅਸਞ੍ਜਾਤਵੋਹਾਰਬੁਦ੍ਧਿਨੋ ਬਾਲਦਾਰਕਸ੍ਸ ਕਹਾਪਣਦਸ੍ਸਨਂ ਵਿਯ ਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਵਸੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਨੀਲਾਦਿਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਗ੍ਗਹਣਤੋ, **ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ਗਾਮਿਕਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਕਹਾਪਣਦਸ੍ਸਨਮਿਵ ਏਕਚ੍ਚਵਿਸੇਸਗ੍ਗਹਣਸਮਤ੍ਥਤਾਯ, **ਪਞ੍ਞਾ** ਅਨਵਸੇਸਗ੍ਗਹਣਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਹੇਰਞ੍ਞਿਕਸ੍ਸ ਕਹਾਪਣਦਸ੍ਸਨਮਿਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ।

੧੧੭੮-੮੦. **ਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧਨਨ੍**ਤਿ ਸਕੋ ਭਾਵੋ, ਸਮਾਨੋ ਵਾ ਭਾਵੋ ਸਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧਨਂ ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਸਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਨਂ। ਘਟਪਟਾਦਿਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸ੍ਸ ਬਾਹਿਰਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਦੀਪਾਲੋਕੋ ਵਿਯ ਯਥਾਵਤ੍ਥੁਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਾ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਯੇਵ ਹਿ ਞਾਣਾਲੋਕੋ ਹਦਯਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਧਮੇਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਮ੍ਮੋਹਨਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ, ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਾ ਮਤਾ**"ਤਿ। ਤਤੋਯੇਵ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਕਾਰਣਭੂਤਾ ਵਾ ਸਯਂ ਫਲਭੂਤਂ ਅਸਮ੍ਮੋਹਂ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**"ਤਿ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਸਮਾਧਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਸਮਾਹਿਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫; ੪.੯੯; ੫.੧੦੭੧; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੨) ਸੁਤ੍ਤਪਦਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਸਮਾਧਾਸਨ੍ਨਕਾਰਣਾ**"ਤਿ।

੧੧੮੧-੨. ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧੋ ਨਾਮ ਪਞ੍ਞਾਯ ਆਵੇਣਿਕੋ ਸਭਾਵੋ, ਨ ਤੇਨਸ੍ਸਾ ਕੋਚਿ ਵਿਭਾਗੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ "**ਲਕ੍ਖਣੇਨੇਕਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। ਲੁਜ੍ਜਨਪਲੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਟ੍ਟਂ, ਤਪ੍ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਲੋਕੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਵਿਦਿਤਾਤਿ **ਲੋਕਿਕਾ**। ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ **ਅਲੋਕਿਕਾ**। ਕਤਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਲੋਕਿਯਾ, ਕਤਮਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਚਾਤਿ ਆਹ "**ਲੋਕਿਯੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ **ਲੋਕਿਯੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾ**। ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਆਦਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਚਤੁਕ੍ਕਸਙ੍ਗਹਿਤਮਗ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਸਮੁਦਾਯੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ਤਦੇਕਦੇਸੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਮਗ੍ਗ-ਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ, ਪਚ੍ਚੇਕਮ੍ਪਿ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਂ ਮਗ੍ਗਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਾ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਾਤਿ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ**। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਪਿ ਹਿ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਲਬ੍ਭਤੇਵਾਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ-ਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਸੁਤਮਯਾਦਿਤੋ**ਤਿਆਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

੧੧੮੩-੫. **ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਚਿਨ੍ਤਾਯਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਨਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਨੇ ਪਰੋਪਦੇਸੇਨ ਵਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਾਯਚਿਨ੍ਤਾਵਸੇਨੇਵ । **ਭੂਰਿਪਞ੍ਞੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਾਪਞ੍ਞੇਨ, ਪਤ੍ਥਟਤਾਯ ਪਥਵੀਸਮਾਨਪਞ੍ਞੇਨ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਰਤੋ ਪਨ ਸੁਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਪਰਤੋ ਉਪਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਵਾ। **ਸੁਤੇਨੇਵ ਚ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਅਨੋਗਤਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥਮਿਦਂ ਵਿਸੇਸਨਂ, ਸੁਤੇਨੇਵ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਸੁਤੇਨ ਵਾ''ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। **ਯਥਾ ਵਾਪਿ ਤਥਾ** ਵਾਤਿ ਪਰਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵਾ ਅਸੁਤ੍ਵਾ ਵਾ। **ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਸਿਖਾਪਤ੍ਤਂ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਾਵ ਭਾਵਨਾਮਯਾਤਿ। ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਪਨੇਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ –

> ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ? ਯੋਗਵਿਹਿਤੇਸੁ ਵਾ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨੇਸੁ ਯੋਗਵਿਹਿਤੇਸੁ ਵਾ ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨੇਸੁ ਯੋਗਵਿਹਿਤੇਸੁ ਵਾ ਵਿਜ੍ਜਾਠਾਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਂ ਵਾ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਂ ਵਾ ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਵੇਦਨਾ, ਸਞ੍ਞਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਯਂ ਏਵਰੂਪਂ ਅਨੁਲੋਮਿਕਂ ਖਨ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਰੁਚਿਂ ਮੁਦਿਂ ਪੇਕ੍ਖਂ ਧਮ੍ਮਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਂ ਪਰਤੋ ਅਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਸੁਤਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੁਤਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾ ਭਾਵਨਾਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੬੮)।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦਿਵਸੇਨ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਸੁਤਮਯਪਞ੍ਞਾ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਸੇਨ ਭਾਵਨਾਮਯਪਞ੍ਞਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਧ ਪਨ ਅਨ੍ਤਿਮਭਵਿਕਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਭੂਤਾ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਾ ਪਞ੍ਞਾ, ਪੂਰਿਤਪਾਰਮੀਨਂ ਅਵਸੇਸਮਹਾਪਞ੍ਞਾਨਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਸੁਤਮਯਾ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਾ ਪਞ੍ਞਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਾਪਿ ਭਾਵਨਾਮਯਪਞ੍ਞਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

੧੧੮੬. ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਚਤੁਕ੍ਕਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਭਾਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਚਤੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਆਹਟਾਤਿ? ਵਿਪਸ੍ਸਕਾਨਂ ਞਾਣਪਾਟਵਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਭੇਦੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੇ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਞ੍ਞਾਪਿ ਵਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾਯ, ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਫਲਭੂਤਤ੍ਤਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪਞ੍ਞਾਧਿਕਾਰੇ ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪਞ੍ਞਾਯ ਸਹ ਪਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾਯ ਇਧੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। **ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤੀਸੁ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ''ਅਤ੍ਥੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਤਤ੍ਰ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਞਾਣਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੧੮) ਏਵਮਾਗਤਂ ਅਤ੍ਥਾਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਤ੍ਤਯਂ। **ਤੀਸੁਪੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਤੀਸੁਪਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣੇਸੁ ਗੋਚਰਕਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਮਿਆਦਿਵਸੇਨ ਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਇਦਮਤ੍ਥਜੋਤਕਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਂ, ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਅਪ੍ਪਮਾਣਵਸੇਨ ਵਾ ਤੀਸੁ ਞਾਣੇਸੁ ਞਾਣਂ। ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਚ **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਪਾਲ਼ਿਯਂ** ''ਞਾਣੇਸੁ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ, **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ** ਚ ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਞਾਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਞਾਣਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੭੧੮) ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹਗ੍ਗਤਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਪਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਿਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਸਿਯਾ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਸਿਯਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਪਿ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਪਨ –

> ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ, ਯਂ ਯਂ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤਿ। ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਅਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ। ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ। ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ। ਯਾਯ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਞਾਣਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ। ਯੇਨ ਞਾਣੇਨ ਤਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਇਮਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਇਦਮਤ੍ਥਜੋਤਕਾਨੀ'ਤਿ, ਤੇਸੁ ਞਾਣੇਸੁ ਞਾਣਂ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੨੫) –

ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕ੍ਕਮੇਨ ਦੇਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਾਵਸੇਸੋ ਪਾਠੋ ਕਤੋ। ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸਙ੍ਗਹਿਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਅਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾ ਹਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜੇਤਿ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਵਿਸਯਵਚਨਵਸੇਨ ''ਯੇਨ ਞਾਣੇਨ ਤਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਂ ਅਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਤਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ ਦੇਸਨਾਯ ਅਤਪ੍ਪਰਭਾਵਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ, ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਿਯਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿਪਿ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਹੇਤੁਫਲਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਹੇਤੁਫਲਞ੍ਹਿ ਯਸ੍ਮਾ ਹੇਤੁਅਨੁਸਾਰੇਨ ਅਰੀਯਤਿ ਅਧਿਗਮੀਯਤਿ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਧਮ੍ਮੋਤਿ**ਪਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸੋ ਹਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਂ ਤਂ ਦਹਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ ਵਾ ਧਾਰੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਨਿਰੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਮੂਲਭਾਸਾਭੂਤਾ ਮਾਗਧਿਕਭਾਸਾ, ਯਾਯ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਦੇਸਨਾ ਹੋਤਿ। **ਪਟਿਭਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਞਾਣਤ੍ਤਯਮੇਵ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ''ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣਂ…ਪੇ॰… ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿਆਦਿ।

੧੧੮੭. ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋਵ, ਪਭੇਦਵਸੇਨ ਚ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਭੇਦਤੋਵ ਅਤ੍ਥਾਦਿਕੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਹੇਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤੋ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਤਂ ਪਨ ''ਇਦਂ ਇਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਹੇਤੁਅਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਮੇਵ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤਥਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਫਲਭੂਤਾ ਵਿਪਾਕਾ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਸਨ੍ਨਿਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾ, ਸੇਸਾ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਭੂਤਾ ਕਿਰਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਿਪਾਕਸਨ੍ਨਿਵਸੇਨ, ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਭੂਤੋ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਸਨ੍ਨਿਵਸੇਨ, ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਤ੍ਥਭੂਤੋ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਰਮਤ੍ਥਧਮ੍ਮੋ ਇਮਾਯ ਅਯਂ ਦੀਪਿਤੋਤਿ ਏਵਂ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੋਵ ਅਤ੍ਥਸਮਞ੍ਞਂ ਲਭਤੀਤਿ ਆਹ ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਹੇਤੁਫਲਂ, ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੋ ਚ ਸਕਸਕਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧੋ, ਭਾਸਿਤਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਪਰਿਯਾਯਤੋ, ਸੇਸਂ ਸਕਸਕਭਾਵਵਸੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋਵ ਅਤ੍ਥੋ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਯਤ੍ਥੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤ੍ਥੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਸੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਭਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮਮਾਹ। ਸੇਸਂ ਅਤ੍ਥਪਞ੍ਚਕੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਯਥਾਰਹਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੋ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਤਰੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਤਿਵਿਧੋ ਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਪਾਪਕੋ ਹੇਤੁ, ਭਾਸਿਤਂ ਞਾਪਕੋ ਹੇਤੁ, ਇਤਰਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਹੇਤੂਤਿ ਏਵਂ ਤਿਵਿਧੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਿਰਿਯਾਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਵਿਪਾਕਤਾਯ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਵਿਪਾਕਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਭਾਵੋ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ? ਨ, ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਤੋ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ ਅਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਪਨ ਪਧਾਨਹੇਤੁਤਾਯ ਪਾਕਟਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਏਵ ਤੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਕਿਰਿਯਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੇ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ ਅਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਕਮ੍ਮਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਨ ਹੇਤੁਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਅਪਿਚ ''ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਭੇਦਮਕਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੧੮੮. **ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਨਿਰੁਤ੍ਤਿ, ਅਵਿਪਰੀਤਨਿਰੁਤ੍ਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਬੋਧਨੇ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਪਟਿਨਿਯਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਅਬ੍ਯਭਿਚਾਰਵੋਹਾਰੋ ਮਾਗਧਭਾਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਪਟਿਨਿਯਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਇਤਰਾ ਭਾਸਾ ਪਨ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨੇਸਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਯਥਾਹੁ –

''ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਮਾਗਧਾ ਭਾਸਾ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਾਮਸਮ੍ਮੁਤੀ''ਤਿ।

ਅਪਰੇ ਪਨ – ਯਦਿ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਭਾਵਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਭਿਲਪਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ''ਤਤ੍ਰ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਞਾਣਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਅਭਿਲਪਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਭਿਲਾਪੋ। ਨ ਹਿ ਵਚਨਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਅਭਿਲਪਿਤਬ੍ਬਂ ਉਚ੍ਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਥ ਫਸ੍ਸਾਦਿਵਚਨੇਹਿ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਂ ਅਭਿਲਪਿਤਬ੍ਬਂ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਪਿਚ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਚ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ, ਫਸ੍ਸਾ ਫਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੭੧੮) ਵਚਨਤੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਸਹਿਤੋ ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਰੁਤ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵ, ''ਤਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਏਵਮਯਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ, ਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਚ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੭੧੮) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਪਰਤੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਉਪਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਆਚਰਿਯਜੋਤਿਪਾਲ**ਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ ਪਨਾਹੁ – ''ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਦ੍ਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਜਾਨਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਞ੍ਞਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਦਿਸਦ੍ਦਭੇਦਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਤਂਤਂਸਦ੍ਦਵਿਭਾਵਕਂ, ਏਵਂ ਸਭਾਵਾਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ

ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਤਂਵਿਭਾਵਕਂ ਞਾਣਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਨ ਕੋਚਿ ਪਾਲ਼ਿਵਿਰੋਧੋ, ਤਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਞਾਣਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤਮੇਵ ਤਂਤਂਸਦ੍ਦਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਂਤਂਪਭੇਦਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚ ਪਭੇਦਗਤਮ੍ਪਿ ਹੋਤੀਤਿ।

੧੧੯੦. **ਤਿਵਿਧਾ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਭਾਵਿਤਨਯਮੇਵਾਤਿ। **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ**ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਇਦਮਤ੍ਥਜੋਤਕਾਨੀਤਿ ਅਸਮ੍ਮੋਹਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਨਨੁ ਚ ਤੀਣਿ ਞਾਣਾਨਿਪਿ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਞਾਣੇਸੁ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ‘‘ਤੇਸੁ...ਪੇ॰... ਮਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਤੀਸੁ ਞਾਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਞਾਣਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਯਞ੍ਹਿ ਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ ਞਾਣਂ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਅਸਮ੍ਮੋਹਵਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਇਧ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਨਾਮ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਇਮਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਇਦਮਤ੍ਥਜੋਤਕਾਨੀ’’ਤਿ। ਞਾਣਮਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯੇਵ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਯਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਞਾਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਪਨ ਪਭੇਦਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਞਾਣਤ੍ਤਯਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਯਥਾ ਕਿਂ? ਯਥਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਅਸਮਤ੍ਥੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੇਨ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਦੇਸਨਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਸ੍ਸੇਵ ਵਿਸਯੋਤਿ, ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਇਮਾਸੁ ਪਨ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਸੇਖਾਸੇਖਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਅਸਮ੍ਮੋਹਵਸੇਨ ਪਟਿਵੇਧੋ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਪਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਾ ਮਗ੍ਗਫਲਸਭਾਵਾਪਿ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਸਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ, ਸੇਸਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਲੋਕਿਯਾਵ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

‘‘ਲਾਭੋ ਤਾਸਮਸਮ੍ਮੋਹਾ, ਸੇਖਾਸੇਖਪਥਕ੍ਖਣੇ।
ਅਤ੍ਥਪਞ੍ਞਾ ਯਥਾਲਮ੍ਬਾ, ਸਾ ਦ੍ਵਿਧਾਞ੍ਞਾ ਤੁ ਸਾਸਵਾ’’ਤਿ॥

੧੧੯੧. ਇਮਾ ਪਨ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਵਿਸਦਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਪਰਿਯਤ੍ਤੀ’’**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਂ, ਪਾਲ਼ਿਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਗਣ੍ਠਿਪਦਅਤ੍ਥਪਦਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾ **ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ** ਪਰਿਤੋ ਸਬ੍ਬਤੋ ਞਾਤੁਂ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਸਵਨਂ** ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਅਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ ਗਹਣਂ, **ਅਧਿਗਮੋ** ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ‘‘ਅਧਿਗਮੋ ਨਾਮ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੭੧੮) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਪਭੇਦਗਮਨਂ ਅਪ੍ਪਵਿਸਯਂ, ਅਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਬਹੁਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਾਤਿਸਯਂ ਵਾ ਅਧਿਗਮਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੇਖੇਨ ਪਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਇਮਾਸਂ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸਦਭਾਵਾਧਿਗਮੋਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ ਵਿਯ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਰਹਤੋਪਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਸਦਤਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਯਥਾਯੋਗਂ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਸਦਤਾਯ ਕਾਰਣਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ** ਨਾਮ ਪੁਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨੇ ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਿਕਭਾਵੇਨ ਯਾਵ ਅਨੁਲੋਮਗੋਤ੍ਰਭੁਸਮੀਪਂ, ਤਾਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਯੋਗੋ। ਅਧਿਗਮਪੁਬ੍ਬਯੋਗਾ ਚੇਤ੍ਥ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਵਿਸਦਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਸੇਸਾਨਿ ਪਨ ਸੁਵਿਸਦਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੧੯੨-੪. ਏਵਂ ਏਕਵਿਧਾਦਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਭਾਵਨਾਵਿਧਾਨਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **‘‘ਕਥਂ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਇਮਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭੂਮਿ, ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚੇਵ ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚਾਤਿ ਇਮਾ ਦ੍ਵੇ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਮੂਲਂ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਇਮਾ ਪਞ੍ਚ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਸਰੀਰਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੁ ਭੂਮਿਭੂਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਉਗ੍ਗਹਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਞਾਣਪਰਿਚਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮੂਲਭੂਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਸਰੀਰਭੂਤਾ ਪਞ੍ਚ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੇਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੂ’’**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭੇਦੇਸੁ। **ਭੂਮਿਭੂਤੇਸੁ ਚਾ**ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਸੁ। **ਸੀਲਂ ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਮੂਲਭੂਤਂ ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿਞ੍ਚ। ਸਤਿ ਹਿ ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਂ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਞ੍ਚ ਅਯਂ ਪਞ੍ਞਾ

ਮੂਲਜਾਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨਾਸਤੀਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਉਪਬ੍ਰੂਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਰੀਰਭੂਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਆਦਯੋ ਪਞ੍ਚ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਪਾਦਪਾਇਸੀਸਟ੍ਠਾਨਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਆਦਯੋ ਇਮਾ ਪਞ੍ਚ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਅਵਯਵੇਨ ਸਮੁਦਾਯੂਪਲਕ੍ਖਣਨਯੇਨ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਹਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਦਿਵਸੇਨ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਯ। **ਜਨਨਾਦਿਤੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਦੀਹਿ।

੧੧੯੫-੬. ''ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਾਦਿਭੂਮੀਸੁ ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਮੂਲੇਹਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤਸਰੀਰਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨੇਨੇਵ ਪਞ੍ਞਾਵਡ੍ਢਨਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਭੂਮਿਭੂਤੇਸੁ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਏਕਦੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **“ਰੂਪਞ੍ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ। **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਂ। **ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਦਿਕ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਤਦੇਵ ਏਕਾਦਸਸੁ ਓਕਾਸੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਆਦਿ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਗਹਣਂ।

੧੧੯੭-੧੨੦੦. **ਹੀਨ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਯ **ਹੀਨਂ**, ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਯ **ਪਣੀਤਂ**। ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਤਾਯ ਵਾ **ਹੀਨਂ**, ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ **ਪਣੀਤਂ**। ਦੁਪ੍ਪਰਿਗ੍ਗਹਭੂਤਸੁਖੁਮਰੂਪਾਦਿਵਸੇਨ **ਦੂਰਂ**, ਇਤਰਵਸੇਨ **ਸਨ੍ਤਿਕ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਭਿਨ੍ਨਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਰੂਪਰਾਸਿਵਸੇਨ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਮਹਾਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ''ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸੁਤ੍ਤੇਪਿ** ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਤਦੇਕਜ੍ਝਂ ਅਭਿਸਂਯੂਹਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ। **ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਕੇਕੇਸੁ ਪਨ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ''ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਮਯਾ ਦਿਟ੍ਠੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਸਮੁਦਾਯਵੋਹਾਰਸ੍ਸ ਅਵਯਵੇਪਿ ਦਿਸ੍ਸਨਤੋ ਖਨ੍ਧ-ਸਦ੍ਦੋ ਰੁਲ੍ਹੀਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਂ ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋਯੇਵ **ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਤਾ**। ਵੇਦਨਾਯ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਤੋ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੯੭ ਆਦਯੋ) ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। **ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾਪਧਾਨਤਾਯ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਰਾਸਿਕਰਣਲਕ੍ਖਣਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸਙ੍ਖਤਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾਯ ਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਤਿ।

੧੨੦੨-੫. ਏਵਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਭੂਮਿਭੂਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਕਦੇਸਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸੀਲਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧੀਨਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਾ ਅਵਤ੍ਵਾ ਇਦਂ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯ ਆਦਿਭੂਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾ”**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਚ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਵਸੇਨ ਵਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਵਾ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਸਙ੍ਖੇਪਕੋਟ੍ਠਾਸਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਵਾ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਪਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਮੁਖੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਨਪ੍ਪਕਾਸਨਸ੍ਸ ਅਤਿਪਪਞ੍ਚਾਵਹਤ੍ਤਾ ਯਥਾਧਿਗਤਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨੇਵ ਇਧ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। **ਏਕਾਸੀਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਏਕਾਸੀਤਿਯਾ ਲੋਕਿਯਚਿਤ੍ਤੇਨ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਨ ਨੇਵ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ, ਨ ਸਮਥਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਅਨਧਿਗਤਤ੍ਤਾ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧੇ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧੇ। ਸੀਤੁਣ੍ਹਾਦਿਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਵਿਕਾਰਾਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਰੂਪਂ ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ**। ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਂ ਨਮਨਤੋ **ਨਾਮਂ ਨਮਨਲਕ੍ਖਣਂ**। **ਪਰਿਗਣ੍ਹਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਾਰਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

੧੨੦੬-੯. **ਤਾਲਸ੍ਸ ਕਨ੍ਦਂ ਤੁ ਯਮਕ**ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਬੀਜੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ ਏਕੀਭੂਤਂ ਯਮਕਤਾਲਕਨ੍ਦਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਮਕਂ ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਅਭਿਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਏਵਂ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਤਿ। **ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਧਾਭਾਵੇ ਸਿਦ੍ਧੇ **“ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੀ”**ਤਿ ਇਦਂ ਨਾਮਰੂਪਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **“ਨਾਮਤੋ ਰੂਪਤੋ”**ਤਿਆਦਿ। ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਤਾਯ ਅਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ, ਸਨ੍ਤਾਨਾਦਿਘਨਭੇਦਸ੍ਸ ਚ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸੇਨ ਵਿਨਾ ਸਮੂਹੇਕਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ

‘‘ਸਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮੋਹੋ **ਸਤ੍ਤਸਮ੍ਮੋਹੋ,** ਤਸ੍ਸ **ਘਾਤਤ੍ਥਂ** ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤ੍ਥਂ। **ਬਹੁਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਯਥਾ ਹੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਧ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਂ, ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ‘‘ਰੂਪਞ੍ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ , ਨਯਿਦਂ ਰੂਪਂ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੨੦; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੯) ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ** ਵਸੇਨ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਨਾਮਰੂਪਂ।

੧੨੧੦-੨. ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਾਤਿ ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਹੇਤੁ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਸਤਿ ਏਵ ਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਵੋਹਾਰੋ। **ਖਨ੍ਧੇਸੂ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ **ਸਨ੍ਤੇਸੁ** ਤੇ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ **ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿ** ਵੋਹਾਰੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਅਕ੍ਖਚਕ੍ਕਪਞ੍ਜਰਈਸਾਦੀਸੁ ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਏਕੇਨਾਕਾਰੇਨ ਏਕਜ੍ਝਂ ਰਾਸਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਣ੍ਠਿਤੇਸੁ ‘‘ਰਥੋ’’ਤਿ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਅਙ੍ਗੇ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਯਮਾਨੇ ਰਥੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਮੇਵ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ‘‘ਸਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵਾ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲੋ’’ਤਿ ਵਾ ‘‘ਜੀਵੋ’’ਤਿ ਵਾ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਂ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਯਮਾਨੇ ‘‘ਅਸ੍ਮੀ’’ਤਿ ਵਾ ‘‘ਅਹ’’ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਗਾਹਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤੋ ਸਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਕੇਵਲਂ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਹਿ ਦਸ੍ਸਨਂ ਯਥਾਭੂਤਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਚੇ ਕੋਚਿ ਸਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਥਞ੍ਚਰਹਿ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤੇ ਗਮਨਾਦਿਅਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਯਥਾਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਯਥਾ **ਦਾਰੁਮਯਂ ਯਨ੍ਤਂ ਨਿਜ੍ਜੀਵਂ** ਜੀਵਵਿਰਹਿਤਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਜੀਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਤਤੋਯੇਵ **ਨਿਰੀਹਕਂ** ਨਿਬ੍ਬ੍ਯਾਪਾਰਂ, ਅਥ ਚ ਪਨ **ਦਾਰੁਰਜ੍ਜੁਸਮਾਯੋਗੇ** ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਵਸੇਨ **ਤਂ** ਦਾਰੁਯਨ੍ਤਂ **ਗਚ੍ਛਤਿਪਿ ਤਿਟ੍ਠਤਿਪਿ,** ਸਜੀਵਂ ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਂ ਵਿਯ ਗਮਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਮਿਵ ਖਾਯਤਿ, **ਤਥਾ ਇਦਂ ਨਾਮਰੂਪਮ੍ਪਿ** ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨਿਜ੍ਜੀਵਂ ਨਿਰੀਹਕਞ੍ਚ, ਅਥ ਚ ਪਨ **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞ**ਸਙ੍ਖਤਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਸ੍ਸ **ਸਮਾਯੋਗੇ** ਸਜੀਵਂ ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਞ੍ਚ ਖਾਯਤੀਤਿ।

੧੨੧੩. ਸਚ੍ਚਤੋਤਿ ਭੂਤਤੋ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਇਦਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਯਨ੍ਤਮਿਵ ਸੁਞ੍ਞਂ** ਜੀਵਾਦਿਨਾ। ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਇਦਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਯਨ੍ਤਮਿਵ ਸੁਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਜੋ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਾਤੁਰਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਰਾਸਿ। **ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਾਦਿਸੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਮੋ।

੧੨੧੫. ਯਮਕਨ੍ਤਿ ਯੁਗਲਂ। ਸੋ ਚ ਯਮਕਭਾਵੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਿਤਭਾਵੇਨਾਤਿ ਆਹ **"ਉਭੋ ਅਞ੍ਞੋਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਿਤਾ"**ਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ **ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਮਿਂ ਉਭੋ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ**। ਨ ਹਿ ਕਦਾਚਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਮਰਣਵਸੇਨ ਰੂਪੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੇ ਅਰੂਪਂ ਅਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਂ, ਅਰੂਪੇ ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੇ ਰੂਪਂ ਅਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਏਕਵੋਕਾਰਭਵਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇਸੁ ਪਨ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ତਿਯਾ ਕਾਰਣਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ। ਸੋ ਪਨਾਯਂ ਭਙ੍ਗੋ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ, ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧੇਨੇਵ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਾਪਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਮਿਂ ਉਭੋ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੨੧੬-੯. ਨਿਤ੍ਤੇਜਨ੍ਤਿ ਤੇਜਹੀਨਂ ਆਨੁਭਾਵਵਿਰਹਿਤਂ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਤਂ ਨਿਤ੍ਤੇਜਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨ ਬ੍ਯਾਹਰਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਦ੍ਦੂਹਨੁਸ੍ਸਾਹਨਾਦੀਸੁ ਨਾਮਂ ਨਿਤ੍ਤੇਜਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਨਾਪਿ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਧਾਰਣਾਬਨ੍ਧਨਾਦੀਸੁ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **"ਤਥਾ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਨਿਤ੍ਤੇਜ"**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ **"ਭੁਞ੍ਜਾਮੀਤਿ...ਪੇ॰... ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੨੨੦-੧. ਨਾਮਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾਤਿਆਦਿਨਾ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਵਸੇਨਪਿ ਨਾਮਰੂਪਾਨਂ ਨਿਤ੍ਤੇਜਤਂਯੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ । ਰੂਪਞ੍ਹਿ ਗਮਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਸੁ **ਨਾਮਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ** ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨਾਮਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਸੁ **ਰੂਪਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ**। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿਪਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾ, ਨਿਬ੍ਬ੍ਯਾਪਾਰਤਾ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਸਮਤ੍ਥਾਨਂ ਸਮੁਦਿਤਭਾਵੇ ਸਤਿ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਹੋਤਿ ਅਸਾਮਗ੍ਗਿਯਂ ਅਹੇਤੂਨਂ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਕਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਦਟ੍ਠੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤਮ੍ਪਿ ਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਸਮੁਦਿਤਂ ਦਟ੍ਠੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਹਦਯੇ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਇਮਸ੍ਸ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਉਪਮਾਯਪਿ ਹਿ ਅਸਿਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ ‘‘ਉਪਮਂ ਤੇ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਉਪਮਾਯਪਿ

ਇਧੇਕਚ੍ਚੇ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪੁਰਿਸਾ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਜਾਨਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੮; ੧੦.੯੫; ਜਾ॰ ੨.੧੯.੨੪)। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ **ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਪੀਠਸਪ੍ਪੀਨਂ ਉਪਮਾ** – ਯਥਾ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ ਚ ਪੀਠਸਪ੍ਪੀ ਚ ਦਿਸਾ ਪਕ੍ਕਮਿਤੁਕਾਮਾ ਅਸ੍ਸੁ। ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ ਪੀਠਸਪ੍ਪਿਂ ਏਵਮਾਹ ''ਅਹਂ ਖੋ, ਭਣੇ, ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਪਾਦੇਹਿ ਪਾਦਕਰਣੀਯਂ ਕਾਤੁਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਚਕ੍ਖੂਨਿ, ਯੇਹਿ ਸਮਂ ਵਿਸਮਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ਪੀਠਸਪ੍ਪੀ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਂ ਏਵਮਾਹ ''ਅਹਂ ਖੋ, ਭਣੇ, ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀਯਂ ਕਾਤੁਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਪਾਦਾ, ਯੇਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯਂ ਪਟਿਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯਂ ਵਾ''ਤਿ। ਸੋ ਤੁਟ੍ਠਹਟ੍ਠੋ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ ਪੀਠਸਪ੍ਪਿਂ ਅਂਸਕੂਟਂ ਆਰੋਪੇਸਿ, ਪੀਠਸਪ੍ਪੀ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਂਸਕੂਟੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ ''ਵਾਮਂ ਮੁਞ੍ਚ, ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਗਣ੍ਹ, ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਮੁਞ੍ਚ, ਵਾਮਂ ਗਣ੍ਹਾ''ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋਪਿ ਨਿਤ੍ਤੇਜੋ ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਨ ਸਕੇਨ ਬਲੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਥੇਵ ਪੀਠਸਪ੍ਪੀ ਨ ਸਕੇਨ ਬਲੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਗਮਨਂ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨਾਮਮ੍ਪਿ ਨਿਤ੍ਤੇਜਂ ਨ ਸਕੇਨ ਤੇਜੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਕਿਰਿਯਾਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਨਿਤ੍ਤੇਜਂ ਨ ਸਕੇਨ ਤੇਜੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਕਿਰਿਯਾਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

''ਨ ਸਕੇਨ ਬਲੇਨ ਜਾਯਰੇ,
ਨੋਪਿ ਸਕੇਨ ਬਲੇਨ ਤਿਟ੍ਠਰੇ।
ਪਰਧਮ੍ਮਵਸਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋ,
ਜਾਯਰੇ ਸਙ੍ਖਤਾ ਅਤ੍ਤਦੁਬ੍ਬਲਾ॥

''ਪਰਪਚ੍ਚਯਤੋ ਚ ਜਾਯਰੇ, ਪਰਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ।
ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚ, ਪਰਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਮੇ ਪਭਾਵਿਤਾ''ਤਿ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੭੭)।

੧੨੨੨-੩. ਇਦਾਨਿ ਨਾਵਾਯਨ੍ਤਿਕੂਪਮਾਯਪਿ ਨਾਮਰੂਪਾਨਂ ਅਵਸਵਤ੍ਤਿਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਯਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ। **ਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਨੇਤ੍ਤਭੂਤੇ ਨਿਯਾਮਕਕਮ੍ਮਕਰਾਦਿਮਨੁਸ੍ਸੇ ਅਪਸ੍ਸਾਯ। ਨ ਹਿ ਤੇਸਂ ਅਰਣਗ੍ਗਹਣਲਙ੍ਕਾਰਸਣ੍ਠਾਪਨਉਦਕਸਿਞ੍ਚਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯ ਵਿਨਾ ਨਾਵਾ ਇਚ੍ਛਿਤਦੇਸਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਉਭੋਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ **ਅਣ੍ਣਵੇ** ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਉਭੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੧੨੨੪. **ਸਤ੍ਤਸਞ੍ਞਂ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਹਿ ਅਨਾਦਿਕਾਲਭਾਵਿਤਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੇ ਸਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ। **ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ''ਇਦਂ ਨਾਮਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਨਾਮਂ, ਨ ਇਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਇਦਂ ਰੂਪਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਰੂਪਂ, ਨ ਇਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋ''ਤਿ ਚ ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਤੇਸਂ ਲਕ੍ਖਣਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਮੁਖੇਨ ਤਮਤ੍ਥਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ **ਏਤਂ** ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਮਲਵਿਸੋਧਨਤੋ **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚੇਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਪਨਨ੍ਤਿਪਿ ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਜਾਤਿਆਦਿਤੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਜਰਾਬ੍ਯਾਧਿਆਦਿਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ। ਯਥਾਹ ''ਜਾਤਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਜਰਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਬ੍ਯਾਧਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖੋ, ਮਰਣਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਮ੍ਪਿਚ੍ਛਂ ਨ ਲਭਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੩੦)। **ਅਨੁਦ੍ਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਨੁਦ੍ਵਯਂ। ਅਥ ਵਾ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਞ੍ਚ **ਅਨੁਦ੍ਵਯਂ**। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨਤੋ ਹਿ ਸਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਮੇਵ, ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਤੋਵ ਉਪਲਬ੍ਭਨਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿਪਿ ਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ। ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਮਲਾਨੀ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਮਲਾਨਿ। **ਅਸੇਸਂ** ਨਿਸ੍ਸੇਸਤੋ **ਨਾਸਂ** ਵਿਨਾਸਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਂ **ਉਪੇਨ੍ਤਿ**। ਤਥਾ ਹੇਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਮਲਵਿਸੋਧਨਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੯. ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੨੭. ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ "**ਏਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਦਞ੍ਞਤੋ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ ਤਦਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵਤੋ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤੁ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ, ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਯਂ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। **ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ, ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਹੇਤੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਣਹੇਤੁ ਹਿਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧਤ੍ਤਯੇ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ। **ਵਿਤਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਂ ਪਨ ਞਾਣਂ ਤਥਾਵਿਗਤਂ ਵਸਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ ਵਿਯ ਯੋਗਿਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਠਿਤ**"ਨ੍ਤਿ।

੧੨੨੯-੩੦. ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਤਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਕੁਸਲੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਰੋਗਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਯੇਸਤਿ, ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕੁਮਾਰਂ ਉਤ੍ਤਾਨਸੇਯ੍ਯਕਂ ਰਥਿਕਾਯ ਨਿਪਨ੍ਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਕਸ੍ਸ ਨੁ ਖੋ ਅਯਂ ਪੁਤ੍ਤਕੋ''ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਆਵਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਮੇਵਂ **ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਕੋ ਹੇਤੁ, ਕੋ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵੇ**। ਨ ਤਾਵੇਤਂ ਅਹੇਤੁਕਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ, ਸਬ੍ਬਦਾ, ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਏਕਸਦਿਸਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਨ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਹੇਤੁਕਂ ਨਾਮਰੂਪਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਇਸ੍ਸਰਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵਤੋ। ਯੇਪਿ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵ ਇਸ੍ਸਰਾਦਯੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਹਿ, ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ''ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਕਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਤ੍ਤਾ, ਸੁਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਸੁਕਰੋਤਿ ਪਠਮਂ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਅਹੇਤੁਵਿਸਮਹੇਤੁਵਾਦਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਾਵਹਭਾਵੇਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਰਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਤਂ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਾਕਾਰਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੨੩੨-੩. ਅਵਿਜ੍ਜਾ...ਪੇ॰... ਮਤੋਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪਾਦਾਨਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ **ਏਤਸ੍ਸ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਹੇਤੁ,** ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਆਹਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਪੁਰਿਮਂ ਹੇਤੁ, ਇਤਰੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਜਨਕੋ**"ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂ ਲੋਕਵਸੇਨ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁਂ "**ਹੇਤ੍ਵਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਜਨਕੋ**ਤਿ, **ਅਨੁਪਾਲਕੋ**ਤਿ ਚ ਅਨ੍ਤੋਗਤਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥਮਿਦਂ ਵਿਸੇਸਨਂ, ਜਨਕਤ੍ਤਾ, ਅਨੁਪਾਲਕਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਜਨਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ। ਇਮਿਨਾ ਬੀਜਂ ਵਿਯ ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣਤਾਯ ਹੇਤੂਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। **ਅਨੁਪਾਲਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤਾ। ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਪਥਵੀਸਲਿਲਾਦਯੋ ਵਿਯ ਆਹਾਰੋ ਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣਤਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੧੨੩੪-੭. ਇਤਿਮੇ...ਪੇ॰... ਗਤਾਤਿ ਏਵਮੇਤੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਯਥਾਰਹਂ **ਹੇਤੁ**ਭਾਵਂ, **ਪਚ੍ਚਯ**ਭਾਵਞ੍ਚ ਗਤਾ। **ਮਾਤਾਵ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾ**ਤਿ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ** ਭਵੇਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਦੋਸਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਭਾਵੇਨ, **ਤਣ੍ਹਾ** ਪਤ੍ਥਨਾਭਾਵੇਨ, **ਉਪਾਦਾਨਂ** ਦਲ਼੍ਹਗ੍ਗਾਹਭਾਵੇਨਾਤਿ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਭਵਾਨਂ ਹੇਤੁਭੂਤਾ ਜਨਕਸਹਾਯਤਾਯ ਭਵਨਿਕਨ੍ਤਿਤਂਸਹਜਾਤਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ, ਅਪਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਵਾਤਿ ਮਾਤਾ ਵਿਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਿਤੁਜਨਿਤਸੁਕ੍ਕੇ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ **ਪਿਤਾ** ਜਨਕੋ, ਏਵਂ **ਕਮ੍ਮਂ** ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕਤ੍ਤਾ **ਜਨਕ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਯਥਾ **ਧਾਤੀ** ਜਾਤਸ੍ਸ **ਕੁਮਾਰਸ੍ਸ** ਵਡ੍ਢਿਤਾ ਸਨ੍ਧਾਰਿਕਾ, ਏਵਂ **ਆਹਾਰੋ** ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ, ਸਨ੍ਧਾਰਕੋ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਧਾਤੀ...ਪੇ॰... ਭਵੇ**"ਤਿ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਪਾਕਟਂ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਚ੍ਚਯਜਾਤਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਰੂਪਮਾਲੋਕਮੇਵ ਚਾ**ਤਿ ਪਨ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯਥਾ

ਬਾਹਿਰਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਥਾ ਚ ਆਲੋਕੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ, ਏਵਂ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਬਾਹਿਰਂ ਪਚ੍ਚਯਜਾਤਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਲਦ੍ਧਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨ, ਰੂਪਾਲੋਕਾਨਞ੍ਚ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨ, ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਸਦ੍ਦਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਸਹਜਾਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਸਹ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਸਨੂਪਗਂ ਸਬ੍ਬਂ ਨਾਮਂ ਸਹ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਰਿਗਣ੍ਹਤੀ**"ਤਿ।

੧੨੩੮-੪੦. **ਦਿਸ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਏਤਰਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ। **ਤਥੇਵਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨ ਕੇਵਲਂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਮਤ੍ਤਮੇਵ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠਂ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਦਿਸੇਹਿ **ਏਤਰਹਿ** ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਾਦਿਸੇਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹੇਵ **ਅਤੀਤੇਪਿ** ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਹਿਤਤਾਪਿ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਤੀਤਖਨ੍ਧਪ੍ਪਬਨ੍ਧਕੋਟ੍ਠਾਸੇ। **ਪਞ੍ਚਧਾਗਤਾ**ਤਿ –

> ''ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਨ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਕਿਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿਂ ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੭੪) –

ਪਞ੍ਚਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ **ਆਗਤਾ,** ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਾ। **ਅਪਰਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਨਾਗਤੇ ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਬਨ੍ਧਕੋਟ੍ਠਾਸੇ। **ਪਞ੍ਚਧਾ ਸਮੁਦੀਰਿਤਾ**ਤਿ –

> ''ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਨ ਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਹਮਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਹਮਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਹਮਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਕਿਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿਂ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੭੪) –

ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਧਾ ਕਥਿਤਾ।

੧੨੪੧. **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨੇ**ਤਿ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚੁਤਿਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਅਦ੍ਧਾਨੇਪਿ। **ਅਦ੍ਧਾਨ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਖਨ੍ਧਕੋਟ੍ਠਾਸਮੇਵ ਵਦਤਿ। ਨ ਹਿ ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਕਾਲੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਛਬ੍ਬਿਧਾ ਪਰਿਕਿਤ੍ਤਿਤਾ**ਤਿ –

> ''ਅਹਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਨੋ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਕਥਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਅਯਂ ਨੁ ਖੋ ਸਤ੍ਤੋ ਕੁਤੋ ਆਗਤੋ, ਸੋ ਕੁਹਿਂ ਗਾਮੀ ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੭੪) –

ਏਵਂ ਛਬ੍ਬਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ''ਸਬ੍ਬੇ ਤਸਨ੍ਤਿ ਦਣ੍ਡਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੨੯-੧੩੦) ਵਿਯ ਪਦੇਸੇਪਿ ਸਬ੍ਬ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ "**ਸਬ੍ਬਾ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ "**ਅਨਵਸੇਸਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਵਸੇਸੋ ਅਵਸਿਟ੍ਠੋਤਿ **ਅਨਵਸੇਸਾ,** ਸੋਲ਼ਸਵਿਧਾਪਿ ਚੇਸਾ ਏਕਕਙ੍ਖਾਵਸੇਨਾਪਿ ਅਨਵਸਿਟ੍ਠਾ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਪਹਿਯ੍ਯਤੀ**ਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਹਿਯ੍ਯਤਿ। ਕਾਮਂ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਂ ਵਿਨਾ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾਵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ, ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਕਙ੍ਖਾਨਂ ਪਹਾਨੇਨ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕਙ੍ਖਾਯ ਅਤਿਸਯਪ੍ਪਹਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਇਧੇਵ ਸਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਕਙ੍ਖਾਯ ਇਧੇਵ ਤੀਰਣਤੋ ਸਾ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵਣ੍ਣਭਣਨਂ ਵਾ ਏਤਂ ਇਧ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਙ੍ਖਾਯ ਪਹਾਨਵਚਨਂ ਯਥਾ ਤਂ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਾਦੀਸੁ ਪਹੀਨਾਨਮ੍ਪਿ ਚ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਾਦੀਸੁ ਵਚਨਨ੍ਤਿ।

੧੨੪੨. **ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾਨਂ ਵਸੇਨਾਪੀ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਮਿਂ ਮੋਹੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਆਯੂਹਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਉਪਗਮਨਂ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਚੇਤਨਾ ਭਵੋ ਇਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਮਿਂ ਇਧ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਇਧ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਪਸਾਦੋ ਆਯਤਨਂ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਵੇਦਯਿਤਂ ਵੇਦਨਾ ਇਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਇਧੂਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਮਿਂ

ਪੁਰੇ ਕਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਇਧ ਪਰਿਪਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਆਯਤਨਾਨੰ ਮੋਹੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ...ਪੇ॰... ਚੇਤਨਾ ਭਵੋ ਇਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਮਿੰ ਆਯਤਿੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਾਨੰ ਵਸੇਨ। ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟੰਪਿ ਚੇਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਸਹਾਯਤਾਯ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੧੨੪੩. **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ, ਤਤ੍ਥ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਫਲੰ ਕਮ੍ਮੰ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯੰ। ਉਪਪਜ੍ਜਾਪਰਾਪਰਿਯਾਹੋਸਿਕਮ੍ਮਵਸਾ ਪਨਾਤਿ** ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯਅਹੋਸਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ। ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਵਸੇਨ ਹਿ ''ਉਪਪਜ੍ਜਾਪਰਾਪਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਉਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਫਲੰ ਕਮ੍ਮੰ **ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯੰ**। ਅਪਰੇ ਅਪਰੇ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਯਤ੍ਥਕਤ੍ਥਚਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਫਲੰ ਕਮ੍ਮੰ **ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯੰ**। ਅਹੋਸਿ ਏਵ ਕਮ੍ਮੰ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਅਹੋਸਿ, ਅਤ੍ਥਿ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾਤਿ ਏਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਕਮ੍ਮੰ **ਅਹੋਸਿਕਮ੍ਮੰ**।

ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਅਨਭਿਭੂਤਤਾਯ, ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਵਿਸੇਸਤਾਯ ਚ ਬਲਵਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਾਤਿਸਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ **ਪਠਮਜਵਨਚੇਤਨਾ** ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਫਲਦਾਯਿਨੀ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾ** ਨਾਮ। ਸਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਬਲਵਤਿ ਜਵਨਸਨ੍ਤਾਨੇ ਗੁਣਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪਕਾਰਾਨੁਪਕਾਰਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਆਸੇਵਨਾਲਾਭੇਨ ਅਪ੍ਪਵਿਪਾਕਤਾਯ ਚ ਇਤਰਦ੍ਵਯੰ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੁਪਰਮਾਪੇਕ੍ਖੰ, ਓਕਾਸਲਾਭਾਪੇਕ੍ਖਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਇਧੇਵ ਪੁਪ੍ਫਮਤ੍ਤੰ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਮਤ੍ਤੰ ਅਹੇਤੁਕਫਲੰ ਦੇਤਿ, ਸਹੇਤੁਕਫਲਦਾਨੇ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਕਡ੍ਢਨਮ੍ਪਿ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। **ਤਥਾ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਦਾਨੰ ਨਾਮ ਉਪਧਿਪ੍ਪਯੋਗਾਦਿਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵਾਯੇਨੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਤਦਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵਿਪਾਕੰ ਦਾਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੰ। **ਅਹੋਸਿਕਮ੍ਮੰ...ਪੇ॰... ਵਿਪਾਕੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੰ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ ''ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮੰ ਨਾਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ, ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮੰ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ, ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮੰ ਨਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੩੪)। ਤਤ੍ਥ ਸਕਸਕਕਾਲਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਸ੍ਸ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ , ਵਿਪਾਕਕਾਲਸ੍ਸ ਚ ਅਤੀਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਲਭਤਿ, ਦੁਤਿਯੰ ਅਨਾਗਤੇ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਭਵੇਸੁ ਕਤੰ ਅਦਿਨ੍ਨਵਿਪਾਕੰ ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਤਿਯੰ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਰਭਵੇ ਕਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯੰ, ਅਰਹਤੋ ਅਤੀਤਭਵੇਸੁ ਕਤੰ ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਏਕਮੇਵ ਅਤੀਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਅਦ੍ਧਤ੍ਤਯੇ ਵਿਪਾਕਾਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਿਧਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਅਤ੍ਥਸਾਧਿਕਾਤਿ ਦਾਨਾਦਿਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਕਾ। ਕਾ ਪਨ ਸਾਤਿ ਆਹ **"ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਚੇਤਨਾ"**ਤਿ। ਸਾ ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਕਚੇਤਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਵਿਸੇਸਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵਿਨੋ ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਵਾ ਤਥਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਾ ਸਮਾਨਾ ਅਨਨ੍ਤਰਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵਿਪਾਕਦਾਯਿਨੀ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯੰ ਨਾਮ। ਯੇਭੁਯ੍ਯਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚੇਤ੍ਥ ''ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਚੇਤਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸਿਤਾਦਿਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਪਨ ਪਞ੍ਚਮਾਦਿਕਾਪਿ ਹੋਤਿ। **ਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਦਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕੰ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤੀਤਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰਞ੍ਹਿ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਸ੍ਸ ਓਕਾਸੋਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਨ ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਜਾਤਿਸਤੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ''ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤੇ ਦਾਨੰ ਦਤ੍ਵਾ ਸਤਗੁਣਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੭੯)। **ਉਭਿਨ੍ਨ...ਪੇ॰... ਦੇਤੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਵਿਰਹਤੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੂਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਭਾਵੰ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਨਾ ਵਿਪਾਕਦਾਨਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਯਦਾ ਓਕਾਸੰ ਲਭਤਿ, ਤਦਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਪਾਕੰ, ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕੰ ਵਾ ਦੇਤਿ। **ਸਤਿ ਸੰਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਸਤਿ ਸੰਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਅਹੋਸਿਕਮ੍ਮਪਕ੍ਖੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਪਚ੍ਚਨੋਕਾਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਦੀਪੇਤਿ।

੧੨੪੪. ਏਵਂ ਤਾਵ ਵਿਪਾਕਦਾਨਕਾਲਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਪਾਕਦਾਨਪਰਿਯਾਯਤੋ, ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਚ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਗਰੁਕ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਗਰੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਮਹਾਨੁਭਾਵਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਬਾਹਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਕਮ੍ਮਂ। **ਬਹੁਲ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ ਕਤਂ, ਏਕਵਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾਪਿ ਅਭਿਣ੍ਹਸਮਾਸੇਵਿਤਞ੍ਚ। **ਆਸਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਰਣਾਸਨ੍ਨਕਾਲੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਂ, ਤਦਾ ਕਤਞ੍ਚ। **ਕਟਤ੍ਤਾਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਗਰੁਕਾਦਿਭਾਵਂ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਂ ਕਤਮਤ੍ਤਤੋਯੇਵ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਕਮ੍ਮਂ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਂ ਵਾ ਹੋਤੁ ਅਕੁਸਲਂ ਵਾ, ਗਰੁਕਾਗਰੁਕੇਸੁ ਯਂ ਗਰੁਕਂ ਮਾਤੁਘਾਤਕਾਦਿਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮਂ ਵਾ, ਤਦੇਵ ਪਠਮਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਬਹੁਲਾਬਹੁਲੇਸੁ ਯਂ ਬਹੁਲਂ ਸੁਸੀਲਜਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਂ ਵਾ, ਤਦੇਵ ਪਠਮਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਦੂਰਾਸਨ੍ਨੇਸੁ ਯਂ ਆਸਨ੍ਨਂ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਂ, ਤੇਨੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਆਸਨ੍ਨਕਾਲੇ ਕਤੇ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਕਟਤ੍ਤਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਂ ਪੁਰਿਮਾਨਂ ਅਭਾਵੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਕਡ੍ਢਤਿ। ਇਤਿ ਗਰੁਕਂ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਂ ''ਗਰੁਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਗਰੁਕੇ ਅਸਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਸਤਿ ਆਸਨ੍ਨਂ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਸਤਿ ਕਟਤ੍ਤਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪੁਰਿਮਜਾਤੀਸੁ ਕਤਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ।

੧੨੪੫. ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਂ **ਜਨਕਂ**। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ, ਨਾਮਰੂਪਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਾ ਚਿਰਤਰਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਂ **ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ**। ਤੇਨਾਹ ''ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਬਵ੍ਹਾਬਾਧਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੂਪਨਿਪਾਤਨੇਨ ਸਣਿਕਂ ਸਣਿਕਂ ਤਸ੍ਸ ਵਿਬਾਧਕਂ **ਉਪਪੀਲ਼ਕਂ**। ਤੇਨਾਹ ''ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪੀਲ਼ੇਤਿ ਬਾਧਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤੀ''ਤਿ। ਤਥਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣਵਸੇਨ ਉਪਚ੍ਛੇਦਕਂ ਪਟਿਬਾਹਕਂ **ਉਪਘਾਤਕਂ**। ਤੇਨਾਹ ''ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ।

ਰੂਪਞ੍ਚ ਅਰੂਪਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚਾਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਪਾਕਪਰਿਯਾਯੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ "**ਰੂਪਾਰੂਪਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧੇ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿ ਕੁਸਲੇਨ ਵਾ ਅਕੁਸਲੇਨ ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਕਤ੍ਤੁਭੂਤੇਨ **ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ** ਵਿਪਾਕੇ ਜਨਿਤੇ। ਤੇਨਾਹ "**ਜਨਿਤੇ ਵਿਪਾਕੇ**"ਤਿ। ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਜਨਿਤੇ ਵਿਪਾਕੇ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤੀ**ਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਕਮ੍ਮਂ ਕੁਸਲਂ ਸਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਨਪਿ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਕਂ ਸੁਖਂ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਬਾਧਨਵਸੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਕੁਸਲਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮੇਨ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਥੇਵ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤਂ ਤਂ ਦੀਘਕਾਲਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ "**ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀ**"ਤਿ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪੀਲ਼ੇਤੀ**ਤਿ ਉਪਪੀਲ਼ਕਂ ਅਕੁਸਲਂ ਸਮਾਨਂ ਸੁਖਿਤਸ੍ਸ ਰੋਗਾਦਿਅਨ੍ਤਰਾਯਕਾਰਣਸਮ੍ਪਾਦਕਭਾਵੇਨ ਸੁਖਸਨ੍ਤਾਨਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਂ ਪੀਲ਼ੇਤਿ, ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਰੋਗਾਦਿਨਾ ਦੁਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸ ਭੇਸਜ੍ਜਾਦਿਸੁਖਾਦਿਕਾਰਣਸਮ੍ਪਾਦਕਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਨ੍ਤਾਨਂ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਂ ਪੀਲ਼ੇਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਅਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਸਯਂ ਵਿਪਾਕਦਾਯਕਕਮ੍ਮਂ ਉਪਪੀਲ਼ਕਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਕਮੇਵ ਜਨਕਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ।

ਅਪਿਚ ਉਪਘਾਤਕੇਨ ਸਹ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਪਟਿਬਾਹਕਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਤਂ ਨ, ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ। "**ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਕਮ੍ਮਂ ਘਾਤੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਨਨੁ ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਯੇਵ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਚ ਕਥਮਿਦਂ ਤਦੁਪਘਾਤਕਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਆਪਨ੍ਨਂ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਘਾਤਨਂ ਨਾਮ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਪਟਿਬਾਹਨਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। ਤਂਪਟਿਬਾਹਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਓਕਾਸਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਓਕਾਸਂ ਕਰੋਤੀ**"ਤਿ। ਵਿਪਚ੍ਚਨਾਯ ਕਤੋਕਾਸਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਕ੍ਕਮੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਏਵਂ…ਪੇ॰… ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

ਉਪਪੀਲ਼ਕਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ, ਉਪਘਾਤਕਂ ਪਨ ਦੁਬ੍ਬਲਕਮ੍ਮਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਆਚਰਿਯਾ ਅਪਰੇਨਾਪਿ ਨਯੇਨ ਜਨਕਾਦਿਕਮ੍ਮਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮੇ ਕਤੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ, ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ ਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਜਨਕਂ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਕਤੇ ਅਞ੍ਞੇਨ ਜਨਿਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਾ ਫਲਸ੍ਸ ਵਿਬਾਧਕਵਿਚ੍ਛੇਦਕਪਚ੍ਚਯਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਉਪਬ੍ਰੂਹਕਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ

ਚ ਜਨਕਾਨੁਭਾਵਾਨੁਰੂਪਂ ਪਰਿਪੋਸਕਚਿਰਤਰਪ੍ਪਬਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ। ਜਨਕੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ ਕੁਸਲਫਲਂ, ਅਕੁਸਲਫਲਂ ਵਾ ਯੇਨ ਪਚ੍ਚਨੀਕਭੂਤੇਨ ਰੋਗਧਾਤੁਵਿਸਮਤਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਬਾਧੀਯਤਿ, ਤਂ ਉਪਪੀਲ਼ਕਂ। ਯੇਨ ਪਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਜਨਕਸਾਮਤ੍ਥਿਯਵਸੇਨ ਚਿਰਤਰਪ੍ਪਬਨ੍ਧਾਰਹਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਫਲਵਿਚ੍ਛੇਦਕਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਹਞ੍ਞਤਿ ਵਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਤਂ ਉਪਘਾਤਕਨ੍ਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਕੇਚਿ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਦੀਘਾਯੁਕਤਾਸਂਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਕੁਸਲਭਾਵਂ, ਬਵ੍ਹਾਬਾਧਅਪ੍ਪਾਯੁਕਤਾਸਂਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਭਾਵਞ੍ਚ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ, ਭੂਰਿਦਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਪਨ ਨਾਗਾਦੀਨਂ, ਇਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਦਿਨ੍ਨਯਾਪਨਕਪੇਤਾਨਞ੍ਚ ਅਪਾਯੇਸੁ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨੂਪਪੀਲ਼ਨੂਪਘਾਤਕਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੋ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਞ੍ਞੇਵ ਵਿਪਾਕਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਯਾਥਾਵਸਰਸਤੋ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਾਵੇਣਿਕਞ੍ਹੇਤਂ ਅਸਾਧਾਰਣਂ ਸਾਵਕੇਹਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਕੇਨ ਪਨ ਏਕਦੇਸਤੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਪਰਿਪੂਰਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਦਿਸਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਇਤਿ ਇਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਾਦਿਸੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਦ੍ਧਾਨੇ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਾਦਿਸੇਹੇਵ ਇਤਰਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਦ੍ਵਯੇਤਿ ਏਵਂ ਯਥਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਨਯਂ ਨੇਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਥਾ ਇਦ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਦ੍ਧਤ੍ਤਯੇਪਿ ਕਿਰਿਯਾਕਿਰਿਯਾਫਲਮਤ੍ਤਤਾਦਸ੍ਸਨਪਰਤ੍ਤਾ ਚੋਦਨਾਯ। **ਇਤੀ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚੇ**ਵਾਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਸ੍ਸੇ**ਵਂ...ਪੇ॰... **ਪਹਿਯ੍ਯਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਯਾ ਸਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਦਯੋ ਆਰਬ੍ਭ ''ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਹਿਯ੍ਯਤਿ।

੧੨੪੬-੮. ਪਹੀਨਾਯ ਪਨ ਤਾਯ ਸਬ੍ਬਭਵਯੋਨਿਗਤਿਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਹੇਤੁਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵ ਖਾਯਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਹੇਤੁਫਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨੇ**ਵਾ"ਤਿਆਦਿ। ਕਾਰਣਸਾਮਗ੍ਗਿਯਂ ਦਾਨਾਦੀਹਿ ਸਾਧਿਤਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਕਾਰਣਮਤ੍ਤੇ ਕਤ੍ਤੁਵੋਹਾਰੋਤਿ ਆਹ **"ਕਾਰਣਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਕਾਰਣਂ ਨ ਚ ਪਸ੍ਸਤੀ"**ਤਿ। ਪਾਕ...ਪੇ॰... ਪਟਿਵੇਦਕਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਾਕਪਟਿਵੇਦਕ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਵਿਨ੍ਦਕਂ। ਏਵਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਨ ਕਾਰਣੇ ਸਤਿ ਕਾਰਕੋਤਿ, ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿ ਪਟਿਸਂਵੇਦਕੋਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ। ਇਚ੍ਚੇਵਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਸੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਕੇਨਚਿ ਸਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਵਾ ਅਮਿਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ। **ਏਵੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂਵਿਧਂ ਏਤਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਂ, ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੨੪੯. **ਬੀਜਰੁਕ੍ਖਾਦਿਕਾਨਂ** ਵਾਤਿ ਯਥਾ ਬੀਜਤੋ ਰੁਕ੍ਖੋ, ਰੁਕ੍ਖਤੋ ਬੀਜਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਕਾਰਣਪਰਮ੍ਪਰਗਵੇਸਨੇ ਅਨਾਦਿਕਾਲਿਕਤ੍ਤਾ ਬੀਜਰੁਕ੍ਖਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਪਾਕੋ, ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨੇ ਅਨਾਦਿਕਾਲਿਕਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਅਣ੍ਡਂ, ਅਣ੍ਡਤੋ ਕੁਕ੍ਕੁਟੀ, ਪੁਨਪਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਅਣ੍ਡ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

੧੨੫੦-੩. **ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਸਂਸਾਰੇ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਤੀਤੇ, ਏਵਂ ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨੇ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਟਿਪਾਟੀਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਸਂਸਾਰੇ ਸਤਿ। **ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਤੋ ਵਿਪਾਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਪਾਕਤੋ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਨਾਗਤੇ ਕਾਰਿਯਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਗਵੇਸਿਯਮਾਨਾਯ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਸਂਯੋਜਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਹੇਤੁਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਸਂਸਾਰੇ ''ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਕਾਰਣੇ ਆਦਿਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ''ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਫਲਸ੍ਸ ਅਵਸਾਨਾਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। **ਏਤਮਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ''ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਰਕੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ। **ਅਸਯਂਵਸੀ**ਤਿ ਨ ਸਯਂਵਸਿਨੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਪਰਵਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਰੋਧਿਨੋ**ਤਿ ਇਤਰੀਤਰਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਸਹ ਵਿਰੋਧਿਨੋ। ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਗੋਚਰਤਾਯ **ਗਮ੍ਭੀਰਂ**। ਤਥਾ **ਨਿਪੁਣਂ**। ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਭਾਵਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਚ **ਸੁਞ੍ਞਂ। ਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਂ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਵੇਧੇਨੇਵ ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀਤਿ।

੧੨੫੪-੬. ਕਮ੍ਮੰ ਨਤ੍ਥਿ ਵਿਪਾਕਮ੍ਹੀਤਿ ਕੁਟ੍ਟਾਦੀਸੁ ਰਜਾਦਿ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕੇ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੰ ਕਮ੍ਮੰ ਨਤ੍ਥਿ। **ਪਾਕੋ ਕਮ੍ਮੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਤਥਾ ਕਮ੍ਮੇ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਉਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ **“ਯਥਾ ਨ ਸੂਰਿਯੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮਣਿਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਸੂਰਿਯਕਨ੍ਤਮਣਿਮ੍ਹਿ। **ਨ ਤੇਸੰ ਬਹਿ ਸੋ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਤੇ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਬਹਿ ਸੋ ਅਗ੍ਗਿ ਨਤ੍ਥਿ। **ਸਮ੍ਭਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤੇਹਿ ਆਤਪਾਦੀਹਿ ਤੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ। **ਨ ਅਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਉਪਮਾਨਿਗਮਨਤ੍ਥੰ ਪੁਨਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੧੨੫੭-੮. ਯਦਿ ਹੇਤੁ, ਫਲਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਰਹਿਤੰ, ਕਥੰ ਹੇਤੁਤੋ ਫਲੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ **“ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਖੋ ਉਪਾਦਾਯਾ”**ਤਿ। ਨ ਕੇਵਲੰ ਕਮ੍ਮਫਲਮੇਵ ਸੁਞ੍ਞੰ ਕਤ੍ਤੁਰਹਿਤੰ, ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਕਾਰਕਰਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਦੇਵੋ”**ਤਿਆਦਿਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਹੇਤੁਸਮ੍ਭਾਰਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਏਕੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਏਕਸ੍ਸ, ਅਨੇਕਸ੍ਸ ਵਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ ਹੇਤੁਸਮੂਹਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਸਮ੍ਭਾਰੋਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਾਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੨੫੯. ਅਦ੍ਧਾਸੁ ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤਿ ਤੀਸੁ ਅਦ੍ਧਾਸੁ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧੰ ਕਙ੍ਖੰ ਵਿਤਰਿਤ੍ਵਾ। ਨ ਕੇਵਲਮੇਤੰ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧਮੇਵ ਕਙ੍ਖੰ ਵਿਤਰਤਿ, ਅਥ ਖੋ ‘‘ਸਤ੍ਥਰਿ ਕਙ੍ਖਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੨੩; ਵਿਭ॰ ੯੧੫) ਅਟ੍ਠਵਿਧੰ ਕਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਪਜਹਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਤ੍ਥ ਬੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਙ੍ਘੋ ਸਿਕ੍ਖਾਤਿ ਕਙ੍ਖਾਯ ਗੋਚਰਭੂਤਾ ਲੋਕਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਨ ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਕਿਲੇਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਤੀਤਾ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਯੋ, **ਅਪਰਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਾ, **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਤਦੁਭਯੰ, ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਵਾ ਤਦੁਭਯਭਾਗਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤੋ ਅਟ੍ਠਮੋ ਕਙ੍ਖਾਵਿਸਯੋ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤੰ, ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਗਹਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਯ ਪਹੀਨਾਯ ਅਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਾ ਕਙ੍ਖਾ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਤਾਸਞ੍ਚ ਪਹਾਨੇਨ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿਪਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠੇਕਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮੁਚ੍ਛਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰਯੇਵ ਸਮੁਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਏਵੰ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਯਮਾਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰਯੇਵ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੀਯਤਿ। ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਹਿ ‘‘ਅਹੋਸਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਹ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੭੪) ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਕਙ੍ਖਾ, ਸਾ ਏਵ ਚ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਦਿਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਵਤ੍ਥੁਕਾਨਿ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕਾ ਚ ਤਦੇਕਟ੍ਠਾਤਿ। **ਉਟ੍ਠਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ।

੧੨੬੦-੨. ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣੰ ਨਾਮਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਤੋ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣੰ ਨਾਮ। ਨ ਕੇਵਲੰ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣੰ ਨਾਮ, **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣਨ੍ਤਿਪਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਨ੍ਤਿਪਿ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿਪਿ** ਇਦੰ ਸਮੁਦੀਰਿਤੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਧਰੀਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹੀਤਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਲੰ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯਾਤਿ ਠਿਤਿ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਠਿਤਿ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿ,** ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ। ਅਥ ਵਾ **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਕਾਰਣੰ ‘‘ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੭੧੮-੭੨੧) ਵਿਯ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਸਭਾਵੋ, ਧਮ੍ਮਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਸਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਯੰ ਞਾਣੰ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣੰ**। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿ **ਯਥਾਭੂਤੰ,** ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਨ੍ਤਿ **ਯਥਾਭੂਤਞਾਣੰ**। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨੰ**। **ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਸਾਸਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਨਾਮ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ। ਅਯੰ ਪਨ ਤੰ ਅਨਧਿਗਤੋਪਿ ਤਦਧਿਗਮੁਪਾਯਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯੰ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ‘‘ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤੋਯੇਵ **ਚੂਲ਼ਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ,** ਲੋਕਿਯਾਹਿ ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਵਿਯ ਨਿਯਤੋ, ਸੁਗਤਿਪਰਾਯਣੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਚੂਲ਼ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ। ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹਿ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੋ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮਧਿਗਮੇਨ। ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇਨ ਹਿ ਸਮ੍ਮਦ੍ਦਿਤਦਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੋ ਵਿਨਿਦ੍ਧੁਤਅਹੇਤੁਕਵਿਸਮਹੇਤੁਵਾਦੋ ਯਥਾਸਕਪਚ੍ਚਯੇਹੇਵ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਞਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸਦ੍ਧੋ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ। ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ, ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣੇਨ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਪਰਭਾਗੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇ ਨਿਰੋਧੇ ਏਕੰਸੇਨੇਵ ਨਿਨ੍ਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਲੋਕਿਯੇਨੇਵ ਞਾਣੇਨ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੰ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਅਪਾਯੇਸੁ ਅਭਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਭੂਮਿਯਞ੍ਚ ਭਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਚੂਲ਼ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮਾਤਿ

वੁਤ੍ਤਂ "**ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹਿ ਚੂਲ਼ਕੋ**"ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏवਂ ਮਹਾਨਿਸਂਸਮੇਤਂ ਞਾਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਪਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਿਤਾਨੁਪੇਕ੍ਖਨਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਤ੍ਥਕਾਮੋ**"ਤਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥविਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾवਤਾਰਸਂवਣ੍ਣਨਾਯ

ਕਙ੍ਖਾविਤਰਣविਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨੦. ਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੬੩. ਇਦਾਨਿ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਯ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਕ੍ਕਮੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਸਾ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਓਭਾਸਾਦਿਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਸਮ੍ਭਵੇ ਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਓਭਾਸਾਦਯੋ ਚ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੇ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਞ੍ਚ ਤਿਲਕ੍ਖਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਂ ਆਦਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਸੁਕਰਸਮ੍ਮਸਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਠਮਂ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਭਿਯੋਗਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਕਮਤੋ ਤਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨੇਨੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਅਥ ਵਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧੀਨਮਨ੍ਤਰੇ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਏਕਾਯ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਆਦਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥੇਵਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਨਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤੁਕਾਮਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨੇਨੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਂ ਨਾਮ ਏਕਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਮ੍ਪਿ ਨ ਅਨ੍ਤੋਗਧਨ੍ਤਿ ਤਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਾਰਂ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। **ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਕਲਾਪਤੋ, ਕਲਾਪਾਨਂ ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਨੇਨ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ **ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ**। ਅਥ ਵਾ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨੇ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨੇਨੇਵ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਤਂ ਪਨ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਤੋ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੯੨) ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਗਨ੍ਥਵਿਤ੍ਥਾਰਪਰਿਹਾਰਤ੍ਥਂ ਇਧ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ।

੧੨੬੪. **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ। ਆਦਿਤੋ ਪਨ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਦਯਵਯਂ ਦੁਪ੍ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨ ਪਠਮਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਪਠਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਚ ਖਣਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਚ। **ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ**ਤਿ ਵਿਨਾਸੋ।

੧੨੬੫. **ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਿ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਯਾ ਉਦਯਸ੍ਸ ਚ ਵਯਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਸਾ ਞਾਣਨ੍ਤਿ **ਵਰਞਾਣੇਨ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦੇਸਿਤਂ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਪਾਲ਼ਿ –

> ''ਕਥਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇ ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇ ਞਾਣਂ? ਜਾਤਂ ਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਉਦਯੋ। ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣਂ ਵਯੋ। ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਞਾਣਂ। ਜਾਤਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਜਾਤਂ ਚਕ੍ਖੁਂ...ਪੇ॰... ਜਾਤੋ ਭਵੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਉਦਯੋ। ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣਂ ਵਯੋ। ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੯)।

ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨਂ ਯਾਵਦੇਵ ਖਯਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਵਯਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਧਾਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇ ਪਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਨ ਵਯਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨਪੁਬ੍ਬਕਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ।

੧੨੬੬-੮. **ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਜਨਨਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਨਿਚਯੋ ਰਾਸਿ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ**, ਯਤੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਅਲਦ੍ਧਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਥਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੋ**"ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾ ਅਨਾਗਤੇ ਅਦ੍ਧਾਨੇ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਂ ਅਤੀਤੇਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਤਥਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂਯੇਵ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਚ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਭਾਵੂਪਗਮੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਮੁਦਾਯਗਤਂ ਤਦੇਕਦੇਸਭੂਤਾਯ ਉਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੭੨੩) ਵੀਣੂਪਮਾ

ਆਗਤਾ। ਸਾ ਇਧਾਪਿ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਏਤ੍ਥ ਵੀਣੂਪਮਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂਯੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ ਪਰਤੋ ਅਭਾਵੋਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨੇ। **ਵੀਣੂਪਮਾ**ਤਿ ਵੀਣਾਵਸੇਨ ਆਗਤਾ ਉਪਮਾ। ਸਾ ਪਨੇਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ – ਯਥਾ ਵੀਣਾਯ ਵਾਦਿਯਮਾਨਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨੇਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਨ੍ਨਿਚਯੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਨ੍ਨਿਚਯਤੋ ਆਗਤੋ। ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਸ੍ਸ ਦਿਸਾਵਿਦਿਸਾਗਮਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਨ੍ਨਿਚਿਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਵੀਣਞ੍ਚ ਵੀਣਵਾਦਨਞ੍ਚ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਚ ਤਜ੍ਜਂ ਵਾਯਾਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਤਿ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀਤਿ।

੧੨੬੯-੭੦. ਏਵਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਮਨਸਿਕਾਰਵਿਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਯਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੦) ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਦਯਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ''ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯਾ...ਪੇ॰... ਕਮ੍ਮਸਮੁਦਯਾ...ਪੇ॰... ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੦) ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਦਯਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਦਯਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੦) ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ''ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ...ਪੇ॰... ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਾ...ਪੇ॰... ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੦) ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਯਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਥਾ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੦) ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਦਯਟ੍ਠੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ''ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯਾ...ਪੇ॰... ਕਮ੍ਮਸਮੁਦਯਾ...ਪੇ॰... ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੦) ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਦਯਟ੍ਠੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਦਯਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ...ਪੇ॰... ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ...ਪੇ॰... ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਾ...ਪੇ॰... ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੦) ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧਟ੍ਠੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਯਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ । ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੇ ''ਨਾਮਰੂਪਸਮੁਦਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ''ਤਿ।

ਏਵਂ **ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇ** ਦਸ ਦਸ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਪਞ੍ਞਾਸ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤੇਸਂ ਵਸੇਨਪਿ ''ਏਵਮ੍ਪਿ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਰੂਪਵਯੋ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਉਦੇਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਵੇਤੀ''ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਚੇਵ ਖਣਤੋ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰਵਿਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਸ੍ਸੇਵ ਞਾਣਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾ , ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਰੋਧਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਭਵਸਿਦ੍ਧਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦਸਙ੍ਗਹਿਤੇਸੁ ''ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ, ਕਮ੍ਮਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ, ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ ਚ, ਤਥਾ ਵਯਦਸ੍ਸਨੇ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ... ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਾ... ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਚ ਆਦੀਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਤੀਹਿ ਅਤੀਤਕਾਲਿਕਾਨਿ ਤੇਸਂ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਨਾਦੀਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾਯ ਸੋ ਏਵ ਗਹਿਤੋ ''ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ''ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਗਹਿਤੇ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨਂ ਵਿਭਾਵਿਤਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸਹਿਤੇਨੇਵ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਅਸਤਿ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਯ ਭਵਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵੋਯੇਵਾਤਿ। ਯਥਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਆਹਾਰੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪੋਸਕੋ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਕਾਮਂ ਯਥਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ

ਵਾ ਦੇਸਨਾਯ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਵਾ ਆਹਾਰਗ੍ਗਹਣੰ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਤੋ ਅਨਾਗਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ। ''ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇ। **ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ**ਤਿ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਸੇਸੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ । ਅਯੰ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ''ਫੁਟ੍ਠੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਚੇਤੇਤੀਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੩), ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਨ੍ਨਿਰੋਧਾ ਚ ਤੇਸੰ ਨਿਰੋਧੋ, ਮਹਾਪਦਾਨਮਹਾਨਿਦਾਨਸੁਤ੍ਤੇਸੁ , ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਵਾਰੇ ''ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੭, ੯੭; ਕਥਾ॰ ੭੧੯) ਵਚਨਤੋ ਨਾਮਰੂਪੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਨ੍ਨਿਰੋਧਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ''ਤਿਆਦਿ।

੧੨੭੧. **ਦਸ ਦਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਤਣ੍ਹਾ ਕਮ੍ਮੰ ਆਹਾਰੋਤਿ ਇਮੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿਤਾਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਚੇਵ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚਾਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ, ਵਯਦਸ੍ਸਨੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੋ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਖਣਨਿਰੋਧੋ ਚਾਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਦਸ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ, ਤਥਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀਤਿ ਏਵੰ ਸਮਪਞ੍ਞਾਸ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਞ੍ਞਾਸ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀ**"ਤਿ। ਲਕ੍ਖਣਟ੍ਠੋ ਪਨ ਤੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿਤਾ, ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੋ ਚਾਤਿ ਅਟ੍ਠ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ ਏਤੇਹਿ ਰੂਪਾਦੀਨੰ ਉਦਯੋ ਚ ਵਯੋ ਚਾਤਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿਤਾਹਿ ਰੂਪਾਦਿਉਦਯੋ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ, ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਰੋਧੇਹਿ ਵਯੋ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨਿ ਪਨ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਾਨੇਵਾਤਿ। **ਧਮ੍ਮੇ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਕੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਨ੍ਤੇ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕੇਚਿ ਤਾਵ ਆਹੁ ''ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੰ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ, ਨ ਖਣਵਸੇਨਾ''ਤਿ, ਤੇਸੰ ਮਤੇਨ ਖਣਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਪਰੇ ਪਨਾਹੁ ''ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਭਵੰ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੰ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਅਭਾਵੇ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਅਸਮ੍ਭਵੰ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣਤੋ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੰ, ਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ, ਤੰ ਅਯੁਤ੍ਤੰ। ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਹਿ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਉਦਯਬ੍ਬਯਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਭਾਵਨਾਯ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਕਾਲੇ ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਵਿਸਦਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਖਣਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ।

੧੨੭੨-੫. ਅਯਞ੍ਹਿ ਪਠਮੰ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੇ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਨ੍ਤੇ ਖਨ੍ਧੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਖਣਤੋਪਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਯਦਾ ਞਾਣੰ ਤਿਕ੍ਖੰ ਵਿਸਦੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਦਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਖਣੇ ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾ, ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਾ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਏਵੰ ਰੂਪੁਦਯੋ ਹੋਤੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਏਵੰ ਰੂਪੁਦਯੋ**ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ...ਪੇ॰... ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯਾ... ਪੇ॰... ਕਮ੍ਮ...ਪੇ॰... ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ । **ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਯੋ**ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ...ਪੇ॰... ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ...ਪੇ॰... ਕਮ੍ਮ...ਪੇ॰... ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਯੋ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। **ਉਦੇਤਿ ਏਵੰ ਰੂਪਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਏਵੰ ਸਮੁਦਯਤੋ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰਉਤੁਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮ੍ਪਿ ਉਦੇਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। **ਏਵੰ ਰੂਪੰ ਤੁ ਵੇਤੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰਉਤੁਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮ੍ਪਿ ਏਵੰ ਵੇਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਯੰ ਖਣਤੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਏਵੰ ਪਚ੍ਚਯਤੋਪੇਤ੍ਥ ਖਣਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾ**"ਨ੍ਤਿ। **ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਤਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਏਵੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਪੀਤਿ ਨਯਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਦ੍ਵੇਧਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਨਯਲਕ੍ਖਣਭੇਦਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵੰ ਪਾਕਟੀਭੂਤਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸ੍ਸ ''ਏਵੰ ਕਿਰ ਨਾਮਿਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਨਵਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਨਿਚ੍ਚਨਵਾਵ, ਉਦਕੇ ਦਣ੍ਡਕੇਨ ਕਤਲੇਖਾ ਵਿਯ, ਆਰਗ੍ਗੇ ਠਪਿਤਸਾਸਪੋ ਵਿਯ, ਵਿਜ੍ਜੁਸਞ੍ਚਾਰੋ ਵਿਯ ਚ

ਪਰਿਤ੍ਤਕਾਲਟ੍ਠਾਯਿਨੋ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਉਦਕੇ ਦਣ੍ਡਰਾਜੀ**ਵ◌ਾ”ਤਿਆਦਿ। ਉਦਕੇ ਦਣ੍ਡਰਾਜਿਆਦਯੋਵ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਉਤ੍ਤੁਰੁਤ੍ਤਰਿ ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਟ੍ਠਾਯਿਭਾਵਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਦਨ੍ਧਨਿਰੋਧਾ ਏਵ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਤੋਪਿ ਲਹੁਤਰਨਿਰੋਧਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਗਮਨਸ੍ਸਾਦਾਨੰ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾਨੰ ਹੇਟ੍ਠੁਪਰਿਯੇਨ ਪਰਿਮੁਖੰ ਧਾਵਨ੍ਤਾਨੰ ਸਿਰਸਿ, ਪਾਦੇ ਚ ਬਦ੍ਧਖੁਰਧਾਰਾਸਨ੍ਨਿਪਾਤਤੋਪਿ ਸੀਘਤਰੋ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ, ਪਗੇਵ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ। ਨ ਕੇਵਲੰ ਪਰਿਤ੍ਤਤਰਕਾਲਟ੍ਠਾਯਿਨੋਵ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਸਾਰਾਪਿ ਖਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ “**ਕਦਲੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਣ੍ਡਲਾਕਾਰੇਨ ਆਵ◌ਿਜ੍ਝਿਯਮਾਨੰ ਅਲਾਤਮੇਵ **ਅਲਾਤਚਕ੍ਕੰ**। ਮਨ੍ਤੋਸਧਪ੍ਪਭਾਵ◌ਿਤਾ ਇਨ੍ਦਜਾਲਾਦਿਕਾ ਮਾਯਾ।

੧੨੭੬-੭. **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**ਤਿ ਯ੍ਵ◌ਾਯੰ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਨਿਯੋਜਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਟਿਵ◌ੇਧਾਯ ਭਾਵਨਾ ਵ◌ਿਧਿ ਆਰਦ੍ਧੋ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਭਾਵਨਾਵ◌ਿਧਾਨੇਨ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਮ੍ਪਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੰ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਚ...ਪੇ॰... ਠਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਯਧਮ੍ਮਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਵਯੰ ਉਪੇਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਸਮਪਞ੍ਞਾਸ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਟਿਵ◌ਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵ◌ਾ ਠਿਤੰ। ਅਧੁਨਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨ ਤਾਵ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਤਰੁਣ**”ਨ੍ਤਿ। ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸਮ੍ਮਸਨੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮਞ੍ਞੰ ਲਭਤਿ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮੇਵ ਲਭਤੀਤਿ ਆਹ “**ਯਸ੍ਸ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿ।

੧੨੭੮-੮੦. ਅਥਸ੍ਸ ਇਮਾਯ ਤਰੁਣਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦਸ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਏਤਾਯਾ**ਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਤਰੁਣਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਯ, ਨ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਤਰੁਣਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਯ, ਨਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਬਲਵਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਤਦਾ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ। **ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸੇਵ◌ਾਤਿ ਏਵ-ਕਾਰੋ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਤੇਨੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਟਿਵ◌ੇਧਸ੍ਸਾ’’ਤਿਆਦਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਗ੍ਗਾਹਾਦਿਵਤ੍ਥੁਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨੰ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ**। ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ ਚਤੁਸਚ੍ਚਫਲਪਟਿਵ◌ੇਧੋ ਯੇਨ ਸੋ **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਟਿਵ◌ੇਧੋ,** ਸੋ ਚ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦੀਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਨੋ**”ਤਿ। **ਅਪਿਚਾ**ਤਿ ਅਯੰ ਵਕ੍ਖਮਾਨਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। ਇਦਞ੍ਚ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ ਬਲਵਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਪਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਟਿਵ◌ੇਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵ◌ਾ ਬਲਵਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਪਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਸੋਪਿ ਹਿ ਪਟਿਵ◌ੇਧਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਸਨ੍ਨਾਰਹਦੇਸੇ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਟਿਵ◌ੇਧੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ **ਅਪਿਚਾ**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵ◌ਾ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵ◌ੁਤ੍ਤਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨੰ ਆਰਭਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵ◌ੋਸਾਨੰ ਆਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾਪਿ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਵ◌ਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੀਲਵ◌ਿਪਤ੍ਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਯਥਾ ਤਥਾ ਵ◌ਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਕਸ੍ਸ, ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵ◌ਾ **ਵ◌ਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ਿਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ।

੧੨੮੧. ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਹਿ ਸਸਮ੍ਭਾਰਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਤਦਞ੍ਞਾ ਵ◌ਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਤੇਨੇਵਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿਪਕ੍ਖੇ “**ਸਮ੍ਮਾਵ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਸਾ ਚ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਸ੍ਸਾਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਕ੍ਖੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੋਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ। **ਸਮ੍ਮਾਵ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਵ◌ਿਧਾਨੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਏਵ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਨ ਵ◌ਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਸ੍ਸ ਵ◌ਾ। **ਯੁਤ੍ਤਯੋਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੁਤ੍ਤੇਨ ਯੋਗੇਨ, ਞਾਣੇਨ ਵ◌ਾ ਭਾਵਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨਸੀਲਸ੍ਸ। ਸਾ ਪਨ ਯੁਤ੍ਤਯੋਗਿਤਾ ਸਮਥਵਸੇਨਾਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਮਾਹ “**ਸਦਾ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸੇ**ਵ◌ਾ”ਤਿ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਵ-ਕਾਰੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ, ਤੇਨ ਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਕਿਰਾ**ਤਿ ਅਨੁਸ੍ਸੁਤਿਯੰ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਅਨੁਸ੍ਸੁਤਿ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨੇਵ ਆਗਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਕਥੰ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਮਾਨਸੰ ਹੋਤਿ? ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਓਭਾਸੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ , ਓਭਾਸੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਓਭਾਸੰ ਆਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਤਤੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ, ਤੇਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇਨ ਵਿਗ੍ਗਹਿਤਮਾਨਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਥਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਞਾਣੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਪੀਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਸੁਖੰ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਪਗ੍ਗਹੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਨਿਕਨ੍ਤਿੰ ਆਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਤਤੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ, ਤੇਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇਨ ਵਿਗ੍ਗਹਿਤਮਾਨਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੬)।

੧੨੮੨. ਇਦਾਨਿ ਤੇਸੰ ਓਭਾਸਾਦੀਨੰ ਸਰੂਪਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥੰ ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਸ੍ਸਨਾਕਾਰਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਓਭਾਸੋ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤੰ, ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਤਿਤਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਭਾਸੁਰੰ ਰੂਪੰ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਯੋਗਿਨੋ ਸਰੀਰਟ੍ਠਮੇਵ ਪਭਸ੍ਸਰੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਇਤਰੰ ਸਰੀਰੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਞਾਣਾਨੁਭਾਵਾਨੁਰੂਪੰ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਫਰਤਿ, ਤੰ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋਕਾਸੇ ਰੂਪਗਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨਾਤਿ ਵੀਮੰਸਿਤਬ੍ਬਮੇਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲ**ਤ੍ਥੇਰੇਨ ਪਨ ‘‘ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਲਾਭਿਨੋ ਵਿਯ ਤੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯਜਮੇਵਾਤਿ ਯੁਤ੍ਤੰ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਮਹਾ॰ ੨.੭੩੩) ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੨੮੩-੪. **ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਫਲਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਅਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਗਣ੍ਹਤੀ**ਤਿ ‘‘ਨ ਵਤ ਮੇ ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਏਵਰੂਪੋ ਓਭਾਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬੋ, ਅਦ੍ਧਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੰ ਪਤ੍ਤੋਸ੍ਮਿ, ਫਲੰ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ’’ਨ੍ਤਿ ਅਮਗ੍ਗੰਯੇਵ ‘‘ਮਗ੍ਗੋ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤਸ੍ਸੇਵੰ ਪਨ ਗਣ੍ਹਤੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਮਗ੍ਗੰਯੇਵ ‘‘ਮਗ੍ਗੋ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੀਥੀ**ਤਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ **ਉਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ,** ਯੋਗਿਨੋ ‘‘ਮਗ੍ਗੰ ਪਤ੍ਤੋਸ੍ਮੀ’’ਤਿ ਅਧਿਮਾਨੇਨ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੀਥਿਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਤਸ੍ਸੇਵੰ ਗਣ੍ਹਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਤਤੋਯੇਵ ਵੀਥਿੰ ਉਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਓਭਾਸਮੇਵ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਤੀ**ਤਿ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਆਰਦ੍ਧੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਓਭਾਸਮੇਵ ਲੋਭਵਸੇਨ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਤਿ। ਸੋ ਖੋ ਪਨਾਯੰ ਓਭਾਸੋ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਓਭਾਸੇਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਨ੍ਤੋਗਬ੍ਭੰ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਬਹਿਗਬ੍ਭੰ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਕਲਵਿਹਾਰੰ ਗਾਵੁਤੰ ਅਡ੍ਢਯੋਜਨੰ ਯੋਜਨੰ ਦ੍ਵਿਯੋਜਨੰ ਤਿਯੋਜਨੰ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਥਵੀਤਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਕਨਿਟ੍ਠਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਏਕਾਲੋਕੰ ਕੁਰੁਮਾਨੋ, ਯਥਾ ਸਮੁਦ੍ਦਮ੍ਪਿ ਯੋਜਨਮਤ੍ਤੇ ਮਚ੍ਛਕਚ੍ਛਪਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਭਗਵਤੋ ਪਨ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁੰ ਓਭਾਸੇਨ੍ਤੋ ਉਦਪਾਦਿ।

੧੨੮੫. **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੀਤੀ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪੀਤਿ। ਖੁਦ੍ਦਿਕਾਦਿਕਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਣ੍ਣਿਤਾਯੇਵ, ਅਯਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਪੀਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵੀਥਿਪਟਿਪਨ੍ਨਾਯ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਪਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਫਰਣਾਪੀਤਿਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਕ੍ਖਣਤੋ ਅਞ੍ਞਦਾਪਿ ਹਿ ਫਰਣਾਪੀਤਿ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ‘‘ਸਕਲਸਰੀਰੰ ਪੂਰਯਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੭੩੪; ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰ ਝਾਨਙ੍ਗਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ)।

੧੨੮੬-੭. **ਯੋਗਿਨੋ...ਪੇ॰... ਹੋਨ੍ਤਿ ਹੀ**ਤਿ ਯਸ੍ਸਾਯੰ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਰਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨੇਵ ਦਰਥੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਨਿ ਛ ਯੁਗਲ਼ਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਯੋਗੀਨੀਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਇਤਰਾਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਤਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਲਹੂਨਿ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਕਾਯ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਾਪਿ ਗਹਣੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸੇਵ। ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦਯੋ ਹਿ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਾਪਿ ਦਰਥਾਦਿਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਕਾਤਿ। **ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲੰ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਾਨੇਵ ਸੁਵਿਸਦਾਨਿ ਉਜੁਕਾਨਿਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਨਾਭਾਵਿਤਾਯ ਪਨ ਤਦੁਭਯੰ ਵਿਸੁੰ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਿਭਾਵੋ ਚ ਤੇਸੰ ਅਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਿਹੇਤੁਭੂਤਾਨੰ

ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਦਿਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾਦਿਸੇਸਨੀਵਰਣਾਦਿਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦਿਮਾਯਾਸਾਠੇਯ੍ਯਾਦਿਸੰਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਦ੍ਧੰਸਨਵਸੇਨੇਵ ਤਦਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ।

੧੨੮੮-੯੦. ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਅਯਨ੍ਤਿ ਮਾਨੁਸੀ, ਮਨੁਸ੍ਸਯੋਗ੍ਯਕਾਮਸੁਖਰਤਿ। ਤਾਦਿਸੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸਵਿਸੇਸੇਹਿ ਅਨੁਭਵਿਤਬ੍ਬਤਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਦਿਬ੍ਬਰਤਿਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਮਾਨੁਸੀਸਦਿਸਤਾਯ, ਕਾਮਸੁਖਭਾਵੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾ ਰਤਿ ਵਾ ਮਾਨੁਸੀ, ਤਸ੍ਸਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਾਯ ਨ ਮਾਨੁਸੀਤਿ ਅਮਾਨੁਸੀ, ਤੰ **ਅਮਾਨੁਸਿੰ**। **ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਸੇਨਾਸਨੰ, ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਏਵ ਵਾ, ਸਾਪਿ ਹਿ ਨਿਚ੍ਚਭਾਵਾਦਿਸੁਞ੍ਞਤਾਯ, ਯੋਗਿਨੋ ਸੁਖਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯ ਚ ''ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਲਭਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਸਮਕਰਾਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਵਿਗਮੇਨ **ਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਸੰਸਾਰੇ ਭਯਸ੍ਸ ਇਕ੍ਖਨੇਨ **ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਮ੍ਮਾ** ਞਾਯੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਤੇ **ਵਿਪਸ੍ਸਤੋ** ਸਮ੍ਮਸਤੋ ਸਮ੍ਮਾਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਵਿਸਯਤਾਯ **ਅਮਾਨੁਸੀ** ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੀਤਿਸੁਖਸਞ੍ਞਿਤਾ **ਰਤਿ** ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਗਾਥਾਯ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ। ਦੁਤਿਯਗਾਥਾ ਪਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਯਤੋ ਯਤੋ**ਤਿ ਰੂਪਤੋ, ਅਰੂਪਤੋ ਵਾ।

੧੨੯੧. **ਞਾਣਾਦਯੋ**ਤਿ ਞਾਣਸਦ੍ਧਾਦਯੋ ਸਤ੍ਤ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੰ, ਸਦ੍ਧਾਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨੇਵ ਞੇਯ੍ਯਾ। ਤਤ੍ਥ ਞਾਣੰ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਤੁਲਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੀਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਇਨ੍ਦਵਜਿਰਮਿਵ ਅਵਿਗਤਵੇਗੰ ਤਿਖਿਣੰ ਸੂਰੰ ਅਤਿਵਿਸਦੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੇਨ ਯੋਗੀ ''ਮਗ੍ਗੰ ਪਤ੍ਤੋਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਸਦ੍ਧਾਤਿ ਕਿਲੇਸਕਾਲੁਸਿਯਾਪਗਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਅਤਿਸਯਪਸਾਦਭੂਤਾ ਬਲਵਤੀ ਸਦ੍ਧਾ, ਨ ਪਨ ਕਮ੍ਮਫਲੰ, ਰਤਨਤ੍ਤਯੰ ਵਾ ਸਦ੍ਦਹਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਸਤਿਪਿ ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਾ ਅਚਲਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸਦਿਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਸੋ ਯੰ ਯੰ ਠਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ, ਤੰ ਤੰ ਠਾਨਮਸ੍ਸ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਓਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭਣ੍ਡਭੂਤਸ੍ਸ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਪਰਲੋਕਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਵਿਸਯਮਤੀਤਨ੍ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਲੋਕੋ ਵਿਯ ਸਤਿਯਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਸੁਖੰ ਪਨ ਸਕਲਸਰੀਰੰ ਅਭਿਸਨ੍ਦਮਾਨੰ ਅਤਿਪਣੀਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਹਿ ਅਤਿਪਣੀਤੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਯੋ ਪਰਿਫੁਟੋ, ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਿਤੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚੇਵ ਆਵਜ੍ਜਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਚਿਨਿਤਵਿਚਯਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਵਿਚਿਨਨੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਠਿਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾ। ਸਾ ਪਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਵ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ ਆਵਜ੍ਜਨੇ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਆਵਜ੍ਜਨੁਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਦੁਵਿਧਾ ਪਨੇਸਾ ਤਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਉਦਯਬ੍ਬਯੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭੂਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਬਲਵਤੀ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਵਜ੍ਜਨੁਪੇਕ੍ਖਾਪਿ। ਸਾ ਹਿਸ੍ਸ ਤੰ ਤੰ ਠਾਨੰ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਇਨ੍ਦਵਜਿਰਮਿਵ, ਪਤ੍ਤਪੁਟੇ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਤ੍ਤਨਾਰਾਚੋ ਵਿਯ ਚ ਸੂਰਾ ਤਿਖਿਣਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਵੀਰਿਯਮ੍ਪਿ ਅਸਿਥਿਲਮਨਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਤੋ ਕੋਸਜ੍ਜਪਕ੍ਖਤੋ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੰ ਸੁਪਗ੍ਗਹਿਤਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਚ ਓਭਾਸਾਦਿਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਲਯੰ ਕੁਰੁਮਾਨਾ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਤਿਸਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਖੁਮਾ ਸਨ੍ਤਾਕਾਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਾ ਕਿਲੇਸੋਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੁਮ੍ਪਿ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਚ ਓਭਾਸੇ, ਏਵੰ ਏਤੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ''ਨ ਵਤ ਮੇ ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਏਵਰੂਪਾ ਪੀਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ, ਏਵਰੂਪਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਞਾਣੰ ਸਦ੍ਧਾ ਸਤਿ ਸੁਖੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਵੀਰਿਯੰ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ, ਅਦ੍ਧਾ ਮਗ੍ਗਫਲਪ੍ਪਤ੍ਤੋਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਵੰ ਗਣ੍ਹਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਵੀਥਿਓਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਤੇਯੇਵ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਤਿ। ਇਮੇ ਚ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਲਾਭਿਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰਤੋ ''ਅਰਹਾ ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ।

੧੨੯੨-੩. **ਉਪਕ੍ਲੇਸਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਤੋ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਤਣ੍ਹਾ ਇਧ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਤੇਸੰ ਵਤ੍ਥੁਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ, ਨ ਸਭਾਵਤੋ ਅਕੁਸਲਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਪਨ ਓਭਾਸਾਦਯੋ, ਏਵੰ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗ੍ਗਾਹਾਦੀਨੰ ਠਾਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੋਪਿਸ੍ਸਾ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ।

ਤੰਤਮਾਵਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ, ਭਾਵਨਾ ਪਰਿਹਾਯਤੀਤਿ ਤੰ ਤੰ ਓਭਾਸਾਦਿਕੰ ਆਵਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ''ਮਮ ਓਭਾਸੋ''ਤਿਆਦਿਗ੍ਗਾਹੰ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾ ਵੀਥਿੰ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਟ੍ਟਤਿ। ਅਪ੍ਪੰ ਸੁਤਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ**।

੧੨੯੪-੭. ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਪਨ ਓਭਾਸਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ''ਅਯੰ ਖੋ ਮੇ ਓਭਾਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਸੋ ਖੋ ਪਨਾਯੰ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਖਯਧਮ੍ਮੋ ਵਯਧਮ੍ਮੋ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮੋ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਵਾ, ਸਚੇ ਓਭਾਸੋ ਅਤ੍ਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹੇਤੁੰ ਵਟ੍ਟੇਯ੍ਯ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਚ ਪਨਾਯੰ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸੋ ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਟਿਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੇਨ ਦੁਕ੍ਖੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਏਵੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਜਟੰ ਵਿਜਟੇਤ੍ਵਾ ਓਭਾਸਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਮਗ੍ਗੋ, ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੰ ਪਨ ਵੀਥਿਪਟਿਪਨ੍ਨੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੰ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਅਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸਬ੍ਬੋਭਾਸਾਦਯੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗੇਸੁ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣੰ, ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਤੇਨ ਯੋਗਿਨਾ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਚ੍ਚਾਨਞ੍ਚ ਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ। ਕਥੰ? ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਤਾਵ ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਪਨੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇਨ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਨੰ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾ, ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ, ਇਮਿਸ੍ਸੰ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੰ ਸਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੰ। ਤਦੁਪਾਯਭੂਤਸ੍ਸ ਹਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਤੰ ਅਵਧਾਰਿਤਮੇਵਾਤਿ ਏਵੰ ਲੋਕਿਯੇਨੇਵ ਤਾਵ ਞਾਣੇਨ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਚ੍ਚਾਨੰ ਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨੧. ਏਕਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੯੮. **ਅਟ੍ਠਞਾਣਵਸੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਞਾਣਾਨਂ ਵਸੇਨ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਾਰਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਂ **ਸਿਖਾਪਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**। ਸਿਖਾਪਤ੍ਤਿ ਪਨਸ੍ਸਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਟ੍ਠਞਾਣਾਨਂ ਵਸੇਨਾਤਿ ਆਹ "**ਅਟ੍ਠਞਾਣਵਸੇਨਾ**"ਤਿ। **ਨਵਮਨ੍ਤਿ** ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਞਾਣਂ। ਇਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਦੀਨਿ ਅਟ੍ਠ, ਇਦਞ੍ਚ ਨਵਮਞਾਣਂ **ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ**। ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤਾਯ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋਤਿ **ਪਟਿਪਦਾ**, ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਦੀਨਂ ਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ, ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ **ਞਾਣਦਸ੍ਸਨ**ਞ੍ਚਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ।

੧੨੯੯. ਤਾਨਿ ਪਨ ਞਾਣਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਟ੍ਠ ਞਾਣਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਂ, ਤਥਾਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਤਰਤ੍ਥ ਪਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਗੁਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪ੍ਪਗੁਣਞ੍ਹਿ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਦਿਪਹਾਨਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ। ਯਤੋ ਤਦਧਿਗਮੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਮਹਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਏਕਚ੍ਚਾ ਅਧਿਗਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਟਿਵੇਧੇਨ ਵਿਨਾ ਸਾਮਞ੍ਞਾਕਾਰਾਨਂ ਤੀਰਣਮਤ੍ਤੇਨ ਸਾਤਿਸਯਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਪ੍ਪਹਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਅਸਤਿ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਪ੍ਪਹਾਨੇ ਕੁਤੋ ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਵਜਿਰਮਿਵ ਅਵਿਹਤਵੇਗਤਾ ਤਿਖਿਣਵਿਸਦਾਦਿਤਾ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਗੁਣਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਪਕ੍ਖਿਯਮੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੩੦੦-੨. **ਭਙ੍ਗੇ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਭਙ੍ਗੇ। ਯਥਾਭੂਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਭਾਯਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਭਯਂ,** ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾ, ਤੇਸੁ ਭਯਤੋ ਉਪਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੇਸੁ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰਗ੍ਗਾਹਿਞਾਣਂ **ਭਯੇਞਾਣਂ**। ਤਥਾ ਹੇਤਂ ''ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ ਇਚ੍ਛਤੀਤਿ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਮਜਂ, ਚਿਤ੍ਤਂ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਾ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਮਜਤਾ,** ਤਂ ਪਨ ਞਾਣਮੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਞਾਣਂ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਮਜਤਾ**"ਤਿ। ਪੁਨ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ**। ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਪੇਕ੍ਖਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ **ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਂ**। ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਤ੍ਥਂ ਪਨ ਵਿਸਨ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਓਲਾਰਿਕੋਲਾਰਿਕਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮਸ੍ਸ ਵਿਗਮਨੇਨ ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਾਨੁਕੂਲਤ੍ਤਾ **ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਂ**। ਤਂ ਪਨ ਇਦਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਞਾਣਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਲੋਮਂ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ**"ਤਿ।

੧੩੦੩. ਨਨੁ ਚ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪਗੇਵ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਅਭਿਯੋਗੋਤਿ ਚੇ? ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਂ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਞ੍ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯਾਥਾਵਸਰਸਤੋ ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ, ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਲਕ੍ਖਣਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ਯੋਗੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਚਸ੍ਸ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਦੀਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ, ਸਨ੍ਤਤਿਇਰਿਯਾਪਥਘਨਛਨ੍ਨਤਾਯ ਚ ਨੋਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਤਿਂ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਭਿਣ੍ਹਪੀਲਨਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ, ਧਾਤੁਯੋ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਤੁਲਯਤੋ ਤੀਰਯਤੋ ਯਦਾ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਲਹੁਉਪਟ੍ਠਾਨੇਨ, ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਤਿਕ੍ਖਤਾਯ ਤਿਰੋਹਿਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭੇਦਂ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਭਙ੍ਗੇਯੇਵ ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਦਾ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਅਧਿਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਦੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾਰਮ੍ਮਣਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਆਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਦਾ ਸਬ੍ਬਭਵਯੋਨਿਗਤਿਟ੍ਠਿਤਿਨਿਵਾਸੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਭਿਜ੍ਜਨਸਭਾਵਤਾਯ ਯਕ੍ਖਰਕ੍ਖਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਮਹਾਭਯਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤਦਾਸ੍ਸ ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ ਅਧਿਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਕਿਂ ਪਨਿਦਂ ਞਾਣਂ ਭਾਯਤੀਤਿ? ਨ ਭਾਯਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ''ਅਤੀਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ,

ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਗਤਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਤੀਰਣਮਤ੍ਤੁਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਬਜਸਨਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਭਯਤੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਨਂ ਗਹਣੇਨ ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ ਆਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਦਾ ਸਬ੍ਬਭਵਗਤੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਤਾਣਂ ਵਾ ਲੇਣਂ ਵਾ ਪਰਾਯਣਂ ਵਾ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕੋ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤੋ ਸਾਦੀਨਵਾ ਏਵ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਆਦੀਨਵਮੇਵ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਞਾਣਂ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਦੀਨਵਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਦਾ ਤਿਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬੇਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਾ ਸਣ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੇ ਸਨ੍ਤਿਪਦੇ ਅਭਿਰਤਿਂ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਤਦਾਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਯਦਾ ਇਮਿਨਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਞਾਣੇਨ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਸਙ੍ਖਾਰੇਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਸਜ੍ਜਤਿ, ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਸਪ੍ਪਮੁਖਗਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਮਣ੍ਡੂਕਸ੍ਸ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਮ੍ਯਤਾਞਾਣਂ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਸੁਖਸੁਭਅਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਪਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮੁਚ੍ਚਨਸ੍ਸ ਉਪਾਯਸਮ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਤਾਦੀਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਭਿਣ੍ਹਪਟਿਪੀਲ਼ਨਤਾਦੀਹਿ ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਜਞ੍ਞਕਤਾਦੀਹਿ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤਂ, ਤੁਚ੍ਛਤਾਦੀਹਿ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਪਨੇਵਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਯਾ ਸਾ ''ਸੁਞ੍ਞਮਿਦਂ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦ੍ਵਿਕੋਟਿਕਾਦਿਭੇਦਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਦਾ ਭਯਞ੍ਚ ਨਨ੍ਦਿਞ੍ਚ ਵਿਪ੍ਪਹਾਯ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਭਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਸਮ੍ਪਸਾਰਿਯਤਿ, ਤਦਾਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਂ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਯਾਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਾਵ ਦਿਸਾਕਾਕੋ ਵਿਯ ਕੂਪਕਯਟ੍ਠਿਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਮੇਵ ਅਨਭਿਮਤਮ੍ਪਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਚਿਨਨੇਪਿ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਏਤੇਸੁ ਪਨ ਞਾਣੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ।

੧੩੦੬. ਵਿ**ਪਸ੍ਸਨਾ...ਪੇ॰... ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ**ਤਿ ਸਿਖਂ ਉਤ੍ਤਮਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਸਿਖਾਪਤ੍ਤਾ**। ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵੁ**ਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ**। ''ਵੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਾ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਤੋ ਚੇਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤੋ ਚ ਵੁਟ੍ਠਹਨਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵੁ**ਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ,** ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਘਟੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੩੦੭. **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਸਿਖਾਪਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਞਾਣਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਂ। **ਆਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਸਦ੍ਧਾ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਬਲਵਤਰਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਵੀਰਿਯਂ ਸੁਪਗ੍ਗਹਿਤਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਧਮਨਸਮਤ੍ਥਂ ਹੋਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਸਤਿ ਸੁਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸੁਖਾਨਂ ਸਾਤਿਸਯਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਸਮਾਹਿਤਂ, ਤਤੋਵ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਾ ਤਿਕ੍ਖਤਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

੧੩੦੮-੧੨. **ਅਨਿਚ੍ਚਾ...ਪੇ॰...** ਵ**ੋਤਰਤੇਵ ਸਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਸੁ ਏਕੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੀ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਿਣ੍ਣਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਭਵਙ੍ਗਵਾਰੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ । **ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਕਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਕਤਨਯੇਨ, ਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤਨਯੇਨ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿ...ਪੇ॰... ਕੁਰੁਮਾਨਾ**"ਨ੍ਤਿ। **ਭਵਙ੍ਗਾਵਟ੍ਟਨਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਵਤ੍ਤਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਰਕਤ੍ਤਾ। **ਉਪਚਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਸਮੀਪਚਾਰਿਤ੍ਤਾ ਵਾ।

੧੩੧੩-੬. ਅਨੁਲੋਮਤ੍ਤਂ ਸਯਮੇਵ ਵਦਤਿ "**ਪੁਰਿਮਾਨਾ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ''ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਨ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਵਤ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯੇ ਅਦ੍ਦਸਾ''ਤਿ ਚ ''ਭਙ੍ਗਵਨ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਵਤ

ਭङ्गानुपस੍ਸਨਂ ਭङ्गमद੍ਦਸਾ''ਤਿ ਚ ''ਸਭਯਂਯੇਵ ਵਤ ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਭਯਤੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਸਾਦੀਨਵ਼ੇਯੇਵ ਵਤ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਆਦੀਨਵਮਦ੍ਦਸਾ''ਤਿ ਚ ''ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੇਯੇਵ ਵਤ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਞਾਣਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਮੁਞ੍ਚਿਤਬ੍ਬਮ੍ਹਿਯੇਵ ਵਤ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮ੍ਯਤਾਞਾਣਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਾਮਂ ਜਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਪਟਿਸङ्ਖਾਤਬ੍ਬਮੇਵ ਵਤ ਪਟਿਸङ्ਖਾਞਾਣੇਨ ਪਟਿਸङ्ਖਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਉਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂਯੇਵ ਵਤ ਸङ्ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਤਤੋ ਵਦਮਾਨਂ ਵਿਯ ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਞਾਣਾਨਂ ਕਤਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਅਨੁਲੋਮੇਤਿ ਸਬ੍ਬਾਸਂਯੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਸਮ੍ਮਸਨਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਉਪਰਿ ਚ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਾਯ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ। ਨ ਹਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣੇ ਥੂਲਥੂਲਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸਂਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੇ ਚ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਭਾਗਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਤ੍ਤਾ ''ਅਨੁਲੋਮਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਿਤ''ਨ੍ਤਿ। **ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਞਾਣਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਮੁਖੇਨ, ਉਪਰਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਨਤੋ ਚ। **ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਞਾਣਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਿਕਤ੍ਤਾ। ਵੁ**ਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ**ਤਿ ਸङ्ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ। **ਪਰਿਯੋਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਾ ਕੋਟਿ। ਸङ्ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਹਿ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਤਿ। ਅਸङ्ਖਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸङ्ਖਾਤਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਉਪੇਤੀਤਿ। ਤਤੋਪਿ ਹਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ''ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਞੇਯਜਂ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ।

੧੩੧੭-੮. **ਕਿਤ੍ਤਿਤਾ**ਤਿ ਥੋਮਿਤਾ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਮਹਨ੍ਤਾਨਂ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਏਸਨਤੋ ਗਵੇਸਨਤੋ **ਮਹੇਸਿਨਾ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ। ਸਨ੍ਤਕਿਲੇਸਤਾਯ **ਸਨ੍ਤਾ। ਯੋਗ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਂ, ਭਾਵਨਾਭਿਯੋਗਂ ਵਾ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨੨. ਬਾਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੧੯-੨੧. ਇਦਾਨਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਸਾ ਯਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਂ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਇਤੋ ਪਰ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਇਤੋ ਪਰ**ਨ੍ਤਿ ਇਤੋ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਤੋ ਉਪਰਿ। **ਆਵਜ੍ਜਨਿਯਠਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਮੇਵ ਉਭਯਵਿਸੁਦ੍ਧਿਲਕ੍ਖਣਾਭਾਵਤੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਵਂ, ਤਥਾਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਰਿਯੋਸਾਨਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਕ੍ਖਿਯਮੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸੋਤਸ੍ਮਿਂ, ਪਤਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ"**ਤਿ। ਏਤੇਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਭਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੧੩੨੨. ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਭਵਂ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਂ, ਤਦੇਵ ਗੋਤ੍ਤਂ ਅਰਿਯੇਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਮਞ੍ਞਾਤਿ **ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਗੋਤ੍ਤਂ**। ਏਕਵਂਸਜਾਨਞ੍ਹਿ ਸਮਾਨਾ ਸਮਞ੍ਞਾ ''ਗੋਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਂ ਤਾਯਤਿ ਬੁਦ੍ਧਿਂ, ਅਭਿਧਾਨਞ੍ਚ ਏਕਂਸਿਕਵਿਸਯਤਾਯ ਰਕ੍ਖਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪਨੇ। ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਗੋਤ੍ਰਭੂਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਗੋਤ੍ਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ** ''ਅਰਿਯੋ''ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ, ਅਭਿਧਾਨਸ੍ਸ ਚ ਤਾਯਨਤੋ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਤੋ ਭਵਤੀ**ਤਿ ਤਤੋ ਗੋਤ੍ਤਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤੋ ਭਵਤਿ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਹੇਤੁਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਤਤੋ ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਗੋਤ੍ਰਭੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੩੨੩-੫. ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਏਵ **ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸੁਦ੍ਧਿਕਂ**। ਤਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਪਨਿਚ੍ਛਤਾ ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਯਂ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਞ੍ਚਿਪਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਚੇ ਆਹ **"ਯਂ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **"ਕਤਮੇਵਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਕਥ''ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ **"ਅਨੁਲੋਮਾਵਸਾਨਂ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ।

੧੩੨੬-੭. ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਅਨੁਲੋਮਞਾਣਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਏਤੇਹਿ ਤੀਹਿਪਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਲਾਨੁਰੂਪੇਨ ਥੂਲਥੂਲੇ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮਮ੍ਹਿ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪਿਤੇ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਗਤੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ , ਨ ਲਗ੍ਗਤਿ, ਪਦੁਮਪਲਾਸਤੋ ਉਦਕਂ ਵਿਯ ਪਤਿਕੁਟਤਿ ਪਤਿਵਟ੍ਟਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਪਵਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਪਲਿਬੋਧਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਥਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਲਿਬੋਧਤੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਵਾ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਪਠਮਾਵਜ੍ਜਨਞ੍ਚੇਵ ਪਠਮਾਭੋਗਤਾਪਿ ਚਾ**ਤਿ ਪਠਮਾਵਜ੍ਜਨਂ ਪਠਮਾਭੋਗਭੂਤਂ। ਸਕਤ੍ਥੇ ਹਿ ਅਯਂ ਤਾ-ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਣਾਮਨਵਸੇਨ, ਆਭੋਗੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਭੁਜਨਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੧੩੨੮-੩੩. **ਅਨਨ੍ਤਰਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਆਸੇਵਨਉਪਨਿਸ੍ਸਯਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਵਸੇਨ ਛਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਮੁਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਮੁਦ੍ਧਭੂਤਂ। ਏਕਨ੍ਤਿਕਤਾਯ ਏਕਵਾਰਮੇਵ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਪੁਨਰਾਵਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨ ਪਨ **ਅਨਾਵਤ੍ਤਂ। ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਮ੍ਪਿ ਚਾ**ਤਿ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਮ੍ਪਿਸਮਾਨਂ। **ਸਞ੍ਞਂ ਦਤ੍ਵਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ''ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਾਹੀ''ਤਿ ਸਞ੍ਞਂ ਦਤ੍ਵਾ ਵਿਯ। **ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਦਾਲਿਤਪੁਬ੍ਬਂ। **ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤੋਵਾ**ਤਿ ਵਿਨਾਸੇਨ੍ਤੋ ਏਵ। **ਜਾਯਤੀ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਇਮਂ ਉਪਮਂ ਆਹਰਨ੍ਤਿ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਇਸ੍ਸਾਸੋ ਅਟ੍ਠਉਸਭਮਤ੍ਤੇ ਪਦੇਸੇ ਫਲਕਸਤਂ ਠਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਥੇਨ ਮੁਖਂ ਵੇਠੇਤ੍ਵਾ ਸਰਂ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਕਯਨ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ, ਅਞ੍ਞੋ ਪੁਰਿਸੋ ਚਕ੍ਕਯਨ੍ਤਂ ਆਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਯਦਾ ਇਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਫਲਕਂ ਅਭਿਮੁਖਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਤਤ੍ਥ ਦਣ੍ਡਕੇਨ ਸਞ੍ਞਂ ਦੇਤਿ। ਇਸ੍ਸਾਸੋ ਦਣ੍ਡਕਸਞ੍ਞਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ ਸਰਂ ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਫਲਕਸਤਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦਣ੍ਡਕਸਞ੍ਞਂ ਦੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ, ਇਸ੍ਸਾਸੋ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ, ਦਣ੍ਡਕਸਞ੍ਞਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ ਫਲਕਸਤਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਨਂ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੇਨ ਦਿਨ੍ਨਸਞ੍ਞਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਾਨਂ ਅਪਦਾਲਿਤਪੁਬ੍ਬਾਨਂ ਲੋਭਦੋਸਮੋਹਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਨਨ੍ਤਿ।

੧੩੩੫-੮. **ਅਨਮਤਗ੍ਗ…ਪੇ॰… ਮਹੋਦਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਮਭਵਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੰ ਅਞ੍ਞਾਤਕੋਟਿੰ ਸੰਸਾਰਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੰ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਞ੍ਚਵ◌ੇਰਾਨਿ ਚੇਵ ਪਞ੍ਚਵ◌ੀਸਤਿ ਮਹਾਭਯਾਨਿ ਚਾਤਿ **ਸਬ੍ਬਵ◌ੇਰਭਯਾਨਿ। ਅਨੇਕੇਪਿ ਆਨਿਸੰਸੇ**ਤਿ ਰਤਨਤ੍ਤਯੇ ਨਿਵ◌ਿਟ੍ਠਸਦ੍ਧਾਦਿਕੇ ਆਨਿਸੰਸੇ। **ਆਦਿਮਗ੍ਗੇਨਾ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ। ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣਵ◌ਣ੍ਣਨਾ।

੧੩੩੯. **ਤਸ੍ਸੇਵ◌ਾਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੰਯੇਵ। **ਦ੍ਵ◌ੇਪਿ ਤੀਣਿ** ਵ◌ਾਤਿ ਨਾਤਿਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਦ੍ਵ◌ੇ, ਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ।

੧੩੪੦-੩. **"ਅਜਾਨਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵਦਨ੍ਤਿ ਤੇ"**ਤਿ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏਕਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। **ਪਞ੍ਚਮੰ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾਵ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ''ਏਕੰ ਫਲਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਤੋ ਗੋਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਵ◌ਾਦੋਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ।

੧੩੪੪. **"ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ"**ਤਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਨਨ੍ਤਰੰ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੇਨ। **ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਦੁਤਿਯੋ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਦੇਵਰਜ੍ਜਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਜ੍ਜਾਦਿਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ ਆਗਮ੍ਮ ਭੁਸੰ ਪਮਤ੍ਤੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਕਾਮਸੁਗਤਿਯੰ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਵ◌ਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸੰਸਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰਣਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ –

''ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ ਭੁਸੰ ਪਮਤ੍ਤਾ,
ਨ ਤੇ ਭਵ◌ੰ ਅਟ੍ਠਮਮਾਦਿਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ॥ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੬.੯; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੩੨; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੧੫)।

ਰੂਪਾਰੂਪਲੋਕੇਸੁ ਪਨ ਨ ਤਥਾ ਨਿਯਮੋਤਿ ਆਚਰਿਯਾ।

੧੩੪੭. **ਫਲਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਥਾ ਚ ''ਇਮਿਨਾ ਵਤਾਹੰ ਮਗ੍ਗੇਨ ਆਗਤੋ''ਤਿ ਪਠਮੰ ਮਗ੍ਗੰ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਤਿ, ਤਤੋ ''ਅਯੰ ਮੇ ਆਨਿਸੰਸੋ ਲਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਫਲੰ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਤਿ, ਤਤੋ ''ਇਮੇ ਨਾਮ ਮੇ ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਨਾ''ਤਿ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸੇ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਤਿ, ਤਤੋ ''ਇਮੇ ਨਾਮ ਮੇ ਕਿਲੇਸਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਵਜ੍ਝੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਤਿ, ਅਵਸਾਨੇ ''ਅਯੰ ਮੇ ਧਮ੍ਮੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਪਟਿਵ◌ਿਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਅਮਤੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਤਿ। ਇਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਞਾਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਏਵ◌ੰ ਸਕਦਾਗਾਮਿਅਨਾਗਾਮੀਨਮ੍ਪਿ। ਅਰਹਤੋ ਪਨ ਅਵਸਿਟ੍ਠਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਵ◌ੰ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਏਕੂਨਵ◌ੀਸਤਿ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਞਾਣਾਨਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਞਾਣਾਨਿ, ਭਵਨ੍ਤੇਕੂਨਵ◌ੀਸਤੀ"**ਤਿ।

੧੩੪੮-੫੦. ਯਾਸੰ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਇਮਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਮਗ੍ਗੋ ਫਲਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋਯੇਵ ਚੇਸੋ। ਪਹੀਨਾਵਸਿਟ੍ਠਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਞ੍ਹਿ ਸੇਖਾਨਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ ਵ◌ਾ ਨ ਵ◌ਾ। ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਵ ਤਤ੍ਥ ਸਮਤ੍ਥਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਮਹਾਨਾਮੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪੁਚ੍ਛਿ ''ਕੋ ਸੁ ਨਾਮ ਮੇ ਧਮ੍ਮੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਯੇਨ ਮੇ ਏਕਦਾ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੫)। **ਯੋਗਮਾਰਭਤੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਵ◌ਾ ਆਸਨੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ, ਅਪਰੇਨ ਵ◌ਾ ਸਮਯੇਨ ਕਾਮਰਾਗਬਜਾਪਾਦਾਨੰ ਤਨੁਭਾਵਕਰਾਯ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਾਯ **ਦੁਤਿਯਾਯ ਭੂਮਿਯਾ** ਅਧਿਗਮਤ੍ਥਾਯ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਯੋਗੰ ਕਰੋਤਿ, ਦੁਤਿਯਭਾਵ◌ੋ ਚਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਵਸੇਨ, ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਚ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਪਨ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵ◌ੇਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਭੂਮਿ,** ਯਸ੍ਮਾ ਵ◌ਾ ਸਮਾਨੇਪਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵ◌ੇ ਸਯਮ੍ਪਿ ਭਵਤਿ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵ◌ਿਯ ਅਪਾਤੁਭੂਤੰ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ **"ਭੂਮੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। **ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਮਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਤਿਕ੍ਖਤਰਤੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵ◌ਾ, ਬਲਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਞ੍ਚ ਪਟੁਤਰਭਾਵ◌ੰ ਸਾਧੇਤ੍ਵ◌ਾ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯੰ ਤੀਰਣਵਸੇਨ ਪਰਿਮਜ੍ਜਤਿ।

੧੩੫੧-੨. ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਾਪਰੰ ਞਾਣੰ ਚਾਰੇਨ੍ਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਵ◌ੀਥਿੰ ਓਗਾਹਤੀ"**ਤਿ। **ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਨੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ। **ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਵ◌ਿਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁ। ਪਠਮਮਗ੍ਗਪੁਰੇਚਾਰਿਕਞਾਣਞ੍ਹਿ

ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਗੋਤ੍ਤਾਭਿਭਵਨਤੋ, ਅਰਿਯਗੋਤ੍ਤਭਵਨਤੋ ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ‘‘ਗੋਤ੍ਰਭੂ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਦਂ ਪਨ ਤਂਸਦਿਸਤਾਯ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਗੋਤ੍ਰਭੁ। ਏਕਚ੍ਚਸਂਕਿਲੇਸਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ, ਪਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ ਚ ‘‘ਵੋਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨਾਹ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ‘‘ਅਨੁਲੋਮਂ ਵੋਦਾਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੭)। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ‘‘ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਅਭਿਭਵਨਟ੍ਠਂ ਉਪਾਦਾਯ ਅਟ੍ਠ ਗੋਤ੍ਰਭੁਧਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਦਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੬੦) ਗੋਤ੍ਰਭੁਨਾਮਵਸੇਨੇਵ ਆਗਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧਾਪਿ ‘‘ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਗੋਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ ਭੂਤਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੩੫੫-੭. **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ। **ਸਕਿਦੇ**ਵਾਤਿ ਏਕਵਾਰਮੇਵ। **ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਕਦਾਗਾਮੀਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਏਕੋਵ ਗਹਿਤੋ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ ਇਧ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ ਪਤ੍ਵਾ ਇਧੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਧ ਪਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਪਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਪਤ੍ਵਾ ਇਧੂਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤੀਤਿ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਯੋ ਪਨ ਇਧ ਪਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਇਧੂਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ, ਅਯਮੇਕੋਵ ਇਧ ਗਹਿਤੋਤਿ। **ਅਨ੍ਤਕਰੋ ਭਵੇ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਭਵੇ ਵਾ ਅਨ੍ਤਕਰੋ ਭਵਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤਿਯਾਯ ਭੂਮਿਯਾ ਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਬ੍ਯਾਪਾਦਕਾਮਰਾਗਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਤਨੁਕਰਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਨਿਰਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਾਯ। ਤਤਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੩੬੩-੭. ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਕਾਮਭਵਸ੍ਸ ਅਨਾਗਮਨਤੋ **ਅਨਾਗਾਮੀ**। ਤੇਨਾਹ “**ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ**”ਤਿ। **ਤਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿ। **ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਸਭਾ**ਵੋਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਇਧ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਪੁਨਰਾਗਮਨਾਭਾਵਤੋ ਅਨਾਵਤ੍ਤਨਸਭਾਵੋ, ਬੁਦ੍ਧਦਸ੍ਸਨਥੇਰਦਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਾਨਂ ਪਨਤ੍ਥਾਯ ਆਗਮਨਂ ਹੋਤਿਯੇਵ। **ਰੂਪਰਾਗਾਦਿਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਰੂਪਰਾਗਅਰੂਪਰਾਗਮਾਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਨਿਰਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਾਯ। **ਵਿਦ੍ਧਂਸਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਨਾਸਾਯ। ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਞਾਣਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੩੭੧-੪. **ਮਹਾਖੀਣਾਸ**ਵੋਤਿ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤੋ ਨਿਬਦ੍ਧਪੂਜਾਵਚਨਮੇਤਂ, ਨ ਉਪਾਦਾਯਵਚਨਂ ‘‘ਯਥਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ’’ਤਿ। ਨ ਹਿ ਚੂਲ਼ਖੀਣਾਸਵੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਦਤ੍ਥੋ ਸਕਤ੍ਥੋ, ਪੂਜਤ੍ਥੋ ਵਾ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ,** ਸਦਤ੍ਥੋਤਿ ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤੂਪਨਿਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਿਜਹਨਟ੍ਠੇਨ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਮਤ੍ਥਟ੍ਠੇਨ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ‘‘ਸਦਤ੍ਥੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਖੀਣਾਨਿ ਦਸਪਿ ਭਵਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਖੀਣਸਂਯੋਜਨੋ**। ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਅਰਹਤੀਤਿ **ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ**। **ਚਤਸ੍ਸੋਪੀ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ। **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਾਮੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨ। ਤਪੋਯੇਵ ਧਨਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਪੋਧਨੋ,** ਤੇਨ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨੩. ਤੇਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੭੫. ਇਦਾਨਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾਯੇਵ ਚਤੁਤ੍ਥਞਾਣਾਯ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਆਨੁਭਾਵਵਿਜਾਨਨਤ੍ਥੰ ਯੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਤੇਸੰ ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਅਭਿਸਮਯਕਾਲੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਏਤੇਸੁ ਯੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। **ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਯੇ ਸੰਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ। **ਸੰਯੋਜਨਾ**ਦੀਸੁ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਖਨ੍ਧਾਨੰ, ਫਲੇਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨਟ੍ਠੇਨ ਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ **ਸੰਯੋਜਨਾਨਿ**। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਬਾਧਨਟ੍ਠੇਨ, ਉਪਤਾਪਨਟ੍ਠੇਨ, ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਤਾਯ ਚ **ਕਿਲੇਸਾ**। ਅਭਿਨਿਵੇਸਾਦਿਵਸੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਪਰੀਤੰ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਭਾਵਾਤਿ **ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾ**। ਲੋਕੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਲੋਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਲੋਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਤਿ ਅਨੁਪਰਮਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਵਾਤਿ **ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ**। ਮਚ੍ਛੇਰਸ੍ਸ ਭਾਵੋ, ਕਮ੍ਮੰ ਵਾਤਿ **ਮਚ੍ਛਰਿਯੰ**। ਵਿਪਰੀਤਟ੍ਠੇਨ **ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ**। ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਗਨ੍ਥਨਤੋ **ਗਨ੍ਥਾ**। ਅਰਿਯੇਹਿ ਅਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਅਯੁਤ੍ਤਾ ਗਤੀਤਿ ਵਾ **ਅਗਤਿ**। ਆਸਵਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਸਵਾ,** ਆਭਵਗ੍ਗਤੋ ਸਬ੍ਬਮੋਕਾਸਲੋਕੰ, ਆਗੋਤ੍ਰਭੁਤੋ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਆਸਵਨ੍ਤਿ ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਆਸਵਾ,** ਚਕ੍ਖਾਦੀਹਿ ਵਾ ਸੰਵਰਾਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਆਸਵਨ੍ਤਿ ਵਣਤੋ ਯੂਸਾਨਿ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਵਿਯਾਤਿ **ਆਸਵਾ,** ਆਸਵਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਸਯੇਸੂਤਿ **ਆਸਵਾ**। ਸੰਸਾਰਮਹਾਸਾਗਰਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹਨਨਤੋ ਓਘਾ ਵਿਯਾਤਿ **ਓਘਾ**। ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਤ੍ਤਨਯੇਨ ਯੋਜਨਤੋ **ਯੋਗਾ**। ਨਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਨ੍ਤਿ **ਨੀਵਰਣਾਨਿ**। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਧਮ੍ਮਸਭਾਵੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਪਰਤੋ ਅਸਭਾਵਤੋ ਆਮਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਰਾਮਾਸਾ**। ਮਣ੍ਡੂਕੰ ਪਨ੍ਨਗੋ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਭੁਸੰ ਆਦਿਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ**। ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੁਸੇਨ੍ਤਿ ਮੂਸਿਕਵਿਸੰ ਵਿਯ ਅਨੁਰੂਪਕਾਰਣੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਨੁਸਯਾ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਲੀਨਭਾਵਕਰਣਟ੍ਠੇਨ **ਮਲਾ**। ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਨਿ ਚ ਤਾਨਿ ਦੁਗ੍ਗਤੀਨੰ ਪਥਾ ਚਾਤਿ **ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ**। ਇਧ ਪਨ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੰ ਤੰਸਭਾਵਤੋ ਗਹਣੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਚੇਤਸਿਕਰਾਸਿ, ਅਕੁਸਲੋ ਚ ਸੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਚਾਤਿ **ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ**।

ਕਾਮਭਵਤੋ ਉਪਰਿਕੋਟ੍ਠਾਸਭਾਵਤੋ ਤਤਿਯਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਦ੍ਧੰ ਭਜਿਤਬ੍ਬਤੋ, ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਤੋ ਚਾਤਿ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਾ, ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾ, ਤੇਸੰ ਹਿਤਾਨਿ ਤਤ੍ਥੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਖਨ੍ਧਾਦਿਯੋਜਨਤੋਤਿ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ, ਤਾਨਿਯੇਵ ਸੰਯੋਜਨਾਨੀਤਿ **ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸੰਯੋਜਨਾਨਿ**। ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਤੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸਭਾਵਤੋ ਤਤ੍ਥੁਪ੍ਪਾਦਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਤਤਿਯਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਭਜਿਤਬ੍ਬਤੋ ਵਾ ਅਧੋਭਾਗਾ, ਕਾਮਭਵਾ, ਤੇਸੰ ਹਿਤਾਨਿ ਸੰਯੋਜਨਾਨੀਤਿ **ਅਧੋਭਾਗਿਯਸੰਯੋਜਨਾਨੀ**ਤਿ।

ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਦਸਸੁ ਰੂਪਭਵਸੰਯੋਜਨੰ, ਅਰੂਪਭਵਸੰਯੋਜਨੰ, ਕਾਮਭਵਸੰਯੋਜਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਲੋਭੋਵ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਤੋ ਸਤ੍ਤ ਸੰਯੋਜਨਾਨਿ।

ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧੀਤਿ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ ਵਿਤਕ੍ਕਵੀਰਿਯਸਮਾਧੀਨਮਧਿਵਚਨੰ। ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਦਯੋ ਤਯੋ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ। ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੰ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਮੋਹੋ। ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਲੋਕਥੂਪਿਕਾਦੀਸੁ ਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਪਵਤ੍ਤਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹੋ।

ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨਾਤਿ ਲਾਭਹੇਤੁਕੋ ਲਾਭੋ, ਅਲਾਭਹੇਤੁਕੋ ਅਲਾਭੋਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਰਿਯਸ੍ਸ ਕਾਰਣਵਸੇਨ ਉਪਚਰਣੇਨ। **ਲੋਕਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਣੰ।

ਆਵਾਸੇ ਮਚ੍ਛਰਿਯੰ, ਆਵਾਸਹੇਤੁਕੰ ਵਾ ਮਚ੍ਛਰਿਯਨ੍ਤਿ **ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯੰ**। ਏਵੰ **ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਾ**ਦੀਨਿਪਿ। ਤਤ੍ਥ **ਆਵਾਸੋ**ਤਿ ਵਿਹਾਰਾਦਿ। **ਕੁਲ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕਕੁਲੰ, ਞਾਤਿਕੁਲਞ੍ਚ। **ਲਾਭੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਲਾਭੋਯੇਵ। **ਵਣ੍ਣੋ**ਤਿ ਸਰੀਰਵਣ੍ਣੋ ਚ ਗੁਣਵਣ੍ਣੋ ਚ।

ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਆਗਮੋ, ਅਧਿਗਮੋ ਚ।

''ਤਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਥੁੰ ਅਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਭਿਸਜ੍ਜਨੂਪਨਯ੍ਹਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਾਨੰ ਕਾਯਗਨ੍ਥਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ ਮੋਘਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਅਵਤ੍ਥਮ੍ਹਿ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਇਦੰਸਚ੍ਚਾਭਿਨਿਵੇਸੋ। ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਇਦੰਸਚ੍ਚਾਭਿਨਿਵੇਸਕਾਯਗਨ੍ਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਤੋ ਤਯੋ ਕਾਯਗਨ੍ਥਾ।

''ਛਨ੍ਦਦੋਸਮੋਹਭਯਾਨੀ''ਤਿ ਅਗਤਿਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਛਨ੍ਦਾਦੀਹਿ ਪਨ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਰਣੰ, ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਰਣਞ੍ਚ ਅਗਤਿ ਨਾਮ।

ਆਸਵੇਸੁ ਕਾਮਰਾਗਭਵਰਾਗਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਲੋਭੋਤਿ ਧਮ੍ਮਤੋ ਤਯੋ ਆਸਵਾ।

ਤੇਸਮੇਵਾਤਿ ਕਾਮਰਾਗਾਦੀਨਮੇਵ। ਤੇ ਹਿ ਓਘੇ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨਿ ਪਤਿਤੇ ਅਪਾਯਸਮੁਦ੍ਦੰ ਪਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਤੋ ਚ ਸੀਸੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤੁੰ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਿ ਚ ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਯੋਜੇਨ੍ਤਿ।

ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਾਦੀਨੀਤਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਾਨਿ। ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਾਦੀਨਿ ਚੇਤ੍ਥ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ, ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ ਲੋਭੋਤਿ ਧਮ੍ਮਤੋ ਦ੍ਵੇ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ।

ਸਤ੍ਤਾਨੁਸਯਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਟ੍ਠੇਨ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੁਸੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨੁਸਯਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨਨੁ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੋ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨ ਮਯੰ ਅਪ੍ਪਹੀਨਮਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਸਯੰ ਵਦਾਮ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਥਾਮਗਤਕਿਲੇਸਾ ਅਨੁਸਯਾਤਿ, ਥਾਮਗਮਨਞ੍ਚ ਨੇਸੰ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਸਭਾਵੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਵੇਦਿਨਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਇਮੇਯੇਵ ਅਨੁਸਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਾਮਰਾਗੋਯੇਵ ਅਨੁਸਯੋ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ। ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਿਬ੍ਬਚਨੰ ਵਤ੍ਵਾ ਕਾਮਰਾਗਾਦੀਨੰ ਬੀਜਭੂਤਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਸਮ੍ਭੂਤਾ ਕਿਲੇਸੁਪ੍ਪਾਦਨਸਤ੍ਤਿ ਅਨੁਸਯਾਤਿ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਮਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਇਧ ਪਪਞ੍ਚਾਵਹਤ੍ਤਾ ਅਨਾਹਟੋ।

ਪਾਣਸ੍ਸ ਅਤਿਪਾਤੋ **ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ, ਪਾਣੋ**ਤਿ ਵੋਹਾਰਤੋ ਸਤ੍ਤੋ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਾਣੇ ਪਾਣਸਞ੍ਞਿਨੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪਚ੍ਛੇਦਕਪ੍ਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਵਧਕਚੇਤਨਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ। ਪਰਭਣ੍ਡੇ ਤਥਾਸਞ੍ਞਿਨੋ ਤਦਾਦਾਯਕਪ੍ਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਥੇਯ੍ਯਚੇਤਨਾ **ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ**। ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਕਾਮਤਾਯ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਗਨ੍ਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਵੀਤਿਕ੍ਕਮਚੇਤਨਾ **ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ**। ਅਭੂਤੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਭੂਤਤੋ ਪਰੰ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਪ੍ਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ **ਮੁਸਾਵਾਦੋ**। ਸੋ ਪਨ ਪਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭੇਦਕਰੋਵ ਕਮ੍ਮਪਥੋ, ਇਤਰੋ ਕਮ੍ਮਮੇਵ। ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਭੇਦਨਕਾਮਤਾਯ, ਅਤ੍ਤਪਿਯਕਮ੍ਯਤਾਯ ਵਾ ਪਰਭੇਦਕਪ੍ਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ **ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ**। ਸਾਪਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਿਨ੍ਨੇਸੁਯੇਵ ਕਮ੍ਮਪਥੋ। ਪਰਮਮ੍ਮਚ੍ਛੇਦਕਪ੍ਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਏਕਨ੍ਤਫਰੁਸਚੇਤਨਾ **ਫਰੁਸਵਾਚਾ**। ਅਨਤ੍ਥਵਿਞ੍ਞਾਪਨਪ੍ਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਚੇਤਨਾ **ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ** ਨਾਮ। ਸੋ ਪਨ ਪਰੇਹਿ ਗਹਿਤੇਯੇਵ ਕਮ੍ਮਪਥੋ ਹੋਤਿ। ''ਅਹੋ ਵਤੇਦੰ ਮਮ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਏਵੰ ਪਰਭਣ੍ਡਾਭਿਜ੍ਝਾਯਨਲਕ੍ਖਣਾ **ਅਭਿਜ੍ਝਾ**। ''ਅਹੋ ਵਤਾਯੰ ਸਤ੍ਤੋ ਵਿਨਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਏਵੰ ਮਨੋਪਦੋਸਲਕ੍ਖਣੋ **ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ**। ''ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣਾ **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਨਤ੍ਥਿਕਅਹੇਤੁਕਅਕਿਰਿਯਦਿਟ੍ਠੀਹਿਯੇਵ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋ।

ਇਮੇਸੁ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿ ਤਿਵਿਧੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ। ਤੰ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ। ਤਥਾ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮੇਵ। ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕੰ ਪਨ ਤਿਵਿਧੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ। ਤੰ ਤੀਸੁਪਿ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ।

ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਸਕਸਕਨਾਮਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਧਮ੍ਮਤੋ ਚੇਤ੍ਥ ਆਦਿਤੋ ਸਤ੍ਤ ਚੇਤਨਾਸਭਾਵਾ, ਇਤਰੇ ਤਯੋ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਪ੍ਪਯੋਗਾਦਿਭੇਦੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਤਾਨੀਤਿ ਇਮਾਨਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਾਨਿ। **ਯਥਾਸਮ੍ਭਵ**ਨ੍ਤਿ ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਾਨੁਰੂਪਂ।

ਅਪਾਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ **ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਾ**। **ਸੇਸਾ**ਤਿ ਨ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਾ। **ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ**ਤਿ ਤਤਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਵਤ੍ਥੁਂ ਉਪਾਦਾਯ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਸੁਖੁਮਾ ਤਤਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਵਜ੍ਝਾ**"ਤਿ। ਸੁਖੁਮਾ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਞਾਣਵਜ੍ਝਾ ਏਵਾ**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗਾਦਿਵਜ੍ਝਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਰਾਗਾਦੀਨਂ ਅਪਾਯਗਾਮਿਨਿਯਾਵਤ੍ਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਤੋ ਤੇ ਪਠਮਞਾਣਵਜ੍ਝਾਪਿ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ।

ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਏਵ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਵਧਾਰਣਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਯਂ ਯਂ ਦੁਤਿਯਞਾਣਵਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵਾ ਤਤਿਯਞਾਣਵਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਞਾਣਵਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸੋ ਸੋ ਪੁਰਿਮਞਾਣੇਹਿ ਹਤਾਪਾਯਗਮਨੀਯਾਦਿਭਾਵੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਞਾਣਵਜ੍ਝੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ **ਲੋਭ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਞਾਣਵਜ੍ਝਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲੋਭਾਦਯੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤੇਵ।

ਯਸੇਤਿ ਪਰਿਵਾਰੇ।

ਦੁਕ੍ਖੇ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਵਾਚਿਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਅਗਤਿਯੋ ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣਵਜ੍ਝਾਤਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਤਞ੍ਹਾਦਿਸਭਾਵਾ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ, ਤਥਾਪਿ ਤਮ੍ਮੂਲਕਸ੍ਸ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਰਣਸ੍ਸ, ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਰਣਸ੍ਸ ਚ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਤਾਯ ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣਵਜ੍ਝਾ।

ਕਤਾਕਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਸਯਂ ਯਂ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਭੂਤਂ **ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ,** ਤਂ ਇਧ ਤਤਿਯਞਾਣਵਜ੍ਝਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਪਨ ''ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਕਤਤਾਯ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੧੭੬) **ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਚਨਾਨਂ ਅਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਏਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਵ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਵਿਰੋਧਤੋ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬਂ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਨਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਠਮਤਤਿਯਞਾਣਵਜ੍ਝਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਂ ਪਨ ਅਰਹਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ''ਭਗਵਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਵਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਵਸਿਤ੍ਵਾ ਆਵਸਥਪਿਣ੍ਡਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤੁਨ੍ਤਿ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਨ੍ਤੋ ਨ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸੀ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੨੦੪) ਆਗਤਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਨ ਤਂ ਨੀਵਰਣਂ। ਨ ਹਿ ਨੀਵਰਣਂ ਅਰਹਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨੀਵਰਣਪਤਿਰੂਪਕਂ ਪਨ ਕਪ੍ਪਤੀਤਿ ਵੀਮਂਸਨਭੂਤਂ ਵਿਨਯਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਵ।

ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਾਨੁਸਯਾ ਅਨੁਸਹਗਤਾ ਤਤਿਯਞਾਣਵਜ੍ਝਾ, ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਨਂ ਪਨ ਦੁਤਿਯਞਾਣਵਜ੍ਝਤਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਵ।

ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਮਕ੍ਖਪਲਾਸਮਾਯਾਸਾਠੇਯ੍ਯਥਮ੍ਭਸਾਰਮ੍ਭਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੩੭੬. **ਤੇਨ ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਘਾਤਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ। ਕਿਂ ਪਨੇਤਾਨਿ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਘਾਤੇਨ੍ਤਾਨਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਘਾਤੇਨ੍ਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਤਿ। ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ, ਯਦਿ ਤਾਵ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ, ਅਫਲੋ ਵਾਯਾਮੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਤਦਾ ਨਤ੍ਥਿਤਾਯ। ਅਥ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਤਥਾਪਿ ਅਫਲੋ ਵਾਯਾਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ। ਅਥਾਪਿ ਕਥਞ੍ਚਿ ਪਹਾਨਂ ਸਿਯਾ, ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਪ੍ਪਹਾਯਕਾਨਂ ਸਹਾਵਟ੍ਠਾਨਤੋ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਯੇ ਪਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਤ੍ਤਾ ਕਾਰਣਲਾਭੇ ਸਤਿ ਅਵਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾ ਕਿਲੇਸਾ, ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਂ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤਾਨਿ ਏਤਾਨਿ ਤੇ ਅਨਾਗਤੇ ਘਾਤੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮ।

੧੩੭੭-੮੨. **ਪਰਿਞ੍ਞਾਦੀਨਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਹਾਨਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ। **ਵੁੱਤਾਨੀ**ਤਿ ''ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੯), ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੦੦) ਚ ਵੁੱਤਾਨਿ। **ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯੇ**ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਕ੍ਖਣੇ।

ਯਥਾਸਭਾਵਤੋਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੇਨ। **"ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾਨੀ"**ਤਿ ਵੱਤਵਾ ਕਥਂ ਪਨੇਤਂ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ, ਕਥਂ ਨਾਮ **ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਏਕਕ੍ਖਣੇ** ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਤਾਦਿਸਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਦਿਟ੍ਠਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਵਚਨਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਨਿਧਾਯ ਤੇਸਂ ਜਾਨਨਵਿਧਿਂ ਉਪਮਾਵਸੇਨ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪਦੀਪੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। **ਵਿਦਂਸੇਤੀ**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਰਿਯਾਦਿਯਤੀ**ਤਿ ਖੇਪੇਤਿ।

੧੩੮੩-੪. **ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਜਾਨਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ। **ਅਭਿਸਮੇਤੀ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਮੋਹਵਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। **ਪਹਾਨਾਭਿਸਮਯੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋਵ ਅਭਿਸਮੇਤਿ। **ਭਾਵਨਾਵਿਧਿਨਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤਾਵਸੇਨ ਭਾਵਨਾਭਿਸਮਯਵਿਧਿਨਾ। ਮਗ੍ਗਞਾਣਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਿਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਨਾਸਮ੍ਭੂਤੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ ਅਭਿਸਮੇਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁੱਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਿਪਿ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤਿਯੇਵ। **ਨਿਰੋਧ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। **ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣਵਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ''ਨਿਰੋਧਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀ''ਤਿ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਮੇਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਵੇਧੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਟਿਵੇਧੇਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ।

ਏਵਂ ਯੁੱਤਿਵਸੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤਂ ਏਕਪਟਿਵੇਧਂ ਆਗਮੇਨਪਿ ਸਾਧੇਤੁਂ **"ਵੁੱਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। **ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ''ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਮ੍ਪਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੦੦) ਏਕਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਞ੍ਞਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਵਿਚਾਰਣਾਯਂ ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤੁਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਗਵਮ੍ਪਤਿਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁੱਤਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਮਾਭਿਸਮਯੇ ਸਤਿ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪੁਨ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਸਮੁਦਯਾਦਿਪਸ੍ਸਤੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਦਸ੍ਸਨਂ ਪੁਨ ਅਵੱਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਇਦਾਨਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਪਦੀਪੋ"**ਤਿਆਦਿ। ਨਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵਹੇਤੁਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਵੱਟਿਜ੍ਝਾਪਨਸਦਿਸਤਾ, ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਦ੍ਧਂਸਨਤਾਯ ਸਮੁਦਯਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਕਾਰਵਿਨਾਸਨਸਦਿਸਤਾ, ਞਾਣਾਲੋਕਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨਤਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਆਲੋਕਵਿਦਂਸਨਸਦਿਸਤਾ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਯਥਾ ਯਥਾ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਕਿਲੇਸਸ੍ਨੇਹਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸ੍ਨੇਹਪਰਿਯਾਦਾਨਸਦਿਸਤਾ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ ਵੁੱਤਾ।

੧੩੮੫-੬. ਅਪਰਾਯਪਿ ਉਪਮਾਯ ਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਉਗ੍ਗੱਛਨ੍ਤੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਓਭਾਸੇਤੀ**ਤਿ ਪਕਾਸੇਤਿ। **ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਯਥਾ ਸੂਰਿਯੋ ਰੂਪਗਤਾਨਿ ਓਭਾਸੇਤਿ, ਏਵਂ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ। ਯਥਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਨਾਸੇਤਿ, ਏਵਂ ਸਮੁਦਯਂ ਪਜਹਤਿ। ਯਥਾ ਆਲੋਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਏਵਂ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ । ਯਥਾ ਸੀਤਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਤਿ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਦਰਥਪਰਿਲ਼ਾਹਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਭੂਤਂ ਨਿਰੋਧਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀਤਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੩੮੮. **ਅਪ੍ਪੇਤੀ**ਤਿ ਪਪ੍ਪੋਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਕ੍ਕਾਯਤੀਰਸਮਤਿਕ੍ਕਮਭਾਵਤੋ ਓਰਿਮਤੀਰਪ੍ਪਜਹਨਸਦਿਸਤਾ, ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਸੱਤਿਂਸਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਵਹਨਤਾਯ ਭਣ੍ਡਵਹਨਸਦਿਸਤਾ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯ ਨਾਨਾਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧਂਸਨਵਸਪ੍ਪਵੱਤੋ ਆਨਿਸਂਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਰਿਯਫਲਸਮਾਪੱਤਿਨਿਰੋਧਸਮਾਪੱਤਿਯੋਪਿ ਪਨਸ੍ਸਾ ਆਨਿਸਂਸਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਾ ਪਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਏਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ – ''ਅਰਿਯਫਲਸਮਾਪੱਤੀ''ਤਿ ਹਿ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਫਲਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਰਿਯਫਲਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਤ੍ਥਂ ਨਿਰੋਧੇ ਅਪ੍ਪਨਾ।

ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਹਿ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਕਂ ਸਕਂ ਫਲਸਮਾਪੱਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਅਨਾਗਾਮਿਅਰਹਨ੍ਤੋਵ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਤਾਯਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਅਕਾਰਣਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਮਾਪੱਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨੇ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਤਾਯ ਕਾਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ। ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਲੋਕਿਯਸਮਾਪੱਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਕਿਮਙ੍ਗਂ ਪਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਕਚ੍ਚਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਰਿਯਾਨਂ। ਉਪਰਿਮਾ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਭਾਵਂ ਉਪਗਤੱਤਾ। ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਨਿਰੋਧਨੇਨ ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਹਿ ਵਿਯ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦੀਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਆਦੀਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਭਾਵੂਪਗਮਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਨਨ੍ਤਰਫਲੱਤਾ ਚ ਲੋਕੁੱਤਰਕੁਸਲਾਨਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਤੋ ਉਪਰਿਮੋ ਭਵਨ੍ਤਰਗਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਤਂ ਤਂ ਫਲਂ ਭਵਙ੍ਗਸਦਿਸਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੱਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਫਲਸਮਾਪੱਤਿਯਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ, ਹੇਟ੍ਠਿਮੋ ਪਨ ਉਪਰਿਮਂ ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨਧਿਗਤੱਤਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਕਸਕਫਲਮੇਵ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮੇਨ ਅਰਿਯਸਾਵਕੇਨ ਰਹੋਗਤੇਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੇਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਸ੍ਸ ਪਵੱਤਾਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਪਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਫਲਸਮਾਪੱਤਿਵਸੇਨ ਨਿਰੋਧੇ ਚਿੱਤਂ ਅਪ੍ਪੇਤਿ। ਫਲਸਮਾਪੱਤਿਨਿਨ੍ਨਚਿੱਤਤਾਯ ਚੇਤ੍ਥ ਸੇਖਸ੍ਸ ਫਲਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਮੱਗੋ। ਅਞ੍ਞੋ ਏਵ ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਾਰੋ ਅਰਿਯਮੱਗਾਵਹੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਫਲਸਮਾਪੱਤਿਆਵਹੋ।

ਤਥਾ ਹਿ ਅਰਿਯਮੱਗਵੀਥਿਯਂ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਾਨਿ ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਾਨਂ ਥੂਲਥੂਲਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਸਾਤਿਸਯਂ ਪਦਾਲਨੇਨ ਲੋਕਿਯਞਾਣੇਸੁ ਉਕ੍ਕਂਸਪਾਰਮਿਪ੍ਪੱਤਾਨਿ ਮੱਗਾਨੁਕੂਲਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਫਲਸਮਾਪੱਤਿਵੀਥਿਯਂ ਪਨ ਤਾਨਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਮੱਗੇਨ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੱਤਾ ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇ ਨਿਰੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਨਿ ਕੇਵਲਂ ਅਰਿਯਾਨਂ ਫਲਸਮਾਪੱਤਿਸੁਖਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਪ੍ਪੱਤਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਤੇਸਂ ਕੁਤੋਚਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਭਵੋ। ਯਤੋ ਨੇਸਂ ਪਚ੍ਛਿਮੋ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿੱਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਮੱਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤੇਨੇਵ ਚ ਫਲਸਮਾਪੱਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਞਾਣਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਚਸ੍ਸਾ ਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵੱਤਿਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਾਪਗਮੇ ਭਵਙ੍ਗਵਸੇਨ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਨਿਰੋਧਸਮਾਪੱਤਿ ਪਨ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਫਲਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਰੋਧਵਸੇਨ ਚਿੱਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਪ੍ਪਵੱਤਿ। ਅਨਾਗਾਮਿਅਰਹਨ੍ਤੋਯੇਵ ਹਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਨੇਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਤਾਯ ਸਮਥਫਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤੱਤਾ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਤਂ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਯੁਗਨਨ੍ਧਭਾਵਪ੍ਪਵੱਤਨਵਸੇਨ ਦ੍ਵੀਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ, ਖੀਣਾਸਵੇਨ ਵਾ ਅਟ੍ਠਸਮਾਪੱਤਿਲਾਭਿਨਾ ਰਹੋਗਤੇਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੇਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿੱਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨੱਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਤੋ ਦੁਤਿਯਂ ਤਤਿਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਤਥੇਵ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਮ੍ਮਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਥ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਨਾਨਾਬਦ੍ਧਾਵਿਕੋਪਨਂ ਸਙ੍ਘਪਟਿਮਾਨਨਂ ਸੱਥੁਪਕ੍ਕੋਸਨਂ ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਪੁਬ੍ਬਕਿੱਚਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਥ ਸਰੀਰਤੋ ਵਿਸਂਯੁੱਤਾ ਮਞ੍ਚਪੀਠਾਦਯੋ ਸੱਤਾਹਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਯਥਾ ਨ ਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ **ਨਾਨਾਬਦ੍ਧਾਵਿਕੋਪਨਂ**। ਸਰੀਰਸਂਯੁੱਤੇ ਵਿਸੁਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਕਿੱਚਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਙ੍ਘੋ ਪਨ ਞੱਤਿਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਕੱਤੁਕਾਮੋ ''ਯਾਵ ਮਂ ਨ ਪਕ੍ਕੋਸਤਿ, ਤਾਵਦੇਵ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਭੋਗਕਰਣਂ **ਸਙ੍ਘਪਟਿਮਾਨਨਂ**। ਸੱਥਾ ਚ ''ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਾਪਨਾਦੀਸੁ ਯਾਵ ਮਂ ਨ ਪਕ੍ਕੋਸਤਿ, ਤਾਵਦੇਵ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਭੋਗਕਰਣਂ **ਸੱਥੁਪਕ੍ਕੋਸਨਂ**। ਸੱਤਾਹਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅੱਤਨੋ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਪਵੱਤਨਸਮੱਤ੍ਥਤਾਵਲੋਕਨਂ **ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ**। ਏਵਂ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿੱਚੇਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਥੇਕਂ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਚਿੱਤਵਾਰੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਚਿੱਤਕੋ ਹੋਤਿ, ਨਿਰੋਧਂ ਫੁਸਤਿ, ਤਤੋ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਏਵਮਯਂ ਦੁਵਿਧਾ ਸਮਾਪੱਤਿ ਲੋਕੁੱਤਰਪਞ੍ਞਾਯ ਆਨਿਸਂਸੋ।

੧੩੯੨-੪. ਸਦੇਵਕਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣੇਨ, ਉਤ੍ਤੁਰਿਤਰੇਨ ਵਾਤਿ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਨ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ। ਪਵ੍ਵਾਯ ਭਾਵਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਹਿਤਭਾਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਧਲੋਕਪਰਲੋਕਹਿਤਵਿਭਾਵਨਂ ਇਮਂ ਪਵ੍ਵਾਭਾਵਨਂ। **ਸੁਖਸਂਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਿਨਿਦ੍ਧਚ੍ਛਾਯੁਦਕਵਨ੍ਤਾਦਿਨਾ ਸੁਖਸਹਿਤਂ। **ਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਯੋਗਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹਿਤਂ । **ਉਤ੍ਤਮ**ਨ੍ਤਿ ਉਗ੍ਗਤਤਮਂ, ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਂ ਬਲਵਨ੍ਤਮ੍ਪੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਵਿਗ੍ਗਹਕਮ੍ਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਗ੍ਗਹਞ੍ਚ ਕਮ੍ਪਞ੍ਚ ਨ ਦੇਤੀਤਿ ਅਵਿਗ੍ਗਹਕਮ੍ਪਦਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨੪. ਚਤੁਵੀਸਤਿਮੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ

ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੯੫. ਇਦਾਨਿ ਨੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਯੇਸ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ।

ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਤਂ ਫਲਮੇਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਾਤਿ **ਪਚ੍ਚਯੋ,** ਹਿਨੋਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਹੇਤੁ,** ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਾਨਂ ਹਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਮੂਲ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਪਤਿਟ੍ਠਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਹਿਨੋਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨ ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਭੂਤੇਨ ਉਦ੍ਧਂ ਓਜਂ ਅਤਿਹਰਨ੍ਤੇਨ ਮੂਲੇਨ ਵਿਯ ਪਾਦਪੋ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਫਲਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਵਿਰੁਲ੍ਹਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਹੇਤੁ,** ਹੇਤੁ ਚ ਸੋ ਮੂਲਟ੍ਠੇਨ, ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਉਪਕਾਰਕਟ੍ਠੇਨਾਤਿ **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ,** ਹੇਤੁ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ, ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ, ਉਭਯਤ੍ਥ ਸਹਜਾਤਨਾਮਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ। **ਸਬ੍ਬਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਲੋਕੇ ਵਿਦਿਤਭਾਵੇਨ ਲੋਕਿਯਪਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਛਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵ **“ਯਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਆਰਬ੍ਭਾ**”ਤਿ ਅਨਿਯਤੋ ਕਤੋਤਿ। ਨਨੁ ਚ ‘‘ਯਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੨-੩) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਗਹਣਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਞੇਯ੍ਯਵਚਨਤ੍ਤਾ। **ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ, ਗਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ। ਤੇ ਪਨ ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚੇਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਚ। ਯਥਾ ਹਿ ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਪੁਰਿਸੋ ਦਣ੍ਡਂ ਵਾ ਰਜ੍ਜੁਂ ਵਾ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਚੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਚ, ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚੇਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ।

ਜੇਟ੍ਠਕਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋ**। **ਜੇਟ੍ਠਕਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਪਮੁਖਭਾਵੇਨ। ਅਤ੍ਤਾਧੀਨਾਨਞ੍ਹਿ ਪਤਿਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਧਿਪਤੀਤਿ ਸੋ ਤੇਸਂ ਪਮੁਖਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ‘‘ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹਜਾਤਨਾਮਰੂਪਾਨਂ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਤਤ੍ਥ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤੀ**”ਤਿਆਦਿ। ‘‘ਛਨ੍ਦਵਤੋ ਕਿਂ ਨਾਮ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਪੁਰਿਮਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਧੁਰਭੂਤਾ ਜੇਟ੍ਠਕਭੂਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ, ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪੇ ਚ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਯਮਾਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਹੀਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਤੇਨ ਤੇ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਏਕਤੋ। ਯਦਾ ਹਿ ਛਨ੍ਦਂ ਧੁਰਂ ਛਨ੍ਦਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਦਾ ਛਨ੍ਦੋਵ ਅਧਿਪਤਿ, ਨ ਇਤਰੇ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੋਪਿ ਹਿ ਨੇਸਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਕੇ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਹੋਤਿ। **ਅਵਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਤਾਭਾਵਤੋ, ਗਰੁਕਤਸ੍ਸੇਵ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਭਾਵਵਚਨਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ‘‘ਯਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੩)। ਤਤ੍ਥ **ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਗਰੁਕਾਰਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦਨਵਸੇਨ ਵਾ ਗਰੁਂ ਭਾਰਿਕਂ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਂ ਅਨਵਞ੍ਞਾਤਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਮਗ੍ਗਫਲਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਯਮਾਨਂ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਯਂ ਅਤ੍ਤਾਧੀਨਾਨਂ ਪਤਿਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਨ੍ਤਰਯਤੀਤਿ ਅਨ੍ਤਰਂ, ਬ੍ਯਵਧਾਯਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਨਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰੋ, ਸੋਯੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ **ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ,** ਅਨਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਨਨ੍ਤਰਨਿਰੁਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਰੋਧਾਨਨ੍ਤਰਂ ਅਨੁਰੂਪਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪੁਰਿਮਭਾਗੇ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ, ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾ ਨਤ੍ਥਿ।

ਸਮਨਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ,** ਤਥਾ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋਪੀਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਸਗ੍ਗਮਤ੍ਤਂ ਨ ਏਤ੍ਥ ਕੋਚਿ ਵਿਸੇਸੋ। ਯੋ ਹਿ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ, ਸੋਵ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋਤਿ। ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨਞ੍ਹਿ ਅਨਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵਤੋ ਨਿਰਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਰੂਪਕਲਾਪਾਨਂ ਵਿਯ ਸਣ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਹਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ ਚ ''ਇਦਮਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਿਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਾਗਾਭਾਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਕਤ੍ਤਮਿਵ ਉਪਨੇਤ੍ਵਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਨਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਵਿਸੇਸੇਪਿ ਵਿਨੇਯਜਵਸੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥਮਤ੍ਤਤੋ ਵਿਸੇਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਵਿਸੁਂ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ। ਯਮ੍ਪਿ ''ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਤਰਤਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ, ਕਾਲਾਨਨ੍ਤਰਤਾਯ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਮਤਂ, ਤਂ ''ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਕੁਸਲਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦੀਹਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੮) ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ।

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਵ ਸਹੁਪ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਪਕਾਸਸ੍ਸ ਪਦੀਪੋ ਵਿਯ, ਸੋ ਪਨਾਯਂ ''ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ, ਸਹਜਾਤਰੂਪਾਨਞ੍ਚ, ਮਹਾਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ, ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਞ੍ਚ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਤ੍ਥੁਵਿਪਾਕਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਤਿਵਿਧੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਯਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨਸ੍ਸ ਛਬ੍ਬਿਧਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ। ਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੇਸਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਉਭਯਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੋ, ਸੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਾਮਤ੍ਥਿਯਵਿਸੇਸਾਯੋਗਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਉਪ੍ਪਾਦਨੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕਾਰਕਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੂਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤਿਦਣ੍ਡਕਂ ਵਿਯ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਤਾਵਸੇਨੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਨ ਸਹਜਾਤਾਦਿਵਸੇਨ। ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੋਯੇਵ ਹਿ ਕੋਚਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪੇ ਸਤਿ, ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਰੂਪੇ ਸਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ। ਯਥਾਹ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭੂਤਾ... ਪੇ॰... ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਨਾਮਰੂਪਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੭)। ਆਚਰਿਯੇਨ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇ ਅਪਰਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਤਥਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ।

ਤਰੁਆਦੀਨਂ ਪਥਵੀ ਵਿਯ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇਨ, ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਪਟਾਦਯੋ ਵਿਯ ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਾਕਾਰੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ। **ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਾਨੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇਨ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਿ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਾਨਿ। **ਮਹਾਭੂਤਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਚਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ, ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਤਥੇਵ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ, ਸਹਜਾਤਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਿ, ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯੋ।

ਯਥਾ ਪਨ ਭੁਸੋ ਆਯਾਸੋ ਉਪਾਯਾਸੋ, ਏਵਂ ਭੁਸੋ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਬਲਵਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਬਲਵਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਤਿਵਿਧੋਤਿ ਆਹ **"ਆਰਮ੍ਮਣਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ –

> ''ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸੀਲਂ ਸਮਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਉਪੋਸਥਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਚਿਣ੍ਣਾਨਿ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ, ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਝਾਨਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ, ਸੇਖਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਵੋਦਾਨਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਸੇਖਾ ਮਗ੍ਗਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੩) –

ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਤਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਅਕਤ੍ਵਾਵ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਯੇਵਾ"**ਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਅਯਂ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ – ਯਂ

ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨਿਯਮਤੋ ਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਮਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ, ਬਲਵਕਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਚ ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋਪਿ ''ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੩) ਨਯੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਅਕਤ੍ਵਾਵ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ**ਵਾ"ਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਅਨੁਰੂਪਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ, ਬਲਵਕਾਰਣਵਸੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਪਕਤਿਯਾ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਰਹਿਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ **ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ**, ਆਰਮ੍ਮਣਅਨਨ੍ਤਰੇਹਿ ਅਮਿਸ੍ਸੋਵ ਪੁਥਗੇਵ ਕੋਚਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪਕਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ **ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ**। **ਪਕਤੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਪ-ਕਾਰੋ ਉਪਸਗ੍ਗੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਭਾਵਂ, ਉਪਸੇਵਿਤਭਾਵਞ੍ਚ ਦੀਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ ਵਾ ਕਾਯਿਕਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸਦ੍ਧਾਸੀਲਾਦਿ ਉਪਸੇਵਿਤੋ ਵਾ ਉਤੁਭੋਜਨਾਦਿ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਪਸੇਵਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧਂ ਉਪਯੋਗੋਪਸੇਵਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਸੇਵਨਞ੍ਚ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਾ ਲਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। **ਕਾਯਿਕਸੁਖ…ਪੇ॰… ਯੋ ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਯਿਕਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਿ ਰਾਗਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ, ਉਤੁਭੋਜਨਾਦਯੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਾਨਾਦੀਨਂ, ਸਦ੍ਧਾਸੀਲਾਦਯੋ ਸਦ੍ਧਾਸੀਲਾਦੀਨਞ੍ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯਂ ਯਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ, ਤਂ ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਮਹਾਪਦੇਸੋ ਹੇਸ, ਯਦਿਦਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋਤਿ।

ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤੋ ਪਠਮਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਮਾਨਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ**। ਸੋ ਚ ਰੂਪਧਮ੍ਮੋਵ ਸਮਾਨੋ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਵਤ੍ਥੁਪੁਰੇਜਾਤੋ ਨਾਮਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ **"ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਾਨੀ**"ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨੋਪਿ ਗਹਣਂ, ਏਵਂ **"ਰੂਪਾਦੀਨੀ**"ਤਿਆਦਿ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸਾਪਿ ਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨਨੁ ਚ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਭਾਵੇਨ ਆਗਤਾਨੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਆਗਤਾਨਿ, ਪਞ੍ਚਵਾਰੇ ਪਨ ''ਸੇਖਾ ਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੪) ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਕ੍ਖਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਭਾਵੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਬਾਹਿਤੁਂ। ਅਤ੍ਥਤੋਪਿ ਹੇਤਂ ਸਿਦ੍ਧਂ ''ਯਂ ਯਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਾਕਾਰਾਦੀਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਪੁਰੇਜਾਤਭਾਵੇਨ ਵਿਨਾ ਉਪਕਾਰਭਾਵਂ ਅਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਂ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਪੁਰੇਜਾਤਾਕਾਰੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ ਅਯਮਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤਾਹਿ ਵਿਸੇਸੋ।

ਗਿਜ੍ਝਪੋਤਕਸਰੀਰਾਨਂ ਆਹਾਰਾਸਾ ਚੇਤਨਾ ਵਿਯ ਪੁਰੇਜਾਤਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ**। ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰਵਸੇਨ ਹਿ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕੇਹਿ ਵਿਨਾ ਸਨ੍ਤਾਨਟ੍ਠਿਤਿਹੇਤੁਭਾਵਂ ਅਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਕਾਰੇਨ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਕਾਰਾਦੀਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਾਕਾਰਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸੋ ਪਨ ''ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧੧) ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਏਕਵਿਧੋਤਿ ਆਹ **"ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ**ਵਾ"ਤਿ।

ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਪਰਿਚਿਤਗਨ੍ਥੋ ਵਿਯ ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਤਸਦਿਸਪਗੁਣਬਲਵਭਾਵਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਅਤ੍ਤਸਜਾਤਿਯਤਾਗਾਹਕਂ ਆਸੇਵਨਂ, ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਜਾਤਿਯਧਮ੍ਮਾਵ **ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ**। ਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਕਾ ਹਿ ਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਕਾਨਂ ਆਸੇਵਨਗੁਣੇਨ ਪਗੁਣਬਲਵਭਾਵਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗਤਿਂ ਗਾਹਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਸਯਂ ਤਤੋ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਰਾਤੀਤਾਨਿ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਿ ਚੇਵ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾਜਵਨਾਨਿ ਚਾਤਿ ਆਹ **"ਠਪੇਤ੍ਵਾ**

ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯ"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ''ਨ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਆਸੇਵਨੇ ਏਕ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੨੨੧) ਵਚਨਤੋ ਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਾਸੁ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸੇਵ ਆਸੇਵਨਭਾਵੇਨ, ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਂ ਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਕਸ੍ਸੇਵ ਫਲਸ੍ਸ ਪੁਰੇਚਰਤ੍ਤਾ ਨ ਤੇਨ, ਆਸੇਵਨਗੁਣਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤਿ, ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ। ਵਿਪਾਕਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਪਰਿਣਾਮਿਤਂ ਕਮ੍ਮਵੇਗਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਪਤਿਤਂ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਂ ਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਨੇਵ ਅਞ੍ਞਵਿਪਾਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਨ ਚ ਪੁਰਿਮਵਿਪਾਕਾਨੁਭਾਵਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਜਵਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਆਸੇਵਨਗੁਣਂ ਪਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਗਾਹਾਪੇਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ ''ਆਸੇਵਨਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਜਵਨਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ''ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਇਤਰਥਾ ਪਨ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤਾਵਿਧਾਯਕਤ੍ਤਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਪਨ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੨)। ਮਗ੍ਗੋ ਪਨ ਗੋਤ੍ਰਭੁਤੋ ਆਸੇਵਨਂ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਭੂਮਿਆਦਿਵਸੇਨ ਨਾਨਾਜਾਤਿਕਤਾਯ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ''ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਵੋਦਾਨਂ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੬)।

ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤਆਯੂਹਨਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਸਹਜਾਤਾਨਂ, ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਾਨਞ੍ਚ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ**। ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਹਿ ਚੇਤਨਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਾ ਚ ਆਯੂਹਨਬ੍ਯਾਪਾਰਾ। ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਸਹ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ **ਸਹਜਾਤਾ,** ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤੋ ਨਾਨਕ੍ਖਣੇ ਭਵਾ **ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਾ**। ਸਹਜਾਤਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਚੇਤਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਸਾ ਸਹਜਾਤਨਾਮਾਨਂ, ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਇਤਰਾ ਪਨ ਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਸਾਸਵਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪ੍ਪਾਦਵਿਸਿਟ੍ਠੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਮਾਗਮੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨਵਿਸੇਸਨਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਿਕਾ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਕੁਸਲਚੇਤਨਾ, ਅਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਚ। ਤਸ੍ਸਾ ਹਿ ਤਥਾ ਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਇਤਰਾ ਪਨ ਸਹਜਾਤਾਨਂ ਆਯੂਹਨਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਉਪਕਾਰਿਕਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕਮ੍ਮਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ ਸਤਿਪਿ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਸਭਾਵੇ ਚੇਤਨਾਵਜ੍ਜਾਨਂ ਅਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਅਨਾਸਵ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਚੇਤਨਾਯ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਤਾਭਾਵਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਅਰੂਪਾਵਚਰਚੇਤਨਾ, ਪਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚੇਤਨਾ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਸਹਜਾਤਨਾਮਰੂਪਾਨਂ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵਾਯ ਉਪਕਾਰਕਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਵ **ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੋ**। ਤੇਨਾਹ "**ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ**"ਤਿ। ਤੇ ਹਿ ਪਯੋਗੇਨ ਅਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਮਤ੍ਤਤੋ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਕਿਲੇਸਵੂਪਸਮਸਨ੍ਤਭਾਵਾ। ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵਤੋ ਏਵ ਹਿ ਭਵਙ੍ਗਾਦਯੋ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਹਿ ਜਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾਵ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਗਹਿਤਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਅਭਿਨਿਪਾਤਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਮਤ੍ਤਾ ਪਨ ਵਿਪਾਕਾ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਏਵ।

ਰੂਪਾਰੂਪਾਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕਾਰੋ **ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋ**। ਸਤਿਪਿ ਹਿ ਜਨਕਭਾਵੇ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤਮੇਵ ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਪਧਾਨਕਿਚ੍ਚਂ, ਜਨਯਨ੍ਤੋਪਿ ਚ ਆਹਾਰੋ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋਵ ਜਨੇਤੀਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਭਾਵੋਵ ਆਹਾਰਭਾਵੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸੇਵ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ, ਸੇਸਾ ਤਯੋ ਰੂਪਾਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਤੇ ਨਾਮਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਹੇਤੁਕਾ, ਅਥ ਖੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ, ਪਵਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ।

ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤਾਪਨਕਸਙ੍ਖਾਤਆਧਿਪਚ੍ਚਟ੍ਠੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੋ**। ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਨਿਵਾਰਕੇ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨੇਨ ਗਰੁਭਾਵੋ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਨ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ, ਜੀਵਨੇ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪੇਹਿ, ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਜੀਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸੁਖਿਤਾਦਿਭਾਵੇਸੁ ਸੁਖਿਤਾਦੀਹਿ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਪਗ੍ਗਹਉਪਟ੍ਠਾਨਾਵਿਕ੍ਖੇਪਪ੍ਪਜਾਨਨੇਸੁ ''ਅਨਞ੍ਞਾਤਂ ਞਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਆਜਾਨਨੇ, ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਭਾਵੇ ਚ

ਸਦ੍ਧਾਦਿਸਹਜਾਤੇਹੀਤਿ ਏਵਂ ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨਿਯਤਾਮਤ੍ਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਆਧਿਪਚ੍ਚਟ੍ਠੋਤਿ ਅਯਮੇਵ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। **ਰੂਪਸਤ੍ਤਕ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ, ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦ੍ਵਯਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਨ ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ **ਜੀਵਿਤ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ‘‘ਅਨਾਦਿਮਤਿ ਸਂਸਾਰੇ ਅਨਞ੍ਞਾਤਂ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਵਾ ਞਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ,** ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣਂ। ਆਜਾਨਤੋ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ ਦਿਟ੍ਠਮਰਿਯਾਦਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ,** ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਤੋ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਾ ਛਸੁ ਞਾਣਂ, ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨੋ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ,** ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਞਾਣਂ । ਪਠਮਂ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਰੂਪਸਤ੍ਤਕ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾਪਿ ਪੁਨ ਕਥਞ੍ਚਿ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਏਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਹਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਤੇਸੂ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨਾਨਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਨਾਨੁਵਤ੍ਤੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ।

ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਸੋ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਮੇਵ ਆਵੇਣਿਕੋ ਸਭਾਵੋਤਿ ਆਹ **“ਝਾਨਪਚ੍ਚਯੋ”**ਤਿਆਦਿ। ਤੇ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ, ਪਵਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਂ, ਉਭਯਤ੍ਥ ਨਾਮਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਸੁਗਤਿਤੋ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਤੋ, ਕੁਸਲਤੋ, ਅਕੁਸਲਤੋ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੇਨ ਸਹਜਾਤਾਨਂ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਸਾ ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੋ”**ਤਿਆਦਿ। **ਸਙ੍ਕਪ੍ਪ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋ ਹਿ ਅਪਾਯਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਦਯੋ ਚੇਤ੍ਥ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ, ਚੇਤਨਾ ਚ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਪਰਮਤ੍ਥੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿ ਏਕੀਭਾਵਗਤਾਨਂ ਵਿਯ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸਮ੍ਪਯੋਗਲਕ੍ਖਣੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਸਾ ਚ ਨਾਮਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵ, ਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ”**ਤਿਆਦਿ।

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਵਿਸਂਸਟ੍ਠਤਾਯ ਨਾਨਤ੍ਤੂਪਗਮਨੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਸਾ ਚ ਵਤ੍ਥੂਨਂ, ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਮੇਵ ਵਾਤਿ ਆਹ **“ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ”**ਤਿਆਦਿ। ਛ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਹਿ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਯਥਾਰਹਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ, ਪਵਤ੍ਤੇ, ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ, ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ। **ਵਤ੍ਥੁਪੁਰੇਜਾਤਾਨੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਸਹਜਾਤਮ੍ਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਪਦਸ੍ਸ **ਸਹਜਾਤਵਿਭਙ੍ਗੇ** ‘‘ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ, ਖਨ੍ਧਾ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ, ਵਤ੍ਥੁ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ। ਤਥਾ **ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ**ਤਿ ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ‘‘ਸਹਜਾਤਾ ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੩੪) ਪਨ ਸਹਜਾਤਾਪਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ‘‘ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧੋ’’ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮੋ ਸਮਾਨੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾਯ ਅਭਾਵਤੋ।

ਯੇਸਞ੍ਹਿ ਨਾਮਾਨਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਾਨਂ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਨਾਮਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾ ਹੋਤਿ, ਤੇਸਮੇਵ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਾਨਂ ਪਨ ਰੂਪੇਹਿ ਸਾਸਙ੍ਕਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨੇਵ ਚ ਜਾਯਨ੍ਤਾਨਂ ਨਾਮਾਨਂ ਵਿਸਯਮਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਤੇਨਾਪਿ ਤੇਸਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸੇਵ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਸਤਿਪਿ ਹਿ ਜਨਕਤ੍ਤੇ ਠਿਤਿਯਂਯੇਵ ਸਾਤਿਸਯੋ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ

ਬਜਾਪਾਰੋਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤਾ ਤੇਸਂ ਗਹਿਤਾ, ਤੇ ਚ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨੇਵਾਤਿ ਆਹ “**ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ**”ਤਿਆਦਿ। ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਹਿ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ , ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਵੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ। **ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਮਹਾਭੂਤਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਸਾਮਞ੍ਞੇਨੇਵ ਗਹਣਂ, ਨ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੀਨਂਯੇਵ। ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਨਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਵਾਰੇ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਾਭਾਵੇਨ ਅਨੁਪਕਾਰਕਾਨਮੇਵ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾਯ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾਭਾਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਦਾ ਭਾਵਿਨੋ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੋਪਕਾਰਤਾਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਉਪਕਾਰਕਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ ਨ ਤਸ੍ਸ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੁਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ।

ਨਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋਤਿਆਦੀਸੁ ਅਨਨ੍ਤਰਤਾਮਤ੍ਤੇਨ, ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮਕਭਾਵੇਨ ਵਾ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਫਸ੍ਸਾਦਿਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਠਿਤਿਯਾ ਓਕਾਸਮਲਭਨ੍ਤਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਕਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਓਕਾਸਦਾਨਵਸੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਨਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਾਵਿਗਮੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਵਿਗਤਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੀਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਅਵਿਸੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਭਾਵਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਗਮਨਵਸੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਵਿਸੇਸੇਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਸਮਤ੍ਥਤਾਵਿਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਞਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਚਤੁਵੀਸਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਭਗਵਤਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ‘‘ਏਵਂ ਵਿਸੇਸਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਸੁਤਮਯਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਚਿਨ੍ਤਾਭਾਵਨਾਮਯਞਾਣੇਹਿ ਤਦਭਿਸਮਯਾਯ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ। ਅਵਿਸੇਸੇਪਿ ਧਮ੍ਮਸਾਮਤ੍ਥਿਯਸ੍ਸ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਨੇਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਸੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪੁਨ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ਅਹੇਤੁਕਦੁਕਂ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕਂ ਵਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ, ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ, ਮਹਾਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾ, ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾਵ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋ, ਮਹਾਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ, ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਰੂਪਂ ਰੂਪਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਤਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ**”ਤਿ।

ਰੂਪਂ ਅਰੂਪਸ੍ਸਾਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। **ਰੂਪਂ ਰੂਪਾਰੂਪਸ੍ਸਾਤਿ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭੂਤਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਰੂਪਾਰੂਪਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਅਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇ, ਸਹਜਾਤਨਾਨਕ੍ਖਣਿਕਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇ, ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇ ਚ ਸਮੋਧਾਨਤੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਸਬ੍ਬੇ ਪਨਿਮੇ**”ਤਿਆਦਿ।

ਇਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਗਮਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੪੦੦-੨. ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਗਤਿਤਾਯ ਸੁਨ੍ਦਰਾ ਮਤਿ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ ਸੁਮਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਸੁਮਤਿਸ੍ਸ** ਭਗਵਤੋ **ਮਤਿਵਿਚਾਰਂ** ਞਾਣਚਾਰਂ ਬੋਧੇਤੀਤਿ **ਸੁਮਤਿਮਤਿਵਿਚਾਰਬੋਧਨੋ**। ਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਮਤਿ ਯੇਸਂ ਤੇ ਵਿਮਤਿਨੋ, ਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਮਤੀਤਿ ਚ

ਵਿਰੁਦ੍ਧਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਸਂ ਵਿਮੋਹਂ ਵਿਨਾਸੇਤੀਤਿ **ਵਿਮਤਿਵਿਮੋਹਵਿਨਾਸਨੇ। ਯਤੋ** ਯਸ੍ਮਾ ਨਾਮਤੋ ਸੁਮਤਿਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ **ਮਾਨਤੋ** ਬਹੁਮਾਨੇਨ **ਆਯਾਚਿਤਸਮ੍ਮਾਨਤੋ** ਆਯਾਚਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਵਨਤੋ ਸਦਾਯੇਵ ਮਤੋ ਅਯਂ, **ਤਤੋ** ਤਸ੍ਮਾ ਮਯਾ ਰਚਿਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੋ। ਤਥਾ ਹਿ **ਭਾਵਨਾ** ਸਾਧੂਨਂ ਸਮ੍ਭਾਵਨਾ **ਹਿਤਵਿਭਾਵਨਾ** ਹਿਤਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਸਦਾ ਤੋਸਦਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੧੪੦੩-੧੪. ਅਯੁਤ੍ਤਂ ਵਾ **ਵਿਰੁਦ੍ਧਂ** ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਵਿਮੁਖਭੂਤਂ ਅਯੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ, ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਮੁਖਭੂਤਂ ਵਿਰੁਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਬਜਪ੍ਪਥਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਿਵਿਧਾ**ਤਿ ਏਕੋ ਬਜਪ੍ਪਥੋ ਸਦ੍ਦਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਨ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਏਕੋ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਨ ਸਦ੍ਦਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਏਕੋ ਉਭਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਤਿਪ੍ਪਕਾਰਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਹਿਤਮੇਵ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਹਿਤਤ੍ਥੋ, ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਮੇਤੀਤਿ **ਹਿਤਤ੍ਥਕਾਮੋ**। ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਕੁਲਾਕੁਲੇਹਿ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਕੁਲੇਹਿ ਸਂਕਿਣ੍ਣੇ। ਕੇਲਾਸੋਯੇਵ ਸਿਖਰੋਤਿ **ਕੇਲਾਸਸਿਖਰੋ,** ਸੋ ਹਿ ਹਿਮਵਤੋ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਕੂਟਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਪਾਮੋਕ੍ਖੋ ਰਜਤਮਯੋ ਮਹਾਸਿਖਰੋ। ਤਦਾਕਾਰੇਹਿ ਸਬ੍ਬਸੇਤੇਹਿ ਪਾਸਾਦੇਹਿ ਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਤ੍ਤਾ **ਕੇਲਾਸ... ਪੇ॰... ਮਣ੍ਡਿਤੋ। ਕਣ੍ਹਦਾਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਵਂਨਾਮਕੇਨ ਉਪਾਸਕੇਨ। **ਪਾਚੀਨਪਾਸਾਦੇ**ਤਿ ਪਾਚੀਨਦਿਸਾਭਾਗਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇ ਪਾਸਾਦੇ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਮਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰੋ।

ਨਿਟ੍ਠਿਤਾਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨੀ ਨਾਮ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾ।

ਨਿਗਮਨਕਥਾ

੧. ਰਮ੍ਮੇ **ਪੁਲਤ੍ਥਿਨਗਰੇ** ਨਗਰਾਧਿਰਾਜੇ,
ਰਞ੍ਞਾ **ਪਰਕ੍ਕਮਭੁਜੇਨ** ਮਹਾਭੁਜੇਨ।
ਕਾਰਾਪਿਤੇ ਵਸਤਿ **ਜੇਤਵਨੇ** ਵਿਹਾਰੇ,
ਯੋ ਰਮ੍ਮਹਮ੍ਮਿਯਵਰੂਪਵਨਾਭਿਰਾਮੇ॥

੨. ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲਦਮਸਂਯਮਤੋਸਿਤੇਹਿ,
ਸਮ੍ਮਾਨਿਤੋ ਵਸਿਗਣੇਹਿ ਗੁਣਾਕਰੇਹਿ।
ਪਤ੍ਤੋ ਮੁਨਿਨ੍ਦਵਚਨਾਦਿਸੁ ਨੇਕਗਨ੍ਥ-
ਜਾਤੇਸੁ ਚਾਚਰਿਯਤਂ ਮਹਿਤਂ ਵਿਦੂਹਿ॥

੩.. ਞਾਣਾਨੁਭਾਵਮਿਹ ਯਸ੍ਸ ਚ ਸੂਚਯਨ੍ਤੀ,
ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਚ ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਦਿਕਾਨਂ।
ਸਾਰਤ੍ਥਦੀਪਨਿਮੁਖਾ ਮਧੁਰਤ੍ਥਸਾਰ-
ਸਨ੍ਦੀਪਨੇਨ ਸੁਜਨਂ ਪਰਿਤੋਸਯਨ੍ਤੀ॥

੪. ਤਸ੍ਸਾਨੁਕਮ੍ਪਮਵਲਮ੍ਬਿਯ **ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ-
ਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ** ਥਾਮਗਤਸਾਰਗੁਣਾਕਰਸ੍ਸ।
ਯੋ ਸਾਸਨੇ ਜਿਨਵਰਸ੍ਸ ਰਤਿਂ ਉਲ਼ਾਰਂ,
ਪਪ੍ਪੋਤਿ ਨਨ੍ਦਿਪਰਿਵੇਣਨਿਵਾਸਵਾਸੀ॥

੫. ਸ ਸਾਧਯਂ ਸੋਤੁਹਿਤਂ ਅਨਪ੍ਪਕਂ,

ਸੁਮਙ੍ਗਲੋਦੀਰਿਤਨਾਮਵਿਸ੍ਸੁਤੋ।
ਅਕਾ**ਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਕਾਸਿਨਿਂ** ਇਮਂ,
ਪਕਾਸਯਨ੍ਤਿਂ ਮਧੁਰਤ੍ਥਸਮ੍ਪਦਨ੍ਤਿ॥

ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਵਤਾਰਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।